

ZBORNİK OBČIN

GROSUPLJE

IVANČNA GORICA

DOBREPOLJE

GOSPODARSKA, KULTURNA IN ZGODOVINSKA KRONIKA

30

GROSUPLJE, 2018

ZBORNİK OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA, DOBREPOLJE

Uredniški odbor: Mihael Glavan, Ivan Grandovec, Roža Kek, Jožef Marolt, Jakob Müller, Drago Samec, Danijel Zupančič

Glavni urednik

Dr. Mihael Glavan

Odgovorna urednica

Roža Kek

Lektorica

Marija Samec

Uredništvo in založba

Mestna knjižnica Grosuplje, Adamičeva cesta 15, 1290 Grosuplje

Zbornik izhaja s podporo vseh treh občin

Grafična priprava in tisk

PARTNER GRAF, d. o. o., Gasilska cesta 3, Grosuplje

Naklada

500 izvodov

VSEBINA

PODROČNA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA ZGODOVINA	5
Čebelarstvo v okolici Grosupljega	5
<i>Vida in Anton Koželj</i>	
Lovstvo v drobcih od nekdanj DO organiziranega lova na ozemlju bivše občine Grosuplje do danes	19
<i>Anton Koželj</i>	
70 let Lovske družine Dobrepolje.	25
<i>Bojan Zgonc</i>	
Davna zgodovina pošte in kratek pregled do današnjih dni	27
<i>Valentin Skubic</i>	
Ukinjene osnovne šole v občinah Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje	38
<i>Tatjana Hojan</i>	
Ribnik, ki ga ne bi smelo biti.	49
<i>Valerija Ravbar</i>	
NAŠE OBČINE IN OBČANI	53
Občina Grosuplje v letih 2016–2017.	53
<i>Jana Roštan</i>	
Poslovno poročilo občine Grosuplje	82
<i>Jelka Kogovšek</i>	
Občina Ivančna Gorica v letih 2016–2017.	90
<i>Dušan Strnad</i>	
Stoletno podjetje Motvoz in platno – od kod in kam	135
<i>Maja Kovač</i>	
Poplave leta 2014 v Dobrepolju	141
<i>Mitja Peček</i>	
Šola v Ponikvah 1939–2016 (2013)	154
<i>Ivan Grandovec</i>	
ZNANOST, KULTURA, KNJIŽEVNOST	173
Domoznanska dejavnost v Knjižnici Ivančna Gorica (1998–2018).	173
<i>Roman Rozina</i>	
Učiteljski biografski kroki (Grosuplje II)	189
<i>Jakob Müller</i>	
K drugemu pokopališču v Šmarju – Sapu in o nagrobnih napisih	198
<i>Drago Samec</i>	
Županova jama je praznovala 90-letnico odkritja	208
<i>Marija Samec</i>	
Imena v madžarski Kozlovski sodbi	216
<i>Júlia Bálint Čeh</i>	

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI	221
Duhovnik Karel Škulj in revija Slovenska beseda – ob 60-letnici smrti.	221
<i>Drago Samec</i>	
Sociolog prof. dr. Stane Možina z Gatine pri Grosupljem (1927-2017)	227
<i>Drago Samec</i>	
Lojze Kikelj (1927–2017).	230
<i>Jakob Müller</i>	
Hoja za Božjim klicem. Dr. Anton Nadrah, upokojeni opat in pater v stiškem samostanu, 80-letnik	231
<i>Drago Samec</i>	
Dr. Peter Čeferin in njegovih 80 let	234
<i>Marija Samec</i>	
Pavel Groznik in njegovih 80 let - v višnjegorskem okolju s kulturnim animatorstvom	238
<i>Drago Samec</i>	
GRADIVO	241
Regeste listin boštanjkega arhiva	241
<i>Vida in Anton Koželj</i>	
BIBLIOGRAFIJI.	243
Bibliografija domoznanskih publikacij občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje za leti 2016 in 2017.	243
<i>Drago Samec</i>	
Bibliografija člankov občin Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica za leti 2017 in 2018.	269
<i>Marija Samec</i>	

PODROČNA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA ZGODOVINA

ČEBELARSTVO V OKOLICI GROSUPLJEGA

*Vida in Anton Koželj**

Čebelarstvo v naših krajih ima dolgo tradicijo, kar spoznavamo iz listin od 16. stoletja naprej.

Stiški urbar iz 16. stoletja - desetina tudi pri čebelah. Zapis iz let 1505 do 1572 piše o dajatvah, desetinah, ki so jo morali dajati kmetje. Desetina je bila sprva izključno cerkvena pravica, konec srednjega veka pa je cerkev začela zemljo dajati v zakup plemičem, kasneje pa tudi premožnejšim meščanom. Na stiški posesti so imeli pravico do prejema desetine, poleg samostana Stična, še župnije Šentvid pri Stični, Dobrepolje, Višnja Gora, Trebnje, Šmarje in še mnogi plemiči in župnije na Kranjskem.

Literatura: Trnovšek, Tadej: Stiški urbarji iz 16. stoletja, 2017.

ZAPISI IZ BOŠTANJSKEGA URBARJA 1747–1761

Podatke je zbral, uredil in prevedel Janez Kebe, župnik na Kopanju. Dajatev - desetina - je poleg koz, ovac, kokoši tudi od čebeljih panjev. Iz teh podatkov je razvidno, kako je bilo čebelarstvo zastopano na posestih po kranjski deželi.

Desetina od čebelnih panjev in povprečno število na kmetijo po vaseh

V **Veliki Račni** je imelo 12 podložnikov 5,1 panja na posestvo. Vsako leto po 9 panjev so imeli pri Špeharjevih, po 8 pri Koščakovih (sedaj Škodkov France), po 7 pri Škodkovih in Lukežkovih, po 6 pri Pouletovih, po 5 pri Lazarjevih, po 3 pri Goršetu, po 2 panja so imeli pri Jerajevih in pri Roku. Kapinovi so jih imeli od 1 do 9, Zrnčevi od 1 do 7, Škntelovi po 1 panj. Čebel pa niso imeli pri Zaspancevih, pri Štupnikovih, pri Jurjevih, pri Zajčevih, pri Lukčevih, pri Jamnikovih in pri Jožkovih. Druga posestva iz vasi niso omenjena v registru.

V **Mali Račni** je imelo 10 podložnikov 5,3 panja na posestvo. Po 9 so jih imeli vsa leta pri Bradacevih, po 8 pri Dobarjevih, po 7 pri Bregarjevih in Lorenčevih, po 4 pri Šuštarjevih in Anžkovih, vedno po 3 pa pri Rojčevih. Od 2 do 9 so jih imeli pri Lovretovih, od 3 do 7 pri Koprivčevih, od 1 do 8 pri Vrbetovih. Čebel niso imeli pri Polončkovih, pri Koščakovih in pri Mežnarjevih. Druga posestva iz vasi niso omenjena v registru.

V **Predolah** so imeli 4 podložniki 4,7 panja na posestvo. Največ, po 9, so jih od leta 1749 do 1761 imeli pri Japljevih. Pri Štupnikovih so jih imeli vedno po 4, pri Jamnikovih so jih imeli od 2 do 9, pri Betičevih pa vedno po en panj. Pri Medvedovih jih niso imeli. Druga posestva iz vasi niso omenjena v registru.

* Čebelarstvo, čebelarski muzej, Adamičeva 5, 1293 Šmarje – Sap

Na **Spodnji Slivnici** je imelo 16 podložnikov 5,6 panja na posestvo, kar je bilo **največ** med temi vasi. Vsako leto po 9 panjev so jih imeli pri Lužarjevih, po 8 pa pri Klančarjevih, pri Valentinovih, pri Grudnovih in pri Strežkovih. Po 7 panjev so jih imeli pri Petru, po 5 pri Lavrinovih, po 4 pri Krčmarjevih, po 3 pri Radlju in pri Špančevih, po 2 pri Bubnčevih, po 1 pri Gregorjevih. Od 2 do 9 panjev so jih imeli pri Mejaševih, od 3 do 8 pri Čeligajevih, od 5 do 7 pri Žagarjevih, od 2 do 4 pri Antonovih. Za vasi župnije Kopanj in za Spodnjo Slivnico so podatki o čebelni desetini tudi pri teh podložnikih, za druge vasi pa so v nadaljevanju.

Posestniki, ki so imeli čebele, velikost kmetije in število panjev od leta 1747 do 1761

Na **Hudi Polici** so imeli 4 podložniki povprečno 3 panje: polzemljak Jakob Kralj (Krail), potem Tomaž Mehle po 2 panja, zemljak Jakob Purgtaler (Purgtaller) po 4 panje, zemljak Miha Kacijan po 1 panj, zemljak Miha Novak po 6 panjev.

Na **Gorenjem Blatu** so imeli 4 podložniki povprečno 5,7 panja: četrtezemljak Matevž Kramer od 7 do 8 panjev, polzemljak Matija Kočevnar (Gotscheuar) večinoma 5 panjev, četrtezemljak Gregor Samec po 1 panj, četrtezemljak Hanže Bedenčič vedno 9 panjev.

V **Gumniščih** je imelo 5 podložnikov povprečno 6 panjev: polzemljak Andrej Kramar po 3 panje, tričetrtezemljak Andrej Kramar pri Zalarju (ad Sallar) od leta 1756 do 1761 po 3 panje, tričetrtezemljak Andrej Cerovšek (Zeroushekh) po 8 panjev, polzemljak Matija Kramar vedno po 9 panjev, polzemljak Hanže Novak vedno po 7 panjev.

Na **Glinku** so imeli 3 podložniki povprečno 3 panje: Hanže Kramar, ki je imel 1/8 kmetije, po 3 panje, četrtezemljak Jakob Okorn po 3 panje, tričetrtezemljak Matevž Garbas po 3 panje.

V **Zalogu pri Škofljici** je imelo 9 podložnikov povprečno 2,8 panja: polzemljak Gregor Perušek (Peraushekh) po 6 panjev, polzemljak Miha Janc (Janz) po 1 panj, polzemljak Miha Snoj (Snojš) po 2 panja, polzemljak Luka Rus (Ruess) na Dedini po 4 panje, G. Garceroli (Garzerolj), ki je imel 5/8 kmetije, po 6 panjev, polzemljak Gregor Jesih (Ješikh) po 1 panj, četrtezemljak Miha Košak po 1 panj, polzemljak Martin Rus po 4 panje.

V **Laniščih** je imelo 6 podložnikov povprečno 5 panjev: polzemljak Marko Hanžič (Hanshitsch) po 6 panjev, zemljak Gregor Jurcig (Jurzig) po 4 panjev, zemljak Jakob Jamnik po 3 panje, zemljak Matija Mihilin po 6 panjev, polzemljak Martin Potokar po 9 panjev, mežnar Adam Prilesnik (Perlesnikh) po 2 panja.

V **Tlakah** so imeli 4 podložniki povprečno 4,5 panja: polzemljak Adam Stergar od 8 do 9 panjev, polzemljak Matevž Novak po 8 panjev, polzemljak Andrej Garbas je imel samo v letu 1747 sedem panjev, potem nič več, polzemljak Hanže Garbas je imel leta 1747 devet panjev, potem po 1 panj.

V **Gajničah** so imeli 4 podložniki povprečno 5,2 panja: zemljak Hanže Kočevnar (Gotscheuar) po 6 panjev, zemljak Miha Boh (Wach) po 9 panjev, zemljak Jurij Kočevnar po 4 panje, zemljak Jakob Kočevnar od 2 do 4 panje.

Na **Velikem in Malem Vrhu** je imelo 8 podložnikov povprečno 5,6 panja: zemljak Martin Brezovar (Bresuar) po 1 panj (leta 1558 je bil na Spodnjem Brezovem stiški podložnik Janesche Presawor, T. Trnovšek, str. 378), polzemljak Pavle Krištof (Christopf) po 4 panje, polzemljak Matija Ferbežar (Verweßer) po 7 panjev, polzemljak Martin Zavrišek (Sauersekh) po 8 panjev, zemljak Andrej Krištof po 8 panjev, zemljak Andrej Polak po 5 panjev, zemljak Andrej Mihilin po 7 panjev, polzemljak Anton Polak po 5 panjev.

Na **Perovem** (Perou) je imelo 7 podložnikov povprečno 5,4 panja: zemljak Jernej Trontl po 1 panj, polzemljak Hanže Padar po 5 panjev, zemljak Jakob Padar po 3 panje, zemljak Tomaž Strojan (Stroian) po 4 panje, zemljak Primož Kučin (Cutschin) po 9 panjev, polzemljak Martin Janežič po 7 panjev, zemljak Hanže Peroušek (Peroushekh) je imel do leta 1751 devet panjev, potem je pripisano, da je naprej namesto desetine **plačal v denarju** (und gegen bezahlt mit Geld).

V **Velikih Lipljenah** (Groß Lipplach) je imelo 5 podložnikov povprečno 4,2 panja: zemljak Jernej Piškur (Pißkhur) po 1 panj, polzemljak Gregor Žitnik (Shittnikh) po 8 panjev, zemljak Andrej Mihele po 2 panja, četrzemljak Martin Žitnik po 5 panjev.

Na **Spodnjem Blatu** (Unter Kottendorf) je imelo 5 podložnikov povprečno 5,2 panja: **2-krat zemljak** Jernej Keršol (Kersholl) po 7 panjev, polzemljak Gregor Garbas (Garbaiß) po 2 panja, polzemljak Matija Videc (Uidez) po 4 od leta 1756 po 7 panjev, tričetrzemljak Adam Piškur po 8 panjev, polzemljak Marko Garbas od 1 do 8 panjev.

Na **Gatini** je imelo 10 podložnikov povprečno 5,3 panja: polzemljak Gregor Brajer (Wreier) po 2 panja, zemljak Miha Piškur po 9 panjev, polzemljak Matija Berlan po 2 panja, zemljak Miha Hrust (Hrust) od 1 do 9, polzemljak Anton Godec po 3 panje, polzemljak Matija Vidic od 2 do 8 panjev, zemljak Martin Možina (Moshina) po 9 panjev, polzemljak Matija Anžič po 4 panje, polzemljak in mežnar Jakob Brajer po 9 panjev, podružnik (Untersaßer) Martin Brajer po 3 panje.

Na **Velikem Mlačevem** sta imela 2 podložnika povprečno 3,5 panja: polzemljak Andrej Žitnik po 5 panjev, polzemljak Miha Žitnik po 2 panja.

V **Mali Loki pri Višnji Gori** je imelo 5 podložnikov povprečno 6,2 panja: zemljak Jakob Škoda od 1 do 5 panjev, zemljak Lovre Škoda po 9 panjev, samo leta 1759 nič, zemljak Anton Škoda po 8 panjev, zemljak Martin Novlan od 2 do 8 panjev, zemljak Andrej Pahole od 3 do 9 panjev.

V **Veliki Loki** je imelo 15 podložnikov povprečno 6 panjev: zemljak Tomaž Planišek od 1747 do 1753 po 9 panjev, od leta 1754 do 1755 nič, do leta 1761 pa od 2 do 8 panjev, polzemljak Jakob Sadar po 8 panjev, polzemljak Matija Luzar od leta 1756 do 1761 od 5 do 9 panjev, polzemljak Andrej Sadar po 2 panja, zemljak in mlinar Matija Šeme (Schume) po 8 panjev, zemljak Matija Menard po 1 panj, zemljak Jožef Matkuč po 8 panjev, zemljak Miha Vider po 9 panjev, polzemljak Tomaž Zajc po 9 panjev, polzemljak Jurij Brodnik od leta 1747 do 1755 po 9 panjev, od 1756 do 1758 nič, potem dve leti po 3 in leta 1761 po 5 panjev, polzemljak Jurij Šeme po 3 panje, polzemljak Hanže Hribar po 7 panjev, polzemljak Gregor Surd od leta 1747 do 1755 po 8 panjev, potem pet let nič, leta 1761 pa 2 panja, zemljak Anton Dežman leta 1747 je imel 9 panjev, potem nič več, polzemljak Hanže Kacmur (Kazmur) po 5 panjev.

V **Veliki Žalni** je imelo 6 podložnikov povprečno 4,6 panja: zemljak Miha Zajc po 3 panje, zemljak Hanže Glinšek (Glinshekh) po 6 panjev, zemljak Matija Jarnik po 9 panjev, zemljak Gregor Mihele potem Martin Potokar po 8 panjev, zemljak Miha Zupančič od 1 do 2 panja.

V **Mali Žalni** je imel zemljak Matija Janežič od leta 1747 do 1749 po 9 panjev, potem 3 leta nič, od leta 1753 do 1759 pa po 3 do 4 panje.

Na **Plešivici pri Žalni** je imelo 13 podložnikov povprečno 4,6 panja: polzemljak Miha Matjašič, za njim Hanže Erjavc (Arjauz) od 1747 do 1751 po 9 panjev, potem nič več, četrzemljak Martin Grum (Grumb) po 4 panje, zemljak Matija Mohar po 4 panje, polzemljak Matija Košak po 9 panjev, polzemljak Miha Meglič (Möglitsch) po 7 panjev, polzemljak Matija Zupančič od leta 1747 do 1754 po 9 panjev, 3 leta nič, potem do leta 1761 po 1 in po 2 panja, polzemljak Jurij Berlan po 1 panj, polzemljak Matija Berlan po 5 panjev, polzemljak Gregor Košak večinoma po 2 panja, polzemljak Hanže Novlan

od 5 do 8 panjev, četrtezmljak Luka Zabukovec (Sabukhouiz) po 4 panje, podružnik Matija Berle po 6 panjev.

V **Zagradcu pri Grosupljem** je imelo 13 podložnikov povprečno 6,2 panja: četrtezmljak Tomaž Kaučič (Kautschitsch) po 4 do 6, četrtezmljak Andrej Tomle (Thomlle) po 5 panjev, polzemljak Jurij Bradač po 6 panjev, polzemljak Jurij Baldin po 7 panjev, zemljak Anton Zupančič po 9 panjev, zemljak Hanže Gruden po 9 panjev, zemljak Miha Lampret (Lampredt) po 9 panjev, polzemljak Jakob Matozel od 1 do 9, zemljak Jurij Lampret od leta 1747 do 1752 po 9 panjev, potem nič več, zemljak Hanže Hren (Hrön) od 1 do 3 panje, polzemljak Hanže Urh (Urch) po 1 panj, polzemljak Hanže Godec po 4 do 6 panjev.

V **Novi vasi** je imelo 7 podložnikov povprečno 4,5 panja: zemljak Jakob Novlan od leta 1747 do 1755 po 8 panjev, potem nič, zemljak Andrej Novlan po 2 panja, polzemljak Gregor Gabrijel (Gabriel) po 2 panja, polzemljak Luka Zupančič po 2 panja, polzemljak Jakob Zupančič od 3 do 9 panjev, polzemljak Jakob Erjavec (Ariausz) od 6 do 9 panjev, zemljak Matija Fabjan od 1 do 9 panjev.

Na **Spodnjem Brezovem** (Pürkhendorf) je imelo 10 podložnikov povprečno 4,2 panja: polzemljak Andrej Novak po 3 panje, polzemljak Jakob Lokar po 5 panjev, polzemljak Jurij Potokar po 5 panjev, zemljak Matija Dolan od 2 do 9 panjev, polzemljak Matija Smrekar po 7 panjev, polzemljak Jurij Smrekar po 3 panje, polzemljak Matija Šeme po 3 panje, Jurij Gorše, ki je imel 2 **kmetiji**, od 6 do 8 panjev, polzemljak Matija Jančar od 5 do 6 panjev.

Na **Malem Mlačevem** je imelo 12 podložnikov povprečno 6 panjev: polzemljak Gregor Križman po 2 panja (leta 1572 je bil na Spodnjem Brezovem stiški podložnik Wolfgang Križman – Khreizman, T. Trnovšek, str. 378), polzemljak Miha Potokar po 9 panjev, polzemljak Tomaž Potokar po 9 panjev, polzemljak Adam Drobnič po 5 panjev, zemljak Hanže Janežič po 8 panjev, polzemljak Miha Piškur po 2 panja, polzemljak Hanže Nadrah po 8 panjev, četrtezmljak Jurij Stopar po 9 panjev, polzemljak Matija Drobnič po 9 panjev, polzemljak Martin Tratnik, potem Anton Pajk po 2 panja, četrtezmljak Andrej Lampret po 9 panjev, zemljak Miha Novak, potem Franc Janežič po 4 panje.

Na **Vrbičju** je imel zemljak Adam Virant po 1 panj, zemljak Jurij Virat je imel od leta 1758 do 1761 po 8 panjev, prej jih ni imel, zemljak Matija Virant je imel od leta 1752 do 1758 po 1 panj, prej jih ni imel.

Na **Rogatcu** je imel zemljak Hanže Virant od 2 do 9 panjev, zemljak Jurij Kraljič (Krallitsch) od 1 do 8 panjev, polzemljak Jakob Perme do leta 1752 po 1 panj, od 1753 do 1761 pa po 4.

Na **Udju** je imelo 8 podložnikov povprečno 4,8 panja: zemljak Andrej Bergant potem Anton Bergar od leta 1747 do 1755 po 9 panjev, potem 2 leti nič, od 1758 do 1761 pa po 2, zemljak Hanže Jeršin od 4 do 8 panjev, polzemljak Jožef Perme potem Miha Goršič po 4 do 9 panjev, polzemljak Bašte Kacmur (Khatzmur) od 3 do 5 panjev, zemljak Hanže Gorše po 1 panj, zemljak Hanže Žitnik po 9 panjev, zemljak Gregor Škerjanc od 4 do 6 panjev, zemljak Jernej Perme po 1 panj.

V **Podgorici pri Šmarju** zemljak Matija Vider po 9 panjev, polzemljak Primož Smrekar po 8 panjev.

Na **Bičju** je imelo 6 podložnikov povprečno 3,5 panja: polzemljak Gregor Petrič po 5 panjev, polzemljak Matija Košak po 1 panj, polzemljak Martin Matek (Mattekh) po 7 panjev, zemljak Hanže Košak po 2 panja, polzemljak Jernej Bezljaj po 3 panje, polzemljak Miha Baštek (Bastekh) po 3 panje. AS, 1074/9, 9 u.

Vir: Urbar Boštanj, AS, 1074/9, 9 u.

Sledi obdobje, v katerem je pustil svoj pečat Peter Pavel Glavar. Štirideset let je deloval v dobrobit Slovencev, svoje znanje je najprej širil na Gorenjskem in nato na Dolenjskem. Kmete je učil umnega kmetovanja, sadjarstva, vinogradništva in čebelarstva. Čebelarstvo je doživelo pravi razcvet.

PETER PAVEL GLAVAR (2. maj 1721–24. januar 1784)

V teh časih je bil uradni jezik nemški, zato si je prizadeval, da bi se v šolah poučevalo v domačem slovenskem jeziku in bi imeli slovenske učbenike. P. P. Glavar si je s svojim naprednim delom v Komendi in na Lanšprežu prislužil pomembno mesto v slovenski kulturni, gospodarski in socialni zgodovini. Prvo polovico svojega življenja je preživel v Komendi na Gorenjskem.

Leta 1766 je kupil posest na Lanšprežu pri Mirni. Bil je duhovnik in strasten čebelar. Prav posebno je deloval za napredek čebelarstva na Kranjskem. Kranjska kmetijska družba je leta 1768 dobila predloge dunajske vlade, kako naj na Kranjskem povzdignejo čebelarstvo. Te predloge je poslala svojemu članu Glavarju v proučitev in ga prosila, da napiše odgovor. Leto kasneje je podal natančen odgovor o stanju čebelarstva na Kranjskem in predloge za njegovo izboljšavo. Glavar je bil naprošen, da poda mnenje o Humlovem odkritju, da se matica oprši s troti zunaj panja. Za podano mnenje je leta 1772 prejel listino o častnem članstvu Lužiške čebelarke družbe v Malem Budyšinu.

Čebelarstvo je bilo na Dolenjskem slabo razvito, skoraj ga ni bilo, zato je zaprosil vlado za denarno pomoč, da bo na Gorenjskem nakupil čebele in jih razdelil med dolenjske kmete. Sredstva so bila odobrena in nakupljene čebele je razdelil med kmete. Ob nedeljah in praznikih je po maši na Lanšprežu ustno in praktično poučeval kmete o kmetijstvu, sadjarstvu, vinogradništvu in čebelarstvu. S tem je poskrbel, da so se vse našete dejavnosti dobro razvile, za čebelarstvo pa je nudil še praktični pouk v svojih čebelnjakih.

Leta 1781 je na Lanšprežu ustanovil prvo čebelarško šolo v Sloveniji in v njej tudi sam poučeval, v ta namen je tudi spisal **Pravila za čebelarško vrtnarsko šolo** (nekakšen učbenik). Takrat je imel okoli 500 panjev čebel na Lanšprežu in Primštalu, kjer je potekalo praktično učenje čebelarstva. Izdelal je svoj nakladni panj, ki je bil sestavljen iz večjega, v katerem se je razvijala čebelja družina z odprtino zgoraj, ki se je po potrebi odpirala in zapirala, in več manjših naklad, ki so služile nabiranju medu v času medenja.

Glavar je želel posloveniti knjigo Antona Janše, ki je izšla leta 1771. Ob prevajanju je dodal svoja spoznanja in opažanja s sveta čebelarstva in kako ravnati s čebelami, tako da je nastal dvakrat obsežnejši Glavarjev prevod, tako rekoč nova čebelarška knjiga. Rokopis je poslal 1779 kanclerju kmetijske družbe grofu Barbu s prošnjo, naj ga da družba komu v presojo in poskrbi za tisk. Vendar je bila knjiga namerno izgubljena, šele leta 1951 so jo našli v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani. Pisec Glavarjevega življenjepisa zgodovinar dr. Joža Glonar zaključuje svoje pisanje z željo, da bi se Glavarju postavilo skromen spomenik, še lepše pa bi bilo, kadar bi kakšno poklicno strokovno oko ocenilo Glavarja kot naprednega in zaslužnega slovenskega čebelarja.

Želja se mu je uresničila. Prvič je bilo Glavarjevo delo objavljeno v knjigi Staneta Miheliča leta 1976 Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu.

Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja je s pomočjo donatorskih sredstev izdala več njegovih del:

1. Pravila Petra Pavla Glavarja za čebelarstvo vrtnarsko šolo na Lanšprežu iz leta 1781. Leto izdaje 2013, pripravil Andrej Šalehar.
2. Poučevanje čebelarstva na Kranjskem. Od Petra P. Glavarja (1768) in Antona Janše (1770) do Emila Rotschütza (1874). Leto izdaje 2014 – Andrej Šalehar.
3. Prva slovenska čebelarstva knjiga. Leto izdaje 2016, pripravil Andrej Šalehar.
4. Čebelarstva pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja. Leto izdaje 2017, pripravila Andrej Šalehar in Janez Gregori.

Na Petra Pavla Glavarja spominjajo številna obeležja. Prvo obeležje je na gradu na Veseli Gori pri Šentrupertu. Na posestvu Lanšprež pri Mirni je v Glavarjevi kapeli njegova grobnica. Na benefiatski hiši v Komendi je Čebelarstva zveza Slovenije odkrila spominsko ploščo, naslednjo je na kapeli na Lanšprežu leta 2015 odkrila Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja. V Komendi je ohranjena spominska soba – Glavarjeva knjižnica. Na sedežu Čebelarstva zveze Slovenije in v kapeli na Lanšprežu stojita doprsna kipa P. P. Glavarja.

Po Glavarju so poimenovane: Ustanova P. P. Glavarja Komenda (dobrodelna ustanova), Čebelarstvo društvo P. P. Glavarja Komenda in Regijska čebelarstva zveza Petra Pavla Glavarja s sedežem v Novem mestu.

Za posebne zasluge in požrtvovalno delo na področju čebelarstva ČZ Slovenije podeljuje nagrado P. P. Glavarja. RČZ P.P. Glavarja pa podeljuje Glavarjeva odličja.

Leta 1998 je bil v Rimu Glavarjev simpozij, ob katerem je bil izdan tudi zbornik prispevkov.

Viri:

Glonar, Joža: Peter Pavel Glavar, Slovenski čebelar, 1938, (maj-oktober).

Peter Pavel Glavar (pripravila Andrej Šalehar, Janez Gregori): Čebelarstva pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja, 2017.

Mihelič, Stane (ur.), Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu, 1976.

Škulj, Edo (ur.), Glavarjev simpozij v Rimu, 1999.

Emil Rothschild (1836 – 1909)

O njegovem delu je že veliko napisanega v Zborniku občine Grosuplje, 3, 1971. Raziskovanja v zadnjih letih pa so tega moža prikazala v luči novih dogajanj.

Na posestvu v Podsmreki je Emil Rothschild postavil čebeljak, sestavljen iz štirih enot z opeko kritih stavb, ki imajo prostora za 1000 panjev posebnega sistema. Ta ima namen, da pospešuje hitro razvijanje čebeljih družin, lahko napravo umetnih rojev in vzrejo matic. Že leta 1866 je pričel s kataloško prodajo čebel, matic, panjev in čebelarstva orodja, ki so ga izdelovali v mizarskih in kleparskih delavnicah v Podsmreki. Redno je zaposloval 30 do 35 delavcev, ki so po potrebi tudi čebelarili. Leta 1868 je ustanovil podjetje Kranjski trgovski čebeljak. Ob ustanovitvi je speljal obsežno propagando v številnih domačih in tujih časopisih. To je bila kataloška prodaja s ceniki in podrobnimi razlagami, kaj ponuja trgovina.

Po vsem svetu je razposlal nad 100.000 panjev živih čebel, nekaj v originalnih kranjskih panjih, veliko jih je preložil v panje s premičnim satjem lastnega sistema, nemške ali druge mere. V čebeljakih je imel že leta 1868 preko 300 listovnih panjev lastne izdelave, ki so se izkazali za zelo praktične. Listovni panj, sestavljen iz 16 ali 24 premičnih satov v podložni legi, je leta 1869 razstavil v Salzburgu in

zanj prejel srebrno priznanje. Leta 1874 je Tirolec Alberti razstavil svoj listovni panj in bil imenovan za njegovega izumitelja.

Začetek prvega organiziranega čebelarstva na Kranjskem sega v leto 1873. Emil Rothschütz je soustanovitelj Kranjskega društva za umno čebelarstvo in bil njegov prvi predsednik. Njegova velika zasluga je, da je društvo 15. julija 1873 začelo izdajati prvo slovensko čebelarstvo glasilo Slovenska čebela, ki ga je urejal Jožef Jerič (Stična), sam pa je bil urednik vzporednega nemškega glasila Die Krainer Biene, v obeh revijah je objavljaj svoje članke. V Podsmreki je v letih 1890–1893 na lastne stroške urejal in izdajal glasilo Čebelarški razgledi - strokovni list za čebelarje (Imkers Rundschau, Fachblatt für Bienenzucht).

Bil je član Kranjske kmetijske družbe. Predlagal je ustanovitev čebelarške šole na gradu Podsmreka in zanjo napisal program. V nemščini je napisal več čebelarskih knjig in člankov, ki jih je objavljaj v tujih strokovnih revijah.

Pri odkupu čebel pri čebelarjih v bližnji in daljni okolici, ki jih je potreboval za izvoz, je skrbel, da so bile čebele čiste kranjske sivke in ne križanci. Podrobno je opisoval lastnosti kranjske sive čebele, njeno mirnost, krotkost, donosnost, zgodnjo in pogosto rojivost. S tem je postavil temelje za priznanje kranjske sivke, zato ga lahko imenujemo kot očeta kranjske čebele.

Vpis in poimenovanje kranjske čebele

Dr. August Pollmann v prvi knjigi Medonosna čebela in njeno gojenje (Die Honigbiene und ihre Zucht) iz leta 1875 opisuje na strani 52 kranjsko čebelo in jo poimenuje APIS MELLIFICA CARNICA. V drugi knjigi iz leta 1879 je kranjsko čebelo dokončno priznal kot avtohtono kranjsko populacijo in je dobila svoje mesto v sistematiki medonosnih čebel.

Čebelarstva zveza Slovenije je na Brdu pri Lukovici 17. maja 2011 organizirala simpozij na temo »Čebelarji družine Rothschütz iz Podsmreke pri Višnji Gori« in ob tej priložnosti je bila predstavljena monografija »Obstoja pa ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska«. V knjigi je raziskano in predstavljeno delo družine Rothschütz. Predstavitev knjige je bila 20. maja 2011 v mestni hiši v Višnji Gori. Ob tej priložnosti smo razstavili muzejsko zbirko čebelarskih eksponatov, ki so bili izdelani v delavnicah v Podsmreki in njihovo čebelarstvo literaturo.

Regijska čebelarstva zveza P. P. Glavarja in Čebelarstvo društvo Stična sta odkrila spominsko ploščo z doprskim kipom Emila Rothschütza na mestni hiši v Višnji Gori.

Slovenska pobuda za razglasitev svetovnega dne čebel

Republika Slovenija je na pobudo Čebelarstva zveze Slovenije že leta 2015 v okviru OZN začela postopke za razglasitev svetovnega dneva čebel in predlagala resolucijo, ki izpostavlja pomen čebel in drugih opravevalcev rastlin.

Čebelarstva zveza Slovenije je predlagala 20. maj, rojstni dan Antona Janše, za svetovni dan čebel. Predsednik ČZS Boštjan Noč je v letih 2016–2017 predstavljaj to pobudo po vseh čebelarskih društvih Slovenije, nato pa je potekala še predstavitev po vseh večjih svetovnih čebelarskih prireditvah.

Pobuda je bila sprejeta na 40. zasedanju Konference FAO v Rimu 7. julija 2017.

Razglasitev svetovnega dneva čebel

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (OZN) je 20. decembra 2017 v New Yorku soglasno sprejela resolucijo, s katero je 20. maj razglasila za svetovni dan čebel. Resolucijo je sponzoriralo 115 držav, med njimi tudi ZDA, Kanada, Kitajska, Ruska federacija, Indija, Brazilija, Argentina, Avstralija ter vse države članice Evropske unije.

Na ta dan bo svetovna javnost vsako leto opozorjena, kako pomembna je ohranitev čebel za celotno človeštvo in njegovo prehrano.

Veseli smo tega uspeha, saj smo Slovenci, kljub temu da nas je malo, narod čebelarjev, ki čebelo tako spoštujemo, da jo izenačimo s človekom in pravimo, da čebela umre. Po zaslugi Rothschütza in Pollmanna je dobila rodovno ime in je zaščiten vrsta čebele kot edina na svetu.

Praznovanje prvega svetovnega dneva čebele

Ob prvem svetovnem dnevu čebel je bilo 18. maja 2018 slovesno odkritje spominskega obeležja kranjski (slovenski) sivi čebeli, ki jo je Emil Rothschütz podrobno opisal in predstavil svetovnim čebelarim strokovnjakom in s tem poskrbel, da se čistost kranjske čebele ohrani in zaščiti. Iz vsega napisanega lahko sklepamo, da je Podsmreka pri Višnji Gori rojstni kraj kranjske čebele in za očeta kranjske sivke imenujemo Emila Rothschütza.

Literatura:

Stabej, Jože: Rot(h)schütz (Roschütz, Rožič) Emil, Slovenski biografski leksikon, 3, 1960-1971, 9. zv. (1960), str. 143–144.

Obstoja pa ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska (ur. Gregori, Janez), 2011. Slovenski čebelar, 2016, 2017.

Franc Košak (1878 – 1945)

Franc Košak, veleposestnik na Grosupljem, se šteje med odlične slovenske čebelarje. Začetek njegovega čebelarstva sega v čase, ko so iz prvotnih poskusov začeli graditi novodobno čebelarstvo.

Že kot otrok je rad opazoval čebele in jih tudi malo podražil, da so se usule iz panja, ta zabava pa se je večkrat končala z jokom. Že kot šolarček prvih razredov je uhajal k eno uro oddaljenemu čebelarju, kar pa njegovim staršem ni bilo všeč in so ga nekajkrat za to samosvojost primerno nagradili. Toda to ni nič pomagalo, za čebele se je čedalje bolj zanimal.

Leta 1894, ko mu je bilo 17 let, ga je oče kot starejšega določil za dom. Z leti pa je raslo tudi čebelarstvo zanimanje. Prebral je vso čebelarstvo literaturo, ki mu je prišla pod roke. Imel je v vseh sosednjih župnijah in občinah vse čebelarje v strogi evidenci. Posebno pa so ga zanimali čebelarji, ki so v naše kraje vozili svoje čebele na ajdovo pašo, tam od Dobropolj, Roba in Velikih Lašč. Oče ni hotel sprejeti čebel v pašo, to pa največ zavoljo njega, češ kaj bo iz fanta, za nobeno stvar nima smisla, samo v čebele bi venomer gledal, vse drugo pa zanemarja in na vse pozablja.

Jeseni po končani ajdovi paši, ki je bila takrat dobra, pa se je odločil, da iz svojih skromnih prihrankov kupi čebele, saj oče mu ne bi nikoli dal denarja za čebele. Čebelar iz Dobropolja, ki je imel čebele na ajdovi paši na Cikavi, mu je prodal osem kranjičev, pogodila sta se za 6 goldinarjev za panj. Doma si niti povedati ni upal. Čez zimo je postavil čebele v sosedov čebelnjak. Doma niso delali ravno prijaznih obrazov, ko so o kupčiji zaznali, toda bil je še na kaj hujšega pripravljen.

Najprej je povabil čebelarje na ogled svojih čebel. Takoj je bila izrečena sodba, štirje so dobri taki, iz drugih štirih bo pa treba narediti dva, bili so čisto mladi roji. Lotili so se dela, ob tem pa je imel praktično šolo pod vodstvom starega čebelarja. Odrkali so dno panjev, iz dveh pa rezali satje in ga vstavili drugemu kot podaljšek njegovega sata. Pazili so na čebele, poiskali matico in jo uničili. Tako sta iz štirih slabih panjev nastala dva močna, ki pa sta morala teden dni ležati narobe, da so čebele prizidale vstavljeno satje.

Spomladi 1895 – potresno leto – je kupil še osem kranjičev, skupaj jih je bilo 14, s katerimi je začel svoje prvo čebelarstvo. Po treh letih čebelarjenja je šel v kmetijsko šolo Grottenhof pri Gradcu. Jeseni leta 1896 je moral prodati čebele. Imel je srečo, ker je bila dobra ajdova paša, prodal je 52 panjev in dobil prav čedno vsoto. S tem se je njegov ugled pri očetu zelo dvignil.

To je bila nekakšna predigra njegovega nadaljnega čebelarstva, ki se je v nekaj letih prav krepko razmahnilo. Omembe vredno je bilo čebelarstvo na kmetijski šoli v Gradcu. Imeli so kakih 30 družin v vseh mogočih posodah. Največ jih je bilo pletenih iz slame s premičnim in nepremičnim satjem. Paša je bila skromna, pri čebelarstvu je imel odlično oceno.

Prišlo je še vojaško prostovoljno leto kot zadnja ovira do neoviranega čebelarjenja.

Po vrnitvi je napravil novo čebelarstvo. Jeseni leta 1899 je kupil 45 kranjičev. Takrat so prihajali na pomlad k nam številni čebelarji trgovci – izvozniki kupovat k kmečkim čebelarjem kranjiče. Sami Gorenjci so bili. Za soseda je imel takratnega največjega čebelarskega mojstra, trgovca svetovnega slovesa barona Rothschilda v Podsmreki pri Višnji Gori. Prav ti trgovci so vzbudili v njem živahno zanimanje za čebelarstvo, pridružil se jim je pri nakupu čebel in se učil vsega, kar sodi zraven, že leta 1900 je prodal prve čebele. Že prvo leto je razposlal več stotin panjev. Napredek je z leta v leto rasel, tako da so zadnja predvojna leta sami že težko delali. Vsi očetovi pomisleki glede čebel so se razblinili v nič. Tako je šlo do leta 1914, ko je svetovna vojna napravila konec tej trgovini. Med vojno so mu čebele oskrbovali sosednji čebelarji, 25. januarja 1915 pa jih je nekdo zažgal. Ko se je vrnil iz vojne, je začel čebelariti na med.

Prvi shod čebelarjev v Grosupljem je bil 31. januarja 1909 pri Francu Košaku v Stranski vasi, to je sedaj v središču Grosupljega, potem je bilo še nekaj letnih shodov.

Leta 1933, 6. avgusta, so imeli čebelarji shod pri Košakovem čebelnjaku v Grosupljem. Imeli so predavanje in ogled skrbno urejenega Košakovega čebelnjaka.

Prvi čebelarski tabor je bil pri Francu Košaku v Grosupljem 28. aprila 1940. Zbralo se je preko 300 čebelarjev. Peš, s kolesi, vozovi in vlakom so prihajali od blizu in daleč čebelarji v prelepo Grosuplje, kjer jih je sprejel gostoljuben ugledni čebelar g. Franc Košak na svojem prostranem dvorišču. Sledila je sveta maša v grosupeljski cerkvi, nato pa celodnevna predavanja in ogled filma o čebeljih boleznih, ki so ga vrteli v opustelem skednju.

Zanimiva je zahvala pisca članka Julija Mayerja: »Čutim srčno potrebo, da se na tem mestu v imenu vseh čebelarjev zahvalim g. Košaku, da nas je tako gostoljubno sprejel pod svoje okrilje. Oprosti nam naj on in njegova ljubezniva gospa soproga, da smo jima na ta dan vso hišo spravili v nered in postavili skoro na glavo.

Pa saj pri g. Košaku ne gre drugače, kakor na veliko, kar nam je najzgovornejši dokaz njegovo veliko vzorno čebelarstvo. Osrednjemu društvu pa čestitam k prvemu čebelarskemu taboru, ki je na Grosupljem tako lepo uspel in nam bo ostal v neizbrisnem spominu.«

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE

Septembra 2009, ob 100. obletnici ustanovitve ČD Grosuplje, so čebelarji na Košakovi hiši v Grosupljem odkrili spominsko ploščo domačinu, posestniku in velečebelarju Francu Košaku.

Bil je kmet, imel je 50 ha zemlje, gostilno, velečebelarstvo, trgovino s čebelami in bil praktik s teoretičnim znanjem. V Mestni knjižnici Grosuplje je bila čebelarstva razstava. Po njem so poimenovali občinska čebelarstva priznanja in jih prvič tudi podelili.

O NAŠI NEKDANJI TRGOVINI S ČEBELAMI

Pri Francu Košaku v Grosupljem je dolga leta delal Janez Grum. Z Avgustom Bukovcem, urednikom Slovenskega čebelarja, sta se srečala pri gospe Košakovi in tako je nastal ta zanimivi zapis.

Košakova trgovina s čebelami je bila ena večjih in prvih, kar zadeva poštenost trgovanja. Nikoli niso imeli sitnosti zaradi dobavljenega blaga. Pošiljke za izvoz so pripravljali tako skrbno, da se je le redkokatera ponesrečila. Razpošiljali so kranjiče, roje, matice pa le izjemoma. Največ naročnikov je bilo iz Nemčije, Češke, Galicije in ruske Poljske. Na leto so razposlali do 500 kranjičev in kakih 700 rojev, všteti jesenske roje iz podrtih panjev. Stalno na zalogi je bilo kakih 200 panjev. Spomladi so jih ženske znosile v bližnji 8 km oddaljeni Koželjevec na spomladansko reso. Nekoč je bilo v taki karavani štiriindvajset žensk. Vsako leto v prvih dneh aprila se je pričelo odkupovati čebele. V Ribniški dolini, po kočevskih vaseh, v Kočevski Reki in okoli Uršnih Sel in Straže. Izbrane panje je izbral in povedal, kdaj bodo prišli ponje. Kadar so panje prevzemali, so jih ponavadi nosile ženske iz oddaljenih vasi. Čebele so vozili samo ponoči z odprtimi žreli na debeli plasti slame na železniške postaje. Panje so razpošiljali od začetka aprila, sredi maja pa so prenehali, ker je bilo v vagonih prevroče za čebele. V dobi razpošiljanja rojev so vstajali že pred dnem, ker so roje delali v zgodnjih in dopoldanskih urah, na noč pa so naravne roje vsajali v transportne zabojčke. Kako so delali roje? Kranjiču so odtrgali podnico in obe končnici ter ga položili na rjuho, čebele so nekoliko nakadili in trkali po stranicah panja, da so ga zapustile, potem so poiskali matico in jo pripravili.

Na prednjo in zadnjo končnico so izrezali kake 8 cm široke dušnike, izrezani les pribili na pokrov, odprtino pa zaprli z mrežico. Čebelo so omeli v nametalni zabojček do potrebne teže in narejenca odnesli v hladno in temno klet. Včasih so dobavljali 3 kg težke roje, takrat so morali združiti dva roja. Največ je bilo naročil 1,5 kg, to je en roj. Panj ni smel imeti več teže kot 5 kg. Rojem so dali na pot en sat, v katerega so iz ene strani našpricali razredčen med, z druge pa vodo. Satnik so pribili na deščico, s katero so zabojček zaprli.

Julija so ponovno nakupili čebele, ki so jih potem postavili na ajdovo pašo v Stehanjo vas, Knežjo vas in v okolico Šentvida pri Stični. Navadno so do 25. julija nakupili okoli 500 panjev, ki so že imeli nekaj medu. Čez poletje ni bilo nobene kupčije. Prihajala pa so naročila za jesenske roje (suhe čebele), s katerimi so kako leto, ko so podrli dosti panjev, živahno trgovali. Včasih so mu že suhe čebele povrnile kupnine za panje.

Literatura:

Žnideršič, Anton: Naši velečebelarji. Slovenski čebelar, 36, 1933, št. 7, str. 104-106.

Mayer, Julij: Čebelarski tabor na Grosupljem. Slovenski čebelar, 43, 1940, št. 7, str. 114-116.

Bukovec, Avgust: O naši nekdanji trgovini s čebelami. Slovenski čebelar, 60, 1958, št. 3-4, str. 71-74.

Javornik, Franc: ČD Grosuplje praznovalo 100-letnico delovanja. Slovenski čebelar, 112, 2010, št. 3, str. 90.

ČEBELARSKO DRUŠTVO GROSUPLJE

Začetki segajo v leto 1907, ko je bil shod v Šmarju in na Kopenju s predavanjem o čebelarstvu.

Literatura: Slovenski čebelar, 1908, str. 63.

Shod pri Košaku je čebelarstva podružnica Grosuplje imela 31. januarja 1909. Snovanje podružnice, kupčija čebel, glavna navodila za umno čebelarstvo; predaval je Likozar. V seznamu podružnic je pisana pod št. 3.

Literatura: Slovenski čebelar, 1910, str. 30 in 31.

Podružnica Grosuplje je priredila v nedeljo, 20. februarja 1910, ob 3. uri popoldne pri g. Košaku čebelarski shod, predaval je zastopnik osrednjega čebelarskega društva Anton Likozar. Na drugem in tretjem shodu istega leta so bili seznanjeni z novo zakonodajo, ki jo je zahtevala cesarska kraljeva vlada, da spišejo pravila in jih dajo v potrditev Kranjski deželni vladi. Podružnica Grosuplje je bila vpisana na 4. mesto in imela 13 članov. Po predavanju g. Likozarja so še obvestili čebelarje o delitvi neobdavčenega sladkorja, zato so vabili tudi sosednje podružnice.

Literatura: Slovenski čebelar, 1911, str. 27, 37, 29, 89.

Naj medi! – Ob 100-letnici ČD Grosuplje, 2009.

1945 -1946

Je bila reorganizacija podružnic – družin okraja Grosuplje v čebelarstva zadruge.

1951 je bilo ustanovljeno čebelarsko društvo za okraj Grosuplje, prvi predsednik je bil Janko Marolt (Stična). Podružnice z okraja pa so se imenovali čebelarske družine. Čebelarsko društvo Grosuplje je v okraju Grosuplje pokrivalo 11 družin. Leta 1981 so se podružnice preimenovali v družine. Ustanovili so občinsko zvezo čebelarskih društev Grosuplje.

1997 se je občinska čebelarska zveza razpustila in čebelarske družine so začele delovati pod svojim imenom. Danes imamo na območju občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje štiri čebelarska društva: Grosuplje, Krka, Stična, in Dobropolje.

Vir: Slovenski čebelar.

ČEBELARSKO DRUŠTVO STIČNA

Že leta 1888 je imenik članstva čebelarjev kataloškega napredka Šentvid pri Zatični (Stični).

Leta 1898 je bilo ustanovljeno osrednje slovensko čebelarsko društvo. V imeniku zasledimo katoliško društvo Šentvid pri Zatični. Vsako leto so imeli več shodov. V Čebelarju je bil že leta 1899 objavljen članek iz Sada pri Zatični o čebelarjenju, medenju in razmerah v čebelarstvu. Janez Kastelic je redno objavljal članke v Slovenskem čebelarju. Ponovno je bila ustanovljena čebelarska podružnica leta 1919. Zborovanja se je udeležilo nad 100 članov podružnic. Leta 1936 je bila ustanovljena nova podružnica. Sledile so reorganizacije in preimenovanja. Ob 80-letnici ČD Stična so leta 1916 izdali svoj bilten.

ČEBELARSKO DRUŠTVO KRKA

Čebelarska podružnica je bila ustanovljena 10. maja 1907 v gostilni Magovec na Krki. Leta 1996 se je na željo nekaterih čebelarjev ČD Krki pridružilo še ime Zagradec in novo ime društva je Čebelarsko društvo Krka – Zagradec.

ČEBELARSKO DRUŠTVO DOBREPOLJE

Skupina čebelarjev iz Dobropoljske doline se je zbrala in ustanovila leta 1921 čebelarsko družino. Pred tem so bili člani okoliških družin Krka, Rob, Velike Lašče in Račna.

Leta 2011 so izdali bilten 90 let ČD Dobropolje. Vsa našeta društva so včlanjena v Regijsko čebelarsko zvezo Petra Pavla Glavarja s sedežem na Kmetijski šoli Grm Novo mesto.

REGIJSKA ČEBELARSKA ZVEZA PETRA PAVLA GLAVARJA

Prvi zapisi so z 12. 11. 1933. Na pobudo čebelarske podružnice Novo mesto so se na kmetijski šoli Grm Novo mesto zbrale podružnice: Žalna, Šentvid pri Stični, Šentrupert, Šmarjeta, Cerklje, Žužembark in Trebnje z željo, da ustanovijo skupno podružnico.

Zaradi slabih gospodarskih razmer, potem pa je prišla še druga svetovna vojna, podružnica ni povsem zaživela. To pa se je zgodilo mnogo let pozneje - leta 1990.

Napredni čebelarji Dolenjske in Bele krajine so se na pobudo čebelarja Ivana Somraka (rojenega 26. 3. 1924) 2011 na Kuzarjevem Kalu pri Prečni zbrali in ustanovili klub dolenjskih in belokranjskih čebelarjev.

Leta 2001 se je na pobudo čebelarja Avgusta Grila klub preimenoval v Regijsko čebelarsko zvezo P. P. Glavarja za Dolenjsko in Belo Krajino, leta 2010 pa se je zveza preimenovala v Regijsko čebelarsko zvezo P. P. Glavarja. V zvezi je vključenih 18 čebelarskih društev, ki delujejo v 17 občinah.

2. 10. 2010 smo razvili skupni prapor, ki nam krasi razne čebelarske prireditve v regiji in izven. Poimensko so vključena čebelarska društva Grosuplje, Dobropolje, Velike Lašče, Ribnica, Kočevje, Stična, Krka–Zagradec, Dvor, Straža–Dolenjske Toplice, Novo Mesto, Krka–Novo mesto, Kostanjevica, Šentjernej, Šmarjeta–Škocjan, Mokronog–Trebelno, Šentrupert, Šentjanž, Trebnje.

Dne 5. maja 2018 je RČZPPG praznovala 85-letnico delovanja. Obletnico smo proslavili na Lanšprežu pri Mirni na Dolenjskem, kjer je pokopan naš veliki vzornik Peter Pavel Glavar.

*Začetek organiziranega čebelarstva
na Kranjskem*

Pladimnka pri Mlinji Gor:
Graf - vuzpretila dva Roščahčičova čebelarstva, y crastila
majl. v oskern je bilo 100 paqiv čebel

BIENEN-WIRTSCHAFT UND BIENEN-EXPORTGESCHÄFT

DES
FRANZ KOŠAK

GROSSLUPP
KRAIN — ÖSTERREICH

D. J. Krainer Bienen-Stock

Grosslupp, Datum des Poststempels.

P. T.

Die Krainer-Biene ist infolge ihrer vorzüglichen Eigenschaften sowohl als Honig- insbesondere aber als Schwarm-Biene allgemein besser bekannt; sie ist auch sehr widerstandsfähig, ihr Flug ist in alle Weltteile gelangen und man kann sagen: Die Krainer-Biene ist weltberühmt.

Ich beschränke mich auf den Versandt von schwarmfähigen Völkern der Krainer-Biene in Krainer-Original-Baustöcken und auf den Versandt von Schwärmen. Von Krainer-Original-Stock habe man im ersten Jahre des Ankaufes Schwärme mit grösserer Sicherheit erwarten, als von Völkern die aus Krainer-Original-Stöcken in Mobil-Stöcke irgendwelchen Masses überlagert wurden und als solche in den Versandt kommen. Das Volk erfährt hiernach zweifellos eine ganz gemüthliche Stimmung und erhebt sich von dieser nicht so bald und leicht, so dass Schwärmen solcher überlageter Völker im ersten Jahre des Ankaufes sehr in Frage gestellt sind.

Ein Krainer-Original-Stock hingegen gedreht und arbeitet auf seinem neuen Orte ungestört weiter und ist überlagerten Völkern entzickenden in jeder Beziehung voranz, da er im selben Jahre sicher den Vortheuren und zwei Nachkommen, nicht selten auch den dritten, abwirft, Ansonsten werden für überlagerte Völker viel höhere Preise verlangt.

Nur schwarmfähige Völker der Krainer-Biene in Krainer-Original-Stöcken versende ich zu folgenden Preisen:

- 1. Original-Krainer-Stock mit Waben, Brut und Honig:**
 - I. Qualität $\frac{1}{2}$ der Brückung bis ganz ausgebaut
 - II. Qualität $\frac{1}{2}$ bis $\frac{3}{4}$ der Wabung ausgebaut
- 2. Schwärme mit befruchteten Königinnen:**
das kg á

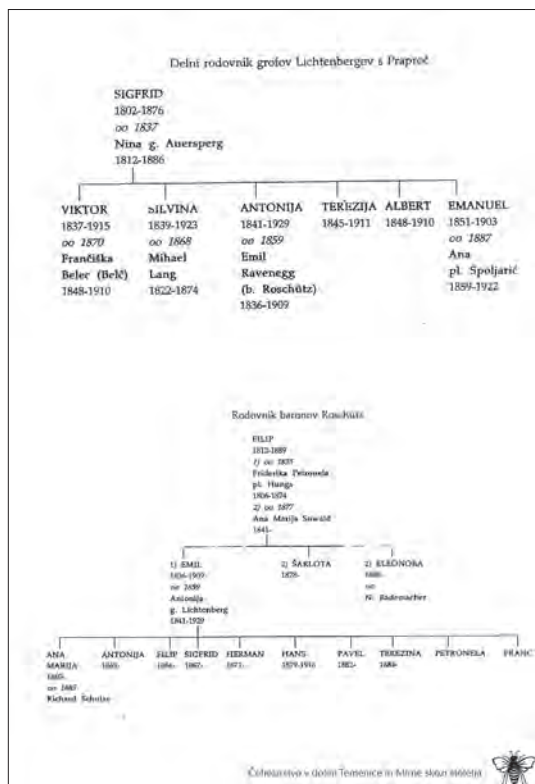
Dr. Wilhelm Juchacz

Versandtbedingungen.

Die Adresse wolle man sehr genau angeben; Name, Stand, Wohnort, Post- oder Eisenbahnstation, sowie den Transportweg bitte deutlich zu schreiben. Die Preise verstehen sich in Währung, ohne Abzug, loco Bahnhof oder Post **Grosslupp**. Bei Bestellung von zwölf Stück erfolgt ein Stück gratis. Alle Aufträge gehen per Nachnahme und werden nur gesunde und schwarmfähige Völker versendet. Die Versandzeit beginnt für Krainer-Original-Stöcke cca. Anfang März bis Ende Mai, für Schwärme cca. Anfang Mai bis Ende Juni. Die Verpackung der Stöcke und Schwärme geschieht auf das sorgfältigste und werden die Schwärme mit dem für die Reise nötigen Honigvorrat versehen.

Gefälligen zahlreichen Bestellungen entgegensehend zeichne

hochachtungsvoll

LOVSTVO V DROBCIH OD NEKDAJ DO ORGANIZIRANEGA LOVA NA OZEMLJU BIVŠE OBČINE GROSUPLJE DO DANES

Anton Koželj

Ko se ozremo na lovstvo v preteklem obdobju, se moramo zavedati, da je človek bil lovec že v pradavnini. Z lovom si je pridobil hrano v boju za preživetje.

Od sredine 18. stoletja do leta 1848 je prišel v veljavo sistem, najprej na Kranjskem, ki se ni oziral na dotlej veljavne lovske pravice, ki so dajale državi velik dohodek. Vladar si je pridržal vrhovno pravico do lova. Leta 1750 je bil izdan patent, ki je določal, da se dajo vsa lovišča nizkega lova v zakup. Po odločbi dunajske vlade iz leta 1752 so morali vsa krajinska lovišča nizkega lova razdeliti po mejah župnij in vikariatov ter dati v zakup in dražbo.

Leta 1754 je bila dražba lovišča visokega lova na Dolenjskem. V zakup ga je vzel Michelangelo Zois, razen v deželnih sodiščih Višnja Gora, Žužemberk, Kočevje in Poljane.

Krajnski deželni stanovi so izdelali leta 1754 nov lovski red, ki pa ni bil potrjen. Patent iz leta 1786, ki je veljal za vse avstrijske dežele, je naročil lastnikom lovišč, naj odstranijo vse tuje pravice do lova na svojem območju. Bilo je slabo izvedeno. Razdrobljenost lovskih pravic je povzročala še večji divji lov. 1790 je izšel ukaz, s katerim so zaščitili obstoječe lovske pravice. Patent 7. marca 1849 je dokončno spremenil do tedaj veljavno lovsko pravo.

Brez odškodnin se odpravi lovsko pravico na tujih tleh vsakemu lastniku, ki je imel v posesti najmanj 200 oralov. V skupnem kompleksu je bila dovoljena lovska pravica.

Na vseh drugih zemljiščih pa je imela lovsko pravico občina. Ta je lahko dala v zakup ali pa je izvajala lov v lastni režiji. V tem primeru je morala nastaviti svoje lovce. Ministerialni ukaz 15. 12. 1852 je dopolnil patent glede izvajanja lovske pravice. Po tem ukazu občina ni mogla imeti svojih lovcev, temveč je morala dati lov v zakup z licitacijo. Kot dokaz lovskih pravic so se uvedle lovske karte. Opravljanje lovske pravice so urejali lovski in policijski predpisi, ki so izšli na podlagi ministerialnega ukaza iz leta 1852. Povezovali so lovsko pravico z zemljiško posestvijo in vsa lovišča so razdelili na arondirana zemljišča nad 115 ha.

Pokrajine, ki so prišle v sestav Jugoslavije, so imele vsaka svoje lovske predpise. Zato je bil potreben nov lovski zakon. Začelo ga je pripravljati ministrstvo za gospodarstvo in rudnike leta 1921. Nov državni lovski zakon je dobil sankcijo šele 5. 12. 1931, v veljavo pa je stopil v Dravski banovini 13. 3. 1935, toda ta zakon je vseboval zakupni sistem.

Lovišča so bila razdeljena v lastna in občinska. Lastno lovišče je imela fizična oseba, ki je imela najmanj 200 ha skupaj ležečega zemljišča. Pravica lastnega lova je bila tudi v lovskih rezervatih na tujih zemljiščih. Vse drugo zemljišče je bilo združeno v vsaki občini in občinsko lovišče, ki ga je dajala občina v zakup na javni dražbi.

Dopuščala se je razdelitev občinskega lovišča, če je bilo večje od 5000 ha.

Leta 1891 je ustanovil v Ljubljani Viktor Galle društvo Krainischer Jagdschutzverein, katerega člani so bili nemško usmerjeni.

Med prvimi združenji najdemo vabilo iz leta 1900, ko vrhniško lovsko društvo vabi na lov na srne.

Leta 1906 je nastal v Ljubljani na pobudo Karla Mayerja lovski klub Sava.

30. januar 1907 ob 8. uri zvečer je bil zaupno sklican sestanek slovenskih lovcev v restavraciji Hotela Štruklja v Ljubljani. Sestanek je sklical takratni uradnik in občinski svetovalec Karel Mayer z Drenovega Griča pri Ljubljani. Sestanek je bil dobro obiskan. Strinjali so se, da bi bilo pametno vrste ljubljanskih lovcev slovenske narodnosti strniti, preprečiti medsebojno konkurenco in dobiti lovišča ljubljanske okolice v svoje roke. Ustanovi naj se organizacija slovenskih lovcev za vse slovenske pokrajine. Ta organizacija naj se bavi izključno z vzgojo naših domačih lovcev. Po drugi strani pa z zaščito lovskih interesov. Ko se okrepi, naj prične izdajati svoje glasilo.

Da se nova organizacija čim preje spravi k življenju, je bil že na prvem zborovanju izvoljen odbor za sestavo pravil. Prvi odbor je štel vsega skupaj 12 članov in je imel svojo prvo sejo 26. 10. 1907 kot lovski klub. Otvoritveni večer se je vršil 26. 2. 1908. Redni občni zbor je bil 19. 3. 1909 v Ljubljani. Na tem občnem zboru so organizaciji spremenili ime. Novo ime je Slovensko lovsko društvo (SLD – to ime nosimo še danes). Predstavniki za Dolenjsko so bili Ivan Rus, Breže, namestnik Peter Volk, Velike Lašče in dr. Premrov, Litija. Sklenjeno je bilo, da začne društvo nemudoma s prijavami za izdajo svojega glasila. Prva številka družbenega lista je izšla konec januarja 1910. Glasilo je dobilo ime Lovec in ne Slovenski lovski list, kakor je bilo mišljeno na začetku. Ustanavljati so se začele podružnice, kot so ljubljanska, ribniška, notranjska, trboveljska, ptujška, radovljiška, mariborska ... Razvoj tega časa je zelo lepo opisan v slovenskem Lovcu 1932, v jubilejni izdaji ob 25-letnici.

V imeniku članov SLD iz leta 1913 so tudi člani iz naše neposredne okolice:

- Franc Košak ml. iz Grosupljega,
- Janez Štrubelj iz Brvac pri Grosupljem,
- Josip Šolar, župnik z Lipoglava pri Šmarju,
- Janko Škerbinc iz Višnje Gore,
- Janez Ponikvar s Peščenika, Višnja Gora.

Leta 1925 je izšel kratek poduk lovskim čuvajem in 1930 so v Ljubljani izšla pravila SLD.

Lov na območju nekdanje občine Grosuplje pred drugo svetovno vojno.

Na tem območju je obstajalo več lovišč, ki so bila v lovozakup Mikliča, Fabjana, Jurjevca iz Ljubljane, veleposestnika Javornika iz Žalne, barona Lazarinija z Boštanja. Lovci so bili: Janko Škerbinc, nadučitelj v Višnji Gori, Janez Ponikvar, posestnik s Peščenika, Ignac Bregar, uradnik, ing. Alfonz Gilly, Franc Avčin, geometer, Jože Štepic, logar, Peter Gilly, Lazarini in drugi.

Z dokumentov banske uprave sreza Novo mesto iz leta 1935 je razvidno, da je na območju občine Ambrus in Zagradec (danes Suha krajina) lov bil v zakupu posameznikov.

Posestnik Ivan Hrovat iz Zagradca je lovišče zakupil za dobo 12 let. Zakupnik je imel možnost del lovišča oddati v podzakup. Podzakupnik za Ambrus je bil Jože Miklič v Zagradcu, na Krki pa je bilo kar nekaj podzakupnikov. Skupno lovišče, ki ga je Hrovat zakupil, je znašalo 7330 ha.

Zakupnik Hrovat je moral občini letno plačevati vse dajatve, ki so pripadale zakupu.

Čprav se danes na zakupniški sistem vsipa vrsta kritik, je neizpodbitno dejstvo, da je bil to kljub vsem težavam zgrajen sistem. Lovstvo je delovalo na način, ki je bil tedaj dopusten, ter z miselnostjo in vrednotami tistega časa. Druga svetovna vojna je preprečila uresničevanje sreskega dogovora z g. Hribarjem iz leta 1935. Zato se je kljub pisani besedi začetek organiziranega lova moral začeti znova in na nov način.

Lovska zakonodaja in reorganizacija na območju sedanjih občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje se je v letih 1945 do 1968 večkrat spremenila, to je podrobno opisano v Zborniku občine Grosuplje, 3, 1971. Pisec je bil dr. Stane Valentinčič.

V letu 2018 deluje na območju občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje 9 lovskih družin. Urejene imajo svoje zbornike, kjer so opisali svoje delovanje:

- LD Grosuplje, zbornik za 50 let, 1996;
- LD Taborska jama, zbornik za 70 let, 2017;
- LD Dobropolje, zbornik za 70 let, 2016;
- LD Ivančna Gorica, zbornik za 70 let, 2016;
- LD Krka, zbornik za 50 let, 1996;
- LD Šentvid pri Stični, jubilejni zbornik 50 let, 1996;
- LD Višnja Gora, zbornik Zlati jubilej za 50 let, julij 1996;
- LD Suha Krajina, zbornik 70 let lova, junij 2016;
- LD Struge.

Vse lovske družine med sabo dobro sodelujejo.

Viri, literatura:

- imenik članov SLD v Ljubljani, 1. 3. 1913.
- imenik članov SLD v Ljubljani, 31. 12. 1925.
- Lovec ob 25 letnici SLD, 1907–1932.
- Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, 1, Ljubljana, 1970.
- Sedem desetletij lova – LD Suha krajina, 1946–2016, 2016.
- Naših petdeset let – Jubilejni zbornik ob 50-letnici zveze lovskih družin Gorenjske, Kranj, 1998.

Imenik Slovenskega lovskega društva v Ljubljani od 1. marca 1913

Prevladujejo člani ribniškega, postojnskega in notranjskega okoliša, kar je razumljivo, saj ta območja masovno prekrivajo gozdovi.

S področja današnjih občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje so bili včlanjeni:

1. Ferdo Doganoc, trgovec, Velike Lašče
2. Josip Dolžina, Brankovo, pošta Velike Lašče
3. Aljzij Hočevnar, Velike Lašče
4. Ivan Hočevnar ml., Velike Lašče
5. Jože Hogler, gozdar Hleven Dol, Struge, pošta Videm pri Dobropolju
6. Miha Jakše, Rob, pošta Velike Lašče
7. Matija Jelenc, Velike Lašče
8. Jožef Kek, župan, Pluska, pošta Velika Loka
9. Slavko Koprivc, učitelj, Rob, pošta Velike Lašče
10. Fran Košak ml., Grosuplje
11. Alojz Kristan, Šentvid pri Stični
12. Josip Lavrič, posestnik, Šentvid pri Stični
13. Vinko Ogorelc, Škofljica
14. Franc Ponikvar, Peščenik, pošta Višnja Gora
15. Josip Smolej, c. kr. notar, Velike Lašče
16. Rudolf Sorglechner, Velike Lašče
17. Janez Štrubelj, Brvace, pošta Grosuplje
18. Janko Škerbinc, nadučitelj, Višnja Gora

20. Josip Virant, Velike Lašče
21. Peter Vovk, c. kr. davčni upravitelj, Velike Lašče
22. Edvard Zakrajšek, Ponikve, pošta Videm pri Dobrepolju
23. Leon Rund, Škofljica
24. Jože Šlajpah, posestnik, Velika Loka
25. Josip Šolar, župnik, Lipoglav pri Šmarju
26. Hugo Turk, veterinar, zdravnik, Stična

Naročnik revije Lovec:

Lovsko društvo z Vidma pri Dobrepolju

Imenik članov Slovenskega lovskega društva v Ljubljani na 31. decembra 1925:

Ustanovniki:

1. Franc Košak, posestnik, Grosuplje

Redni člani:

1. F. Drobnič, lesna trgovina, Stara vas, Grosuplje
2. Ivan Gačnik, lovski paznik, Udje 17, Grosuplje
3. Peter Gilly, poštar v pokoju, Višnja Gora
4. Jos. Gionetti, vulgo Mostar, Lanišče 22, Škofljica
5. Alojz Globokar, Vel. Lese 17, Krka
6. Jože Havličer, gozdar, Krvava Peč, Velike Lašče
7. Anton Hegler, lovec, Rapljevo 41, Struge
8. Janez Hegler, lovski čuvaj, Podtabor 19, Struge
9. Josip Hočevcar, mesar, Velike Lašče 5
10. Franc Jager, P.D. kruhar, Orle, Škofljica
11. Josip Javornik, veleposestnik, Žalna
12. Staš Javornik, veleposestnik, Žalna
13. Franjo Kalan, dr., deželni sodni svetnik, Velike Lašče
14. Miloš Kavčič, trgovec, Dobrepolje
15. Josip Lavrič, lovski najemnik, Št. Vid, Stična
16. Ludovik Lazarini, Boštanj, Grosuplje
17. Anton Lenič, lovski čuvaj, Purkaršče, Velike Lašče
18. Lovski klub Višnja Gora
19. Maks Mihelitsch, dr., okrajni zdravnik, Velike Lašče
20. Oskrbništvo graščine Boštanj
21. Anton Pirkovič, Velike Lašče
22. Franc Podržaj, lovski paznik, Ponova vas, Grosuplje
23. Franc Ponikvar, posestnik in lovski čuvaj, Velike Lipljene
24. Franc Pucihar, lovski paznik, Ganjiče 8, Šmarje - Sap
25. Ivan Purkart, logar uprave Velike Lašče
26. Franc Rebolj ml., Krka
27. Alojz Skubic, lovski paznik, Bičje, Grosuplje
28. Franc Škerjanc, posestnik in lovec, Pijava Gorica, Škofljica
29. Josip Šolar, župnik, Žalna, Dolenjsko
30. Jakob Štrubelj, lovec in posestnik, Grosuplje 3
31. Josip Tomažič, zapriseženi lovski čuvaj, Pijava Gorica, Škofljica
32. Ivan Ustnik, lovski čuvaj, Krvava Peč, Velike Lašče
33. Josip Zaje, posestnik, Znojile 6, Krka pri Stični
34. Ignacij Zbašnik, trgovec in posestnik, Rob, Velike Lašče

35. Anton Zevnik, notar, Višnja Gora
36. Anton Zupančič, gostilničar, Velika Stara vas, Grosuplje
37. Franc Žužek, gostilničar, Rašica, Velike Lašče
38. Hervard grof Auersperg , graščak, Turjak
39. Josip Michitsch, gozdni čuvaj, Brezova Reber, Žužemberk
40. Anton Ruth, Brezova Reber, Straža, revirni gozdar
41. Josip Purkart, logar, Rob, Velike Lašče
42. Rudolf Solglechner, Velike Lašče

70 LET LOVSKE DRUŽINE DOBREPOLJE

*Bojan Zgonc **

Leto dni po koncu druge svetovne vojne je bila v Sloveniji ustanovljena večina lovskih družin, med njimi tudi naša.

Praznovanje 70. obletnice lovske družine je priložnost za obujanje spominov na pomembne dogodke, ki so zaznamovali našo družino, in za ponosen pogled na prehojeno pot ter priložnost, da se zazremo v prihodnost.

Sedemdesetletno prehojeno pot so zaznamovala številna bolj ali manj prijetna dogajanja. Že na samem začetku so nas pestile organizacijske spremembe in z njimi povezane spremembe površin lovišč, pomanjkanje orožja in streliva in ob koncu negotovost o nadaljnjem obstoju lovskih družin nasploh.

Največje spremembe je v tem obdobju doživel živalski svet. Na začetku naše poti si nismo predstavljali, da bo mesto tedaj najštevilnejše divjadi, poljskega zajca, prevzela srnjad, da se bodo v naših loviščih za stalno naselili jelen, medved in ris, da bosta postala ogrožena divja mačka in gozdni jereb, da bo izginila postovka.

Zgodovinski oris lovstva v Dobrepoljski dolini je zasnovan na Kroniki lovstva, ki jo je po pričevanjih starejših lovcev, kot so Alojz Ponikvar, Jože Šuštar in drugi, leta 1976 zapisal Hinko Kavčič in obsega obdobje od leta 1910 do leta 1952. Iz Kronike v kratkem povzemamo, da je bil pred prvo svetovno vojno in tudi po njej splošno uveljavljen zakupni sistem. Meje lovišč se so oblikovale v okviru občinskih meja (Videm, Podgora in Kompolje), ki so izvirala še iz časa avstro-ogrske monarhije. Lovišča so se licitirala pri sreskem glavarstvu v Kočevju; doba zakupa je trajala tri leta, licitant pa je moral položiti varščino v višini enoletnega zakupa (približno 12 goldinarjev). Med zakupniki lovišč so bili številni obrtniki, zdravniki, notarji in drugi iz Ljubljane in okoliških krajev, ki so za lovske čuvaje izbrali domačine. Med lovskimi čuvaji se največkrat omenjajo Alojz Ponikvar, Janez Zrnec, Anton Božič, Jakob Hrovat, Alojz Primožič in drugi. Zanimivo je, da je bilo po prvi svetovni vojni v očini Podgora ustanovljeno lovsko društvo z 8 do 10 člani, ki je imelo v zakupu lovišče in je obstajalo nekaj let. Ni pa znano, če je bilo to društvo tudi registrirano. Podobno lovsko društvo je bilo osnovano tudi v občini Kompolje.

Po končani drugi svetovni vojni je prvi akt o lovstvu in izvrševanju lova izdal takrat še Slovenski narodnoosvobodilni svet. Izšel je v uradnem listu SNOS, dne 5. septembra 1945. Že 15. oktobra je Ministrstvo za gozdarstvo pri Narodni vladi Slovenije izdalo osnutek lovske organizacije, katere osnova naj bi bila lovska zadruga. Iniciativni zadrudni odbor je 25. oktobra 1945 razposlal obvestilo, da se pripravlja nov zakon o lovu, ki bo urejal vprašanja lovskih združb in organizacij. Kmalu nato je nov začasni lovski zakon prepisal, da je lovska družina osnovna lovska organizacija.

Lovstvo se je začelo organizirati na društveni osnovi. Divjad je postala družbena lastnina. Zakupni sistem je bil ukinjen, zato lov ni bil več privilegij premožnih posameznikov, temveč je lahko postal lovec vsak pošten državljan Ljudske republike Slovenije.

Tudi v Dobrepolju so se zbrali ljubitelji lova in ustanovili Lovsko družino Videm Dobrepolje. Ne ve se natančno, ali je bilo to novembra ali decembra 1945, ker ni ohranjenega nobenega dokumenta.

* Komercialist in predsednik LD Dobrepolje, Ponikve 95, 1312 Videm-Dobrepolje

Obstaja pa lovski prapor, ki ga je družina razvila leta 1967 pri lovski koči na Vodicach. Takrat je družino vodil Hinko Kavčič, eden od ustanoviteljev lovske družine. Na praporu je kot leto ustanovitve družine izvezena letnica 1945.

Ustanovni člani lovske družine so bili: Alojz Ponikvar, Anton Pirman, Hinko Kavčič, Milan Čmak, Jože Strah, Ignac Miklič, Gregor Strnad in Adalbert Ceraj Cerič.

Prvi starešina, gospodar in blagajnik je bil Alojz Ponikvar. Odločbo o upravljanju lovišča LD Videm Dobrepolje je izdal Okrajni ljudski odbor Grosuplje leta 1946.

Po nekajkratnih združitvah in razdružitvah s sosednjimi lovskimi družinami, najprej v okviru LD Mala gora, kasneje v LD Stari grad, se je leta 1953 ponovno preimenovala v LD Dobrepolje in to ime nosi še danes.

Po podatkih Zavoda za gozdove Kočevje lovišče sedanje LD meri 6172 ha, od tega je lovne površine 5902 ha, ne-lovne pa 270 ha.

Meja lovišča LD Dobrepolje poteka zahodno od Ponikev po stari rimski cesti in po grebenu Male gore (Kamen vrh 782 m, Vrhušček 743 m, Grmada 887 m, Petelinjek 870 m) ter se za koto 855 m spusti v dolino čez vas Brezje v Planski vrh in nadaljuje proti severu čez Ruglavec, Šentrumar 565 m, čez cesto vzhodno od Hočevja do kote 382 m. Od tu zavije proti zahodu mimo Ilove Gore čez železniško progo do Starega vrha in Limberka ter se nadaljuje proti jugu zahodno od vasi Vodice, čez Puhov hrib in po gozdni cesti do Ponikev.

V območju našega lovišča žive naslednje vrste avtohtone divjadi: sodoprsti kopitarji (srnjad, jelenjad, divja svinja ter občasno tudi gams in damjak), zveri (rjavi medved, navadni ris, lisica, divja mačka, jazbec, kune, dihur) ujede (kragulj, skobec, navadna kanja), zajci (navadni zajec), glodavci (polh in veverica), kure (gozdni jereb), plojkokluni (mlakarica). Od drugega živalskega sveta pa pri nas živijo sove, plezalci in številne ptice pevke.

Lovska družina Dobrepolje razpolaga z dvema objektoma, lovskim domom Vodice in brunarico v Vodnem dolu. Lovski dom na Vodicach ima zgoraj sejno sobo in sobo za arhiv, spodaj pa kuhinjo, stranišče, hladilnico za uplenjeno divjad in pokrito teraso. Ob domu je še ločeno pokrito kurišče, t. i. »jurček«, za prijetna srečanja ob različnih priložnostih, ter rezervoar za vodo. Sejno sobo uporabljamo predvsem za sestanke ter tudi za družabne prireditve. Objekt je ogrevan, zato ga lahko uporabljamo tudi v zimskem času. Blizu doma je še priročno strelišče za redni letni preizkus orožja. Zadnja leta od maja do oktobra ob nedeljskih popoldnevih člani opravljajo dežurstva za obiskovalce, seveda pretežno člane naše lovske družine in sorodnike.

Lovska družina danes intenzivno sodeluje z Lovsko zvezo Slovenije in Zvezo lovskih družin Kočevje, občino in drugimi lokalnimi skupnostmi. Cilj lovske družine je gojitev divjadi, izboljševanje njene kakovosti, skrb za prehrano, varnost in zdravje. To je dolžan spoštovati vsak član, tudi sedaj, ko časi niso najbolj naklonjeni zeleni bratovščini. Z upanjem na boljšo prihodnost, z vztrajnostjo in znanjem ter tovarištvom in delom bomo zmogli vse prihodnje naloge, tako kot naši predhodniki. Tako bomo pomagali pri ohranjanju narave in živalskega sveta v Dobrepoljski dolini.

Literatura:

Lovska družina Dobrepolje, 50 let, 1946-1996. Hočevje, 1996.
Naših 70 let, LD Dobrepolje. Videm-Dobrepolje, 2016.

DAVNA ZGODOVINA POŠTE IN KRATEK PREGLED DO DANAŠNJIH DNI*Valentin Skubic **

Organizirano prenašanje vesti in tudi manjših materialnih pošiljk ima temeljni pomen za vsako organizirano družbeno ureditev in ima zato zelo dolgo zgodovino. Že v Egiptu so poznali organizirano prenašanje vesti s pomočjo glasnikov pešcev (tekačev), ki so imeli določene poti in obveščevalno mrežo po vsej deželi. Vzdrževali so jo z vmesnimi postajami, kjer so se utrujeni glasniki zamenjevali z novimi, spočitimi tekači ali pešaki.

Anton Codelli, inovator in iznajditelj na področju elektrotehnike, po poreklu iz Višnje Gore (njegova mati je bila baronica Rosalija Taufferer Codelli), se je še na začetku dvajsetega stoletja (1911–1914), ko je delal v nemški koloniji Togo v Afriki, posluževal takega prenosa pisem. Čudil se je hitrosti takega načina prenašanja pošte s pomočjo črnskih tekačev, ki so izmenoma tekli noč in dan od enega do drugega vaškega poglavarja, dokler niso dosegli naslovnika pisma ali kake druge manjše pošiljke. Ohranjeni sta dve pismi, ki jih je Anton Codelli poslal svojim prijateljem po taki poti, prvo 26. avgusta in drugega 30. avgusta 1911.

Tak sistem povezovanja in vzdrževanja oblasti in varnosti v starih civilizacijah so pozneje prevzeli tudi Grki in Rimljani s tem, da so bile poti prenašanja vesti in lažjih pošiljk vedno bolj tehnično opremljene (jahanje na konjih ali kamelah), pozneje tudi z manjšimi lahкими vozovi štirikolesniki ali dvokolesniki. Tako je ta služba dobila ime pošta iz latinskega poimenovanja v času Rimljanov »posita statio«, kar je pomenilo menjavo konj pri prenašanju sporočil.

S propadom zahodnega Rimskega cesarstva v četrtem in začetku petega stoletja našega štetja je organizirano prenašanje vesti v poprej razvitem svetu za skoraj tisoč let prenehalo. Srednji vek in začetek novega veka sta značilna po nemirnih časih, po preseljevanju narodov v Evropi in v tem času ni bilo nobene možnosti za trdnejše organizirane državne tvorbe. V tem času se je začela razvijati fevdalna veleposest, začeli so se graditi gradovi in nastajalo je plemstvo. Vendar je stalnejše povezave med posameznimi kraji prineslo šele nastajanje večjih naselij v 12. in 13. stoletju, ko so začeli nastajati trgi in mesta. V teh večjih in urejenih naseljih se je začelo razvijati obrtništvo in trgovci, ki so začeli raznašati izdelke obrtnikov in poljske pridelke naokrog in začeli trgovati z njimi, so bili prvi zanesljivejši povezovalci med gradovi, trgi in mesti. Z njimi so potovale tudi vesti in novice po širši deželi. Za zanesljivejšo in redno pošno povezavo pa je bilo potrebno zgraditi še poti in ceste, saj so v srednjem veku vse propadle.

* Dr. veterinarske med., farmakolog in toksikolog, univ. prof.

Hamburški mestni sel izročča pismo hanzeatskemu (verjetno ruskemu) trgovcu. Izsek iz oltarne slike v cerkvi sv. Janeza v Lüneburgu, slikar Henrik Fünfhof, 1482

Franc Taxis (1459-1517), ustanovitelj Taxisove in po letu 1650 Thurn - Taxisove pošte

Nemški cesarji so poleg Benečanov v petnajstem stoletju začeli uvajati redne kurirske povezave za potrebe dvora in državnih poslov. Toda do pravih in stalnih poštnih povezav je bilo še daleč. Tako je avstrijski cesar Karel VI. v prvi polovici 18. stoletja pomembno vplival na razvoj gospodarstva in izgradnjo cest Dunaj–Trst. V času vladavine Marije Terezije v letih 1740–1780 in njenega sina Jožefa II. so poštno povezave postale dostopne tudi za prebivalstvo, sprva za pošiljanje pisnih sporočil (pistem), pozneje pa so poštno službo, ki so se organizirale v enotno državno službo, začele prevažati v oddaljene kraje tudi ljudi. Predpisi so izrecno določali, da na račun prevažanja potnikov nikakor ne sme trpeti transport sporočil. V nemških in avstrijskih deželah se je pri vzpostavitvi poštnih povezav posebej odlikovala plemenitaška družina Thurn – Taxis, katere pokrovitelji so bili Habsburžani. Ta rodbina je odigrala odločilno vlogo pri razvoju pošte po vsej Evropi. Izgleda, da se po tej rodbini še danes imenuje hiter prevoz potnikov po mestih taxi po celem svetu.

Poštna diližansa (Pošta Slovenije)

Povrnimo se v zgodnje prevažanje pošte pri prehodu iz srednjega veka v novi vek. Prvotni poštni kurirji, ki so večinoma hodili peš ali so celo tekli in se po šestih urah hoje menjavali na poštnih postajah (oblika štafete), so se kmalu opremili tudi s konji (jahanje) in pozneje še z vozovi. Ko so začeli ti pionirji poštno službo prevažati tudi posamezne potnike, so razvili lahek poštarški voz z nekoliko udobja za potnike. Nastale so poštno kočije ali diližanse. Po Velikem slovarju tujk diližansa pomeni urnost, prizadevnost, poštarški voz.

Nekako v tem času so se pojavili tudi postiljoni, uniformirani spremljevalci poštnih vozil, ki so poleg uniforme nosili poštarški rog (ta je še danes kot neke vrste insignija upodobljen na poštnih nabiralnikih in drugi poštarški opremi). Poštarški rog je smel uporabljati samo pooblaščen postiljon in to pri različnih zastojih na mitnicah in šrangah, kjer je imel poštarški voz prednost, da je pošta čim prej prispela na cilj. Postiljoni so morali znati po notah zaigrati tudi različne melodije, ki so imele različne sporočilne pomene: oznanjanje različnih tovorov, oznanjanje splošne nevarnosti ali samo prednostni promet pošte

na mitnicah. Poštna vozila in poštarški sli so imeli v 16. in v začetku 17. stoletja poleg prevažanja pošte tudi pomembno obveščevalno funkcijo glede varnosti prebivalstva, podobno kot so jo imeli kresovi po gorah v času najhujših turških vpadov v 15. stoletju. Ustanovitev Vojne krajine ob Kolpi, okoli Siska in Karlovca v 16. stoletju je imela glede varnosti samo relativen pomen. Še vedno je bilo treba biti na preži. Varnostne vesti so prenašali v notranjost tudi podložni kmetje na račun tlake.

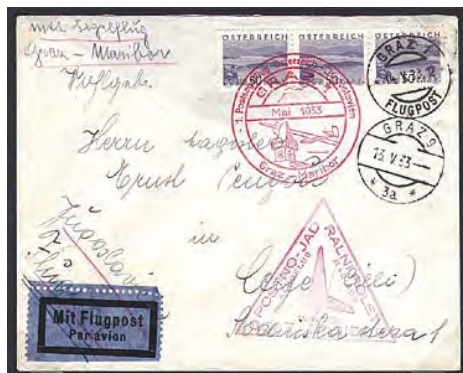

Postiljon s poštarškim rogom

Na določene razdalje ob cestah so nastale tudi poštarške hiše (eno od teh (Hrušico, Podkraj pri Colu) kaže tudi naslednja risba), ki so imele tudi večje hleve za konje, kjer so utrujene konje zamenjali za spočite in kjer so se lahko odpočili in okrepčali tudi poštarji in njihovi potniki.

Več stoletij so bile poštarške povezave vezane na poštarške sle ali kurirje, in pozneje na konjske vprege in poštarške vozove. Sredi 19. stoletja je bila natisnjena prva poštarška znamka, ki je močno olajšala obračunavanje stroškov za poštno pošiljke. Uveljavil se je tudi poštarški žig, ki je označeval kraj in datum prevzema poštno pošiljke. Poštarško znamko na Kranjskem je poskušal uvesti Lovrenc Košir (1804–1879) in to leta 1835.

S pojavom železnice se je prevažanje pošte preselilo na železnico, kjer je bilo to le mogoče. Vsaka kompozicija osebnih vlakov je imela od vsega začetka vgrajen poseben poštarški vagon, ki ga tudi prikazujem na fotografiji. Ta vagon danes stoji kot poštarški muzej pred osrednjo Pošto Slovenije na Cesti v Mestni log v Ljubljani. V vseh večjih krajih ob železnici, kjer so bile poštarške postaje, so zvečer poštarji nosili pošto v ta poštarški vagon pri zadnjem vlaku, zjutraj pa so hodili prav tako iskat prispelo pošto s prvim jutranjim vlakom za svoj kraj.

Potniški vlak z lokomotivo vrste 07 (kkStB.380), v ozadju je Solkanski most (slika Hansa Petra Pawlika, upokojenega železničarja in ljubitelja železnic iz Avstrije)

Lokomotive serije 07 so vozile osebne vlake tudi na Dolenjskem. Prvi vagon za lokomotivo je poštarški vagon.

V teh poštarških vagonih so se prevažali tudi poštarški uradniki, ki so sproti sortirali oddana pisma, tako da je bilo delo sproti opravljeno že med samo vožnjo (potujoče pošte). V večjih središčih se je pošta, ki je prispela iz različnih smeri železniške povezave, samo še dopolnila in jutranji vlaki so jo razvažali krajevnim poštam ob določeni progi in krajevni poštarji so jo raznašali naslovnikom, kot to delajo še danes, le da današnja pošta medkrajevno prevažajo z poštnimi avtomobili. Na železnici je bilo naenkrat tudi več prostora za pošiljanje večjih poštnih pošiljk (paketov in zabojnikov).

Poštni uradniki so že med vožnjo vlakov v poštna središča sortirali pošto, nabrano po železniških postajah v Sloveniji. Šele pred nedavnim so bile uvedene poleg krajevnih imen poštних uradov tudi poštne številke, kar omogoča tudi strojno sortiranje pošte, tako da je to delo hitreje opravljeno.

*Državna
napisna
tabla (Pošta
Slovenije)*

V skrbnih pošgarskih rokah in še bolj pridnih pošgarskih nogah leži skrivnost, da so pisma že med obema svetovnjima vojnama dosegla prav vsako, še tako odmaknjeno slovensko domačijo.

Na začetku so bili poštni prevozi v rokah privatnih podjetnikov, šele leta 1861 je bila poštna dejavnost poddržavljena, najprej v Nemčiji, nato pa tudi v avstro-ogrski državi. Po prvi svetovni vojni je bilo v Beogradu leta 1918 ustanovljeno Ministrstvo za pošto in telegraf, v Sloveniji pa je narodna vlada istega leta ustanovila Pošno in brzojavno ravnateljstvo.

Po drugi svetovni vojni je bilo najprej v Beogradu ustanovljeno Ministrstvo za pošto, pozneje pa Ministrstvo za poštni, telegrafski in telefonski promet in tako so nastala PTT podjetja kot državna gospodarstva za te dejavnosti. V Sloveniji je bilo sprva devet takih PTT podjetij, in sicer za Ljubljano, Maribor, Celje, Kranj, Koper, Novo mesto, Novo Gorico, Mursko Soboto in Trbovlje.

Razvoj poštних povezav na področju današnjih občin Ivančna Gorica in Grosuplje (18. – 20. stoletje)

Na fotografiji prikazujem poštarsko postajo, ki še danes stoji ob stari cesti med Ljubljano in Novim mestom nekoliko ven iz naselja Grosuplje proti Šmarju - Sapu in se še danes imenuje Stara pošta.

Mogočna stavba priča, da je tod šla pomembna poštarska pot od Hrvaške (Sisak, Karlovac) pa najbrž tudi nižje iz panonskih pokrajin proti Ljubljani in naprej proti Trstu. Hotelski izgled stavbe nam pove, da je s poštними kočijami in pozneje avtomobili potovalo tod tudi veliko potnikov, ki so se na poštarskih postajah očitno odpočili, prespali in se ocedili od dolge prašne poti. Da tako mogočno poštarsko hišo najdemo ravno v Grosupljem, je po vsej verjetnosti treba pripisati temu, da je na vidiku bilo večje mesto Ljubljana, v katero je bilo treba priti spočit in urejen.

Na tem mestu je danes avtobusna postaja Ljubljanskega mestnega prometa z oznako A – 15 Stara pošta, ki Grosuplje povezuje z Ljubljano in Škofljico. V času Rimskega imperija pa je tod tekla pomembna povezava med Akvilejo in Sirmijem (današnja Sremska Mitrovica), ki je bil upravno središče nekdanje Panonije. Skoraj po isti trasi danes severno od Grosupljega poteka moderna avtocesta, imenovana Ilirika.

Grosuplje se je v pomembno cestno in železniško križišče razvilo v 19. stoletju. Zgrajena je bila cesta med Grosupljem in Zagradcem, proti koncu 19. stoletja pa sta bili zgrajeni železniški progi Ljubljana–Kočevje (1893) in proga Ljubljana–Novo mesto–Metlika (1894). Po drugi svetovni vojni se je Grosuplje razvilo še v pomembno upravno in telekomunikacijsko središče. Nov poštni urad je danes v Grosupljem na Taborski cesti št. 5 v neposredni bližini železniške postaje.

V času pred izgradnjo dolenjske železnice leta 1894 je bila poštna pot vezana skoraj izključno na povezavo s pomočjo vprežnih voz, oziroma poštarskih kočij (diližans). O tem pričajo prostorni hlevi, ki so nekdaj stali ob tej poštarski zgradbi. Utrujene poštarske konje so na teh postajah menjavali za spočite. Vendar so se poštni pošiljke in njeni potniki z napredovanjem tehnike kmalu preselili tudi na motorna vozila, kar nam dokazuje muzejski eksponat poštnega avtomobila, ki je vzdrževal zvezo med Brežicami in Novim mestom. Verjetno, da so podobni poštarski avtomobili vozili tudi naprej od Novega mesta, preko Trebnjega, Radohove vasi, Višnje Gore in Grosupljega naprej proti Ljubljani in Trstu.

*Poštni potniški promet na liniji Brežice–Novo mesto okoli leta 1940
(TMS, Muzej pošte in telekomunikacij)*

V občino Ivančna Gorica sta s spodnje strani vodili dve glavni poštarški poti po dveh vzporednih dolinah, po dolini Temenice in po dolini Krke. V Ivančni Gorici sta se združili in od Fedransbergove graščine, kjer je bila dolga leta locirana večja poštarška postaja, sta že delovali združeni.

Na krajše razdalje in po stranskih poštnih priključkih na glavno proggo so vozila tudi manjša motorna vozila.

*Trikolesni avto ljubljanske direkcije za prevoz poštnih pošiljk med prvo in drugo svetovno vojno
(TMS, Muzej pošte in telekomunikacij)*

Namreč, poštni uradi s poštarškimi hišami so bili samo ob glavnih cestnih povezavah in samo v večjih naseljih. Na območju jugovzhodne Dolenjske (pretežni del občine Ivančna Gorica) so bili poštni uradi v Žužemberku, na Malem Hudem (graščina Fedransberg) in Višnji Gori, drugod so bile samo poštno nabiralne postaje kot na Dvoru, Krki, Velikem Gabru in Šentvidu, v Stični, ki so bile večinoma locirane ob večjih gostilnah v kraju ali ob trgovinah. Poštni uslužbenci iz teh poštnih nabiralnih postaj so dnevno dostavljali pošto poštnim uradom in jo pošiljali naprej. Po istih poteh se je sortirana pošta vračala nazaj v naslovljene kraje in se dostavljala prebivalcem.

Staro poštarско poslopje v Žužemberku

Žužemberški poštni urad je morda značilen za podeželske pošte v tistem času. Žužemberška pošta je pokrivala zelo veliko območje: Hinje, Smuko, Ambrus, Zagradec, Sela – Šumberk, Ajdovec in še del poznejše poštne postaje Šentvid pri Stični. Po samem Žužemberku in bližnji okolici je pošto raznašal poseben poštar, ostala območja pa so pokrivalo področne šole in župnišča. Pošto po samih vaseh so prenašali šolarji in deloma odposlanci župnišč. Tarifa za dostavo pošte se je pobirala sproti in na kraju samem. Za dostavo pisma je bilo treba plačati 1 krajcar, za dostavo časopisa 2 krajcarja in za dostavo denarja (pokojnine) celo 10 krajcarjev. Po moji laični finančni oceni je to približno toliko kot danes 1 cent, 2 centa in 10 centov. Sel je bil neki Martin, ki je vsako sredo in vsako soboto ob vsakem vremenu prišel po pošto v Žužemberk in jo odnesel na raznašalne postaje. Od šol sta bili to samo šola v Hinjah in Zagradcu, drugod je pošta na območju Žužemberka šla preko župnišč.

Morda je primerjalno dobro izvedeti kronološki vrstni red, kako so posamezni kraji dobivali poštne postaje (nabiralnice) in poštne urade:

kraj:	letnica ustanovitve pošte ali poštne nabiralnice:	letnica pridobitve telegrafa (Morf.Ab.)
Dvor v Suhi krajini	1870	-
Grosuplje	1893	1908
Krka	1909	-
Litija	1863	1882
Ribnica	1850	1888
Stična	1872	1895
Šentvid pri Stični	1895	-
Šmarje – Sap	1852	-
Šmartno pri Litiji	1871	1913
Trebnje	*	1876
Velike Lašče	1871	1885
Videm - Dobropolje	1871	1904
Višnja Gora	1857	1877
Žužemberk	*	1880

* letnica ni natančno znana

Dolgoletni poštni urad s poštarstvo postajo (hlevi za konje) je bil v graščini Fedransberg na Malem Hudem. Ta poštni urad se je v začetku izmenoma selil med Višnjo Goro in Malim Hudim.

Po izgradnji dolenjske železnice leta 1894 pa so se dolenjske poštne povezave začele iz poštarstvih voz, kočij in tudi že iz prvih poštarstvih avtobusov seliti na železnice in poštne vagonne. Poštne uradi so marsikje ostali s tem dislocirani od železniških postaj.

V Višnji Gori sta pošta z Mestnega trga do železniške postaje prenašala dva poštarja, Franc Puš (1901–1967) in Peter Volk (1905–1980). Franc Puš je v primerih večjih pošiljk moral zapreči svojega konja in pošiljko pripeljati do poštnega vagona pri vlaku. Za to ni bil posebej nagrajevan, ker je bila njegova dolžnost spraviti pošto do vlaka. Franc Puš je pošto po Višnji Gori raznašal vsak delovni dan, izmenoma vsak drugi dan pa še v Stari trg in Peščenik, Peter Volk pa je pošto raznašal tudi po okoliških vaseh.

V Višnji Gori je bila pošta še dolga povojna leta na stari lokaciji v samem mestu Višnja Gora v nekdanji Holmarjevi hiši na Mestnem trgu, zdajšnja številka 25 (prejšnja številka pred uvedbo uličnega sistema pa številka 48) v neposredni bližini mestne hiše. Poštne urad v Višnji Gori je dolga leta vodil Mirko Zupančič (Kamenčanov Mirko).

Danes ima Višnja Gora novo pošto v pritličju nove stanovanjske zgradbe ob Ciglerjevi cesti nedaleč od železniške postaje, pred tem pa je nekaj let domovala tudi v zgradbi stare Omahnove gostilne pred samo železniško postajo.

Novi poštne prostori v pritličju stanovanjskega bloka v Višnji Gori

Pa kaj, ko so se poštne povezave proti koncu dvajsetega stoletja z razvojem avtomobilizma znova preselile z železnice nazaj na ceste. Starega poštarja z usnjeno torbo, po katerem smo v okoliškem naselju celo merili čas, ker je moral biti zaradi vlaka vedno točen, ni več na spregled.

Danes v času vsesplošnega avtomobilizma se stvari odvijajo tudi s pošto še nekoliko hitreje, kot so se kdajkoli doslej, tako da so si današnji poštarji na svoje avtomobile celo narisali poštarja, ki z veliko fračo razpečava pisma in manjše poštne pošiljke po vsej Sloveniji.

Tudi v Žužemberku se še danes trudijo pisma in manjše poštne pošiljke čim hitreje dostaviti naslovníkom.

Sedež slovenske pošte je danes v Mariboru, Ljubljana in druga slovenska mesta so povezana med seboj izključno z avtomobilskim prometom.

Tudi na podeželju se pošta s sedežev pošt dostavlja naslovljencem z motornimi vozili. Edino po večjih mestih in krajih se pisemska pošta še vedno raznaša s pomočjo pismonoš pešakov ali največkrat tudi poštarjev kolesarjev.

Današnji razvoz pošte po mestu

Medkrajevno, meddržavno in medkontinentalno poštno pošiljke danes veliko potujejo tudi s pomočjo letalskega prometa. Samo izjemoma pošta na teh relacijah poteka tudi s pomočjo plovil, največkrat s pomočjo ladij preko oceank, v večji meri tudi s pomočjo rečnih ladij po kontinentih.

Uporabljeni viri, literatura:

1. Pošta na slovenskih tleh. Maribor, Pošta Slovenije, 1997.
2. Bezljaj-Krevel, Ljudmila: Pošta – telegraf – telefon, disertacija. Ljubljana, Pošta Slovenije, 2004.
3. Bregar, Marjeta: Pošta na Dolenjskem do leta 1918. Novo mesto, Dolenjski muzej, 2004.
4. Slovenski poštarški muzej (Muzej pošte in telekomunikacij) pa se izplača ogledati v Polhovem Gradcu.

Večina zgodovinskih posnetkov pošte je prevzeta iz vira 1., nekateri posnetki nekdanjih in današnjih poštnih poti in opreme pri nas (Stara pošta v Grosupljem, nova poštna hiša v Višnji Gori in sodobna poštarška oprema na Cesti v Mestni log v Ljubljani) pa so moja last. Podobo postiljona sem pridobil v slovenskem poštarškem muzeju v Polhovem Gradcu s privolitvijo prijaznega osebja muzeja.

Zahvale:

Zahvaljujem se gospema Esteri Cerar, kustosinji v Tehničnem muzeju v Ljubljani, in kustosinji Marjeti Bregar v Dolenjskem muzeju v Novem mestu ter gospodu Pavlu Grozniku iz Višnje Gore za posredovane podatke.

UKINJENE OSNOVNE ŠOLE V OBČINAH GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE

*Tatjana Hojan **

V šolskem letu 1960/61 so bile vse šole v takratni občini Grosuplje še samostojne. Prva je s šolskim letom 1961/62 postala podružnica centralne šole Šentvid pri Stični Hrastov Dol, v naslednjem šolskem letu 1962/63 je postala podružnica centralne šole Grosuplje šola Škocjan. V šolskem letu 1965/66 je postala šola Korinj podružnica centralne šole Stična, zadnji dve šoli pa sta postali podružnici v šolskem letu 1969/70. Spodnja Slivnica in Velika Ilova Gora sta postali podružnici centralne šole Grosuplje.

Zakon o osnovni šoli iz leta 1959 je namreč pisal, da je »oddelek organizacijska enota osnovne šole, v kateri se poučujejo hkrati učenci enega razreda (čisti oddelek) ali učenci več razredov (kombinirani oddelek). V 60. letih je bilo pri nas okrog 500 podružničnih šol, od šolskega leta 1966/67 že nad 600, centralnih šol pa okrog 250.

Tudi ukinjene so bile zelo različno. Prva je bila ukinjena šola na Spodnji Slivnici s šolskim letom 1971/72, nato Škocjan 1972/73, Velika Ilova Gora 1974/75, Korinj 1980/81 in nazadnje Hrastov Dol 1991/92.

Škocjan

Zasilna šola je tu delovala že okrog leta 1820. Okrog 15 dečkov je hodilo k pouku v župnišče, kjer sta jih učila župnika Andrej Albreht in Čibašek. Leta 1856 je bila postavljena pol lesena in pol zidana stavba na cerkvenem zemljišču, lastninsko pravico je šola dobila šele leta 1885.

Pouk se je pričel leta 1859 in je bil celodnevni. Učencev je bilo okrog 30, za vsakega učenca so morali starši četrletno plačati po 30 krajcarjev, pozimi pa so morali učenci vsak dan nositi v šolo drva, da so zakurili peč.

15. septembra 1891 je bila konkurenčna obravnava zaradi popravila šolskega poslopja. Na prošnjo vladnega svetnika Janeza Mahkota je Josipina Hočevar iz Krškega, vdova Martina Hočevarja, ki je bil rojak iz Podloga, darovala 2000 goldinarjev. Poslopje so za ta denar obnovili in 3. avgusta 1892 je bil strokovni pregled stavbe. V šolskem letu 1893/94 so popravili tudi šolsko kuhinjo. Leta 1896 so učence iz vasi Rašica in Podlog prešolali v Velike Lašče, leta 1901 pa so odprli šolo na Turjaku, kamor je s Škocjana odšlo 25 učencev. Število učencev pa je vseeno naraščalo in vedno bolj je primanjkovalo prostora. Leta 1910 so odprli drugi razred, ki so ga namestili v kaplaniji, kjer je bil do leta 1922, ko se je moral preseliti na staro šolo. Dolga leta so potekala prizadevanja za obnovo šolskega poslopja, vendar je šele v šolskem letu 1926/27 dobila sredstva po posredovanju Ivana Puclja, ministra za kmetijstvo, ki je bil rojen v Velikih Laščah. Leta 1933 je dobila sredstva za nadzidavo tudi od banske uprave, za katera sta posredovala banovinski šolski nadzornik Andrej Rape in okrajni šolski nadzornik Fran Drnovšek. Zasluge za dozidavo imajo predvsem župnika Janez Jereb in Janez Zupančič, učiteljica Franja Sirmik in vodja šole Lojze Zupanc. Šolska stavba je bila blagoslovljena 3. septembra 1933, strokovna pregleda pa sta bila 27. marca 1936 in 14. julija 1939. Leta 1934 so na Turjak prešolali učence iz Javorij, Malega Osovnika in Praznikov, iz nekaterih hiš pa tudi iz Medvedice v Šentjurij. Potem so hodili v to šolo učenci iz naslednjih vasi in zaselkov: Staro Apno, Male Lipljene, Železnica, Rožnik, Velike Lipljene, Medvedica, Zabukovje, Gradež, Laporje, Sloka Gora, Mali Ločnik, Veliki Ločnik. V šolskem letu 1933/34 je bila šola razširjena v trirazrednico.

* Slovenski šolski muzej, prof., bibliotekarska svetovalka v p.

Do leta 1939 je bilo število šolarjev naslednje: 1894: 20, 1911/12: 219, 1915/16: 249, 1925/26: 140, 1939: 137.

Poročilo šole iz leta 1939 piše, da šola ni imela svojega odra, prireditve šolarjev so bile v gasilskem domu in župnišču. Pripravili so naslednje igre: v šolskih letih 1912/13 Sneguljčica, 1927/28 Matjaževi hajduki in Zaveti darovi, 1929/30 Povodnji mož, 1930/31 K mamici, 1937/38 Božič gre, 1938/39 Kralj Matjaž, Sirota Jerica, Janko in Metka.

Prirajali so božičnice, v šolskem letu 1938/39 je bilo obdarovanih 72 otrok z oblačili, drugi pa s šolskimi potrebščinami.

Prvi roditeljski sestanek je bil v šolskem letu 1922/23, med letoma 1932/33 in 1935/36 vsak drugi mesec, med letoma 1936 in 1940 pa po potrebi dvakrat letno.

Ob začetku druge svetovne vojne so na šoli poučevali: Anton Krische in njegova žena Roza ter Marjeta Markič. Pouk je bil zelo okrnjen in slabo obiskan. V šolskem letu 1941/42 je trajal 141 dni, v 1942/43 pa 79 dni. Ob koncu šolskega leta 1941/42 sta Anton Krische in njegova žena odšla v Nemčijo. Spomladi leta 1942 so šolsko poslopje zasedli domobranci, Markičeva pa se je morala umakniti v mežnarijo, kjer je potekal pouk do 1943, ko je Markičeva odšla v Ljubljano. 4. decembra 1943 so partizani požgali šolsko poslopje.

Po končani vojni je bil prvi učitelj nastavljen 14. novembra 1945, drugi 11. marca 1946 in tretji 14. marca 1946. To so bili: Bronislava Jelnikar, Magda Hvala, ki je prišla iz Stične, in Marija Novak, ki je prišla iz Višnje Gore. V tem šolskem letu je Jelnikarjeva obiskovala politični tečaj v Ljubljani, Novakova pa knjižničarskega. Pouk je potekal v gasilskem domu in zasebni Maroltovi hiši. Vpisano je bilo 127 otrok, 74 dečkov in 53 deklic. V začetku decembra 1945 je bil izvoljen nov krajevni šolski odbor. Potekala je obnova šolskega poslopja s prostovoljci in nabiralno akcijo, ki je potekala od 16. decembra 1945 do 16. januarja 1946. Do takrat so poslopje le delno obnovili.

V šolskem letu 1951/52 je bil razpuščen krajevni šolski odbor, ker je bil tudi Krajevni ljudski odbor razpuščen. Nov šolski odbor je bil postavljen v šolskem letu 1955/56.

Šolsko leto 1946/47 je končalo 124 otrok, 78 dečkov in 46 deklic, leto 1947/48 114, 72 dečkov in 42 deklic, leto 1948/49 pa 116 otrok, 73 dečkov in 43 deklic. Primanjkovalo je vseh učil in šolskih knjig.

Šolsko poslopje je bilo obnovljeno v šolskem letu 1952/53, elektriko pa je dobilo 11. septembra 1954. V tem šolskem letu je občina Velike Lašče ukazala, da se učenci iz Laporja, Gradeža, Velikega Ločnika, Malega Ločnika in Sloke Gore prešolajo na Turjak, vendar so se vaščani temu odločno uprli.

Leta 1959 je bil izvoljen nov šolski odbor. Prvič je bil uveden pouk prometne vzgoje. Leta 1960 se je šola pridružila Jugoslovanskim pionirskim igram s programom Moj kraj včeraj, danes in jutri.

Na šoli so delovali krožki: ping – pong, pevski, dramski, lutkovni, prometni, sadjarski in krožek v pomoč slabšim učencem.

Praznovali so novoletno jelko z obdaritvijo otrok, Prešernov dan s pevsko in dramsko točko, 8. marec s prireditvijo, 1. maj s pevsko akademijo ali kresom na Sloki Gori, dan vstaje s pohodom v bližnje kraje in konec leta z zaključno prireditvijo.

Učenci so bili vključeni v razne nabiralne akcije. Izleti so bili v razne kraje: Ljubljana, Vrba, Bled in Bohinj, Zagreb, Opatija, Reka, Celje, Maribor, Novo mesto, Otočec, Dolenjske Toplice.

8. oktobra 1962 je Občinski ljudski odbor Grosuplje sprejel sklep, da se šole delijo na centralne, samostojne in podružnične. Šola Škocjan je imela naslov: Centralna šola Grosuplje, podružnica Škocjan.

Leta 1962 je šolska upraviteljica Marija Škrjanc poslala poročilo o šoli Zavodu za prosvetno pedagoško službo Ljubljana – Vič. Od 8. oktobra 1962 je šola postala podružnica Osnovne šole Grosuplje. Šolski okoliš je bil: Staro Apno, Male Lipljenje, Velike Lipljenje, Rožnik, Medvedica, Železnica, Laporje, Gradež, Sloka Gora, Veliki Ločnik, Mali Ločnik, Prazniki, Javorje in Zabukovje.

Nadalje je poročala, da so učiteljske konference sklicane vsak mesec, da šolski odbor sestavlja 9 članov, ki se sestaja štirikrat letno, ob posebnih primerih pa tudi izredno.

Število učencev je bilo naslednje: 1954/55 109, 1956/57 87, 1958/59 77, 1960/61 76, 1964/65 53, 1966/67 31, 1969/70 17, 1971/72 pa 8.

S koncem šolskega leta 1971/72 31. avgusta 1972 je bila šola ukinjena.

Učitelji

Učiteljstvo se je do leta 1945 zelo pogosto menjavalo. Poučevali so: Cene Pavčič, Andrej Kančnik, Matija Kristan, Konrad Mali, Jožef Mesner, Alojz Kušar, Anton Junc, Janez Geiger, Leopold Vozlaček, August Pirc, Franc Kozjek, Josip Korošec, Ivan Cerar, Leopold Marn, Ivan Primožič, Terezija Furlan, Josip Gole, Ana Sirk, Alojzija Verbic, Marija Peterlin, Hedvika Stojkovič, Ernest Adamič, Marija Adamič, Vinko Rupret, Ivanka Lipovec, Leopold Likar, Marija Likar Einspieler, Vera Jarc, Franja Sirmik, Lojze Zupanc, Valerija Zupanc, Justina Globočnik, Anton Krische, Roza Krische in Marjeta Markič.

Kavčnik, Mali, Mesner in Junc so bili organisti, Kristan pa slikar, ki je odšel v Afriko. Josip Gole je bil kasneje avtor učbenikov za pouk ruščine, člankov o ruski književnosti in prevajalec. Ernest Adamič je bil mladinski pisatelj, novinar, scenarist in filmski režiser.

Lojze Zupanc je tu poučeval med letoma 1932 in 1936, prej je bil v Beli krajini, kjer je proučeval narodne običaje in šege. Sodeloval je s povestmi v mladinskih listih Zvonček in Naš rod, s pedagoškimi članki pa v Učiteljskem tovarišu in Popotniku. Med letoma, ko je poučeval v Škocjanu, sta izšli tudi dve njegovi knjigi: Bili so trije velikani, Belokranjske pripovedke in Stari Hrk, ki je bila posvečena učitelju Engelbertu Ganglu ter številni članki v Učiteljskem tovarišu in Popotniku. Pisal je o šolah na podeželju, šolskih nadzornikih, položaju učiteljstva, gospodarski krizi in ciljih nove šole. V Škocjanu je bil poveljnik gasilske čete, velike zasluge pa ima za zidavo novega šolskega poslopja. Avgusta 1936 sta bila ob slavlju, petju nove maše, z ženo napadena in ranjena. Jeseni 1936 sta odšla v Staro Cerkev.

Verouk so poučevali: Jernej Kosec, Jakob Merc, Janez Jereb in Janez Zupančič. Zelo aktiven je bil Janez Jereb, ki je bil izvrsten risar. Ustanovil je Prosvetno društvo in slikal kulise ob prireditvah v dvorani. Janez Zupančič je bil predsednik gradbenega odbora, ko so leta 1933 zidali šolsko poslopje.

Po vojni so v šolskem letu 1945/46 nastavili tri učiteljice: 14. novembra 1945 Bronislava Jelnikar, 11. marca Magdo Hvala iz Stične in 14. marca 1946 Marijo Novak iz Višnje Gore. Slednja je v tem šolskem letu obiskovala knjižničarski, Bronislava Jelnikar pa politični tečaj v Ljubljani. Že naslednje šolsko leto so premestili Jelnikarjevo v Stično, Novakovo pa v Žalno.

Vodstvo šole je po Jelnikarjevi prevzela Magda Hvala. Na šolo so prišli v šolskem letu 1947/48 Justina Juvan, Franc Čebašek, Milena Golf in Marjan Japelj, a so bili zadnji trije še isto leto premeščeni. V letu 1948/49 je vodenje šole prevzela Stanislava Markota, 1949/50 pa Zorka Bedanc, za učiteljico je prišla Slavka Miklič, obe sta bili premeščeni. Upraviteljstvo je prevzela Mira Ferjan. V šolskem letu 1950/51 je bil nameščen Lado Urbančič, naslednje leto pa Marija Dolenjšek za kratko dobo.

V šolskem letu 1952/53 sta prišla na šolo Danica Videnič Kastelic in Rado Šturm. Oba sta bila leta 1955 premeščena, v šolskem letu 1955/56 je malo časa učila Frančiška Bezlaj, nato Slavka Kadunc, vodstvo šole pa je prevzela Marija Tomat Škrjanc. V šolskem letu 1958/59 je prišla na šolo Olga Madon, v 1962/63 Slavka Mencin, 1963/64 Alojz Goršič in Vera Vidic in 1964/65 Manca Dolanc. Najdlje je ostala na šoli Vera Vidic, ki je pred tem deset let učila na šoli Lipoglav. S šolskim letom je 1965/66 prevzela vodenje šole do 1972, ko se je upokojila. Za njo je vodenje šole prevzela Zlata Lendero.

Učitelji so se udeleževali strokovnih srečanj in tečajev, posebej pri uvedbi novih predmetov, to je tehnične in prometne vzgoje.

Šolski nadzorniki

Šolo so nadzorovali nekateri znani slovenski pedagogi. Med letoma 1888 in 1893 jo je nadzoroval Ivan Tomšič, mladinski pisatelj, pisec učbenikov in urednik mladinskega lista Vrtec. V letu 1893/94 ga je nasledil Franc Gerkman, ki je za ljudske šole pripravil med drugim Abecedno tablico, Lepopisne zglede, Prve vaje v pisanju in Vaje v številjenju.

Vilibald Zupančič, ki je bil nadzornik med letoma 1894 in 1908, je bil profesor na ljubljanskem ženskem učiteljskišču. Med letoma 1908 in 1919 je bil nadzornik Fran Gabršek, pisec pedagoških knjig in učbenikov, ustanovitelj Pedagoškega društva v Krškem in urednik Pedagoškega letnika ter soustanovitelj in tajnik Slovenske šolske matice.

Matko Kante je bil nadzornik v šolskem letu 1919/20, pisec številnih pedagoških, gospodarskih in političnih člankov. Nasledil ga je Andrej Rape med letoma 1920 in 1924; bil je mladinski pisatelj, urednik šolskih učbenikov in revije za odraslo mladino Naša bodočnost. Za njim so bili nadzorniki: Fran Škulj, podpredsednik na Višjem šolskem svetu za Slovenijo, Mihajlo Kosec, vodja osnovne šole v Trebnjem, in Miroslav Pretnar. Janko Grad, nadzornik med letoma 1927 in 1930, je bil pedagoški pisatelj in avtor knjige Učitelj mladini.

Fran Drnovšek med letoma 1930 in 1936 je pisal članke o pouku matematike. Nasledil ga je Ivan Štrekelj, vodja osnovne šole Vrtača v Ljubljani.

Med letoma 1937 in 1940 je bil nadzornik Fran Erjavec, ki je bil pred tem referent za slovenske osnovne šole pri prosvetnem ministrstvu. Bil je tudi predsednik društva šolskih nadzornikov. Napisal je številne knjige in razprave, med drugim: O izobrazbi kmečke mladine, Kmetiško vprašanje v Sloveniji, Zgodovina katoliškega gibanja na Slovenskem, Slovenci: zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socialni pregled.

V prvih letih po vojni so bili šolski nadzorniki: Vekoslav Perpar, Vlado Rape, Ervin Rotman, Vinko Dobnikar in Vinko Mazi.

Vekoslav Perpar je napisal nekaj člankov o drugi svetovni vojni v Dolenjskem listu in Dolenjskih razgledih. Med letoma 1953 in 1963 je poučeval na osnovni šoli Lipoglav.

Vlado Rape je bil sourednik povojnih učbenikov, računic in čitank za prve razrede osnovnih šol. Leta 1952 je napisal knjigo Nekaj metodičnih navodil za pouk v 2. razredu osnovne šole, leta 1953 slikanico Otroške igre in 1954 slikanico Cvetje.

Ervin Rotman je napisal več pedagoških člankov, med drugim tudi o metodah dela šolskih nadzornikov. Ta mora svoje delo prilagoditi krajevnim razmeram.

Vinko Dobnikar je leta 1952 prevzel upraviteljstvo osnovne šole Stranje.

Vinko Mazi je pred vojno poučeval na osnovni šoli v Dovjem. Bil je soavtor učbenikov Matematične naloge za 3. razred osnovnih šol, Matematične naloge za 4. razred osnovnih šol in Zbirka računskih uporabnih nalog za 3. razred osnovnih šol; Delovni zvezek. Nazadnje je bil pedagoški svetovalec za razredni pouk na organizacijski enoti Ljubljana Zavoda za šolstvo.

V naslednjem obdobju so šolo nadzorovali: Janez Knol, Drago Mehora, Marjan Binter, Alojzija Umnik, Hilda Lučovnik, Roman Savnik in Ludvik Andoljšek.

Janez Knol je bil pred in po vojni vodja šole Livold.

Drago Mehora je bil po vojni na sekretariatu za prosveto in kulturo in na Zavodu za šolstvo referent za tehnično vzgojo. Sodeloval je z ilustracijami in risbami v šolskih knjigah ter napisal knjigo Tehnični pouk za 6. razred osnovne šole.

Marjan Binter je bil pedagoški svetovalec za razredni pouk na Zavodu za šolstvo.

Dr. Roman Savnik je bil geograf, poučeval na ljubljanskem učiteljišču, po vojni bil ravnatelj gimnazije v Postojni. Bil je soavtor srednješolskih učbenikov za zemljepis, urednik Krajevnege leksikona Slovenije.

Alojzija Umnik je bila ravnateljica osnovne šole Grosuplje do leta 1966, dobitnica Jurčičeve nagrade in društvena delavka. Hilda Lučovnik je prevzela vodenje šole za njo, pisala številne članke o šolstvu in otroškem varstvu.

Tudi Ludvik Andoljšek je vodil osnovno šolo v Grosupljem, od leta 1971 pa je bil predsednik Temeljne izobraževalne skupnosti Grosuplje.

Knjižnica

V učiteljski knjižnici je bilo leta 1901 vpisanih 30 knjig, 1917 53, 1923 64, 1928 105, 1932 143, 1934 163. Na novo je bila urejena 1940 in je štela 396 knjig.

Šolarska knjižnica je imela leta 1895 7 knjig, 1904 18, 1911 67, 1915 115, 1922 122, 1925 140, 1937 215 in 1939 239.

Med drugo svetovno vojno sta bili knjižnici uničeni ob požaru. Leta 1946 je imela učiteljska knjižnica 19, šolarska pa 23 knjig.

Društva

Nekaj časa sta na šoli delovali mladinski organizaciji Podmladek Rdečega križa in Jadranska straža, ker pa otroci niso mogli plačevati članarine, so ju opustili. Tako je leta 1939 obstajala edino mladinska organizacija Mladi junaki.

Obstajal je tudi Marijin vrtec za deklince in dečke, ki ga je vodil učitelj verouka.

V šolskem letu 1946/47 je bilo poleg Podmladka Rdečega križa ustanovljena Pionirska organizacija.

Šolski vrt

Kmetijstvo so poučevali v posebnih urah dvakrat na teden. Pri šoli je bil majhen vrt. Leta 1933 je okrajno načelstvo naročilo, da se hkrati s prenovo šolske stavbe uredi tudi šolski vrt. Dolgo so potekala pogajanja za nakup zemljišča pri šoli, kjer bi uredili vrt in igrišče. Posestnik Marolt iz Starega Apna je

prodal šolski občini Škocjan parcelo »na hribu« za 4800 dinarjev. S to parcelo so zamenjali zemljišče pri šoli, ki je bilo last nadarbine. Tesar Gorjup iz Malih Lipljen je postavil leseno ograjo in drvarnico, leta 1935 je bil vrt dokončno urejen. V njem so gojili zelenjavo, sočivje, v njem je bila drevesnica in čebeljak. Z začetkom vojne je bil opuščen.

Po vojni je po agrarni reformi šola dobila 25 arov zemlje, kjer so uredili njivo in jo oskrbovali. Leta 1945 in 1946 je vrt urejala Bronislava Jelnikar, leta 1947 in 1948 pa Magda Hvala. Imeli so drevesnico in gojili zelenjavo. Šolski vrt so dokončno obdelali v šolskem letu 1950/51.

Korinj

Vasi Mali in Veliki Korinj sta do leta 1912 spadali pod šolski okoliš Krka. Ker pa je bila ta zelo oddaljena, so otroci hodili k pouku enkrat do dvakrat na teden, pa še to samo v poletnem času. Na prošnjo domačinov je šolski svet za Kranjsko izdal 9. oktobra 1911 odlok, da se za ti dve vasi ustanovi podružnična šola, ki jo upravlja šola na Krki. To so ustanovili 12. aprila 1912 na Malem Korinju v hiši posestnika Jožeta Zajca. Pripravili so slovesno odprtje, na katerem sta med drugimi govorila tudi Franc Rebolj, okrajni šolski nadzornik, in Henrik Lobe, upravitelj šole na Krki. Ta je hodil na šolo poučevat trikrat na teden. Ker ni bil izpolnjen pogoj za samostojno šolo (nad 40 šoloobveznih otrok), so poskušali upraviteljstvo šole na Krki in vaščani všolati bližnje vasi Laze in Tisovec, vendar se v teh vaseh s tem niso strinjali. Zato so se vaščani Korinja odločili zidati šolsko poslopje, ki bi imelo tudi stanovanje za učitelje. Fran Samec, ki je od leta 1914 do 1923 vodil šolo na Krki, jim je izdelal načrt za šolo. Vaščani so šolo sami zgradili in zanjo tudi prispevali. 2. decembra 1924 je bilo poslopje sezidano in se je v njem lahko začel pouk, vendar je šele 13. marca 1929 postala samostojna. Jeseni istega leta so na občinski seji v Ambrusu izvolili krajevni šolski odbor za Korinj. Odborniki so se lotili izpopolnitve šole. Od oblastnega odbora v Ljubljani so prejeli 5000 dinarjev, ki so jih porabili za ureditev šolskega vrta in vodnjaka.

Vodja šole na Krki Fran Samec je kasneje v samozaložbi izdal dve šolski knjigi, o računstvu in jezikovnem pouku ter urejal mesečnik Kritika sodobne šole in vzgoje leta 1938.

Leta 1933 je na šoli učil Vladimir Makarovič, verouk pa Franc Vidmar s Krke. Pred njim so poučevali: Marija Leban, Marija Cibej in Vekoslav Perpar. Po letu 1936 so učili: učitelj Maler, Angela Ilc in učitelj Gladovščak. Med drugo svetovno vojno je na šoli učil Vladimir Ožbald, ki je bil leta 1943 aretiran in ustreljen. Do februarja ni bilo pouka, potem je prišla za en mesec poučevat Silva Kranjec. Šola je nato pogorela in do osvoboditve ni bilo pouka. V šolskem letu 1940/41 je bilo 50 učencev, 23 dečkov in 27 deklic.

Po vojni je januarja 1946 prišla učiteljica Jožefa Zajec s Kopanja, redni pouk pa se je pričel 9. aprila v gasilskem domu. V tem šolskem letu je med 28. marcem in 9. julijem 1947 poučevala tudi tečajnica Ana Petrič, učiteljica iz Ambrusa. 17. julija 1947 je bila Zajčeva premeščena v Selca nad Škofjo Loko. V šolskem letu 1948/49 sta do 1. januarja 1949 poučevali Marija Debevec in Terezija Vodopivec, obe iz Ambrusa, pouk pa je potekal vsak drugi dan. 1. januarja 1949 je prišla učiti Fausta Murnik iz Temenice. Pouk je potekal v treh oddelkih, za 1., 2. in skupaj 3. in 4. razred. Na šoli sta delovali Pionirska organizacija in Podmladek Rdečega križa, na koncu šolskega leta so učenci pripravili igrice. V šolskem letu 1949/50 je bila nastavljena učiteljica Ludovika Gosar, bila sta dva oddelka, v prvem 1. in 2., v drugem 3. in 4. razred. Tega leta je med 18. decembrom in 30. marcem potekal na Korinju izobraževalni tečaj po 3–krat tedensko. Udeležencev je bilo 12. Na njem je učiteljica Gosar učila računstvo, slovenščino, prirodopis in higieno. Že naslednje leto 1950/51 je bila Gosarjeva prestavljena, na šolo pa je prišla Jožefa Zabukovec, ki je ostala na tem mestu vsaj nekaj let. Na šoli se je odprl še 5. razred. Zabukovec je z učenci in domačini pripravila igro Stari in mladi, ki so jo izvedli 21. maja 1951. To je bila tudi prva odigrana igra v Korinju. Ponovili so jo 2. junija v Ambrusu. Tudi to šolsko

leto je potekal izobraževalni tečaj, na katerem je učila Zabukovčeva. V letu 1951/52 so na šoli začeli delovati tudi krožki, in sicer prirodopisni, modelarski, šahovski, malo kasneje se jim je pridružil tudi dramski. Tega leta so pričeli zidati šolsko poslopje, ki je bilo decembra 1951 že pod streho. Slovesno odprtje nove šole je bilo 13. junija 1953, na katerem so odkrili spominsko ploščo učitelju Vladimirju Ožbaltu, ki so ga med vojno ustrelili. V novo poslopje pa so se lahko preselili šele 15. oktobra 1953. Tudi to leto je potekal izobraževalni tečaj dvakrat tedensko od 20. decembra 1953 do 28. februarja 1954. Udeležencev je bilo 20.

V šolskem letu 1954/55 ni bilo prvega razreda, ker ni bilo učencev. Prirodoslovni krožek je uredil šolski vrt. V tem letu so bili prvič organizirani športni dnevi.

Naslednje šolsko leto je učiteljica Zabukovec zbolela in bila prestavljena, nadomeščala jo je Iva Dobrovoljc iz Ambrusa.

1. septembra 1956 je nastopil službo pripravnik Tone Baltič, vendar je služboval le tri tedne, ker je moral na vojaške vaje. Nadomeščala ga je Tončka Urbanc Mišmaš iz Ambrusa. V tem šolskem letu so pričeli hoditi na šolo v Korinj tudi učenci iz vasi Laze.

V šolskem letu 1957/58 je vodenje šole prevzel Tone Baltič. Na šoli so prvič uredili šolsko kuhinjo. V šolskem letu 1960/61 je bil Baltič premeščen v Zagradec, na šolo pa je prišla Pavlina Klančnik. Ta je leta 1962 poročala Zavodu za prosvetno pedagoško službo Ljubljana-Vič o stanju na šoli. Učencev je bilo 13. Novince so sprejemali vsako drugo leto in tako je bil leta 1962 v 2., 4., 6. in 8. razredu skrčen program. Na teden je 40 ur pouka, je tudi dopolnilni pouk. Zelo je primanjkovalo učil, zlasti za fiziko in kemijo.

V tem obdobju je bilo število učencev naslednje: 1945/46 47, 26 dečkov in 21 deklic, 1950/51 36, 17 dečkov in 19 deklic, 1954/55 27, 14 dečkov in 13 deklic, 1957/58 15, 8 dečkov in 7 deklic in 1960/61 10, 5 dečkov in 5 deklic.

Šolski izleti so bili na Reko, Opatijo, Zagreb, Bled, Bohinj, Koper, Cerkniško jezero, Karlovec, Plitvička jezera in Crikvenico.

S šolskim letom 1964/65 je šola postala podružnica Osnovne šole Stična. Razpuščen je bil šolski odbor Korinj in izvoljen roditeljski svet.

1. aprila 1966 se je Pavlina Klančnik upokojila, na šolo je prišel Pavle Mišmaš. Junija 1967 je vas Korinj, zadnja v grosupeljski občini, dobila elektriko, 19. septembra jo je dobila tudi šola. Na šolo je prišla učiteljica Fani Sever Motoh. Učenci so bili aktivni tudi zunaj šole, igrali na blokflavto in sestavili zbor in se učili igrati harmoniko. Na novo je bil na šoli ustanovljen pravljичni krožek.

21. marca 1970 je šolo obiskalo 13 borcev X. SNOUB Ljubljana in ji podarili televizijski sprejemnik.

V šolskem letu 1970/71 sta na šolo prišli Ada Slana s Krke in Valerija Zaletelj iz Zagradca. Prva je učila prvo, druga pa drugo polletje. Za učence 1. razreda je bila organizirana mala šola od 5. marca do 20. aprila dvakrat na teden po 3 šolske ure.

13. maja 1971 je bil v kraju sestanek, na katerem naj bi odločili starši, da bi otroke od 5. razreda dalje prešolali na centralno šolo Stična. Šola bi poskrbela za prevoz. Predlog je bil sprejet, proti so bili le starši iz Laz. Sklenili so, da trije otroci iz Laz lahko nadaljujejo šolanje v Korinju.

V šolskem letu 1971/72 je nastopil službo Matija Škafar, ki je pred tem služboval v Gornjih Petrovcih v Prekmurju. Uvedena je bila nova matematika in zato osnovani seminarji za učitelje. V mali šoli je bilo 6 otrok in so imeli 70 ur pouka.

Med letoma 1972 in 1976 so vodjo šole nadomeščali Mirjana Škafar, Danica Škufca, Lovro Mrak in Zofija Rogelj. V šolskem letu 1974/75 je bila prvič organizirana šola v naravi za učence 4. razreda na Debelem Rtiču.

V naslednjih šolskih letih je bilo več sestankov, na katerih so razpravljali o ukinitvi šole. V šolskem letu 1978/79 je Matija Škafar opravil popis vseh prebivalcev z osnovnimi podatki za vasi: Mali Korinj, Veliki Korinj in Laze. Te je objavil v šolski kroniki. Šola je bila ukinjena s šolskim letom 1980/81 in s 1. septembrom 1980 je vodja šole Matija Škafar odšel na Osnovno šolo Oskarja Kovačiča v Ljubljano.

Šolski obisk je bil naslednji: 1967/68 26, 17 dečkov in 9 deklic, 1972/73 30, 24 dečkov in 6 deklic, 1976/77 11, 5 dečkov in 6 deklic in 1979/80 6, 5 dečkov in 1 deklica.

Izleti so bili: Ljubelj, Volčji Potok, Ljubljana, Bolnica Franja, Poljanska dolina, Rakov Škocjan in Vrhnika.

Šolo so šolski nadzorniki redko obiskovali. Med njimi so bili: Ervin Rotman, Jože Perko in Vilko Mazi.

Šola je imela šolski vrt. Po poročilu iz leta 1934 so ga še urejali, gojili so le zelenjavo. V šolskem letu 1954/55 so ga obnovili. Leta 1962 je šolska upraviteljica poročala, da vrt obsega 7, 5 arov in da bodo postavili tudi ograjo okrog njega.

Šola je bila ukinjena s šolskim letom 1980/81.

Spodnja Slivnica

Do leta 1920 so otroci s Spodnje Slivnice hodili k pouku na enorazrednico na Kopanj, ki je bila 6 km oddaljena. Pouk je potekal dvakrat tedensko. Višji šolski svet je na prošnjo vaščanov v šolskem letu 1920/21 v kraju odprl ekspozituro ljudske šole na Kopanju. S poukom so pričeli 20. oktobra 1920. Franc Bavdek s Spodnje Slivnice je dal šoli prostore v hiši št. 16 brezplačno v uporabo za dobo treh let. Na podlagi sklepa z dne 24. 6. 1921 je višji šolski svet ustanovil samostojno enorazrednico. Posestniki s Slivnice so vložili prošnjo za dovoljenje za gradnjo novega šolskega poslopja. 22. marca 1922 je bil opravljen komisijski ogled prostora za novo šolsko poslopje in višji šolski svet je na podlagi komisijske obravnave dovolil zidati novo šolsko poslopje. S šolskim letom 1923/24 je potekla pogodba za uporabo prostora v hiši št. 16 in šolarji so se preselili v hišo št. 51, ki je bila last Jerneja Permeta.

Na seji krajevnega šolskega sveta so septembra 1923 določili stavbni odbor, ki je 13. oktobra za predsednika izvolil Franca Bavdka. Krajevni šolski svet je napravil proračun za gradnjo šole v znesku 328000 dinarjev. 183575 bo prispevala občina, ostalo pa vaščani Spodnje Slivnice, ki bodo dali potrebni les, pesek in pomagali pri zidavi. V naslednjih letih je gradnjo šole podprla tudi država in oblastni odbor, vzeli pa so tudi posojilo pri Kmetiski posojilnici in nekaterih domačih posestnikih. Gradnja je bila dovršena marca 1927, odprtje novega poslopja pa je bilo 24. aprila 1927.

Število šolarjev je bilo naslednje: 1920/21 30 dečkov in 27 deklic, skupaj 57, 1925/26 8 dečkov in 19 deklic, skupaj 27, 1930/31 20 dečkov in 22 deklic, skupaj 42, 1935/36 pa 34 dečkov in 34 deklic, skupaj 68, 1940/41 pa 31 dečkov in 35 deklic, skupaj 66. Z odlokom Kraljevske banske uprave z dne 4. junija 1935 so šolo razširili v dvorazrednico.

Na šoli so poučevali: Marija Kastelic od začetka leta 1920 do 25. septembra 1937, ko je odšla v Št. Jurij pri Grosupljem. Od februarja do oktobra leta 1936 je poučevala Milica Valenčič, ki je bila nato premeščena v Šmarje pri Jelšah, in od 5. oktobra 1936 dalje Ana Jaklič, ki je bila po odhodu Marije Kastelic tudi upraviteljica do leta 1938. Odšla je na šolo Rudnik pri Ljubljani. Septembra leta 1937 je

prišel na šolo iz Šentjurija Alojzij Tscherne, ki je bil od 1938 tudi šolski upravitelj. Na šoli je bil do novembra 1941, nakar se je preselil v Nemčijo. Verouk sta poučevala Anton Žužek od 1920 do 1923 in Ivan Kogovšek od 1936 dalje.

Anton Žužek je bil pesnik in je pesmi objavljaj predvsem v reviji Mladika.

Med drugo svetovno vojno so šolsko poslopje zasedli Italijani in v njem ostali 14 mesecev. Po kapitulaciji Italije je bila v šoli dva meseca partizanska bolnica. Pouka ni bilo od 14. januarja 1942 do 20. marca 1943. V šolskem letu 1943/44 pouka sploh ni bilo, ker je bilo šolsko poslopje poškodovano v borbah, ki so tu potekale. V Grosupljem so zato 18. marca 1944 ustanovili začasno šolo za otroke iz Spodnje Slivnice.

21. avgusta 1945 se je vrnila na šolo Marija Kastelic, ki je službovala do upokojitve 30. aprila 1946. Za njo je šolo vodil Pavle Ambrož, ki je poročal, da je vpisano 24 dečkov in 36 deklic, da primanjkuje učil in da je nereden šolski obisk.

Ob koncu šolskega leta 1946/47 je pouk končalo 51 učencev, 21 dečkov in 30 deklic, 1947/48 44, 19 dečkov in 25 deklic, 1948/49 40, od tega 17 dečkov in 23 deklic, 1949/50 je bilo skupaj 35 učencev, 29 v nižjih in 6 v višjih razredih.

Šolarska knjižnica je imela leta 1939 106 knjig, njej v pomoč pa je bila leta 1937 ustanovljena knjižnica Marijinega vrta, ki je imela 60 knjig. Učiteljska knjižnica je imela 103 knjige, večinoma pedagoške in gospodarske liste ter šolske in državne zakone. Ob začetku vojne je imela šolarska knjižnica 185, učiteljska pa 56 knjig in sta bili med vojno uničeni. Leta 1946 je imela šolarska knjižnica 11, učiteljska pa 78 knjig.

Leta 1930 je šolski nadzornik Fran Drnovšek ob ogledu šole zapisal, da šola ima vrt, ki je pravkar dobil ograjo in se šele ureja.

V letih 1945 in 1946 je vrt urejala učiteljica Marija Kastelic, 1947 in 1948 pa Pavel Ambrož. Vrt je imel drevesnico, zelenjavo in rože, leta 1948 in 1949 pa tudi čebelnjak z 29 panji.

V šolskem letu 1969/70 je bila šola podružnica Osnovne šole Grosuplje, imela je dva oddelka, ne-kombinirani in kombinirani pouk v dveh izmenah. Učencev je bilo 12, 6 dečkov in 6 deklic. Učila je Marija Bogatič Sever.

Šola je bila ukinjena s šolskim letom 1971/72.

Velika Ilova Gora

Otroci z Velike Ilove Gore in Gabrja so hodili trikrat na teden v šolo na Kopanj, z Male Gore pa prav tako trikrat v Dobrepolje. Oboji so imeli do šole okrog 6 km, zato obiski niso redni in učni uspehi slabi. Šolske oblasti so večkrat poskusile ustanoviti za te kraje nov šolski okoliš. Tako si je 8. avgusta 1926 komisija ogledala hišo na Veliki Ilovi Gori, katere lastnik je odšel v Ameriko. Vaščani z Male Ilove Gore pa niso hoteli tja pošiljati otrok, ker so hoteli šolo v svoji vasi. Leta 1937 sta šolski upravitelj Ivan Tušar in učitelj Stane Šular iz Dobrepolja sklicala v Mali Ilovi Gori sestanek s starši in jim razložila važnost ustanovitve šole. Preskrbijo naj učilnico, stanovanje za učitelja in izberejo tri zemljišča, ki bi prišla v poštev. Ta si bo ogledala posebna komisija in ga izbrala. Starši so nato podpisali prošnjo na Kraljevsko bansko upravo za ustanovitev šole. Ta je 14. oktobra 1937 odredila komisijsko obravnavo, ki je bila 25. oktobra. Komisija je izbrala kot primerno hišo Antona Kastelica iz Male Ilove Gore št. 21, ki pa mora urediti v hiši prostor za učilnico in učiteljsko stanovanje z najemnino 300 dinarjev mesečno. Za stavbišče pa je komisija izbrala parcelo št. 304 na Veliki Ilovi Gori. Načrt je bil zgraditi enorazredno

šolo z možnostjo dozidave v dvorazredno, poslopje naj bi imelo prostor za pisarno in učila, učilnico in stanovanje za šolskega upravitelja. Šola je bila odprta z odlokom Kraljevske banske uprave 14. februarja 1938. Šolski okoliš je obsegal naslednje vasi: Velika Ilova Gora, Gabrje, Račna, Mala Ilova Gora, od leta 1941 Hočevje. Prva učiteljica je bila Olga Madon, ki je bila rojena v vasi Madoni na Banjški planoti, maturirala je leta 1919 na učiteljskišči v Ljubljani. Na Ilovo Goro je bila predstavljena iz Trbovelj. Ker najemodajalec ni upošteval pogodbe in je uredil v hiši le učilnico, je morala stanovati v vasi. Pouk na šoli se je pričel 29. septembra 1938. Učencev je bilo 43, 20 dečkov in 23 deklic. Verouk je poučeval Fran Nahtigal, kaplan iz Dobrepolja. Šolo je dvakrat letno nadzoroval šolski nadzornik Alojzij Peterlin, ki je bil prej šolski upravitelj v Kočevju. V šoli so praznovali vse praznike in pridedili tudi božičnico. Na njej so vsi otroci prejeli topla oblačila. Božičnico sta podprla tudi minister Miha Krek, poslanec Fran Rigler in Kraljevska banska uprava.

Pred začetkom druge svetovne vojne v šolskem letu 1940/41 je bilo vpisanih 57 otrok, 22 dečkov in 35 deklic. Šolski upravitelj je bil Ivan Tušar, ki je prišel iz Dobrepolja. Med vojno sta poučevala učitelja Rafael Pertot, ki je prišel iz Dražgoš, in Franc Verbič z ženo Frančiško, ki je prej poučeval v Radovljici. Italijani so učitelja Pertota junija leta 1942 ustrelili, Verbič pa je leta 1943 pobegnil. Ilova Gora je bila novembra 1943 požgana, vsi šolski spisi so zgoreli, poslopje pa je ostalo. Pouka ni bilo do 1. januarja 1946. Takrat je začela poučevati Olga Izlakar, še pred koncem leta jo je nadomestila Vera Novak. Nato je poučevala učiteljica iz Ambrusa Angela Zajc od leta 1946/47 do konca šolskega leta 1952/53. Za tem so poučevali: Ivan Turk od 23. septembra 1953 do 1. septembra 1955, Zvonka Jančar, ki je prišla iz osnovne šole Polica, od 6. septembra 1955 do 1. septembra 1958, Viktorija Anžur, ki je poučevala v šolskem letu 1958/59, Lovro Mrak od 1. septembra 1959 do 31. avgusta 1966, Silvo Terček od 1. septembra 1966 do 17. oktobra 1969, Marija Globokar od 15. decembra 1969 do 31. avgusta 1970 in Mira Gazi od 1. oktobra 1970 do 31. avgusta 1973. Od 1. septembra 1973 je bil vodja šole učitelj iz Kočevja France Pajnič.

Novo šolsko stavbo so zgradili leta 1954.

Ob koncu šolskega leta 1946/47 je bilo 39 učencev, 20 dečkov in 19 deklic, 1947/48 pa 41 učencev, 20 dečkov in 21 deklic. Isto število je bilo tudi v šolskem letu 1948/49.

S šolskim letom 1965/66 je postala šola podružnica Osnovne šole Grosuplje. Med letoma 1958 in 1962 se je število učencev gibalo med 25 in 35. Ko so pričeli učenci višjih razredov obiskovati šolo v Grosupljem, se je število šoloobveznih otrok še znižalo. V šolskem letu 1962/63 jih je bilo 23, v letu 1966/67 je bilo na šoli 14 otrok.

V šolskem letu 1969/70 je bila šola podružnica Osnovne šole Grosuplje, imela je dva oddelka, nekombinirani in kombinirani pouk v dveh izmenah. Učencev je bilo 11, 7 dečkov in 5 deklic. Poučeval je Silvo Teršek, kasneje novinar in urednik dokumentarno feljtonskih oddaj na Radiu Slovenija v Ljubljani. Leta 1995 je izdal zbirko pogovornih esejev Iskanja.

Po odhodu učitelja Franca Pajniča je bila šola ukinjena s šolskim letom 1974/75, učenci pa prešolani v Grosuplje.

Hrastov Dol

Šola je bila v tem kraju ustanovljena 3. marca 1942. Do takrat so bili učenci všolani v Šentvid pri Stični. Šola je bila dvorazredna, vpisanih je bilo 59 učencev. Prostor za učilnico je bil v zasebni hiši lastnice Jožefe Verbič Hrastov Dol številka 3. Učilnica je bila visoka 2 m, dolga 3,7 m in široka 5 m. Pouk je med vojno potekal neredno, saj je bila v hiši nekaj časa partizanska bolnica, potem pa družina, ki je ostala brez doma. Ob bombardiranju leta 1943 je bila šola poškodovana, vendar so jo obnovili.

Prva učiteljica je bila Ela Kolar, ki so jo Italijani prestavili v Šentvid pri Stični. Po vojni je bila upraviteljica dekliške šole v Ljutomeru. Z njo je poučevala v Hrastovem Dolu Amalija Malenšek, ki pa so jo Italijani odpeljali v internacijo v Treviso v Italiji. Po vojni je učila v Raki. Pol leta, do maja 1944, je poučeval Janko Rošker, ki je bil pred tem šolski upravitelj v Pišecah, kjer je tudi vodil kmetško nadaljevalno šolo.

Po vojni se je pouk pričel 2. decembra 1945, šolo je vodila Antonija Miklavčič, ki je pred tem učila na Igu. Učiteljska knjižnica je imela 96, šolarska pa 60 knjig. Upraviteljica je 8. julija 1946 poročala, da je znanje otrok zelo majhno in to iz vseh predmetov. Na šoli je bil Podmladek Rdečega križa, ki je imel 27 članov.

Miklavčičevo je od 3. novembra 1952 nasledila že upokojena Tatjana Malešič, ki je opisala šolski okoliš: Lužarjev Kal s 15, Rdeči Kal s 3, Male Pece s 4, Sad s 6, Podboršt z 2, Trnovica s 4 in Hrastov Dol z 8 učenci.

V šolskem letu 1946/47 je bilo ob koncu leta 44 učencev, 23 dečkov in 21 deklic, v šolskem letu 1947/48 pa prav tako 44 učencev, 26 dečkov in 18 deklic. V šolskem letu 1959/60 je bilo 46 učencev, 25 dečkov in 21 deklic, 1961/62 pa 37 učencev, 21 dečkov in 16 deklic.

Malešičeva je poučevala do leta 1954, nasledili sta jo Danica Videnič, ki je bila na šoli do 31. 9. 1958, in Marija Bergant, ki je bila razrešena 23. 8. 1958 in odšla na Osnovno šolo heroja Bračiča v Trzič. Nasledil jo je Vladimir Prebil, ki je kmalu odšel za upravitelja šole na Krko. 1. marca 1960 je prišla na šolo Francka Demec iz Temenice.

S šolskim letom 1961/62 je postala podružnica Osnovne šole Šentvid pri Stični in imela 35 učencev.

Šolo sta obiskovala inšpektorja Vinko Mazi in Ervin Rotman.

V šolskem letu 1969/70 je imela šola 2 oddelka, kombinirani pouk v dveh izmenah. Učencev je bilo 24, 12 dečkov in 12 deklic. Učitelj Pavle Mišmaš je tu poučeval med letoma 1968 in 2001. Leta 2010 je izdal zbirko pesmi za najmlajše, leta 1969 učbenik Jesen med listavci, 1993 pa je bil sourednik zbornika Naša Krka. V šolskem letu 1980/81 je bilo na šoli 13, v letu 1985/86 18 in 1990/91 spet 13 učencev.

Šola je bila ukinjena leta 2007 zaradi premajhnega števila učencev.

RIBNIK, KI GA NE BI SMELO BITI

Valerija Ravbar *

Zgodbe o Črnelskem potoku

Kot otrok sem pogosto sedela na mostiču, ki pod vasjo premosti potok, bingljala z nogami ter sanjarila, kako potujem z vodnim tokom dalje proti Višnjici, nato v Krko, Savo in Donavo vse do Črnega morja. Zdaj to ne bi bilo več mogoče, saj se voda v strugi izgubi prej, preden pride do Višnjice.

Svoj čas je bil to bister potoček z neoporečno vodo. Izviral je visoko v gozdu in se potem po dolini vijugal kake tri kilometre, dokler se ni sredi Velikih travnikov pod Bojanjim Vrhom pridružil Višnjici. Stara zgodba pravi, da je bila tam nekje nekoč meja med Kompoljskimi, Muljavskimi in Gorenjskimi travniki. »Stala je tamkaj velikanska lipa, pod njo pa so se shajali prebivalci vseh treh selišč, se pogovarjali o važnih vprašanjih ali pa igrali narodne igre, katerih spomin se je ohranil kakor v temi le med pastirji, pasočimi na tej planjavi.«**

Potok je tekel, kot teče še danes, le mimo dveh vasi Velikega in Malega Črnela. A samo mimo, saj sta se obe vasi umaknili v grič, šele v zadnjem obdobju so postavili nekaj hiš tudi bliže potoku. Potok je dal ime tudi vasicama, saj sta se je v času, ko so naše kraje zapisovali po nemško, imenoval Rottenbach - Rdeči potok po ilovnati zemlji.

Črnelsko blato

Naš potok se uradno imenuje Črnelski potok, čeprav mu domačini rečemo Mali breg za razliko od Velikega brega, kot imenujemo Višnjico. Nikoli, prav nikoli mu ne rečemo potok, kvečjemu brežič. Našla sem celo poimenovanje Črnelščica. Takole je pisalo leta 1884 v Slovencu: »Vas Črnelo ni prav na zdravem kraju. Ker se Črnelšica ne more lahko odtekati, so tla močvirna. Vodica vsa vleze v zemljo, da je le malo pride v veliki potok. Zaradi tega tudi tukaj pogosto zakladi cveto. Zanimiva je okrog Črnelega zemlja še zaradi tega, ker ni najti v njej kamna, čeprav je svet bodisi nad Zatičino ali proti Krki kamenit. Ta revščina tare posebno pota, v katerih so take kolesnice, da kolesa do pest gazijo. Ljudje pravijo, da nihče ne ve, kakšna so črnelska pesta, ker so zmeraj lepo z ilovico povita.«***

Zakladi ponavadi cvetijo tam, kjer je trhel les v zemlji in se ponoči sveti. To se pač dogaja na močvirnem svetu. Zgodbe o zakladih Črnenci poznamo: cveteli ali goreli so na dveh krajih. Najpogosteje so jih videvali pri treh kozolcih. Sredi polja so namreč pred arondacijo stali Pavlov, Rojčev in Žigčev kozolec, kamor so ljudje spravljali snopje in seno, da ni bilo treba v času košnje in žetve zgubljeni časa z vožnjo do vasi. Pa tudi med koreninami stare hruške na križpotju se je baje včasih modro svetlikalo. Toda našli zakladov nismo nikoli, pravzaprav jih niti iskali nismo. Zato pa imamo na pretek blata, ali bolje – včasih smo ga imeli. Melioracije in asfalt so naredili svoje. Tudi pesta pri kolesih niso več taka, kot so bila pred sto leti. Sicer pa celo stara zbadljivka pravi:

*Mi, Črnevc, blata ne prodamo,
ker ga rajši sami imamo.*

Blata je bilo nekdanj v okolici vasi res na pretek. Pa ne le tistega na vaških kolovozih in poljskih poteh. Črnelski potok je namreč nekoč davno napajal ribnike, v katerih so stiški menihi gojili ribe. Na jožefin-

* Radijska urednica, publicistka v p., Malo Črnelo 2, Ivančna Gorica

** Slovenec, 1884, št. 180.

*** Slovenec, 1884, št. 180.

skem vojaškem zemljevidu izpred 250 let so dobro vidni trije veliki ribniki. Na sto let mlajšem zemljevidu jih ni več. Ko je bil leta 1784 ukinjen stiški samostan in menihi pregnani, ni bilo nikogar, ki bi še skrbel za ribnike, pa so počasi propadli. Med ljudmi je živo tudi izročilo, da so Črnelci, pa najbrž tudi drugi okoličani, pokradli iz njih toliko rib, da so jih samostanci raje opustili. Se pa tik za Velikim Črnelom še vedno dobro vidijo ostanki jezua, ki je nekdanj zadrževal vodo v zadnjem od treh ribnikov. Do današnjih dni je na tem območju ostalo močvirje, ki ga kmetje kosijo. Še pred sto leti je bilo tu mehko tekoče črno blato. Vanj so baje za več dni namočili belo platno in ga tako črno obarvali.**** Kadar smo bili otroci zelo umazani (in to ni bilo redko), so rekli: »Nič čudnega, da ste tako umazani, saj smo vas z grabljami potegnili iz blata v bajerjih.« Pa še bolj prepričljivo se je zdelo kot zgodba s štorcljami.

Črnelški povodni mož

Preden so potok meliorirali ter tako spremenili njegov tok in globino ter uničili nepropustno plast, se je vijugal po dolini v čudovitih meandrih, obraslih z vrkami. Mislim, da ni bil nikjer globlji od pol metra, brez tolmunov ali jezov. V luknjah pod jelšami so se skrivali raki, pod ježami pa ribe. Celo postrvi so priplavale iz Višnjice po strugi navzgor. Marsikatero nedeljsko popoldne smo preživeli ob potoku. Preprosto si pokleknil na obrežje in z rokami tical pod ježo. Nič težko ni bilo uloviti ribo, malo težje je bilo z raki, ker te je lahko uščipnil. Pogosto je kdo padel v vodo, ampak razen mokre obleke ni bilo nič hujšega. Potok je bil preplitev, da bi se starši bali za nas. Zato je tudi razumljivo, da nismo imeli povodnega moža, kot ga poznajo drugod. Naš povodni mož je bil poskočen možic, precej podoben palčku. Podnevi se je skrival pod ježami, ponoči je pasel rake. Nikoli nas niso strašili z njim, bolj so se bali, da ga ne bi vznemirjali mi. Edini prekršek, ki si ga je privoščil, je bil, da se je skrivaj sladkal s kravjim mlekom. Če gospodinja ni namolzla dovolj mleka, je rekla: »Aha, vodni možic me je prehitel.« Pravili so tudi, da je dekla med molžo zaslišala proseč glas: »Ciza molza, ciza molza, še meni malo pusti.« Znal pa se je možic tudi razjeziti. Zgodilo se je, da je nevidna sila spodnesla molzni stolček in ženska se je znašla v gnoju.

Črnelški bajer

Potem, ko so se po dobrih sto letih menihi spet vrnili v Stično, niso več obnovili ribnikov. Le visoko ob potoku v mokrotni dolini so nekaj časa pridobivali led. Pozno jeseni so zajezili dolinico, da se je v njej nabrala voda. Pozimi je zmrznila. Led je ostal zaradi osojne lege v senci gozda še dolgo v pomlad. Nato so ga razsekali in odpeljali v hladilnico v Stično. Velike bloke ledu so položili na sloj slame. Led se je počasi tajal, vodo pa je vpijala slama. Ko posel z ledom ni bil več zanimiv, je dolinico zaraslo ločje. Črnelci so ga kosili, čeprav ga je bilo težko posušiti na vlažnih tleh in tudi govedu ni najbolje teknilo. Pa so pred 46 leti lovci prišli na idejo, da bi tu naredili ribnik. Ribnik, ki ga pravzaprav ne bi smelo biti. Tisti del Črnelškega potoka, kjer je zdaj ribnik, je celo zavarovan kot naravna vrednota lokalnega pomena. Te »mokrotne doline«, torej mokrišča, zaradi zavarovanja sploh ne bi smeli zajeziti. S tem, ko so močvirnat svet spremenil v bajer, umetno spremenil večji del tamkajšnjega živalstva in rastlinstva, torej zavarovani predel izničiš. Tisti, ki so mokrišče prepoznali kot zavarovanja vredno, so menili, da je dovolj, če to zapišejo na papir. A kdo se je tedaj zmenil za to! Lovci so vzeli dolinico v najem in se dogovorili z lastnikom, da mu bodo vsako leto odšteli toliko denarja, kolikor bi dobil za dva voza sena. Ribnik je bil sprva nekaj čudovitega. Vanj so lovci naselili ribe in race. Seveda so mnoge živali našle tu svoj dom tudi same od sebe. Potem je navdušenje lovcev počasi plahnelo in ribnik se vedno bolj spreminja v tisto, kar je bil nekoč. Če zdaj zanj ne bodo skrbeli in se bo povsem zarastel, se bo v bistvu vrnil v prvotno stanje. Morda se bosta ohranili tudi obe rastlini, ki sodita med ogrožene. To sta rumenkasta ostrica in navadna močvirnica, ki se ju najde na vlažnih gruščnatih tleh ob poti. Seveda raste tu še nešteto drugih zanimivih cvetic in trav od perunika do rogoza.

**** Povedal Kopičev oče, r. 1912.

Kaj je prinesel napredek

Toda prišli so časi, ko je voda v potoku postala nepitna. Prvi so izginili raki, potem mnogo vrst rib, žabe pa – resnici na ljubo – ne. Visoko nad hribom, kjer iz grušča curljajo na dan komaj opazni izvirkiki, so namreč uredili deponijo livarskega peska in vsega, kar je bilo pri proizvodnji v ivanški Livarni odveč. Še daleč v dolino je voda prinašala velike kepe žlindre. V zameno za pitno potočno vodo so Črnelci dobili vodovod. Čeprav so skoraj povsod v bližnjih vaseh vodovod že dolgo imeli, ga Črnelci kar nekako nismo pogrešali. Svoj čas so bile v vasi luže, ki so služile predvsem za napajanje živine. Sama se jih komaj še spomnim. Vsaka hiša je imela tudi svoj vodnjak. Vendar je bil potok zelo pomemben za pranje. Malo Črnelo je imelo perilnike celo na dveh krajih za spodnji in zgornji konec posebej. Ženske so perilo skuhale in oprale že doma, k potoku so ga prišle splaknit. Bilo jih je veselje gledati, ko so vihtele cunje in z njimi udarjale ob kamen. Še bolj zanimivo jih je bilo poslušati, ko so se jezile, češ da race više ob potoku kalijo vodo. Vendar so bili za to večinoma krivi otroci, ki so prišli z njimi in si potem poiskali zabavo v plitvi strugi. Toda otroci so bili njihovi, race pa sosedove. Kako močne in spretno so morale biti ženske, da so prinesle cel škaaf mokrega perila z vasi do vode! Pa kaj, saj so celo mleko v zbiralnico nekatere nosile kar v škafu na glavi. Ko je torej pricurljala voda iz pip, so se Črnelci šalili: »Nam je pa res dobro, saj imamo kar treh sort vodo: v šterni, v bregu, pa še vodovod!«

Pantha rei – vse teče

Vedno sem mislila, da si je Črnelški potok od pamtiveka sam izbiral, kako in kod se bo vil preko polja in mu šele v novejšem času vsakih nekaj let na novo vrežeje in poglobijo strugo buldožerji. Pa ni tako. Na najstarejšem zemljevidu se potok iz Velikega Črnela usmeri naravnost čez polje in se izlije v Višnjico nekje med Škrjančami in Gorenjo vasjo. Potem so najbrž presodili, da bo vanj odtekala voda s polja, če ga speljejo pod Malim Črnelom proti Muljavi vse do Gorice, na kateri danes stoji muljavska šola, kjer je očitno poniknil v zemljo.

Zaradi vedno pogostejših poplav Višnjice so sklenili, da bodo izvedli obsežno regulacijo. Načrti za to so bili odobreni decembra 1935, a so se dela zavlekla, ker so se nekateri premožni kmetje bali, da bodo izgubili ob regulaciji preveč zemlje. Takratni časopisi so veliko pisali o tem. Omenili so tudi Črnelški potok: »Izpod Sv. Duha, kjer je krasni planinski dom SK Polž, priteka skozi vas Veliko Črnelo potok, ki ob deževju močno poplavi polja. Tudi ta bo tako reguliran, da ne bo njegova voda več prestopala bregov.«^{****} Najbrž je bil za to zaslužen tudi načelnik Vodne zadruga posestnik Ignac Kavšek iz Velikega Črnela. Takrat so strugo Črnelkega potoka v velikem kolenu obrnili levo proti Bojanjemu Vrhu in ga pod Tičkom priključili Višnjici. Ker ga potem najbrž niso več čistili, je spet poplavljal. V veliko veselje otrok, ki smo se drsali na zamrznjenih travnikih, ki jih je še jeseni preplaval potok.

Zadnje regulacije in izkopi odtočnih kanalov sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja pa so potoku vzeli življenjsko moč. Ne samo da ne doseže več izliva v Višnjico! Kadar so sušna leta, potok povsem presahne in živelj v njem izgine. Ko je zapovrstjo nekaj sneženih zim in deževnih poletij, spet oživi.

Literatura in viri:

Slovenija na vojaškem zemljevidu, 1763-1787/2: Karte. Redakcija Vincenc Rajšp. Ljubljana, ZRC SAZU, 1996.
Slovenec, 6. avgust 1884, Andrej Adamič: Iz Brezja do Zatičine.
Jutro, 13. maj 1936, Višnjico pričnimo regulirati!
Gams, Ivan: Razvoj reliefa na zahodnem Dolenjskem. Geografski zbornik, 26, 1986 (1987), str. 63-96.
Z odlomkom zavarovane naravne vrednote, OPN Ivančna Gorica, 2009.

**** Jutro, 1936, št. 110.

NAŠE OBČINE IN OBČANI

OBČINA GROSUPLJE V LETIH 2016–2017

*Jana Roštan **

Gospodarna, Gostoljubna, Globalna, so tri besede oz. trije G-ji, ki opisujejo vizijo razvoja naše občine Grosuplje.

Gospodarno:

- do naravnih virov (prostor, voda, energija),
- do upravljanja proračuna,
- do razvijanja družbenih in gospodarskih dejavnosti,
- do trajnostnega razvoja.

Gostoljubno:

- do potreb naših občanov in občanov (kultura, šport, prosti čas),
- do obiskovalcev (razvoj turizma),
- do naravne in kulturne dediščine (ohranjanje, obnova in zaščita).

Globalno:

- do medsebojnega povezovanja med občinami in regijami doma in v tujini,
- do povezovanja v razvojne regije in evropska razvojna združenja,
- do sodelovanja v EU programih črpanja evropskih nepovratnih sredstev,
- do povezovanja na mednarodni ravni.

Pri načrtovanju in izvajanju naših projektov, pri uresničevanju naših ciljev, vizije se te tri besede pogosto prepletajo, dopolnjujejo, nadgrajujejo, dodajamo pa jim še besedo zeleno. Dolgoročni občinski strateški načrt 2015–2020 namreč 3G vizijo naše občine opiše tudi z besedami **Grosuplje Goes Green**, ki pa izpostavljajo usmeritev občine Grosuplje v zeleno prihodnost.

GOSPODARNA OBČINA GROSUPLJE

V letih 2016 in 2017 smo se trudili za čim boljšo urejenost cestne infrastrukture, da bi bile ceste v občini Grosuplje lepo urejene, pretočne in pa seveda varne.

Na področju cestne infrastrukture je bil zagotovo največji projekt **dograditev avtocestnega priključka Šmarje – Sap** na odseku avtoceste Malence–Šmarje – Sap. Pogodbo za njegovo izgradnjo so predsednik uprave DARS-a dr. Tomaž Vidic, član uprave DARS-a mag. Gašper Marc, župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič in predsednik uprave CGP Martin Gosenca podpisali 13. junija 2016, že naslednji mesec pa so se pričela gradbena dela. V sklopu priključka so v Šmarju – Sapu uredili dve novi krožišči, pločnik s cestno razsvetljavo in dve novi avtobusni postajališči. Polni priključek Šmarje – Sap smo slovesno predali v uporabo 12. oktobra 2017 in sredi krožišča postavili slovensko zastavo.

* Strokovna sodelavka za stike z javnostjo, Velika Loka, 1290 Grosuplje

Odprtje priključka Šmarje – Sap smo naznanili z dvigom slovenske zastave, ki od tega dne dalje krasi novo krožišče v Šmarju – Sapu.

S simboličnim prerezom traku so priključek tudi uradno predali prometu (z leve proti desni): član uprave DARS-a Vili Žavrlan, predsednik uprave DARS-a dr. Tomaž Vidic, minister za infrastrukturo dr. Peter Gašperšič, župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar.

Nov avtocestni priključek Šmarje – Sap.

Pogodba za **izgradnjo novega nadvoza čez železniško progo v Sončne dvore in v Brezje pri Grosupljem** je bila podpisana 23. oktobra 2017, 27. novembra 2017 pa so se že pričela arheološka izkopavanja in nato še zemeljska dela, izkopi in predobremenitveni nasipni platoji za ureditev temeljnih tal. Temeljni kamen za izgradnjo novega nadvoza smo položili 5. aprila 2018.

Nadvoz bo zgrajen iz smeri krožišča med trgovskima centroma Hofer in Spar v Grosupljem čez železniško progo proti Sončnim dvorom in bo naselje in Brezje pri Grosupljem skupaj z novo cesto povezal z Adamičevo cesto v Grosupljem. Tehničnemu objektu smo želeli dati tudi nekaj identitete naše občine Grosuplje. Na osnovni konstrukciji mostu bodo postavljeni unikatno oblikovani paneli, centralno postavljen, po dimenzijah največji, bo imel primarno funkcijo preprečitve zdrsa snega z mostu na železniške tirne, obenem pa bo tudi podlaga za aplikacijo konjička, ki ga občina Grosuplje nosi v svojem grbu.

Pogodbo za gradnjo nadvoza čez železniško progo v Sončne dvore so podpisali župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič, direktor Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo Damir Topolko in predsednik uprave CGP Martin Gosenca.

Pričela so se gradbena dela za nov nadvoz Brezje.

V Grosupljem je bilo v zadnjih letih urejenih kar 6 krožišč, nekatera so bila sprva urejena kot montažna oz. začasna krožišča, to velja tudi za **krožišče Pod gozdom**. Uredili smo vse štiri priključne krake v dolžini cca 50 m, vključno z osrednjim delom otoka. Krožišče Pod gozdom smo uradno predali namenu 23. maja 2017, ko je krožišče dobilo tudi nov kip konja, ki ga je podaril Lado Kastelec iz podjetja Avtotransporti Kastelec.

Direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, župan dr. Peter Verlič, lastnik podjetja Avtotransporti Kastelec Lado Kastelec, direktor Direkcije RS za infrastrukturo Damir Topolko, pomočnik direktorja podjetja Avtotransporti Kastelec Jaka Kastelec in pomočnik direktorja Direkcije RS za infrastrukturo Pavle Hevka (z leve proti desni) so odvezali pentljo ter s tem krožišče slovesno predali namenu, kip pa meščanom Grosupljega in vsem drugim prebivalcem občine Grosuplje.

Krožišče pri Fortuni smo uredili spomladi 2012, a sta ga uradno predala v uporabo župan dr. Peter Verlič in predsednik uprave DARS-a dr. Tomaž Vidic 18. maja 2016, ko smo obnovili tudi **cesto na Cikavi**, uredili poškodovane brežine, preplastili vozišče in uredili cestno razsvetljavo.

Dobro leto pozneje je ta cesta, ob praznovanju državnega in občinskega praznika dneva državnosti 25. junija 2017, dobila ime po človeku, ki je hodil korak pred drugimi in bil motor slovenskega osamosvajanja - **Cesta dr. Jožeta Pučnika**.

Direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, poslanec Državnega zbora RS Janez Janša, Gorazd Pučnik (sin dr. Jožeta Pučnika) in župan dr. Peter Verlič (z leve proti desni) so slovesno odkrili označevalno tablo in s tem glavni vpadnici v mesto Grosuplje tudi uradno nadeli ime Cesta dr. Jožeta Pučnika.

Uredili smo več pločnikov. 27. oktobra 2016 so direktor Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo Damir Topolko, direktor občinske uprave Občine Grosuplje mag. Dušan Hočevar, predsednik uprave IMP, d. d., Franc Žmavc in član uprave IMP, d. d., Matjaž Krajc podpisali pogodbo za **izgradnjo pločnikov v Račni, na Cikavi in v Šmarju – Sapu**. Leto pozneje pa smo se že veselili novih pridobitev: 23. oktobra 2017 v Veliki Račni, 30. novembra 2017 na Cikavi, 19. decembra 2017 pa v Šmarju – Sapu.

Pločnik skozi naselje Velika Račna teče v dolžini 444 m, prav tako so krajani bogatejši za cestno razsvetljavo, avtobusni postajališči in otok za umirjanje prometa.

Po slovesni predaji v uporabo novega pločnika v Veliki Račni smo se po njem tudi sprehodili.

Pločnik po novem povezuje tudi naselji Cikava in Šmarje – Sap, in sicer v dolžini 570 m, urejena je cestna razsvetljava, prav tako so dela vključevala ureditev prehoda čez železniško progo.

Med Šmarjem – Sapom in Malim Vrhom je urejen pločnik v dolžini 806 m, razširjeno je tudi vozišče s 5,5 na 6 m, prav tako prehodi za pešce in avtobusna postajališča. Dela so obsegala tudi postavitev nove cestne razsvetljave in ureditev odvodnjavanja.

V mislih pa nimamo le ureditev pločnikov za pešce, prizadevamo si tudi za ureditev kolesarskih stez za kolesarje.

Julija 2017 so se pričela, 5. oktobra 2017 pa zaključila dela na **Župančičevi cesti v Grosupljem**. V sklopu rekonstrukcije dela cestišča in pločnika so izvedli tudi dela na vodovodnem omrežju v dolžini cca 450 m in kanalizacijskem omrežju v dolžini cca 95 m. Obnova cestišča pa je vključevala tudi ureditev voznega pasu za kolesarje.

Za otvoritveno vožnjo s kolesi po prenovljeni Župančičevi cesti so poskrbele učence Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje.

Mesto Grosuplje je lepše in bolj prijetno tudi zaradi **osvetlitve pešpoti ob Grosupeljščici** z 51 lučkami, z vgrajenimi varčnimi LED svetilnimi telesi. Luči so priklopljene na obstoječa prižigališča, sistem pa omogoča izklop luči v nočnih urah (med 00.00 in 5.00), kar še dodatno vpliva na varčno rabo električne energije.

Vrednost projekta je znašala cca 55.000 evrov, od tega je 80 % prispeval Evropski sklad za regionalni razvoj, kar predstavlja cca 36.000 evrov. Občina Grosuplje je namreč s projektom Osvetlitev pešpoti ob Grosupeljščici uspešno kandidirala na 1. javni poziv Lokalne akcijske skupine Sožitje med mestom in podeželjem (LAS SMP) za izbor operacij za uresničevanje ciljev Strategije lokalnega razvoja LAS SMP iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) v upravičenih naseljih na območju LAS SMP za leto 2016–2018.

Omeniti velja tudi naslednje pridobitve v krajih naše občine: 30. junija 2016 smo slovesno predali namenu **cesto v Predolah**. Lokalno cesto smo v sodelovanju s Slovenskimi železnicami obnovili in jo tudi razširili. Cesta po novem v širino meri cca 5,5 m z bankinami, dvosmerni promet sedaj lažje poteka, cesta pa je tudi bolj varna.

Na **Spodnjem Blatu** smo 1. julija 2016 slovesno predali v uporabo **nove pridobitve na področju komunalne infrastrukture**. Ob izgradnji kanalizacije smo namreč sočasno uredili tudi pločnik v dolžini 300 m in cestno razsvetljava.

Na **Spodnji Slivnici** smo 24. septembra 2016 obeležili uspešen **zaključek del urbanistične in prometne ureditve vasi ter pričetek ureditve vaškega jedra**. Obnovili smo pokopališče, novo krožišče ter temeljito preuredili dom krajanov.

Ob uspešnem zaključku del urbanistične in prometne ureditve vasi ter pričetku ureditve vaškega jedra na Spodnji Slivnici so nastopili folkloristi iz Račne, prisotni so bili tudi župan dr. Peter Verlič, kopianjski župnik Janez Kebe, predsednik Krajevne skupnosti Račna Rajko Palčar, grosupeljski župnik Janez Šket in predsednik Krajevne skupnosti Spodnja Slivnica Alojz Bavdek.

Na Martinovo soboto, 11. novembra 2017, smo slovesno odprli **ново asfaltirano cesto v Škocjanu**. Prej makadamska cesta od Škocjana do zaselka Male je bila asfaltirana v dolžini 1,1 km, širina asfaltnega vozišča je 3 m, z razširitvami na delih, kjer so uredili odvodnjavanje.

Ob predaji nove asfaltirane ceste v uporabo je bilo slovesno tudi v Škocjanu. Trak so prerezali mag. Dušan Hočevar, dr. Peter Verlič in predsednik Krajevne skupnosti Škocjan Martin Tomažin.

Del ceste je bil asfaltiran tudi v **Podgorici pri Podtaboru** in predan v uporabo 1. decembra 2017.

V letu 2017 pa je Občina Grosuplje v sodelovanju z Direkcijo RS za infrastrukturo kot upravljavcem državne ceste Mlačevo–Rašica rekonstruirala del ceste **pred naseljem Velika Račna** v dolžini 900 m. Rekonstrukcija ceste je potekala po celotni širini cestišča z bankinami. Hkrati so uredili tudi odvodnjevanje z jarkom in čiščenje propustov, kar je na tem območju zaradi varovanja ekosistema še posebej pomembno.

Projekt, ki je v teh dveh letih pritegnil največ pozornosti in smo ga vse od položitve temeljnega kamna 1. septembra 2016 spremljali, je **nova Podružnična osnovna šola Polica**.

Bilo je 18. julija 2016, ko sta župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič in predsednik uprave CGP, d. d., Martin Gosenca podpisala pogodbo za izgradnjo Podružnične osnovne šole Polica. Pogodbena vrednost je znašala cca 2.125.000 evrov z ddv in je vključevala vsa gradbeno-obrtniška, instalacijska dela ter zunanjo ureditev. Šola naj bi bila dokončana v 10 mesecih.

Zbrane na slovesnosti odprtja so nagovorili vodja Podružnične osnovne šole Polica Marija Podvršič, ravnateljica Osnovne šole Brinje Grosuplje Natalija Kotar, predsednik Krajevne skupnosti Polica Mitja Gioahin, župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič, slavnostni govornik pa je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Blagoslov nove šole sta opravila poliška župnika (novi in stari) dr. Jože Plut in Slavko Judež.

Nova Podružnična osnovna šola Polica lahko sprejme 140 otrok od 1. do 5. razreda, ima pa tudi šolsko telovadnico, zunanje igrišče in dvorišče, urejena parkirišča in avtobusno postajališče.

Zbrani na slovesnem odprtju nove Podružnične osnovne šole Polica, v ospredju sedijo župan dr. Peter Verlič, predsednik RS Borut Pahor in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar.

Nova Podružnična osnovna šola Polica.

Leto 2017 pa je bilo prelomno tudi za Podružnično osnovno šolo Šmarje – Sap, zdaj samostojno **Osnovno šolo Šmarje – Sap**, ki se je z novim šolskim letom oddelila od Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje.

Občina Grosuplje je s 1. septembrom 2017 dobila tretjo samostojno osnovno šolo. Slavje je potekalo 14. septembra 2017 na šolskem igrišču.

Zbrane na prireditvi sta nagovorila v. d. ravnateljice Osnovne šole Šmarje – Sap Pavlina Antolič in župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič.

Šolska zgradba, v kateri danes domuje samostojna Osnovna šola Šmarje – Sap, sicer na tem mestu stoji že od leta 1959. Po treh dozidavah so s 1. septembrom 2017 vanjo vstopili 404 učenci v devetnajstih oddelkih, v njej pa je zaposlenih 51 oseb. Od leta 1965 je bila podružnična šola Osnovne šole Grosuplje.

Zbrani na slavju ob otvoritvi samostojne Osnovne šole Šmarje – Sap.

Kot se za takšen dogodek spodobi, so župan dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar in v. d. ravnateljice Pavlina Antolič ob koncu slovesnosti zarezali še v veliko torto.

Že konec leta 2014 smo se razveselili težko pričakovanega in nujno potrebnega prizidka k zdravstvenemu domu z osmimi novimi splošnimi ambulantami, urinskim in hematološkim laboratorijem, prostori za nujno medicinsko pomoč in garažo za medicinska vozila. V poletnih in jesenskih mesecih leta 2015 smo **energetsko sanirali stari del Zdravstvenega doma Grosuplje**. Ta je dobil novo fasado in toplotno izolacijo podstrehe. Energetsko obnovljen stari del Zdravstvenega doma Grosuplje smo slovesno odprli 31. marca 2016.

Prvič je 19. septembra 2016 do Zdravstvenega doma Grosuplje zapeljal **minibus**, ki z glavne avtobusne postaje v Grosupljem do zdravstvenega doma, ki stoji na hribu, vozi brezplačno. Uvedba minibusu je del projekta »Starosti prijazna občina Grosuplje«.

Že prvi dan so vožnjo z minibusom po njegovi trasi preizkusili: župan dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, direktorica Doma starejših občanov Grosuplje mag. Marta Gašparovič, vodja Centra aktivnosti Grosuplje Metka Velepč Šajn, predsednik Društva upokojencev Grosuplje Drago Andročec, pa občinska svetnica Marina Rački, ki vodi tudi nekatere izmed delavnic, ki se izvajajo v Centru aktivnosti Grosuplje, pridružili so se nam tudi drugi naši občanke in občani.

Nova lekarna **pri Zdravstvenem domu Grosuplje** je začela delovati 20. marca 2018. Na slovesnosti so nas nagovorili direktor Lekarne Ljubljana dr. Marjan Sedej, župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič in župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič.

Poleg zdravstvenega doma smo dobili tudi lekarno.

Lekarna Ljubljana, ki se trudi prispevati svoj kamenček v mozaik zgodbe kraja, kamor prihaja s svojimi enotami, je z donacijami v skupni vrednosti kar 13.000 evrov podprla devet naših lokalnih društev: Karitas Grosuplje, Kinološko društvo Grosuplje, Ženski pevski zbor Lastovke, Rokometni klub Grosuplje, Strelsko društvo VSO, Košarkarski klub Grosuplje, Ženski košarkarski klub Grosuplje, Shotokan karate klub Grosuplje in Nogometni klub Brinje Grosuplje.

Da bo bivanje naših občanov in občanov kar najbolj prijetno, da se bomo v naši občini varno in dobro počutili, da bomo navsezadnje tudi FIT skupnost, pa se s svojimi prizadevanji, s svojimi številnimi aktivnostmi trudimo za kar najhitrejšo uresničitev tudi številnih drugih projektov. Naj izpostavimo izgradnjo zadrževalnika Veliki potok in izvedbo drugih potrebnih protipoplavnih ukrepov na Grosupeljščici ter nove športne površine v občini Grosuplje, na tem mestu pa bi posebej izpostavili ureditev Mestnega parka Koščakov hrib in Športnega parka Brezje.

GOSTOLJUBNA OBČINA GROSUPLJE

V gostoljubni občini Grosuplje **praznujemo občinski in državni praznik dan državnosti.**

Tako je 21. junija 2016 potekala **slavnostna seja Občinskega sveta Občine Grosuplje**. Praznovali smo 21. rojstni dan naše občine Grosuplje in 25. rojstni dan naše domovine Slovenije.

Praznovanje smo pričeli z **odkritjem obeležja pred lipo na Adamičevi ploščadi v Grosupljem**, ki je bila posajena ob rojstvu naše domovine Slovenije, sledilo pa je še svečano **odkritje obeležja pred lipo, ki je bila ob praznovanju 20-letnice razglasitve samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije posajena pred Kulturnim domom Grosuplje.**

Odkritje obeležja pred lipo na Adamičevi ploščadi v Grosupljem.

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Janez Janša in župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič sta odkrila obeležje pred Kulturnim domom Grosuplje.

Osrednje slovesnosti ob dnevu državnosti so se v dvorani Kulturnega doma Grosuplje udeležili: poslanec Državnega zbora Janez Janša, slovenski častnik in veteran vojne za Slovenijo Tone Krkovič in župan Občine Grosuplje dr. Peter Verlič.

Na odru so se zvrstili in nas s petjem in glasbo vse navdušili: basbaritonist Marko Fink, učenka Osnovne šole Brinje Grosuplje Lara Žgajnar, Moški pevski zbor Šmarje – Sap, člani Društva Sožitje, komorna zasedba Glasbene šole Grosuplje in otroci iz vrta Kekec. Skozi prireditev nas je popeljala Lea Filipovič. Podeljena so bila tudi priznanja Občine Grosuplje.

Priznanje Občine Grosuplje z bronastim znakom Občine Grosuplje je prejela Maja Šeme.

Priznanje Občine Grosuplje s srebrnim znakom Občine Grosuplje je prejelo Kinološko društvo Grosuplje.

Priznanje Občine Grosuplje z zlatim znakom Občine Grosuplje je prejelo Prostovoljno gasilsko društvo Zagradec.

Zbrani v dvorani Kulturnega doma Grosuplje.

Slovesno je bilo tudi 25. junija 2017, ob občinskem in državnem prazniku dnevu državnosti. Ko so se oglasili cerkveni zvonovi, ki so oznanili, da je ura 12, je na Cikavi zadonela slovenska himna, ki jo je zapel Moški pevski zbor Šmarje – Sap, in naznanila **slovesno odprtje Ceste dr. Jožeta Pučnika**. Ta dan smo **slovesno predali namenu nov gasilski dom v Škocjanu** in tam je bila **slavnostna seja Občinskega sveta Občine Grosuplje**, s katero smo obeležili tudi **20 let prireditve Stati inu obstati v Škocjanu**.

Pred cerkvijo, v kateri je bil pred petsto devetimi leti krščen Primož Trubar, ki nas je prvi imenoval Slovence, nam podaril knjigo, črke in pisavo, smo s ponosom praznovali 26. rojstni dan svoje države. Pričetek slavnostne seje Občinskega sveta Občine Grosuplje in 20 let Stati inu obstati sta naznanili slovenska in evropska himna, nagovorili so nas poslanec Državnega zbora Janez Janša, ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar in župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič. Na odru so se zvrstili ter

s petjem in glasbo prireditev čudovito obarvali: Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje, Škocjanski mešani zbor, Otroški pevski zbor OŠ Šmarje – Sap, Folklorna skupina Račna, Mladinski pevski zbor Kopanj, klarinetistka Živa Kuret, harmonikar Drago Elikan ter pevki Elizabeta Košir in Urša Ješe. Skozi prireditev nas je popeljala Lea Filipovič.

Podeljena so bila tudi občinska priznanja. Med nagrajenci na prireditvi pa je tokrat bila tudi Občina Grosuplje, ki je prejela **zlati certifikat USO (upravljalvske usposobljenosti občine)**, ki ga podeljuje Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij pri Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani.

Priznanje Občine Grosuplje z bronastim znakom Občine Grosuplje je prejelo Kulturno društvo Big band Grosuplje.

Priznanje Občine Grosuplje s srebrnim znakom Občine Grosuplje je prejela Irena Kogovšek.

Priznanje Občine Grosuplje z zlatim znakom Občine Grosuplje je prejela Marija Samec.

Med odmevnejšimi vsakoletnimi prireditvami v naši občini so tudi **Kolesarski maraton treh občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje**, festival **Grosuplje v jeseni**, ki smo ga žal morali v letu 2017 zaradi slabih vremenski razmer odpovedati, ter **Prižig prazničnih lučk in miklavževanje v Grosupljem**.

Utrinki s športno rekreativne prireditve Kolesarski maraton treh občin.

Na odru stojijo: predsednik Nogometnega kluba Grosuplje dr. Denis Čaleta z nogometnim podmladkom v ozadju, dr. Peter Čeferin, oče Aleksandra Čeferina, predsednika UEFE, ki stoji pred mikrofonom, poleg sta direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar in župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič. Prireditev je vodila Ksenija Rebeka Matkovič.

Utrinki s festivala Grosuplje v jeseni.

Nina Pušlar na festivalu Grosuplje v jeseni.

V veseli december smo vstopili s prižigom prazničnih lučk, obiskal nas je sv. Miklavž, zabaval nas je Dejan Vunjak.

Za družaben utrip življenja v naši občini skrbijo tudi številna naša društva: športna, kulturna, turistična in še bi lahko naštevali. Mnoga so v letih 2016 in 2017 obeležila **okrogle obletnice**. Praznovali smo: 30 let Kinološkega društva Grosuplje, 105 let Prostovoljnega gasilskega društva Račna, 70 let Prostovoljnega gasilskega društva Zagradec pri Grosupljem, 25 let Župnijske Karitas Grosuplje, 35 let Mladinske folklorne skupine Račna, 40 let Kolesarskega društva Grosuplje, 70 let Lovske družine Grosuplje, 20 let Društva podeželskih žena Sončnica, 25 let grosupeljskih skavtov, 80 let Prostovoljnega gasilskega društva Veliko Mlačevo, 90 let Prostovoljnega gasilskega društva Gatina, 20 let Big banda Grosuplje, 90 let Prostovoljnega gasilskega društva Luče, 20 let Ljudskih pevcev Zarja, 60 let Prostovoljnega gasilskega društva Čušperk in 70 let Moškega pevskega zbora Šmarje – Sap. Jubilejna 20. je bila tudi kulturna prireditev Stati inu obstati. Na festivalu Grosuplje v jeseni smo se spomnili 90. obletnice odkritja Županove jame.

Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje je s slavnostnim koncertom obeležil 30. obletnico svojega delovanja, 30 let je praznoval tudi vrtec Rožle (VVZ Kekec Grosuplje), 10 let je praznoval vrtec Pastirček (VVZ Kekec Grosuplje), 40 let vrtec Pika v Šmarju – Sapu (VVZ Kekec Grosuplje) in 20 let Osnovna šola Brinje Grosuplje.

Mlajši pionirji Košarkarskega kluba Grosuplje so postali državni prvaki, **starejši gasilci PGD Ponova vas** so osvojili Pokal Gasilske zveze Slovenije, **Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje** je postala najbolj kulturna šola leta 2016 in še bi lahko naštevali. Vsi Grosupeljčanke in Grosupeljčani pa smo bili ponosni, ko je naš občan **Aleksander Čeferin** postal predsednik Evropske nogometne zveze (Uefa). Omeniti velja tudi, da je naša občanka **Ivana Plesec** praznovala častitljivi 100. rojstni dan. Ob praznovanju osebnega praznika ji je iskreno čestital tudi župan dr. Peter Verlič.

Mlajši pionirji Košarkarskega kluba Grosuplje.

Starejši gasilci PGD Ponova vas.

Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje je postala najbolj kulturna šola leta 2016.

Občina Grosuplje je gostoljubna tudi zaradi svojih naravnih lepot in kulturnih znamenitosti, med katerimi izstopajo Krajinski park Radensko polje, Županova jama, Tabor Cerovo in Magdalenska gora.

Vedno bogatejšo turistično ponudbo za obiskovalce smo 17. junija 2016 dopolnili z odprtjem **Prešernove spominske sobe v kašči na Kopanju**, ki jo je uredilo Turistično društvo Kopanj. Vemo, da je France Prešeren del svojega življenja preživel tudi na Kopanju pri svojem stricu.

Na Kopanju smo odprli Prešernovo spominsko sobo.

22. aprila 2017 smo odprli **prenovljene prostore in razstavo o Županovi jami**, ki jo je uredilo društvo Županova jama, turistično in okoljsko društvo Grosuplje. Stavbi gostišča, ki tukaj stoji že od leta 1961, smo vdahnilo novo vsebino. Razstava nudi glavne informacije o zanimivostih in posebnostih Županove jame in njene okolice, prav tako je v prostoru na ogled fotografska razstava, prvič pa smo si lahko ogledali tudi fosile školjk iz časa, ko je nastajal apnenec, ki je glavna kamnina v okolici jame. Fosile je razkril žled, ki je februarja 2014 močno prizadel okoliški gozd. Omeniti pa velja tudi, da je 25. maja 2017 Županova jama gostila del otvoritve mednarodnega bienala oblikovanja BIO 25.

Veselo je bilo tudi ob odprtju prenovljenih prostorov in razstave o Županovi jami.

Več turističnih društev si v okviru svojih zmožnosti prizadeva spodbujati turizem v naši občini, vendar pa bo potreben bolj strateški pristop k vzpodbujanju domačega turizma, krepitvi gostinske ponudbe ter domače obrti in upravljanju s kulturno in naravno dediščino. Na 13. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje, 14. decembra 2016, je bil zato z odlokom ustanovljen **Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje«**.

Zavod bo izvajal občinski program turizma, upravljal, urejal in vzdrževal turistične objekte v občini Grosuplje ter opravljala administrativna, strokovna, organizacijska, tehnična in druga dela s področja turizma in promocije na območju občine Grosuplje.

Občina Grosuplje ima bogato kulturno in naravno dediščino in veliko možnosti, da s strateško usmeritvijo v ohranjanje in trženje te dediščine, trajnostni razvoj turizma ter predvsem z vlaganjem v infrastrukturo in v integralne turistične proizvode postane širše prepoznavna turistična destinacija v osrednji slovenski regiji. Na koncept turizma v občini Grosuplje je potrebno gledati celostno in vključiti zlasti področji kulture in rekreacije. V prihodnje namreč pričakujemo, da bosta turizem zdravja in dobrega počutja ter turizem, povezan s kulturno in naravno dediščino, doživela največjo rast.

Naloga javnega zavoda Zavod za turizem in promocijo »Turizem Grosuplje« bo tudi oblikovanje in trženje lokalne turistične blagovne znamke, organizacija prireditev in sejmov, zagotavljanje usposobljenih turističnih vodnikov in spodbujanje izvirne gostinske ponudbe ter opravljanje nalog v zvezi z upravljanjem Krajinskega parka Radensko polje. Z razvojem okoljevarstveno naravnega turizma, seveda v dobrem sodelovanju z lokalnimi prebivalci in društvi, bomo uspešno sledili nacionalnim trendom rasti t. i. ekoturizma.

Župan dr. Peter Verlič je v prostorih občinske hiše gostil **veliko uglednih gostov**: 17. oktobra 2016 nas je obiskal generalni direktor Mednarodne zveze železnic Jean-Pierre Loubinoux, 23. oktobra 2016 veleposlanik Azerbajdžana nj. eksc. gospod Galib Israfilov, 29. novembra 2016 minister za področje odnosov med RS in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med RS in Sloveniji po svetu Gorazd Žmavc, 16. decembra 2016 veleposlanik Indije v Sloveniji nj. eksc. gospod Sarvajit Chakravarti, 21. februarja 2017 veleposlanica Francije v Sloveniji njena eksc. gospa Marion Paradas, 17. maja 2017 veleposlanik Črne Gore nj. eksc. gospod Miomir Mugoša in župan Občine Da-

nilovgrad v Črni Gori Branislav Đuranović s sodelavci, 13. julija 2017 generalni direktor Srbskih železnic Miroslav Stojčić, predsednik skupščine Srbskih železnic Zoran Anđelković, generalni direktor Inštituta za promet CIP Milutin Ignjatović, pomočnik generalnega direktorja Inštituta za promet CIP Milan Savović in pomočnik generalnega direktorja Slovenskih železnic Miha Butara, 13. novembra 2017 župan občine Vlasenica iz Bosne in Hercegovine Miroslav Kraljević s svojimi sodelavci ter 18. decembra 2017 ministrica za okolje in prostor Irena Majcen in generalni direktor Direktorata za vode in investicije Leon Behin.

Obiskal nas je veleposlanik Azerbajdžana nj. eksc. gospod Galib Israfilov.

Obiskal nas je veleposlanik Indije v Sloveniji nj. eksc. gospod Sarvajit Chakravarti.

Obiskala nas je veleposlanica Francije v Sloveniji njena eksc. gospa Marion Paradis.

Obiskal nas je veleposlanik Črne Gore nj. eksc. gospod Miomir Mugoša.

Dobili smo tudi **Spominsko knjigo občine Grosuplje**, ki jo hrani Mestna knjižnica Grosuplje, v njo pa sta se 25. junija 2017, ob našem občinskem in državnem prazniku dnevu državnosti, kot prva vpisala **poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Janez Janša** in **ljubljski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar**, ki sta bila ta dan govornika na slavnostni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje. V Spominsko knjigo občine Grosuplje se je 1. septembra 2017 vpisal tudi **predsednik Republike Slovenije Borut Pahor**, ki je bil slavnostni govornik ob odprtju nove Podružnične osnovne šole Polica. Ob sicer delovnem obisku smo 18. decembra 2017 k vpisu v našo spominsko knjigo povabili tudi **ministrico za okolje in prostor Ireno Majcen**. Župan dr. Peter Verlič in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar sta ji na sestanku predstavila projekt zadrževalnika Veliki potok in protipoplavno ureditev ob Grosupeljščici kot celovit ukrep za zmanjševanje ogroženosti območja Grosupljega pred škodljivim delovanjem vode Grosupeljščice.

V spominsko knjigo se je 19. decembra 2017 vpisal **minister za infrastrukturo dr. Peter Gašperšič**, ki je bil ta dan govornik na slovesni predaji novih pridobitev na Malem Vrhu, novega pločnika s prehodi za pešce in avtobusnimi postajališči ter nove cestne razsvetljave. 22. decembra 2017 se je v našo spominsko knjigo vpisal tudi **veleposlanik Združenih držav Amerike nj. eksc. g. Brent Robert Hartley**, ki se je ta dan udeležil tradicionalnega božično-novoletnega koncerta Big banda Grosuplje, ki je tokrat nosil ime Crazy Cristmas.

V spominsko knjigo se je vpisal poslanec Državnega zbora Republike Slovenije Janez Janša.

V spominsko knjigo se je vpisal ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar.

V spominsko knjigo se je vpisal predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

V spominsko knjigo se je vpisala ministrica za okolje in prostor Irena Majcen.

V spominsko knjigo se je vpisal minister za infrastrukturo dr. Peter Gašperšič.

V spominsko knjigo se je vpisal veleposlanik Združenih držav Amerike nj. eksc. g. Brent Robert Hartley.

Med pomembnimi obiskovalci naše občine so bili še: **Marco Boaria**, vodja oddelka za razvoj in **Aldo Khani**, koordinator programov evropskega državljanstva iz združenja ALDA, ki sta nas obiskala 10. januarja 2017, 8. novembra 2017 pa se je mudil pri nas predsednik Inštituta regij Evrope **dr. Franz Schausberger** s sodelavci **dr. Joachimom Fritzem**, **dr. Berndom Petrischem**, **Liso-Marie Stauffer**, **Merimo Abdic** in **Martino Balazic**.

Vedno pogosteje govorimo o globalni občini Grosuplje, o njenem sodelovanju in povezovanju preko meja občine, Slovenije, Evropske unije in o njenem odpiranju v svet.

Obiskal nas je predsednik Inštituta regij Evrope dr. Franz Schausberger s sodelavci.

GLOBALNA OBČINA GROSUPLJE

Župani treh občin: Trebnje Alojzij Kastelic, Grosuplje dr. Peter Verlič in Ivančna Gorica Dušan Strnad so 20. aprila 2016 slavnostno podpisali odlok o ustanovitvi **Medobčinskega razvojnega centra občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Trebnje**, ki je začel delovati 1. septembra 2016 in je korak k bolj gospodarni, gostoljubni in globalni občini Grosuplje.

MRC, ki smo ga odprli 6. oktobra 2016, skrbi za spremljanje razpisov s področja gospodarskih in negospodarskih javnih služb, urejanja prostora ter varovanja okolja, pripravlja projekte za kandidiranje na razpisih za evropska sredstva, sredstva ministrstev in drugih institucij oziroma ustanov, pripravlja in spremlja projekte za potrebe javnih služb, prostorskega načrtovanja in varstva okolja ter pripravlja splošne akte s tega področja. Sedež MRC-ja je v občini Grosuplje.

V četrtek, 6. oktobra 2016, je MRC občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Trebnje svoja vrata tudi uradno odprl.

Vodja MRC-ja Jasmina Selan s sodelavko Matejo Zupančič, župan dr. Peter Verlič in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar ter župan občine Trebnje Alojzij Kastelic so se že teden kasneje odpravili v Bruselj na dogodek, ki se imenuje **Evropski teden regij in mest (European Week of Regions and Cities)**.

Udeležili so se različnih delavnic, ki jih organizirata Evropska komisija in Odbor regij, prisostvovali pa so tudi več operativnim sestankom in med drugim dobili priložnost govoriti z **dr. Milanom Zverom**, evropskim poslancem in stalnim poročevalcem za program Erasmus+, **Violeto Bulc**, evropsko komisarko za promet, **Aldom Khanijem**, vodjem pisarne ALDE European Association for Local Democracy v Bruslju, **dr. Dražkom Veselinovičem**, predsednikom SBRA, **Franzjem Schausbergerjem**, predsednikom IRE inštituta in mnogimi drugimi. Dodano vrednost aktualnim in poučnim delavnicam so zagotovo dala nova poznanstva, ki so jih ob tem sklenili.

Obisk Bruslja je med drugim vodil tudi k vključitvi v združenje **ALDA – Evropsko združenje za lokalno demokracijo** in v inštitut **IRE – Inštitut regij Evrope** (Institute of the Regions of Europe). Občinski svetnice in svetniki Občine Grosuplje so soglasje k vključitvi dali na 12. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje, 26. oktobra 2016.

ZELENA OBČINA GROSUPLJE

Vsa naša dejanja, vsi naši projekti, vsi naši načrti in vizije v največji meri sledijo viziji razvoja zelene občine Grosuplje.

Med projekti, ki to vizijo izraziteje izpostavljajo, je izdelava **Celostne prometne strategije Občine Grosuplje**, za katero smo uspešno pridobili tudi EU sredstva. Direktor občinske uprave Dušan Hočevar in direktor podjetja Harpha Sea Aljoša Žerjal sta pogodbo za izdelavo prometne strategije podpisala 25. maja 2016.

Gre za pripravo strokovnega dokumenta, v katerega so vključeni vsi ključni akterji na področju urejanja prometa in ki bo ključni dokument za izvajanje investicij. Namen strategije je reševanje težav v prometu, pri tem pa je potrebno upoštevati temeljne zakonitosti trajnostnega načrtovanja, s poudarkom na izboljšanju kakovosti zraka, višji kakovosti bivanja in ustvarjanju dobrih pogojev za pešce, kolesarje in drug nemotoriziran promet ter ustvarjanju pogojev za podjetno in gospodarsko uspešnejše okolje.

Celostna prometna strategija Občine Grosuplje je bila sprejeta na 15. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje 5. aprila 2017. Strategija se bo v prihodnjih letih še nadgrajevala in spreminjala glede na dosežene cilje in izvedene ukrepe.

Trajnostno mobilnost v občini Grosuplje že dlje časa spodbujamo z uporabo mestne linije Ljubljanskega potniškega prometa .

V tednu, ko obeležujemo Evropski teden mobilnosti, je 19. septembra 2016 po novi mestni liniji v Grosupljem, od Avtobusne postaje Grosuplje do Zdravstvenega doma Grosuplje, prvič zapeljal minibus. Leto pozneje, 21. septembra 2017, prav tako v tednu mobilnosti, smo v Grosupljem postavili kar štiri nove polnilne postaje. Te se nahajajo na parkiriščih pri Kongu, na Kersnikovi cesti, pri sodišču na Adamičevi cesti, ki je deluje že od leta 2011, četrta lokacija pa je parkirišče pri tržnici, kjer je potekal dogodek.

Župan dr. Peter Verlič in direktor Eko sklada mag. Hinko Šolinc sta električno vozilo slovesno priklopila na novo polnilno postajo, s tem pa so bile štiri nove polnilne postaje vsem njihovim bodočim uporabnikom tudi uradno predane v uporabo. Prisoten je bil tudi Miha Levstek, direktor grosupeljskega podjetja Etrek, ki je eden največjih proizvajalcev električnih polnilnic v Evropi.

Začenjamo s **projektom plinifikacije občine Grosuplje**. Občinski svetnici in svetniki so na 15. redni seji Občinskega sveta Občine Grosuplje 5. aprila 2017 sprejeli Odlok o načinu izvajanja lokalne gospodarske javne službe operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina v občini Grosuplje.

Na podlagi odloka smo 9. novembra 2017 Energetiki Ljubljana z odločbo podelili koncesijo za priključitev distribucijskega sistema zemeljskega plina v občini Grosuplje na distribucijski sistem zemeljskega plina v občini Škofljica. Večina individualnih objektov v Grosupljem se danes ogreva preko peči na kurilno olje, nekateri celo še na trda goriva.

Direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar, župan dr. Peter Verlič, direktor Energetike Ljubljana Samo Lozej in namestnik direktorja Energetike Ljubljana Srečko Trunkelj (z leve proti desni) ob podpisu koncesijske pogodbe za izvajanje izbirne gospodarske javne službe dejavnosti operaterja distribucijskega sistema v občini Grosuplje.

V občini Grosuplje smo 3. aprila 2017 pod okriljem organizatorjev projekta LIFE Gospodarjenje z e-odpadki, družbe ZEOS, pod sloganom E-cikliraj prejeli tudi **5 novih uličnih zbiralnikov za zbiranje e-odpadkov in odpadnih baterij**.

Nove ulične zbiralnike smo namestili na lokacijah: na glavni avtobusni postaji, pri Javnem komunalnem podjetju Grosuplje, pri ekološkem otoku na Slomškovi ulici v Grosupljem, pri ekološkem otoku v Sončnih dvorih in poleg ekološkega otoka pri Družbenem domu Šmarje – Sap.

Direktor družbe ZEOS mag. Emil Šehić, župan dr. Peter Verlič, direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar in direktor Javnega komunalnega podjetja Grosuplje Stane Stopar (z leve proti desni) ob podpisu listine, s katero se je Občina Grosuplje zavezala k E-cikliranju.

Prav tako je Občina Grosuplje na povabilo Gradbenega inštituta ZRMK z veseljem pristopila k sodelovanju v transnacionalnem projektu LOCAL4GREEN - Local Policies for Green Energy (Lokalne politike za zeleno energijo), ki je namenjen oblikovanju in implementaciji lokalnih politik na področju promocije obnovljivih virov energije. V projekt je vključenih 10 partnerjev iz 9 držav sredozemskega prostora, vodilni partner je Valencian Federation of Municipalities and Provinces (Valencijska zveza lokalnih skupnosti in provinc), slovenski partner v projektu je Gradbeni inštitut ZRMK.

Projekt bo trajal vse do konca aprila 2019, njegov namen pa je pomagati lokalnim skupnostim (občinam) pri pripravi in uveljavitvi inovativnih lokalnih fiskalnih politik, usmerjenih v promocijo rabe obnovljivih virov energije v javnem in zasebnem sektorju.

Vodja Medobčinskega razvojnega centra občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Trebnje Jasmina Selan, vodja projekta Local4Green v Sloveniji na ZRMK-ju Miha Tomšič, župan dr. Peter Verlič, vodja dejavnosti trajnostna raba energije v lokalnih skupnostih na ZRMK-ju dr. Henrik Gjerkeš in direktor občinske uprave mag. Dušan Hočevar ob podpisu izjave o sodelovanju pri projektu Local4Green 27. julija 2017.

Gospodarna, gostoljubna, globalna in zelena občina Grosuplje je tudi mladim in starejšim prijazna občina, nazivi, ki smo si jih še pridobili, pa so: **najbolj vitalna in perspektivna slovenska občina**, kar je še posebej razveseljujoče, **najbolj zdrava slovenska občina**, 14. marca 2017 nam je bila podeljena tudi plaketa **ZLATI KAMEN 2017 za razvojni prodor v regiji osrednja in jugovzhodna Slovenija**, 25. junija 2017 smo prejeli **Zlati certifikat upravljaljske sposobnosti občine**, 14. decembra 2017 pa smo pridobili tudi **mednarodni standard kakovosti ISO 9001:2015**.

Občina Grosuplje je prejela plaketo ZLATI KAMEN 2017 za razvojni prodor v regiji osrednja in jugovzhodna Slovenija.

Občina Grosuplje je prejela Zlati certifikat upravljaljske sposobnosti občine.

Občina Grosuplje je pridobila certifikat ISO 9001:2015.

V občini Grosuplje še vedno prijazno pomagamo **žabicam** in se vsako pomlad razveselimo vrnitve **štorkelj**.

S svojim ponosnim plapolanjem nas pozdravljajo slovenske zastave na boštanjskem gradu na Velikem Mlačevem in na Ostrem vrhu nad Čušperkom, pridružili sta se še **zastavi nad Ilovo Goro in v krožišču Šmarja – Sapa**.

V ponedeljek, 26. decembra 2016, na državni praznik, ki je poklon samostojni Sloveniji in složnosti slovenskega naroda, smo tudi na Ilovi Gori ponosno izobesili slovensko zastavo.

POSLOVNO POROČILO OBČINE GROSUPLJE*Jelka Kogovšek ****1. PRORAČUNSKI PREJEMKI****1.1. PRIHODKI**

Struktura prihodkov občinskega proračuna za leto 2016 in 2017 v primerjavi z veljavnima proračunoma je bila sledeča:

(v EUR)

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2016		2016		real./velj.pror.
davčni prihodki	11.925.459	78,7%	12.359.911	76,2%	96
nedavčni prihodki	2.447.448	16,2%	3.198.536	19,7%	77
kapitalski prihodki	351.896	2,3%	250.000	1,5%	141
transforni prihodki	427.397	2,8%	405.611	2,5%	105
SKUPAJ	15.152.200	100,0%	16.214.058	100,0%	93

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2017		2017		real./velj.pror.
davčni prihodki	12.485.551	73,7%	12.316.268	66,5%	101
nedavčni prihodki	3.514.515	20,8%	4.495.734	24,3%	78
kapitalski prihodki	332.940	2,0%	985.000	5,3%	34
transforni prihodki	601.433	3,6%	736.560	4,0%	82
SKUPAJ	16.934.439	100,0%	18.533.562	100,0%	91

Kot je razvidno iz tabel, so bili **skupni prihodki** v letu 2016 realizirani glede na veljavni proračun 93 %.

Glede na predhodno leto, to je 2015, so nižji za 6.103.149 €, predvsem zaradi manjših transference prihodkov (prihodkov iz državnega proračuna in proračuna EU). Skupni prihodki v letu 2017 so bili realizirani glede na veljavni proračun 91 %. Glede na predhodno leto, to je 2016, so višji za 1.782.239 €, predvsem zaradi višjih davčnih in nedavčnih prihodkov ter transference prihodkov (prihodkov iz državnega proračuna in proračuna EU).

Večina prihodkov je bila ustvarjena z **davčnimi prihodki**, in sicer v letu 2016 78,7 %, v letu 2017 pa 73,7 %. Delež v letu 2016 je višji, kot smo planirali, ravno tako v letu 2017. Dohodnina kot največji davčni prihodek je v letu 2016 dosegla planirano, bila pa je za 188.110 € višja od dohodnine leta 2015. Znašala je 10.093.671 €. V letu 2017 je dohodnina znašala 10.369.908 €, dosegla je planirano in bila višja kot v predhodnem letu za 276.237 €.

* Vodja urada za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti Občine Grosuplje

Znesek nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča je bil v letu 2016 realiziran nižje od planiranega za 14 %, je pa bil precej nižji od tistega v letu 2015, saj je drugi obrok za plačila tega davka iz leta 2014 padel v leto 2015 in dvignil redne dotacije. Vzrok za to so bile pozno izdane odločbe za plačilo komunalnega prispevka v letu 2014, saj se je v letu 2014 spremenila zakonodaja, ki je sredi leta 2014 ukinila davek na premoženje in zopet uveljavila nadomestilo za stavbno zemljišče. Iz tega naslova smo v letu 2016 pobrali za 1.031.858 € davkov, v letu 2015 pa 1.706.317 €. Leto 2017 je proračunsko blagajno napolnilo s tem davkom v višini 1.237.439 €, kar je več od planiranega za 2 % in več kot v letu 2016 za 205.581 €.

Kar nekaj davčnih prihodkov je bilo ustvarjenih tudi iz davkov na promet nepremičnin in na finančno premoženje v letu 2016 v višini 364.572 €, v letu 2017 pa v višini 523.567 €, in domačih davkov na uporabo blaga ali opravljanja storitev v letu 2016 v višini 290.401 €, v letu 2017 pa v višini 262.686 €. Sem spadajo okoljske dajatve, komunalne, turistične, ekološke in priključne takse ter pristojbine za vzdrževanje gozdnih cest.

Nedavčni prihodki so bili v letu 2016 nižji od planiranih za 23 indeksnih točk. Znašali so 16,2 % vseh prihodkov. Delež je bil za 3,5 odstotne točke nižji od planiranega. V letu 2017 so bili ti prihodki nižji od planiranih za 22 indeksnih točk. Znašali so 20,8 % vseh prihodkov. Delež je za 3,5 odstotne točke nižji od planiranega. Nedavčni prihodki so bili ustvarjeni zlasti s prispevki investitorjev za urejanje stavbnih zemljišč (komunalni prispevek), prihodkov iz premoženja, zlasti prihodkov iz najemnin (osnovna sredstva komunalne infrastrukture, ki jo dajemo v najem JKP, najemnine za poslovne prostore in stanovanja), koncesijskih dajatev posebnih iger na srečo (Hotel Kongo) ter prihodkov od prodaje blaga in storitev.

Prispevki investitorjev za urejanje stavbnih zemljišč so bili v letu 2016 precej nižji od možnih, za kar 49 indeksnih točk. Znašali so 753.010 € in so bili višji od tistih v letu 2015 za 36.087 €. V letu 2017 se je v proračun iz tega naslova nateklo 766.514 €, kar je več kot v letu 2016 za 13.504 €. Ti prihodki so bili v tem letu nižji od planiranih za 39 indeksnih točk.

Prihodki od najemnin so znašali v letu 2016 972.154 €, v letu 2017 pa 1.825.401 €. V tem letu so bile najemnine višje za celo 853.247 €, saj je med najemnine za komunalno infrastrukturo v letu 2017 vključena tudi nova čistilna naprava. Prihodki od dajatev posebnih iger na srečo so dosegli v letu 2016 247.745 € in so bili od predhodnega leta višji za 36.294 €. V letu 2017 pa beležimo dajatev v višini 211.924 €, kar je za 35.821 € manj kot v predhodnem letu. V zadnjih letih opažamo trend zmanjševanja teh prihodkov.

Delež **kapitalskih prihodkov** je v vseh prihodkih leta 2016 znašal 2,3 odstotka. Vrednost teh prihodkov je presegla planirano vrednosti za 41 %. Prihodki od prodaje stavbnih zemljišč so znašali 291.498 €, od kmetijskih pa 21.235 €. S prodajo stanovanjskih objektov je občina zaslužila v tem letu še dodatnih 39.000 €. Navedeni prihodki so v letu 2017 dosegli le 34 % planirane vrednosti. Prihodki od prodaje stavbnih zemljišč so znašali 265.987 €, kmetijskih zemljišč pa 18.308 €. S prodajo zgradb in prostorov je občina zaslužila 48.645 €. Delež kapitalskih prihodkov je v vseh prihodkih v tem letu znašal 2 odstotka.

S transfernimi prihodki je Občina zbrala v letu 2016 2,8 % vseh prihodkov, nekaj več kot je pričakovala, in sicer za 5 odstotnih točk.

V tem deležu so bili zbrani prihodki iz prejetih državnih sredstev za investicije v višini 204.903 €. Te investicije so bile sledeče: investicija v novo podružnično osnovno šolo Polica (108.875 €), investicija v izgradnjo CCN in kanalizacije v projektu »Porečje Krke« (3.131 €), investicija v ureditev infrastrukture v romskih naseljih (46.493 €), investicija v nakup terminalov za reševalno postajo Zdravstvenega doma Grosuplje (1.547 €), požarna taksa (44.857 €).

Za tekočo porabo smo iz državnega proračuna prejeli 114.277 €, in sicer: za vzdrževanje gozdnih cest (5.556 €), za nevarne šolske poti (48.699 €), za subvencije tržnih najemnin (14.122 €), za sofinanciranje Medobčinskega inšpektorata in redarstva (44.867 €) in za sofinanciranje Celostne prometne strategije (1.033 €).

Iz naslova tekočih obveznosti smo iz državnega proračuna prejeli še 82.517 € za finančno izravnavo po Zakonu o financiranju občin.

Iz sredstev proračuna EU - kohezijskega sklada smo prejeli 23.592 €, in sicer: za projekt CCN Grosuplje in kanalizacije v projektu »Porečje Krke« (17.740 €), za sofinanciranje Celostne prometne strategije (5.852 €).

V letu 2017 pa je Občina s transfernimi prihodki zbrala 3,6 % vseh prihodkov, manj od pričakovanega deleža za 0,4 odstotne točke. Teh sredstev se je v tem letu nateklo v proračun za 601.432 €.

V teh sredstvih so bili zbrani prihodki iz naslova prejetih sredstev iz državnega proračuna v višini 569.208 €, od tega za investicije 401.751 €, kar je za 196.848 € več kot leta 2016. Sredstva za investicije so bila namenjena sofinanciranju izgradnje nove podružnične šole Polica (108.875 €), ureditvi infrastrukture v romskih naseljih (216.167 €), nakupu terminala in defibrilatorja (1.463 €), nakupu telovadne opreme za POŠ Polica (25.723 €) in sredstva požarne takse (49.523 €).

Za tekočo porabo smo iz državnega proračuna prejeli 110.910 €, in sicer: za vzdrževanje gozdnih cest (5.248 €), za nevarne šolske poti (48.814 €), za subvencije tržnih najemnin (17.077 €), za sofinanciranje Medobčinskega inšpektorata in redarstva (30.191 €), za sofinanciranje Medobčinskega razvojnega centra (7.170 €) in za sofinanciranje Celostne prometne strategije (2.410 €).

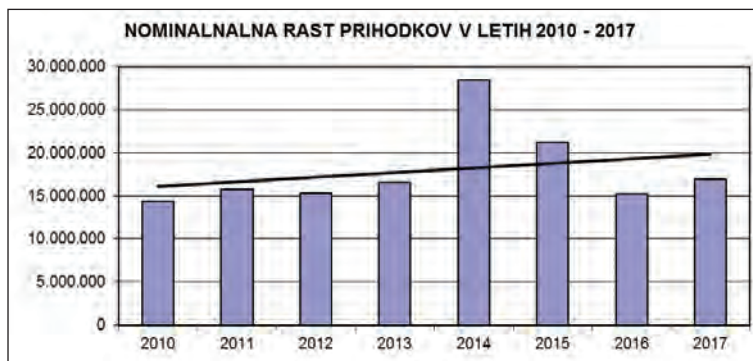
Iz naslova tekočih obveznosti smo iz državnega proračuna prejeli še 56.547 € za finančno izravnavo po Zakonu o financiranju občin.

Iz javnih skladov - EKO sklad smo prejeli sredstva za sofinanciranje polnilnih postaj za električne avtomobile (11.460 €).

Iz drugih občin pa smo prejeli sredstva za CERO Špaja dolina (2.109 €).

Iz sredstev proračuna EU smo prejeli 18.655 €, in sicer: za projekt JSKD »Pridobivanje dodatnih znanj za mlade na področju kulture (5.000 €), za sofinanciranje Celostne prometne strategije (13.655 €).

Sledeči graf prikazuje nominalno vrednost prihodkov v preteklih sedmih letih in nominalen trend rasti prihodkov.

1.2. PREJETA VRAČILA DANIH POSOJIL IN PRODAJA KAPITALSKIH DELEŽEV

Prejetih vračil danih posojil in prodaje kapitalskih deležev v letu 2016 in 2017 ni bilo.

1.3. ZADOLŽEVANJE

Občina se je v letu 2016 in 2017 zadolžila v vsakem letu po 163.312 € pri Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo. Zadolžila se je za investicijo v Podružnično osnovno šolo Polica. Gre za ugoden kredit v skladu s 23. členom Zakona o financiranju občin. Ta kredit se ne všteva v največji možni obseg zadolževanja občin, obrestna mera kredita je 0 %, moratorij za vračanje kredita je eno leto, odplačilna doba pa je 9 let. V letu 2017 pa se je dodatno zadolžila pri poslovni banki za 500.000 €.

2. PRORAČUNSKI IZDATKI

2.1. ODHODKI

Odhodki občinskega proračuna in njihova struktura za leto 2016 in 2017 v primerjavi z veljavnima proračunoma je bila sledeča:

(v EUR)

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2016		2016		real./velj.pror.
tekoči odhodki	3.491.099	24%	4.581.810	27%	76
tekoči transferi	6.178.980	43%	6.478.066	38%	95
investicijski odhodki	4.408.904	31%	5.634.888	33%	78
investicijski transferi	262.387	2%	288.676	2%	91
SKUPAJ	14.341.370	100%	16.983.440	100%	84

	realizacija	strukt.	veljavni proračun	strukt.	IND
	2017		2017		real./velj.pror.
tekoči odhodki	3.815.154	22%	4.695.210	22%	81
tekoči transferi	6.412.201	37%	6.641.079	32%	97
investicijski odhodki	6.586.954	38%	9.172.429	44%	72
investicijski transferi	486.570	3%	503.677	2%	97
SKUPAJ	17.300.879	100%	21.012.395	100%	82

Kot je razvidno iz zgornjih dveh tabel, so bili odhodki v letu 2016 realizirani 84 % glede na plan. Najnižje dosegajo planirane vrednosti tekoči odhodki, tudi zaradi varčevalnih ukrepov med letom. Dobro so bili realizirani tekoči in investicijski transferi. Nekaj investicij, planiranih v lanskem letu, pa se je zamaknilo v leto 2017 ali kasnejša leta, zato znaša realizacija investicijskih odhodkov glede na planirane 78 %.

V letu 2017 so bili odhodki realizirani 82 % glede na plan. Najnižje dosegajo planirane vrednosti investicijski odhodki zaradi prenosa in dokončanja nekaterih investicij v leto 2018. Dobro so bili realizirani tekoči in investicijski transferi.

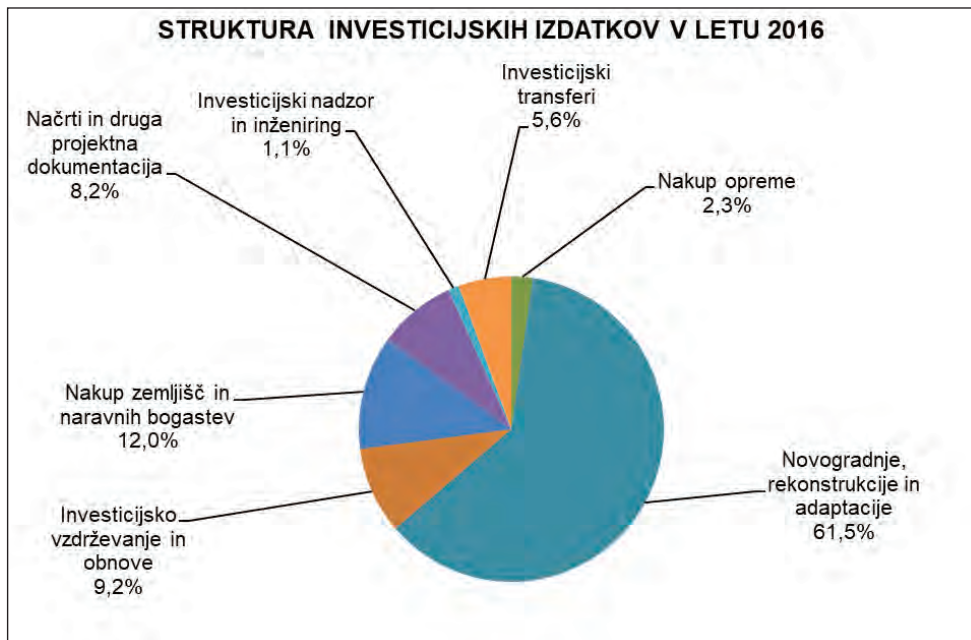
Realizirani strukturni deleži tekočih transferov in investicijskih odhodkov so v obeh letih malenkostno drugačni od planiranih. Enak strukturni delež od planiranega pa dosegajo v letu 2016 investicijski transferi, v letu 2017 pa tekoči odhodki.

Kot je iz tabel razvidno, je bilo v letu 2016 33 % vseh proračunskih sredstev namenjenih investicijam, v letu 2017 pa 41 %. Investicijska sredstva so v letu 2016 znašala 4.671.291 €, v letu 2017 pa 7.073.524 €, kar je več kot v predhodnem letu za 51 %.

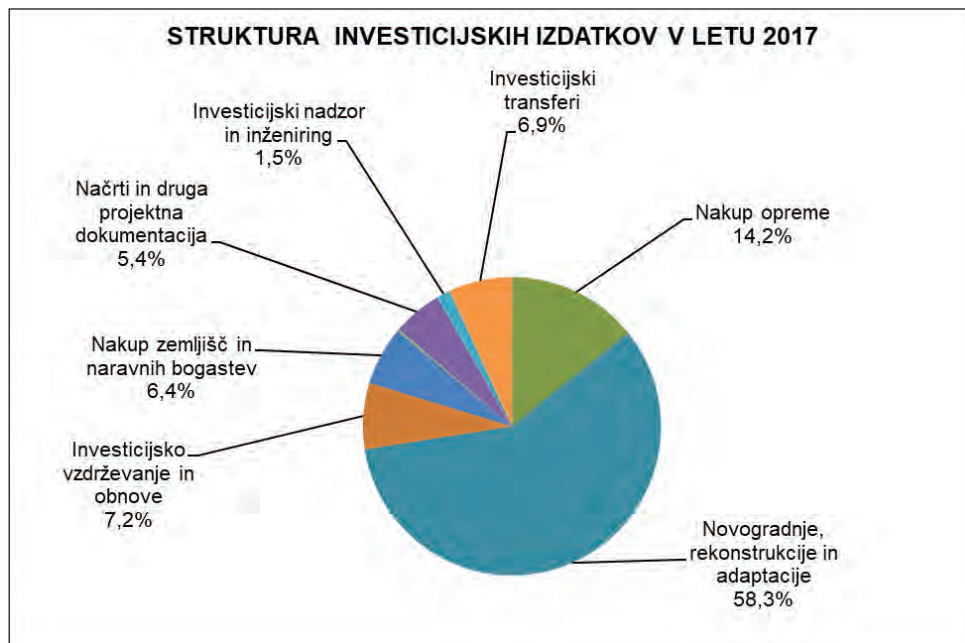
Če primerjamo deleže proračunskih sredstev, namenjenih investicijam, so bili ti v zadnjih letih sledeči:

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
33%	36%	34%	45%	68%	54%	33%	41%

Strukturo investicij v letu 2016, glede na namen porabe, nam prikazuje sledeči graf:

Strukturo investicij v letu 2017, glede na namen porabe, pa nam prikazuje sledeči graf:

Pomembnejše investicije, investicijska vzdrževanja in nakupi v letu 2016.

Na področju investicij v *splošne zadeve (lokalna samouprava, obramba in izredni dogodki)*:

- investicijsko vzdrževanje gasilskih domov in nakup gasilske opreme v višini 60.600 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje objekta občinske uprave na Taborski c. 2 v Grosupljem v višini 17.908 €,
- nakup opreme (računalniška oprema, avdiovizualna oprema, programska oprema, napeljave, itd.) v višini 25.236 €.

Na področju *kmetijstva*:

- naložbe v kmetijsko gospodarstvo in ureditev kmetijskih zemljišča v višini 39.125 €,
- urejanje poljskih poti, gozdnih vlak in gozdnih poti v višini 43.860 €.

Na področju *družbenih dejavnosti*:

- investicija v nov objekt POŠ Polica v višini 736.074 €,
- razsvetljava igrišča z umetno travo v Brinju v višini 175.827 €,
- obnova kuhinje v VVZ Kekec Grosuplje v višini 127.659 €,
- dokončanje energetske sanacije OŠ Louisa Adamiča Grosuplje v višini 60.410 €,
- investicijsko vzdrževanje vrtcev v višini 25.046 €,
- nakup knjig za Mestno knjižnico Grosuplje v višini 40.600 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje kulturnih domov v višini 18.152 €,

Na področju investicij v *cestni promet in infrastrukturo*:

- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 384.664 €,
- ureditev javnih parkirišč v višini 150.508 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne razsvetljave v višini 98.288 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 276.212 €.

Na področju *varovanja okolja*:

- gradnja kanalizacijskih sistemov v občini (Ponova vas, Gatina, Spodnje Blato, Mala vas in drugo) v višini 966.038 €,
- ravnanje z odpadki (komunalna deponija in obnove na področju ravnanja z odpadki) v višini 14.874 €,

Na področju *prostorskega planiranja in stanovanjske komunalne dejavnosti*:

- obnova vodovodnih sistemov v višini 174.345 €,
- nakup zemljišč v višini 562.843 €,
- prostorsko načrtovanje v višini 103.622 €.

Pomembnejše investicije, investicijska vzdrževanja in nakupi v letu 2017.

Na področju investicij v *splodne zadeve (lokalna samouprava, obramba in izredni dogodki)*:

- investicijsko vzdrževanje gasilskih domov in nakup gasilske opreme v višini 68.600 €,
- nakup opreme (računalniška oprema, avdiovizualna oprema, programska oprema, napeljave, itd.) v višini 19.752 €.

Na področju *kmetijstva*:

- naložbe v kmetijsko gospodarstvo in ureditev kmetijskih zemljišča v višini 38.292 €,
- urejanje poljskih poti, gozdnih vlak in gozdnih poti v višini 42.313 €,
- agromelioracija in komasacija Gatina v višini 18.241 €,
- čiščenje vodotokov v višini 9.999 €,
- ureditev vaškega jedra Cerovo v višini 13.640 €.

Na področju *družbenih dejavnosti*:

- investicija v nov objekt POŠ Polica v višini 2.990.879 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje šol v višini 83.247 €,
- investicijsko vzdrževanje vrtcev v višini 55.632 €,
- nakup knjig za Mestno knjižnico Grosuplje v višini 40.600 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje poslovnih prostorov v višini 18.324 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje kulturnih domov v višini 9.334 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje zgodovinske in kulturne dediščine v višini 41.012 €,
- investicije in investicijsko vzdrževanje športnih objektov v višini 14.062 €.

Na področju investicij v *oskrbo s toplotno energijo*:

- Rekonstrukcija kotlovnice v višini 150.909 €.

Na področju investicij v *cestni promet in infrastrukturo*:

- investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest v višini 1.030.098 €,
- nakup parkomatov v višini 80.009 €,
- ureditev javnih parkirišč v višini 79.291 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja javne razsvetljave v višini 87.269 €,
- investicijsko vzdrževanje in gradnja državnih cest v višini 442.246 €.

Na področju *varovanja okolja*:

- gradnja kanalizacijskih sistemov v občini v višini 182.606 €,
- ureditev infrastrukture v romskih naseljih v višini 294.425 €,
- ravnanje z odpadki (komunalna deponija in obnove na področju ravnanja z odpadki)
- v višini 42.749 €.

Na področju *prostorskega planiranja in stanovanjske komunalne dejavnosti*:

- obnova vodovodnih sistemov v višini 169.202 €,
- nakup zemljišč v višini 446.354 €,
- prostorsko načrtovanje v višini 105.165 €.

2.2. ODPLAČILO DOLGA

V letu 2016 je bilo odplačano za 916.270 € dolgoročnega dolga. Plačane so bile tudi obresti v višini 74.855 €. Neto zadolževanje je znašalo -752.958 €. Stanje dolgoročnega dolga občine na dan, 31.12.2016 je bilo 5.278.501 €.

V letu 2017 pa je bilo odplačano za 765.149 € dolgoročnega dolga. Plačane so bile obresti v višini 61.678 €. Neto zadolževanje je tako znašalo -101.837 €. Stanje dolgoročnega dolga občine na dan 31.12.2017 je znašalo 4.676.664 in je bilo nižje od leta 2016 za 601.837 €.

2.3. DANA POSOJILA IN POVEČANJE KAPITALSKIH DELEŽEV

V letu 2016 in 2017 ni bilo danih posojil in povečanja kapitalskih deležev. Tako je račun finančnih terjatev in naložb za obe leti enak 0.

3. REZULTAT POSLOVANJA

V letu 2016 so bili prihodki višji od odhodkov za 810.830 €. Ustvarjen je bil torej proračunski presežek v tej višini. Ker občina v letu 2016 ni dajala posojil in ni dobila nobenih vračil le-teh iz preteklih let, je bil račun finančnih terjatev in naložb enak ničli. Iz leta 2015 smo v leto 2016 prenesli za 1.522.341 € neporabljenih sredstev. Za poplačilo kreditnega dolga smo porabili 916.270 €, na novo smo se zadolžili za 163.312 €. Gre za dolgoročni kredit pri Ministrstvu za gospodarstvo in razvoj, za investicije po 23. členu Zakona o financiranju občin.

V letu 2017 pa so bili prihodki nižji od odhodkov za 366.440 €. Ustvarjen je bil proračunski primanjkljaj v tej višini. Ker občina v letu 2017 ni dajala posojil in ni dobila nobenih vračil le-teh iz preteklih let, je bil račun finančnih terjatev in naložb enak ničli. Iz leta 2016 smo v leto 2017 prenesli 1.580.212 € neporabljenih sredstev. Stanje na računu je 31.12.2017 znašalo 1.111.935 €. Za poplačilo kreditnega dolga smo porabili 765.149 €. Na novo smo se zadolžili za 163.312 € pri Ministrstvu za gospodarstvo in razvoj ter pri poslovnih banki še za 500.000 €.

OBČINA IVANČNA GORICA V LETIH 2016–2017

*Dušan Strnad **

Uspešna pevka Nina Pušlar je v domači Ivančni Gorici priredila božični koncert (26. 12. 2015) ob desetletnici njenega nastopanja. Že tradicionalno so se ji na odru pridružili člani Stiškega kvarteta in vsi, s katerimi je bila povezana v teh desetih letih.

Župan Dušan Strnad ji je podelil naziv »Ambasador občine Ivančna Gorica«. Ta naziv župan podeljuje izjemnim posameznikom, ki s svojim delovanjem na različnih področjih pripomorejo k ugledu in prepoznavnosti občine tudi zunaj njenih meja.

Prve dni 2016 je v Hrastovem Dolu potekalo svečano odprtje lesene brunarice pri nekdanji podružnični šoli, čemur je sledilo še odprtje zanimive etnografske razstave Tako smo živeli – kraji in ljudje v šentviški fari, ujeti v fotografski objektiv Slovenskega etnografskega muzeja 1950.

* Župan Občine Ivančna Gorica

Ob božiču so v župnijski cerkvi Šentvid pri Stični postavili jaslice. Tam je zadnjih nekaj let navada, da jaslice postavljajo krajanj ene izmed dvanajstih podružničnih cerkva. Letos so bili na vrsti krajanj podružnice svetega Janeza Krstnika iz vasi Bukovica in Čagošče. Desetčlanska ekipa se je priprav lotila že v mesecu novembru, pri končnem postavljanju pa jih je sodelovalo okoli 20.

Občino Ivančna Gorica je 14. 1. 2016 obiskala delegacija Čebelarske zveze Slovenije, na čelu katere je bil predsednik Boštjan Noč. V okviru projekta »Svetovni dan čebel združuje Slovence in povezuje svet« je želela delegacija ČZS v štirih mesecih obiskati vsa čebelarska društva v Sloveniji. Srečanja, ki je potekalo na Podružnični šoli Krka, so se udeležili člani Čebelarskega društva v Krka–Zagradec, župan Občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, ravnatelj OŠ Stična Marjan Potokar in ostali zainteresirani občani, med njimi tudi čebelarji iz sosednjega društva iz Stične, ki so obisk Čebelarske zveze Slovenije gostili v naslednjem tednu. Izvirno idejo in pobudo o svetovnem dnevu čebel sta podprla tudi župan Dušan Strnad in Občina Ivančna Gorica, ki je pred leti prejela tudi naziv Čebelam prijazna občina.

Mešani pevski zbor Zagradec je 23. januarja 2016 v Kulturnem domu Zagradec obeležil 15–letnico delovanja skupaj z ostalimi sekcijami Kulturnega društva Zagradec, ki so praznovali 20–letnico delovanja. Koncerta se je udeležil tudi župan Dušan Strnad, ki je ob tej priložnosti Kulturnemu društvu Zagradec ob obletnici delovanja podelil posebno priznanje.

V prostorih Vrtca Ivančna Gorica je 29. januarja 2016 potekala seja upravnega odbora Skupnosti vrtcev Slovenije (SVS). Upravni odbor SVS sestavlja 15 predstavnikov regij iz vse Slovenije. Predstavnica obljubljskih vrtcev (skupno 24 samostojnih vrtcev in vrtcev pri OŠ) je ravnateljica Vrtca Ivančna Gorica Branka Kovaček.

Obiskali so jih predstavniki Računskega sodišča Republike Slovenije s predsednikom Tomažem Veselom na čelu, predsednik državne revizijske komisije Borut Smrdel in državna notranja revizorka Metka Cerar. Zbrane je pred začetkom pozdravil tudi župan Dušan Strnad, ki jim je na kratko predstavil občino Ivančna Gorica.

Župan Dušan Strnad, ki je tudi član Državnega sveta Republike Slovenije, je 9. 2. 2016 na delovnem srečanju gostil predsednika Državnega sveta Republike Slovenije Mitjo Bervarja, poslanca Državnega zbora RS Jožeta Tanka in predstavnike lokalnih skupnosti iz 22. volilne enote, v katero spadajo občine Kočevje, Osilnica, Kostel, Ribnica, Loški potok, Sodražica, Dobropolje, Grosuplje in Ivančna Gorica.

Namen srečanja je bil predstaviti vlogo in delo Državnega sveta RS vodstvom občin in javnosti. Srečanja so se udeležili županja občine Kostel Lili Butina in župani občin: Ribnica Jože Levstek, Sodražica Blaž Milavec, Loški potok Ivan Benčina ter direktor občinske uprave Grosuplje Dušan Hočevar, nekateri elektorji in direktor Javnega komunalnega podjetja Grosuplje Stane Stopar.

Zbrane je župan Dušan Strnad sprejel v prostorih Občine Ivančna Gorica, nato pa so si ogledali podjetje Akrapovič, d. d., ki bo letos praznovalo 25-letnico obstoja. Tam jih je sprejel direktor Uroš Rosa, jim predstavil rezultate in načrte ter prostore podjetja, ki je v svoji panogi v samem svetovnem vrhu. V nadaljevanju popoldneva so si ogledali še novo čistilno napravo Grosuplje, ki je del skupnega projekta občin Grosuplje in Ivančna Gorica in dokaz dobre prakse črpanja evropskih sredstev in učinkovitega sodelovanja dveh občin. Župan Strnad in predsednik DS Bervar pa sta se udeležila pogovorne oddaje na Radiu Zeleni val.

Srečanje se je zaključilo z okroglo mizo o predstavitvi vloge in dela Državnega sveta ter pogovorih s predstavniki lokalnih skupnosti o krepitvi sodelovanja.

Bavarsko–slovensko društvo je pod pokroviteljstvom Generalnega konzulata RS v Münchnu 26. februarja 2016 priredilo srečanje slovenskih in bavarskih partnerskih občin. Srečanja so se udeležili župan Dušan Strnad in direktor Zavoda Prijetno domače Miha Genorio ter župan občine Hirschaid Klaus Homann s sodelavcem Stefanom Andresom.

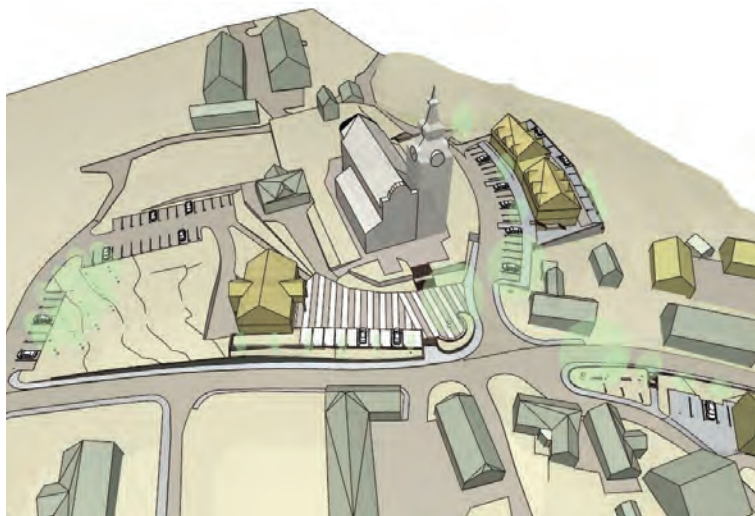

Srečanje je bilo namenjeno predvsem izmenjavi informacij o minulih dogodkih in prihodnjih načrtih na področju odnosov med partnerskimi občinami iz obeh dežel. Med slovenskimi in bavarskimi občinami je sklenjenih deset partnerstev, katerih predstavniki so bili tudi navzoči na letošnjem srečanju.

Na Brdu pri Kranju je 1. marca 2016 potekala letna osrednja slovesnost ob dnevu Civilne zaščite. Na slovesnosti sta poveljnik Civilne zaščite RS Srečko Šestan in generalni direktor Uprave RS za zaščito in reševanje Darko But petdesetim posameznikom in organizacijam podelila priznanja za zasluge pri razvijanju in krepitvi pripravljenosti na nesreče, izvajanju zaščite, reševanja in pomoči ter odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč. Med letošnjimi prejemniki priznanj je bil tudi dolgoletni predsednik Gasilske zveze Ivančna Gorica Lojze Ljubič, ki je prejel plaketo Civilne zaščite.

Občina Ivančna Gorica je 2. marca 2016 javno razgrnila dopolnjeni osnutek Občinskega podrobnega prostorskega načrta prenove jedra vasi Krka. Gradivo je bilo razgrnjeno na sedežu občine v času uradnih ur, v predddverju KS Krka in na spletni strani Občine Ivančna Gorica.

S tem dokumentom so podani pogoji za nadaljnji razvoj naselja Krka z nastavki za zagon turizma.

Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica je 10. 3. 2016 praznovala dan šole, ki je posvečen spomину rojstva (4. marec) pisatelja Josipa Jurčiča, po katerem se srednja šola imenuje. Na že tradicionalni prireditvi, katere se je udeležil tudi podžupan Tomaž Smole, so bili proglašeni nagrajenci Jurčičevega memoriala in podeljena priznanja dijakom kulturnikom. Osrednji dogodek je bilo svečano odprtje stene 79 zlatih maturantov splošne in poklicne mature.

Praznični dan pa je bil še posebej posvečen vsem zlatim maturantom, 49 maturantom splošne mature in 31 maturantom poklicne mature, ki so v letih od 1996 naprej na srednji šoli dosegli ta prestižni uspeh. Svečano odkritje zlate stene so opravili ravnatelj srednje šole Milan Jevnikar, podžupan Tomaž Smole in predstavnica zlatih maturantov Irma Zidar.

Na predvečer 23. pohoda po Jurčičevi poti (5. marca 2016) je v Višnji Gori potekal pogovor z alpinistom Silvom Vrhovcem. Večer z domačim alpinistom je pripravilo Turistično društvo Višnja Gora. Višnjan Silvo Vrhovec, član Gorniškega kluba Limberk Ivančna Gorica in Alpinističnega odseka Železničar, je v lanskem letu sodeloval v odpravi v gorstvu Pamir v Kirgiziji in je s soplezalcema osvojil 6210 m visoki Pik Razdelnaja.

Lani je preplezal tudi dve prvenstveni smeri v slovenskih gorah. Eno je poimenoval Višnjegorska, saj je želel trajno zapisati ime svojega domačega kraja v slovenskem alpinizmu. Izjemnega športnika so nagradili tudi bralci Klasja, ki so ga izbrali za športnika leta 2015 v občini Ivančna Gorica.

Predsednik Turističnega društva Višnja Gora Jože Gros pa je izročil Silvu prav poseben spominek. Stilsko oblikovan klin v podobi višnjanskega polža je oblikoval domačin Robert Kuhar, izdelalo pa podjetje Dolinox iz Dednega Dola.

V prostorih hotela na Polževev je 11. 3. 2016 potekal jubilejni občni zbor ob 30-letnici delovanja Turističnega društva Polževo. Župan Dušan Strnad je ob tej priložnosti društvu podelil spominski kovanec v podobi občinske blagovne znamke Prijetno domače.

Ustanovitev društva pred tridesetimi leti je bila tesno povezana s potrebami prebivalcev Kriške vasi, Nove vasi, Pristave in Zavrtič na Kriško-polževski planoti, ki je bila že v tistih časih priljubljena počitniška destinacija, korenine turizma na tem območju pa segajo daleč v predvojni čas. Prav prizadevanja za asfaltiranje ceste na Polževo, elektrifikacijo in napeljavo vodovoda po vaseh so bile prve akcije, ki so zagnane domačine in lastnike počitniških hišic povezale in tako je bil 27. aprila 1986 sklican ustanovni občni zbor društva, katerega prvi predsednik je postal Boris Jager, podpredsednica pa Milena Strnad. Kasneje je predsedniško mesto za kratek čas prevzel Slavko Grčar, od leta 1990 dalje pa društvo uspešno vodi Miloš Šušteršič. Predsednik Šušteršič je ob tej priložnosti ustanovnim članom izročil spominsko priznanje v podobi polža, ki je najbolj prepoznaven simbol Polževega. Kot ustanovna člana sta priznanje prejela tudi župan Dušan Strnad in njegova soproga Milena.

Slovesnost se je zaključila z zbiranjem prostovoljnih prispevkov za umetniška dela, ki so jih društvu podarili ustvarjalci, ki živijo in delujejo na Kriško-polževski planoti in okolici. TD Polževo je ob tej priložnosti izdalo tudi priložnostno zbiranko s pregledom zgodovine društva.

V prvih dneh marca 2016 je potekalo prvo srečanje med predstavniki osnovnih šol iz Šentvida pri Stični in Hirschaida, ki sta kot partnerici vstopili v program EU za sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa – ERASMUS. Šoli načrtujeta mednarodno izmenjavo učencev in učiteljev.

Ravnatelj OŠ Ferda Vesela Janez Peterlin je s sodelavci sprejel kolege iz pobratene občine Hirschaid, srečanja pa se je udeležil tudi župan občine Ivančna Gorica Dušan Strnad, ki je s sodelavci za goste iz Hirschaida naslednji dan pripravil tudi uradni sprejem v sejni sobi Občine Ivančna Gorica. Delegacija iz Hirschaida, ki so jo sestavljali tamkajšnji ravnatelj Christian Neundörfer ter učitelja Reinhard Grelner in Ingmar Kühhorn, je na obisk prispela z Norbertom Rittmaierjem in Klausom Buschem, ki že vrsto let na več področjih delujeta v povezovanju med občinama Ivančna Gorica in Markt Hirschaid. Izmenjavo naj bi pričeli z obiskom slovenskih učiteljev in učencev v Hirschaidu junija 2016.

Na velikonočni ponedeljek je po severnem delu naše občine potekal že 16. Viridin pohod, ki ga je pripravila Krajevna skupnost Metnaj. Pohodniki so poskrbeli za svojevrstno osvežitev po z dobrotami zaznamovanih velikonočnih praznikov. Ob ugodnih vremenskih razmerah se je pohoda udeležilo približno 150 pohodnikov.

Že leta 2015 je bila na Obolnem, ki se dviga 776 m nad morjem, postavljena razgledna miza z navedenimi vrhovi gora in krajev, ki jih je mogoče videti s te točke, leta 2016 pa je bila na dolgoletno željo domačinov iz Obolnega in Poljan tam postavljena tudi masivna lesena miza s klopmi. Pobudo je pred leti podala KS Metnaj, ki se je uresničila s podporo župana občine Ivančna Gorica Dušana Strnada in s pomočjo Zavoda Prijetno domače.

Mizo je iz kostanjevega lesa izdelal Maks Jerin, na ustrezno mesto pa je bila postavljena s pomočjo domačije Berčon, njihove kmetijske mehanizacije in pridnih rok okoliških fantov, ki so priskočili na pomoč. Priložnostna otvoritev je potekala na dan Viridinega pohoda, ko so si prvi pohodniki že lahko odpočili ob novem omizju. Najvišji vrh občine je sedaj urejen pohodnikom prijazno in upamo, da se bodo tudi tu počutili prijetno domače, kot veleva občinski slogan.

V prostorih OŠ Stična in Srednje šole Josipa Jurčiča je potekal pod okriljem Gasilske zveze Slovenije 15. državni kviz gasilske mladine, ki ga je organizirala Gasilska zveza Ivančna Gorica. Organizatorji so se na koncu lahko veselili tudi zmagoslavja domače ekipe iz PGD Stična, ki je že četrto leto zapored zmagala v kategoriji gasilskih pripravnikov. Ekipo so sestavljali Vid Perpar, Aleša Palčič in Luka Kastelic, tekmovali pa so pod mentorstvom Nine Hundrič.

Po vsej občini so v aprilu 2016 potekale tradicionalne spomladanske čistilne akcije, katerih so se udeležili številni prostovoljci, društva, zveze in organizacije. Slogan v občini Ivančna Gorica »Za nami je čisto« je bil namenjen tokratni čistilni akciji kot tudi ozaveščanju ob naslednjih priložnostih.

Župan Dušan Strnad in podžupan Tomaž Smole sta se pridružila delavcem Javnega komunalnega podjetja Grosuplje in pobirala smeti, ki ste jih, vrli občanke in občani, v akciji zbirali v vreče.

Po letu dni od posaditve medovite »županove« lipa poleg učnega čebelnjaka pri Podružnični šoli na Krki je župan Dušan Strnad preveril, kako lipa napreduje in z veseljem ugotovil, da se je prijela. Ob tej priložnosti jo je tudi zalil in prevezal.

Lipa je poleg paše za čebele tudi simbol slovenstva in tako bo županov med imel tudi domoljuben priokus. Za to, da bo med dišal tudi po Ivančni Gorici, pa je ob tej priložnosti posejal okoli lipa in v bližini čebelnjaka priljubljeno travniško cvetlico - ivanjščico. Pri tem mu je pomagala občinska svetnica Irma Lekan, predstavnica Društva podeželskih žena »Ivanjščice«, ki so v letu 2016 obeležile 20-letnico delovanja. Za »zemeljska dela« so poskrbeli sodelavci iz občinske uprave.

V sredo, 20. aprila 2016, so župani občin Grosuplje dr. Peter Verlič, Ivančna Gorica Dušan Strnad in Trebnje Alojzij Kastelic slavnostno podpisali pogodbo o ustanovitvi Medobčinskega razvojnega centra teh občin. Podpis je potekal v grosupeljski občini, kjer bo tudi sedež novega razvojnega centra, ki bo skrbel predvsem za spremljanje razpisov in pripravo različnih projektov s področja gospodarskih in negospodarskih javnih služb, urejanja prostora ter varovanja okolja. Pripravljal oziroma identificiral bo projekte za kandidiranje na razpisih za evropska sredstva, sredstva ministrstev in drugih institucij oziroma ustanov. Prav tako bo pripravljaj in spremljal projekte za potrebe javnih služb, prostorskega načrtovanja in varstva okolja in pripravljaj splošne akte s tega področja.

Od 18. do 22. aprila obeležujemo t. i. slovenski teden knjige, v katerem je sedaj že uveljavljena noč knjige z različnimi dogodki, ki se zaključijo s praznovanjem svetovnega dne knjige, 23. aprila. Svetovni dan knjige so obeležili tudi v knjižnici Ivančna Gorica. Ivanški knjižničarji so na pobudo študentke krajinske arhitekture Mojce Seliškar še z nekaterimi študenti in animatorji pred stavbo knjižnice postavili »Čitalnico pod drevesi«.

Mimoidoči in obiskovalci knjižnice so lahko prebirali knjige o urejanju okolice, otroci pa so v šotorih lahko poslušali pravljice, se igrali socialne igre in sodelovali v delavnicah na temo okolja. Ker je vreme dobro služilo, se je na sončku ob knjigah zvrstila dobra stotnija bralcev.

V soboto, 23. aprila 2016, je v Šentvidu pri Stični potekal že 9. dobrodelni koncert župnijske Karitas Šentvid pri Stični z naslovom »Odprti srce in oči«. Koncert je potekal v novi dvorani župnijskega doma, ki so jo pred začetkom s prerezom traku simbolično odprli župnik Izidor Grošelj, kaplan Branko Setnikar in župan občine Ivančna Gorica Dušan Strnad.

Moški pevski zbor Ambrus je zbor s pisano zgodovino, širokim repertoarjem in veselim nasmehom. V letu, ko smo Slovenci dobili svojo državo, je Ambrus dobil svoje slavčke. Skorajda ni dogodka v Ambrusu, kjer jih ne bi bilo zraven, pa naj bo v hiši radost ali žalost. Zbor od začetka njegovega delovanja vodi Ciril Hočevnar in našli so že kar 593 nastopov.

Moški pevski zbor Ambrus je praznoval 25 let svojega prepevanja s slavnostnim koncertom v soboto, 14. maja 2016, v kulturnem domu v Ambrusu.

Članice Društva podeželskih žena Ivanjščice so v sklopu tržnice v Ivančni Gorici praznovale 20-letnico aktivnega delovanja.

Ob tej priložnosti je Tomaž Smole, podžupan Občine Ivančna Gorica v imenu župana Dušana Strnada, Društvu podeželskih žena podelil posebno priznanje v obliki spominskega kovanca Prijetno domače.

V sliki in besedi so obiskovalci podoživeli 20-letno delovanje ter uživali v kulturnem programu, med drugim tudi v ubranem igranju in petju Stiškega kvarteta, solistke Maje Škufca, citrarke Ane Koželj ter harmonikarja Jožeta Glaviča.

V soboto, 21. maja 2016, je v Zagradcu potekala startna prireditev ob začetku spusta najboljših tekmovalnih ekip, ki so tekmovali na evropskem prvenstvu v raftingu. Organizator je občina Straža, tekmovanje pa je potekalo na lokacijah v Straži, Tacnu in na reki Krki.

Večer pred kraljevsko disciplino evropskega prvenstva v raftingu na reki Krki je v Parku Loka v Zagradcu potekal koncert zasedbe »San Di Ego«, slišali smo lahko tudi domačo zasedbo »Zgrešeni primeri«.

Po letu in pol od pričetka gradnje prizidka k Zdravstvenemu domu Ivančna Gorica je Lekarna Ljubljana slavnostno odprla nove prostore lekarnarstva v Ivančni Gorici. Celotna investicija v izgradnjo lekarnarstva skupaj z opremo je znašala približno 1 milijon evrov. Prizidek v dveh etažah ima 975 kvadratnih metrov uporabne površine, od tega ima lekarnarstvo 374 kvadratnih metrov, ostali prostor pa je namenjen dejavnosti Zdravstvenega doma.

V Lekarni Ivančna Gorica so poleg vodje lekarne Vide Bahor, mag. farm, zaposleni še specialist lekarniške farmacije, štiri magistri farmacije in trije farmacevtski tehniki. Nudijo celovito lekarniško storitev ter strokovne nasvete ob izdaji zdravil in prehranskih dopolnil ter pomagajo pri izbiri med velikim naborom ostalih izdelkov, ki vplivajo na zdravje in dobro počutje. Svetujejo tudi pri zdravljenju lažjih akutnih težav s homeopatskimi zdravili, nudijo pregled uporabe zdravil in izdelajo osebno kartico zdravil ter svetujejo, kaj lahko za svoje zdravje naredite sami.

Pod naslovom »Skupaj za čisto reko Krko« se je 29. maja 2016 na Krki zaključil projekt »Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Krke – 3. sklop«. Projekt sta v letih 2014 in 2015 izvedli občini Ivančna Gorica in Grosuplje s sredstvi Kohezijskega sklada EU, lastnimi sredstvi in sredstvi Republike Slovenije. S tem se je uresničila vizija pobudnika in velikega prijatelja Krke Avgusta Likovnika in vsebina pisma o nameri, ki so ga maja leta 2000 podpisali takratni minister za okolje in prostor, župani dvanajstih občin in predstavniki različnih združenj.

40. kajakaški spust po reki Krki se je začel na njenem izviru v Krški jami s koncertom Big banda Grosuplje in pevca Blaža Vrbiča. Iz Krške jame so se obiskovalci preko zelenih polj preselili na prizišče spusta po reki Krki.

V Družbenemu centru Krka pa je bila osrednja prireditev ob zaključku projekta »Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Krke - 3. sklop«. Župan Občine Ivančne Gorice Dušan Strnad in direktor občinske uprave Občine Grosuplje Dušan Hočevar sta skozi številke prikazala razsežnosti več deset milijonov evrov vrednega projekta z vsemi učinki in pričakovanji. Več informacij je na <http://www.cistakrka.si/>. O pomenu tovrstnih projektov je spregovoril predstavnik Ministrstva za okolje in prostor mag. Blaž Mozetič, za dobro sodelovanje pa sta se zahvalila tudi predstavnika izvajalcev Andrej Ivanc, Riko, in Viktor Dolinšek, Komunalne gradnje Grosuplje. V kulturnem programu so nastopili combo zasedba Big banda Grosuplje in solist Matej Vovk ob spremljavi harmonikarja Roberta Kohka.

Zadnje dejanje slovesnosti pa je bil poklon pobudniku očiščenja reke Krke Avgustu Likovniku ob 10-letnici njegove smrti in 90-letnici rojstva. Častni občan občine Ivančne Gorice in častni krajan Krke je bil vsestranska osebnost, nekdanji uspešen športnik - kegljač in turistični delavec, zato so se mu poleg svojcev in domačinov poklonili tudi predsednik Kegljaške zveze Slovenije Milan Kurelič in predsednik Turistične zveze Slovenije Peter Misja. Prisotne sta nagovorila tudi predstavnik Krajevne skupnosti in Turističnega društva Krka Jože Kozinc in predsednik Občinske turistične zveze Ivančna Gorica Pavel Groznik. Župan Dušan Strnad je skupaj z gosti ob tej priložnosti v parku pri Družbenem centru Krka odkril doprsni kip Avgusta Likovnika, ki ga je izdelal akademski kipar Boris Prokofjev.

Delavci podjetja ZMASi so na območju avtocestnega priključka v Ivančni Gorici postavili obvestilno-turistični tabli, ki voznike odslej opozarjajo, da se v bližini izvoza nahaja Samostan Stična. Postavitev tabel je naročila in plačala Občina Ivančna Gorica v sklopu ureditve turistično-obvestilne signalizacije na območju celotne občine.

Na Jurčičevi domačiji Muljavi so se 8. junija 2016 srečali zlati bralci občin Ivančna Gorica, Dobrepolje in Grosuplje. Kar 99 devetošolcev iz sosednjih treh občin je osvojilo naziv Zlati bralec, kar pomeni, da so vseh devet let šolanja radi brali, obiskovali knjižnico in končali tekmovanje za Bralno značko.

V nadaljevanju kulturnega programa so zlate bralce v spodbudnem in pohvalnem vzdušju nagovorili podžupan občine Ivančna Gorica Tomaž Smole, župan občine Dobrepolje Janez Pavlin, direktorica Mestne knjižnice Grosuplje Roža Kek in ravnatelj šentviške šole Janez Peterlin. Skupaj z ravnateljji in mentorji branja so podelili tudi knjižne nagrade. Vsak zlati bralec je letos prejel knjigo Louis Adamič Novi svet – ljudje in vizije, ki je izšla kot šesta knjiga v Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje. Iz Osnovne šole Stična je priznanje prejelo 31 učencev, iz Osnovne šole Louisa Adamiča 41 učencev, iz Osnovne šole Brinje 7 učencev, iz dobrepoljske šole 8 učencev ter iz šentviške šole 12 zlatih bralcev. Prireditev so z instrumentalnimi, pevsko, plesno in recitacijsko točko sooblikovali učenci iz omenjenih šol.

Prvega marca 1936 je bila v Stični ustanovljena Čebelarška podružnica, ki se je kasneje preimenovala v Čebelarstvo društvo Stična. Stiški čebelarji so na ta dogodek izredno ponosni, saj so 28. maja 2016 na Gradišču nad Stično obeležili svojo 80. obletnico organiziranega čebelarjenja na širšem stiškem območju.

Stiške čebelarje s predsednikom Alojzom Janežičem na čelu, člane sosednjih čebelarških društev, predsednika Regijske čebelarске zveze Petra Pavla Glavarja Antona Koželja in podpredsednika Čebelarске zveze Slovenije Marka Alaufa je nagovoril tudi župan Dušan Strnad. Ob tej priložnosti je Čebelarškemu društvu podelil posebno priznanje v obliki spominskega kovanca Prijetno domače.

Ob 80-letnici delovanja so v Čebelarškemu društvu Stična podelili priznanja članom ČD Stična za več kot 30-letno članstvo. Jubilej pa so obeležili še z izidom društvenega zbornika. Ob tej priložnosti so se poklonili tudi čebelarju in duhovniku Jožefu Jeriču, ki je bil rojen 1823 prav na Gradišču nad Stično in je bil pomemben za razvoj slovenskega čebelarstva. V ta namen so mu postavili spominsko ploščo na zidu cerkve sv. Miklavža, ki jo je blagoslovil župnik iz Šentvida pri Stični Izidor Grošelj.

Na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije je potekala ustanovna seja sveta KGZS v novem mandatu, na kateri so svetniki izvolili predsednika KGZS, dva podpredsednika ter člane upravnega odbora, nadzornega odbora, stalne arbitraže in častnega razsodišča. Kmetijsko-gozdarsko zbornico KGZS bo še naprej vodil Cvetko Zupančič, ki je tudi občinski svetnik Občine Ivančna Gorica in član Državnega sveta Republike Slovenije.

V letnem gledališču ob Jurčičevi domačiji na Muljavi je domača gledališka skupina Kulturnega društva Josipa Jurčiča, ki že četrto desetletje neprekinjeno uprizarja Jurčičeva dela, v gledališki sezoni 2016 spet postavila v gledališče pod Tokčevim borštom predstavo Domen.

Postavitev je dramaturgizirala Tatjana Lampret, ki predstavo tudi režira, za imenitno sceno pa so poskrbeli Dore Južna in ekipa marljivih domačinov.

Na Polževev so voščili Sloveniji za 25 let. Slovesnost, ki jo je pripravila Občina Ivančna Gorica v sodelovanju z Občinsko turistično zvezo Ivančna Gorica, Zvezo kulturnih društev Ivančna Gorica in Zavodom Prijetno domače, se je začela z mašo za domovino, ki jo je v cerkvi svetega Duha na vrhu Polževega daroval msgr. Franci Petrič.

Slavnostni nagovor ob prazniku države Slovenije je imel Janez Janša.

V kulturnem programu so se Sloveniji poklonili člani Mešanega in Moškega pevskega zbora Zagradec, Tamburaška skupina Zagradec, recitatorki Kulturnega društva Janez Cigler Višnja Gora in solistka, domačinka Manca Pirc.

V soboto, 2. julija, je Stiški kvartet ob 25-letnici delovanja pripravil v športni dvorani OŠ Stična v Ivančni Gorici slavnostni koncert ob okroglem jubileju. Priljubljeni kvartetovci so ob tej priložnosti v goste povabili vrsto izvajalcev, s katerimi so pripravili čudovit večer glasbe in pesmi. Župan Dušan Strnad je kvartetu za dosedanje delovanje na glasbenem področju podelil spominski kovancec Prijetno domače.

Pisalo se je poletje 1991, ko so člani tedanjega Moškega pevskega zbora Stična Tone Zaletel, Dušan Kamnikar, Alojz Kastelic in Marko Okorn ustanovili Vokalni kvartet Stična, kasneje poimenovan Stiški kvartet.

Na slavnostnem koncertu je kvartet v pesmi in glasbi prikazal prehojeno pot in se predstavil z različnimi pesmimi in različnimi glasbenimi žanri, ki so zaznamovali tudi njihovo 25-letno delovanje. Zasedba kvarteta se je nekajkrat spremenila, nazadnje pred nekaj leti, ko se je polovica kvarteta pomladila s Kristijanom in Urošem, ki sta se pridružila Dušanu in Marku.

12. 7. 2016 so udeleženci vzdržljivostnega relija starodobnikov »Rally Peking to Paris 2016« zapeljali tudi po cestah v naši občini. Marsikateri ljubitelj starodobnih vozil je ob trasi dirke med Obolnim in Ivančno Gorico lahko užival ob pogledu na jeklene konjičke, med katerimi so bili najstarejši krepko čez 90 let.

V Stični je 17. 9. 2016 potekalo tradicionalno srečanje mladih - Stična mladih 2016 – pod geslom »Sem orodje Božjega usmiljenja«. Festival že 35 let pripravlja Skupnost katoliške mladine, tokrat ob pomoči več kot 250 prostovoljcev in več kot 35 partnerskih organizacij. Festivala se je po oceni organizatorjev udeležilo okoli šest tisoč dijakov in študentov z vseh koncev Slovenije in zamejstva.

Somaševanje številnih škofov in duhovnikov ter v dialogu z mladimi je pridigal mariborski nadškof metropolit msgr. Alojzij Cvikl. Gost srečanja je bil generalni opat cistercijanskega reda oče Mauro Giuseppe Lepori O. Cist., predsednik države Borut Pahor in vodstvo evropske organizacije katoliških študentov JECI-MIEC. Slednji zaznamujejo tudi 30. obletnico ustanovitve evropske organizacije katoliških študentov JECI-MIEC, katere ustanovna seja je bila prav na Stični mladih. V Stični pa so se, ob praznovanju zavetnice Matere Božje, spomnili pomembnih obletnic: 880-letnice stiškega samostana, 860 let posvetitve stiške cerkve in 80 let, od kar je bila stiška cerkev proglašena za baziliko. V ta namen je v nedeljo, 18. 9. 2016, potekala v stiški baziliki slovesnost, ki jo je vodil generalni opat cistercijanskega reda. Slovesne maše sta se udeležila župan Dušan Strnad in podžupan Tomaž Smole.

Občina Ivančna Gorica in Svet župana za starosti prijazno občino sta v petek, 30. septembra 2016, že četrto leto zaporedoma, na Sokolski ulici v Ivančni Gorici priredila medgeneracijsko kulturno srečanje pod geslom »VSI SMO ENA GENERACIJA«. Ob tej priložnosti je potekalo tudi uradno odprtje fitnesa na prostem.

Uvodoma sta zbrane nagovorila predsednica Sveta župana za starosti prijazno občino Milena Vrenčur in podžupan Tomaž Smole, nato pa so se na ploščadi pred občinsko stavbo na Sokolski ulici številnim obiskovalcem predstavili nastopajoči različnih generacij: otroci iz Vrtca Ivančna Gorica, učenci Osnovne šole Stična, dijaki Srednje šole Josipa Jurčiča, Ženski pevski zbor Harmonija in člani Društva upokojencev Ivančna Gorica. Medgeneracijska je bila tudi trojica voditeljic programa, ki so jo sestavljale deklica iz vrtca, srednješolka in upokojenka.

V sklopu prireditve je potekala tudi podelitev šestih mestnih koles (tri moška in tri ženska kolesa) za izžrebance, ki so sodelovali v anketni raziskavi v sklopu priprave »Celostne prometne strategije Občine Ivančna Gorica«. Dobitniki koles so: Tina Priveršek iz Temenice, Dušan Renar iz Podbukovja, Janja Trontelj iz Ivančne Gorice, Jože Fajdiga iz Sobrač, Silvo Škrabec iz Boge vasi in Bojana Ivanko z Vira pri Stični. Podžupan Smole je vsem dobitnikom koles zaželel varno vožnjo in izrazil upanje, da bo načrtovana strategija prinesla zelene rezultate pri bodočem razvoju trajnostnega prometa v naši občini.

Po zaključku kulturnega programa so se obiskovalci sprehodili do otroškega igrišča pri Zdravstvenem domu Ivančna Gorica, kjer je potekalo še slavnostno odprtje fitnesa na prostem. Naprave so namenjene vsem generacijam in župana veseli, da je obiskanost parka velika.

Slavnostni trak so prerezali župan Dušan Strnad, podžupan Tomaž Smole, direktor izvajalskega podjetja Rekon Milan Rojec in župan pobratene občine Hirschaid Klaus Homann.

V petek, 23. septembra 2016, je v organizaciji Občine Ivančna Gorica, Osnovne šole Ferda Vesela Šentvid pri Stični in Krajevne skupnosti Šentvid pri Stični potekalo slovesno odprtje nove prometne ureditve na območju vzgojno-izobraževalnih ustanov v Šentvidu pri Stični, vredne 440 tisoč evrov. V sklopu prireditve so odkrili mozaike na podporni steni, ki je bila zgrajena v sklopu omenjene prometne ureditve.

V času gradnje je nastala tudi ideja o umetniški okrasitvi betonske podporne stene, ki je bila zgrajena ob pločniku na južni vpadni cesti. Idejna vodja projekta in likovna pedagoginja na šentviški osnovni šoli Jelka Rojec je povedala, da so kamnite plošče, ki so bile predvidene v okrasnih nišah, nadomestili mozaiki, ki so jih v letu dni ustvarile številne skupine. Mozaiki so izdelani po likovnih predlogah na temo »Življenje našega drevesa«, ki so jo skupaj zasnovali z učenci likovnega snovanja. Gre za 33 mozaikov na podpornem zidu, ki je dolg kar 150 metrov, površine teh umetnin pa znašajo 60 m². Preko leta so bile organizirane štiri večje akcije izdelovanja in več manjših. Ustvarjali pa so jih šolarji in številni krajanji, organizirani po društvih in drugih organizacijah v kraju. Predstavila je tudi monografijo, ki je izšla ob tej priložnosti, v njej pa je opisan projekt izdelave mozaikov v sliki in besedi.

Bogat kulturni program so popestrili najmlajši iz vrta Čbelica iz Šentvida pri Stični, Mladinski pevski zbor in učenci šentviške šole, Plesna šola Guapa, Otroška folklorna skupina Vidovo in Moški pevski zbor Prijatelji.

Leto 2016 je bilo še posebej slovesno v Prostovoljnem gasilskem društvu Stična, ki praznuje okrogli jubilej, 90 let uspešnega delovanja. V jubilejnem letu so stiški gasilci pripravili odmevno gasilsko reševalno vajo, poimenovano »Stična 90«, osrednja slovesnost ob jubileju pa je potekala 9. in 10. septembra. Društvo je ob tej priložnosti sprejelo medse dva nova častna člana, na osrednji svečanosti pa je zbrane člane, goste in krajanje nagovorila tudi ministrica za obrambo Andreja Katič. Župan Dušan Strnad je društvu ob jubileju podelil spominski kovanec Prijetno domače.

Slovesno praznovanje se je začelo s svečano akademijo v dvorani kulturnega doma na predvečer osrednje slovesnosti. Namenjena je bila zlasti številnim članicam in članom društva, na njej pa so zbrane nagovorili predsednik Jure Strmole, namestnik poveljnika Gregor Kuplenk, župan Dušan Strnad, predsednik Gasilske zveze Ivančna Gorica Lojze Ljubič, poveljnik Gasilske zveze Ivančna Gorica

Lovro Markovič in poveljnik štaba Civilne zaščite Občine Ivančna Gorica Jože Kozinc. Društvo je ob tej priložnosti podelilo svojim članom za prizadevno in dolgoletno delo v društvu vrsto priznanj in odlikovanj, posamezni člani pa so prejeli tudi priznanja Gasilske zveze Ivančna Gorica. Naziv častnega člana PGD Stična sta prejela stiški opat p. Janez Novak in Konrad Schmaus iz pobratenega društva Röbersdorf. Opat Novak je predstojnik samostana v Stični, ki je bil že od nekdaj tesno povezan z delovanjem gasilskega društva, ne nazadnje je imelo društvo ob ustanovitvi pred devetdesetimi leti svoje prve prostore ravno v samostanskem poslopju. Tudi danes društvo tvorno sodeluje s samostansko skupnostjo. Konrad Schmaus pa je že skoraj dvajset let tesno povezan s PGD Stična in je zaslužen za uspešno povezovanje obeh pobratenih gasilskih društev in pobratenih občin Ivančna Gorica in Hirschaid. Ob tej priložnosti so čestitke stiškim gasilcem izrekli tudi predstavniki pobratenega društva iz Pirana in društva iz domače gasilske zveze.

O delu in dosežkih domačega društva je spregovoril tudi dolgoletni predsednik Gasilske zveze Ivančna Gorica in tvorec številnih dosežkov stiškega gasilskega društva Lojze Ljubič. Sicer pa so bogato zgodovino društva ob jubileju strnili tudi v obsežnem zborniku.

V petek, 21. oktobra 2016, je na Osnovni šoli Ferda Vesela Šentvid pri Stični potekala osrednja svečanost, s katero je šola počastila visok jubilej - 232 let šolstva v kraju in 50 let sedanje šolske stavbe. Na prireditvi je bila predstavljena obsežna zgodovina kraja in šolstva v Šentvidu, ob tej priložnosti pa je izšel tudi jubilejni zbornik z naslovom »Šola, blagor za mladež in narod«.

V nedeljo, 30. oktobra 2016, je v Šentvidu pri Stični potekal slovesni blagoslov in odprtje novega župnijskega doma, ki bo namenjen pastoralnemu delu v župniji. Župnijski dom je blagoslovil ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore.

Gradnjo novega župnijskega doma je leta 2011 začel tedanji župnik Jože Grebenc, ki pa dokončanja doma zaradi nepričakovane smrti ni dočakal. Začasno vodenje župnije je prevzel p. Maksimilijan File iz sosednje stiške župnije, ki je skupaj z gradbenim odborom in župljani pričel z urejanjem notranjosti župnijskega doma in avgusta 2015 je bil dom že urejen za vselitev novega župnika in kaplana. Župnik Izidor Grošelj je nato nadaljeval z dokončanjem in ureditvijo prostorov za pastoralno delo v župniji. Poleg bivalnih prostorov dom razpolaga z učilnicami in prostori za delovanje različni skupin, izjemna je tudi prireditvena dvorana, ki se nahaja v kletnem delu doma.

V Ambrusu so v soboto, 29. oktobra 2016, nastopila dekleta Vokalne skupine Amabile, ki deluje v okviru Kulturnega društva Ambrus in v tej zasedbi nastopa manj kot leto dni. Svoj prvi koncert so pripravile na žužemberškem gradu in ga nato ponovile še v Ambrusu, kjer pa jim je prisluhnil tudi podžupan Občine Ivančna Gorica Tomaž Smole.

Dekleta so mlada in zelo nadarjena, sestre Monika in Manca Hočevar iz Ambrusa ter sestra Polona in Nika Škoda iz Zagradca s svojimi glasbenimi talenti na odru zasijejo kot prave zvezde. Vodja zasedbe je Monika Hočevar. Vse štiri so odlične vokalistke, poleg tega znajo svoje petje pospremiti tudi z igranjem na različne inštrumente, violončelo, violino, prečno flavto, kitaro in klavir.

Televizija Vaš kanal je v letu 2016 začela z novo akcijo, ki je nastala kot plod sodelovanja med ustvarjalci in gledalci novomeške televizije. V akciji Osebnost meseca gledalke in gledalci izbirajo osebo, ki je po njihovem mnenju najbolj zaznamovala minulo dogajanje oziroma minuli mesec.

Za osebnost meseca oktobra 2016 so gledalci in gledalke Vašega kanala izbrali našega občana in paraolimpijca Primoža Jeraliča, ki je med tremi nominiranci zbral daleč največ glasov. Naj omenimo, da je Jeralič sodeloval na paraolimpijskih igrah v Riu in odlično zastopal slovenske vrste kot eden izmed osmih športnikov invalidov. Za uspehe mu je župan Dušan Strnad na sprejemu v Ivančni Gorici podelil tudi spominski kovanec Prijetno domače.

Predsednik Državnega sveta Mitja Bervar je 5. decembra 2016 v dvorani Državnega sveta v Ljubljani podelil letošnje plakete najzaslužnejšim prostovoljkam in prostovoljcem. Letos sta bila med 14 prejemniki plaket Državnega sveta Republike Slovenije tudi dva naša občana, in sicer Jože Kozinc in Pavle Groznik.

Na predlog župana Občine Ivančna Gorica Dušana Strnada in civilnih društev na Krki je za dolgoletno izjemno prostovoljno, strokovno in organizacijsko delo plaketo Državnega sveta prejel Jože Kozinc iz Krške vasi. S svojim nesebičnim, pogumnim in izjemnim delovanjem v Krajevni skupnosti Krka, Štabu Civilne zaščite in številnih društvih na področju turizma, kulture, športa in gasilstva je pustil neizbrisen pečat v lokalnem in širšem okolju. Njegove ideje in dejanja lahko opredelimo za vizionarske, saj odločnost, pogum in inovativnost, značilne za njegovo poklicno pot, prenaša tudi na področje svojega prostovoljnega delovanja.

Plaketo Državnega sveta RS Slovenije je prejel tudi predsednik Občinske turistične zveze Ivančna Gorica Pavel Groznik iz Višnje Gore. Predlog za podelitev plakete je podala Turistična zveza Slovenije. Pavel Groznik je s svojim dolgoletnim delovanjem na področju civilne družbe pomembno prispeval k razvoju turizma in turistične društvene dejavnosti v občini Ivančna Gorica, pri svojem delu pa je vedno deloval povezovalno in z občutkom za prostovoljstvo in prostovoljno delo nasploh. Na slovesnosti so prisostvovali župan Dušan Strnad, podžupan Tomaž Smole, predstavniki društev in organizacij in tudi številni sokrajani prejemnikov.

V sredo, 22. 12. 2016, se je župan Dušan Strnad srečal s predstavniki občinskega sveta, občinske uprave, krajevnih skupnosti, javnih zavodov, gospodarstva, društev in zvez na t. i. novoletnem sprejemu v prostorih Gostišča pri Japu v Prapročah pri Temenici. Ob tej priložnosti je podelil priznanja našim mladim občanom, ki so v minulih letih dosegli vidne uspehe na področju izobraževanja, znanosti in umetnosti.

Kot prvi sta kovanec iz rok župana prejeli letošnji diamantni maturantki Klara Groznik, dijakinja Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, in Eva Miklavčič, dijakinja Srednje šole za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo v Ljubljani.

Spominski kovanec je podelil Aniti Kotar, prejemnici Prešernove nagrade Univerze v Ljubljani za magistrsko delo z naslovom »Študij interakcij ligandov receptorja DC-SIGN z metodo jedrske magnetne resonance«.

Četrti prejemnik je bil dr. Martin Sever, prejemnik Vodnikove nagrade za odmevno doktorsko delo s področja elektrotehnike z naslovom »Optimizacija hrapavosti spojev v tankoplastnih silicijevih sončnih celicah s tridimenzionalnim optičnim modeliranjem«.

Spominski kovanec sta prejela še Klemen Janežič in Jana Zupančič. Klemen je letos prejel že drugo akademjsko Prešernovo nagrado. Tokrat za magistrsko predstavo iz umetnosti giba, ki jo je poimenoval Torzo. V njej izvaja ples butoh, ki od njega zahteva ogromno telesnega napora. Za svoje magistrsko delo je poleg vseh projektov, ki jih je imel v tistem času, premiere v gledališču, snemanja Usodnega vina in drugo, porabil eno leto intenzivnega dela.

Jana Zupančič pa je dvakratna prejemnica Dnevnikove nagrade (prejela jo je leta 2010 in 2016), prejemnica nagrade za najboljšo žensko igralko na 31. Gavellovih večerih 2016, prejemnica nagrade Staneta Severja 2009, dobitnica akademjske Prešernove nagrade 2003 in dobitnica Vesne za glavno žensko vlogo na festivalu slovenskega filma.

Kulturni program so sooblikovali plesni pari Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica in godalna skupina Gross upi.

V soboto, 7. januarja 2017, so se mladi pritrkovalci David, Jaka in Matej iz Doba pri Šentvidu, s podporo mentorja Jožeta Mehleta, javnosti predstavili v Cankarjevem domu v Ljubljani. Sodelovali so na zaključni slovesnosti ob 50-letnici oddaje Prvega programa Radia Slovenije Slovenska zemlja v pesmi in besedi skozi prostor in čas. Oddaja je potekala v živo iz Linhartove dvorane Cankarjevega doma.

Vztrajno prizadevanje Občine Ivančna Gorica za razsvetlitev avtocestnega priključka v Višnji Gori je spodbudilo Družbo za avtoceste v Republiki Sloveniji (DARS), da je podpisala pogodbo z izvajalcem, zadolženim za javno razsvetljavo na avtocestnem priključku v Višnji Gori, kar bo znatno povečalo prometno varnost pri vstopu in izstopu na avtocesto v Višnji Gori.

V soboto, 14. januarja 2017, so v Ambrusu slovesno odprli prenovljen kulturni dom. Občina Ivančna Gorica je pristopila k zelo potrebni sanaciji objekta: izvedla je toplotno izolacijo zunanje lupine objekta z zaključnim slojem, zamenjavo zunanjih vrat in oken in sanacijo vlage na zunanjih stenah z izvedbo drenaže in odvodnjavanja.

V samem objektu kulturnega doma je uredila še novo scensko razsvetljavo z reflektorji, prezračevanje, slikopleskarska dela, sanacijo parketa, obnovljena so bila vrata in tla društvenih prostorov ter na novo postavljene stopnice na balkon dvorane. Občina je za obnovo namenila 125.000 evrov, dela pa je izvajalo novomeško podjetje PAM, d. o. o. Naj omenimo še, da je sama stavba bila zgrajena že davnega leta 1950. V vmesnem obdobju je bila večkrat obnovljena. Leta 1997 so zamenjali okna v dvorani kulturnega doma, leta 2005 pa še v preostalih prostorih, ki so v lasti občine. Leta 2013 je bilo toplotno izolirano še podstrešje nad delom stavbe, ki je v lasti občine.

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije je konec decembra 2016 v Narodni univerzitetni knjižnici v Ljubljani podelila Čopova priznanja, ki ga je prejela tudi direktorica Mestne knjižnice Grosuplje Roža Kek. Čopova priznanja, ki jih podeljuje Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, so najvišje državne nagrade za izjemne uspehe na področju knjižničarstva, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku stroke. Roža Kek, ki je direktorica Mestne knjižnice Grosuplje zadnjih 18 let, je Čopovo priznanje prejela za izjemen prispevek k razvoju knjižnične dejavnosti in dvigu ugleda slovenskih splošnih knjižnic ter krepitvi položaja knjižničarjev.

Roža Kek knjižnico vodi z občutkom za kolektiv, skrbno in strokovno, kar dokazuje tudi uvrstitev grosupeljske knjižnice med najbolj razvite slovenske knjižnice v letu 2011. Mestna knjižnica Grosuplje ima pod vodstvom Rože Kek izjemen posluh za posameznika, predvsem na področju socialnega vključevanja ranljivih ciljnih skupin prebivalstva. S predstavitvijo teh dejavnosti je knjižnica leta 2015 sodelovala pri evropskem projektu Public Libraries 2020.

Roža Kek aktivno sodeluje v strokovnih združenjih, je članica Sekcije za splošne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije ter članica različnih delovnih skupin v Zvezi in Združenju splošnih knjižnic. Sodelovala je v različnih strokovnih komisijah in drugih telesih ter kot članica strokovne komisije za investicije pri Ministrstvu za kulturo.

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika 2017 je v prostorih Kulturnega doma Stična potekala osrednja svečanost ob slovenskem kulturnem prazniku v občini Ivančna Gorica pod naslovom »Prešernom s Prešernom« s podelitvijo Jurčičevih priznanj in plaket, pripravili pa sta jo Občina Ivančna Gorica in Zveza kulturnih društev Ivančna Gorica v sodelovanju s Kulturnim društvom Stična.

Osrednje dogajanje večera v popolnoma prenovljeni stiški kulturni dvorani je predstavljala podelitev Jurčičevih priznanj in plaket posameznikom in skupini s področja ljubiteljske kulture. Obrazložitve vsakega izmed letošnjih nagradencev so bile na prireditvi predstavljene s kratkim video utrinkom, ki je obiskovalcu orisal delo nagrajenca v posameznem društvu.

Jurčičevo priznanje sta prejela Ivan Boben, ki je član Kulturnega društva Ambrus že od samega začetka in eden aktivnejših članov, ter Alenka Šteh, članica Ženskega pevskega zbora Kulturnega društva Vidovo in dolgoletna tajnica upravnega odbora društva.

Jurčičeve plakete so prejeli Davorin Kastelic, ljubiteljski igralec Kulturnega društva Josipa Jurčiča z Muljave, Boris Sadar, predsednik Moškega pevskega zbora Vidovo in aktiven član Kulturnega društva Vidovo, Marjeta Baša, ustanoviteljica in vodja Likovne sekcije Kulturnega društva Ambrus. Plaketo sta prejela še Franc Koželj, ki je bil prvi predsednik Kulturnega društva Krka in je še vedno tesno povezan s kulturo v domačem kraju, ter Marjan Omejec, ki že 40. leto igra pri Kulturnem društvu Godba Stična.

Jurčičeva plaketa skupini pa je bila podeljena Gledališki skupini Starejši iz Kulturnega društva Krka. Gledališka skupina je v zadnjih letih opravila izjemno kreativno delo s postavitvijo predstave Frana Milčinskega Butalci, s katero je pritegnila izjemno število gledalcev in izvedla veliko število gostovanj.

Prazniku primerno so tokrat glavno besedo imeli stiški kulturniki: Mešani pevski zbor Zborallica, Stiški kvartet, Oktet fantov KD Stična, Godba Stična, Godalni orkester KD Stična, Skupina Vesela nevesta in Gledališka skupina Drzne in lepi.

V sklopu prireditve je potekalo tudi odprtje likovne razstave ljubiteljske slikarke Mateje Marinko. Kulturno prireditev je povezoval domačin Klemen Janežič, diplomirani dramski igralec, član SNG Drama Ljubljana in zvezda serije Usodno vidno.

V četrtek, 9. februarja 2017, je v preddverju dvorane Državnega sveta Republike Slovenije potekalo svečano odprtje razstave »Življenje našega drevesa«. Razstava je posvečena projektu mozaikov v Šentvidu pri Stični, odprl pa jo je predsednik Državnega sveta RS Mitja Bervar.

Začetki zgodbe o šentviških mozaikih segajo v leto 2015, ko je Občina Ivančna Gorica v Šentvidu pri Stični začela izvajati celostno prometno ureditev. Ob pločniku in parkirnih mestih pri šoli in vrtcu je bila zaradi specifičnega reliefa zgrajena močna podporna stena, v kateri so nastale številne betonske niše. Na pobudo župana Občine Ivančna Gorica in s sodelovanjem Osnovne šole Ferda Vesela Šentvid pri Stični je nastala ideja o umetniški okrasitvi stene. Celoten projekt je prevzela in izpeljala likovna pedagoginja na OŠ Ferda Vesela Jelka Rojec. Mozaično zgodbo so poimenovali »Življenje našega drevesa«, prikazuje pa naraven razvoj drevesa, povezovanje človeka in živali z njim, njegovo preobrazbo in ponovno rojstvo. Pri izdelavi je sodelovalo več kot 600 ljudi, položenih pa je čez 60.000 delčkov keramike, kamna in stekla.

Prva triada učencev Osnovne šola Stična se je v februarju 2017 preizkusila v smučarskih skokih. Mobilna smučarska skakalnica Mini Planica je začela projekt »Skoči z nami«, v organizaciji Zavoda za šport RS Planica in Smučarske zveze Slovenije, s turnejo po slovenskih mestih in šolah. Na povabilo Smučarsko-skakalnega kluba Ivančna Gorica se je ustavila tudi pred stiško šolo.

Avtor projekta, nekdanji skakalec Franci Petek, je skakalnico postavil po norveškem zgledu v sodelovanju s podjetjem Elan. Mini skakalnica, katere prednost je možnost uporabe v vseh letnih časih, je prilagojena otrokom, tudi začetnikom na smučeh, in preizkušeno varna za uporabo pod strokovnim nadzorom.

V nedeljo, 26. februarja 2017, so na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani podelili Žaromete – nove medijske nagrade.

Prestizžno nagrado – kipec Žaromet je prejela ambasadorica Občine Ivančna Gorica in pevka Nina Pušlar za naj pesem leta 2016 To mi je všeč. Po lestvici, ki jo je objavilo združenje Szasz, je to največkrat predvajanja slovenska skladba v letu 2016. Nina je bila nominirana tudi v kategoriji glas leta.

Prvo podelitev Žarometov, ki so nadomestili vsem poznane Viktorje, je skupaj z Ano Marijo Mitič, Ajdo Smrekar in Miho Brajnikom vodil občan Ivančne Gorice, prejemnik županovega spominskega kovanca in dramski igralec Klemen Janežič. Slednji je bil tudi med nominiranci za naj igralca preteklega leta.

Od 6. 3. 2017 do 10. 3. 2017 je Osnovna šola Stična gostila obisk učencev partnerske šole iz Hirschaida. V mednarodni izmenjavi učencev je sodelovalo 22 učencev iz Realschule Hirschaid, ki so našo občino obiskali pod vodstvom profesorjev in ravnatelja šole Michaela Arnolda. Naši učenci so sovrstnike iz Nemčije gostili tudi na svojih domovih.

Udeležili so se sprejema pri županu Dušanu Strnadu, ki je dijakom predstavil več kot 15-letno zgodovino pobratenja obeh občin.

V teh dneh so si učenci poleg lepot naše občine ogledali še glavno mesto Ljubljana, kobilarno Lipica, Piran in Portorož. Čas so preživljali tudi pri pouku na Osnovni šoli Stična in Srednji šoli Josipa Jurčiča, kjer so sodelovali pri različnih aktivnostih.

V okviru regionalnega foruma za Transport in turizem je v občini Ivančna Gorica župan Dušan Strnad gostil evropska poslanca Patricijo Šulin in Wima Van de Campa iz Nizozemske, koordinatorske skupine Evropske ljudske stranke v Odboru za promet in turizem v Evropskem parlamentu.

Sprejemu pri županu je sledil obisk podjetja Akrapovič in srečanje z lastnikom podjetja Igorjem Akrapovičem, proizvajalcem vrhunskih izpušnih sistemov za motorje z notranjim izgorevanjem. Gospod Wim van de Camp je navdušen motorist, saj ima sam kar štiri motorje, opremljene z izpušnimi sistemi te znamke.

Evropska poslanka Patricija Šulin je bila vesela, da so prireditvi prisostvovali župani sosednjih občin Grosupljega in Trebnjega. Dodala je, da omenjene občine med seboj odlično sodelujejo in so lahko vzor marsikaterim občinam v Sloveniji.

Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji (DARS) je na dolenski avtocesti pri priključku Ivančna Gorica postavila prvega od 126 cestninskih portalov. Z njimi bo omogočena vzpostavitev elektronskega cestninskega sistema za tovorna vozila z največjo dovoljeno maso več kot 3500 kg, avtobuse in druga vozila, ki morajo plačevati cestnino. Sistem naj bi začel delovati v začetku leta 2018.

29. marca 2017 je v sejni sobi Občine Ivančna Gorica župan Dušan Strnad sprejel Jureta Rusa, ki je na nedavnem evropskem prvenstvu na Danskem v članski kategoriji dosegel naziv evropskega prvaka v powerliftingu v kategoriji do 83 kg.

Powerlifting oziroma triatlon moči je šport, ki združuje tri osnovne vaje z utežmi: v počepu, potisku s prsi in mrtvem dvigu. 25-letni Jure Rus iz Šentvida pri Stični je na Danskem dvakrat podrl evropski rekord v počepu z 271,5 kg in 275,5 kg in si s tem prislužil zlato medaljo v počepu. V vaji potisk s prsi mu je uspelo potisniti 160 kg, v vaji mrtvi dvig pa kar 315 kg. Skupna vsota treh dvigov je na koncu dosegla številko 750,5 kg, kar mu je prineslo naslov evropskega prvaka v kategoriji do 83 kilogramov. Jure je postal tudi prvi Slovenec, ki mu je uspelo preseči mejo 500 Wilks točk.

Slovesen sprejem s podelitvijo županovega priznanja so popestrili člani glasbene zasedbe Gross upi in trobentača Jon Kenda in Anže Adamlje.

V prostorih Gasilskega doma Stična je 29. marca 2017 potekal 21. redni letni občni zbor Gasilske zveze Ivančna Gorica, ki povezuje vseh 17 prostovoljnih gasilskih društev v občini. Na seji so sprejeli razrešnico starega vodstva organov gasilske zveze in izvolili novo vodstvo zveze. Za predsednika Gasilske zveze Ivančna Gorica je bil izvoljen Jure Strmole, za poveljnika pa Slavko Zaletelj. Izvolili so tudi člane nadzornega odbora, upravnega odbora, sekretariata in poveljstva.

Vse prisotne je uvodoma pozdravil danes že nekdanji predsednik GZ Ivančna Gorica Lojze Ljubič, ki je bil v vodstvu Gasilske zveze Slovenije več kot 30 let in hkrati tudi 62 let v vodstvenih organih občinskih gasilskih zvez, od tega tajnik občinske gasilske zveze (ObGZ) Ivančna Gorica od ustanovitve leta 1955 do ukinitve občine leta 1960.

Poveljnik GZ Ivančna Gorica Lovro Markovič je spregovoril o letu 2016: zabeleženih je bilo 86 interventnih dogodkov v občini Ivančna Gorica, od tega 72 intervencij za 16 prostovoljnih društev. Nobene intervencije ni imelo le gasilsko društvo Metnaj. Skupno je na vseh posredovanjih sodelovalo 134 enot s 1441 operativci. Posredovali so pri 11 požarih v naravi, 8 prometnih nesrečah na avtocesti, 6 prometnih nesrečah na lokalnih cestah v občini, pri treh večjih požarih gospodarskih poslopij, na dveh v stanovanjskih hišah, dveh nesrečah na železniški progi in enem požaru v industrijskem objektu. Ob zaključku se je vsem gasilcem zahvalil za podporo ob njegovem 22-letnem obdobju poveljevanja gasilske zveze Ivančna Gorica.

Od vodenja se je poslovil njen dosednji predsednik Lojze Ljubič, ki ga je soglasno izvoljen nadomestil Jure Strmole iz PGD Stična. Za poveljnika je Lovra Markoviča nasledil Slavko Zaletelj iz PGD Zagradec. Ob tej priložnosti so Lojzetu Ljubiču in Lovru Markoviču podelili naziv častni predsednik in poveljnik Gasilske zveze Ivančna Gorica.

Pod okriljem organizatorjev projekta LIFE Gospodarjenje z e-odpadki, družbe ZEOS, d. o. o., pod sloganom E-cikliraj, so občine Ivančna Gorica, Dobrepolje in Grosuplje v ponedeljek, 3. aprila 2017, skupaj z lokalnim partnerjem Javnim komunalnim podjetjem Grosuplje prejele 10 novih uličnih zbiralnikov za zbiranje e-odpadkov in odpadnih baterij, od tega 4 v ivanški občini.

V občini Ivančna Gorica se zabojniki nahajajo na naslednjih 4 lokacijah: pri ekološkem otoku v neposredni bližini Lekarne in Zdravstvenega doma Ivančna Gorica, pri Osnovni šoli Ferda Vesela v Šentvidu pri Stični, pri trgovini Tuš Market v Višnji Gori in v vasi Gabrovčec (Krajevna skupnost Krka).

Občina Ivančna Gorica je posadila 58 lip in grmovnice v drevoredu, ki je bil predviden že v sklopu občinskega podrobnega prostorskega načrta za obrtno cono I6/c Stransko polje. Poleg omenjenih lip poteka še zasaditev grmovnic na obrobju fitnesa na prostem, prav tako v Ivančni Gorici. V zgodbo o Življenju našega drevesa so v Ivančni Gorici tokrat vključili volno, roke in kvačko.

Projekt skupnostne umetnosti je vodila Jelka Rojec, učiteljica na OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični ob pomoči Knjižnice Ivančna Gorica in ZKD občine Ivančna Gorica, potekal pa je od 8. februarja do 2. aprila 2017. Odziv na povabilo h kvačkanju poljubnih kvadratov do velikosti 30 x 30 cm je bil izjemen. Prispelo je več kot 20 m² izdelkov. Sodelovalo je preko 80 ljudi iz cele Slovenije. Sestavili so 5 velikih kompozicij ter številne manjše. Štiri pravljicična drevesa so krasila vhod pred knjižnico, eno drevo pa pred občinsko stavbo na Sokolski ulici v Ivančni Gorici.

Vaščani Velikih Česnjic so se 2. aprila 2017 zbrali v podružnični cerkvi svete Ane, kjer je upokojeni stiški opat Anton Nadrah, ob somaševanju šentviškega župnika Izidorja Grošlja, blagoslovil prenovljen glavni oltar sv. Ane, ki ga je restavriral Miha Legan, in križev pot ter druga obnovitvena dela.

V zadnjih letih so se v cerkvi in njeni okolici postorila številna obnovitvena dela. V notranjosti cerkve sta bila v letih 2010 in 2011 obnovljena stranska oltarja sv. Uršule in sv. Florjana, obnovljene so nove cerkvene klopi, glavni lesteneec, prepleskan prezbiterij in ladja cerkve. Urejena je tudi zunanja osvetlitev cerkve, zelenica in asfaltiran dostop do cerkve. Na listo želja sedaj postavljajo obnovo prižnice.

Med Ivančno Gorico in Radohovo vasjo so na odseku pri Sv. Roku v Šentvidu pri Stični obnovili dva odseka državne ceste v dolžini 180 in 325 metrov. Obnova je posledica uspešnega pogajanja in terenskega ogleda Občine Ivančna Gorica s predstavniki Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo in Družbe za razvoj infrastrukture.

Na območju Krajevne skupnosti Stična so gradili kanalizacijo tretje in četrte faze. Tretja faza zajema krak od Gasilskega doma Stična do Vira pri Stični z navezavo na kanalizacijski sistem pri Osnovni šoli Stična, s četrto fazo, ki zajema območje za stiškim samostanom v vasi Gabrje pri Stični, pa so utrdili cesto. Na omenjenih lokacijah so med gradnjo položili še kable za optiko in za postavitve javne razsvetljave.

Kulturno društvo Godba Stična je ob praznovanju 40-letnice svojega neprekinjenega delovanja 6. maja 2017 priredilo jubilejni koncert. Stiška godba je že vrsto let nepogrešljiv del kulturnega in družbenega življenja v ivanški občini. Med pomembnejše nastope v domačem kraju zagotovo sodijo tradicionalni dogodki, kot so božično-novoletni koncerti in prvomajske budnice. Udeležujejo se tudi vsakoletnih srečanj godb Dolenjske in Bele Krajine, ki je pred kratkim potekalo tudi v Stični. Župan Dušan Strnad je godbenikom na jubilejnem koncertu izročil spominski kovanec Prijetno domače.

Zdajšnji predsednik Matjaž Kastelic je ob jubileju dejal, da so skozi vsa leta z delom napredovali, pridobivali nove člane, se selili v večje prostore, pridobili vedno več poslušalcev na koncertih ter postali najboljša pihalna godba v občini in hkrati tudi edina. Trenutna zasedba godbe šteje 67 članov, od tega so Marta Omejec, Tone Omejec, Marjan Omejec in Jože Čož člani že od prvih začetkov.

Godbo Stično so vodili trije kapelniki. Prvi je bil Viktor Kavalič, ki je godbo vodil kar dolgih 16 let in v marsikaterem vzbudil strast do glasbe ter zasidral duh godbe v zavest mladih. Pri svojem delu ni opravljal le dela dirigenta, temveč tudi delo učitelja in navdihujočega mentorja. Ko mu je zdravje začelo preprečevati vodenje godbe, je njegovo delo prevzel Maks Kozole. Danes godbo vodi kapelnik Vladimir Škrlec, ki je z godbeniki že deseto leto. Z njegovim prihodom je v njihovih vrstah zavel popolnoma svež veter igranja. Skladbe so postale zahtevne, njihovo podajanje pa pedagoško in strokovno.

Kulturno športno društvo Dob je v sklopu dnevov kulture v občini Ivančna Gorica organiziralo 2. kmečke igre. Obisk konjarjev iz Konjerejskega društva Gombišče pa je prireditve z vožnjo po bližnji okolici s konjsko vprego še obogatilo. Za dobro voljo in ples poskrbel ansambel Hec.

Občina Ivančna Gorica in Čebelarstva zveza Slovenije sta 23. maja 2017 v starem mestnem jedru Višnje Gore s krajšo prireditvijo postavila spominsko obeležje kranjski čebeli, ki ima dom v bližnjem gradu Podsmreka, kjer je v 19. stoletju aktivno delovala čebelarstva družina Rothschild, ki je zaslužna za ugled in razširjenost kranjske čebele v svetu.

V Stični so v maju 2017 po pol stoletja obudili 700-letno tradicijo semanjih dni. Na sejmu se je predstavilo nekaj deset ponudnikov tradicionalnih, danes že skoraj pozabljenih obrti. Sejem je obiskalo več kot 2.000 ljubiteljev domače in umetnostne obrti, ki so lahko svoje ročne spretnosti preizkusili tudi na delavnicah in ustvarjalnicah. Dogodek so s svojimi prisrčnimi nastopi popestrili tudi otroci lokalne osnovne šole.

Organizatorji so želeli s sejmom ob Stiškem potoku obuditi t. i. sejem exaudi, za organizacijo katerega je stiški samostan dobil pravice že v 13. stoletju in je potekal na postno oziroma šesto nedeljo po veliki noči. Obiskovalci obujenega sejma so si lahko med drugim ogledali obrti, kot so pletarstvo, lončarstvo, izdelovanje vozlov, kaligrafija, podkovanje konj, čebelarstvo in klekljanje.

V okviru sejma je po krožni poti vozil zapravljičček, ki je bil v veliko veselje predvsem mlajšim obiskovalcem, ki te zelo trajnostne oblike prevozov danes ne poznajo več. Otroci so lahko prisluhnili tudi pravljicam pod krošnjami, malo starejši pa so se udeležili vodenih ogledov po stiškem Muzeju krščanstva na Slovenskem in prisluhnili arheološki predstavitvi pomembne stiške starejše železnodobne naselbine Cvinger.

V Športni dvorani na Igu je 28. maja 2017 potekal zaključni turnir za naslov državnega prvaka v rokometu v kategoriji mlajših dečkov B (igralci letnika 2005 in mlajši). Poleg domačinov, ekipe ŠD Mokerc Ig, so nastopile še ekipe MRK Krka iz Novega mesta, RK Gorenje iz Velenja in RK SVIŠ Ivančna Gorica. Najmlajši upi ivanškega rokometu so v finalu premagali vse tri nasprotnike in osvojili naslov državnih prvakov. Drugo mesto so zasedli Novomeščani, tretje Ižanci in četrto Velenjčani.

Za RK SVIŠ Ivančna Gorica so nastopili: Andraž Retar in Jaka Fink (vratarja), David Skubic, Roš Omahen, Maks Kolarič, Žak Šparl, Martin Erčulj, Nejc Zavodnik, Martin Bradač, Jernej Miklič, Marko Maver, Dominik Pekeč, Maj Benčan, Tilen Glavan, Mark Hren, Nejc Zajc; trener Uroš Šparl, pomočnik trenerja Aleksander Polak, vodja moštva Avguštin Omahen. Uspeh so dopolnili še David Skubic, ki je bil hkrati najboljši strelac zaključnega turnirja, Žak Šparl in Andraž Retar, ki so bili izbrani v najboljšo sedmerico igralcev na turnirju. Roš Omahen pa je bil izbran za najboljšega igralca turnirja. Zahvalo za odlično delo si vsekakor zasluži trener Uroš Šparl, ki fante vodi po pravi poti.

V Temenici je 26. maja 2017 potekalo že tradicionalno srečanje podružničnih šol, ki že več kot 25 let poteka vsako leto v maju na eni izmed petih podružničnih šol.

Tokrat je bila gostiteljica Podružnična šola Temenica. Štirinajst prvo in drugošolcev, ki obiskujejo šolo v Temenici, je skupaj z zaposlenimi v goste sprejelo učence, njihove učitelje ter spremljevalce iz štirih okoliških podružničnih šol. Družabnega srečanja z bogatim kulturnim in športnim programom se je udeležilo čez 100 otrok iz PŠ Primskovo, PŠ Šentlovrenc, PŠ Velika Kostevnica in PŠ Štangarske Poljane.

Skoraj 300 drugošolcev iz dvanajstih osnovnošolskih razredov naše občine je ob koncu šolskega leta prejelo majice z likom Zelenega Bralčka ter napisom »Že berem sam«. Gre za projekt Knjižnice Ivančna Gorica pod vodstvom Petre Volkar. Z njim želijo v knjižnici opozarjati na pomen branja in na vpliv, ki ga ima na naše otroke.

S tremi razredi so se v knjižnici na OŠ Stična srečali župan občine Dušan Strnad, ravnatelj Marjan Potokar, učitelji in knjižničarji. Obiskala pa jih je pisateljica Aksinja Kermauner, ki se ukvarja s pisanjem knjig za slepe in gluhe.

Čebelarstvo društvo Krka in Zagradec je v Družbenem centru na Krki 2. junija 2017 praznovalo 110 let delovanja. Ustanovitev društva je opisana v junijski izdaji Slovenskega čebelarja daljnega leta 1907.

Slavnostna obletnica društva se je začela z mimohodom praporščakov ob zvokih Krških rogistov, s čebelarstvo himno v izvedbi Mešanega pevskega zbora Zagradec in gledališko igro – prikaz ustanovitve čebelarstva v prostorih Magovčeve hiše, ki so jo zaigrali člani domače gledališke skupine Kulturnega društva Krka.

Častitljivo 110. obletnico ČD Krka in Zagradec je župan Dušan Strnad izkoristil za zahvalo prizadevnim čebelarjem za ves trud ter društvu podelil spominski kovanec v podobi občinske blagovne znamke Prijetno domače. Zbrane so nagovorili župan Dušan Strnad, ravnatelj Osnovne šole Stična Marjan Potokar in podpredsednik Čebelarstva Slovenije Anton Tomec.

Ballasijev inštitut, Kulturni center Veleposlaništva Madžarske v Ljubljani, je 8. 6. 2017 pripravil predstavitev madžarskega prevoda Jurčičeve humoreske Kozlovska sodba v Višnji Gori. Knjiga je sicer že bila predstavljena v Višnji Gori na predvečer 24. pohoda po Jurčičevi poti. Na tej predstavitvi sta poleg prevajalke Júlie Bálint Čeh in avtorja ilustracij Štefana Horvata sodelovala tudi Pavel Groznik kot predstavnik Višnje Gore in Simona Zorko, predstavnica Območne izpostave JSKD Ivančna Gorica.

Plesna šola Guapa je v športni dvorani OŠ Stična prikazala poletno plesno produkcijo. V plesni predstavi, katere rdeča nit je bila zgodba iz legendarnega filma - muzikala Briljantina, je nastopilo 300 plesalcev, starih od treh let naprej.

V Ivančni Gorici je 21. junija 2017 potekalo uradno odprtje koloparka – pumptrack, poligona za kolesarje, s katerim Občina Ivančna Gorica podpira mlade pri učenju spretnostnih veščin s kolesi, rolkami, rolerji in skiroji.

Projekt je stal 30.000 evrov, izdelal pa ga je Zavod Aliansa v sodelovanju z ivanškimi podjetjem Milan Pušljar, s. p., ki je poskrbelo za zemeljska dela. Rekreacijski park ob vhodu v center Ivančne Gorice je obogaten še s kolesarnico in pitnikom za vodo. Prireditvev so z glasbeno točko obogatili mladi glasbeniki – kvartet klarinetov iz Glasbene šole Grosuplje, Enota Ivančna Gorica.

Podjetje Sitik v slovenske domove že 25 let prinaša zdravilne dotike narave in zapuščino najboljšega poznavalca zdravilnih rastlin, patra Simona Ašiča. Ta je v stiškem samostanu, s krajšimi prekinitvami, bival kar 73 let. Podjetje Sitik je 22. junija 2017 v stiški baziliki pripravilo prireditev ob 25-letnici življenja in uspešnega delovanja. Jabolčni kis, številni pripravki iz zdravilnih rastlin, tinkture, čaji, mazila, grenčica in sirupi so v ljudski medicini nepogrešljivi pri ohranjanju in tudi pridobitvi zdravja. V sklopu podjetja delujeta čajnica in zeliščna lekarna patra Simona Ašiča ter Samostanska vrtnarija Stična. Srebrno obletnico podjetja je orisal direktor podjetja Darko Ilar.

Predstojnik cistercijanske opatije, opat pater Janez Novak, je povedal, da je Cistercijanska opatija Stična leta 1992 ustanovila družbo Sitik, da omogoči širšemu krogu ljudi dostop do bogate dediščine patra Simona Ašiča, ki je bil že za časa svojega življenja najbolj znan stiški menih in je z veliko dobrote in potrpežljivosti razdal obiskovalcem zeliščarsko znanje, pridobljeno s študijem takrat dostopne literature. Izkušnje drugih strokovnjakov je dopolnjeval z lastnimi izkušnjami. Cistercijanska opatija ima od leta 2000 za izdelke, ki jih izdeluje po recepturah p. Simona Ašiča, registrirano lastno blagovno znamko.

Ob 25-letnici delovanja podjetja je bila izdana tudi knjiga z naslovom Jabolčni kis - v ljudskem zdravilstvu in kulinariki s patrom Simonom Ašičem. Obiskovalce je s predstavitvijo v etnološko razumevanje kisa, oziroma jesiha, popeljal etnolog in umetnostni zgodovinar profesor dr. Janez Bogataj.

V Šentvidu pri Stični je prvič potekal mednarodni folklorni festival »Šentfolk«, ki ga je priredilo domače Kulturno društvo Vidovo. V goste so povabili skupini iz tujine. Srbijo je zastopala folklorna skupina KUD Svetozar Marković iz Novega Sada, z italijanske strani pa se je festivala udeležila folklorna skupina Danzerini di Lucinica iz Furlanije.

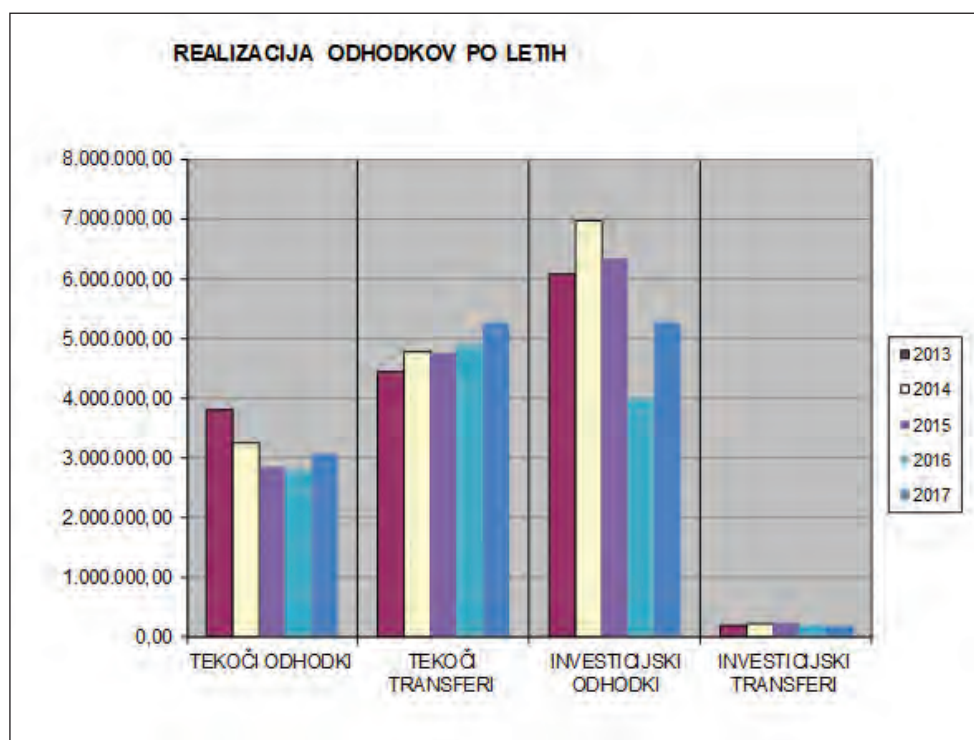

Gledališka skupina v letnem gledališču, naravnem amfiteatru ob Jurčičevi domačiji na Muljavi, že 37 let uprizarja Jurčičeva dela. Leta 2017 so predstavili Tihotapca. Povest je dramatzirala pokojna režiserka Danica Kastelic. Pod režijo sta se letos podpisala Saša Senica in Igor Adamič. Sceno je oblikoval Dore Južna, za postavitve pa je poskrbel Branko Glavan. Igralsko zasedbo sestavlja 30 igralcev – domačinov, celotno zasedbo s tehnično ekipo vred pa več kot 40 ljudi.

	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija	Realizacija
	2013	2014	2015	2016	2017
IL ODHODKI SKUPAJ	14.527.996,47	15.214.589,46	14.172.469,80	11.858.246,63	13.723.337,71
TEKOČI ODHODKI	3.798.104,14	3.253.840,57	2.848.690,07	2.776.773,50	3.055.918,24
TEKOČI TRANSFERI	4.446.565,88	4.773.892,43	4.761.474,46	4.896.649,27	5.241.186,80
INVESTICIJSKI ODHODKI	6.081.523,40	6.955.976,46	6.326.629,12	3.988.813,59	5.245.556,52
INVESTICIJSKI TRANSFERI	201.803,05	230.880,00	235.676,15	196.010,27	180.676,15

Realizacija odhodkov, razporejenih v skladu z ekonomsko klasifikacijo:

STOLETNO PODJETJE MOTVOZ IN PLATNO – OD KOD IN KAM

*Maja Kováč **

V pričujočem prispevku predstavljam diahroni pogled na tekstilstvo, pri čemer zajem perspektive zožim na Dolenjsko, kjer sledim dogajanju v grosupejski tovarni Motvoz in platno, ki obratuje že 97 let. Osvetliti želim predvsem splošno gospodarsko stanje v medvojnem obdobju in izjemno napredno idejo kot vodilo v ozdaju omenjene tovarne.

Osrednji surovini tekstilne industrije sta poleg bombaža, svile in volne zagotovo lan in konoplja, za katera bi lahko rekli, da sta na našem ozemlju prisotni že od nekdaj, saj prvi izhaja iz Sredozemlja, druga pa iz Azije in so jo uporabljali že Grki ter Rimljani. Njuna pridelava je na štajerskem, škofjeloškem, ljubljanskem in ribniško-kočevskem območju razvidna iz urbarjev, kjer sta omenjena kot del dajatev, izpričano pa je tudi platnarstvo. Po zaslugi Splošne šolske naredbe iz leta 1774 so se poleg splošne omike sčasoma institucionalizirala tudi ostala znanja, veščine in domače obrti.

Tako je bila verjetno prva uradna šola s področja, ki nas zanima, šola pletenja v Višnji Gori, ustanovljena leta 1764. Ljubljanski trgovec Leopold Bogataj je na ta način nadaljeval nogavičarsko tradicijo s poučevanjem, kar je zagotovilo usposabljanje kadra za novo nogavičarno. Ta je združevala delavce v obratu in kmečke predice. Dve leti za tem je možno zaslediti prvo tekstilno manufakuro na Dolenjskem, ki jo je financiral grof Ivan Ursini plemeniti Blagaj, zagotovil je statve in predice, strokovnjaka pa sta bila brata Bozini iz Trsta s svojimi tkalci. Tkalnica platna za jadra v Boštanju pri Grosupljem je izvažala izdelke prek Tržaškega zaliva, propadla pa je leta 1771. Brata sta se potem osamosvojila in delala v Trstu.

Slika 1: Grad Boštanj rodbine Ursini - Blagaj, fotografiral Carl de Gregorio, ok. 1899 (vir: Kamra.si)

* Študentka etnologije in kulturne antropologije, slovenistike, južnoslovanskih študijev ter rusistike; Dolenja vas pri Polici 2, 1290 Grosuplje.

Prelomni pojav je nedvomno industrijska revolucija, ki se je zgodila v Angliji. Prišlo je do več novosti, ki so se v praksi izkazale za zelo učinkovite. Produkcijo je povečala uvedba koka med taljenjem v plavžu, mehanskega tkalnega stroja in še posebej izum parnega stroja. Ta se je sprva od leta 1785 uporabljal v predilnicah bombaža, kasneje pa so ga nadgradili še za parnik in lokomotivo. Pri vpeljavi nove tehnologije so bili angleški raziskovalci, učenjaki prvi in so dosegali osupljive rezultate, ostali pa so jih po njihovem zgledu posnemali. Po odpravi trgovske blokade s kontinentalno Evropo leta 1814 se je industrija z modernejšo opremo razširila po predelovalnih obratih in nadomestila manjše manufakturne delavnice. Poseben izkoristek so dosegli pri izkopavanju premoga in v tekstilni industriji v Franciji, Nemčiji, Belgiji, na Češkem in drugod. Kot najbolj priljubljen material se je namesto lanu in konoplje uveljavil bombaž, predenje je postalo mehanično, kasneje tudi tkanje. V 19. stoletju so bile z italijanskim in avstrijskim kapitalom ustanovljene prve in največje tekstilne tovarne na Slovenskem, te so bile v Ajdovščini, Trzinu, Ljubljani, Litiji in Preboldu, ki so bile (razen Trzinca) leta 1912 združene v koncern Vereinigte österreichische Textilindustrie A.G.

Po prvi svetovni vojni so bile potrebe po novem blagu zelo velike, saj so zaloge pošle, tekstilna industrija pa je imela pred seboj obsežno nalogo poskrbeti za le-te v na novo konstruirani državi. Šorn navaja tri razloge za nena(va)den razvoj: »1. ker je bilo ob prevratu na našem ozemlju le 11 tovarn in se je v času med obema vojnama pomnožila kar za 92 novih tovarn, 2. ker je doživljala ta panoga konjunkturo prav takrat, ko je bila ostala industrija v krizi (1930–1934), 3. ker je bil v tekstilstvu zelo močno zastopan prav češki kapital.« (Šorn, 1959: 14).

Ponovno obratovanje tovarn se je začelo v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, tekstilna industrija je imela z mednarodnimi dogovori precej zaščiten status, tudi zaradi tujega delniškega kapitala in kreditov. Velika ugodnost je bila tudi ukinitvev carin pri uvozu strojev in orodja iz Avstrije ter Češkoslovaške. Na ta način so se obnavljale že obstoječe predilnice in tkalnice, gradile pa so se tudi nove – sprva tkalnice, nato še ostali obrati (predilnice, kjer so morali surovino še pripraviti za nadaljnjo obdelavo, barvarne itd.).

Slika 2: »Geografska razmestitev industrije v Sloveniji leta 1939« (Šorn, 1959: 11)

Po prvem obdobju uspešnega delovanja in razživetve tekstilne industrije je zlom borze leta 1929 povzročil nekaj nevšečnosti. Gospodarska kriza je na splošno povzročila padanje cen, manjšanje kupne moči, kar je povezano s tujo konkurenco, ki je ponujala cenejše izdelke in so zato pri njih opravljali večja naročila, zato so se podjetja zapirala in prišlo je do povečevanja stopnje brezposelnosti. Tako kot celotna Slovenija, Šorn ugotavlja, da je bila Dolenjska dolgo industrijsko nerazvita, kar je razvidno tudi iz zemljevida, ki prikazuje razporejenost tovarn po Sloveniji leta 1939.

Vendar se je stanje začelo izboljševati z izgradnjo južne železnice, ki je leta 1893 dobila razcep Ljubljana–Kočevje, ki vodi skozi Grosuplje in Velike Lašče, ter leto kasneje progro Grosuplje–Novo mesto prek Višnje Gore, Trebnjega in Mirne Peči, ki se konča pravzaprav v Straži, nekoliko naprej do Novega mesta.

Ugodne razmere je omogočila tudi bližina vode: v Grosupljem Grosupeljščica, v Kočevju Rinža, v Novem mestu pa Krka, na kateri je bila v Zagradcu že leta 1923 dograjena hidroelektrarna. Antonu Šinkovcu se je lokacija v Grosupljem zdela mikavna zaradi širnih obdelovalnih površin za gojenje lanu in konoplje, poleg tega pa je v neposredni bližini železnica, torej je poskrbljeno še za transport surovin in/ali izdelkov. Novo mesto pa ima poleg tega obetaven položaj še zaradi neposredne bližine hrvaške prestolnice.

Ravno zaradi visokega deleža kmečkega prebivalstva je to zanimivo področje za raziskovanje povezanosti kmetijstva in tekstilne industrije. Ljudje so namreč živeli na območju, ki ni dosti ponujalo: zaradi pomanjkanja finančnih sredstev se ni vlagalo v tehnološki napredek, orodja in infrastrukture, zato je bil tudi hektarski donos vedno manjši. Poleg tega je večina prebivalstva živela na majhnih kmetijah, ki so se za preživetje morale ukvarjati še z gozdarstvom ali raznimi ročnimi deli (npr. suha roba v Suhi krajini), sicer pa so postali dninarji pri večjih kmetih, kjer je bilo njihovo priložnostno delo poplačano s hrano in ostalimi dobrinami. Kmetje so se sprva zadolževali, da bi se znebili dolgov, si zagotovili hrano, oblačila, zavarovanje, vendar so se ponovno zadolžili z namenom izboljšanja stanja, modernizacije, kar je pogosto privedlo tudi do prodaje zemljišč, ki pa so bila na novomeškem zelo draga, razen v primeru prisilnih dražb. Zlasti večji kmetje so v ta namen jemali kredite, ki so jih ponujala podjetja in prav tako mestne hranilnice.

Leta 1921 so v Grosupljem ustanovili Mehanično vrvarno, terilnico in predilnico. Začetnik je bil Kranjčan Anton Šinkovec, ki je dejavnost dobro poznal že iz družine, saj je bil sin vrvarja, poleg tega pa se je v tej smeri izobraževal tudi v tujini.

Kmalu po začetku obratovanja se je začela velika gospodarska kriza, poleg tega pa so se na jugoslovenskem tržišču pridružili še sovjetski izdelki lanenega prediva, zato so postavili na mesto direktorja Metoda Dularja, da bi bil izvršil likvidacijo, vendar je tovarno dobro vodil in se je ohranila oz. še razširila. Dodali so obrate za trenje, tkanje, beljenje in predenje. Podjetje se je preimenovalo v Motvoz in platno in je začelo z 88 delavci, od 1934 do začetka 2. svetovne vojne pa jih je zaposlovalo okoli 480.

Slika 3: Tovarna Šinkovec, fotografiral Anton Nadižar, ok. 1925 (vir: Kamra.si)

Kar se tiče priskrbe surovin, so na Dolenjskem povprečno največ lanu pridelali v srezu Novo mesto, kjer je bilo od skupnih 44.496 hektarjev površine skoraj 43 % njiv (t.j. 18.913 hektarjev), pri čemer lan zaseda 180 hektarjev. Ti podatki potrjujejo domnevo, da lan ne spada med najpogostejše posevke. Na celotnem slovenskem ozemlju je bilo leta 1939 posejanih okoli 1000 hektarjev lanu.

Na Dolenjskem in v Beli krajini so gojili po 10 hektarjev konoplje, torej ni šlo za velike količine, ki bi se lahko preusmerile v tovarne. Motvoz in platno na primer je konopljo uvažal iz Bačke.

Glavni surovini grosupeljske tovarne Motvoz in platno sta bili lan in konoplja, pri čemer so iz finejšega lanu izdelovali platno, iz grobega lanenega prediva in konoplje pa vrvi. Že od samega začetka se pojavlja vizija sodelovanja z okolico, kar je izrazil že sam ustanovitelj Anton Šinkovec pri izbiri lokacije. S projektom odkupovanja lanu in razdeljevanjem semen je začel takoj ob ustanovitvi tovarne, napisal pa je tudi kratek priročnik za pridelovalce *O pridelovanju lanu*.

Poleg tega so dolenjskim kmetom priskrbeli semena lanu z dolgimi vlakni – takšne so predvsem češke in baltske vrste, natančneje pernavska in riška – in jih izobraževali, da so pridelali čim boljši lan – konoplji se niso toliko posvečali, saj so jo uvažali – ter da so s pravilno skrbjo zanj dosegli čim večji hektarski donos. V ta namen je Dular, naslednji direktor tovarne, v sodelovanju z Martinom Zupančičem, ki je študiral gozdarstvo, in kmetijskim svetnikom Dravske banovine Vinkom Sadarjem začel izdajati časopis *Lan in konoplja*, kjer so bili podrobno in razumljivo razloženi postopki pridelave lanu, se pravi o setvi, gnojenju, cvetenju, puljenju in tudi ostalih lastnostih rastline. Dular, predvsem pa Zupančič, sta kmetovalce tudi obiskovala, da so se o vsem osebno pogovorili. Od kmetov je tovarna Motvoz in platno z gotovino odkupovala lanišče, pezdir in tudi seme. Kmetje so bili te pomoči in nasvetov deležni brezplačno, zainteresirani so se morali le prijaviti na upravo časopisa, ki je bila pravzaprav locirana na Dularjevem domu v Stranski vasi – danes na Stranski poti – v Grosupljem. Ob deževju so imeli v okoliških krajih možnost izposoje nepremočljivih pregrinjal, s katerimi so zaščitili polja.

O dejanskem gojenju in priljubljenosti za prodajo pišeta Anton Mrkun in Janez Šeme. Na podlagi

poljudnoznanstvenega časopisa, katerega namen je bil spodbujanje lanarstva, je nastal istoimenski priročnik kmetijskega svetnika, inženirja Vinka Sadarja. Tudi on poučuje z opisi lanu in konoplje, v rubrikah ‚Razvoj našega lanarstva po vojni‘ in ‚Ali se lanarstvo v dravski banovini splača ali ne?‘ pa je njegov namen spretno izražen: ljudi vabi h gojenju lanu, saj bodo s tem pomagali sebi in prispevali k napredku industrije.

Po ocenah avtorjev Krajevnega leksikona dravske banovine jim je to uspelo: »Predilnica lanu je zamašila veliko vrzel v naši domači industriji, ker smo morali preje skoro vso laneno prejo uvažati. Za okolico pa je tovarna važna radi delavskega zaslužka in vnovčenja lanišča.« (Tekstilna industrija, 1937: 645).

V navezavi na Sadarja poudarjam, da je bilo sodelovanje med kmetijstvom oz. kmeti in tekstilno industrijo razvito na več ravneh. V seminarski nalogi sem se osredotočila predvsem na zagotavljanje surovin za nadaljno predelavo. S prodajo lanu bližnjim podjetjem so si kmetje zagotovili odjemalca pridelka in zaslužili za preživetje. Drug del pa predstavljajo zaposlitve, ki so prav tako pripomogle k izboljšanju življenjskega standarda v medvojnem obdobju.

V tekstilstvu so – po ustnem pripovedovanju Ivane Zupančič in drugih bivših delavk – v vročini in prahu delale predvsem ženske, kar pa je razumljivo, saj je njihova vloga pri tekstilstvu velika že tradicionalno gledano, saj so v preteklosti trle, predle in tkale večinoma ženske. Pri tem so jim bile pripisane posebne sile, še posebej ob trenju, ko so ženske pokazale svojo potrpežljivost in moč. Terice so bile ob tem opravilu dobro razpoložene, nagajive, veliko je bilo namigovanja na spolnost, na večernih zabavah pa sta določena fant in dekle uprizorila snubitev.

Ob vsem tem sem se namenila opraviti še nekajdesetletni preskok v sedanost in se za konkretne informacije obrnila na upravo podjetja, ki je do nedavnega obratovalo pod imenom Motvoz, delniška družba. Žal mi ni uspelo vzpostaviti stika z njimi, saj so v stečajnem postopku – tovarniški prostori se praznijo, ljudje odhajajo, stroji pa so prodani v Srbijo. Na samem začetku, še posebej pod vodstvom upravitelja Metoda Dularja, je tovarna pripomogla k razcvetu grosupeljske občine in višanju življenjskega standarda, v drugi polovici 20. stoletja pa se je uspešno prilagodila trgu s sprejetjem novih materialov iz umetnih mas in s širjenjem specifičnosti. Pod vodstvom Antona Laknerja so namreč začeli proizvajati tudi folije, plastificirane vrvi, vrečke ipd. Na podlagi teh dejstev velja poudariti, da je Motvoz stoletno podjetje! V smislu, da obratuje že skoraj sto let in obenem da je podjetje, ki je nedvomno zaznamovalo stoletje.

Bibliografija:

- Adamič, France, 1969, Anton Šinkovec in začetek grosupeljske industrije. V: *Zbornik občine Grosuplje, 1*, str. 115–118.
- Adamič, France, 1990, Metod Dular (1899–1990). *Naša skupnost (Grosuplje)*, 16 (4, november): 4.
- Cerar, Estera, 2012, Razvoj tekstilne obrti v prvi polovici 20. stoletja. *Tekstilec: glasilo slovenskih tekstilcev*, 55 (4): 323–334.
- Dular, Metod, 1975, Prispevek k vlogi tovarne Motvoz in platno v NOV. V: *Zbornik občine Grosuplje, 7*, str. 79–88.
- Dular, Metod, 1977, Lan in konoplja. V: *Zbornik občine Grosuplje, 9*, str. 303–307.
- Gestrin, Ferdo, 1991, Industrijske rastline (lan, konoplja, murve) na Slovenskem. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 39 (3): 39–44.
- Kocjan Ačko, Darja in Tatjana Rijavec, 2010, Gospodarsko pomembne lastnosti domačega lanu (*Linum usitatissimum* L.) iz Bele krajine ter možnosti ponovne pridelave in predelave. V: *Novi izzivi v poljedelstvu 2010*, str. 160–168.
- Kresal, France, 1976, *Tekstilna industrija v Sloveniji: Razvoj tekstilne industrije v Sloveniji 1918–1941*. Ljubljana: Založba Borec.
- Mandekić, Vinko, 1946, *Konoplja i lan*. Zagreb: Poljoprivredni nakladni zavod.
- Mrkun, Anton, 1940, Platnarstvo v dobrépoljski dolini. *Etnolog: glasilo Etnografskega muzeja v Ljubljani*, 13: 107–115.
- Sadar, Vinko, 1935, *Lan in konoplja*. Ljubljana: Kmetijska matica.
- Sadar, Vinko, 1937, Poljedelstvo. V: *Krajevni leksikon dravske banovine*. Ljubljana, str. 18–23.
- Samec, Drago, 2006, Lan in konoplja ter 70 let časopisja v Grosupljem. *Grosupeljski odmevi*, 32 (5): 18–19.
- Smerdel, Inja, 1998, Dediščina lanu in platna na Slovenskem=The Slovene linen-making tradition. V: *Linen on net: The common roots of the European linen patterns: Finland, Italy, Slovenia, Sweden (Udine)*, str. 73–96.
- Struna, Andrej, 1990, 70 let tovarne Motvoz in platno. V: *Zbornik občine Grosuplje, 16*, str. 55–58.
- Šeme, Janez, 1992, Lan: Spomini na domačo pridelavo in izdelavo lanu. V: *Zbornik občine Grosuplje, 17*, str. 169–176.
- Šinkovec, Anton, [1925], *O pridelovanju lanu*. Grosuplje: Samozaložba.
- Šorn, Jože, 1959, Razvoj industrije v Sloveniji med obema vojnama. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 7 (1): 10–21.
- Šorn, Jože, 1976, Novomeška industrija med obema vojnama. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino*, 24 (1): 38–42. Šorn, Jože, 1984, *Začetki industrije na Slovenskem*. Maribor: Obzorja.
- Tekstilna industrija, 1937. V: *Krajevni leksikon dravske banovine*, str. 640–647.
- Vodopivec, Nina, 2007, *Labirinti postsocializma: socialni spomin tekstilnih delavk in delavcev*. Ljubljana: ISH.

POPLAVE LETA 2014 V DOBREPOLJU

*Mitja Peček **

Za poplave v Sloveniji lahko rečemo, da so zaradi lege Slovenije na stičišču sredozemskega, celinskega in alpskega podnebja, kjer so vremenski pojavi precej burni, del naše stvarnosti. V povprečju imamo, glede na ostale evropske države, nadpovprečne vrednosti padavin in Alpe so eden najbolj omočenih delov Evrope. Tu pa se pojavijo idealne razmere za nastanek rečnih poplav, zato jih ne moremo šteti za neobičajne. Če pa govorimo o poplavah na Dolenjskem krasu, pa so stvari precej bolj zapletene. Res je, da imamo veliko manj padavin kot Alpe, ampak so poplave veliko bolj nepredvidljive. Laik bi mislil, da na kraških poljih poplave niso mogoče, saj voda odteka v podzemlje. To je seveda delno res, ampak vse vode ne odtečejo tako hitro. Zato bom v tem članku poskušal predstaviti, kako nepredvidljive in kompleksne so poplave na kraških poljih zaradi kraškega podzemlja. Za analizo sem uporabil podatke o zadnjih poplavah v Dobrepolju leta 2014 in ukrepe za zmanjšanje poplavne ogroženosti.

V Dobrepolju in Struški dolini smo imeli v zadnjih 100 letih štiri večje poplave in kar nekaj manjših. Največje poplave so bile leta 1933. O njih vemo le to, do kod je voda segala v Strugah, kaj več pa ni zapisano. Ob poplavah iz leta 1954 ni zapisano nič. Ohranile so se le govorice, da je voda tekla v Kompoljah tudi po vzhodni strani naselja čez Krvice. Leta 1954 so postavili prvo vodomerno postajo na Rašici. Z beleženjem vodostaja pa so začeli šele po poplavi. Tako žal nimamo nobenih podatkov za poplave tistega leta. Leta 2010 smo imeli tretje katastrofalne poplave, ki so primerljive s tistimi iz leta 1933. Predvsem pa so bile poplave leta 2010 nekakšen alarm pri ljudeh, saj so se začeli zavedati, da je narava z vso svojo lepoto lahko tudi uničevalna. Po poplavah se je govorilo, da so bile primerljive dogodku s povratno dobo 100 let, kot rečejo hidrologi, ter da so bile poplave pred malo manj kot stotimi leti, leta 1933, tudi uničevalne. Potemtakem se poplave vsaj naslednjih 100 let ne bi smele ponoviti. Pa temu žal ni tako. Povratna doba 100-letnega pretoka pomeni statistično verjetnost pojava 100-letnega pretoka na vodomerni postaji (VP) oziroma mestu, kjer je delana analiza v enem letu. Zato govorimo o verjetnosti pojava v enem letu. Pretok reke na VP s povratno dobo 100 let pomeni, da obstaja 1 % verjetnosti, da bo tak pretok nastal v enem letu. Pretok reke s povratno dobo 5 let pa pomeni, da obstaja 20 % verjetnosti, da bo tak pretok nastal v enem letu. V splošnem velja, da poplave večinoma ne nastopijo z enako povratno dobo na celotnem vodotoku istočasno in da so dogodki med seboj nepovezljivi oziroma neodvisni drug od drugega. Sam dogodek je ponovljiv ne glede na čas, povratno dobo ali ostale dogodke. Tako imamo lahko več poplav s povratno dobo 100 let vsako leto. In to nam je dokazala tudi narava. Po poplavah septembra 2010 smo bili deležni še štirih poplavnih dogodkov. Podatki niso bili primerljivi s poplavami 2010 oziroma 100-letnemu pretoku, ampak so bile nekoliko nižje z manjšim obsegom. Kljub temu pa so se občani, predvsem pa vaščani Kompolj, prebudili in zahtevali, da se v občini nekaj spremeni glede zmanjšanja poplavne ogroženosti. Poplave so bile zelo specifične glede na pridobljene podatke. V tabeli 1 so časovno prikazane maksimalne višine vodostajev in pretokov Rašice na VP Rašica od 2010 pa do 2014.

Datum:	Višina vodostaja (cm):	Pretok (m ³ /s):
19.09.2010	250	54,595 ¹
11.11.2013	216	31,465
20.01.2014	206	29,062
13.09.2014	228	36,523
7.11.2014	215	31,073

Tabela 1: Maksimalne vrednosti med letoma 2010 in 2014 za Rašico na VP Rašica

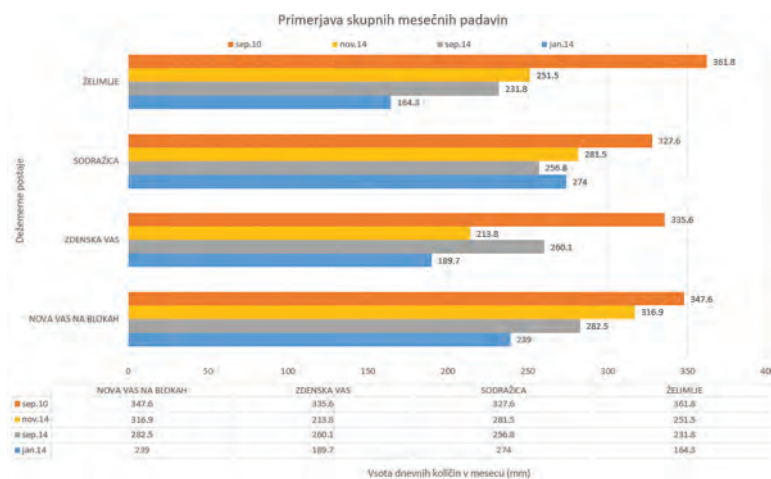
* Univ. dipl. inž. vodarstva in komunalnega inženirstva

** Podatek ni točen, ker je bila VP v času maksimalnega vala poplavljen, dejanske vrednosti so višje.

V novembru leta 2013 smo imeli prvi poplavni dogodek. Poplave niso bile tako obsežne. Rašica ni v celoti poniknila v Ponikvah, ampak se je razlila proti ponikovskemu ravniku in tam poniknila. Tistega dne so na VP Rašica izmerili pretok 31,46 m³/s pri višini vodostaja 216 cm. Leta 2014 smo že v januarju imeli malo bolj obsežne poplave. Poplavne vode zopet niso v celoti poniknile na ponikovskem ravniku, ampak so se razlile proti Predstrugam, nato proti Vidmu, mimo Podpeči in Podgore ter skozi vas Kopolje. Poplavne vode so vas Kopolje poplavile le na zahodnem delu in poniknile dolvodno od Kopolj na Mlakah. Zaradi manjšega volumna poplavne vode so bile poplave veliko manj obsežne kot leta 2010. Izmerjeni podatki tistega dne na VP Rašica so bili: višina vodostaja 206 cm in pretok 29,06 m³/s.

13. septembra 2014 so bile zabeležene maksimalne vrednosti tistega leta. Izmerjen pretok je bil 36,52 m³/s pri višini vodostaja 228 cm. Poplavne vode Rašice niso v celoti poniknile v Ponikvah, ampak so se razlile proti ponikovskemu ravniku ter brez vsakršne škode poniknile na poti proti Predstrugam. Kljub največjemu pretoku v obravnavanem obdobju nismo imeli poplav, kot so bile v januarju 2010. Sledile so četrte katastrofalne poplave. Vode Rašice, ki niso poniknile v Ponikvah, so se razlile po ponikovskem ravniku in nadaljevale pot po ustaljeni suhi strugi do vasi Kopolje. Zaradi velikih količin vode je vas obilo tako iz zahodne kot iz vzhodne strani. Poplavne vode so se nadaljevale proti Mlakam in Struški dolini, kjer so poniknile. Tistega dne so na VP Rašica izmerili pretok 31,07 m³/s pri višini vodostaja 215 cm. Če v grobem analiziram zgornje podatke posameznih dogodkov, vidim, da smo imeli maksimalne količine septembra 2014, če pa pogledam obseg poplav, je bil daleč največji poplavni dogodek novembra 2014. Zanimivi so tudi podatki, izmerjeni v januarju in novembru 2014. Količine so skorajda identične, obseg poplav pa znatno manjši. Vse te razlike med obsegom poplav in zabeleženimi podatki na VP Rašica lahko pripišemo kompleksnosti kraškega podzemlja. V nadaljevanju bom podrobno analiziral podatke za posamezne poplavne dogodke in podatke o najbolj vodnatem obdobju februarja 2014.

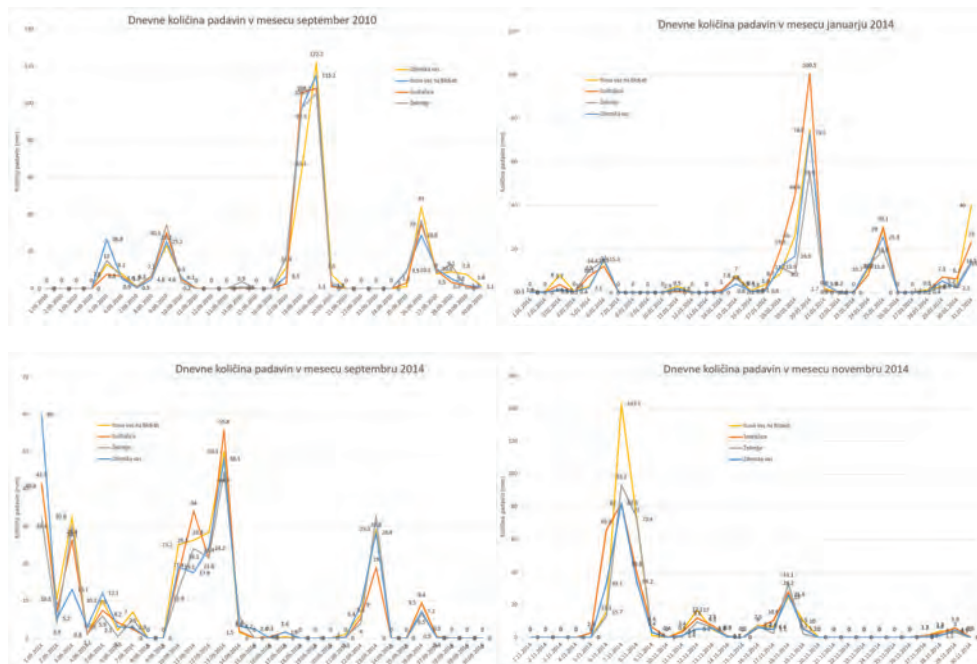
Za lažje razumevanje je potrebno analizirati padavine in podatke iz dežernih postaj. V Sloveniji jih imamo kar nekaj, ki dnevno spremljajo količino zapadlih padavin. Na povodju Rašice na žalost nimamo dežernih postaj, imamo jih pa na obronkih: Želimlje, Nova vas na Blokah, Zdenska vas in Sodražica. V preteklosti sta bili še postaji Rob in Sveti Vid, ki sta prenehali z delovanjem. Pri analizi sem upošteval vse delujoče postaje, za skupno letno količino padavin pa tudi podatke s postaj Rob in Sveti Vid za obdobje delovanja med 1961 in 2006.

Graf 1: Skupne mesečne padavine

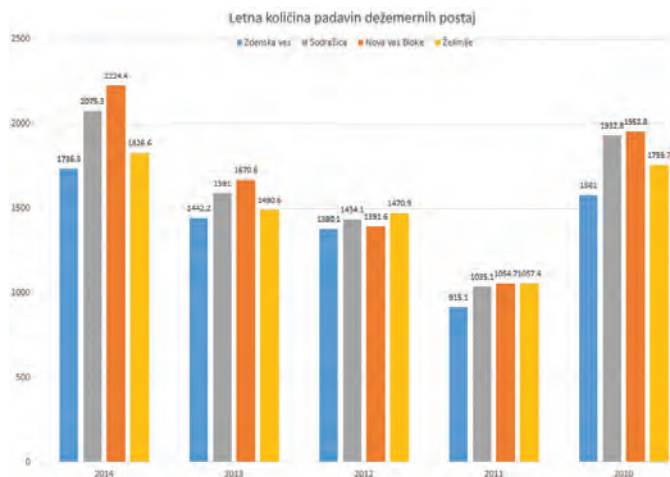
Za primerjavo sem imel podatke iz zadnjih večjih poplav leta 2010. In ker vemo, da so bile to ene večjih poplav, za katere imamo podatke, sem poskušal prikazati količine padavin v številkah. Na grafu 1 imamo prikazane mesečne količine padavin za september 2010, januar 2014, september 2014 in november 2014. Iz zbranih podatkov vidimo, da so mesečne količine padavin nadpovprečne v septembru 2010. V nadaljnji analizi pa ugotovimo, da so letne količine padavin nadpovprečne v letu 2014.

Na spodnjih grafih so prikazane dnevne vrednosti za dežemerne postaje: Želimlje, Nova vas na Blokah, Zdenska vas in Sodražica za obdobje enega meseca v času poplavnega dogodka.

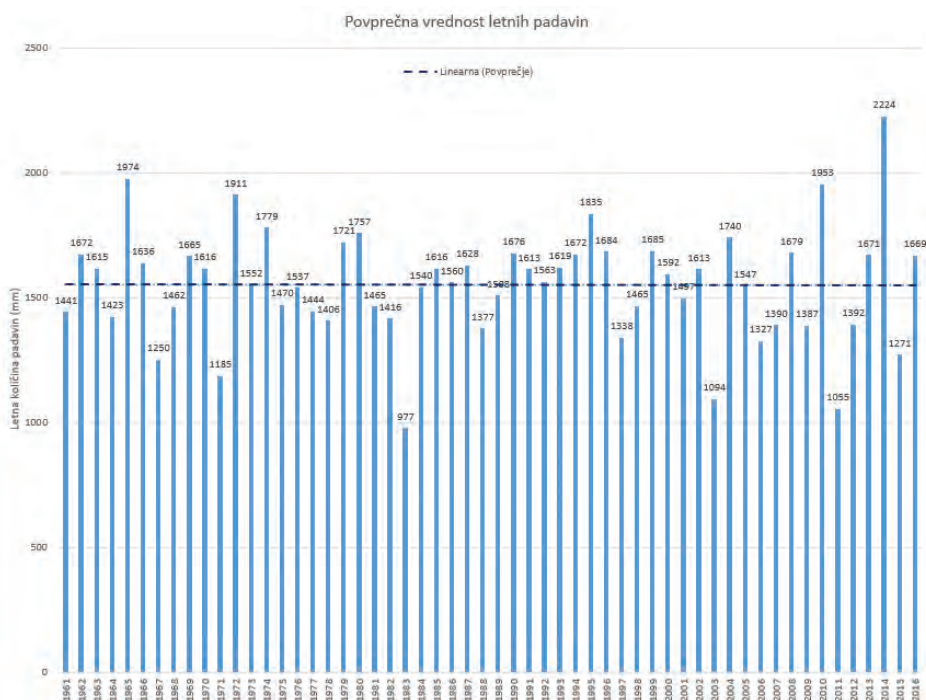
Graf 2: Dnevne količine padavin v času poplavnega dogodka

Iz zgornjih podatkov vidimo, da je bila maksimalna dnevna vrednost padavin v novembru 2014 izmerjena 143,1 mm/m² na postaji Nova vas na Blokah in ne leta 2010, kot bi pričakovali glede na obseg poplav ter podatek o nadpovprečni mesečni vrednosti padavin. Tudi drugod se vrednosti nevarno približajo vrednostim iz leta 2010. Glede na to, da smo imeli leta 2014 štiri obdobja večjega dežja, pojasnujem, kako je s povprečnostjo za obdobje 2010–2014.

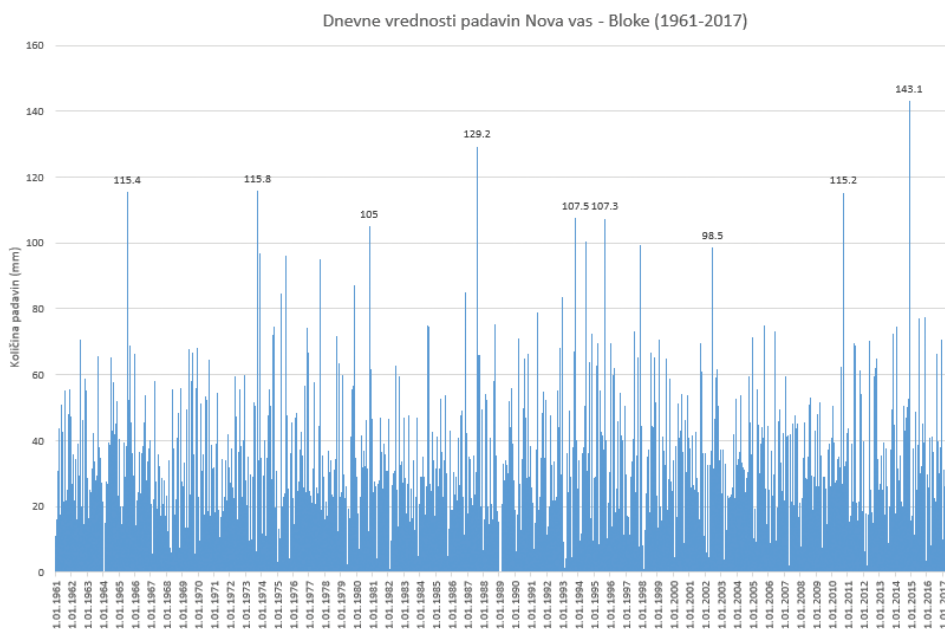
Graf 3: Letna količina padavin

Povprečne vrednosti padavin na posameznih postajah za leto 2014 presegajo povprečne vrednosti padavin za leto 2010 za 150–200 mm/m². Potemtakem je bilo leto 2014 bolj vodnato kot leto 2010. Koliko bolj vodnato pa je bilo leto 2014 glede na celotno povprečje padavin v času merjenja? Izračunal sem povprečje za postajo Nova vas na Blokah, ker je ta postaja najbolj reprezentativna za povodje Rašice. Prišel sem do zelo impresivnih rezultatov.

Graf 4: Letno povprečje padavin za postajo Nova vas na Blokah

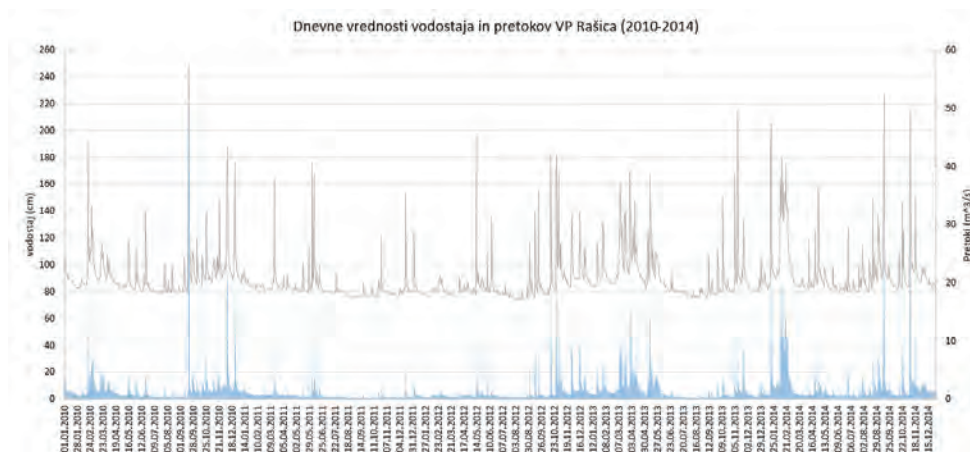
Povprečna vrednost zapadlih padavin za obdobje od 1961 do 2016 za dežemerno postajo Nova vas na Blokah znaša 1510 mm/m² letno, če izvzamemo leto 2014. Iz grafa 4 lahko razberemo, da daleč najbolj izstopa leto 2014. Na grafu 5 so prikazane dnevne vrednosti za obdobji 1. 1. 1961 in 1. 8. 2017. Za postajo Nova vas na Blokah sem analiziral posamezne maksimalne vrednosti s poplavnimi dogodki.

Graf 5: Dnevne vrednosti padavin za postajo Nova vas na Blokah

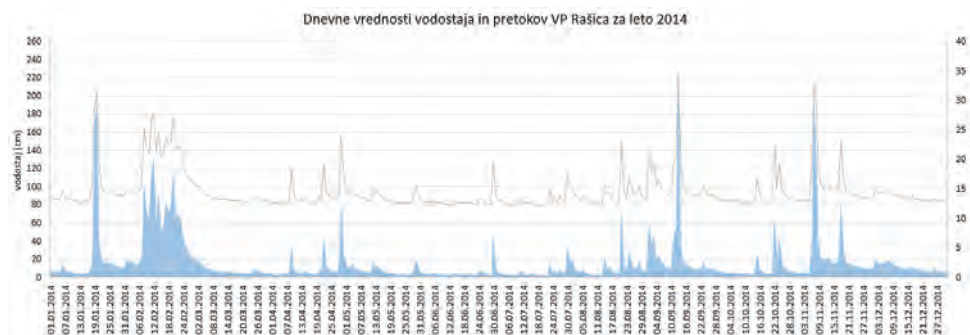
Kot vidimo, poplavni dogodki sovpadajo s posameznimi konicami zapadlih padavin. Ponovno izstopa dnevni podatek zapadlih padavin 8. 11. 2014. Kot smo že ugotovili, je bilo leto 2014 daleč najbolj vodnato in tudi z največ zapadlega dežja v 24 urah za obdobje od 1961 do 2017. Glede na podatke o padavinah imamo v letu 2014 veliko srečo, da živimo na kraškem svetu. Če bi vse vode, ki se zberejo na porečju Rašice, ne odtekale v podzemlje, bi imeli v Dobrepolju in Struški dolini poplave epskih razsežnosti.

Po analizi vseh hidrometeoroloških podatkov je potrebno pregledati tudi podatke o vodostajih in pretokih na Rašici. Potrebno se je zavedati, da vsaka konica na dežemerni postaji še ne pomeni poplav ali razlivanje Rašice. Pomemben je volumen vala in nasičenost kraškega podzemlja. Na grafu 6 so zbrani podatki o višini vodostajev in pretokov za VP Rašica. Pri tem je treba poudariti, da je VP v času poplav, ki presegajo 55-60 m³/s, preplavljena in ne prikazuje pravih podatkov. To pomeni, da so konice maksimalnih pretokov in vodostajev še višje.

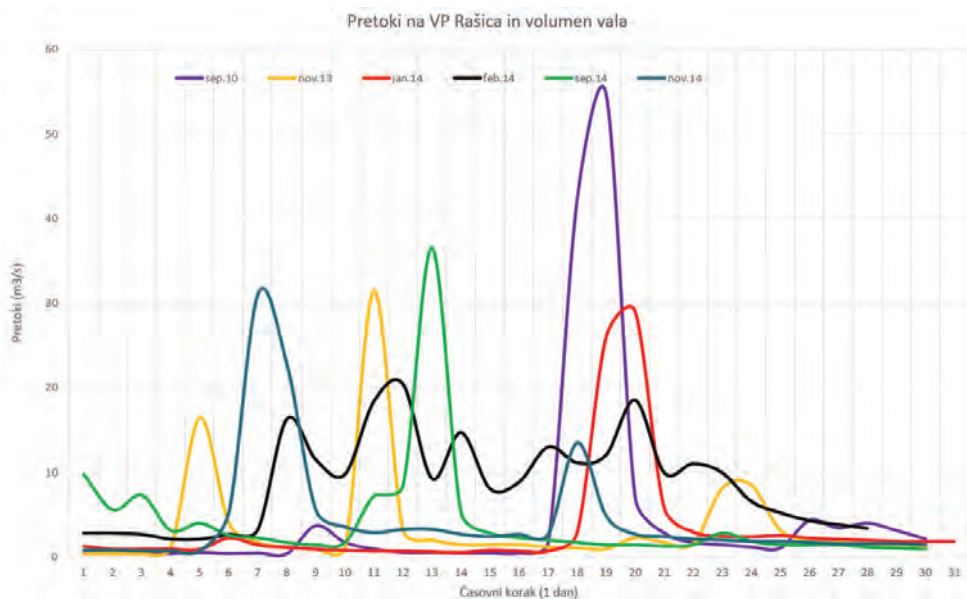
Graf 6: Dnevne vrednosti vodostaja in pretokov (2010-2014)

Kot sem pri hidrometeorološki analizi ugotovil, da je bilo leto 2014 najbolj vodnato, se to odraža tudi na pretokih Rašice. Podatki kažejo, da smo imeli kar nekaj obdobj s povečanimi pretoki. Tudi v letu 2013 so bili povečani pretoki, ampak niso presegli $20 \text{ m}^3/\text{s}$.

Graf 7: Dnevne vrednosti vodostajev in pretokov na VP Rašica za leto 2014

V letu 2014 smo torej imeli tri dogodke. Med njimi sta najbolj izstopala januar in november, saj smo takrat imeli poplave v Dobrepolju. Pri analizi sem upošteval še dogodka v mesecu februarju in septembru, ko smo imeli najbolj vodnat mesec. Za primerjavo smo vzeli tudi podatke o poplavah septembra 2010. Za poplave sta pomembna dva dejavnika, in sicer volumen poplavnega vala in nasičenost kraškega podzemlja. Zato sem na podlagi razpoložljivih podatkov izračunal volumne valov za posamezne dogodke.

Graf 8: Graf pretokov za posamezne dogodke

Na grafu 8 sem zbral pretoke v odvisnosti od časa z VP Rašica za: september 2010, november 2013, januar 2014, februar 2014, september 2014 in november 2014. Na podlagi teh podatkov sem izračunal volumen vala za obdobje trajanja povečanih pretokov.

V tabeli 2 sem za posamezne poplavne dogodke prikazal volumen vala v času padavin, trajanje padavin in dnevni maksimalni volumen vala.

Dogodek	Volumen celotnega vala (m ³)	Čas trajanja (dni)	Dnevni maksimalni volumen (m ³)
sep.2010	9,360,000	5	4,717,008 ²
nov.2013	3,400,000	6	2,718,576
jan.2014	5,820,000	6	2,510,957
feb.2014	18,100,000	17	1,602,202
sep.2014	5,470,000	7	3,155,587
nov.2014	6,200,000	7	2,684,707

Tabela 2: Volumni glede na poplavni dogodek

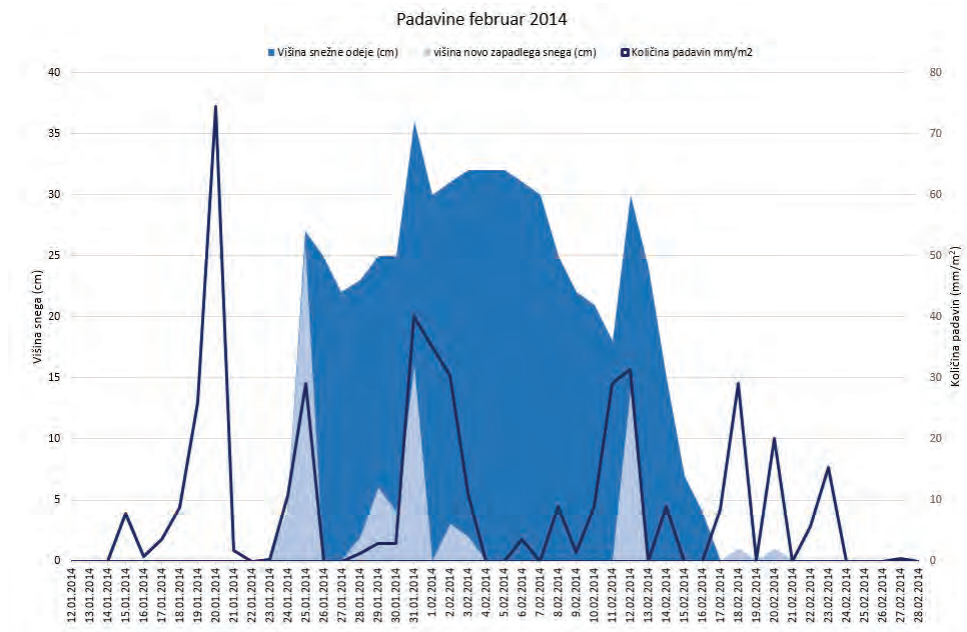
Če primerjam podatke med seboj, vidim, da so volumni med seboj zelo različni, čeprav sem pri padavinah našel enakost med zapadlimi padavinami in posameznimi poplavnimi dogodki. Zanimivi so podatki za mesec februar 2014, ko imamo kar 17 dni povečane pretoke in skupna količina znaša kar 18 milijonov kubikov vode. Tistega meseca nismo imeli poplav, saj so bili pretoki vedno manjši od 20 m³/s. Na začetku sem z grobo primerjavo ocenil identičnost dogodkov novembra 2013 in novembra 2014, saj imata zabeležene skorajda identične maksimalne pretoke. Po analizi pa sem prišel do ugotovitve, da je novembra 2014 znašal volumen vala še enkrat več kot novembra 2013 v skoraj enakem obdobju (6–7 dni). Največje poplave po letu 2010 so bile ravno novembra 2014. Zanimivi so podatki

*** Podatek ni točen, ker je bila VP v času maksimalnega vala poplavljen.

za september 2014, ko smo imeli nekoliko manjše poplave oziroma razlivanja samo na ponikovskem ravniku in Predstrugah. Zabeležen je bil maksimalni dnevni pretok 36,52 m³/s. Posledično je tudi dnevni volumen večji od tistega v novembru 2014. Padavine oziroma povečani pretoki so trajali 7 dni. Skupni volumen vala pa je za skoraj en milijon manjši. Če pogledam stanje na terenu, lahko z višino vode potrdim, katere poplave so bile najvišje in katere najnižje, podobno kot z analizo z volumni valov. Podatka, koliko kubikov vode pa dejansko pride v Dobropolje, ne morem podati. Prvi razlog je, da ni znano, koliko vode ponikne v Ponikvah. Groba ocena je cca 50 m³/s. Vedeti moramo, da se sposobnost požiralnikov časovno spreminja glede na njihovo zmožnost požiranja in nasičenost kraškega podzemlja. Če se lahko računsko zelo dobro približamo dejanskim podatkom o višini vodostaja, pretokih in volumnih, smo zelo omejeni pri oceni sposobnosti požiranja in ponikanja v kraško podzemlje. Zanimariti ne smemo tudi količine vode iz ponorov in izvirnih jam, ki so bolj kot ne le ocenjene. V veliko pomoč bi nam bila mreža stalnih peziometrov, ki bi spremljala višino podtalnice po celotnem polju od Ponikev do Struške doline. Če bi imeli možnost spremljanja podzemeljskega nihanja, bi lahko tudi z večjo gotovostjo napovedovali poplave.

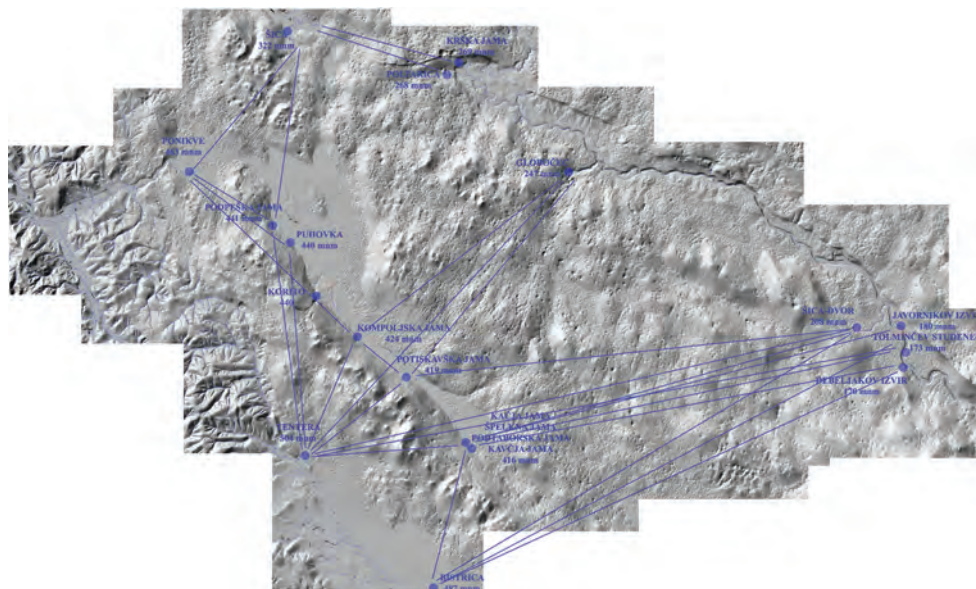
Pri analizi poplavnih dogodkov po letu 2010 vidimo, da imamo lahko štiri tipe dogodkov. Prvi tip je, ko imamo močne in kratkotrajne padavine na suhem ali pa na namočenem kraškem podzemlju. Drugi tip: ko imamo dolge in zmerno močne padavine na nasičenem ali suhem kraškem terenu. Pomembno je tudi vedeti, da celotno polje ni enakomerno nasičeno ali suho. Dejstvo je, da imamo več ponorov in izvirnih jam na celotnem zahodnem delu polja, ki pa imajo drugo zaledje kot Rašica. Tak primer imamo iz septembra 2010, ko smo imeli povečane pretoke Rašice in vseh zalednih vod izpod Male gore. Podzemlje je bilo nasičeno in ni bilo zmožno hitro odvajati površinske vode v podzemlje. To se je pokazalo, ko so poplavne vode tudi več dni stale v Struški dolini. V poplavah januarja in novembra 2014 smo imeli povečane pretoke na Rašici in tudi zalednih vod izpod Male gore z izjemo, da so vode na poti v Struško dolino poniknile. Tako lahko rečemo, da je bil južni del kraškega polja suh in še zmožen odvajati površinske vode. Januarske poplavne vode so poniknile že dolvodno od Kompelj. Ko govorimo o daljšem obdobju zmerno močnih padavin oziroma povečanih pretokov, ne moremo mimo podatkov za februar 2014. Povečani pretoki so bili kar 17 dni. Da do poplav ni prišlo, si lahko razlagamo samo tako, da je bilo podzemlje suho in še zmožno odvajati vso vodo, saj je pretok znašal manj kot 20 m³/s. Zmožnost požiralnika v Ponikvah pa je ocenjen na 50 m³/s.

Na grafu 8 lahko vidimo podatke za pretok v februarju 2014 v črni barvi. Vprašanje je, kaj bi se zgodilo, če bi v zadnjem delu vala imeli eno izmed konic drugih poplavnih dogodkov. To bi bil primer, ko bi imeli dolgotrajne povečane pretoke sprva na nenasičenem krasu. Potem pa bi se podzemlje nasičilo in v Dobropolju bi imeli ponovno zelo obsežne poplave. Ker smo imeli v februarju kar 17 dni povečane pretoke, nas je zanimalo, kaj se je dogajalo na porečju Rašice. Podatki s postaje Nova vas na Blokah kažejo, da je 25. 1. 2014 zapadel sneg. Pred tem je osem dni deževalo. Višina novo zapadlega snega je bila 27 cm. Zaradi nizkih temperatur se je sneg obdržal. 31. 1. in 12. 2. je ponovno zapadel sneg v višini 16 in 14 cm. Na grafu 9 vidimo, da se je snežna odeja zaradi ugodnih temperatur obdržala z manjšo otoplitvijo. Po 13. 2. pa je zaradi otoplitve sneg skopnel. Sledilo je še 6 dni deževnega vremena (do 23. 2. 2014). Vse to pa se je odražalo v povečanih pretokih Rašice kar 17 dni, na srečo z manjšimi pretoki in z zmožnostjo ponikanja v podzemlje. Tudi za napovedi takih dogodkov bi si lahko pomagali z mrežo peziometrov. Spremljali bi lahko višino podtalnice in predvideli, koliko je podzemlje še zmožno odvajati površinsko vodo. In če nam bi po reki potoval večji val z izrazito konico, bi lahko napovedali poplave bolj zanesljivo.

Graf 9: Padavine februar 2014

V relativno kratkem času smo imeli več poplavnih dogodkov, ki so bili med seboj po eni strani identični, po drugi pa zelo različni. S pomočjo analiz sem poskušal potegniti skupno iztočnico, žal pa se vedno zaključim z vprašanjem: »Kaj pa se dogaja pod zemljo?« Kraško podzemlje je zelo kompleksno. Sicer imajo strokovnjaki razvite računske modele za modeliranje podtalnice, ampak zgolj na velikih ravninah, kjer se nahajajo plasti, ki so vodo neprepustne in prepustne. Določijo lahko hidroizohipse, smeri in hitrosti gibanja ter globino podtalnice. Ko pa govorimo o kraškem podzemnem svetu, pa nimamo samo vodo neprepustnih in prepustnih slojev, ampak tudi sistem kraških jam, rogov, požiralnikov, estavel, bruhalnikov, vrtač, ponikev, izvirov in rup. In vsi ti kraški pojavi delajo kraško podzemlje kompleksno in časovno spremenljivo. Veliko več je na temo o kraškem podzemlju napisano v članku *Poplave leta 2010 v Dobropolju in Struški dolini* v 29. številki *Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje*, ki je izšel leta 2016.

Slika 1: Prikaz kraškega površja in podzemnih tokov po študiji: Hidrogeološko poročilo za potok Rašica s poplavnim območjem do Strug, 2010

Zaradi vse pogostejših poplav se je tudi Občina Dobropolje zavzela za celovite ukrepe za zmanjšanje poplavne ogroženosti. V izdelavi je projektna dokumentacija z variantnimi rešitvami in spremembo občinskega prostorskega načrta (OPN). Predvidene variante vključujejo ukrepe predvsem na najbolj ogroženih vaseh: Videm, Kompolje in vasice v Struški dolini. Za območje Vidma je predvideno lokalno varovanje z zemeljskim nasipom v vseh variantah. Za varovanje Kompolj in Struške doline pa so potrebni celostni omilitveni ukrepi. Ideja je bila, da reko Rašico speljemo po suhi strugi po zahodnem delu Kompolj v kar se da naravni strugi in z lokalnimi nadvišanji obrežnih zidov. Za Struge pa je potrebno izvesti zadrževalnik Potiskavec zaradi škodnega vpliva ukrepov gorvodno. Ker je rešitev, speljati vodo skozi vas Kompolje, zelo groba in prostorsko omejena, se je pokazala ideja, da se vodo spelje tudi po vzhodni strani mimo Kompolj z več podvariantami tras. Za varovanje Struške doline pa bi bilo potrebno ravno tako izvesti zadrževalnik Potiskavec. Kot tretja varianta je izvedba pokritega tunela po zahodni strani Kompolj pod Frjačami ter zadrževalnik Potiskavec zaradi enakega vpliva gorvodnih sprememb kot pri ostalih variantah.

Porajala se je tudi ideja, da se zadrževalnik zgradi že v občini Velike Lašče. Problem se pojavi pri financiranju in interesu občanov Velikih Lašč. Država nima sistemsko urejenega medobčinskega oziroma porečnega sodelovanja med občinami, sama pa ne prevzema odgovornosti. Kot četrta možna varianta je, da se izvede niz zadrževalnikov v sami občini Dobropolje. Vodo bi lahko zadržali že v Ponikvah in potem na samem polju med Vidmom in Kompoljami. Strošek izgradnje več manjših zadrževalnikov bi bil bistveno višji, kot pa izgradnja enega samega zadrževalnika v Potiskavcu z vsemi drugimi ukrepi v Kompoljah. Nato pa smo se postavili na sam začetek nastanka Dobropolja in Struške doline ter se vprašali, kako je bilo v preteklosti. Nekoč je po vzhodnem delu doline tekla reka iz smeri Suhe krajine proti Zdenski vasi in nato proti Radenskem polju. Zaradi tektonskih premikov se je severni del vzdignil in reka je izginila. O tem pričajo številni kraški pojavi na vzhodnem delu doline. Če pogledamo sliko 1, vidimo, da je ves vzhodni del doline zakrasel in posejan z uvalami, vrtačami, požiralniki in jamami. Tako se je peta varianta pokazala kar sama. Poplavno vodo je potrebno speljati pred Kompoljami na vzhodni del doline v Loge. Tu sta možni dve varianti; ali vodo zadržimo v suhem

zadrževalniku in jo postopoma spuščamo ali pa jo samo speljemo mimo Kompolj in jo na območju Brezij speljemo na Mlake. Pri tem je treba poudariti, da zaradi zakasnitve in znižanja poplavnega vala ni potrebno izvesti zadrževalnika Potiskavec za varovanje Strug. Veliko prednost pa nam ponuja sam teren, ker je zakrasel in lahko odvaja površinske vode v podzemlje. Ko govorimo o financiranju, pa ne moremo mimo dejstva, da nas je država pustila na cedilu pri določevanju območij pomembnega vpliva poplav (OPVP).

V nadaljevanju naj nekaj besed namenim izbiri območij in kartiranju OPVP. Celotna metodologija, ki jo je razvila Evropska unija, temelji na izračunu indeksa ogroženosti s pomočjo nevarnostnega in škodnega potenciala. Osnova za zajem je opozorilna karta poplav, za vrednotenje in izbiro pa podatki iz javnega registra evidence o poseljenosti, zaposlenosti, kulturni dediščini, viru onesnaževanj v okolju in občutljivih objektov. Opozorilna karta pa je tista karta, na kateri so označeni znani poplavni dogodki, kjer pa Dobrepolja ni bilo. Zakaj takšen poudarek o indeksih ogroženosti za posamezna območja? Zaradi tega, ker se na podlagi indeksov določi znesek, potreben za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020. Tako je za Slovenijo namenjeno 600 milijonov evrov, a le za 61 območij OPVP. Sprva je bilo izbranih na podlagi indeksa ogroženosti 59 območij. Po javni obravnavi pa so dodali še 2 območji. In ravno tu je naša občina zaspala oziroma bila neaktivna. Ne samo da smo s tem izgubili veliko možnosti črpanja denarja iz kohezijskih skladov za poplavno varnost, ampak tudi možnost, da nas Ministrstvo za okolje in prostor prepozna kot poplavno območje pri izdelavi načrta za zmanjšanje poplavne ogroženosti (NZPO). Mogoče za nekoga nelogična razlaga, ampak uradno nas država ni prepoznala kot poplavno območje, ki bi ga bilo potrebno reševati. Kljub zadnjim poplavam in obiskom visokih predstavnikov, če ne najvišjih predstavnikov te države, nas je dobresedno pozabila, občina pa v mačehovskem odnosu do občanov dobresedno potopila za nadaljnjih deset ali več let, razen če ima občina dovolj financ, da je zmožna sama izvesti ukrepe. Do ponovne izbire OPVP bo prišlo po šestih letih oziroma, ko bo država izvedla vse ukrepe na vseh 61 območjih. Izbira OPVP po tej metodologiji sama po sebi ni sporna. Potrebno je postaviti neko mejo, kaj se bo in kaj se ne bo varovalo pred poplavami. S to ločnico pa se pozablja na vse poplavljene kmetije, naselja in druga območja, ki nimajo industrije ali kulturnih znamenitosti. Konec koncev je kmetovati na kmetijskih zemljiščih, ki so bila poplavljena, vprašljivo. Sami namreč dobro vemo, kaj voda prinese s seboj zaradi malomarnosti ljudi: goriva, olja, barvila, razredčila, čistila, fitofarmaceutske pripravke, hlevsko gnojnico in ostale odplake.

Naj prispevek zaključim z veselo novico o človeški ribici (*Proteus anguinus*), ki je bila najdena v poplavljeni kleti v Kompoljah (9. 11. 2014). »Človeška ribica, ki jo je ob nedavnih poplavah naplavilo v klet stanovanjske hiše v Kompoljah, je imela srečo. Ker ni bila poškodovana, so jo strokovnjaki iz Društva za jamsko biologijo isti dan spustili v Podpeško jamo in zdaj že ubira pot po skrivnostnem labirintu kraškega podzemlja,« je za STA povedal Gregor Aljančič iz Jamskega laboratorija Tular.

Za konec bi še nekaj besed namenil Društvu za jamsko biologijo, njihovem delovanju in prizadevanju za ohranitev človeške ribice. Društvo se ukvarja z zaščito izplavljenih človeških ribic, ustrežno namestitvijo z veterinarsko oskrbo ter vračanjem v matično populacijo. Društvo skrbi tudi za Jamski laboratorij Tular v Kranju, kjer od leta 1960 preučujejo človeške ribice. Lahko se pohvalijo, da so poleg jamskega laboratorija v Franciji edini laboratorij, kjer se človeške ribice redno razmnožujejo izven svojega naravnega habitata. V Jamskem laboratoriju Tular se lahko pohvalijo tudi s tem, da so edini na svetu, ki imajo majhno kolonijo črne človeške ribice, izjemno redke temno obarvane podvrste (*Proteus anguinus parkelj*), ki živi samo pri nas v Beli krajini v okolici Črnomlja. Človeške ribice ne ogrožamo le z onesnaževanjem kraškega okolja in podzemnih voda, temveč tudi posredno zaradi vpliva klimatskih sprememb. Človeška ribica se je v svoji evoluciji prilagodila ustaljenemu ciklu spomladanskih in jesenskih poplav. Globalne klimatske spremembe pa se odražajo v čedalje večjem številu poplav skozi celotno leto z veliko jakostjo. Pojavljajo pa se nove grožnje, kot je invazivna tujerodna glivica hitridiomyceta, ki jo je z jugozahoda Azije prenesel človek s trgovino z eksotičnimi živalmi. Glivica se je pred nekaj leti pojavila na Nizozemskem in ogroža vse dvoživke, tako žabe kot močerade. V

omenjeni državi so zaradi te glivice, na katero evropske dvoživke niso prilagojene, poginili skoraj vsi močeradi. Čeprav se v Sloveniji ta glivica še ni pojavila, pa društvo že izvaja preventivne ukrepe. Tako od leta 2016 vsako človeško ribico, najdeno po poplavih, ki bi lahko bila izpostavljena okužbam s površinskega okolja, najprej opazuje tri mesece v karanteni, preden jo spustijo nazaj v naravo. S pomočjo ozaveščenih najditeljev je društvo od leta 2008 pa do sedaj rešilo več kot 30 človeških ribic, večinoma v Sloveniji, nekaj pa tudi v Bosni in Hercegovini, saj je za večino pomoč prišla pravočasno. In kaj se je zgodilo z našo človeško ribico? Kopoljsko človeško ribico je našla družina Draženovič, ko so čistili poplavljeni klet (slika 4). Ujeli so jo še pravočasno in takoj poklicali na dežurno številko SOS Proteus (031/ 804 163). Ko sta prišla strokovnjaka iz društva, sta jo pregledala in se odločila, da jo, ker je bila nepoškodovana in vitalna, izpustijo v Podpeško jamo še isti dan. Prvotno so jo želeli izpustiti v Kopoljsko jamo, vendar je bila še vedno poplavljena, voda iz višje ležeče Podpeške jame pa je že odtekla. Strokovnjaki so bili tudi mnenja, da je za žival bolje, da jo izpustijo v naravo takoj, kot da jo vmes prepeljejo v Jamski laboratorij v Kranj, saj preventivne karantene takrat še niso izvajali.

Slika 2: Poplave v Kopoljah, januar 2014 (B. Klinc, Kopolje)

Slika 3: Poplave v Kompoljah, november 2014 (B. Klinc, Kompolje)

Slika 4: Drugi dan po poplavi najdejo človeško ribico (T. Petelinšek, Kompolje)

Literatura:

Gregor Aljančič: Salvaging the washed-out Proteus. *Natura Sloveniae* (Ljubljana), 18, 2016, št. 1, str. 65–67.

http://vode.arso.gov.si/hidarhiv/pov_arhiv_tab.php?p_vodotok=Ra%C5%A1lica

<http://www.arso.gov.si/vode/podatki/amp/>

<http://www.delo.si/novice/slovenija/pri-sanaciji-poplav-v-hisi-v-kompoljah-nasli-clovesko-ribico.html>

<http://www.meteo.si/met/sl/archive/>

Janez Polajnar: <http://vsebovredu.triglav.si/poplave>. Agencija Republike Slovenije za okolje, Ljubljana 2016.

Mitja Peček: Ozaveščanje javnosti na območjih, pozabljenih v poplavih (OPvP). *Naš kraj* (Videm-Dobrepolje), 23, 2017, št. 1, str. 11–14; št. 2, str. 7–8.

Mitja Peček: Poplave leta 2010 v Dobrepolju in Struški dolini. *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje* (Grosuplje), 29, 2016, str. 196–212.

ŠOLA V PONIKVAH 1939–2016 (2013)

*Ivan Grandovec **

Konec tridesetih let prejšnjega stoletja se je gospodarstvo po krizi okrepilo. Oblast Dravske banovine je začela spodbujati gradnjo podeželskih šol, ki bi zmanjšale razdaljo za učence in bi se tudi na ta način povečal obisk pouka. Tako je bila 25. 9. 1938 odprta samostojna ljudska šola na Ilovi Gori. Iz videmske šole se je tja prešolalo 19 učencev z Male Ilove Gore. Šolski upravitelj Ivan Tušar si je skupaj z župnikom Antonom Mrkunom prizadeval tudi za ustanovitev ljudske šole v Kompoljah in Ponikvah. Tako je bil 16. 11. 1938 komisijski ogled Kraljevske banske uprave za določitev primerne prostora za šolsko stavbo ter ogled poslopja za začasno ljudsko šolo. Komisija je »stavbišče« odobrila, ni pa dala dovoljenja za pouk v začasnih prostorih. Kraljevska banska uprava je z odlokom IV. št. 4580/4 z dne 1. 6. 1939 izdala odločbo o ustanovitvi Ljudske šestrazredne šole Kompolje z dvema oddelkoma v Kompoljah. V odloku je tudi zabeleženo, da se pouk na tej šoli lahko začne tedaj, ko bo zgrajeno novo šolsko poslopje.

Posestnik Anton Škulj pred stavbo prve šole v Ponikvah v začetku šestdesetih let. Iz arhiva Martine Prhaj.

Ljudska šola Ponikve 1998.

Željo, da mora biti v Ponikvah ljudska šola, je močno podpiral župnik Anton Mrkun, ki je v Ponikvah zgradil Zavod svete Terezike Deteta Jezusa. Ustanovil je Pripravljalni odbor za gradnjo šole, v katerem so bili šolski upravitelj Ivan Tušar ter domačini: narodni poslanec in duhovnik Karel Škulj, Edvard Škulj in učitelj Edo Škulj. Odbor je spomladi 1939 predlagal Komisiji Kraljevske banske uprave za gradnjo nove šole tri zemljišča. Komisija se je po ogledu odločila za zemljišče »Grede«, ki ga je vseh 36 lastnikov prostovoljno podarilo za novo šolo. Lokacija tega zemljišča je približno 200 metrov od tedanjega Zavoda svete Terezike ob cesti med zavodom in gasilskim domom. Po drugi svetovni vojni so vrsto let to njivo uporabljali učenci in učitelji ponikovske šole kot zelenjavni vrt, zato se ga je tudi oprijelo ime »šolska njiva.« **Z odločbo Kraljevske banske uprave IV. 10772/5 z dnem 17. avgust 1939 je bila ustanovljena Ljudska šola Ponikve.** V odločbi je pisalo: »*Za šolsko stavbišče v Ponikvah se določi parcela Grede številka 1094/7A k. o. Cesta, ki je skupna last 36 posestnikov iz Ponikve. Parcela meri približno 2500 m² in je za šolo zelo primerna. Lastniki jo odstopijo v šolske namene brezplačno. Na zemljišču je potrebno sezidati šolsko poslopje z dvema učilnicama, potrebnimi upravnimi in enim družinskim in enim samskim učiteljskim stanovanjem. Stranišča naj bodo na vodno*

* Ravnatelj OŠ Dobropolje

izplakovanje. Za šolo potrebna voda bi se dala pridobiti potom že obstoječe črpalke v Zavodu svete Terezike oziroma s samostojno črpalno filtrirane vode iz bližnjega potoka, oz. za napravo kapnice, če ta čas ne bo speljan projektiran vodovod. Okrog šole je treba primerno urediti in ograditi igrišče in šolski vrt. V kraju je že elektrika.

Krajevni činitelji žele imeti svojo šolo v kraju čimprej, zato so komisiji pokazali hišo, primerno za šolo. Začasno se za šolske namene določi 2 sobi v pritličju hiše posestnika Antona Škulja v Ponikvah 43 (op. danes Ponikve 82). Za oba prostora zahteva lastnik 3000 dinarjev letne najemnine. Kraljevska banska uprava se z najemnino strinja, ter odredi, da naj krajevni šolski odbor preuredi prostore, da se čim prej otvori šola v Ponikvah. Zaradi težkih finančnih razmer občine Dobrepolje (gradnja novih šol v Strugah in Kompoljah) pa se odgodi gradnja šole za 7 let.«

Odbor za ustanovitev nove šole je s pomočjo denarja, ki so ga prispevali vaščani, pričel takoj preurejati dva prostora pri Škuljevih. Vsaka hiša iz Ponikev je darovala za šolo 100 dinarjev. Šolske klopi so pripeljali iz videmske šole. Župnik Mrkun pa je odstopil hišo s pripadajočim vrtom za dva učitelja, ki sta bila predvidena za poučevanje v novi Ljudski šoli Ponikve. Hiša je stala nasproti predvidenega zemljišča za gradnjo nove šole, učitelja sta mesečno za stanovanje plačevala najemnino 300 dinarjev. Po ureditvi učilnic (vsaka je imela 35 m²) so **9. oktobra 1939** odprli ljudsko šolo v Ponikvah. Slovesno šolsko mašo je imel župnik Anton Mrkun. Po maši je šla šolska mladina do šole, kjer je šolo odprl Alojzij Peterlin, sreski šolski nadzornik. Ponikovski vaški zbor je zapel nekaj pesmi z zaključno državno himno. Šola je bila šestrazredna z dvema oddelkoma. Iz Vidma je bilo prešolanih v Ponikve 70 šoloobveznih otrok. Prvi učiteljici sta bili Adela Posteiner, ki je bila tudi vodja šole, in Antonija Metelko. Učenci so imeli tudi verouk in spoved, za katero so bili zadolženi duhovniki župnije Dobrepolje. Šolski vrt (grede) so začeli obdelovati že pomladi 1940. Šola je aprila 1940 dobila preko 200 cepičev, ki so jih učenci odnesli domov, kjer so jim pomagali cepiti domačini, večji sadjarstva in čebelarstva. To pomlad so dobili tudi 500 sadik smreke za pogozdovanje. V šolskem letu 1941/42 je bil pouk zaradi vojne 9 mesecev, v naslednjem letu 8 ½ meseca in v šolskem letu 1943/44 le 6 ½ meseca. V maju 1942 so morale vse šole poslati staršem prijavnico za pouk italijanščine. K pouku se je vpisala približno polovica vseh učencev, izvajati se je začel z novim šolskim letom, 6. 9. 1942. Poučeval je Ivan Tušar, šolski upravitelj iz Dobrepolja. V letu 1942 se je poročila učiteljica Posteiner, ki je dobila nov priimek Šabič. V maju 1943 je odšla na bolniški dopust, hkrati pa je dobila tudi odločbo o premestitvi v Prečno. Nadomeščati je prišla Marija Igljč. Ko so v oktobru 1944 Antonijo Metelko premestili v Šentjernej, je ostala Marija Igljč na šoli sama. Tedaj je imela pouk dopoldne in popoldne. V ponikovsko šolo je prišla 7. 12. 1944 njena sestra, učiteljica Rozalija Igljč. Na šoli sta ostali do 31. 8. 1947. Že 19. 8. 1945 so na šoli pobrali vse leposlovne knjige, kjer je bil morda naslikan verski motiv, npr. jaslice, ali pa je bil v knjigi omenjen Bog. Verouk pa je potekal do leta 1952. Konec avgusta 1947 sta učiteljici Marija in Rozalija Igljč odšli na Državno osnovno šolo Dobrepolje. Nadomestila sta ju Pavle in Ljudmila Kemperle. S šolskim letom 1947 je bila ukinjena osemletna osnovna šola. Učenci so po četrtem razredu v primeru dobrega uspeha odšli na nižjo štiriletno gimnazijo v večje kraje ali pa so nadaljevali v domači višji triletni osnovni šoli. Učiteljica Ljudmila Kemperle je bila ob koncu šolskega leta v komisiji za 4. razrede na videmski šoli. Na videmski šoli so po četrtem razredu opravljali izpite tudi četrtošolci iz Ponikev. V šolskem letu 1948/49 je na šoli ostala Ljudmila Kemperle, Pomagala pa ji je učiteljica Anica Primožič. V naslednjem šolskem letu je odšla Ljudmila Kemperle. Nadomestila jo je Anica Blatnik.

Šol. leto	39/	40/	46/	48/	50/	51/	52/	53/	54/	55/	56/	58/	62/	63/	64/	68/
19..	40	41	47	49	51	52	53	54	55	56	57	59	63	64	65	69
1. r	38	12	6	6	14	6	7	10	9	10	13	5	5	7	8	7
2. r		12	11	7	5	13	10	7	12	6	9	6	4	5	8	9
3. r		12	8	7	8	7	8	12	6	10	8	8	6	5	4	0
4. r	32	24	15	10	8	10	7	8	11	8	9	9	4	6	6	6
5. r		6	18	5	5	0	7	3	2							
6. r		4		3	3	0	0	3	2							
7. r		2		1	0	0	0	0	0							
8. r		0	0				0	0	0							
SKUPAJ	70	72	58	39	43	36	39	43	42	34	39	28	19	23	26	16

Tabela prikazuje število učencev. V tabeli so z barvo označeni kombinirani oddelki.

V šolskem letu 1949/50 so učenci odšli na novo lokacijo, v objekt, ki je bil namenjen šoli do ukinitve leta 2013. Objekt je bil zgrajen na ključ leta 1933 v vrednosti 35.000 takratnih dinarjev (1000 din - povprečna uradniška plača ali vrednost ene krave) pod vodstvom Edvarda Škulja. Kupila ga je Jožefa Adamič, por. Drobnič, po domače Stoparjeva, ki se je za stalno vrnila iz Amerike po smrti moža. Umr-la je leta 1947, ni pa imela nasledstva. Po smrti lastnice je bil objekt nacionaliziran na pobudo takratnega KLO in z zelo majhno odškodnino sorodstvu tudi odvzet. V prvem delu leta 1949 je bila notranjost malo preurejena (spodaj dve učilnici, sanitarije na »štrbunk« in pisarna, v zgornjem delu je nastalo učiteljsko stanovanje z majhno kuhinjo, tremi sobicami in shrambo. 3. septembra 1949 je bila v novi objekt preseljena šola oziroma pouk iz Škuljeve hiše. V šolskem letu 1950 je bila ukinjena sedemletna osnovna šola, ki je pomenila nazadovanje osnovnega šolstva v primerjavi s predvojno ureditvijo. Tako so nastale štiriletne osnovne šole v vseh krajih, kjer so bile prej sedemletne. V večjih krajih so nastale nižje štiriletne gimnazije. V Ponikvah je torej nastala štirirazredna šola. Zaradi težkih poveljnih razmer pa so lahko učenci obiskovali tudi to šolo v petem in šestem razredu. V nižjo gimnazijo so učenci iz zgornjega konca vasi (od gasilskega doma) hodili peš v Velike Lašče, iz spodnjega konca pa na Videm. Sredi šolskega leta je začasno prišla na šolo iz videmske šole učiteljica Marija Čmak. V šolskem letu 1950/51 sta na šoli poučevala Anica Blatnik v prvem in drugem razredu in Vladimir Verbančič v ostalih razredih. Ta učitelj je bil 5. 6. 1951 premeščen v Škocjan z obrazložitvijo, **da šola ne more imeti dveh učiteljev**. V naslednjem šolskem letu je Anica Blatnik poučevala na šoli sama. Dober mesec jo je nadomeščala Marija Čmak. Pouk je bil le v enem oddelku. Konec avgusta 1952 je odšla v četrti razred dobrepoljske šole Anica Blatnik. Omenim naj, da se je tudi v petdesetih letih po vasi pobiralo drva za šolsko kurjavo. Učenci so pridno obdelovali »šolsko« njivo, kjer so pridelali tudi fižol in krompir, ki so ga dali Zavodu v Ponikvah. V zameno so dobili nekaj novih učil. Učenci so sodelovali pri obiranju koloradskega hrošča. Leta 1952 je bil ukinjen Krajevni ljudski odbor Ponikve, ki je bil priključen Občinskemu ljudskemu odboru Dobropole. K temu občinskemu odboru sta bila priključena tudi bivša KLO Kopolje in Struge. Tudi na ta način je bil določen šolski okoliš nižje gimnazije. Učiteljica Marija Čmak je bila iz Ponikve 1. 4. 1952 ponovno premeščena na videmsko nižjo gimnazijo. Zima se je začela šele januarja 1952 s temperaturami do -21 °C. V dneh okoli 11. februarja je zapadlo 1,5 metra snega na 75 cm podlage. Pouka ni bilo štirinajst dni. Konec aprila je zapadlo še 30 cm snega, zadnja slana v tem letu je bila 21. in 22. junija.

Prvega septembra 1952 je prišel na šolo z družino iz Karlovice Vinko Guna, ki je primer povojnega komunističnega preganjanja učiteljev, ki so bili zavedni Slovenci in kristjani. Vinko Guna je bil šolski upravitelj v Zagorju. Ko so Nemci organizirali povorko rudarjev 1. maja 1941, so po vseh hišah v Zagorju visele nemške zastave. Le na njegovi hiši, šoli in župnišču je ni bilo. Že naslednji dan je izgubil delo nadučitelja, čez nekaj dni pa je bil zaradi nestrinjanja z uvajanjem nemške kulture v šole z družino izgnan v Srbijo. Ko se je kot begunec po koncu vojne vrnil, ga mesto nadučitelja ni več čakalo. Dobil je zaposlitev v Izlakah. Ker pa ni upošteval zahteve oblasti, da morajo učitelji prenehati z obiskovanjem maše, so ga z družino večkrat premestili. Tudi v Ponikvah so se našli ljudje, ki so se znali obračati po vetru. Da bi se prikupili oblasti, so tožarili v Kočevje, da hodi učitelj k maši.

Učitelj Vinko Guna – Slika iz osebnega učiteljskega lista

Učitelj Vinko Guna. Iz: Zaveza, 1997, št. 27, str. 25.

Leta 1953 je nadzornik opazil, da »ne daje zgleda ideološko pravilno usmerjenega učitelja«. Toda nadzornik za to leto je opazil še nekaj drugega: »Zahaja tudi v cerkev, kljub temu pa je dober učitelj, ker dela to iz notranje potrebe.«

Ko so v Ponikvah otroci pisali pri njem šolski nalogi Valentin ima ključ od korenin in Gregor ptičke poženi, se je krajevni ideološki zelon pritožil v Kočevju, »da ne more pošiljati otrok v šolo, kjer učitelj uči otroke o svetnikih«. Prišel je odondod nadzornik in se oglasil – ne pri Guni, ampak pri njegovi ženi. Prosil jo je, naj vendar doseže, da mož ne bo več hodil k maši, če pa že na vsak način mora, pa naj gre kam drugam, recimo v Ljubljano. Žena je cenila nadzornikovo dobronamernost, a ga je morala seznaniti z dejstvom, da to ne bo mogoče. Ko so ga poleti leta 1955 iz Ponikev premestili v Štalcerje, »čeprav za to ni bilo nikake službene potrebe«, mu je nadzornik – kakor navaja v osnutku pisma – rekel: »Pusti cerkev, pa boš lahko izbral službena mesta.« Na to mu je Guna odgovoril s stavkom, ki daje iz tega, kako je postavljen, čutiti, s kakšnim poudarkom je bil zapisan in ki človeku ne gre iz spomina: »Tega pa jaz ne morem storiti.« In v obrambo vseh učiteljev še doda: »Tudi učitelj je državljan z vsemi pravicami.« Ali drugače: tudi učitelj je človek.

Predvsem in v prvi vrsti pa so ljudje povsod opazili, da učitelj Guna hodi v cerkev. To so si tudi zapomnili in o tem se v krajih, kjer je učil, še danes govori. Da učitelj hodi v cerkev, je bilo za oblast v petdesetih letih nekaj nezaslišanega. Guna pa je to počel, in sicer tako, kakor da je to najbolj naravna stvar na svetu. Še danes se ljudje spominjajo mest, kjer so ga vsako nedeljo videli v cerkvi: v Laščah v klopi ob oltarju, v Ponikvah na moški strani spredaj, pri Sv. Gregorju je stal ob spovednici na desni strani.

Na šoli so 7. 9. 1952 prvič s krajšim delovnim časom zaposlili snažilko, ko je začela z delom Lojzka Lenarčič. V zimskem času je skrbela tudi za kurjenje peči. V šolskem letu 1957/58 se zaposli še kot kuharica. Do tedaj so za skromno malico morali poskrbeti učitelji. V šolskem letu 1954/55 je na šoli nekaj mesecev nadomeščala tudi učiteljica Nikolaja Garbas - Podlogar. Z novim šolskim letom je odšla na nižjo gimnazijo Dobrepolje.

Prvega septembra 1955 sta v Ponikve prišla učitelja Vinko Širaj in njegova žena Lojzka. Oba sta poučevala kombinirana oddelka prvega in drugega razreda oz. tretjega in četrtega. Šola je lahko imela le štiri razrede. V februarju 1956 je zaradi hudega mraza do -30 °C za en teden odpadel pouk. V šolskem letu 1957/58 je na šolo prvič prišel »potujoči« zobozdravnik s Centralne šolske poliklinike iz Ljubljane, ki je ugotovil »porazno stanje zob«. V tem času so bili vsi učenci naročeni na revijo Ciciban, ki je služila opismenjevanju. Nekateri so bili naročeni tudi na Kurirčka.

O obiskovanju šole v Ponikvah konec petdesetih let je Jože Lenarčič zapisal: *»To šolo sem začel obiskovati leta 1957. Spominjam se, da sem šel prvi dan v šolo z veliko bojaznijo. Spremljala me je mama. V prvi razred me je sprejela prijazna učiteljica Lojzka Širaj, na katero sem se močno navezal in od takrat sem hodil v šolo z velikim veseljem. Njen mož, tudi učitelj Franc Širaj, pa je poučeval tretji in četrti razred. Ta učiteljski par je zamenjal učitelja Vinka Guna, ki je odšel na Kočevsko. Spomnim pa se, da me je že v četrtem razredu učila Ivanka Bukovec, ki je zamenjala zakonca Širaj, ko sta odšla v Kočevje. Prostori hiše so bili preurejeni za namen pouka. Spodaj sta bila dva razreda, pisarna pa tudi sanitarije. V zgornjih prostorih je bilo stanovanje za učitelje. Pouk smo imeli samo dopoldne, prvi in drugi razred skupaj, tretji in četrti pa skupaj. Prav dobro se spominjam šolskih klopi in steklenič s črnilom. Seveda smo v prvem razredu pisali samo s svinčnikom. V spominu mi je ostala tudi topla lončena peč v razredu. Spominjam se tudi šolskih malic. Teta Lojzka iz vasi (Lojzka Lenarčič - Mežnarjeva), ki je bila tudi zaposlena kot snažilka, nam je pripravila mlečni riž, mleko v prahu in oranžni sir, ki je prihajal iz ameriške poveljne pomoči. Mleka nikoli nisem pil, zato so mi občasno dali vrečko mleka v prahu za domov. Malico smo imeli kar v razredu. Telovadili smo na hodniku. Zelo veseli smo bili, ko smo ob lepem vremenu igrali med dvema ognjema na šolskem dvorišču zadaj za šolo.*

Še enega posebnega dogodka se spominjam. Ko sem bil v četrtem razredu, smo 15. 2. 1961 doživeli popolni sončni mrk. Na spremljanje mrka smo se pripravili z dimljenim steklom, ki smo si ga pripravili v šoli na svečah. Dopoldne je nastala skoraj popolna tema. Bilo je prav grozljivo. Imel sem prijetne sošolce, vsi so bili iz vasi Ponikve. Našel sem skupinsko sliko prvega in drugega razreda, na kateri sem vse prepoznal, kljub temu da smo se vsi močno spremenili. V prvem razredu nas je bilo pet učencev, v drugem pa devet. Prva štiri leta so hitro minila, učil sem se kar rad. Prehod v peti razred na matično šolo na Vidmu je bil kar hud. Nobenega sošolca nisem poznal, saj stikov do tedaj skoraj nismo imeli. Tudi v cerkev smo hodili na podružnico v Ponikve, kjer je bila redna maša. Vendar otrok se hitro navadi na novo okolje. Moram reči, da smo s sošolci iz Dobrepolja še sedaj, po toliko letih, močno povezani.

Najbolj zanimiva je bila pot v šolo in iz nje. Peš smo morali prehoditi pet kilometrov v vsako stran. Mnogokrat je bila to posebna šola v naravi, saj smo spotoma obdelali mnogo zanimivih stvari. Omenim naj zimsko drsanje na videmskem Curku, ki se je včasih spremenilo tudi v kopanje. Proučili smo vse skrivnosti železniške proge v Predstrugah in še mnogo drugih zanimivih stvari. Šolarji so danes za marsikaj prikrajšani, saj jih vozijo od praga do praga z avtobusom. Res se je lepo spominjati na šolske dni in mladost.«

Učitelja Širaj sta ostala tri leta, nato pa je na šolo 1. 9. 1958 prišla Ivanka Bukovec. Na šoli je ostala do 31. 8. 1965. S 1. 9. 1958 so bile ukinjene nižje gimnazije in ustanovljene osemletne osnovne šole. V Ponikvah je ostala štiriletna osnovna šola. Žal pa je izgubila eno učiteljsko mesto. Učiteljica Ivanka Bukovec je v dopoldanskem času (8.00–11.30) učila prvi in drugi razred, v popoldanskem (13.30–16.15) pa tretji in četrti razred. Z možem sta živela v podstrešnem stanovanju, v prvem nadstropju.

Učenci prvega in drugega razreda, 1958. Iz arhiva Jožeta Lenarčiča.

Stojijo, prva vrsta, od leve proti desni: Marko Mohorič, Marjan Debeljak, Zinka Juvanc, Jožica Vrabc (Miklič), Marija Lenarčič (Pavlin), Slavka Kralj, Anka Kastelic.

Stojijo, druga vrsta, od leve proti desni: učiteljica Lojzka Širaj, Marjan Francelj, Bojan Zgonc, Olga Francelj, Marija Škulj, Sonja Kastelic, Jože Lenarčič, Nataša Kastelic, učitelj Franc Širaj.

Učenci četrtega razreda, 1960. Iz arhiva Ivanke Bukovec.

Sedijo, prva vrsta, od leve proti desni: Anka Kastelic, Jožica Miklič, Jana Miklič, učiteljica Ivanka Bukovec, Marica Francelj, Marija Škulj.

Stojijo, druga vrsta, od leve proti desni: Marjan Debeljak, Marko Mohorič, kuharica Marija Zabukovec, Marija Pavlin, Bojan Zgonc, Olga Francelj.

S 1. 9. 1962 so vse manjše podeželske šole izgubile status samostojne šole. Tako je tudi štirirazredna šola v Ponikvah postala **podružnična šola dobrepoljske šole**. Zato je učiteljico Ivanko dvakrat v letih 1962 in 1964 v času trimesečne porodniške odsotnosti nadomeščala učiteljica Franciška Andolšek z videmske šole. Učiteljica je imela pri šoli zelenjavni vrt, z učenci pa so obdelovali šolsko njivo blizu zavoda za invalide. V šoli je bila polovično zaposlena še kuharica Zdenka Pavlič (od septembra 1959), ki je skrbela tudi za čiščenje spodnjih prostorov. Prav kmalu jo je zamenjala Marija Zabukovec, ki se spominja, da je bila za malico tudi naslednja hrana: čaj, kakav, mleko v prahu, mlečni riž, maslo, rdeči sir. S 1. 10. 1963 je postala kuharica in snažilka Ivanka Mohorič, pogosto je pomagala tudi Marta Berce. V šolski kuhinji, ki je bila v desnem večjem prostoru (ker je na šoli bil tedaj le en učitelj), so v učilnici postavili štedilnik, kjer je kuharica pekla kruh, vsak dan je skuhala čaj ali zavrela mleko, občasno kakav in pripravila namaz. Občasno so učenci dobili enolončnico iz zelenjave in krompirja, ki so ga pridelali na šolski njivi. V stavbi so imeli celo vodovod na prosti pad. Poleg šole je vodnjak, kjer je bila *trumpa* – črpalka, s pomočjo katere so učenci potiskali vodo v manjši rezervoar, ki je bil na podstrešju. V začetku šestdesetih let je na šolo občasno prišla zobozdravnica Erna Ferik, ki je kar v razred prinesla stroj za vrtanje zob. Učenci in učiteljica so 15. 2. 1961 z zatemnjenimi stekli med 8.30 in 10.00 opazovali sončni mrk. To je v naslednjih tednih burilo otroško zvedavost pri pouku. Igrišče je bilo posuto z *bračko* – odpadnim materialom iz apnenice v Predstrugah. Na njem so učenci igrali predvsem igro med dvema ognjema. Z igrišča si lahko stopil v gozd. Dokler je bila učiteljica sama, je bila pogosto na prehrani pri Blatnikovih. Ko je imela dva majhna otroka, ni bilo enoletnega porodniškega dopusta. Ker tudi vrtca ni bilo, so otroka pazili pri Somrakovih. Obiskovala je tudi Kozarjeve, kjer je bila šivilja, in Zgončeve. V šoli so učenci imeli interesno dejavnost pevski zbor. Zelo aktivni so bili tudi pri dramski skupini ter folklori. Na šoli je delovala pionirska organizacija. Učenci so začeli tekrovati za Jurčičevo bralno značko. Z dramsko skupino je uprizorila igro Kralj Lear, pri tem je bil v veliko pomoč Franc Levstik. Nastopali so v dvorani gasilskega doma ter zavodu v Ponikvah. V njenem času je šola postala gibalo razvoja kulture. Učiteljica se spominja tudi predpustnega časa, ko so podivci po vasi preganjali otroke. Maja 1965 se je začela »Kurirčkova pošta«. Učenci so torbico prejeli od učencev velikolaške šole, sledilo je branje pisma in nato so jo v Predstrugah predali učencem šole Dobropolje, ti so jo oddali učencem šole na Ilovi Gori. V tem letu je že večina učencev iz Ponikev obiskovala predmetno stopnjo od 5. do 8. razreda na Vidmu.

Folklorna skupina PŠ Ponikve, 1960. Iz arhiva Ivanke Bukovec.

Čepijo, prva vrsta, od leve proti desni: Bojan Zgonc, Franci Kovačič, Janez Adamič, Marko Mohorič. Stojijo, druga vrsta, od leve proti desni: Ljuba Kastelic, Slavka Francelj, Darinka Škulj, Mira Mohorič, učiteljica Ivanka Bukovec.

Učenci prvega in drugega razreda, 1965. Iz arhiva Janeza Škulja.

Sedijo, prva vrsta, od leve proti desni: Matjaž Jordan, Marko Kovačič, Janez Škulj, Janez Oblak, Franci Kastelic, Janez Škulj, Brane Miklič.

Stojijo, druga vrsta, od leve proti desni: Karel Škulj, Janez Bavdek, Drago Gačnik, Janez Kastelic, Iztok Kastelic, Anton Škulj, Marija Bavdek, Marija–Mira Adamič, učitelj Rado Novakovič.

Pouk na PŠ Ponikve se je z novim šolskim letom začel 6. septembra 1965. Šolo je po sedmih letih zapustila učiteljica Ivanka Bukovec, ki je odšla v Ljubljano. V Ponikve je prišel učitelj Rado Novakovič iz šole Livold. Z njim je prišla tudi njegova mama, ki je skrbela za gospodinjstvo v Gačnikovem mlinu, ki sta ga vodila učitelja videmske šole Stane Pugelj in Jože Miklič. Šolskem letu 1968/69 je šel na sluzenje 18 mesečnega vojaškega roka učitelj Rado Novakovič. Nadomeščala ga je domačinka, učiteljica pripravnica Darinka Škulj. Šolo je obiskovalo 22 učencev, in sicer: 7 učencev prvega razreda, 9 iz drugega, tretješolcev ni bilo, četrti razred je obiskovalo 6 učencev. Iz Ljubljane je prvič začel voziti avtobus preko Ponikve do Strug. Sedemindvajset učencev predmetne stopnje iz Ponikve je v zimskem času že ob pol šestih odšlo na ta avtobus, nato so na videmski šoli čakali na pouk. Torej je bilo v Ponikvah to leto kar 49 šoloobveznih otrok. S prvim septembrom 1970 je začel voziti šolski avtobus učence predmetne stopnje iz Ponikve na Videm in po končani šoli tudi domov. Na šoli so s tem šolskim letom začeli izvajati **malo šolo**. Program v obsegu dveh ur tedensko je vodila učiteljica iz videmske šole Slavka Miklič. Udeležili so se ga vsi bodoči prvošolci. V juniju 1971 so imeli učenci PŠ Ponikve in Kompolje skupni izlet na Vrhniko in muzej v Bistri. To je bilo tudi zadnje šolsko leto, ko se je izvajal pouk šest dni v tednu. V naslednjem šolskem letu se je začel petdnevni šolski teden. V šolskem letu 1971/72 je šolo obiskovalo 28 učencev, in sicer: 7 učencev prvega razreda, 10 iz drugega, 4 učenci iz tretjega in 7 učencev četrtega razreda. V sedemdesetih letih so na končne izlete redno hodili skupaj učenci iz Ponikve in Kompolj. Sodelovali so v Kurirčkovi pošti in na prireditvi ob sprejemu štafete mladosti. Prvi teden septembra 1979 se je priključilo 8 učencev PŠ Ponikve videmskim in kompolskim četrtošolcem v šoli naravi na Debelem Rtiču, kjer je bil poudarek na plavanju. V jeseni 1982 se je na šoli zamenjala streha, urejalo se je podstrežje na podružnici. V pomladnih mesecih pa so bila opravljena številna adaptacijska dela (zgrajeno je bila centralno ogrevanje s pečjo na olje, ki je bila v kleti, stranišča so bila urejena na splakovanje).

*Učenci tretjega in četrtega spomladi razreda, 1976.
Iz arhiva Martine Prhaj.*

Sedijo, prva vrsta, od leve proti desni: Damjana Pavlin, Martina Škulj, Peter Gačnik. Sedijo, druga vrsta, od leve proti desni: Urša Kranjc, Franci Lenarčič, Andreja Somrak, Zdenka Kujec; stoji učitelj Rado Novakovič.

V šolskem letu 1984/85 sta tako že bili dve učilnici. Oddelek tretjega in četrtega razreda z 9 učenci je imel pouk dopoldne, oddelek 1. in 2. razreda z 18 učenci pa popoldne. Pouk se je začel ob 8.00 oziroma 13.00. V dopoldanskem času je delovala tudi mala šola s petimi malčki. Vodila jo je Andreja Češarek. Po zimskih počitnicah, 9. 2. 1985, je na PŠ Ponikve prišla dodatna učiteljica Mateja Hočevnar. Poučevala je 16 učencev 1. in 2. razreda, učence 3. in 4. razreda je poučeval Rado Novakovič. Tako se je prvič po letu 1958 zgodilo, da sta v Ponikvah poučevala dva učitelja. V dopoldanskem času je pod vodstvom Andreje Češarek obiskovalo 6 malčkov malo šolo. Na šoli so poleti 1987 predprostor izolirali, položili ploščice v avlo, dali smrekov opaž, zamenjali nosilni steber ter prepleskali spodnji del šole. Tudi v naslednjem šolskem letu sta ostala oba učitelja. V šolskem letu 1987/88 je bila Mateja Hočevnar na porodniškem dopustu. Tedaj je Rado Novakovič ponovno učil vse učence v dveh izmenah. Na šoli so s 1. 9. 1987 zaposlili kuharico in čistilko Ano Pavlin s polovičnim delovnim časom. Do te zaposlitve je učitelj Rado dve desetletji sam opravljal dela čistilke. V prostoru, kjer je bil 1. in 2. razred, je pripravljala tudi malico (narezal je kruh, ki so ga pripeljali iz delikatese, narezal salamo ali naštel število hrane v embalaži). Skuhal je tudi mleko ali čaj. Mateja Hočevnar pa je v predprostoru, kjer je bila vodovodna instalacija, pomila skodelice in pribor. V prvem nadstropju je bil le stanovanjski del za učitelja in njegovo mamo. Učitelj Rado Novakovič je končal z delom 31. 8. 1988 in se z naslednjim dnem zaposlil na OŠ Fužine. Tudi šolsko stanovanje je postalo prosto.

Šol. leto	69/	71/	84/	85/	86/	87/	88/	89/	90/	91/	92/	93/	94/	95/	96/	97/
19..	70	72	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98
mala šola	0	6	5	6		10	4	7	4	5	3	6	5	3	3	5
1. r	4	7	18	16	5	3	7	3	4	6	3	4	5	3	2	4
2. r	2	1			3	5	3	8	3	3	6	3	4	5	2	2
3. r	9	4	9	13	5	2	5	3	6	3	3	6	3	4	6	3
4. r	0	7			8	5	3	6	3	7	3	4	6	2	4	7
SKUPAJ	15	19	27	29	21	17	18	20	16	19	15	17	18	14	14	16

Tabela prikazuje število učencev. V tabeli so z barvo označeni kombinirani oddelki.

Za vodjo podružnice in učitelja v 3. in 4. razredu je prišel 1. 9. 1988 Andrej Škantelj, Mateja Hočevnar pa se je po končani porodniški vrnila v kombinirani oddelek prvega in drugega razreda. Malo šolo je imela Mojca Lešek. V naslednjem šolskem letu je Matejo Hočevnar v času porodniškega dopusta nadomestil Boris Skubic, ki je na Vidmu vodil oddelek s prilagojenim programom. Z osamosvojitvijo 1991 se ni spremenila organizacija dela na podružnici. Edino malo šolo je začela poučevati Tanja Peterlin (sedaj por. Tegel). Spremenil pa se je status šole. Svet šole v razširjenem sestavu je 14. januarja 1992 sprejel sklep, da se podružnična šola preimenuje v dislocirano enoto. Ukinjena so pooblastila vodjem podružničnih šol, ukine se pečat. Poletni 1994 so prenavljali stanovanjski del PŠ Ponikve, zamenjali so pod v kuhinji, na hodniku in dveh sobah. Eno so preuredili za knjižnico s čitalnico, drugo pa v jedilnico. Pobelili so hodnike in učilnice, asfaltirali šolsko dvorišče in obnovili fasado. Tako so imeli učenci od 1. 9. 1994 lepo urejeno šolo. Malo šolo je od oktobra 1993 vodila trikrat tedensko Martina Prhaj. V decembru 1993 so začeli na šoli s tradicionalno prireditvijo, ki so jo poimenovali Veseli december. V šolskem letu 1994/95 se je Andrej Škantelj zaposlil na videmski šoli. Vodja šole je postala Mateja Hočevnar. V Ponikvah je začel s 1. 9. 1994 poučevati Savo Stožinič, ki je tu ostal do 31. 8. 1996. Po odhodu Sava Stožiniča je od 1. 9. 1996 oddelek tretjega in četrtega razreda do 31. 8. 1999 poučevala Andreja Češarek.

Učenci pred šolo na pustni torek, 1999. Slika je iz šolske kronike.

Šol. leto	98/	99/	20/	01/	02/	03/	04/	05/	06/	07/	08/	09/	10/	11/	12/
19.. 20..;	99	20	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13
mala šola	2	3	2												
1. r	5	2	4	4											
2. r	4	5	1	5	5										
3. r	2	4	5	4	4	5									
4. r	3	2	6	1	1	4	5								
1. r dev.				5	3	5	1	5	2	1	3	0	2	4	3
2. r dev.					4	3	5	1	6	3	1	3		2	4
3. r dev.						4	3	5	1	7	3	1	3		2
4. r dev.							4	3	5	1	7	3	1	3	
5. r dev.								4	3	5	1	7	3	1	3
SKUPAJ	14	13	16	19	17	21	18	18	17	17	15	14	5	6	9

Tabela prikazuje število učencev. V tabeli so z barvo označeni kombinirani oddelki.

Vrsto let je na šoli potekala dvojna kombinacija, v šolskih letih 1999/2000 in 2000/01 pa so bili vsi razredi v enem oddelku. Edino matematiko in slovenščino sta devet ur tedensko v šolskem letu 1999/2000 poučevali v četrtem in petem razredu Jelka Samec in Andreja Češarek, naslednje leto pa Sašo Vlah. Med počitnicami leta 2000 smo temeljito obnovili tla v spodnjih učilnicah in zbornici, ker so odkrili preveliko sevanje radona. V šolskem letu 2001/2002 smo začeli z devetletko. Od tedaj smo imeli pet razredov z dvema oddelkoma. Nižje razrede je poučevala Mateja Hočevnar, višje pa Sašo Vlah. V oddelkih, kjer je bil prvi razred, je v devetletki do deset ur tedensko v naslednjih dveh letih poučevala tudi Martina Prhaj. V šolskem letu 2003/04 je v prvem razredu devetletke pomagala vzgojiteljica Florjana Bremec. Naslednje leto pa nam normativ ni dopuščal pomoči vzgojiteljice. Kuharica in čistilka Ana Pavlin se je upokojila 30. 9. 2003. Namesto nje je približno dve leti delala Petra Grandovec, nato pa je do ukinitve šole v Ponikvah dopolnjevala delovno obveznost Jožica Klinc, ki je bila zaposlena na videmski šoli. S 1. 9. 2005 je odšla vodja šole Mateja Hočevnar na videmsko šolo. Vodja postane Sašo Vlah, v prvo triado pa pride učiteljica Lucija Kumer. V prvem razredu je ponovno pomagala Martina Prhaj. Sredi šolskega leta 2008/09 je učiteljico Lucijo Kumer (Pustotnik), ki je odšla na porodniški dopust, zamenjala Anja Perko. V šolskem letu 2009/10 nismo imeli prvega razreda, zato je prenehala s poučevanjem Martina Prhaj. Za pol leta je na porodniškem dopustu Lucijo Kumer nadomeščala Mirjana Srebot. V Ponikvah smo poleti 2008 vgradili nova okna v učilnici, obnovili fasado in dobili internet.

Prvega septembra 2010 smo imeli na šoli le 9 učencev. V generaciji drugega razreda ni bilo učenca, zato bi morali imeti kombinacijo iz štirih razredov brez vzgojiteljice, le z enim učiteljem. Straši so se odločili, da prešolajo štiri učence iz četrtega oziroma petega razreda na Videm. Vodja šole Sašo Vlah je odšel na videmsko šolo, učiteljico Lucijo Pustotnik, ki je bila na porodniškem dopustu, je nadomeščala Urška Romih. Tako je še vedno ostal na šoli en učitelj, učenci pa so imeli dvojno kombinacijo. Po porodniškem dopustu je Lucija Pustotnik zaprosila za delo na PŠ Kampilje. Z novim šolskim letom 2011/12 je v kombinirani oddelek prvega in drugega razreda prišla Anja Perko. V šolskem letu 2012/13 smo imeli trojno kombinacijo s pomočjo učiteljice Anje Perko. V LDN za šolsko leto 2012/13 piše: »Na PŠ Ponikve je stavba primerno urejena za pouk s sedanjim številom učencev. Tam bi lahko

imeli še vsaj 20 učencev. Tudi na tej šoli smo med počitnicami namestili novo interaktivno tablo z vso opremo. Za dva učenca s PŠ Ponikve občina vsako jutro po koncu jutranjega varstva organizira prevoz na to šolo. Na tej podružnici imamo letos tretjič en oddelek, ki običajno začne pouk ob 8.40. Na šoli je letos le 9 učencev. V primeru, da bi imeli 10 učencev, bi imeli za polovični delovni čas v 1. razredu še drugega strokovnega delavca. Učenci imajo prevoz v podaljšano bivanje z avtobusom ob 13.15. Učiteljica ima pouk do 13. ure. V primeru, da konča s poukom 1 uro prej, ima učence, ki so v PB pri varstvu. Vsak dan pospremi učence do avtobusne postaje.

Ponikovska šola je bila vedno vpeta v življenje vasi. Poleg tega, da so imeli v gasilskem domu dvorano, so se pokazale številne priložnosti sodelovanja z DVZ Ponikve, po preimenovanju pa z Zavodom Prizma, kjer je bilo veliko invalidov. Tako so učenci pevskega zbora, ki jih je od leta 1972 do upokojitve 1998 vodil Miro Rozman, vsaj štirikrat letno obiskali DVZ. Učitelji so pripravili še recitacije in nastajala so prijetna druženja. Tudi po upokojitvi Mira Rozmana so učitelji glasbene vzgoje na videmski šoli vedno imeli zbor tudi v Ponikvah. Ti učitelji so bili Roman Gačnik, Tina Vahčič, Bojana Glatz, Valerija Žabkar.

Adventna delavnica v učilnici PŠ Ponikve, 23. 11. 2005. Slika je iz šolske kronike 2005.

V šolskem letu 1995/96 smo imeli na šoli pet krožkov (dramski, ročna dela, šahovski, pevski zbor in plesni). Učenci so se udeležili božičnega sejma v Podgori, v marcu so imeli čudovito srečanje z mamicami, udeležili so se tudi medobčinskega srečanja gledaliških skupin. V naslednjem letu smo povabili starše na praznovanje vesele jeseni, kjer smo se trudili ob izdelkih iz ličkanja, oblikovali tetko jesen in pekli krompir. Dramska skupina je pred obiskom Miklavža razveselila otroke v Jakličevem domu na Vidmu. V zimskem času smo se pripravljali na projekt velikonočnih običajev. Tudi v naslednjem šolskem letu smo pričakali Miklavža z igro Kdo je napravil Vidku srajčico, krajanom in varovancem doma pa smo zaželeli novo leto s projektom Praznujmo skupaj. Velikonočni sejem smo imeli na vasi in DVZ. Z igrico Mala Marjetica in gozdni mož smo nastopili na srečanju gledaliških skupin. December 1999 je minil v znamenju pričakovanja prihoda leta 2000. Najprej smo imeli adventni sejem, sledila je proslava za invalide v dvorani DVZ, nato pa smo imeli še proslavo v obnovljeni dvorani v prostorih gasilskega društva.

Starši in učenci pri ustvarjalni delavnici. Slika je iz šolske kronike, december 2004.

Učenci folklorne skupine v pomladi 2004 v DVZ Ponikve. Slika je iz šolske kronike za leto 2004.

Na prireditvi ob materinskem domu smo vsem ženam in dekletom podarili rdeče nageljne, ki jih je prispeval župan Anton Jakopič. Največji uspeh pa smo doživeli z gledališko skupino, ko smo se z igrico *Pravljica o pomladi*, kot zmagovalci, uvrstili na medobčinsko srečanje v Kočevju. Od leta 2000 smo imeli vrsto let ob petkih pred cvetno nedeljo tradicionalne velikonočne sejme sredi vasi. Tu so ljudje lahko nabavili butarice, ki so jih z učenci delali dedki v šoli, ročno izdelane voščilnice učencev, cvetlične aranžmaje, darilne zavitke z uporabnimi predmeti, zavitke, v katerih so bili kosi domačih potic in peciva. S pomočjo teh sredstev so učenci vsako leto odšli na zaključni izlet, nekaj pa se je primaknilo tudi za nakup dodatne folklorne opreme. Vse do leta 2011 so učitelji in učenci pripravili vsako leto vsaj štiri tradicionalne dogodke: adventni sejem, božično-novoletno prireditev v zavodu Prizma, velikonočni sejem in proslavo ob materinskem dnevu. Učenci so vse do ukinitve šole vsako leto tekmovali za bronasto Vegovo priznanje, v Računanje je igra, za Zlati sonček in Jakličevo bralno značko. Veliko so se povezovali tudi z mladino iz Ponikve. Tako je nastala ideja, da po veliki noči 2005 organizirajo v Jakličevem domu prireditev: *Ostani, kjer pojo, hudobni pesmi nimajo*. Ta prireditev je postala tradicionalna. Učenci so sodelovali s PGD Ponikve, vsako leto so zbirali tudi papir, ker so na šoli veliko delali na ekološkem osveščanju.

Folklor na PŠ Ponikve

Na decembrski prireditvi leta 2001 v DVZ Ponikve so se učenci predstavili z božičnim kruhom (poprtnik, različne vrste golobic), z dramsko skupino so gostovali tudi v vrtcu Ringaraja na Vidmu. Celotno šolsko leto se je vrtelo okoli **novoustanovljene folklorne skupine**, ki sta jo vodili Martina Prhaj in Mateja Hočevar.

Učenci folklorne skupine v pomladi 2004 v DVZ Ponikve. Slika je iz šolske kronike, marec 2004.

V naslednjih letih so k tej folklorni skupini hodili tudi učenci predmetne stopnje iz vasi Ponikve, ki so obiskovali šolo na Vidmu. Na šoli se je s folkloro zaključilo leta 2010. Folklorna skupina je v naslednjih letih dosegala velike uspehe in številna gostovanja. Za razvoj folklore sta skrbeli učiteljica Mateja Hočevar in vzgojiteljica Martina Prhaj, ki sta v šoli vodili krožek tudi tedaj, ko nista bili več zaposleni na tej podružnici. Vsa leta so učenci nastopali na prireditvi ob materinskem dnevu v Zavodu Prizma Ponikve. V tabeli so prikazani naslovi odrskih predstavitev in uspehi:

šolsko leto	naslov odrskega spleta	uspehi na tekmovanjih
2001/02	Panikuške mačkare	srebrno držano priznanje Rogaška Slatina DVZ Ponikve
2002/03	Travnički so že zeleni (prvič v oblekah, kakršne so imeli otroci med obema vojnama)	srebrno državno priznanje Rogaška Slatina, odličen nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Grosupljem in uvrstitev na območno revijo v Litiji, DVZ Ponikve
2003/04	Mlinarjev sin	srebrno državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Grosupljem, DVZ Ponikve
2004/05	Zapojmo in zaplešimo	srebrno državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Grosupljem, Ostani, kjer pojo ..., na prireditvi Glasbene šole Grosuplje, na srečanju invalidov Dolenjske, na prireditvi PGD Ponikve, v DVZ Ponikve
2005/06	Zajčki so skakali	srebrno državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Stični, Ostani, kjer pojo ... prireditev v Jakličevem domu
2006/07	Panikve ena posebna vas	srebrno državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Grosupljem, srebrno priznanje na območni reviji folklornih skupin v Črnomlju, Ostani, kjer pojo ..., dve prireditvi v Zavodu svete Terezije na Vidmu
2007/08	K'mpir pabirama	zlato državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Jakličevem domu, srebrno priznanje na območni reviji folklornih skupin v Logatcu. Ostani, kjer pojo ..., v Zavodu svete Terezije na Vidmu
2008/09	Grema pa mlejku	na postavitvi temeljnega kamna zavoda Prizma v Ponikvah, bronasto državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Račni, srebrno priznanje na območni reviji folklornih skupin v Postojni, Ostani, kjer pojo ..., Ekofestival v Ljubljani

2009/10	Korlovc gre	zlatno državno priznanje Rogaška Slatina, nastop na medobčinski reviji folklornih skupin v Ivančni Gorici, srebrno priznanje na območni reviji folklornih skupin v Litiji in uvrstitev na državno revijo, zlatno priznanje na državni reviji folklornih skupin v Rogaški Slatini, sodelovanje v Podpeški jami ob 20. letnici priprav na osamosvojitve Slovenije, Ostani, kjer pojo ...
---------	-------------	--

Učenci folklorne skupine so tudi odlični pevci. Nastop ob materinskem dnevu v DVZ Ponikve. Slika je iz šolske kronike, 22. marec 2006.

Ukinitev šole

Inšpekcijske službe so v jeseni 2012 zahtevale poročilo ZRMK o potresni varnosti šolske stavbe. V februarju 2013 je župan seznanil starše s tem poročilom, ki je podalo mnenje, da se mora šola zaradi nevarnosti pred potresom sanirati, za ta čas pa morajo biti učenci v bolj primernem prostoru. Skupaj s starši so se odločili, da do konca šolskega leta učenci ostanejo na PŠ Ponikve, ne smejo pa več obiskovati knjižnice v prvem nadstropju. Občinski svet je na predlog župana sprejel sklep, da se mora v dveh letih poiskati primerno rešitev za to šolo. *Sklep o začasnem prenehanju delovanja PŠ Ponikve (Ur. l. RS 63/2013).*

V LDN za šolsko leto 2013/14 piše: »Na PŠ Ponikve v naslednjih dveh letih ne bomo imeli pouka, ker stavba potresno ni varna. Občina Dobrepolje mora v pol leta (do februarja 2014) podati občinskemu svetu predlog odločitve, kaj bo s podružnico čez dve leti. Na tej podružnici je za dve leti ukinjen pouk.

Učenci PŠ Ponikve so 1. 9. 2013 začeli obiskovati pouk na videmski šoli. Vključeni so bili v redne oddelke«. V LDN za šolsko leto 2014/15 piše: »Na PŠ Ponikve tudi v tem letu ne bomo imeli pouka, ker stavba potresno ni varna. Hkrati v Ponikvah ni nobenega prvošolčka. Občina Dobropolje naj bi do konca februarja 2014 podala odločitev, kaj bo s podružnico čez eno leto (1. 9. 2015). Do danes (8. september 2014) svetniki še niso prejeli gradiva za odločanje glede šole. Županovega predloga glede možnih rešitev (obnova, novogradnja ali ukinitvev šole) še ni, čeprav se nam že približuje čas, ko bo potrebno postavljati organizacijo dela za šolsko leto 2015/2016.« Prišel je 1. 9. 2015, župan pa ni podal še nobene rešitve glede obstoja PŠ Ponikve. Ker se učenci niso smeli vrniti v ponikovsko šolo, saj občina **ni naredila ničesar** za njeno sanacijo, je ravnatelj zaprosil ministrstvo za šolstvo, da učenci kljub temu, da občina v dveh letih ni naredila dela, ki so ji ga naložili svetniki v sklepu o začasnem premeštvu učencev na videmsko šolo, dovoli obiskovanje v varnih prostorih videmske šole. Vloga je bila pozitivno rešena. V LDN za šolsko leto 2015/16 piše: »Po dveh letih župan in občinska uprava nista poskrbela za ustrezno prenovo prostorov PŠ, zato imamo še vedno učence iz PŠ Ponikve vključene v oddelke videmske šole. Po trenutno nam znanih informacijah občinska uprava pripravlja dokumentacijo za obravnavo na občinskem svetu (**sklep o prenehanju delovanja PŠ Ponikve**, Odlok o spremembi odloka o ustanovitvi JVIZ OŠ Dobropolje). Ko nas bo ustanovitelj obvestil, da so omenjeni akti sprejeti in veljavni, bomo ustrezno uredili naše poslovanje (registrsko sodišče, svet staršev, svet zavoda ...). Občino smo v zadnjih letih večkrat pisno pozvali, naj uredi status PŠ Ponikve.«

*Učenci PŠ Ponikve so se pogosto družili z invalidi in starejšimi iz DVZ Ponikve.
Slika je iz šolske kronike, pomlad 2008.*

V decembru 2015 so svetniki prejeli županova gradiva za odločanje glede šole. Občinski svet je na predlog župana, **Janeza Pavlina**, sprejel sklep, da se s 1. 1. 2016 ukine PŠ Ponikve. Problematika neustrezne stavbe je bila poznana že od marca 2013. V času mirovanja PŠ Ponikve se popravilo stavbe ni izvršilo. Po dveletni dobi mirovanja šole se je podružnica ukinila. Občinski svet je sprejel tudi Spremembo odloka o ustanovitvi JVIZ OŠ Dobropolje, UPB-1 Ur. l. RS, 9/2016 z dne 12. 2. 2016. Učenci iz Ponikve se vključujejo v oddelke videmske šole.

Viri:

1. Arhivsko gradivo o šoli Ponikve v arhivski škatli GRO 67/1 in GRO 67/2. Zgodovinski arhiv Ljubljana.
2. Kronika PŠ Ponikve 1995–2013. Arhiv JVIZ OŠ Dobrepolje.
3. Justin Stanovnik: Učitelj Vinko Vuga. Zaveza (glasilo Nove slovenske zaveze), 7, 1997, št. 27.
4. Informatorji: učiteljica na šoli Ponikve Ivanka Bukovec, Ljubljana; Vinko Vuga, Adlešiči; Bojan Zgonc, Ponikve; Jože Lenarčič, Ponikve; Martina in Marija Škulj, Ponikve; Marija in Miro Adamič, Ponikve; Fani Hočevnar, Ponikve; Frančiška Oblak, Ponikve.
5. Slike so prispevali: Ivanka Bukovec, Jože Lenarčič, Janez Škulj, Martina Prhaj in arhiv JVIZ OŠ Dobrepolje.

ZNANOST, KULTURA, KNJIŽEVNOST

DOMOZNANSKA DEJAVNOST V KNJIŽNICI IVANČNA GORICA (1998–2018)

Roman Rozina *

Uvod

Naj prispevek začnem s pomenljivimi besedami Sabine Fras Popović, ki je trenutno predsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije: „*Domoznanstvo težko predstaviš objektivno in formalno korektno, brez vpletenih čustev. Domoznanstvo so osebne zgodbe, ki se med seboj prepletajo in obogatijo nek prostor in kraj. Domoznanstvo so vrednote nekega časa, nekega posameznika in neke skupnosti. Domoznanstvo je veselje, žalost, upanje in strah, ujet v zgodbe posameznika. Če smo spoštljivi do predhodnikov in se nam v miselnih procesih ni zgodila napaka, da se je svet pričel z našo zgodbo, je domoznanstvo lahko vir dragocenih izkušenj.*“¹

Čprav knjižnica v Ivančni Gorici nima svojega domoznanskega oddelka in zaposlenega knjižničarja domoznanca², pa se spričo izredno bogate pisne in siceršnje kulturne dediščine naših krajev knjižničarji zavedamo, da je domoznanska dejavnost za to geografsko območje ne le ena od temeljnih nalog, marveč poslanstvo, ki ga je potrebno vršiti s srcem, če se navežem na zgoraj citirane besede Sabine Fras Popović.

20-letnica Knjižnice Ivančna Gorica (1998–2018) pa tudi evropsko leto kulturne dediščine (2018) sta primerni priložnosti, da predstavimo domoznansko dejavnost, ki je ena od prioritet v knjižnični dejavnosti. To še toliko bolj, ker živimo in ustvarjamo dobesedno na kulturnozgodovinski zakladnici, ki je v slovenskem prostoru (za tako majhno območje in glede na število prebivalcev) na nek način edinstveno: tukaj je živelo virsko mesto v halštatski dobi, naše ljudi in kraje je kasneje dolga stoletja oblikoval stiški samostan, ki nam je dal stiške rokopise iz 12. stoletja in znameniti Stiški rokopis iz 1428. leta, na Muljavi se je rodil prvi slovenski romanopisec in novinar Josip Jurčič, iz Dednega Dola izhaja prvi slovenski poklicni novinar in urednik Slovenskega naroda Anton Tomšič, v Višnji Gori se je rodil nabožni pisatelj in prevajalec Janez Čandek, tukaj je deloval tudi pisec prve slovenske povesti Janez Cigler, v Gorenji vasi se je rodil urednik pesniškega almanaha *Krajnska čbelica* Miha Kastelic ... To so samo nekatera vidnejša imena, ki tvorijo korenine naše kulturne identitete, na katere smo lahko upravičeno ponosni, obenem pa imamo dolžnost (knjižnica pa še prav posebej), da to kulturno dediščino ohranimo za sedanje in prihodnje rodove.

* Bibliotekar, Mestna knjižnica Grosuplje, Enota Ivančna Gorica

1 Citat je vzet iz spremne besede k zborniku *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem, 2016, str. 5.*

2 Obojega nima niti Mestna knjižnica Grosuplje, ki je osrednja knjižnica za področje občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, kar je sicer v glavnem praksa tudi v drugih osrednjih knjižnicah. Domoznanski oddelek in zaposlenega domoznanca pa imajo osrednje območne knjižnice.

Opredelitev domoznanske dejavnosti

Na podlagi obstoječe zakonodaje splošni knjižničarji zbiramo, obdelujemo, varujemo in posredujemo domoznansko gradivo. K posredovanju gradiva sodi tudi to, da knjižnica o tem gradivu daje informacije različnim javnostim: z najavo domoznanskih prireditev (preko svoje spletne in facebook strani ter v drugih medijih), ki so običajno povezane s predstavitvijo domoznanskega gradiva, z objavami poročil o domoznanskih dogodkih (npr. v časopisu *Klasje*) ipd.

Domoznanska dejavnost se za območje občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje najbolj narčno izvaja v Mestni knjižnici Grosuplje, ki je osrednja splošna knjižnica za to območje: v Grosupljem poteka nabava domoznanskega gradiva (ki ga, z darovi, zbirata tudi knjižnici v Ivančni Gorici in Dobropolju) in predvsem njegova obdelava. Centralna knjižnica v Grosupljem ima tudi največjo domoznansko zbirko, ki se nahaja v posebni, domoznanski sobi. Tukaj je tudi sedež založniške domoznanske dejavnosti, katere najpomembnejši segment je gotovo urejanje osrednje domoznanske publikacije – *Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje* (tj. »gospodarska, kulturna in zgodovinska kronika«), ki pod tem naslovom izhaja od leta 1996, prej (od leta 1969) pa je imel naziv *Zbornik občine Grosuplje*. Na koncu vsake številke najdemo tudi podrobno bibliografijo, ki je poleg Cobissa najpomembnejši vir informacij o domoznanskem gradivu in hkrati predstavlja pomemben del domoznanske dejavnosti. Vse številke zbornika hrani tudi knjižnica v Ivančni Gorici.

Mestna knjižnica Grosuplje izdaja domoznanska dela pod okriljem *Domoznanske zbirke občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje*, v kateri je do sedaj izšlo osem naslovov, trije od teh vsebinsko pokrivajo občino Ivančna Gorica in jih bom na kratko predstavil v prikazu domoznanske zbirke Knjižnice Ivančna Gorica.

V Mestni knjižnici Grosuplje poteka tudi digitalizacija domoznanskega gradiva: od tega je digitaliziranih največ starih razglednic.

Glede na doslej povedano ni mogoče ločiti domoznanske dejavnosti po posameznih enotah Mestne knjižnice Grosuplje, saj se ta izvaja prepleteno, kljub temu pa ima vsaka izpostava (v Grosupljem, Ivančni Gorici in Dobropolju) glede na kulturnozgodovinske poteze občine, ki jo pokriva, svoje domoznanske značilnosti in zato tudi specifično tovrstno dejavnost: to se odraža v domoznanskih zbirkah, prireditvah in ostalih aktivnostih. V tem smislu bom predstavil domoznansko dejavnost knjižnice v Ivančni Gorici: najprej domoznansko zbirko in nato ostale segmente domoznanske dejavnosti.

Domoznanska zbirka v knjižnici v Ivančni Gorici

Samo nekaj izhodišč za uvod: domoznanska zbirka, ki je najpomembnejša zbirka vsake splošne knjižnice, vsebuje domoznansko gradivo, ki izpolnjuje vsaj enega od kriterijev: po vsebini se nanaša na območje, ki ga knjižnica pokriva s svojo domoznansko dejavnostjo (*primarno domoznansko gradivo*, ki mu knjižničarji posvečamo največjo pozornost), je nastalo na tem območju ali so ga ustvarili avtorji s tega območja, pri čemer zadnji dve postavki označujeta *sekundarno domoznansko gradivo*, če le-to po vsebini ne zadeva področja, ki ga pokriva knjižnica.

Domoznansko gradivo je po svoji vsebini in obliki zelo raznovrstno: to so monografska dela, serijske publikacije, rokopisi znanih osebnosti, notno gradivo, kartografsko gradivo, avdiovizualno gradivo (zvočni in video posnetki), slikovno gradivo (fotografije, razglednice), polpublicirano gradivo (npr. diplomske, raziskovalne naloge ...) in drobn tisk, pri čemer knjižnica v Ivančni Gorici hrani večji del navedenega – pretežni del (po širitvi knjižnice konec leta 2017) se nahaja v posebni omari, nekaj tudi v izposojevališčih na Krki, v Višnji Gori, Stični in Šentvidu pri Stični. Glede na to, da se v bližnji prihodnosti v Ivančni Gorici obeta nova knjižnica, bo mesto temu gradivu v domoznanski sobi. Tudi v bodoče pa domoznanska zbirka ne bo v celoti dosegljiva v prostem pristopu, kar je zaradi specifičnosti in dragocenosti tega gradiva ustaljena knjižnična praksa.

Za postavitev domoznanske zbirke v Ivančni Gorici smo izbrali geografski ključ: gradivo je razvrščeno po abecedi pomembnejših krajev v naši občini (Ambrus, Ivančna Gorica, Krka, Muljava, Stična ...). Taka postavitev omogoča lažje iskanje, saj uporabniki večinoma iščejo vsebine, ki se nanašajo na določen kraj.

Načini pridobivanja domoznanskega gradiva za ivanško knjižnico so tako formalni (npr. prek založb, kar se vrši v grosupeljski knjižnici) kot tudi neformalni (kar se odvija tako v knjižnici v Grosupljem kot tudi v knjižnici v Ivančni Gorici): osebno od domoznanskih avtorjev, ki bodisi sami darujejo svoja dela ali pa jih knjižničarji prosimo, da to storijo. Potrebno bo še več energije usmeriti v neformalno zbiranje domoznanskega gradiva (predvsem v osebno nagovarjanje piscev) in v povečanje zavedanja pri naših občanih, da je knjižnica tista osrednja ustanova, ki zbira in hrani domoznansko gradivo ter ga tako obvaruje za naslednje rodove.

Domoznanska zbirka je namenjena vsem občanom: še posebej šolarjem in študentom, ki jo uporabljajo pri svojem izobraževanju (npr. za seminarske, raziskovalne, diplomske in druge naloge), raziskovalcem, domoznancem (ki jih to gradivo še posebej zadeva, saj ga zbirajo, o njem pišejo ...) in nasploh vsem, ki bi se radi poučili o bogati kulturnozgodovinski podstati ivanške občine. Knjižničarji opažamo, da je zanimanje za domoznansko gradivo čedalje večje, tudi spričo priseljevanja: marsikaterega novega občana zanima kulturna zgodovina lokalnega okolja, zato ni osamljen primer, če se nekdo sistematično loti spoznavanja naše kulturne dediščine in zato seveda pride v knjižnico.

Predstavitve zbirke

Bralcu tega prispevka se lahko pojavi vprašanje, zakaj sploh predstavljati domoznansko zbirko, ko pa je mogoče informacije o tem gradivu poiskati na Cobissu, v bibliografijah *Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropole* ter drugod. Razlogov je več: eden je gotovo ta, da prvič v takem obsegu in na enem mestu naredimo „očrt“ te zbirke, da bi naši občani in drugi dobili vsaj splošen pogled v to, kaj domoznanskega hranimo v Knjižnici Ivančna Gorica. Tak pregled naj naše uporabnike pa tudi druge občane najprej informira o izjemni kulturni dediščini naših krajev, saj prebiranje o domoznanski literaturi pomeni tudi spoznavanje tega, kar je na območju ivanške občine kulturno vrednega in dragocenega. Namen predstavitve je tudi, da bralce tega prispevka spodbudi, da si domoznansko gradivo tudi ogledajo oz. si ga tudi sposodijo – v šolske, študijske in druge namene – knjižničarji si namreč želimo, da je naša domoznanska zbirka živa oz. praktično uporabna. Vse naštetu pa naj v naših občanih okrepi domoznansko (samo)zavest, saj svetla sedanjost in prihodnost lahko rasteta samo iz zavedanja naših korenin.

Tak pregled je uporaben in zanimiv tudi zato, ker je segmentiran glede na osrednje kraje v naši občini – kakor je tudi urejena sama zbirka, kar omogoča lažje iskanje in pregled nad sicer zelo raznovrstnim domoznanskim gradivom. In nenazadnje je namen predstavitve zbirke v tem, da vsaj deloma („za pokušino“) prikažemo še neobdelano domoznansko gradivo,³ npr. del sive literature⁴ in drobnega tiska,⁵ ki se sedaj večinoma nahaja v posebnih zbirnih mapah, ki omogočajo ekonomično hranjenje in lažje iskanje.

3 Domoznansko gradivo nastaja zelo hitro (pravzaprav dnevno) in v velikem obsegu, zato nikoli ne bo povsem obdelano – predvsem to velja za prispevke v serijskih publikacijah – niti ga ni mogoče vsega zajeti v različne bibliografije.

4 To so »objavljeni dokumenti, ki niso dosegljivi na knjižnem trgu in so namenjeni ožji ciljni skupini, npr. interne publikacije korporacij; sin. polpublicirano gradivo.« (*Bibliotekarski terminološki slovar*, str. 299.) To so diplomska, magistrska in doktorska dela, interne publikacije podjetij, ustanov ipd.

5 »Publikacija, ki obsega največ štiri strani, npr. lepak ali plakat, prospekt, letak /.../, vabilo, vizitka /.../, obrazec, žepni, stenski, namizni koledar /.../« (*Bibliotekarski terminološki slovar*, str. 81).

Kljub povedanemu je glavno orodje za iskanje po domoznanski zbirki še vedno Cobiss, saj je velik del zbirke že vnešen v ta katalog. Seveda pa katalogizatorje čaka še precej dela, tudi zato, ker domoznansko gradivo nastaja praktično na dnevni ravni.

Zaradi omejitve s prostorom se bom osredotočil samo na domoznansko gradivo, ki ga hranimo v knjižnici v Ivančni Gorici in izposojevališčih. V domoznanski sobi grosupeljske knjižnice se sicer nahaja precej gradiva tudi za območje občine Ivančna Gorica, ki ga ivanška knjižnica nima: je to siva literatura (npr. diplomske naloge), o kateri sicer najdemo kar nekaj podatkov v Cobissu ali pa v bibliografijah Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje. Ko govorimo o domoznanskem gradivu za ivanško občino, je torej potrebno upoštevati tudi tisto, ki se nahaja v grosupeljski knjižnici, vendar bi celovit pregled presegel okvire tega prispevka.

Ker je gradivo postavljeno glede na kraje, ga na tem mestu predstavljam po tem ključu, pri čemer bom (od tega, kar hranimo) nanizal samo pomembnejše ali zanimivejše primarno domoznansko gradivo in od leposlovja samo tisto, ki je klasika v okviru slovenske literarne zgodovine ali pa je vsebinsko vezano na kraje in osebnosti z območja občine Ivančna Gorica. Glede na to, da je večina domoznanskega gradiva z vsemi pomembnejšimi bibliografskimi podatki dostopna na Cobissu ali v bibliografiji *Zbornika občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje*, bom poleg avtorstva in naslova za lažjo časovno orientacijo navedel le letnico izdaje.

Domoznansko gradivo, ki se nanaša na celotno občino Ivančna Gorica

Ivanška občina še nima celostne monografije, ki bi predstavila različne vidike iz življenja naših ljudi in krajev včeraj in danes na enem mestu (v knjigi), tako da je to poseben izziv, ki čaka na uresničitev. O občini pa je seveda napisanega veliko v različnih virih, ki jih precej hranimo tudi v ivanški knjižnici.

V najširšem smislu so domoznanski leksikoni in enciklopedije, saj v njih najdemo veliko podatkov o naših krajih in ljudeh. V prvi vrsti je potrebno izpostaviti *Enciklopedijo Slovenije* (1987–2002), za naše območje pa še posebej *Gradivo za dolenski biografski leksikon* Karla Bačerja (2004), ki ga sedaj nadomešča e-portal *Dolenski biografski leksikon* (dostopen na: <http://www.nm.sik.si/si/eknjiznica/bioleks>). Zelo uporaben vir je *Krajevni leksikon Slovenije* (1968–1980) in novejši *Krajevni leksikon Slovenije* (1995).

Naj začnem z geografskim prikazom občine, ki ga je prispevala Ingrid Boljka v diplomskem delu *Geografski oris občine Ivančna Gorica* (1997). Podobno temo obravnava tudi Franc Grlica v publikaciji *Občina Ivančna Gorica* (1995): izvod hrani Mestna knjižnica Grosuplje, v ivanški knjižnici pa imamo rekonstrukcijo te verzije iz leta 2017.

Temeljno delo, kar zadeva pregled kulturnih spomenikov – nepremične kulturne dediščine – v naši občini, je knjiga Staneta Mikuža *Umetnostnozgodovinska topografija grosupeljske krajine* (1978). O nepremični kulturni dediščini precej piše tudi Dušan Štepec, o kozolcih (tudi s področja ivanške občine), in sicer v delu *Kozolec na prepihu časa: Simončičev toplar v Bistrici na Dolenskem* (2011).⁶ V omenjenih delih gre za področje etnologije, v domeno katere sodi tudi knjiga *Krvapivc* (2001) Zlate Kastelic in Jožeta Primca, ki sta zbrala folklorne narečne pripovedi iz naših krajev. Tudi Marija Samec je v delu *So z vilicami pisali* (2014) predstavila tovrstne pripovedi, od katerih se jih nekaj nanaša na okoliš ivanške občine.

Ivanška občina ima tudi bogato naravno dediščino: del le-te zajame Leopold Sever v knjigi *Pozabljene vode (Mali vodni viri v občini Ivančna Gorica nekoč in danes, 2004)*: v njej prikaže studence, potoke, izvire, vodnjake, bajerje ipd.

⁶ To knjigo smo 27. 9. 2012 predstavili na domoznanskem večeru v ivanški knjižnici.

Srednješolsko izobraževanje ima v naših krajih bogato tradicijo: o tem govori zbornik *Gimnazija Stična – Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica (60 let)* (ur. Breda Kramer et al., 2010), pa tudi ostali zborniki ob prejšnjih jubilejih.

Če se ustavimo še pri športu: zbornik *Naša zgodba – 50 let rokometa v občini Ivančna Gorica* (2010) Marjana Potokarja z vso dokumentaristično natančnostjo prikazuje zgodovino tega za naše kraje priljubljenega športa.

Kar zadeva slikovno gradivo iz naših krajev, je zelo pomembna publikacija Marjana Potokarja *Zgodbe z razglednic: Občina Ivančna Gorica*, ki je izšla v Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje (2014). Ta knjiga je zapolnila vrzel v tovrstni domoznanski literaturi, zato ne preseneča, da je bila prava prodajna uspešnica.

Od leposlovnih del, ki se nanašajo na več krajev naše občine, naj omenim dve: Ksenija Medved je v knjigi *Park čudes: zgodbe iz pravljичnega otroštva* (2012) predstavila krožno pot občine Ivančna Gorica skozi govorico pravljice, Dragica Šteh pa je to pot prikazala skozi otroške pesmi v delu *Prijetno domače za male sanjače* (2014).

O ivanški občini (z različnih aspektov) je bilo napisanih kar nekaj diplomskih nalog (precej jih hrani grosupeljska knjižnica): eno smo omenili že predhodno, hranimo pa še sledeči: Vida Ceglar: *Zgodovinski razvoj športa v občini Ivančna Gorica* (1996) in Marko Fortuna: *Razvoj podjetništva v občini Ivančna Gorica* (2001). V knjižnici imamo malo diplomskih nalog na temo občine Ivančna Gorica, zato bi bilo potrebno pridobiti več tega dragocenega gradiva.

Če se ustavimo še pri drugem domoznanskem gradivu: v zbirni mapi poleg turističnega zemljevida – *Občina Ivančna Gorica: turistična karta občine* (2006) – hranimo nekaj turističnih razglednic (zanimiva je npr. tista, na kateri so fotografije naših največjih krajev), pa tudi razglednico s Krožno potjo Prijetno domače. Informativno brošuro *Krožna pot Prijetno domače: Občina Ivančna Gorica* (Matej Šteh, 2013) pa hranijo v grosupeljski knjižnici. Več krajev pokriva tudi Jurčičeva pot, ki je zajeta v posebni zbirni mapi, v kateri je nekaj turističnih prospektov o tej poti.

Od serijskih publikacij izpostavljam dve: že omenjeni *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje* (1996–) in predhodnik le-tega: *Zbornik občine Grosuplje* (1969–1994) ter mesečnik *Klasje* (1995–) (hranimo vse obstoječe številke), časopis prebivalcev občine Ivančna Gorica, ki je prava zakladnica domoznanskih prispevkov, pri čemer ima pomembno mesto rubrika *Domoznanska galerija*, v kateri so predstavljene pomembne osebnosti iz naših krajev, ki jih bom nekaj navedel v nadaljevanju na koncu prikaza domoznanskega gradiva, vezanega na posamezne kraje.

Ivančna Gorica in okolica

Ivančna Gorica še nima monografije, ki bi celostno predstavila zgodovino kraja vse do danes in njegove znamenite osebnosti, zato bi bilo zelo potrebno, da bi se kdo lotil tega projekta.

O Ivančni Gorici obstaja kar nekaj raziskovalnih nalog, ki so večinoma nastale v osnovni šoli Stična (in jih žal knjižnica še nima, v prihodnosti pa bi jih bilo potrebno pridobiti), v glavnem pod mentorstvom učiteljice Zlate Kastelic, nekaj tudi pod mentorstvom učiteljev v stiški srednji šoli. Ena od nalog, ki pa jo hranimo, nosi naslov *Analiza naselja Ivančna Gorica* (Turistični krožek na OŠ Stična, mentor Ivan Grandovec, 1994). O Fedranovi graščini in rodbini so učenci OŠ Stična pod mentorstvom Zlate Kastelic in Marjete Logar izdali raziskovalno nalogo z naslovom *Družbeni status – zgodbe o uspehih in porazih: »Dom ni hiša, dom so ljudje v njej«* (2016).

V bližini Ivančne Gorice v kraju Gorenja vas se je rodil urednik Kranjske čbelice Miha Kastelic. O njegovem delu in življenju govori publikacija Mihaela Glavana: *Miha Kastelic, 1796–1868: pesnik, urednik Kranjske čbelice, slovenski kulturni preroditelj* (1990).

Od sive literature, ki jo hranimo, naj omenim diplomsko delo Petre Kastelic: *Knjižnica Ivančna Gorica v luči nove zakonodaje in standardov* (2003). Tudi na tem mestu je potrebno povedati, da je bilo napisanih precej diplomskih nalog o Ivančni Gorici, ki bi jih bilo potrebno pridobiti za našo domoznansko zbirko.

Pozornost si zaslužijo tudi naslednje publikacije: zbornika *Lovska družina Ivančna Gorica (1946–2016)* (ur. Tatjana Kordiš, 2016) ter *Zlati jubilej Združenja šoferjev in avtomehaničarjev Ivančna Gorica* (ur. Stane Inkret, 2010) in turistični prospekt *Dobrodošli v Ivančni Gorici* (2006⁷ in 2011).

V Domoznanski galeriji Klasja sta bila mdr. predstavljena Gregor Fedran in Miha Kastelic.

Muljava in okolica

Kraj je neločljivo povezan z Josipom Jurčičem, katerega življenje je slikovito popisal Jože Pahor v biografskem romanu *Pot desetega brata* (1951).

Pisateljevo družinsko drevo je v delu *Pajžbarjev rod: ob 160-letnici rojstva Josipa Jurčiča* (2004) orisal Jurčičev pranečak Ciril Jurčič.

Jurčič in njegovi rojaki skozi čas (2015) je naslov jubilejnega zbornika ob 170-letnici rojstva pisatelja Josipa Jurčiča, 90-letnici gledališke dejavnosti na Muljavi in 50-letnici Letnega gledališča KD Josipa Jurčiča Muljava (ur. Tatjana Nuša Lampret). V njem je predstavljena predvsem zgodovina uprizorjanja Jurčičevih del na Muljavi.

Zelo zanimivo in dragoceno delo je tudi *Jurčič naš sopotnik*, izdano ob 150-letnici Jurčičevega rojstva: to je „izbor Jurčičevih pripovedi, rokopisov in prvotiskov ter esejev in člankov o Jurčičevi dediščini, skupaj z opisom Jurčičeve pešpoti“ (pripravili Ivo Frberžar et al., 1994).

Z leposlovnega vidika pa je najbolj pomemben Jurčičev literarni opus, ki je zajet v Zbranem delu (11 zvezkov). Od ostalih izdaj Jurčičevih del, ki jih hranimo v naši knjižnici, bi izpostavil *Desetega brata* z ilustracijami Maksima Gasparija iz leta 1950, ki je bil simbolično prenešen v nove prostore ivanške knjižnice, 1. 12. 2017. Dragocena je tudi izdaja Jurčičevih del iz leta 1904: *Josipa Jurčiča Zbrani spisi: III. zvezek: Pripovedni spisi (Domen, Juri Kobila, Dva prijatelja, Vrban Smukova ženitev, Golida, Kozlovska sodba v Višnji Gori)*.

Posebej je potrebno izpostaviti Jurčičevo *Kozlovsko sodbo v Višnji Gori*, ki je do sedaj prevedena v dvanajst evropskih jezikov: uspešen založniški projekt Javnega sklada za kulturne dejavnosti, Izpostava Ivančna Gorica, še ni končan, saj je cilj prevesti to delo v vse evropske jezike.

Glede na pomen Josipa Jurčiča za ivanško občino bi bilo potrebno tudi za Knjižnico Ivančna Gorica (ker se nam v bližnji prihodnosti obeta nova knjižnica z domoznansko sobo) dokupiti dragocene (vsaj prve) izdaje njegovih del (Mestna knjižnica Grosuplje hrani kar nekaj tega gradiva: npr. 1. in 2. izdajo *Desetega brata* ipd.).

7 Pri kratkih publikacijah in drobnem tisku navajam le tiste letnice nastanka, ki so navedene na gradivu. Marsikatera tovrstna publikacija letnice namreč nima.

Večina Jurčičevih del je tudi v elektronski obliki: sposodimo si jih lahko prek portala Biblos, nekaj elektronskih knjig pa hranimo fizično tudi v ivanški knjižnici: npr. *Cvet in sad* in *Jurij Kozjak*.

O samem kraju v ivanški knjižnici ne hranimo veliko gradiva (omenil bi le deli *Muljava* avtorja Jožeta Kastelica iz leta 1973 in *Jurčičeva pot* Mojce Zajc iz leta 2015), več le-tega najdemo v domoznanski sobi grosupeljske knjižnice.

Posebej zanimive so nekatere razglednice z motivi kraja in Gasparijeve razglednice z motivi iz Deselega brata. Od drobnega tiska naj omenim turistične prospekte: *Jurčičeva domačija: muzej na prostem* (1984), *Muljava* (1998) in *Muljava, dežela Desetega brata* (2014).

Zanimiva sta še dva zbornika: prvi nosi naslov *Osnovna šola Stična, Podružnična šola Muljava: ob 100-letnici šolstva na Muljavi: 1910–2010* (ur. Zlata Kastelic, et al., 2010), drugi pa *90 let Prostovoljnega gasilskega društva Muljava 1924–2014* (ur. Gašper Erjavec et al., 2014).

Bližnji kraj **Krka** je ena najbolj priljubljenih turističnih destinacij v naši občini (izvir Krke, Krška jama ...), o čemer priča tudi domoznansko gradivo. „Dolenjska lepota“ je predstavljena v monografiji Janeza Bogataja: *Krka: od izvira do izliva* (1995). V zbirni mapi tega kraja se mdr. nahajata razglednica *Izvir Krke – Krška jama* in propekt *Jamarski klub Krka* (2006).

O zgodovini šolstva v kraju najdemo precej podatkov v zbornikih: *Osnovna šola Stična, Podružnična šola Krka: ob 200-letnici stare šole 1809–2009* (ur. Zlata Kastelic, 2009) in *Osnovna šola Stična, Podružnična šola Krka: Ob odprtju nove šole: maj 2011* (ur. Zlata Kastelic, 2011).

Društva so trdno zasidrana v življenju Krčanov: izpostavljam gasilce, ki so izdali obsežen zbornik ob visokem jubileju: *120-let Prostovoljnega gasilskega društva Krka* (ur. Miro Svetin, 2016), in ljubiteljske igralce, ki so se predstavili v knjigi *Vem za dolino, ki je lepša od drugih dolin: zbornik ob 20-letnici Kulturnega društva Gledališče Krka* (ur. Franc Koželj et al., 2014).

Pomemben pečat je Krki dal tudi velik športnik Avgust Likovnik, o katerem pripoveduje knjiga *Avgust Likovnik: življenje in delo* (ur. Marjan Podobnik in Matej Šteh, 2016).

Na koncu še pogled v Domoznansko galerijo Klasja, v kateri so bili mdr. predstavljeni: Josip Jurčič, Anton Hribar Korinjski, Anton Lampret, Avgust Mušič in Jože Sever.

Stična in okolica

Gre za okraj, ki je vreden vse pozornosti, zato je razumljivo, da je o njem veliko domoznanskega gradiva.

Arheološki pregled tega območja je zelo podrobno podal Stane Gabrovec v publikacijah: *Stična I/ naselbinska izkopavanja* (1994), *Stična II./1 Gomile starejše železne dobe* (2006) in *Stična II/2 Gomile starejše železne dobe* (2008). V ivanški knjižnici hranimo tudi monografijo Lucije Grahek: *Železodobna naselbinska keramika* (2016).

Bogata zgodovina stiškega samostana je najbolj obširno obdelana v monografiji Jožeta Mlinariča *Stiška opatija 1136–1784* (1995), o samostanu pa govorijo mdr. tudi sledeča dela: *Cistercijani v Stični* Jožeta Gregoriča (1980), *Stična ob jubilejih: 1098–1898–1998 /.../* (ur. Anton Nadrah in France Baraga, 1998), *Oživljena tihota: Cistercijanska opatija Stična 1898–1998* Vojana Tihomirja Arharja (1998); z umetnostnozgodovinskega stališča obravnava samostan Marijan Zadnikar v številnih delih: izpostavljam le najboljše monografijo iz leta 2001: *Samostan Stična in njegove znamenitosti*. Veliko je o samostanu pisal tudi bivši opat Anton Nadrah, predvsem v krajših knjižicah, kot so: *Stiška opatija* (1981) idr.

V skriptoriju stiškega samostana so nastali znameniti stiški rokopisi iz 12. stoletja, o katerih je pisala Nataša Golob v delu *Stiški rokopisi iz 12. stoletja*. Gre za katalog iz leta 1994. Stiške rokopise pa je v obliki poučne slikanice *Zaklad pisarja Bernarda* (2011) »oživil« Tadej Trnovšek; knjiga (*ki smo jo 12. 6. 2012 predstavili v okviru Pomladnega otroškega festivala z naslovom Pisarski zakladi, ki so ga pripravili ivanška knjižnica, JSKD OI Ivančna Gorica in Muzej krščanstva na Slovenskem na temo knjižnice in skriptorija*) je bila nagrajena s priznanjem za kakovostno mladinsko literaturo, z zlato hruško.

Najbolj pomemben in vsem poznan pa je *Stiški rokopis* (1428), katerega faksimile hranimo v naši knjižnici, original pa je lociran v NUK-u.

S samostanom so povezani tudi urbarji, o katerih je napisal knjigo Tadej Trnovšek: *Stiški urbarji iz 16. stoletja* (2017), ki so zanimivi tudi za imenoslovce in rodoslovce.

V samostanu je živel precej patrov, ki so se trajno zapisali v zgodovino stiškega samostana in širše: če začnemo kar pri p. Antonu Nadrahu, znanem teologu, ki je pisec številnih knjižnih del o duhovnem življenju: zaradi velikega obsega teh publikacij in zato, ker sodijo med sekundarno domoznansko literaturo, jih tukaj ne bom posebej navajal; izpostavil pa bi jubilejni zbornik ob 80-letnici p. Nadraha *Lux in tenebris lucet* (ur. Anton Štrukelj), ki je izšel leta 2017. Zelo znan cistercijan je bil tudi p. Simon Ašič, ki je napisal precej del o lajšanju bolezni s pomočjo zdravilnih rastlin, na tem mestu pa naj izpostavim publikaciji o njegovem življenju in delu: *P. Simon Ašič, Med molitvijo in zdravilnimi rastlinami: življenje in delo patra Simona Ašiča* (1995) Vojana Tihomirja Arharja in *Samostan Stična: domovanje patra Simona Ašiča* (ur. Anton Nadrah et al., 2013). O znanem slikarju cistercijanu Gabrijelu Humku pa govori delo *Gabrijel Humek* (avtorji besedil Anton Nadrah, Marijan Tršar in Ivan Sedej, 1994).

V okviru stiškega samostana deluje Muzej krščanstva na Slovenskem, ki je predstavljen tudi v knjigi *Zgodovina krščanstva na Slovenskem: Vodnik po stalni razstavi* (ur. Nataša Polajnar Freljih, 2003). Sicer pa hranimo kar nekaj gradiva, ki se nanaša na ta muzej: *Sit hic museum: 10 let Muzeja Krščanstva in 33 let muzejske dejavnosti v Stični* (ur. Nataša Polajnar Freljih, 2016), zbirka *Muzej krščanstva na Slovenskem (Slovenski verski muzej)*, kataloga: *Katalog ob priložnostni razstavi Luč, ki razsvetljuje: jaslice v gotski katedrali iz voska, samostansko delo, Muzej krščanstva na Slovenskem* (2014) ter *Katalog ob razstavi domačinke: Darja Srebnik: Moji vrtovi* (2003) idr.

V stiškem samostanu se nahaja tudi Baragova knjižnica, o kateri sta Ksenija Medved in Simona Perovšek napisali zanimivo seminarsko nalogo *Baragova muzejska knjižnica: opis in možnosti razvoja* (1998).

Najbolj znana leposlovna upodobitev cistercijanov in ljudi, ki so bili tako ali drugače povezani s samostanom, je delo Ivana Zorca *Beli menihi* (1932–1937), in sicer v štirih delih: *Beli menihi*, *Stiški svobodnjak*, *Stiški tlačan* in *Izgnani menihi*. O Ivanu Zorcu, ki je del svojega življenja preživel v Stični, je leta 2013 v Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje izšlo delo *Neznani Ivan Zorec* (ur. Mihael Glavan), ki oriše življenjsko pot pisatelja in prinaša objave nekaterih manj znanih krajših del, ki so v mnogočem kakovostnejša od Zorčeve najbolj znane tetralogije.

V zvezi s stiškim samostanom je potrebno omeniti še zgodovinski roman znanega šentvidčana Ivana Janežiča *Gospa s Pristave* (1894) (v knjižnici imamo izdajo iz leta 2004), ki prikaže življenjsko pot Viride Visconti, dobrotnice stiškega samostana.

V ivanški knjižnici hranimo tudi redko literarno delo Josipa Srebrniča *Stična: črtice o cistercijanskem samostanu v Stični* iz leta 1919.

Od sive literature naj izpostavim diplomski deli: Franc Grlica: *Oskrba z vodo v okolici Stične* (1980) in Bernarda Bevc: *Arheološki park Cvinger* (2003).

Turistično obarvano pa je sledeče gradivo: delo Tatjane Kordiš *Kavčeva domačija na Vrhu* (2013) o turistični kmetiji Grofija, in drobni tisk, kot je npr. *Metnaj: Namigi za potepanja po Krajevni skupnosti Metnaj in njeni bližini* (2012).

Potrebno je omeniti še dva zbornika: *Osnovna šola Stična, september 2003 ... ob odprtju nove šole* (ur. Marinka Piškur et al., 2003) in *Kako lepo je biti čebelar ...: Bilten ob 80-letnici ustanovitve Čebelarškega društva Stična* (ur. Petra Peunik Okorn, 2016).

V Domoznanski galeriji Klasja so bili mdr. predstavljeni: Stane Gabrovec, Jože Gregorič, p. Gabrijel Humek, Lado Ambrožič Novljan, Metod Turnšek in Ivan Zorec.

Šentvid pri Stični in okolica

Najbolj podroben oris zgodovine tega področja prinaša monografija *Šentviško tisočletje: 1000 let Župnije Šentvid pri Stični* (ur. Dušan Štepec in Matej Šteh, 2017). Leto pred tem pa je izšlo tudi zelo pomembno domoznansko delo *Šola, blagor za mladež in narod: zbornik ob 232-letnici šolstva v Šentvidu pri Stični in 50-letnici obstoječe šolske zgradbe* (ur. Polona Kastelic in Nejka Omahen Šikonja), ki prinaša zgodovinski prerez šolstva v Šentvidu pri Stični in okolici, v njej pa najdemo tudi druge koristne informacije, npr. o znanih osebnostih iz Šentvida pri Stični in okolici ipd.

Edini kraj, ki je bil v tem okolišu poleg Šentvida pri Stični deležen širše obravnave, je Temenica, ki se ponša z zbornikom *Temenica: 750 let: 13. avgust 1250 – 30. september 2000: zbornik o sedemstopenetdesetletnici prve omembe v pisnih virih* (ur. Jelka Rojec in Staša Kokot, 2000).

Jelka Rojec je tudi urednica knjige *Življenje našega drevesa: projekt izgradnje mozaikov v Šentvidu pri Stični* (2016). Gre za knjižni prikaz zelo uspelega projekta, ki je svoj odmev doživel tudi v ivanški knjižnici: od 8. februarja do 4. aprila smo imeli razstavo fotografij mozaikov, ob tem pa sta potekala tudi literarni natečaj *Življenje našega drevesa* in *Pravljica preobleka drevesa* (projekt je vodila Jelka Rojec v sodelovanju s knjižnico in z Zvezo kulturnih društev Ivančna Gorica). Vse navedeno je skorajda šolski primer odlično zasnovanega in izpeljanega domoznanskega projekta, kakršnih si lahko le želimo.

Posebne pozornosti je vredna domoznanska monografija Anje Štefan *Anton Dremelj-Resnik (1910–1960)* iz leta 2010: gre za delo (po mnenju etnologa Milka Matičetova) o najboljšem slovenskem ljudskem pripovedovalcu, ki je bil doma iz Petrušnje vasi. Knjiga poleg biografije povečini vsebuje zapise Resnikovih pripovedi (predvsem pravljic), spregovori pa tudi o etnoloških in drugih posebnostih življenja in dela naših krajanov (v Petrušnji vasi) v 1. polovici 20. stoletja.

Šentviški «okraj» je dal precej znamenitih osebnosti: mdr. je to Tone Kozlevčar, ki mu je Ivan Sivec posvetil zelo dobro napisano in bogato dokumentirano biografijo z naslovom *Pesem je sonce: Okoli sveta s pesmijo Toneta Kozlevčarja* (1994). V zvezi s tem naj kot zanimivost omenim predstavitevno zgibanko *Kozlevčarjeva pot*, ki jo je izdalo Vinogradniško sadjarsko društvo Debeli hrib za namen pohoda dne 8. 10. 2016.

Izpostavim naj še dva zbornika: *Jubilejni zbornik Lovske družine: 1946–1996* (ur. Jože Prosen) iz leta 1996 in zadnji zbornik gasilskega društva iz Šentvida: *PGD Šentvid: 130 let* (ur. Jože Anžlovar et al.), ki je izšel leta 2015.

Kot primer zanimivega drobnega tiska je predstavljena zgibanka *Vinogradniško-sadarsko društvo Debeli hrib* (2015); vredna ogleda je tudi razglednica *Pozdrav iz Temenice*, ki prikazuje turistično kmetijo in gostilno Fajdiga, na kateri je tudi fotografija gostišča iz leta 1925.

O kraju govori tudi nekaj diplomskih nalog, npr.: Vida Koporc-Sedej: *Geografija Krajevne skupnosti Šentvid pri Stični* (2000), ki jo hrani grosupeljska knjižnica. Tudi tukaj velja poudariti, da bo potrebno za ivanško knjižico pridobiti še več tovrstnega domoznanskega gradiva.

Od serijskih publikacij so najbolj pomembni zborniki *Tabora slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični*, ki izhajajo vsako leto – naša knjižnica hrani vse obstoječe zbornike.

V Domoznanski galeriji Klasja lahko beremo o znamenitih osebnostih, kot so: Marko Gerbec, Jože Kastelic, Josip Jerič, Josip Lavrič, Anton Dremelj Resnik, Stanko Vurnik idr.

Višnja Gora in okolica

Celovit zgodovinski in siceršnji prikaz Višnje Gore najdemo v dveh zbornikih: prvi z naslovom *V Višnjo Goro* (ur. Pavel Groznik) je izšel leta 1998 ob 520-letnici mesta, drugi z istim naslovom (naslov na hrbtni strani: *Višnja Gora – slovenska pravljica*) pa 10 let kasneje.

Višnja Gora z okolico (Podsmreka) je še posebej povezana s čebelarstvom, o katerem govori zbornik *Obstoja pa ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska: Prispevki s simpozija 'Čebelarji družine Rothschutz iz Podsmreke pri Višnji Gori', Brdo pri Lukovici, 17. maja 2011* (ur. Janez Gregori, 2011). Sedem let kasneje, v času praznovanja prvega svetovnega dneva čebel, ki je zaznamovalo tudi Višnjo Goro, pa je izšla znanstvena monografija Andreja Šaleharja *Kranjska čebela in čebelarji družine Rothschutz* (2018).

Za Višnjo Goro ima velik pomen Janez Cigler s svojo *Srečo v nesreči* (1836); o njem je napisal biografski roman Ivan Sivec: *Povest o Janezovi sreči: v spomin Janezu Ciglerju, prvemu slovenskemu povestičarju po zgodovinskih virih* (2002).

Svojevrsten pečat mestu je dal tudi Josip Jurčič, in sicer predvsem s *Kozlovsko sodbo v Višnji Gori*, o kateri je tekla beseda že v poglavju Muljava in okolica.

Irma Jančar je mesto in njene prebivalce predstavila v zbirki zgodb *Polž na verigi: pripovedi o Višnji gori in Višnjanih* (2006).

Znana Višnjanka Mihaela Zajc Jarc je dobila svojevrsten »spomenik« s knjigo *Gospa Mihaela iz Višnje Gore* (ur. Marjan Potokar), ki je izšla v Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje leta 2011 in prinaša prerez Mihaeline življenjske poti in izbor njenih leposlovnih in drugih zapisov: pesmi, kratkih zgodb, prispevkov z narodopisno in drugo vsebino.

Od drugega domoznanskega gradiva naj omenim razglednice mesta (večino jih sicer hrani grosupeljska knjižnica), ob tem pa še turistični zgibanki *Višnja Gora s Polževsko planoto* ter *Višnja Gora* (v zbirki *Po deželi Desetega brata*), karto krajevne skupnosti in mesta z naslovom *Višnja Gora* ter zbornik *Osnovna šola Stična, Podružnična šola Višnja Gora: ob 100-letnici stare šole* (ur. Zlata Kastelic et al., 2006).

Od serijskih publikacij je pomemben predvsem časopis *Višnjan*, ki ga hrani grosupeljska knjižnica (v Ivančni je le en izvod), ki izhaja od leta 1979 in odslikava utrip Višnje Gore in njene okolice.

V Domoznanski galeriji Klasja so bili mdr. predstavljeni: Anton Codelli, Janez Čandek, Konrad Črnologar, Julij Kleinmayr plemeniti, Emil Rothschutz in Anton Tomšič.

Zagradec in okolica

Zelo dobro napisan zgodovinski roman *Grenki kruh* (2003) Ivanke Mestnik oriše življenjski utrip Suhe krajine skozi čas, na katero je v preteklosti pomembno vplivala železarna na Dvoru: o njej je Matija Žargi leta 2000 izdal strokovno monografijo *Železarna na Dvoru ob Krki: 1795–1891*.

O preteklih časih tega območja veliko izvemo tudi iz zanimive biografije, ki ji je Ivanka Mestnik dala naslov *Dvor ob Krki: skozi spomine osemindvetdesetletnika* (2011).

Najnovejše leposlovno delo o teh krajih pa je napisala Sabina Koželj Horvat – tj. roman *Stopinja v skali* (2018), ki spregovori o zgodovini, mitologiji in drugih posebnosti zagraškega območja.

Izpostavim naj še dva zbornika: zbornik gasilskega društva Zagradec, ki je izšel leta 2015 (*Prosto-voljno gasilsko društvo Zagradec: 1925–2015* (ur. Stane Kralj et al.), istega leta pa tudi publikacija *Osnovna šola Stična, Podružnična šola Zagradec: ob odprtju nove šole* (ur. Zlata Kastelic).

Od serijskih publikacij je potrebno omeniti časopis *Zagradčan: glasilo KUD in OŠ Zagradec*, ki je izhajal v letih 1977–1983; nekaj izvodov *Zagradčana* imamo tudi v ivanški knjižnici, vse pa hrani Mestna knjižnica Grosuplje.

O Ambrusu in njegovi okolici izvemo marsikaj iz zbornikov o tamkajšnji župniji: *Ambruška župnija: 1941–1945* (ur. Milan Muhič, 1998) in *Župnija Ambrus pod varstvom sv. Jerneja* (ur. Andraž Čebular, 2011).

Šolstvo v kraju predstavlja zbornik *Stoji učilna zidana v Ambrusu* (ur. Zlata Kastelic et al., 2000), bogato življenje društev pa odlikavata publikaciji *Stoji mala vas, ki ni samo za okras – Kulturno društvo Ambrus, 1991–2011* (ur. Karmen Hrovat et al., 2011), in *100 let PGD Ambrus* (ur. Ivanka Gantar, 2008).

V Domoznanski galeriji Klasja sta bila predstavljena Janez Parapat in Nace Perko.

Očrt domoznanske zbirke ivanške knjižnice, ki bo koristil tudi knjižničarjem pri pripravi razstav in drugih predstavitev domoznanskega gradiva, je pokazal na široko paletu domoznanskega gradiva, ki zadeva naše kraje in njihove prebivalce nekoč in danes, obenem pa na bogastvo kulturne dediščine občine Ivančna Gorica. Izkazalo se je, da bi bilo potrebno pridobiti še marsikatero gradivo (npr. dragocene izdaje literarnih del pa tudi raziskovalne in diplomske naloge), da bi zbirka predstavila še več vidikov iz življenja naših občanov tako v preteklosti kot tudi danes, kar bi bilo v prid vsem, ki jih tako gradivo zanima – posebej pa šolarjem, študentom, raziskovalcem in vsem drugim, ki bi radi vedeli več o pestri kulturnozgodovinski in drugi podobi krajev, kjer živijo – saj, kot je bilo že rečeno, je nam knjižničarjem najbolj pomembno, da je domoznanska zbirka živa: torej postavljena in predstavljena tako, da je uporabna in uporabljena.

Domoznanske prireditve in druge dejavnosti

Domoznanski večeri

Pomemben del naše domoznanske dejavnosti so tudi večeri, na katerih predstavljamo knjižna dela domačih avtorjev. Ker je bilo tovrstnih prireditev zelo veliko, bom v tem pregledu nanizal samo nekatera vidnejša in zanimivejša srečanja z ustvarjalci, ki so večinoma potekala v prostorih ivanške knjižnice.

- 20. 10. 2004 smo imeli v knjižnici predstavitev leposlovne knjige Irme Jančar *Tonka z gore* (2004); naslednjega leta (20. aprila) pa je avtorica predstavila še eno svojo knjigo zgodb z naslovom *Po lovskih poteh* (2005).

- 16. 6. 2005 je bila naša gostja Polona Glavan, ki nam je odstrnila svojo pisateljsko izkušnjo ob svoji knjigi kratkih zgodb *Gverilci* (2004).

29. 11. 2006 smo se v knjižnici srečali z avtorjem dela *Vesele zgodbe z dolenskih gričev* (2006), Leopoldom Severjem.

- 2. 4. 2008 je Irma Jančar na uri pravljic predstavila leposlovno knjigo za otroke z naslovom *Zmaji iz našega mesta* (2008).

- 20. 11. 2008 je bila na uri pravljic predstavljena slikanica Ksenije Medved *Palček Bralček* (2008); lik palčka iz te pravljice je oživila knjižničarka Anita Globokar na mnogih urah pravljic in drugih prireditvah.

- 2. 12. 2009 je bila v naši knjižnici predstavitev knjige Leopolda Severja *Prazgodovinski svatje in mi* (2009), ki govori o kulturi staroveških gradiščarjev.

- 3. 12. 2010 je Ivanka Mestnik predstavila leposlovno mladinsko knjigo *Tam gori za našo vasjo* (2010).

- 25. 5. 2011 smo gostili Leopolda Severja, avtorja knjige *Vedre dogodivščine na kakó --- : 88 zgodb z bolj vesele plati* (2011), ki jo je ilustriral Tone Drab, sicer tudi aktiven zbiratelj domoznanskega gradiva, kar lahko rečemo tudi za avtorja te knjige.

- 31. 5. 2012 smo v naši knjižnici obudili hvaležen spomin na Mihaelo Zajc Jarc, ki ji je posvečena knjiga *Gospa Mihaela iz Višnje Gore* (ur. Marjan Potokar), ki je izšla v Domoznanski zbirki /.../ leta 2011).⁸

- 7. 12. 2011 smo imeli zanimiv pripovedovalski večer s Petro Špehar (z naslovom *Jaz sem že umiral in sem od mrtvih vstal*), ki je predstavila svojo diplomsko nalogo *Mrtveci, ki jim diagram riše življenje: imaginarna konstrukcija sveta v pripovedništvu o obsmrtnih izkušnjah* (2011).

- 16. 2. 2012 smo na pripovedovalskem večeru z Anjo Štefan predstavili dragoceno domoznansko delo *Anton Dremelj-Resnik (1910–1960)* iz leta 2010.⁹

- Maja 2013 smo se srečali z Leopoldom Severjem in njegovo knjigo *Tičnice iz naravoverja* (2013).

- 23. 1. 2014 smo posvetili domoznanski večer knjigi *Neznani Ivan Zorec* (ur. Mihael Glavan), ki je izšla v Domoznanski zbirki /.../ leta 2013. (Več o njej si lahko prebere v poglavju *Stična in okolica*.)

8 Več o knjigi gl. pri predstavitvi domoznanske zbirke, v poglavju *Višnja Gora in okolica*.

9 Več podatkov o knjigi je zapisanih v poglavju Šentvid pri Stični in okolica.

- 13. 11. 2014 smo gostili Marijo Samec, avtorico dela *So z vilicami pisali* (2014).
- 27. 11. 2014 je bil v naši knjižnici pesniški večer z Darinko Vidic ob njeni knjigi *Babica ponoči pesmi piše* (2014).
- 18. 12. 2014 smo predstavili še eno knjigo, ki je izšla v Domoznanski zbirki /.../: to je delo Marjana Potokarja *Zgodbe z razglednic: Občina Ivančna Gorica* (2014). Na domoznanskem večeru smo se ob sodelovanju z Občino Ivančna Gorica družili v sejni sobi občine.
- Irma Jančar je 12. 2. 2015 na uri pravljič predstavila slikanico *Deset eko zgodbic za lahko noč* (2015).
- 6. 2. 2018 smo v knjižnici gostili p. Branka Petauerja in predstavili njegov zgodovinski roman *Puščavska vrtnica* (2017).
- 20. 4. 2018 se je odvil večer s Tadejem Trnovškom ob njegovi monografiji *Stiški urbarji iz 16. stoletja* (2017).
- 10. 5. 2018 smo v knjižnici počastili prvi svetovni dan čebel, in sicer z gostom Andrejem Šaleharjem, ki je predstavil svoje znanstveno delo *Kranjska čebela in čebelarji družine Rothschild* (2018).

Drugi domoznanski dogodki in projekti

- Leta 2005 smo ivanški knjižničarji ustvarili CD-ROM *Knjižnica Ivančna Gorica se predstavi*, ki vsebuje tudi filmski zapis *Duh naše kulturne dediščine*.
- Ob 9. slovenskem čebelarjem prazniku, maja 2011, smo knjižničarji pripravili knjižno razstavo ob predstavitvi zbornika *Obstoja ena pridna in utrjena čebela, taka je kranjska ...* (2011).
- V oktobru 2012 smo pripravili video zapis *Kanon fajfa* za projekt 1. svetovna vojna za Europeano, evropsko digitalno knjižnico. Stane Rus in Ciril Klemenčič sta pokazala in pripovedovala zgodbo iz 1. svetovne vojne iz naših krajev. Video je posnel Dejan Maver, organizacija in scenarij pa sta delo Ksenije Medved.
- Ob počastitvi kulturnega praznika je bila 8. februarja 2015 v osnovni šoli v Šentvidu pri Stični domoznanska okrogla miza na temo Pomen domače knjige za lokalno okolje. V pogovoru so sodelovali Polona Glavan, Marjan Potokar, Irma Jančar, Darinka Vidic in Roža Kek.
- 4. marca 2017 je potekal Pohod po Jurčičevi poti, posvečen 150-letnici izdaje Kozlovske sodbe v Višnji Gori: ivanška knjižnica je v sejni sobi občine že kakšen teden prej pripravila razstavo izdaj Jurčičevih del s predstavitveno zgibanko, za sam pohod pa izdelala Jurčičev knjižni nagradni kviz na temo Kozlovska sodba, ki so ga pohodniki reševali s pomočjo informativnih tabel; na zaključku na Muljavi so bile „Jurčičeve“ ure pravljič s karikaturistom Gabrijelom Vrhovcem.
- Konec februarja 2018 je knjižnica prav tako v sejni sobi ob 25-letnici Pohoda po Jurčičevi poti pripravila razstavo na temo Deseti brat, ob tem pa zgibanko – vodič po razstavi; za pohod pa nagradni kviz s temo Deseti brat ter informativne table kot pomoč pri reševanju kviza. Na zaključku poti na Muljavi se je odvijala „soba pobega“ („escape room“), iz katere so se lahko udeleženci rešili z znanjem o Jurčiču, ob tem pa so knjižničarji pripravili kamišibaj tudi s temo Deseti brat. Na obeh omenjenih pohodih je bilo sodelovanje med knjižnico in občino zgledno ter dobro oglaševano ter z upoštevanjem velikega števila uporabnikov tega projekta v domoznanskem smislu uspešno in potrebno.

Digitalizacija domoznanskega gradiva

Ta dejavnost poteka v Mestni knjižnici Grosuplje kot osrednji knjižnici, kljub temu pa jo je potrebno omeniti, saj bo v prihodnosti ta segment domoznanstva še pridobival na pomenu.

Zaradi težje dostopnosti domoznanskega gradiva (npr. fotografij, sive literature pa tudi ostalega dragocenega gradiva) in da le-to postane dostopno širši javnosti, slovenske knjižnice že kar nekaj časa namenjajo veliko pozornosti e-domoznanstvu (o čemer govori tudi, že omenjeni, zbornik s 4. festivala domoznanstva – domfesta, ki je potekal leta 2016 na Ptujju).

Digitalizirano domoznansko gradivo je dostopno predvsem na dveh portalih: na *Kamri* in na *Digitalni knjižnici Slovenije*.

Domoznanski portal *Kamra* (<http://www.kamra.si>) je »digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin«, za katero skrbijo slovenske splošne knjižnice. Pri tem portalu je poudarek na vnašanju besedil in digitaliziranega slikovnega gradiva, ki skupaj pripovedujejo določeno zgodbo. Največ gradiva prispevajo slovenske splošne knjižnice, na portal pa vnašajo tudi druge kulturne ustanove (npr. muzeji ipd.) ali posamezniki. Tudi Mestna knjižnica Grosuplje na Kamro vnaša domoznanske vsebine: tam najdemo npr. fotografije uprizoritev Jurčičevih del na Muljavi, prispevek o šentviškem Taboru slovenskih pevskih zborov idr.

Ker lahko na portal Kamra vnaša digitalne vsebine vsak, ki v zvezi s tem opravi potrebno izobraževanje, zato je to teoretično naloga vseh knjižničarjev. V praksi pa se je izkazalo, da to delo zahteva veliko časa, ki ga v knjižnici vedno primanjkuje ...

Digitalna knjižnica Slovenije (v nadaljevanju: *dLib*; dostopno na: <http://www.dlib.si/>) »zagotavlja dostop do raznovrstnih digitalnih vsebin s področja znanosti, umetnosti in kulture. /.../ Poleg tega zagotavlja trajno ohranjanje slovenske pisne kulturne dediščine v digitalni obliki in s tem skrbi, da bodo digitalne vsebine preteklosti in sedanjosti dostopne tudi prihodnjim rodovom.«¹⁰ Uredništvo portala je v domeni Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK), ki prispeva največ vsebin; e-vsebine vnašajo tudi knjižnice in druge ustanove, ki skrbijo za kulturno dediščino. Mestna knjižnica Grosuplje na *dLib* mdr. vnaša *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropole*.

Kar zadeva Mestno knjižnico Grosuplje, je digitalizacija domoznanskega gradiva spričo omejenih kadrovskih in finančnih zmoglosti zaenkrat še v manjšem obsegu. Kljub vsemu pa je do sedaj digitaliziranega precej slikovnega gradiva, predvsem razglednic.

Povezovanje z domoznanci

V ivanški občini se precej ljudi ukvarja z ustvarjanjem in zbiranjem domoznanskega gradiva, z njimi smo knjižničarji precej sodelovali oz. sodelujemo. V bodoče bo potrebno še več tovrstnega povezovanja, saj lahko le skupaj oz. v sodelovanju z njimi poskrbimo za večjo prepoznavnost in popularizacijo domoznanskega gradiva. Primer takega sodelovanja je npr. nudenje prostora domoznanskemu krožku, ki ga vodi Tatjana Kordiš (sicer urednica odmevnega portala E-Stična). To prinese dobrobit vsem: tudi knjižnici, ki je v tem primeru že bila deležna gradiva za svojo domoznansko zbirko ...

Možnosti za sodelovanje z domoznanci je še precej: npr. okrogle mize in druga domoznanska srečanja, pri čemer tista neformalna (npr. pogovor domoznanca in knjižničarja za pultom ali ob kaki drugi priložnosti) ponavadi prinesejo največ sadov ...

10 Citat je vzet z: <https://www.dlib.si/About.aspx>, pridobljeno 28. 4. 2018.

Spodbujanje domoznanske samo(zavesti)

Glede na do sedaj predstavljeno domoznansko gradivo je več kot očitno, da je zgodovina današnje občine Ivančna Gorica preprejena z bogato in raznovrstno kulturo, ki se odraža v izjemno dragoceni (tudi pisni) kulturni dediščini, iz katere raste pestra kultura sedanjega časa: v mnogih društvi in institucijah (na občinski ravni, v šolstvu, knjižničarstvu ipd.). Naloga ivanške knjižnice je, da ohrani to kulturno bogastvo za prihodnje rodove, ob tem pa v svojih uporabnikih in v širši lokalni skupnosti krepi zavedanje, kaj vse so nam zapustili naši predniki. Vse to dosega s svojo domoznansko dejavnostjo, ki je ni brez dobrega poznavanja domoznanske literature, kar je pogoj, da s tem gradivom seznanijo tudi obiskovalce knjižnice. V zadnjem letu smo v knjižnici uvedli dodatno ponudbo: na policah z napisom „Tudi te so dobre“ izpostavljamo knjige po izbiri knjižničarjev in vmes je tudi precej domoznanskih del, ki jih svetujemo našim uporabnikom. Glede na dober odziv lahko rečemo, da so naši bralci za to dodatno ponudbo hvaležni, saj marsikatera domoznanska knjiga ne poznajo. Vse to v ljudeh spodbuja domoznansko zavest, še več – domoznansko samozavest, ki je del domoljubnega pogleda na našo ožjo domovino, če lahko tako imenujemo našo občino. To je eden od smiselnih in potrebnih poudarkov domoznanske dejavnosti knjižnice tudi v bodoče.

Perspektive domoznanske dejavnosti

Prihodnja usmeritev domoznanske dejavnosti slovenskih splošnih knjižnic (torej tudi naše) je predstavljena v *Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)*. Ta dokument predpostavlja proaktivno knjižnico, torej tako, ki svojo dejavnost širi tudi izven zidov ustanove; primer za to je npr. sodelovanje na Jurčičevem pohodu. Naslednjih poudarek priporočil je v tem, da knjižnica odgovarja na potrebe lokalne skupnosti, kar je praksa v knjižnični mreži Mestne knjižnice Grosuplje že ves čas: to z vidika domoznanske dejavnosti pomeni, da ima vsaka od knjižnic svojo lokalno noto – tako kar se tiče zbiranja in posredovanja gradiva¹¹ ter drugih domoznanskih aktivnosti. Iz tega sledi, kot je zapisano v *Strokovnih priporočilih*, dragocena konkretna »pridobitev (korist) za posameznika, lokalno skupnost, družbo in državo: poznavanje zgodovine, tradicije, kulturne in naravne dediščine lokalne skupnosti, krepitev identitete in kohezija lokalne skupnosti« (str. 49).

Glede na to, da se bo ivanška knjižnica v nekaj letih preselila v novo stavbo, ki bo imela tudi domoznansko sobo, bo to pomenilo nov vidik domoznanske dejavnosti. Ena od možnosti je, da v domoznansko sobo postavimo „rastočo knjigo“, vsekakor pa bo potrebno, kot rečeno, nabaviti marsikatero dragoceno domoznansko gradivo: npr. pomembnejše izdaje Jurčičevih del in drugo. Vse to bo del reprezentativnega prikaza pisne in druge kulturne dediščine, kar si ivanški kulturni „bazen“ gotovo zasluži. Domoznanska dejavnost bo še naprej sredstvo popularizacije domoznanskega gradiva, kar se bo odražalo v povečani izposoji domoznanskega gradiva, v večerih z ustvarjalci, v razstavah tovrstnega gradiva, v sodelovanju s širšo lokalno skupnostjo, v objavah v različnih medijih ipd.

Vsekakor pa bo še naprej največji poudarek v tem, da imamo **živo domoznansko zbirko**, ki se širi med našimi bralci in na različne načine predstavlja knjižnični in širši lokalni publiki.

11 Obdelava domoznanskega gradiva, ki je povezana s katalogizacijo, bo, tako kot do sedaj, še vedno v grosupeljski knjižnici.

Misel za konec

Naj zaključim z besedami Mire Petrovič, ki je na koncu prispevka *Delo in naloge domoznanca nekoč in danes: pogled iz prakse* (*E-domoznanstvo*, str. 13) takole zapisala: „*Znanje o domu*“, ob podpori dobro organiziranih in v okolju prepoznavnih knjižničnih zbirk, ostaja temeljna osebna izkaznica vsake knjižnice, ki se zaveda bistva in širine svojega poslanstva. Pojem domoznanstvo je krvni obtok splošne knjižnice in preveva vse sfere njenega delovanja, ne le domoznanskega oddelka. Zato je potrebno nenehno ozaveščanje o pomenu ‚domoznanskih‘ knjižnic v lokalnem prostoru ter vključevanje le-teh v lokalne, državne in evropske kulturne projekte.“

Glede na kulturnozgodovinsko bogastvo teh krajev, ki ga je vsaj okvirno predstavil ta prispevek, je in bo (čedalje bolj) naloga domoznanske dejavnosti zvišati domoznansko (samo)zavest naših občanov, to pa lahko dosežemo samo, če imamo to (samo)zavest knjižničarji sami, kajti „če hočeš druge vneti, moraš sam goreti“, kot je pomenljivo zapisal veliki buditelj narodne zavesti Anton Martin Slomšek. V tem smislu moramo knjižničarji najprej dobro poznati (in zato seveda prebirati) domoznansko literaturo, ki jo hranimo, saj se bomo le tako prepojili z duhom in „vonjem“ naše kulturne dediščine in ga prenašali na naše uporabnike.

Literatura

Kanič, Ivan, Zvonka Leder, Majda Ujčič, Polona Vilar in Gorazd Vodeb (ur.): *Bibliotekarski terminološki slovar*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna in univerzitetna knjižnica (Knjižnica, 53 (3–4)), 2009.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028): http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf, pridobljeno 03. 05. 2018.

Štoka, Peter (ur.): *Domfest: 1. festival domoznanstva, Koper, 15. maj 2009*. Ljubljana: NUK, 2009.

UČITELJSKI BIOGRAFSKI KROKIJI (GROSUPLJE II)

*Jakob Müller **

Andrej Ambrožič (1941)

Rojen v Ljubljani, kjer je oče Ferdinand imel trgovino s kolesi, šivalnimi stroji, gramofoni in drugim tehničnim blagom, mati Justina, rojena Malenšek, doma iz Irče vasi pri Novem mestu, pa je delala v gostinstvu. Leta 1945, že po koncu vojne, se je oče kot mobiliziranec v Mariboru pri očiščevanju reke Drave, v kateri je bilo še veliko vozil, odvrženega orožja pa tudi mrtvih, okužil, zbolel za tifusom ter po šestih dneh umrl. Mati z majhnima otrokoma se je nato preselila v Višnjo Goro, kjer je prevzela gostilno Omahen.

Prve štiri razrede osnovne šole je Andrej obiskoval v Višnji Gori. Lepe spomine ima na učiteljico Jožo Erjavec in na Terezijo Samec, ki ga je privatno učila tudi harmoniko. Po štirih razredih nižje gimnazije v Stični se je vpisal na učiteljske v Ljubljani, kamor se je tri leta vozil od doma, vmes pa je dve leti bival v Dijaškem domu Ivana Cankarja; učiteljske je bilo namreč petletno.

Po maturi leta 1962 je kot štipendist Občine Grosuplje odšel učiti v Hrastov Dol (blizu Šentvida pri Stični). Šola je bila osemrazredna, otrok pa malo, zato sta bila samo dva kombinirana razreda: učence in učenke od 1. do 4. razreda je poučeval dopoldan, od 5. do 8. razreda pa popoldan. Učne priprave je seveda moral pisati za vseh osem razredov. Ker blizu ni bilo kakšne gostilne s hrano, so se za šolo zavzeti domačini obvezali, da jo je imel vsak mesec pri enem od domačih kmetov. Na »hrastuške« in okoliške šolarje in šolarke in na družine ima zelo lepe spomine, čeprav je tu učil samo eno leto. Leta 1963 se je namreč vpisal na Visoko šolo za telesno kulturo v Ljubljani in dobil študentski kredit, ki ga je vračal po koncu šolanja.

Po dveh letih (po končanju prve stopnje) in po odsluženju vojaškega roka je bil štiri leta učitelj športne vzgoje na osnovnih šolah v Višnji Gori in Stični. Pogoji za delo so bili slabi, potrebne športne opreme je bilo malo, telovadnico so imeli v samostanski Opatovi kapeli, rokometno igrišče pa pri Gradičku. Veliko je deloval tudi izven šole: bil je eden od ustanoviteljev višnjanskega rokometnega kluba Polž, sodeloval je pri plavalnem klubu in tudi kot režiser in igralec deloval v dramski sekciji krajevnega kulturnega društva.

Leta 1968 se je poročil in se preselil na Grosuplje, učil pa je še vedno v Stični in Višnji Gori. Ko je bila na Grosupljem leta 1971 odprta nova osnovna šola, je na njej štiri leta učil športno vzgojo. Pogoji za pouk so bili zelo dobri: velika telovadnica, asfaltno igrišče za rokomet oz. košarko, atletska steza, vsa športna orodja in pripomočki. Začel je sodelovati v Rokometnem klubu Grosuplje, in sicer kot igralec, nato kot trener, po odhodu Andreja Šušteriča je postal klubski predsednik, nato pa je bil dolgoletni in zelo delaven član upravnega odbora. Leta 1972 je izbral najboljše učenke višjih razredov in ustanovil žensko rokometno ekipo, ki je tekmovala do leta 1979. Denar za delovanje kluba so dobili od Občine, od podjetij ter z vsakoletnim rokometnim novoletnim plesom. Igrišče so imeli najprej na nogometnem igrišču v Brinju, nato blizu železniške postaje, od leta 1968 pa je klub vse tekme igral v Stični ali Šmarju - Sapu, dokler ni bilo zgrajeno igrišče pri osnovni šoli Louis Adamič. Ko se je na začetku devetdesetih rokomet preselil v dvorane, ki je na Grosupljem ni bilo, je klub gostoval v Ljubljani, v šolskem centru v Ivančni Gorici in v Ribnici. Po letu 2000 so imeli dvorano v novi osnovni šoli Brinje.

* Slavist in leksikograf v p., Jakhlova 144, 1290 Grosuplje

Leta 2010, ob petdesetletnici delovanja rokometnega kluba, je uredil podatkovno in slikovno bogato jubilejno publikacijo.

Od šolskega dela se je poslovil leta 1975, ko je postal tajnik občinske Izobraževalne skupnosti oz. vodja skupnih službe občinskih Samoupravnih interesnih skupnosti za izobraževanje, otroško varstvo in telesno kulturo. Leta 1979 je bil direktor šolskega centra v Ivančni Gorici v izgradnji, nato pa se je »preselil« na politično področje: od 1981 do 1984 je bil sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov na Grosupljem, od 1984 do 1988 pa v Ljubljani sekretar medobčinskega komiteja Ljubljana - okolica, ki je zajemal osem občin.

Leta 1989 je bil krajše obdobje predsednik Izvršnega sveta občine Grosuplje, po prvih povojnih večstrankarskih volitvah aprila leta 1990, ko so delegati treh zborov občinske skupščine z enim glasom večine za izvršnika izvolili Igorja Ahačevčiča, je politično področje zapustil in skupaj z ženo ustanovil Ambrosio, d. o. o., podjetje za trgovino s športno opremo, izobraževanje in turizem, ob tem pa je en mandat bil tudi (nepoklicni) predsednik občinskega Obrtnega združenja.

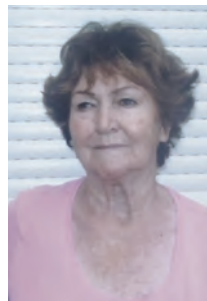
Za svoje družbeno delo, za delo na področju športa, prostovoljstva (med drugim je leta 1957 kot brigadir sodeloval pri izgradnji pristanišča Koper, zato se žena šali, da je delničar Luke Koper) in humanitarnosti je dobil celo vrsto priznanj, pohval in odlikovanj, vendar o njih ne želi govoriti.

Z ženo Veroniko, učiteljico športne vzgoje, imata sinova Vasjo in Tomaža.

Veronika (Vera) Ambrožič, roj. Hočevar (1943)

Rojena v Malih Laščah v kmečko-mizarski družini; oče Franc, kmet, mama Angela, rojena Starc, kmetica. Oče je v mladosti živel pri svojem očetu na Dunaju, kjer je ta imel trgovino. Mamin oče je imel veliko kmetijo, hkrati pa je bil trgovec z lesom. Oba starša sta imela nostalgijo za mladostnimi časi: živela sta na sicer srednje veliki kmetiji, toda zemlja je bila slaba, časi med obema vojnama pa zaradi dolgotrajne gospodarske krize težki. V družini je bilo šest otrok.

Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je končala v Velikih Laščah, višjo gimnazijo pa v Kočevju, kjer je poučevalo več odličnih profesorjev in profesorice: germanist Herman Kotar, slavist Janko Kovačič, matematik in fizik Franc Galič, romanist Jože Pavlič. Leta 1961 je maturirala in se odločila za pedagoški poklic.

Na njeno odločitev in na njen življenjski nazor je s svojim življenjem vplivala tudi očetova sestra Pavla Hočevar (1889–1972), učiteljica na slovenski cirilmetodovski šoli v Trstu in dolgoletna urednica revije Ženski svet. Leta 1929 se je z revijo preselila v Ljubljano, kjer je učila na šoli Ledina. Vseskozi si je prizadevala za dvig in okrepitev samozavesti žensk, potrebne za uveljavitev njihovih političnih in človeških pravic, in jih spodbujala, naj zato postanejo ekonomsko samostojne; imela je hčerko, vendar ni želela postati žena otrokovega očeta, ker je hotela dokazati, da tudi mati sama lahko skrbi za otroka. Ob pristopu slovenske sekcije Jugoslovanske ženske zveze v OF julija 1941 je program sekcije na pristopnem sestanku predstavila prav Pavla; decembra 1941 pa je bila sekcija iz OF izključena. Socialno-liberalno demokratična Pavla se je povezala z ilegalno skupščino Stara pravda, ki jo je vodil Črtomir Nagode. Leta 1947 je bila na političnem Nagodetovem procesu obsojena na 14 let; leta 1952 je bila pogojno izpuščena, sodba pa je bila razveljavljena leta 1991. Vera o teti Pavli dolgo časa ni vedela nič, ker doma o tem niso hoteli govoriti, vedno pa je občudovala njen človeški ponos in odločnost.

Vera si je želela za poklic izbrati dejavnost, koristno za čim več ljudi. Veliko se je ukvarjala s športom in kmalu opazila, da na tekmovanjih sodeluje veliko manj deklet kot fantov, kar je bilo odraz zapostavljenega in podrejenega položaja žensk. Zato se je odločila za poklic učiteljice telesne vzgoje. Poleg krepitve zdravja in obvladovanja telesa v vseh vrstah naporov bo pri šolski telesni vzgoji lahko razvijala tudi duha: pogum, vztrajnost, voljo, odločnost, samozavest in kolektivno povezanost, obvladovanje čustev pri zmagah in porazih. Želela si je, da bi tudi dekleta bile bolj dejavne v športu in posledično v življenju, da se postavijo z ramo ob rami s fanti, da postanejo samozavestne, odločne, ponosne in enakopravne.

V Ljubljani se je vpisala na Visoko šolo za telesno kulturo. Po končani prvi stopnji se je leta 1964 zaposlila na osnovni šoli Grosuplje. Delo z mladimi je bilo zelo lepo, pogoji pa so bili sprva kar težki: za telovadnico jim je služila polovica kinodvorane, prostor je bil zelo slabo ogrevan, v razredih je bilo do 36 učenk in učencev. Fantje s kmetov so bili močni, polni energije, mnoge grosupeljske deklice, pridne in drobne, pa so bile telesno šibke, zato so bile mnoge vaje zanje prenaporne, usklajevati obremenitve enih in drugih je bilo težko. Igrišče pri kinodvorani je bilo premajhno, stadion z atletsko stezo na lešu pa je bil precej oddaljen; pozneje so imeli rokometno igrišče, niso pa imeli ne pravih ne dovolj žog. Pri urah telesne vzgoje so imeli prostor in čas pravzaprav samo za vaje oblikovanja, tek in druge drobne dejavnosti, zato je mogla zagotavljati samo pravilno telesno držo, enakomeren razvoj mišičja in vzdržljivost. Pred petdesetimi leti so se starši še pritoževali, da morajo njihove deklice pri urah telesne vzgoje »kazati gole noge«, kar da je greh ... In tako so nekaj časa deklice telovadile v žabah (gl. sliko). Med zimskimi počitnicami so imeli smučarske tečaje na Zavrhu nad Spodnjo Slivnico, poleti pa taborne v Dolenjskih Toplicah s plavalnimi tečaji. Ker je bila pozimi telovadnica neuporabna, so ob urah telesne vzgoje po razredih igrali šah.

Stanje se je močno spremenilo, ko so leta 1971 v novi šoli Louisa Adamiča na Tovarniški cesti dobili dobro opremljeno šolsko telovadnico, kompleks športnih igrišč, dovolj raznih športnih rekvizitov in žoge za vse vrste športnih iger. Pri urah telesne vzgoje so se razredi razdelili: dekleta posebej, fantje posebej. Telesna vzgoja je postala užitek za otroke in za učiteljico. Učenke in učenci so v športu napredovali in dosegali dobre rezultate. Začeli so se udeleževati občinskih, regijskih in drugih tekmovanj, razvil se je roket, gimnastika, košarka, namizni tenis, atletika ... , šolarji in šolarke so osvajali diplome, pokale, medalje, ki so vedno bolj krasile vhod v telovadnico. Velika večina se je naučila plavati in smučati.

Zaradi poškodb in operacij se je Vera leta 1982 zaposlila na Delavski univerzi Borisa Kidriča na Grosupljem, kjer je skrbela za izobraževanje odraslih, organizirala strokovne in izobraževalne tečaje, seminarje, osnovno šolo za odrasle, srednjo ekonomsko šolo za odrasle, jezikovne tečaje in tudi različne hobijalne tečaje, vse ob delu. Učilnice so najemali v šoli, na Gradbenem podjetju, v Gasilskem domu, učitelji in predavatelji so bili pogodbeni oz. honorarni. Po ukinitvi na Grosupljem je delala na Delavski univerzi Borisa Kidriča v Ljubljani, od leta 1990 pa sta z možem Andrejem vodila lastno izobraževalno-poslovno ustanovo Ambrosia, d. o. o., registrirano za izobraževanje, trgovino in turizem. Zdaj se Ambrosia ukvarja izključno z industrijskim in grafičnim oblikovanjem, vodi jo sin Vasja Ambrožič. Poleg Vasje imata z možem Andrejem še sina Tomaža.

Vera Ambrožič je leta 1981 za posebej uspešno delo na področju šolske telesne vzgoje in športa prejela občinsko Jurčičevo plaketo.

Marinka Aubreht, roj. Šmuc (1947)

Rojena v Ljubljani, doma na Grosupljem. Oče France Šmuc je bil obrtnik (mlinar) z manjšo kmetijo, mati Ana Šmuc, rojena Strajnar, pa mu je pomagala v mlinu in na kmetiji. Že kot otrok si je želela postati učiteljica, zato se je po osemletni osnovni šoli na Grosupljem (1954–1962) vpisala na učiteljsko šolo v Ljubljani, ki je imelo tedaj pet razredov. Strokovni predmeti: metodika, pedagogika, psihologija, etika, uvod v filozofijo, so bili odlični in so ji dali dobro teoretično in praktično osnovo za poklicno delo. Po maturi leta 1967 ni mogla dobiti službe, zato je celo vpisala študij defektologije, toda pokazala se je začasna rešitev: na osnovni šoli Grosuplje je nadomeščala učiteljico, ki je odšla na porodniški dopust (tedaj je trajal tri mesece). Nato je nadomeščala drugo učiteljico, ki je učila matematiko, na koncu pa – na podružnični šoli Polica – še tretjo učiteljico. Tako je minilo šolsko leto 1967/1968. Naslednje leto je učila v Žalni, kjer sta tisto leto bila dva 4. razreda. V šolskem letu 1969/1970 je v šoli na Grosupljem nadomeščala, kjer je bilo potrebno, učila je tudi glasbeno vzgojo, likovno vzgojo, matematiko, telovadbo. Leta 1970/71 je na isti šoli dobila svoj razred, to je bil 4. razred, in ta razred je nato učila vse do upokojitve. Vzporedni razred je učila Marija Vidic, s katero sta se čudovito ujeli in zelo dobro sodelovali. Učila je zelo rada in še zmeraj bi se odločila za učiteljski poklic.

Z možem Tonetom Aubrehtom ima sina Dejana, dr. filozofije, in hčerko Ksenijo, učiteljico.

Marija Perme, roj. Ternik (1912–1999)

Rojena v Gradcu / Grazu, oče Franc je bil tedaj graničar, mati Marija pa gospodinja. Leta 1918, po koncu vojne, se je družina vrnila na očetov dom, na kmetijo v Zgornji Vižingi pri Radljah ob Dravi. Osnovno šolo je končala v bližnjih Radljah, učiteljsko šolo pa pri šolskih sestrah v Mariboru. Nato je nekaj let najprej delala v Kamniku kot domača učiteljica tovarnarjevih otrok, nato pa je bila več kot desetletje v Vojvodini vzgojiteljica in učiteljica nemščine otrok judovske družine. Leta 1939 je z dekretom ministrstva za šolstvo prišla na osnovno šolo Št. Jurij pri Grosupljem, leta 1943 pa je začela učiti na osnovni šoli v Višnji Gori. Po koncu vojne je odšla za učiteljico na Javórje nad Črno na Koroškem, kamor se je iz domače vasi že poprej umaknil njen mož Jože Perme, sin kmeta, trgovca in gostilničarja v Ponovi vasi. V Javorju je bilo veliko otrok, tako da je – edina učiteljica – učila dopoldne in popoldne.

Ko sta se vrnila na možev dom v Ponovi vasi, je postala učiteljica na osnovni šoli Grosuplje. Ker ni bilo nobene javne prometne povezave, je v službo hodila od doma vsak dan štiri kilometre v eno in štiri kilometre v drugo smer. Kadar je mogel, jo je s konjem peljal mož na vozu, pozimi na saneh.

Na Grosupljem je učila deloma na razredni in deloma na predmetni stopnji, vendar nikoli nemščine, za katero je bila še posebej usposobljena. Doma na obmejnem Koroškem so jo uporabljali tudi v vsakdanjem, zasebnem sporazumevanju, čeprav so imeli močno narodno zavest, nemščino pa je študirala tudi na šoli v Mariboru. Pri pouku je bila izjemno potrpežljiva, dobrohotna in mila.

Upokojila se je leta 1971, vendar je še naslednjih deset let kot knjižničarka delala v občinski knjižnici na Grosupljem, ki jo je vodila učiteljica Jelka Poženel. Kot režiserka je sodelovala pri šentjurijski gledališki skupini, kjer je njeno delo nadaljeval Jože Marentič. Sicer pa je ves čas delala tudi na moževi kmetiji, pa ne samo v gospodinjstvu, ampak pri vseh kmečkih delih. Umrla je leta 1999.

Z možem Jožetom sta imela hčerko Marjanco.

Marjanca Perme Viršek (1952)

Rojena v Ljubljani, doma v Ponovi vasi, oče Jože Perme, kmet, mati Marija Perme, rojena Ternik, učiteljica. Ponova vas spada v šolski okoliš Šentjurija, vendar bi se z mamo, učiteljico, v celem tednu videvali komaj zvečer, zato je v osnovno šolo vseh osem let peš hodila na štiri kilometre oddaljeno Grosuplje. Po maturi na gimnaziji Poljane v Ljubljani leta 1971 je študirala pedagogiko in slovenščino na Filozofski fakulteti v Ljubljani in se po diplomi leta 1976 zaposlila kot pedagoginja v svetovalni službi na Osnovni šoli Louisa Adamiča na Grosupljem, po ustanovitvi šole Brinje pa je delala na obeh. Pred njo je bila na šoli samo socialna delavka, kmalu pa je na šoli deloval svetovalni oddelek, na katerem je delala tudi sociologinja in psihologinja Nina Smolej Rome. Šola je imela zelo veliko učencev: skupaj s podružnicami v Šmarju – Sapu, Podtaboru (Št. Juriju), Kopanju, Žalni in Polici jih je bilo 1600.

Učence in učence je svetovalni tim spremljal od prvega do osmega razreda, ugotavljal njihove socialne, učne in osebnostne lastnosti in jim pomagal reševati raznovrstne težave: odnosi med učenci, učna uspešnost, domače razmere. Zato niso delali samo z učenci, ampak tudi z učitelji in starši. Kot osnovo za večjo učno uspešnost je Marjanca poudarjala tudi potrebnost širše kulturne razgledanosti otrok, razvijanje bralnih potreb, širjenje njihovega besednega oziroma pojmovnega zaklada in za to primereno družinsko okolje. V zvezi z učno uspešnostjo je ugotavljala tudi učiteljski delež, ki je bil včasih preskromen, včasih pa preveč zahteven ali prestrog, in si ga prizadevala zvišati oziroma uravnovežiti. V zvezi z negativno učno oceno so bile včasih tudi starševske intervencije pri posameznih učiteljih pa tudi pri njej. Poseben problem so bili učenci in učenke priseljencev oziroma beguncev, ki so doma uporabljali tuji jezik, zato so imeli otroci težave z razumevanjem pa tudi z vključevanjem v slovensko socialno in delovno kulturo.

S starši otrok so si prizadevali imeti redne stike, dvakrat letno pa so organizirali skupno srečanje, na katerem so poleg delavcev šole nastopali tudi zunanji predavatelji.

Raznovrstno in zelo zanimivo pedagoško delo je Marjanca Perme Viršek v šoli končala z upokojitvijo leta 2006, doma pa ga nadaljuje s petimi vnuki oz. vnukinjami. Z možem Martinom imata sinova Damjana in Marka.

Helena Starič, roj. Verovšek (1932)

Rojena v Kamnici, p. Dol pri Ljubljani, v delavski družini. Oče Vinko je bil progovni delavec, mati Alojzija, rojena Aleš, pa gospodinja in perica cerkvenega perila; milo je kuhala doma sama iz prašičje kože in govejega loja. V šolo je hodila v Dolsko. Ko je bila v tretjem razredu, se je začela vojna. Nova učiteljica je bila dobra in prijazna, sicer Korošica, vendar slovensko ni znala. Sicer pa je pouk tako smel biti samo nemški. Ker učenci v šoli niso smeli govoriti slovensko, so predvsem molčali. Po dveh daljših prekinitvah so nemške oblasti šolo zaradi partizanskih napadov zaprle. Po partizanskem miniranju železnice so Nemci očeta internirali v delovno taborišče Jedlersdorf pri Dunaju. Novembra 1944 je mama nesrečno padla, začela ji je otekati noga, zaradi nemške hajke niso mogli po zdravnika, mami pa se je stanje vse bolj slabšalo, noga se je začela gnajiti. V veliki stiski je Helena pisala očetu. In na božič zvečer se je oče pojavil na vratih: ušel je in materi prinesel zdravilo. To je bil Helenin najsrečnejši dan. Zjutraj je nemška patrolja očeta

aretirala in odvedla nazaj v taborišče, od koder se več ni vrnil. Ob letalskem bombardiranju je bil ubit.

Jeseni 1945 so Heleno najprej vpisali ponovno v 3. razred, po krajšem preverjanju znanja je prešla v 4. razred, nato pa še istega šolskega leta napredovala v 6. razred. Leta 1948 se je vpisala v III. (bežigraske) gimnazijo v Ljubljani, kamor se je vozila z vlakom. Slovenščino jo je učil profesor Lipičnik, sicer duhovnik, matematiko pa profesorica Medič. Po treh letih in mali maturi se je vpisala na učiteljsišče. Želela si je sicer na zdravstveno šolo, ampak prof. Lipičnik jo je prepričal, da primanjkuje učiteljic. Na 4-letnem učiteljsišču je bila zelo dobra dr. Iva Šegula, profesorica pedagogike in mladinske psihologije, prof. dr. Ferdo Gestrin pa je učil zgodovino. Helena je bila vseskozi odličnjakinja, zato je bila leta 1954 mature oproščena.

Prvo službo je dobila na osnovni šoli Trebelno, občina Mokronog. Šola je bila velika: otrok je bilo več kot 200, učiteljic in učiteljev 6, šolsko poslopje pa je bilo med vojno požgano, zato so imeli 1 učilnico tudi na občini in 1 v župnišču. Težava je bila tudi z vodo iz vodnjaka, telefon je bil samo na poštnem uradu, do avtobusa v Mokronogu je bilo pet kilometrov, do vlaka pa šest. Na Trebelnem je učila 7 let in igrala tudi v krajevni gledališki skupini. Tu se je leta 1958 z domačinom tudi poročila. Mož tesar je delal v Ljubljani in postavljaj lesene montažne hiše po Sloveniji, drugod po Jugoslaviji in po Italiji.

Leta 1961 je postala vodja šole v Podtaboru, zdaj Št. Jurij pri Grosupljem. Do leta 1963 je ta podružnična šola imela osem razredov, nato je postala štirirazredna. Šolsko poslopje je bilo staro in med vojno požgano. V njem so bile tri učilnice in tri stanovanja za učiteljstvo. Učila je skupaj z Jožefo Goršič, Marijo Marentič in Jelko Pavliha, navadno kombinirani 3. in 4. razred. Po enem letu so jo opozorili, da bi bilo primerno, da postane članica Zveze komunistov, vendar povabila ni sprejela. Nekomu med člani, ki je imel dovolj vpliva, se je zdelo, da je dobra vodja in učiteljica, kljub temu da ni v partiji, tako je ostala vodja še nadaljnjih 28 let.

Nekoč se je med poukom v razred zatekla pobegla svinja in eden od učencev je duhovito vprašal: Kje bo pa sedela?

Helena Starič je bila stroga, vendar uvidevna in razumevajoča učiteljica in vzgojiteljica in imela je smisel za humor. V celem njenem obdobju sta razred ponavljala samo dva učenca. Razredi, večinoma kombinirani, so bili veliki, saj je bilo tudi do 30 otrok. V prvih letih je bilo nad 200 učencev in učenk, proti koncu njenega obdobja pa blizu 100.

Z že pokojnim možem ima dve hčerki: Ivo, zdaj vzgojiteljico, in Danico, zdaj medicinsko sestro.

Ljudmila (Milka) Škufca, roj. Vidmar (1949)

Rojena v Britofu (pri Kranju), oče Alojz, tkalski mojster, mati Marija, rojena Gašperlin, šivilja. V osnovno šolo je hodila v Predoslje (1956–1964). Zlasti rada je imela slovenščino, velikokrat je nastopala kot recitatorka, plesala je pri folklori, pela v šolskem in v cerkvenem pevskem zboru. Štiriletno gimnazijo je končala v Kranju. Že v osnovni šoli je občudovala učiteljico zgodovine Olgo Janša (Zorn), ki jo je nato kot profesorica učila tudi na gimnaziji in ji priporočila študij na univerzi. Tako se je vpisala na Filozofsko fakulteto in študirala zgodovino in geografijo. Odličen predavatelj in pedagog je bil dr. Metod Mikuž (zgodovina NOB), na geografiji pa dr. Igor Vrišer (socialna geografija).

Po prvostopenjski diplomji leta 1971 je tri mesece delala v podaljšanem bivanju na OŠ Staneta Žagarja v Kranju, spoznala bodočega moža Jožeta in se

jeseni zaposlila na novi OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, kjer je sprva učila samo geografijo, zgodovino pa je učil Pavel Barič. Na začetku devetdesetih je na šoli ob Adamičevi cesti začela učiti geografijo in zgodovino, po letu 2000 pa na OŠ Brinje Grosuplje.

Pri pouku zgodovine in geografije je za ponazoritev in poživitev rada vključevala odlomek iz kakšnega leposlovnega dela. Na šoli je vodila zgodovinski in geografski krožek. Na ekskurzijah so z učenci in učenkami spoznavali vse slovenske pokrajine: Primorsko, Slovenske gorice, Notranjsko, Gorenjsko, Dolenjsko, Suho krajino ... Skrbela je, da je šolska knjižnica naročala potrebno dopolnilno literaturo, ki so jo otroci potrebovali za raziskave in poročila. Pri raziskovalnem projektu *Kdor hoče nekaj novega, mora temeljito poznati staro* so ob pomoči etnografa dr. Borisa Kuharja raziskovali nekdanjo prehranjevanje, oblačila in navade. Zaključne prireditve in odprtja etnografske razstave se je kot oče enega od sodelujočih učencev udeležil tudi Janez Janša. Za šolske proslave in prireditve je pripravila zgodovinske pregledne in vezno besedilo. Kot učiteljica je bila resna, zahtevna in stroga. Njeni učenci pravijo, da jih je dosti naučila, čeprav je redko koga pohvalila, vendar je pri ocenjevanju upoštevala tudi trud in prizadevanje, ne le znanje.

Seveda je doma možu, razgledanemu in zelo uspešnemu kmetu ter čebelarju, pomagala na kmetiji in pri čebelah, izven šole pa je sodelovala pri javnih prireditvah kulturnega društva, krajevne skupnosti, gasilskega društva, čebelarskega društva in odbora Slovenske ljudske stranke ter ves časa pela v cerkvenem pevskem zboru. Z možem sta tudi veliko potovala: videla sta Češko, Portugalsko, Rusijo, Francijo, ZDA, Južno Afriko, s sorodnicama pa tudi Nordkapp (Norveška).

Z možem imata sina Klemena in hčerko Katjo.

Olga Tomažič, roj. Okorn (1946)

Doma s Hude Police pri Šmarju - Sapu; oče Alojz, kmet, mama Frančiška, kmečka gospodinja, sta imela štiri hčerke. Kot petletno deklco jo je teta za en dan vzela v šolo, kjer je občudovala učiteljico, ki vse ve in jo vsi poslušajo, njena odločitev za poklic pa je dozorela, ko jo je Marija Bezeljak, ki je na OŠ Grosuplje učila slovenščino, po ustnem referatu o romanu Bogomirja Magajne pohvalila, da je rojena za učiteljico. Po štirih letih osnovne šole v Šmarju je štiri leta hodila v šolo na Grosupljem, kjer se poleg Bezeljakove hvaležno in z veseljem spominja zgodovinarke in geografke Jelke Poženzel ter Rudija Samca, učitelja telesne vzgoje.

Učiteljische, pet letnikov, je obiskovala v Ljubljani, kamor se je od doma vozila z vlakom. V razredu so bile dijakinje in dijaki iz cele Slovenije, iz Grosupljega kar sedem, iz Šmarja pa poleg Olge še tri. Razredničarka Ingrid Marinič, profesorica nemščine, je bila razočarana nad njihovim znanjem tujega jezika, vendar ji je bilo še pomembneje, da postanejo take učiteljice, da jih bojo vsi spoštovali. Bila jim je resnična mama. Ko je bila Olga v maturitetnem letu 1966 noseča, edina na šoli, se je najprej zaupala njej, na Magistrat, kjer se je poročila z otrokovim očetom Tomažičem, inštalaterjem centralne kurjave, pa so jo pospremili vsi trije maturitetni razredi. S sošolkami ter razredničarko so se sprva srečevali vsakih pet let, nato pa vsako leto; leta 2016 so praznovale zlato obletnico. V zelo lepem spominu ima tudi prof. Danico Golija, ki je učila pedagogiko in metodiko, ter prof. Marijo Kozino, matematičarko. Osnovno šolo je zapustila z zadostno oceno iz matematike, na učiteljsku pa je bila matematika njena velika ljubezen.

Prvo službo je dobila na OŠ v Šentvidu pri Stični, kjer je učila sedem let. Z vlakom se je vozila s

Škofljice, zaradi slabih zvez in oddaljenosti šentviške postaje od šole je morala od doma že ob 10. uri, popoldanski turnus pa se je začel ob 13-ih; in tudi domov se je vračala pozno. Učila je zelo rada in uspešno, vendar je zaradi oddaljenosti leta 1973 sprejela službo v Ljubljani, v Novi Ljubljanski banki, kjer je vztrajala pet let, nato je delala v vrtcu na Škofljici, in sicer za podaljšano bivanje, nato pa se je le vrnila na šolo, kamor jo je veskozi vleklo srce, in pet let učila na OŠ Oskarja Kovačiča, podružnica Lavrica. Največ je učila četrti in prvi razred, na Grosupljem, kjer je učila od leta 1992 do 2001, pa je učila drugi razred. Ravnatelj Božidar Gabrijel učiteljstvo ni silil v eksperimente in nepreizkušene metode, ampak jim priporočal spremembe šele, ko so bile preverjene in zanesljive. Olga je bila v šoli z dušo in telesom, znala je učencem in učenkam prisluhiniti, znala jih je pritegniti, navdušiti in vzgojno oblikovati.

Zdaj deluje v Šmarju pri Društvu upokojencev, rada sodeluje pri organiziranju izletov, na Škofljici pa pomaga, svetuje, povezuje in vodi stanovalce varnih stanovanj.

Ana (Anica) Zajec, roj Pekolj (1942)

Doma na Jesenicah, oče Franc, livar v železarni, mama Cecilija, gospodinja; razen Anice sta imela še eno hčerko. V osnovni šoli na Koroški Beli sta bila njena sošolca tudi Ludvik Zajc, pozneje znani smučarski skakalec, in Sandi Pavlin, pozneje gledališki igravec. Od osnovnošolskih let ji je v najlepšem spominu ostal šolski izlet v Drago, kamor se je del učencev peljal z očetovim konjem in vozom. Oče je namreč imel konja, s katerim je kakšen upokojenec po Jesenicah sicer razvažal premog za kurjavo. Želela si je postati učiteljica zgodovine, toda priljubljena in vzorna učiteljica matematike in fizike Francka Udir, ki je zaradi vernosti imela velike neprijetnosti, ji je zgodovino odsvetovala. Tako se je leta 1957 vpisala na 5-letno srednjo vzgojiteljsko šolo v Ljubljani. Kot odličan pedagog ji je ostal v najlepšem spominu Šime Letenić, Hrvat iz Dalmacije, profesor zgodovine. Stanovala je v internatu Majde Vrhovnik, katerega ravnateljica je bila Marija Fedran, stroga, dosledna, toda razumevajoča in pravična. Po končani vzgojiteljski šoli se je vpisala na Pedagoško akademijo, smer ortopedagogika oz. defektologija.

Po dveletnem študiju in diplomu se je zaradi štipendijske obveznosti zaposlila na Jesenicah in kot defektologinja 7 let delala na osnovni šoli s prilagojenim programom, leta 1971 pa je postala vodja enote s prilagojenim programom na Osnovni šole Louisa Adamiča na Grosupljem. Na enoti so daljši ali krajši čas učile tudi Ivanka Žitnik, Marta Benedik, Francka Selan, Darinka Globokar. Sama je sicer učila kombinirani četrti razred.

Šola je bila osemrazredna s kombiniranimi razredi s po 8 do 10 otroki. Večina učencev je po končani šoli s prilagojenim programom odšla na dveletni skrajšani program za poklicno usposabljanje, npr. za ploščičarje, kovinarje, mizarje, šivilje. Nekateri od teh programov so se izvajali tudi v zavodu v Višnji Gori. Tako so postali uspešni delavci in delavke. Otroke, ki niso zmogli prilagojenega osnovnošolskega programa, so usposabljali na oddelku za opravljanje preprostih vsakodnevnih osebnih opravil.

Otroke za šolo s prilagojenim programom je določala strokovna republiška komisija.

Pri delu z otroki s posebnimi potrebami si je Anica z ljubeznijo, pozornostjo in doslednostjo znala pridobiti zaupanje in naklonjenost otrok. Večkrat je ugotovila, da živijo v zelo težkih razmerah, da z njimi doma, pri sorodnikih ali v reji slabo ravnajo, da trpijo nasilje, da živijo v bedi, da trpijo lakoto,

in si prizadevala, da se razmere izboljšajo, da v šoli sami niso nasilni do součencev, da sprejemajo in spoštujejo drug drugega.

Posebno šolo je vodila 27 let, do konca svoje delovne dobe.

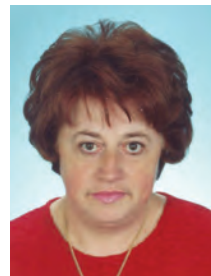
Ob poklicnem delu je bila dolgo let mentorica šolskega kulturnega društva in članica upravnega odbora občinske Zveze kulturnih organizacij. Skupaj z Matildo Zorc, nato pa z Olgo Žitnik je organizirala praznične dogodke in kulturne prireditve ob krajevnem prazniku, obiske dedka Mraza po podjetjih, praznovanje 8. marca za starejše občanke, šolske proslave, obiske prireditev za šolarje v Cankarjevem domu in pomagala pri delu šolskega dramskega krožka. Sodelovala je tudi v uredništvu občinskega glasila Naša skupnost. Dvajset let je bila tudi sodna porotnica, najprej na Grosupljem, potem pa na mladinskem sodišču v Ljubljani.

Za svoje pedagoško in kulturno delovanje je prejela občinsko Jurčičevo priznanje.

Z možem Martinom imata hčerki Martino in Petro.

Zlatka (Zlata) Žnidaršič, roj. Lendero (1951)

Rojena v Beogradu, kjer je oče Tomaž, nekdanji partizan, kot civilist delal v vojaški upravi; mama Olga, rojena Kralj, doma z Vidma (Dobrepolje). Ker je starejša sestra Bojanka zbolela za levkemijo, se je družina iz Beograda preselila v Ljubljano, kjer je sestra kmalu umrla. Oče je delal na vojaškem letališču Ljubljana-Polje, njegovo veliko veselje pa je bilo sestavljanje filmskega programa, naročanje in predvajanje filmov v kinematografu na Vidmu; mama in odraščajoča Zlata pa sta v Jakličevem domu prodajali vstopnice. Zato so se iz Ljubljane preselili na Videm, kjer je oče dobil službo na davčnem oddelku občine, bil na Vidmu dve leti učitelj, nazadnje pa računovodja v Stolarni.

Od osnovne šole, ki jo je obiskovala na Vidmu, ji je ostalo v spominu, da dolgo niso imeli pravega učitelja za angleščino, ko je v 8. razredu končno prišel prof. Šega, pa se zamujenih let več ni dalo kaj dosti popraviti.

Že od otroštva si je želela delati z otroki, zato je leta 1964 odšla na štiriletno gimnazijo pedagoške smeri v Ljubljani, kjer so imeli tudi glasbeni pouk in inštrument, po maturi pa se je vpisala na Pedagoško akademijo, razredni pouk. Ko ga je po dveh letih (1971) absolvirala, je dobila službo učiteljice v grosupeljski občini. Eno leto je učila v Škocjanu pri Turjaku, in sicer kombinirani oddelek, v katerem je bilo osem učencev v treh razredih. Zaradi neizkušenosti je bil pouk sprva naporen, kmalu pa je postalo tako rekoč individualno poučevanje za vse, učiteljico in učence, zelo uspešno in lepo. Jeseni 1972 je bila šola zaradi premajhnega števila učencev ukinjena. Zlata je eno leto delala pri očetu v računovodstvu Stolarne, od leta 1973 pa vodila šolo na Polici in poučevala skupaj z Miro Anžlovar in nato še s Štefko Novak. Leta 1977 ali 1978 je začela učiti v osnovni šoli Podtabor (Št. Jurij), od 1981 do 2008 pa je poučevala na osnovni šoli Louisa Adamiča na Grosupljem, in sicer zlasti 2., pozneje pa 4. razred ter družbo in naravo v 5. razredu. Dve leti je bila ravnateljeva pomočnica za razredni pouk, sodelovala pri pripravljanju kulturnih prireditev in proslav, nadomeščala druge učiteljice in leta 1989 sestavila delovni zvezek za pouk matematike v 2. razredu. Koristni učni pripomoček je leta 2007 skupaj z Marijo Vidic priredila še za 3. razred devetletne osnovne šole.

Z možem Janezom Žnidaršičem imata dva sinova, Janeza in Tomaža.

K DRUGEMU POKOPALIŠČU V ŠMARJU – SAPU IN O NAGROBNIH NAPISIH

*Drago Samec**

*Pot je za vse
ena:
iz večnosti
v večnost.
(Tone Pavček)*

S pokopališča ob Pokopališki in Ljubljanski cesti v Šmarju – Sapu so v letu 2014 umikali zadnje grobove in nagrobne spomenike na novo pokopališče ob Šuligojevi cesti, na bolj umaknjeno in mirnejšo lokacijo.

V spominu starejših domačinov ostaja stereotip podobe pokopališča ob vaški cerkvi takšen, kot je bil še v 19. stoletju: »Okoli cerkve se širi božji vrt. V senci križa in v varstvu razpetih božjih rok spijo naši očetje in matere. Kakor trudni otroci so polegli okoli cerkve, kakor ljudje, ki so končno prispeli domov ter jih ne vznemirja več hrup sveta. Ob zidu cerkve pa čakajo plačila božji služabniki, duhovni očetje naše fare, ki so sredi skrbi za duše omahnili v mir. Sredi črede leže, ki jim je nekoč bila zaupana – skupno z njo bodo stopili nekoč pred obraz božjega Pastirja. ... Kaj počno ti čudni spomeniki, zelo dragoceni in sila bahavi, ki se dvigajo nad grobovi? Dolgi napisi povečujejo slavo pokojnika, pa mu vendar prav nič ne koristijo. ... Ne morem si zamisliti lepših nagrobnikov, kot so tisti rezljani križi, ki jih še najdemo po skritih pokopališčih gorskih vasi. Napis na deščici prosi tihe molitve in priča o usmiljenju božjem, o upanju v večno življenje in poveličanje. (Cevc, 1948, 51).

Prvotno je bilo pokopališče v Šmarju ob cerkvi, kjer so pokopavali stoletja. Bilo je osrednje farno pokopališče, kamor so pokopavali še Jerovce, Brvačane in Brezovce ter dolgo, še okoli 1850, tudi Grosupeljce. Župnija je namreč imela 9 pokopališč, osrednje pri farni cerkvi v Šmarju, pri podružničnih cerkvah pa v Mali Stari vasi, na Gatini in pod Boštanjem, pa na Polici, v Troščinah, v Žalni, Veliki Račni in Št. Juriju. (Müller, 2008, 84).

V letu 1900 so pokopališče od cerkve preselili na drugo lokacijo ob Pokopališki cesti. Na stari lokaciji ob cerkvi pa so postavili na zidu cerkve v letu 1935 le še spomenik padlim v prvi svetovni vojni, čemur so v časopisju zapisali naslednji vtis: »Spomenik je posrečeno delo tvrdke Kunovar. Relief predstavlja padlega vojaka s puško ob strani, nad katerim se sklanja [angel] s palmo mira in s križem v ozadju. Nad belim reliefom, ki je pravo umetniško delo, se na črni plošči v polkrogu žari napis: 'Iz naše krvi je klila vaša svoboda'. Pod reliefom je črna plošča z imeni padlih in s črno žaro, simbolom večnega življenja. Spomenik je dobil primerno mesto ob cerkveni steni, ki je prej s svojo praznoto in zapuščenostjo gledala proti cesti, odkar je prejšnje pokopališče pokrila pusta trava. Novi spomenik je dal stari cerkvi novo lice.« (Jutro, 1935, 239).

Spomin o prestavitvi pokopališča od cerkve na drugo lokacijo (ob Ljubljanski cesti) je ohranil tedaj 17-leten dijak domačin Janez Perovšek, ki je – po pripovedi – o dogajanju zapisal:

»Okoli šmarske cerkve je bil v turških časih visok zid s štirimi stolpi na vogalih. Danes stoji samo še eden in nekako loči Šmarje v gorenji in dolnji konec. Na pokopališču okoli cerkve je bilo za tiste čase

* Slavist in višji bibliotekar v p., Ljubljanska 35, 1290 Grosuplje

več kot preveč prostora, ko so ljudje poredkoma mrli, da jih je gospod dekan spravil le vsako jesen po deset pod rušo.

A kaj so si nenadoma izmislili šmarski farani? Pričeli so umirati tako na gosto, da so morali včasih nesti ne samo enega na dan v zemljo, temveč po dva, včasih celo po tri. Gospod dekan je bil kar zadovoljen, ker mu je šla pšenica v klasje, vendar ga je zaskrbelo, kam bo polagal farane, če bo šlo tako naprej. In ko so izkopali nekega pomladanskega dne neiztrohnjenega mrliča, je videl, da tako ne more iti naprej. Sila je bila velika in stiska tako huda, da je stopil gospod dekan do župana in mu razložil težave zaradi pokopališča.

In šmarska občina je kupila zemljo za pokopališče in jo prepisala takoj po blagoslovitvi cerkveni lastnini. To je bila Smoletova njiva, kjer je rastle detelja. Obzidali so jo in postavili na vzhodnem vogalu mrtvašnico. Njegova prevzvišenost gospod tehant in baron Šmarski so neke nedelje s prižnice oznanili:

"Kdor bo prvi po milosti božji izmed naših faranov umrl, bo pokopan s tremi duhovniki, ne da bi kaj za pogreb plačal!"

To se vé, da so ljudje na vse pretege ugibali, kdo bo ta zastonjkar. Tudi Sakrlenda je zvedel za oznanilo. Živel je na Sapa, v lepi vasi pri Šmarju, s svojo bolno ženo Marijano. Od tiste nedelje naprej je Sakrlendi rojila po glavi pregrešna želja, tako zelo pregrešna, da jo je poskušal z vso močjo odgnati. Vendar je bila pri njem volja dobra, a meso slabo, saj je Sakrlenda zapadel tisti slabi navadi, ki jo ima marsikak vesel Slovenec: preveč rad je pil.« ...

S prijateljem sta šla popivat, ko pa se je ponoči vrnil, je opazil, da mu je žena že umrla, kar je komentiral: »Marijana, to si dobro napravila! Vsak kozarček na tvoje zdravje, Marijana. Saj gospod dekan te pokoplje zastonj. Marijana, kako te imam rad! In ti boš šla zastonj v nebesa! To si dobro naredila!«

Sakrlenda je po Marijaninem pogrebu dolgo veselo popival. Nekega dne je prodal svojo kajžo in odšel neznan kam (Perovšek, 1938, 3).

In res tudi zapis v sočasnem časopisu potrjuje, da je kot prva bila pokopana umrla s Sapa:

»Novo pokopališče dobili smo v Šmarji pri Ljubljani. Blagoslovil ga je nam prevzvišeni g. knezoškof na Matere Božje praznik 8. dec. Pripeljal se je Prevzvišeni že en dan popreje v Šmarje ter pozno v večer spovedoval. Istotako na praznik od zjutraj zgodaj do 9. ure. Potem se je vršil ob najlepšem vremenu blagoslov pokopališča, ob 10. je imel Prevzvišeni govor in sv. mašo, popoldan pa še kratek nagovor na Marijino družbo. Prejšnji večer je napravila tukajšnja požarna bramba krasno serenado in bakljado na čast knezoškofu. Ljudstvo je pokazalo z navdušenimi »živio« klici, kako ljubi svojega škofa. Pokopališče je gotovo, stalo je več tisočakov, postalo je cerkvena lastnina, za kar ima veliko zaslug sedanji občinski odbor. Prvi mrlič, neka žena iz Sapa, bo pokopan v soboto na novem pokopališču z veliko slovesnostjo.« (Slovenec, 1900, 287).

Tedaj je bil v Šmarju župnik in dekan Matej Sitar, sicer tudi pisec umetnostno-zgodovinskih objav v zgodovinski periodiki.

Spomin na staro pokopališče je dolgoživ in ljudje so presenečeni, ko kraj po desetletjih obišejo in izvedo, da so pokopališče premaknili od cerkve h gasilskemu domu, se v njihovem odzivu začuti razočaranje: »Obiskali smo tudi cerkev in bližnjo kapelico in tudi grob pokojnega starega očeta mojega soproga sem hotela obiskati, pa so mi povedali, da so pokopališče prestavili in sedaj na starem pokopališču raste samo še trava in je tudi vse zravnano, da se ne poznajo grobovi več.« (Erjavec, Ameriška domovina, 1939, 212).

Drugo pokopališče v Šmarju – Sapu ob Ljubljanski cesti oz. ob gasilskem domu je bilo ograjeno, v sredini je stal pokopališki križ, ob njem pa sta bila grobova župnikov in dekanov Mateja Sitarja in Mihaela Trčka.

Takšno ureditev pokopališča je narekoval tudi Zakonik ljubljanske škofije, ki je v sklopu pokopališč (čl. 434 do 440) določal pravila, da je potrebno poskrbeti, da bo vsako novo pokopališče cerkveno; da mora biti ograjeno; da je potrebno postavljati le take spomenike in napise, ki ustrezajo krščanskemu mišljenju; vsak spomenik mora imeti katoliški verski znak. Pokopališče naj bi imelo v svoji sredi križ ali kapelico, zraven pa prostor za grobove duhovnikov.

Pokopališki redi so tudi priporočali, da naj bi bili umrli pokopani tako, da je »njihov obraz obrnjen proti pokopališkemu križu«.

V letu 1900 so torej pokopališče od cerkve preselili na drugo lokacijo ob Pokopališki cesti, pa so tudi tega s koncem leta 1979 opustili in z januarjem 1980 začeli pokopavati na sedanjem pokopališču. Na drugem pokopališču ob gasilskem domu so torej pokopavali le 79 let. To pokopališče so dokončno zaprli in preselili na novo lokacijo v letu 2014, opuščeno božjo njivo pa namenili drugi namembnosti. Ves čas so opravljali prekope na novo pokopališče. V občinskem glasilu so še konec leta 2012 najemnike grobov obveščali:

»Vse najemnike grobov s starega pokopališča v Šmarju – Sapu obveščamo, da bomo v naslednjem letu začeli s pripravljalnimi deli preureditve opuščene »spodnjega« pokopališča v Šmarju – Sapu v krajevni park, kamor sodi dokumentiranje obstoječega stanja, odstranitev dela opečnih opornih zidov, odstranitev nagrobnih znamenj, prekop posmrtnih ostankov na novo pokopališče v Šmarju – Sapu ter ureditev osnovne humusne plasti pred končno ureditvijo novega krajevnega parka.« (Grosupeljski odmevi, 2012, 11–12).

Posmrtno ostanke iz grobov so pokopali na novem pokopališču ob Šuligojevi cesti v skupni grobnici. Nekaj nagrobnih spomenikov so domači prestavili, več pa ne.

S tem bi tudi spomin na drugo pokopališče v Šmarju odšel v pozabo, saj je pokopališče kraj spomina in prostor, kjer je zapisan del zgodovine kraja. Misel, s katero se lahko strinjamo, je zapisal umetnostni zgodovinar Peter Krečič, da so »pokopališča bolj kot katerikoli prostor človeških skupnosti prostor spomina, spomina na umrle prijatelje, družinske člane, prostor spomina na davne rodove, pa hkrati prostor osmišljanja živečih.« (Krečič, 1988, [2]).

Ob vsaki prestavitvi pokopališča izgine del te zgodovine, zato je bilo potrebno ujeti izginjajoče vtise in napise, epitafe, ki jih je na novih pokopališčih vse manj. Pokopališče v Šmarju je sedaj namreč že na tretji lokaciji.

Fotografska dokumentacija omogoča, da se ohrani vsaj nekaj spomina na drugo pokopališče v Šmarju, pri čemer lahko sledimo delu vtisa, ki ga je dajalo pokopališče, na ureditev celote ter na posamezne grobove.

Osrednji prostor pokopališča ob pokopališkem križu sta zasedala grobova šmarskih župnikov in dekanov Mateja Sitarja (1860–1903) in Mihaela Trčka (1855–1914). Z letnico smrti 1903 je bil Sitarjev nagrobnik na tem pokopališču najstarejši. Kaže torej, da ob preselitvi pokopališča od cerkve niso prenašali nagrobnikov. Že s tem se je zabrisala neka sled spomina. S sedanjega pokopališča na novega pa so prenesli le nekaj nagrobnikov (npr. Ogorelec) ter vsaj še nagrobnika župnikov Mateja Sitarja in Mihaela Trčka in ju postavili ob tukajšnji pokopališki križ.

Pri starem šmarskem pokopališču pa imamo opraviti s primerom ukinitve oz. preselitve pokopališča, saj se mu je zaključil vek obstajanja, zato se je primerno posvetiti tudi ostalim informacijam in značilnostim, ki so jih nagrobniki nudili. Ob vsakem vstopu na pokopališče v zadnjih letih je grobov in nagrobnikov bilo manj, tako da so bili zaznani le tisti, ki so zdržali do zadnjega obdobja.

Pozornost je bila predvsem posvečena nagrobnim napisom in epitafom. Grob sestavlja prostor za grobno jamo z okvirjem ter nagrobna plošča ali stela (nagrobnik) z napisom. Na starem pokopališču je bilo več lepih nagrobnikov po estetski in sporočilni plati. Nasploh je večina doslej opravljenih slovenskih seznamov nagrobnih napisov obravnavala samo napise, epitafe, zanimiva pa so vsa sporočila.

Osnovni podatek na nagrobniku je podatek o družini, ki je nagrobnik postavila, uvaja ga navedba 'Družina' ali 'Rodbina', npr.: Rodbina Toni; lahko pa tudi v sklonu: Rodbina Fincova; Dolinškova, Kržičeva, Rometova, Žitnikova; včasih z vezajem med priimkom in sklonom: Rodbina Grat-ova, Pluskar-jeva, tudi Rodbina Osrečnikovi.

Ponekod so dodali krajevno oznako: Gašperinovi – Slivnica (gre za Zgornjo Slivnico); Družina Jožetovčeva iz Gajnič; Anton Knez iz Hrastja; Košakovi – Sap; Primčevi – Gumnišče; Rodbina Pucihar – Gajniče; Rodbina Toni – Lanišče; Trontljevi iz Sel; Družina Valentinčič Hrastje – Cikava; Žnidarjevi – Zgornja Slivnica.

Redkeje se pojavi še hišno ime: Gašperjevi; Jernačevi; Zalarjevi.

Ob ženskih pokojnicah navajajo kdaj tudi dekliški priimek. Redko se pojavi zapis o pokojnikovem poklicu ali dejavnosti: pilot, referent za sadjarstvo, rudarski nadzornik.

Prav tako so pogosto navajali sorodstvena razmerja ob imenih: ata, atek, oče, očka, mama, mamica, hči, sinček, žena, starši, sin, otroka, teta, zet. Na eni plošči so bili tudi navedeni: oče, mati, vnuk in ata.

Povsem poseben je bil primer spomenika, ki ni imel imen, pač pa samo sorodstvena razmerja: oče in mama.

Redko so navedeni vzroki smrti, npr.: [brata] padla kot borca za domovino. Na ploščah so bile tudi navedbe: Počiva v Ameriki.

Le dva kamnita nagrobnika sta imela navedenega še izdelovalca. Enega je med obema vojnama izdelal kamnosek Alojzij Vodnik iz Ljubljane.

Poglavje zase so nagrobniki z epitafi, ki bi jih lahko imenovali poezija na grobovih. Pesnik Boris A. Novak je takšen napis označil: »Epitaf je kitica besed, položenih na grob.«

Tudi etnologinja Marija Stanonik je opozorila na tovrstno pomembnost: »Nagrobniki so del kulturnega bogastva. To je še en delček naše jezikovne tradicije, zgodovine in kulture, ki ga premalo cenimo in zato prehitro izginjajo.« (Stanonik, 1999, 72).

Nagrobniki so bili nekateri edinstveni, drugih pa je več tudi ponavljajočih se (v oklepaju je navedena njihova pogostost): Počivajte v miru (15); Na svidenje (12); Žalujoči ostali (10); Tihi dom (7); Na svidenje nad zvezdami (6); Bog jim daj večni mir (3); Le križ nam sveti govori, da vidimo se nad zvezdami (3); Naj počivajo v miru (3); Žalujoča žena in otroci (2); Bog jim daj večni mir (1); Bog mu bodi milostljiv!; Dom počitka; Mir vam bodi; N. P. V. M.; Prerani dom; V miru počivajte; Zemljica naj vam bo lahka!; Žalujoči starši.

Epitafi so govorili o čustvenem odnosu do pokojnika ali pokojnikov in o žalosti ob njegovi smrti. Da tukajšnji epitafi ne bodo šli v pozabo, naj jih le navedemo, saj nekateri res nosijo čustveni naboj:

Ali je moralo res to priti,
da te mora črna zemlja kriti!

Bil si zame moj duh,
življenje delil si z mano,
ljubezen in trpljenje,
zato boš, Toni, v ranjenem
srcu za vedno ostal.

Bog jim daj v miru počivati,
veselje nebeško tam uživati!

Bog samo večni pokoj daj,
duše sprejmi v sveti raj!

Uporabljena je bila tudi prilagoditev:

Bog vam večni pokoj daj
dušo sprejmi v sveti raj.

Kratki so dnevi na svetu za nas,
hitro nam mine odločeni čas.

Mama, ti si
nenadomestljiva
in nepozabna.
Na svidenje pri Bogu, dragi naši!

Odšla si v trpljenju –
verujem – duša tvoja
gleda obličje božje!
Na svidenje moja žena.

Solza nam oko rosi,
ker vas več med nami ni.

(Napis pokojni družini ob železniški nesreči na Cikavi.)

Ta epitaf pa je nudil možnosti prilagoditve, saj so bile na pokopališču tri variante, najprej možu:

Solza pada na gomilo,
kjer preljubi mož leži,
oko bode se solzilo
vse do konca naših dni.

Druga varianta je bila posvečena mami:

Solza pada na gomilo,
kjer zlata mamica leži,
oko bode se solzilo
vse do konca naših dni.

Tretja varianta je bila vklesana na grobu sinu:

Solza pada na gomilo,
kjer predragi sin leži,
oko se nam bo solzilo
dokler v večnost ne zaspi!
Spančkaj sladko.

(Na otroškem grobu.)

Spomin na vas bo vedno lep.
Vse sem zapustil,
šel sem od vas,
k Bogu bom prosil
na veke za vas.

Ta epitaf je izjemen v tem, da nas z njim nagovarja pokojni. Običajno preko epitafov govorijo žalujoči.

Za vso skrb, trpljenje milo,
Večni Bog ji daj plačilo!

Zelo ste se trudili,
sedaj ste nas zapustili,
vsi po vas žalujemo,
ko se vas spominjamo.

Četudi sta oba nagrobnika župnikov prestavljena na novo pokopališče, naj tu le sledita sporočili z obeh nagrobnikov. Sitarjev visoki kamniti spomenik krasi še umetelno dodelan križ s kamnitim cvetličnim okrasjem; piramidni Trčkov nagrobnik pa dopolnjuje reliefno v zlatu upodobljen kelih s hostijo in okrasjem. Na nagrobnikih besedili sporočata:

I.
Tukaj počiva v
Gospodu
Matej SITAR
dekan Šmarski
roj. 19. avgusta 1860,
umrl 3. marca 1903.

Z epitafom:

Bog mu daj večni mir in pokoj
in večna luč naj mu sveti!

II.

Tukaj počiva
prečastiti gospod
MIHAEL TRČEK
dekan
roj. v Črnem vrhu nad Idrijo 30. avg. 1855
umrl v Šmarju 3. aprila 1914.

Z epitafom:

Blagor mrtvim, ki v Gospodu zaspe.
Odslej naj počivajo
od svojega truda, zakaj
njih dela gredo za njimi. (Raz.14.13)

Epitafi, pa tudi sploh napisi, so pogosto pisani le z verzalkami, z več pravopisnimi napakami, manjkajočimi ločili itd.

Na starem pokopališču sta pretekle čase oznanjala le dva skromna litoželezna križa. Na enem je napisna plošča z ročno napisanimi črkami obveščala o treh pokojnicah, z epitafnim dopolnilom: Počivajte v miru. Na drugem križu napisa ni bilo več moč prebrati. A plošč, kjer ni bilo mogoče prebrati celega sporočila, je bilo tudi med kamnitimi nagrobniki več.

Na starem mestu pokopališča je ostalo samo partizansko grobišče s spomenikom.

Drugo šmarsko pokopališče se je torej umaknilo novemu času in novemu življenju. Žal tudi z umikom ostalin, ki bi jih lahko vsaj nekaj ohranili. Tudi arhitekti zaznavajo: »Tok pospešenih sprememb družbenega življenja je odrinil pokopališko problematiko v kategorijo družbeno manj zanimivih področij, zato se jih je polastil nadih kulturnega osiromašenja.« (Goriup, 1999, 196) Že v antiki so vedeli, da »non omnis moriar« (s smrtjo ne umre vse), z umikom in uničenjem spomenikov pa temu sami pripomoremo. Le fotografska dokumentacija bo pričala o segmentu, ki se je poslovil, ne da bi bilo ohranjenih več sledov.

Literatura:

Cevc, Emilijan: Pokopališče. Oznaniilo, 3, 1947–48, št. 51 (14.11.1948), str. [2].

Erjavec, Josepine: Na obisku v stari domovini. Ameriška domovina (Cleveland), 42, 1939, št. 212 (12.9.), str. 2.

Goriup, Zdenka: Siromašenje krogotoka kulturne dediščine. Tihi pomniki minljivega časa, 1999, str. 195–197.

Krečič, Peter: Pokopališča v Sloveniji, 1988, str. [2].

Müller, Jakob: Zgodovina naših grobišč in pokopališč. Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje, 25, 2008, str. 83–85.

Novo pokopališče. Slovenec, 28, 1900 št. 287 (15.12.), str. 4.

Perovšek, Janez: Sakrlenda. Naša rast, 1, 1938, št. 3, str. 37–39.

Pomniki NOB v občini Grosuplje. Grosuplje, 1987. 304 str.

Stanonik, Marija: Nagrobni napisi na slovenskih pokopališčih. Tihi pomniki minljivega časa, 1999, str. 66–73.

Šmarje spominu padlih. Jutro, 16, 1935, št. 239 (15.10.), str. 3.

Zakonik ljubljanske škofije. V Ljubljani, 1940. 235 str.

Foto Brane Petrovič in D. S.

Pogled iz zraka na staro pokopališče z razporeditvijo grobov. Arhiv JKP Grosuplje.

Pokopališki križ z grobovoma župnikov.

Nagrobnik družine Grat.

Litoželezni križ.

Nagrobnik rodbine Kastelic.

Nagrobniki rodbin Padar, Potokar in Rejc.

Vhod na staro pokopališče.

ŽUPANOVA JAMA JE PRAZNOVALA 90-LETNICO ODKRITJA

*Marija Samec **

Županova jama je kraška jama v bližini Grosupljega v območju dolenskega dinarskega krasa. Leži na nadmorski višini 468 m, dolga je 710 m ter doseže globino 77 m.

Prvi speleološki opis jame Ledenice, ki je danes vstopna jama v Županovo jamo, je v Slavi vojvodine Krajnske (1689) objavil Janez Vajkard Valvasor. Opisal je dostop do jame, okolico in kamnite ter ledene kapnike. Naslednji je o Ledenici pisal Baltazar Hacquet v 3. knjigi svojega dela *Oryctographia Carniolica* (1784).

Okoliški prebivalci so Ledenico poznali, v času turških vpadov so se skrivali v njej, vanjo so se zatekali ob nevihtah ali se skrivali pred hudo pripeko, v jami shranjeni hrana in pijača sta ostali hladni. Otroci so se v jami hladili in igrali. Redke obiskovalce, ki jih je jama zanimala, so vanjo vodili domači duhovniki.

Domačinom je bilo poznano tudi Brezno pri Opolzkem kamnu v bližini vhoda v Ledenico. In skozi odprtino pri Opolzkem kamnu so se 23. maja 1926, tri dni pred uradnim odkritjem Županove jame, po lestvi spustili otroci Jože in Francka Perme, Franc Ogrinc ter Jože Hribar iz Ponove vasi. Doma sta Jožetovemu očetu Josipu, takratnemu županu občine St. Jurij, navdušeno pripovedovala o svojem podvigu. Josip Perme se je že od malega navduševal nad jamarstvom. Ledenico je raziskoval že kot najstnik, kot mladenič pa se je že spustil tudi v Brezno pri Opolzkem kamnu. Kasneje je svoja znanja izpopolnjeval s prebiranjem strokovnih knjig, časopisov ter drugega gradiva, povezanega s krasoslovjem. Pripoved otrok je župana Permeta verjetno spodbudila, da se je 26. maja 1926 odločil spustiti v skoraj 10 m globoko brezno skupaj s svojim sinom Jožetom ter sosedom Antonom Ogrincem in njegovim sinom iz Ponove vasi, da bi se po podzemeljskih rovih prebil v že poznano jamo Ledenico. Pri spustu so si odkritelji pomagali z enajstmetrsko lestvijo, ki so si jo sposodili pri cerkvi na Taboru. S seboj so imeli dve žepni svetilki, nekaj pol papirja in 3 škatlice vžigalic ter več sveč. Na dnu jame so najprej odstranili nagrmadene veje in drugo nesnago, ki so jo ljudje nametali v brezno, župan pa je iskal prehod proti Ledenici. Po večurnem iskanju je v enem od podzemeljskih rogov ugledal dva 4 m visoka in 20 cm široka kapnika. Od tam so odkritelji splezali še višje ter prispeli v dvorano, polno kapnikov, ki se danes imenuje Velika. Svetilke so že začele ugašati, zato so se vrnili na površje. Zunaj je bila že noč.

Josip Perme je o odkritju jame poročal Muzejskemu društvu za Slovenijo in Društvu za raziskovanje jam v Ljubljani. Jamarji so jamo raziskali v petih ekskurzijah, ki so bile organizirane med junijem 1926 in marcem 1927. Rezultate raziskav je zapisal Valter Bohinec (1898–1984). Njegova objava velja za enega prvih kompleksnih slovenskih speleoloških prispevkov.

Že 29. maja 1926 se je župan s skupino domačinov ponovno podal v jamo in tedaj so odkrili Blatno dvorano. Novica o odkritju jame se je hitro širila in privabljala številne obiskovalce. Da bi preprečil krajo kapnikov, je dal Perme sredi julija 1926 vhod v jamo zapreti z železnim pokrovom. 30. julija 1926 so raziskovalci odkrili tudi Srebrno dvorano. Perme je veliko razmišljal o turističnem razvoju jame, zato je dal postaviti lestve, ki so skozi Brezno pri Opolzkem kamnu vodile v jamo. Zaradi turističnega urejanja jame je 6. marca 1927 ustanovil Društvo za ureditev podzemeljskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem. Uredili so pešpot okoli najlepših kapnikov ter na nevarnih mestih postavili leseno ograjo, da so lahko jamo že 15. maja 1927 odprli za turistični obisk. Ker sta bila v obdobju med prvo

* Slavistka in višja bibliotekarka v p., Ljubljanska 35, 1290 Grosuplje

in drugo svetovno vojno Postojnska jama in Primorje pod Italijo, je bila Županova jama v tistem času edina turistična jama v Sloveniji. Zanimanje je bilo že ob otvoritvi ogromno, saj si jo je v enem samem dnevu ogledalo več kot 1.000 obiskovalcev. Že dan prej, 14. maja 1927, pa je bil vanjo organiziran tudi prvi šolski izlet.

V začetku so jamo razsvetljevali s karbidnimi svetilkami, v letu 1931 pa je v njej za dva meseca zasvetila električna luč. To je omogočal izposojeni bencinski motor, ki je gnal dinamo. Z umetnim, 34 m dolgim rovom skozi Srebrno dvorano, so leta 1935 povezali Ledenico in Permetovo dvorano. Leta 1936 so razsvetljavo v jami priključili na javno električno omrežje. Leta 1937 sta bili odkriti Matjaževa in Zadnja dvorana. Med drugo svetovno vojno je bila jama zaprta, italijanske okupacijske oblasti pa so električni material uporabile za napeljavo elektrike v bližnji vasi Spodnja Slivnica.

Župan Perme je umrl leta 1940, zato po vojni delovanje Društva za ureditev podzemeljskih jam v Ponovi vasi ni bilo obnovljeno, Županova jama pa je bila kot naravna znamenitost nacionalizirana. Nominalno je bila pod nadzorstvom organizacije Kraške jame Slovenije s sedežem v Postojni, v praksi pa jo je upravljal Občinski ljudski odbor (OLO) Grosuplje. Obiski jame so se ob posebnih priložnostih ponovno začeli leta 1946, stalno pa leta 1951, ko je bila v jamo ponovno napeljana elektrika. Leta 1952 je jamo začel upravljati novoustanovljeni Zavod Taborska jama, od 1959. leta pa Turistično opeševalno društvo Grosuplje. Društvo je pri upravljanju z jamo ves čas tesno sodelovalo z Zavodom za spomeniško varstvo iz Ljubljane ter Inštitutom za raziskovanje krasi iz Postojne.

V šestdesetih letih 20. stoletja je bilo ob jami zgrajeno gostišče, do katerega so napeljali tudi telefonsko linijo, v jami so bile dotrajane lesene stopnice zamenjane z betonskimi, lesene ograje pa s kovinskimi. V tem obdobju so v jami snemali tudi film »Srečno, Kekec!« režiserja Jožeta Galeta iz Grosupljega ter več drugih filmov, vendar so to kmalu opustili, saj so filmske ekipe nepopravljivo poškodovale sigovo prevleko in ponvice v Matjaževi dvorani. Leta 1965 so Županovo jamo obiskali tudi udeleženci 4. mednarodnega speleološkega kongresa v Postojni. V sedemdesetih letih 20. stoletja je sledila obnova električne napeljave in popravilo ograj v jami, urejena so bila tudi parkirišča, v letih 1979–1980 pa speljane 8 m dolge kovinske stopnice v Zadnjo dvorano.

V devetdesetih letih 20. stoletja se je ponovno obudilo zanimanje jamarjev za Županovo jamo. 11. februarja 1995 je jamo obiskala dobro opremljena odprava Jamarskega kluba Železničar iz Ljubljane. Igor Perpar je plezal po kamini navzgor in odkril horizontalen rov, ki je vodil v novo jamsko dvorano, ki smo jo po odkritelju poimenovali Igorjeva dvorana. Za obiskovalce še ni dostopna.

V maju leta 1996 je Turistično društvo Županova jama Grosuplje ob 70. obletnici odkritja jame na rojstni hiši Josipa Permeta v Ponovi vasi odkrilo spominsko ploščo. Tega leta je bila asfaltirana cesta Velike Lipljene–Županova jama, zgrajen nov kiosk za prodajo vstopnic ter osvetljena pot do jame. Jami smo vrnili prvotno ime Županova jama.

Leta 2001 se je društvo preimenovalo v Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje. Nad vhodom se je leta 2004 odlomila večja skala in poškodovala vhod in stopnišče. Društvo je postavilo nove stopnice, uredilo dostop do jame, obnovilo je električno napeljavo po jami in zamenjalo ograje. Občina je odkupila zapuščeni objekt ob parkirišču, društvo pa je v njem uredilo razstavo o krasu, Županovi jami in okolici.

Do sedaj poznani jamski sistem Županove jame sestavljajo naslednje dvorane: Ledenica, Srebrna dvorana, Permetova dvorana, Velika dvorana, Blatna dvorana, Matjaževa dvorana, Zadnja dvorana in za ogled še nedostopna Igorjeva dvorana. Speleologi, ki so po odkritju Županove jame raziskovali in izmerili obe jami, so ju šteli za ločeni. Tako so jima dodelili različni katastrski številki, Županova jama ima številko 27, jama Ledenica pa katastrsko številko 33 (E-kataster jam, 2017). V Atlasu Slovenije so zapisana celo tri imena: Ledenica, Taborska jama in Županova jama. Poznamo več različnih poi-

menovanj za Županovo jamo. Zlasti v obdobju med obema vojnama je bila jama pogosto imenovana tudi kot Jama župana Permeta, Ivana Permeta jama in Župana Permeta jama, a ime Županova jama se je najbolj utrdilo. Po drugi svetovni vojni je bila jama ob nacionalizaciji preimenovana v Taborsko, in sicer po protiturški utrdbi na bližnjem Taboru. Prvotno ime so jami z odlokom Občine Grosuplje ponovno nadeli leta 1996.

Zgodovina razglednic Županove (Taborske) jame

Vsaka dejavnost potrebuje reklamo, da opozori nase. Prepoznavnost lokacije, izdelka, ponudbe privablja obiskovalce. Ko so se na trgu pojavile razglednice, so kmalu postale najpomembnejši element promocije tudi v turizmu. Izdajali in založili so jih gostilničarji, trafikanti, trgovci, ki so s podobami naravnih in zgodovinskih lepot privabljali obiskovalce v kraj, da bi imeli tudi sami korist.

V 70. letih 19. stoletja so se po vsej Evropi pojavile prve tiskane razglednice. Avstro-ogrska poštna uprava je 1. oktobra 1869 izdala prve dopisnice (Correspondenz-Karte), iz katerih so se zelo hitro razvile prve razglednice. Na dopisnicah so se namreč kmalu pojavile ročno risane sličice z različnimi motivi. Na pojav in razcvet razglednic so vplivali razvoj tiskarskih tehnik, fotografije in poštних storitev, pa tudi hiter porast turizma. Na slikovni strani razglednice je bila običajno veduta kraja na celi površini razglednice, včasih pa jo je sestavljalo več manjših sličic različnih znamenitosti kraja.

Prva znana razglednica z jamskim motivom iz leta 1890 je prikazovala vhod v nemško jamo Einhornhöhle. Najstarejša razglednica Postojnske jame je iz leta 1891.

Županova jama je bila odkrita leta 1926 in z umetnim rovom so jo povezali z Ledenico. Odkritelj jame Josip Perme se je zavedal moči reklame, zato je leta 1927 ustanovil Društvo za ureditev podzemskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem. Društvo je izdalo letak, s katerim je vabilo na ogled jame: »V času propagiranja prirodnih lepoto naše Dolenjske si Vas dovoljujemo opozoriti na čudovito podzemsko »Župana Permeta jamo« na Taboru pri Grosupljem ...« K ogledu jame so vabili tudi članki v časopisih, opremljeni s fotografijami skrivnostnega podzemnega sveta.

Društvo za ureditev podzemskih jam je z organizacijo veselic, loterij in tombol zbiralo sredstva za ureditev jame, da bi bila primerna za ogled. In leta 1927 je bila opremljena z lesenimi stopnicami in dostopna za turistične ogledе. Kmalu so se pojavile tudi razglednice. Fotografije kapnikov, ki sta jih posnela s fotografom in biologom dr. Romanom Kenkom, je objavil dr. Valter Bohinec v svojem članku Županova jama, 1. poročilo Društva za raziskovanje jam v Ljubljani, v Geografskem vestniku 2, leta 1926, nekatere motive pa so natisnili na razglednicah, ki so jih obiskovalci jame, po žigih na znamkah sodeč, lahko kupovali in pošiljali še desetletje.

Nismo odkrili zapisa ne v spominski literaturi in ne na naslovnih straneh razglednic, da bi jih izdajal in založil sam odkritelj jame Josip Perme ali pa Društvo za ureditev podzemskih jam v Ponovi vasi pri Grosupljem. Samo ugibamo lahko, kdo jih je založil. Znani fotografi in tiskarji so bili pogosto tudi založniki svojih razgledniških motivov Županove jame: Janko Erjavec iz Stične, Vekoslav Kramarič, tiskarja brata Martinčič iz Celja.

Prvotno je bil vhod v jamo skozi Brezno pri Opolzkem kamnu, ki so ga zavarovali in postavili lesene stopnice, ki so strmo navzdol vodile do dvoran s kapniki. Fotograf Franci Bar pa je ovekovečil novi vhod v jamo, ki je vodil skozi Ledenico, po umetnem rovu in skozi Srebrno dvorano v Županovo jamo. Naravno odprtino so zavarovali z železno ograjo. Otvoritev in blagoslovitev nove pridobitve sta bili 19. maja 1936, blagoslov pa je opravil stolni kanonik in dekan dr. Franc Kimovec (1878–1964), glasbenik, skladatelj in duhovnik. V vseh časopisih je župan Perme objavil oglase, kdaj pelje vlak v Grosuplje in kjer bodo čakali vozovi, ki bodo izletnike popeljali do jame.

Med obema vojnama, ko je bila Postojnska jama pod Italijo, je Županova jama prevzela pomembno vlogo, saj je bila edina turistično urejena jama v Sloveniji. Med drugo svetovno vojno je bila jama zaprta. Po vojni pa je bila kot naravna znamenitost družini odvzeta in je sodila pod organizacijo Kraške jame Slovenije, ki je imela sedež v Postojni. Z jamo je upravljala Občinski ljudski odbor (OLO) Grosuplje in ob ponovni otvoritvi je dobila ime Taborska jama, po bližnjem protiturskem taboru.

Od leta 1952 je za jamo skrbel Zavod Taborska jama, leta 1959 pa je bilo ustanovljeno Turistično-olepševalno društvo Grosuplje, ki se je 1965 preimenovalo v Turistično društvo Grosuplje. Leta 1961 je bilo zgrajeno gostišče pri jami in kmalu se je pojavilo na črno-beli razglednici fotografa Erjavca iz Ivančne Gorice.

Podobe kapnikov iz Županove jame so se pojavile na razglednicah Grosupljega. Ob kapnikih so se na večdelnih razglednicah pojavljale fotografije panorame Grosupljega, gostilne Meksikanec, železniške postaje, gradu Praproče in Adamičevega spomenika v parku sredi Grosupljega, motela Grosuplje po dograditvi v letu 1970. Večino razglednic iz tega časa je izdalo Turistično društvo Grosuplje, nekaj pa tudi uspešni najemniki gostišča pri jami, družina Ipavec. Ob 50-letnici odkritja jame je izšla večdelna barvna razglednica jame, ki jo je izdala Občinska turistična zveza. Poleg lepih kapnikov in gostišča je dodana fotografija lesenega panoja iz brun z napisom »Taborska jama, 1926–1976«.

Okoli leta 1980 je razglednice s podobami Taborske jame izdajalo zagrebško podjetje Turistkomerc, fotograf je bil A. Zubović, založilo pa jih je Turistično društvo Grosuplje. Tudi tiskarna Fotolik iz Celja je v tem času izdajala razglednice slovenskih krajev. Na panoramo Grosupljega je okoli leta 1985 pripeta manjša slička kapnika iz Županove (tedaj Taborske) jame.

Turistični kraji velike skupne občine Grosuplje, ki je po letu 1995 razpadla na tri dele, na občine Grosuplje, Ivančno gorico in Dobrepolje, so se znašli skupaj tudi na razglednicah. Najpogosteje najdemo ob kapnikih iz Županove jame fotografije doma na Polževem in Višnje Gore.

Turistično društvo Grosuplje, ki je poleg jame skrbelo tudi za turistično ponudbo kraja Grosuplje, je okoli leta 1995 izdajalo razglednice Grosupljega, ki jih je fotografirala in na razglednicah oblikovala Ingrid Kralj.

Leta 1992 je med krajani KS Št. Jurij zaživila pobuda, da vrnejo jami prvotno ime Županova jama. Po letu 1995 je Občina Grosuplje izdala serijo razglednic občinskih krajevnih znamenitosti, med njimi tudi razglednico Županove jame. Fotografiral je Janez Klemenčič.

Leta 2001 je turistično društvo spremenilo ime in se poimenovalo v Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje. Fotograf Marjan Trobec je fotografiral in oblikoval štiridelno barvno razglednico s podobami kapnikov, netopirjev malih podkovnjakov in Tabora.

Po letu 2010 je fotograf Marjan Trobec fotografiral in oblikoval več dvodelnih razglednic s podobami kapnikov in živali v jami.

Najpogostejši motivi na razglednicah Županove (Taborske) jame so: Županov kapnik, ob katerega se je leta 1926 postavil tudi sam odkritelj jame Josip Perme, Spomenik neznanemu junaku, Matjažev prestol, Brilljantni steber, Krstni kamen, zavesice, kapniki v Srebrni dvorani, Velika ali Glavna dvorana in slikovit vhod v jamo z napisno tablo Vhod skozi Ledenico v Taborsko jama. Ta napis je Turistično društvo Št. Jurij leta 1996 prekrilo z novo spominsko ploščo ob 70-letnici odkritja jame.

Zanimanje za razglednice usiha, tudi šolarji več ne pišejo domov z izletov, vendar društvo razglednice še vedno izdaja, ker so le prepotrebno reklamno gradivo.

Raziskovalci, opisovalci in fotografi

Sicer so bili prvi obiskovalci jam domačini, ki so iskali hlad v vročih poletnih dneh ob košnji, na paši in ob drugih kmečkih delih. V vojnih časih so iskali skrivališče zase in za svojo premično lastnino. Zgodaj pa so se našli tudi neuki in šolani ljubitelji narave, ki so s pravo avanturistično žilico odkrivali lepote podzemeljskega sveta. Ti posamezniki so bili izjemno pogumni, saj so morali rušiti praznoverje, da v podzemlje odhajajo čarovnice na obisk k hudiču, ki tam domuje. Vsi raziskovalci in opisovalci jame so prispevali k razpoznavnosti in popularnosti Županove jame.

Janez Vajkard Valvasor (1641-1693) je opisal ali vsaj zabeležil okoli 70 naših jam. Nekateri njegovi opisi so stvarni, druge pa je znal tudi pretiravati, vendar je bil prvi, ki je jame opisal v znamenitem delu *Slava vojvodine Kranjske* (1689), zelo obširno tudi *Ledenico pod Lačenbergom* ali *Taborom*.

Baltazar Hacquet (1739/1740-1815) je bil kirurg, naravoslovec, gornik in etnolog. V več kot 60 delih je objavil svoja opazovanja o geoloških pojavih, mineralih, rudah. Opisoval je slovenske gore in kras. O jami oziroma Ledenici pri Lačni gori govori v 3. knjigi *Oryctographia Carniolica* (1784).

Matej Sitar (1860-1903), šentjurski župnik, je pred letom 1900 skrbel za reklamo za ogled Ledenice. V *Slovcu* 11. 11. 1897 piše: »Če prej ne, spomladi nabile se bodo tudi tablice po markirani poti od grosupeljskega kolodvora pričenši do vrh Tabora in od tod v zemeljsko jamo, »Ledenico« imenovano.« Na grosupeljski železniški postaji je obesil svoje slike Tabora, da je z njimi navduševal in vabil obiskovalce na ogled Tabora in jame.

Josip Perme (30. 7. 1874-14. 4. 1940) je bil kmečki sin, doma iz Ponove vasi. Ko je raziskoval Brezno pri Opolzkem kamnu, je odkril dvorane s kapniki (1926). Povezal je Ledenico z Županovo jamo in organiziral ogled ob spremstvu vodnikov, da ne bi ljudje odnašali kapnikov. V Ponovi vasi je leta 1927 ustanovil tudi Društvo za urejanje podzemskih jam. Na lastne stroške je opremljal jamo, jo elektrificiral, urejal poti. Bil je tudi zelo priljubljen župan, ki je skrbel za napredek in blagostanje v rojstnem kraju in okolici.

Ivan Michler (1891-1982), speleolog, predsednik Društva za raziskovanje jam Jugoslavije, je avtor poljudnega opisa *Taborske (Županove) jame* (1952).

Albin Seliškar (1896-1973), prof. dr. za fiziologijo in fiziološko kemijo, ustanovitelj jamskega laboratorija v Podpeški jami v Dobropolju, nekaj let predstojnik speleološkega laboratorija v Postojnski jami, je fotografiral tudi v Županovi jami.

Valter Bohinec (1898-1984), dr. znanosti, geograf. V prvih letih ob ustanovitvi Društva za raziskovanje jam je raziskal Županovo jamo in rezultate objavil kot enega prvih celostnih opisov kraškega pojava (1926). Oblikoval je poseben zapisnik, ki v osnovi velja še danes.

Načrt s prikazom vseh tedaj znanih dvoran je izšel tudi na posebni razglednici. Gotovo je pri podajanju podatkov in ekspedicijah v jamo Perme z Bohincem srčno sodeloval.

Roman Kenk (1898-1988), dr., biolog, je fotografiral Županovo jamo, prav tako **Janko Erjavec** (1903-1972), fotograf iz Ivančne Gorice, fotografiral je mnoge znamenitosti v grosupeljski občini med obema vojnama.

Franci Bar (1901-1988), finomehanik, fotograf, se je ukvarjal s stereofotografijo, žal pa ta njegova tehnika ni našla posnemovalcev. Ohranjenih je več njegovih fotografij jame.

Jamo so fotografirali tudi **Janko Hafner** (1907-1972), novinar, član Društva za raziskovanje jam in jamski fotograf ter **France Habe** (1909-1999), dr. znanosti, geograf, pisec vodnikov po naših turističnih jamah, ki se je ukvarjal tudi z jamsko fotografijo.

Ivan Gams (1923-2014), dr. znanosti, geograf, akademik. V vodnikih in geografskih razpravah o krašu in kraških pojavih je pisal tudi o Županovi jami. Bil je sourednik knjige Dolenjska zemlja in ljudje.

Jože Bole (1929-1995), dr. znanosti, biolog, akademik. Proučeval je mehkužce, predvsem polže, tudi v Županovi jami jih je našel.

V jami so fotografirali in izdajali razglednice tudi fotografi Rode in Martinčič iz Celja, Miran Kambič, Vekoslav Kramarič, Franc Markelj in Damjan Kocjančič. **Marjan Trobec** je prejel nagrado na mednarodnem fotografskem natečaju za fotografijo netopirjev v Županovi jami.

Stanko Buser (1932-2006), geolog, prof. dr. na NTF v Ljubljani. Raziskoval je kamenine v okolici Županove jame.

Stane Peterlin (1937), strokovnjak za varstvo naravne dediščine. Po preselitvi v Grosuplje in včlanitvi v naše društvo smo na njegov predlog v ime vnesli še okoljsko tematiko: Županova jama – turistično in okoljsko društvo. Raziskoval je rastlinstvo v okolici Županove jame.

Andrej Kranjc (1943), dr. znanosti, prof. geografije in arheolog, akademik. Ukvarja se z raziskavami jamskih sedimentov, z regionalno speleografijo in z zgodovino krasoslovja.

Igor Perpar (1969), inž. geodezije, aktiven član Jamarskega društva Železničar iz Ljubljane, ki obiskuje tudi jame na našem območju. Skupaj s sodelavci je leta 1994 odkril novo dvorano v Županovi jami, po njem imenovano **Igorjeva dvorana**.

Janja Kogovšek (1951), dr. znanosti, kemičarka, zaposlena na Inštitutu za raziskovanje krasa, ZRC SAZU, v Postojni, je v Županovi jami izvajala meritve pronicanja vode; **Tanja Pipan** (1970), dr. znanosti, biologinja, je v okviru doktorske naloge proučevala epikraško favno, ki jo v največjem številu sestavljajo ceponožni rakci; **Janez Mulec** (1975), dr. znanosti, je v Županovi jami raziskoval alge, floro na kapnikih okoli svetil; **Primož Presetnik**, univ. dipl. biol., vodja projektov CKFF (Center za kartografijo flore in favne), je v Županovi jami štel netopirje in ugotavljal njihove vrste. Sodelovala je tudi **Katerina Jazbec**.

Nataša Ravbar (1976), dr. geografije in sinologinja, je izvedla raziskavo o pretakanju vode v okolici Županove jame in pod njo in kako hitro rastejo kapniki v Županovi jami.

Opisovanju ter popularizaciji lepote Županove (Taborske) jame so se posvečali duhovniki (**Jakob Žagar**), geografi (**Rudolf Badjura**, **Mauro Hrovatin**, **dr. Milan Šifrer**), novinarji (**Ivo Brečič**, **Željko Kozinc**, **Drago Kralj**, **Jože Miklič**, **Barbara Pance**, **Andreja Podlogar**, **Bojan Rajšek**, **Janez Zrnec**, **Jože Župančič**), učitelji (**Lojze Zupanc**), etnologi (**dr. Boris Kuhar**), raziskovalci (**dr. Rado Gospodarič**, **dr. France Habe**, **dr. Peter Skoberne**, **Igor Perpar**) in turistični upravljalci in vodiči (**Franc Kanduč**, **Janez Lesjak**, **Damjan Viršek**, **Miro Vreg**) - iz množice je izbranih le nekaj najbolj izstopajočih.

Danes je Županova jama poznana kot šolska kraška učna jama. Lepote jame so osupljale in navduševale domačine, strokovnjake in množice obiskovalcev. Pogosto jo obiskujejo tudi raziskovalci, ki nam razkrivajo vedno nove skrivnosti podzemnega sveta. Odkrili so nove rove pod jamo, novo Igorjevo dvorano v kaminu na koncu zadnje dvorane, ki še ni dostopna za obiskovalce. Skrivnostni svet brez sonca bo še privabljal obiskovalce, nove tehnologije pa bodo omogočale nove in drugačne vpogleds v dogajanja v kraškem podzemlju.

Literatura:

Bohinec, Valter: Županova jama. 1. poročilo Društva za raziskovanje jam v Ljubljani. Geografski vestnik, 2, 1926, št. 4, str. 156-168.

Drobnič, Miha: Poučevanje krasa na primeru Županove jame: magistrsko delo. Ljubljana : [M. Drobnič], 2017, 180 str. e-dostop: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=99203>.

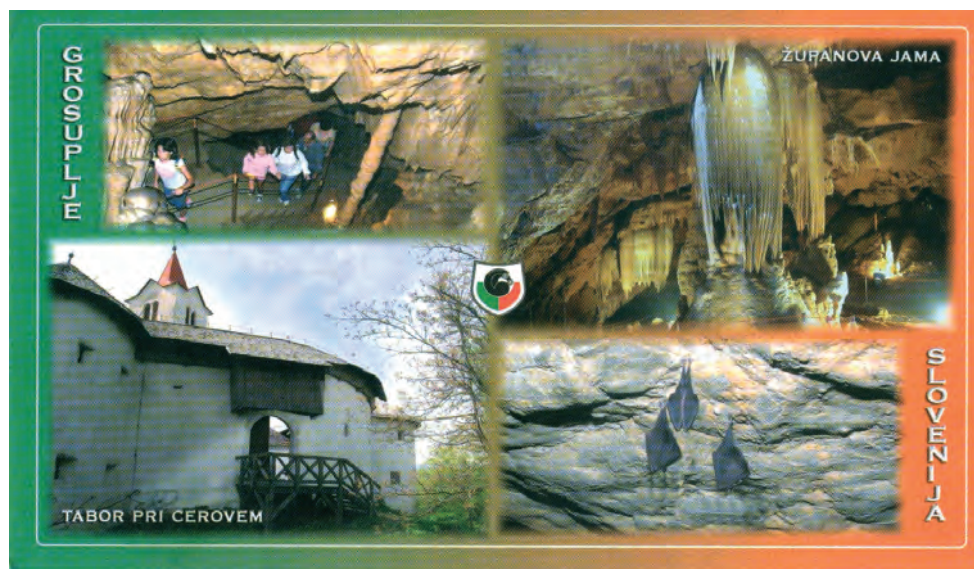
Perme, Josip: Kako je bila odkrita Županova – Permetova jama. Slovenec, 67, 1939, št. 121 (28.5.), str. 16.

Samec, Marija: Kako je bila odkrita Županova jama – Spomini Jožeta Permeta. V: Županova jama – 70 let (1996), str. 13-20.

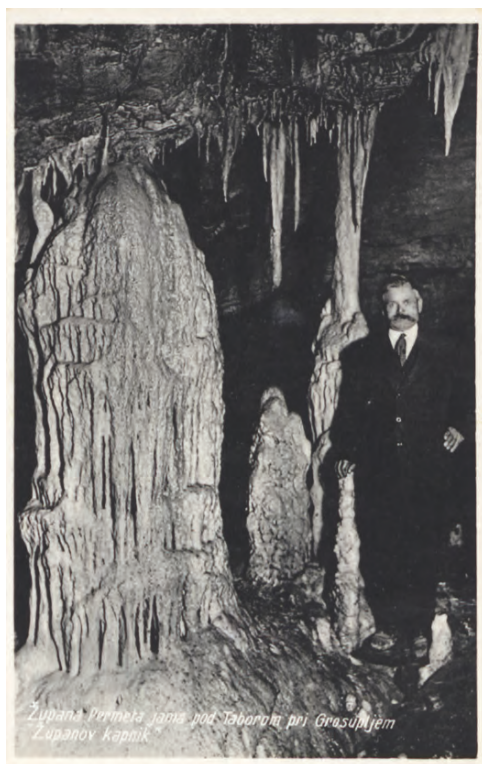
Županova jama – 70 let (ur. Marija Samec). Grosuplje, 1996, 65 str.

Županova jama, čudežni svet brez sonca (ur. Damjan Viršek), Grosuplje, 2006, 96 str.

Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje: 45 let delovanja (zapisala Marija Samec, uredil Damjan Viršek), Grosuplje, 2004, 47 str.

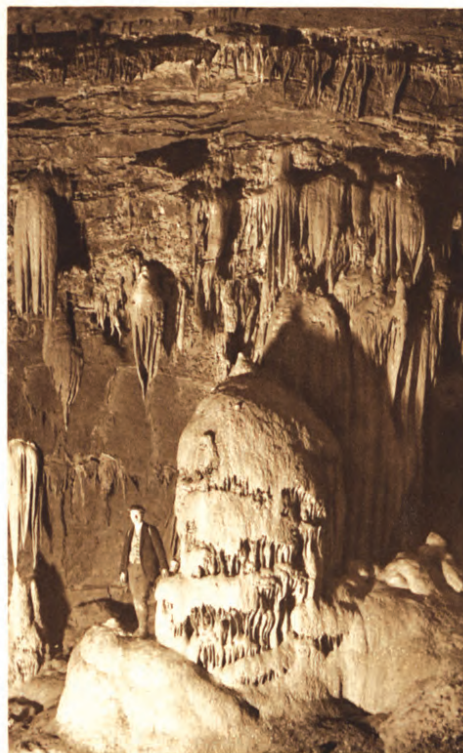

Razglednico, ki prikazuje poti po Županovi jami, Matjažev prestol in skupino netopirjev v jami ter protiturški tabor Cerovo, je oblikoval leta 2006 fotograf Marjan Trobec. Hrani Mestna knjižnica Grosuplje.

*Župana Permeta jasna pod Taborom pri Grosupljem
Županov kapnik*

Foto razglednica Janka Erjavca iz Stične, ki je bila poslana leta 1939, kaže župana Josipa Permeta ob kapniku, poimenovanem po njem Županov kapnik. Hrani: Mestna knjižnica Grosuplje.

Krstni kamen v Županovi jami. Razglednica je bila poslana leta 1928. Hrani: Mestna knjižnica Grosuplje.

IMENA V MADŽARSKI KOZLOVSKI SODBI

Júlia Bálint Čeh *

Izvirno besedilo zbadljive humoreske *Kozlovska sodba* v Višnji Gori je bilo objavljeno pred 150-imi leti v dveh nadaljevanjih, avgusta in oktobra 1867 v reviji *Slovenski glasnik*, in je zagotovilo Višnjanom literarno nesmrtnost (Orožen, 1980/81: 272). Zgodba ima v izvirniku precej družbenih, političnih, narodnostnih, verovanjskih in značajsko-moralnih bodic in tudi seksualno predzgodovino slovitega višenjskega procesa (Müller, 2014: 119). Izhodiščno besedilo literarnih prevodov, ki izhajajo v projektu Modrost in pravica, pa je priredba, ki jo je napisal Niko Grafenauer. V priredbi so ideološki in vsebinski posegi, očiščena je vseh fabulativnih zastranitev in domala vseh liberalističnih posmehov katolištvu, izpuščen je tudi uvodni vic o višenjskem loncu in češnji, meščansko preziranje kmečkih okoličanov in zgodba o zapeljevanju (Müller, 2014: 115–116). Priredba je kot slikanica z ilustracijami Marjana Mančka izšla 1977 pri založbi Mladinska knjiga.

Literarni prevodi Jurčičeve *Kozlovške sodbe* v *Višnji Gori* nastajajo v okviru projekta Modrost in pravica že od leta 2008. Humoreska je prevedena v različne svetovne jezike in tudi v vse sosednje jezike držav Slovenije. Zgodbo lahko beremo poleg izvirnika od leta 2009 tudi v angleškem, francoskem, španskem, od leta 2010 v nemškem in hrvaškem jeziku. Leta 2011 je bila knjiga prevedena v poljščino, 2012 v italijanščino in ruščino, 2013 v novogrščino, 2015 v danščino, 2016 pa v madžarščino. Vsaka slikanica je opremljena tudi z izvirnimi ilustracijami različnih ustvarjalcev iz Višnje Gore in širšega prostora. Madžarski prevod je izšel z grafikami in oljnimi slikami Štefana Horvata, ki bralca hitro ponesejo v pravljичni svet.

Prevod Jurčičeve humoreske v madžarskem jeziku je bil prvič predstavljen dne 3. marca 2017, na predvečer 24. literarnega pohoda po Jurčičevi poti, v Mestni hiši v Višnji Gori.

Pri prevajanju Jurčičeve humoreske je prvi trši prevajalski oreh že prevod naslova *Kozlovska sodba* v *Višnji Gori*. V naslovu je naselbinsko zemljepisno ime Višnja Gora. Zemljepisne realije vedno umestijo bralca v specifični prostor, v tem primeru je to kraj Višnja Gora. Tujejezičnemu mlademu bralcu slovensko ime kraja ne bi razkrilo, ali gre za regijo, naselje, park ali mestno četrt, hkrati bi bilo slovensko zemljepisno ime še težko berljivo, tako kot so madžarska naselbinska imena težko berljiva tujcem. Zato mora prevajalec literarnega besedila poseči v ciljno besedilo, da bo bralec lažje umestil dogajanje v konkretni prostor ali čas, hkrati pa paziti, da bo naselbinsko ime v ciljnem jeziku funkcioniralo analogno izvirnemu, po možnosti pa še pravljичno. Asociacije ob lastnem imenu so literarnim prevajalcem velikokrat v pomoč, oziroma služijo vsaj kot smerokaz pri prevajanju lastnih imen. Vseeno se ne velja zanašati zgolj na asociacije, na voljo so tudi sodobni znanstveni priročniki, ki pomagajo razvozlati pomen posameznega imena. Pri krajevnem imenu Višnja Gora se nam ponujata dve razlagi in oba pomena bi bila prevedljiva v tuji jezik, vendar se prevajalec mora odločiti za enega, ki bo uporaben v celotnem besedilu in bo v skladu tudi s sobesedilom.

Najstarejši zapis imena Višnja Gora sega v 12. stoletje in se glasi *Wisilperc* in *Wichselberch*. Staro-visokonemško *wichsel* pomeni ‚višnja‘, *Prunus cerasus*. Najstarejši slovenski zapis iz leta 1498 je *Visggnagora*. Najverjetneje je zato gora poimenovana po drevesu višnja. Toda sedanji svojilni pridevnik od višnja je višnjev, kot je od češnja češnjev, zato etimologi predpostavljajo, da je nekdanj obstajal tudi pridevnik *višnji* < *višňnyb* v pomenu ‚višnjev‘. Tako so ime razumeli tudi plemiči Puchsi, ki so na vrhu hriba postavili grad (Snoj, 2009: 459). Druga, manj verjetna je razlaga, da je prvi del imena narejen iz pridevnika *višnji* ‚višji‘, ki je v slovenščini dokumentiran sicer šele v 19. stoletju, prevzet

* Mag., prevajalka in tolmačka iz madžarskega jezika, Veliko Mlačevo 31a, 1290 Grosuplje

pa je iz hrvaščine. Tako razlago podpira tudi lega: gora, na kateri je Stari grad, je višja od hriba, na katerem stoji mesto, prvotno naselje pa je sploh bilo v dolini, kjer je zdaj Stari trg (Snoj, 2009: 459).

Madžarski prevod je enajsti prevod slovenskega besedila, zato velja pogledati tudi druge prevode naslovov.

Ime Višnja Gora so obdržali vsi trije slovanski prevodi, vendar ima v teh jezikih ime dodatni denotat: rusko *вишня* in poljsko *wiśnia* pomeni ‚višnja‘ pa tudi ‚češnja‘; hrvaško *višnja* pomeni ‚višnja‘, vendar ima enakopisnico s pomenom ‚natiški fižol‘ (Müller, 2014: 117).

Italijanski in novogrški prevod sta ime kraja v naslovu ohranila citatno, v grščini je pod črto dodana opomba. V francoščini je ime kraja *Vischnia gora*, ki je sicer v naslovu izpuščeno (Müller, 2014: 117). Prav tako je izpuščeno ime kraja iz naslova prevodnega besedila *The Famous Goat Trial* v angleščini, v samem besedilu pa je *Cherry Mountain*, ‚Češnjeva Gora‘, ki deluje v besedilu analogno izvirnemu. Angleško poimenovanje za višnje je sestavljeno iz dveh besed (*sour cherry*), zato se je najbrž prevajalec odločil za izbiro drugega sadeža.

Podobno je v danskem prevodu, kjer je prevajalka opustila ime kraja v samem naslovu zgodbe, v besedilu pa je prevedek za Višnjo Goro *Blommeby*. Beseda *Blommeby* je sestavljena iz *bloom* ‚sliva‘ in *by* ‚mesto‘, prevedek mesta pomeni torej ‚Slivnica‘.

V nemškem naslovu je ime mesta prevedeno z besedo *Weichselburg* ‚Višnjevo mesto‘. V španščini je v naslovu Višnjo Goro nadomestil prevedek *Monte Noble* ‚Imenitna Gora‘ (Müller, 2014: 117).

Madžarski prevedek *Meggyes-hegy* pomeni ‚Višnjeva Gora‘, pomensko je torej navidezno ekvivalentno z izvornikom. Povezava z mestom je izpričana pri nemškem oziroma pri danskem prevodu (v besedilu), pri njih pa nastane vrzel zaradi manjkajoče asociacije na goro. Pri prevajanju naslova *Kozlovska sodba v Višnji Gori* je ime kraja opuščeno v angleščini, francoščini in danščini, polcitatno je prevzeto v slovanskih jezikih, citatno pa v italijanščini in grščini. V grškem prevodu je v besedilu dodana opomba o zgodovinskem mestu. S pomočjo opomb ciljni bralec vsekakor lažje umesti dogajanje v konkretni prostor ali čas. Zaradi prenosa sporočilnosti so opombe včasih res neizogibne, vendar preskok iz besedila na opombo pomeni, da je naracija pretrgana. Prevajalske rešitve s citatnim prevzetim imenom brez razlage pa bralcu prepuščajo, da iz sobesedila razbere, kaj se skriva za imenom Višnja Gora.

Eden izmed glavnih protagonistov zgodbe je Lukež Drnulja. Njegov priimek je tudi pomenski. Drnulja je plod rumenega dreva, ki spomladi med prvimi zacveti z rumenimi cvetovi, pozno jeseni pa zadnji dozori. In če drži rek: »Zdrav ko dren,« potem lahko trdimo, da je drnulja sila zdrav sadež, tako kot je klen tudi Lukež Drnulja. Pri rastlinskih imenih lahko najdemo prevodno ustreznicu s pomočjo latinskega imena. Latinsko ime za drnuljo je *Cornus* ali *Cornel*, kar pomeni rog ali roževina. Latinsko ime je rod dobil po izjemno žilavem lesu, ki naj bi bil trd kot rog (lat. *cornus*) ali roževina. V nemščini je ime rastline *Kornelkirsche* ali *Dirndl* (roževina), v angleščini *Cornelian cherry*, v madžarščini *som*. V angleškem prevodu je Drnulja *Cornel*, njegovo ime in ime kraja sta povezana preko besedne zveze *Cornelian cherry*. Ime Kornél seveda obstaja tudi v madžarskem jeziku, vendar je močno zaznamovano. »Esti Kornél« je naslov cikla znanih kratkih zgodb Dezsőja Kosztolányija, zato uporaba imena Kornél, ne glede na to, da gre za otroško slikanico, in ne glede na to, da se otroci še zagotovo niso srečali z imenom Esti Kornél, ne bi bila primerna. Ker se tudi v imenu glavnega protagonista, ki je močno povezan z Višnjo Goro, razkriva sadež (drnulja, v madžarščini *som*), ga je mogoče tudi v madžarskem jeziku tesneje povezati s krajem z imenom, ki v sebi skriva poimenovanje sadeža. Tako se dilema o madžarskem poimenovanju Višnje Gore kot *Meggyes-hegy* razreši hkrati z odločitvijo za prevajalsko rešitev imena Lukež Drnulja, ki postane v madžarščini *Lukács Soma*.

Naslov knjige ponuja še druge možnosti za poigravanje z besedami, saj besedna zveza »kozlovska sodba« ni povsem vsakdanja, jo je pa mogoče prevesti v madžarski jezik, in to na način, da zaradi pretirane uporabe *e-jev* v madžarskem prevodu asociira na meketanje kozla. Kozel Lisec, Lukežev drugi jaz, je v zgodbi utišan in neuslišán, vsi okoli njega se spametujejo, njemu preostane samo molk. Zato naj se sliši njegov glas vsaj v naslovu in v njegovem madžarskem imenu *Zerge*. Poseben slušni vtis, zvočna podoba naslova, posnemanje kozlovega meketanja služi bolj živi predstavi atmosfere dogajanja in uvajanju šaljivo prizanesljivega, satiričnega in ironičnega tona pripovedovanja samoniklega pripovedovalca. Višnja Gora, Lukež Drnulja in Lisec so v tej karikaturi sosedskega ukrepanja na mestnem podeželju pod površino nerazdružljivo povezani med sabo z nevidnimi avtorskimi sredstvi, in to bolj, kot se na prvi pogled zdi.

Neprekinjeno satirično-ironično razpoloženje ustvarjajo poleg smešnih zapletov ob »navidezno malenkostnih vprašanjih soseskega prestiža, človekove časti in pravice« (Orožen, 1980/81: 272) ustvarjajo tudi druga imena in priimki Višnjánov.

Vidni nosilec pozitivnega in negativnega vrednotenja oseb so predvsem besedotvorne izpeljanke. Že sama imena, priimki Višnjánov, mestnih svetovalcev, sodnika, župana itd. ne ustrezajo njihovi vzvišeni vlogi v mestni soseski. Priimki sami njihovo pomembnost razvrednotijo, saj namigujejo na precej groteskne telesne in duhovne značilnosti. Smešnost sicer pravilne izpeljave je utemeljena z redkostjo in neobičajnostjo tovrstnih besedotvornih vzorcev - sestavljenk v slovenskem jeziku (npr.: *Slamorezec*, *Kašopihar*, *Kravopasec*, *Krivostegno*) ali s prvotno nečastnimi vzdevki (kot npr.: *Štrama*, *Lasač*, *Drnulja*, *Krevs*, *Črmaž*) in pomensko že nemotivirani onomatopoejskimi priimki (*Gobežel*, *Žužnjál*) (Orožen, 1980/81, 273–74).

Številni uradni nazivi, pravni termini, v nenavadnem sobesedilu uporabljeni z namenom, da bi podčrtali resnost in pomembnost oseb, dogodkov, pojavov, učinkujejo (namerno seveda) posmehljivo, saj njihova vsebina ni v pravem skladu s poimenovanjem. Sprevrčajo se sproti v karikaturu (npr. *župan Zaropotaj*, *mestni svetovalec Slamorezec*, *starešine*, *mestni očetje*, *tožnik*, *toženec*, *advokat*; *mestna sodnija*, *velika pravda*, *ponočno stražarstvo*, *mesena poželjivost in nemarljivost*, *moralnost* itd.) (Orožen, 1980/81: 2724).

To so primeri, ko mora prevajalec izbrati prevajalsko strategijo in ustrezen prevajalski postopek, da v ciljni kulturi ohrani sporočilno vrednost besedila, ton pripovedovanja in po možnosti še zvočne učinke izvirnega besedila oziroma da uspešno kompenzira izgube, ki nastajajo s prevodom. S podomačitveno strategijo se karikirane podobe meščánov, satirično-ironični in parodistični ton ohranjajo tudi v madžarskih prevodih priimkov sprtih meščánov. Madžarski prevedki imen Višnjánov skušajo ohraniti negativno konotacijo izvirnika in asociacije, ki so povezane z imeni in zvočno podobo. Pavle Zaropotaj je *Zordon Pál*, beseda *zordon* pomeni v madžarščini ‚mrk, namrgoden‘. Pomenonosni priimki bi v madžarskem besedilu delovali brez navedbe imena nenaravno, preveč didaktično, zato so v primeru, ko je v slovenski zgodbi naveden samo priimek, dodano v madžarščini tudi krstno ime, npr. *Žužnjál Zagyva Pál*, ‚Pavel Žužnjál‘ *Kašopihar Darás Marci*, ‚Tinček Kašar‘, *Lasač Hajas Lajos*, ‚Lojz Lasač‘. Gobežel je v madžarskem prevodu *Fecsegő Benő*, ‚Čvekajoči Beno‘; Flere Krivostegno je *Sánta Feri*, ‚Šepavi Feri‘; Bošte Krevs je *Balga Jankó*, ‚Bebasti Janez‘. Peter Štrama postane *Gügye Peti*, ‚Štramasti Peter‘. Črmaž ima priimek po rastlini čemaž, imenovani tudi medvedji česen; v madžarščini je čemaž *medvehagyma*, dobesedno medvedja čebula. Ker bi bila medvedja čebula predolga za priimek in tudi nenaravna v fabulativni zgodbi, je Črmaž *Hagymás Matyi*, ‚Čebulasti Tjaš‘. Miha Kisovar je v madžarskem prevodu *Savanyú Miska*. V madžarščini sta njegovo ime in priimek pomensko identična s slovenskim imenom in priimkom, sta pa tudi sinonima za nejevoljnega človeka s kislim obrazom, ki v ničemer ne najde veselja.

Krstna imena tudi s svojimi deminutivno-ljubkovalnimi obrazili kažejo na običajno vaško sredino, npr. *Jurček, Jožman* itd. (Orožen, 1980/81: 274). Pomanjševalno-ljubkovalna obrazila v madžarskih prevodih imen Jurček Griža *Csikar Gyuri*, Jožman Kravopasec *Juhász Jóska* poustvarjajo občutek domačnosti tudi v madžarskem besedilu in ostajajo udobno berljiva in pomensko razpoznavna tudi mlajšim bralcem.

Za prepoznanje kulturnospecifičnih izrazov, razumevanje in uspešen prenos v ciljni jezik ni potrebno samo odlično znanje in poznavanje ciljnega jezika in kulture, ampak univerzalno znanje. Kulturne realije vnašajo v literarno dogajanje lokalni kolorit, nosijo konotativni pomen, zbujajo asociacije in čustva v bralcu, nosijo identiteto nacionalne kulture. Zagotovo pa pomenijo trd prevajalski oreh za prevajalca, a ne na ravni razumevanja v izvornem jeziku, pač pa zaradi vprašanja, kako jih prenesti v ciljni jezik (Bálint Čeh, 2013: 40). Res je, da mora prevajalec razpolagati z velikim naborom orodja: literarno tenkočutnostjo, pisateljskimi tehnikami, spretnostjo in obvladovanjem ne le jezika in kulture izvirnega besedila, ampak tudi jezika in kulture, kamor besedilo prevaja (Johnson Debeljak, 2005: 869).

Pri prevajanju se preučuje obširno semantično polje asociacij pa tudi čustva in razpoloženja, ki jih lastna imena zbujajo v bralcu v izhodiščnem jeziku. Zgornja analiza različnih prevajalskih postopkov pri prevajanju zemljepisnega imena Višnja Gora in nekaterih osebnih lastnih imen v *Kozlovske sodbi v Višnji Gori* je samo majhen segment celotnega literarnega prevoda. Prevajalčeva nevidnost se razblini ravno pri prevajanju kulturnospecifičnih elementov in se za trenutek razkrije ciljnemu bralcu. Prevajalec mora preučiti obširno semantično polje realij, asociacije, ki so povezane z njimi, čustva in razpoloženja, ki jih besede vzbujajo v izhodiščnem jeziku, stilno zaznamovanost ... Šele ko se prevajalec vsega tega zaveda, lahko sprejme subjektivno odločitev o prevajalskem postopku (Mujzer-Varga, 2007: 57). Odločitev prevajalca med različnimi prevajalskimi postopki ostaja sicer vedno subjektivna, a mora biti tudi samokritična, natančna, eksperimentalna in kreativna. Različni literarni prevodi *Kozlovske sodbe v Višnji Gori* ponujajo tudi možnosti za poglobljene analize literarnega prevajanja in vpogled v prevajalsko strategijo posameznih prevajalcev. Prevajalske rešitve v enajstih prevodnih delih Kozlovske sodbe pričajo o tem, kakšen razpon možnosti ponujajo jeziki za ustvarjanje in poustvarjanje značilnih učinkov v prevodnem besedilu, za razkrivanje kulturno relevantnega smisla ter za kompenzacijo izgub, ki nastajajo pri prevajanju.

Zgodba nas danes še vedno nagovarja, je univerzalna in paradigmatična. Zato še vedno obstaja in ostaja smiselnost njenega prevajanja in posredovanja izven slovenskih meja. Vsak prevod odpre novo percepcijo znotraj jezikov in kulturne specifikke prevoda. Zgodba dobi različne nenačrtovane razsežnosti in oblike. Njene percepcije v mednarodnem okolju jo bogatijo in ustvarjajo nove vidike ter vzpostavljajo nianse, ki so na lokalnem nivoju nevidne. Prav tako pa pomeni tudi vsaka upodobitev in ilustracija njeno novo branje in s sabo prinaša različne podobe in vizualizacije ter vsebine (Zorko, 2016: 22).

Dodatek

Zamisel o Jurčičevi poti, ki pohodnike pelje iz Višnje Gore do Muljave, se je porodila leta 1994 ob 150-letnici rojstva prvega slovenskega romanopisca. Pohod med rojstnima krajema prve slovenske po-vesti *Sreča v nesreči* pisatelja Janeza Ciglerja in prvega slovenskega romana *Deseti brat* Josipa Jurčiča dobiva vedno večje razsežnosti v slovenskem prostoru. Literarnega pohoda od Višnje Gore do Muljave se je 4. marca leta 2017 udeležilo okoli 6000 pohodnikov.

Viri:

Bálint Čeh, Júlia, 2013: Okna v drugo kulturo – prevajanje kulturnospecifičnih izrazov v slovenskih literarnih prevodih. *Hieronymus (Ljubljana)*, 7, 37–49.

Johnson Debeljak, Erica, 2005: Pridobljeno s prevodom. *Sodobnost*, 69, 864–874. Dostopno dne 20. 7. 2014 na strani *Eurizine*, http://www.eurizine.com/articles/article_2005-07-25-johnsondebeljak-sl.html.

Jurčič, Josip, 2016: *Meggyes-hegyi kecskeper*. Ivančna Gorica: JSKD RS OI: = Szlovén Köztársaság Kulturális Tevékenység Közalapja Ivančna Gorica területi Iroda, [23] str., ilustr.

Mujzer-Varga, Krisztina, 2007: A reálfogalom változásai és változatai. *Fordítástudomány (Budapest)*, 9, 55–84.

Müller, Jakob, 2014: Kozlovská sodba v devetih jezikih. *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobropolje*, 28, 115–120.

Orožen, Martina, 1980/81: Jezikovne značilnosti Jurčičeve humoreske Kozlovská sodba v Višnji gori. *Jezik in slovstvo*, 26, 271–275.

Snoj, Marko, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. 2., pregledana in dopolnjena izd., 1. ponatis. Ljubljana: Modrijan.

Zorko, Simona, 2016: [Spremna beseda]. *Meggyes-hegyi kecskeper*. Ivančna Gorica: JSKD RS OI, [23].

KRONIKA, JUBILEJI, KULTURNI DOGODKI

DUHOVNIK KAREL ŠKULJ IN REVIJA SLOVENSKA BESEDA – OB 60-LETNICI SMRTI

Drago Samec

Slikovna zbirka NUK.

Prostor naših treh občin je dal mnogo izjemnih ljudi, od pisateljev, pesnikov, duhovnikov z vsemi njihovimi dodanimi usmeritvami, do politikov. Manj je bilo doslej besed o urednikih časopisja in sploh periodike. Med njimi so France Adamič (Zbornik občine Grosuplje); Louis Adamič (The Bulletin of the United Committee of South-Slavic Americans, Today & Tomorrow); Metod Dular (Lan in konoplja); Ivo Frbežar (Res); Mihael Glavan (Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje); Dobrepoljec Anton Hren (Kraljevič Marko); Fran Jaklič (Slovenski učitelj); Josip Jurčič (Slovenski narod); Anton Mrkun (Ars sacra, Izseljenec=El emigrante); Matija Prelesnik (Pomladanski glasi); Edo Škulj (Cerkveni glasbenik); Anton Tomšič (Slovenski narod); Jože Zupančič (Slovenski narod); če zaobidemo urednike sedanjih občinskih časopisov.

Seveda niso to vsi, predvsem pa v tovrstnih pregledih pogrešamo Karla Škulja, urednika časopisa Kočevski Slovenec in revije Slovenska beseda.

Karel Škulj (1883–1958), župnik, dekan, poslanec in pisec, se je rodil 10. aprila 1883 v Ponikvah v Dobrepolju (št. 22, pri Šepčevih). Po klasični gimnaziji je vstopil v ljubljansko bogoslovje, novo mašo je pel 28. julija 1907 v dobrepoljski farni cerkvi. Kot kaplan v Loškem Potoku in Ribnici je deloval na

kulturnem in gospodarskem področju, v Ribnici je bil v letu 1913 izvoljen v deželni zbor vojvodine Kranjske, leta 1918 pa v ustavodajno skupščino in bil nato narodni poslanec vse do uvedbe diktature kralja Aleksandra v letu 1929. V letu 1919 je bil umeščen za župnika v Dolenji vasi pri Ribnici. V vseh svojih farah je ustanovljal in gradil prosvetne domove ter skrbel za popravo javnih poslopij, mostov in cest. Ustanovil je Lončarsko zadrugo in Zvezo lesnih domačih obrti za ribniški okraj, pomagal pri vzpostavljanju društvenih organizacij, Slovenske straže ter prispeval k ustanovitvi kmetске nadaljevalne šole za fante ter gospodinjske šole za dekleta.

V domači vasi - v Ponikvah - je že kot bogoslovec ustanovil knjižnico, bil je pobudnik ureditve središča vasi, tedaj so uredili tudi vaško »lužo«, to je bilo veliko zajetje vode z zatesnjenimi betonskimi segmenti. Na tabli na robu korita je stal napis: »Zgradila Kraljevska banska uprava po zaslugi narodnega poslanca g. Karla Škulja in vaščanov, anno 1938.« Bil je še pobudnik gradnje mostu (1926) čez Rašico pri Zavodu sv. Terezike.

Od organizacij, ki jih je ustanovil, pa le še naštejmo, da je v Loškem Potoku ustanovil Izobraževalno društvo, Društvo tesačev, Živinorejsko zadrugo, tudi knjižnico; v sosednji župniji Draga je ustanovil Hranilnico in posojilnico in knjižnico; v Dolenji vasi pa Izobraževalno društvo s knjižnico ter bil iniciator ustanovitve Nabavne, Lončarske in Rešetarske zadruge.

Med vojno je podpiral ustanovitev vaških straž. V septembru leta 1943, ko je bilo njegovo življenje ogroženo, se je umaknil v Ljubljano. Tu je soorganiziral Odbor za dolenjske, notranjske in belokranjske begunce, kjer so ustanovili »pisarno kot svojo eksekutivo in kot pribežališče beguncev v vseh potrebah.« Preko te Kmečke pisarne, nad katero je poglavnik Leon Rupnik prevzel pokroviteljstvo, je Škulj kot vodja pospeševal vstopanje beguncev v Slovensko domobranstvo. (Mlakar, 1999, 60).

Na begunskem zborovanju 16. in 17. decembra 1943 je bil dekan Škulj izbran za »voditelja slovenskega kmečkega ljudstva« in je na zborovanju dolenjskih kmetov 3. februarja 1944 zaprosil Hitlerja, da ustvari slovensko državo. Dekan je bil zato za kazen celo izključen iz ožjega vodstva SLS. (Mlakar, 2003, 389)

Ob koncu vojne se je umaknil na Koroško in nato deloval v begunskih taboriščih v Italiji. V Argentino je prišel leta 1949, kjer je med izseljenci v Buenos Airesu v San Martinu uradno kot kaplan nadaljeval z dušnopastirskim in prosvetnim delom med slovenskimi rojaki. Do smrti pa je bil še vedno naslovni župnik v Dolenji vasi. Duhovnik in pisec Karel Škulj je umrl 22. julija 1958 v San Martinu in tam je tudi pokopan.

Da ob drugem delu ni pozabil domačih krajev, opiše dobrepoljski župnik Anton Mrkun: »Pred leti je zadela Dobrepoljsko dolino velika nesreča. Skoro vsa dolina je bila zalita z vodo. Škoda je bila ogromna. Gospod Škulj in jaz sva šla v Beograd in sva obiskala več ministrstev in raznih pisarn. Škulj je bil z mnogimi znan. Dosegla sva, da si je en minister prišel ogledat škodo. Prišla je tudi pomoč.« (Mrkun, 1958, 54)

Župnik Anton Mrkun je med vojno pisal »Moj životopis« in o Škulju suhoparno zapisal: »Že kot kaplan v Vel. Laščah sem se z njim seznanil, ker me je obiskal. Je zelo nesebičen, velik govornik in zagovornik ljudstva. Z njim veliko občujem. Gre vedno na roke.«

Župnik Škulj je zgodaj začel pisati, saj zasledimo njegovo prvo objavo že leta 1913 v Jakličevem Slovenskem učitelju z naslovom Kuhinja za šolske otroke. Pogosto se je loteval socialnih tematik, na kakršne je naletel v okolju, kjer je deloval, torej tudi o prostituciji, krošnjarstvu, obrti, drvarstvu in težkem položaju delavstva ter o problematiki begunstva.

Kot poslanec je bil predstavnik kočevskega okraja. Poznal je problematiko slovenskega življa med večinsko nemškimi prebivalstvom, zato se je boril proti njihovemu zatiranju. Ustanovil je časopis Kočevski Slovenec, ga vsaj nekaj časa urejal ter ves čas sam financiral. Izhajal je od 1938 do začetka vojne v letu 1941. V novoletnem voščilu 1939 je časopis označil s poslanico: »Kočevski Slovenec je naša belomodrardeča zastava, naša obramba in naša moč. Trdno stojmo zanj in z njim!«

Članke v Kočevskem Slovencu je podpisoval samo z inicialkama K. Š., pa K. Škulj ter tudi s polnim podpisom, veliko gotovo njegovih prispevkov pa je nepodpisanih, kot npr. že uvodnik v prvi številki. Njegov članek je nekrolog ob smrti pisatelja Franca Jakliča ter prav tako nekrolog duhovniku Josipu Bambiču iz Ponikev. Tudi članka o Dobrepoljcih pesniku in pripovedniku Matiji Prelesniku ter starinokopu Jerneju Pečniku sta verjetno njegova. Spodbudil je še sovaščana Ivana Drena, da je napisal spomine na ponarejevalca denarja Jožeta Prelesnika, kjer beremo izročilo o tem znanem Dobrepoljcu.

Začel je objavljati še pripoved Matije Prelesnika Naš stari greh, a zaradi vojne in prenehanja izhajanja je izšlo le eno nadaljevanje.

V begunstvu v argentinskem Buenos Airesu je Škulj kot župnijski list leta 1949 ustanovil Šmartinski vestnik (župnija San Martin), ki pa je nato spreminjal lokacije izida in naslov v Vestnik (Vocero) slovenskih domobrancev in drugih rodoljubov, nato v Tabor (El fortin: glasilo Združenih slovenskih protikomunistov), od leta 2002 pa izhaja v Ljubljani.

Njegov znanec Rudolf Smersu je vzrok za ustanovitev opredelil: »Sodeloval je pri ustanovitvi domobranstva. Domobranci so bili njegov ponos in njegova ljubezen. Skupaj z njimi je zapustil domovino in odšel v begunstvo. Novica, da so Angleži izročili domobrance komunistom, ga je skoraj uničila. ... Z Vestnikom je hotel postaviti spomenik padlim borcem, okoli Vestnika je hotel združiti vse borce, ki so preživeli vojno in revolucijo. ...« (Smersu, 1963, 153).

V župnišču je izdajal tudi revijo Slovenska beseda.

Revija Slovenska beseda v delu Karla Škulja.

V uvodniku prve številke ji je namenil usmeritev:

»Odkar smo prišli iz italijanskih, avstrijskih in nemških taborišč zopet v svobodo samostojne misli, v svobodo prostega izražanja, v svobodo človečanskih in kulturnih pravic, je bila želja vsakega resničnega slovenskega rodoljuba, naj bi se slovenska beseda tukaj v tujini širila v vsej svoji lepoti in nepremagljivi moči med našimi rojaki, da bi tako vezala srca, duše in misli ter poglobila ljubezen do lastnega rodu in do zaslužjene domovine. ...

Treba nam je pa tudi kulturne povezanosti vseh onih, ki jim materina beseda ni samo lep odsev v duši, ampak živ izraz naše moči in narodne strnjivosti. Zato naj služi kulturna revija »Slovenska beseda«, ki naj dviga našo narodno zavest zlasti tudi med onimi našimi rojaki, ki jim je naša govorica zaradi dolgega bivanja v tujini skoro zamrla tako v javnem življenju kot v domači hiši. Tako naj revija pokaže zlasti mladini, ki ne pozna prelepe slovenske domače zemlje, vso lepoto te zemlje in veličino materinega jezika, ki prav nič ne zaostaja za drugimi velikimi svetovnimi jeziki. ...

Imamo jezik, ki je izpopolnjen v potankostih in se lahko kosa z vsemi kulturnimi jeziki na svetu. Potrebno pa je prav v sedanjem času, da ohranimo svojstvo izražanja in lepoto naše besede med našimi rojaki v tujini, ... Ohraniti hočemo ta svoj zaklad tak, kot ga govore naši ljudje, kakor so ga pisali in preobrazili naši največji duhovi in preroki ... in ki se trudijo, da ohranijo narodu lepoto, preprostost in veličino naše besede in naše misli. ...

Revija bo strogo nadstrankarska in protikomunistična ter bo skušala prikazati vse panoge našega in svetovnega kulturnega, gospodarskega in socialnega napredka.« (Naša revija, SB, 1949/50, 1, 1–2).

V uvodniku v drugem letniku pa je lahko že povzel trud prvega letnika in začrtal še namen:

»Tako smo kot prva slovenska revija beguncev, ki smo odšli iz komunističnega raja in ki smo po mnogih blodnjakih v begunskih taboriščih Italije, Avstrije in Nemčije dobili zatočišče, lep sprejem in vsestransko delo v veliki in bogati Argentini, takoj zasejali seme naše kulture ter tako zopet poživili duhovno vez med našimi rojaki. ...

Prepričani smo, da je revija potrebna za kulturno rast našega slovenskega naroda izven mej naše slovenske domovine.« (V drugo leto, SB, 1951, 1–2, 1).

V reviji je Karel Škulj – pod psevdonimom Šepčev, ki je njihovo domače hišno ime – objavljati tudi narodopisna nadaljevanja z naslovom Domače šege in navade in se lotil prikazov s podnaslovi: Naše žeganje; Snubači; Ogledi; Ženitovanjsko pismo; Poroka; Šranga; Svatba; Mačkore (v sklopu ženitovanja); Velika noč; Orat pojdemo; Košnja; Nova maša; Zimski večer; Sklenil je; Storklja; Meli bomo; Božični prazniki; Koruzo bomo ličkali; Preja; Na paši; Na koline gremo; Na semnju in Hrvatariji.

Zadnji tovrstni sestavek je izšel v petem letniku v letu 1954. Več pa ima tudi proznih leposlovnih sestavkov.

Kot primer pogledjmo samo odlomek iz sestavka Zimski večer, ki prikazuje tedanje preživljanje večerov, če upoštevamo, da tedaj ni bilo ne radija, televizije, da ne omenjamo računalnikov in novejših današnjih tehnoloških dosežkov:

»Kdo bi pa žgal petrolej, ko je pa tako drag, spat se pa tudi ne da. Zato se že podnevi ogledajo, kam bodo šli vasovat. Kjer jih več vasuje in dela, zberejo vsak nekaj za petrolej, peč je tako zastoj.

Že se je razšla družina, vrata se zapro in se že sliši, kako drugod sprejemajo vesele vasovalce. Kako živahno je pri Tončkovih! Oče Tonček je peljal teleta v mesto, pa je poln raznih novic. Moški so pri mizi in na klopeh sredi sobe, kjer režejo češminove palice v stebričke in jih belijo. Mlajši jih pa koljejo na drobne plati. To je polfabrikat, ki se naloži ob peči, kjer jih dekleta in žene z majhnimi in ukrivljenimi nožički, ki so tako ostri, da bi se brili z njimi, z neverjetno spretnostjo in hitro obrežejo v zobotrebece. To potem polagajo na toplo peč, da se posušijo, jih suhe obrabijo z ostrim papirjem in povežejo v butarice po 80 in 100 zobotrebecev. Najlepši zobotrebeci so iz češminovega lesa. Drugi slabši so iz ančkovne ali lipovega lesa, kar je pa bolj krhek in slabša vrsta.

Eni žagajo, eni koljejo, drugi belijo, vmes pa padajo zbadljivke, da kdo prepočasi dela, vrstijo se pripovedke, pesmi in šale. Kar povzdigne Miklavževa Micka:

Ena ptička mi poje / še sam ne vem kje,
v zelenem borščku / na vejci sedi ...

Kjer se poje, tam Miklavževa Micka kot imenitna vaška pevka petje vodi, pa naj bo to na svatbah, pri mrliču, v vaški cerkvi ali pri šrangah. Vse pesmi gredo skozi njeno presojo.«... (Zimski večer, SB, 1952, 1–2, 10).

V nekaterih sestavkih zasledimo tudi lokacijske označitve, četudi jih ne poimenuje, a jih iz opisa zaznamo kot njegovo domačo vas Ponikve: »V naši cerkvi sv. Florijana smo z velikim navdušenjem vedno pripravljali vse za dostojno počastitev farnega zavetnika ...« (Naše žegnanje); ali tudi: »Pozno popoldne povabi novomašnik vse v podružnično cerkev sv. Florjana, ki je lepo okrašena in jo povabljeni do zadnjega koticčka napolnijo...« (Nova maša), četudi se v pripovedi dogaja v vasi Gaberje.

Škulj je želel izdajati slovensko kulturno revijo v izgnanstvu v Buenos Airesu, a primat kulturnega tovrstnega begunskega glasila je prevzela revija Meddobje, ki jo je tamkaj izdajala Slovenska kulturna akcija, združenje, katerega poslanstvo je označil Taras Kermauner kot »slovenski čudež med rojaki v Argentini«. Duhovnik ni mogel vzdržati primerjave, če si pred oči prikličemo pogoje, v kakršnih je deloval. Sam je npr. opisal uredniško sobo revije Slovenska beseda: »To je moja podstrešna soba, kamor vodijo zrahljane ozke stopnice kot v kak slovenski vaški podružnični zvonik. Tam je uredništvo SB (Slovenske besede) in V (Šmartinskega vestnika), je ekspedit, je vsa korespondenca, je dvorana za seje in shode, je knjižnica in obenem spalna in stanovanjska soba, sprejemni salon, študijska dvorana in kaj še vse. Na sredi sobe je pletena miza, ki še metra ni dosegla. (Škulj, SB, 1954, 151).

Ko se je v letu 1958 poslovil urednik in duhovnik Karel Škulj, je z njim zamrla tudi revija Slovenska beseda. Prijatelji in znanci so mu posvetili še zadnjo številko v letniku in v njej opisali njegovo življenje in delo ter se od njega poslovili. Revija Slovenska beseda ni našla poti v opaznejše preglede delovanja naše emigracije v Argentini.

Sam Karel Škulj iz Ponikve pa je pustil sledi v naši polpretekli zgodovini kot duhovnik, pisec, politik, kulturni delavec, kot narodni delavec na Kočevskem pred vojno, kot veren sledilec medvojne usmeritve škofije, tudi kot zapisovalec dobrepoljskega narodopisnega izročila, zato mu ob 60-letnici smrti posvečamo ta zapis.

Viri in literatura:

Kočevski Slovenec (Kočevje, Konzorcij), 1, 1938 – 4, 1941.

Mlakar, Boris: Slovensko domobranstvo: 1943–1945. V Ljubljani, Slovenska matica, 2003.

Mlakar, Boris: Škulj, Karel. Enciklopedija Slovenije, 13, 1999, str. 60.

Mrkun, Anton: Odlike pokojnega duhovnega svetnika in župnika Karla Škulja. Slovenska beseda (Buenos Aires), 9, 1958, št. 7–10, str. 54–55.

Slovenska beseda: kulturna revija = La palabra Eslovena: revista cultural (Buenos Aires, Založba »Slovenska beseda«), 1, 1949 – 9, 1958.

Smersu, Rudolf: Ob peti obletnici smrti svetnika Karla Škulja. Vestnik borcev (Buenos Aires), 14, 1963, 153.

Škulj, Edo: Župnik Karel Škulj (1883–1958): ob 50-letnici smrti. Dolenja vas, Župnija, 2008.

**SOCIOLOG PROF. DR. STANE MOŽINA Z GATINE PRI GROSUPLJEM
(1927-2017)**

Drago Samec

"Učenje v organizaciji mora biti celovita izkušnja skozi vse življenje, ki zajema tako pridobivanje kot uporabo znanja in ki pomeni hkrati sredstvo in smoter življenja posameznika."

(Možina, Menedžment znanja, 2006, 150).

Prof. dr. Stane (Stanislav) Možina, psiholog in sociolog, zaslužni profesor Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, je ob slovesu zapustil vrsto knjig in objav ter množico nekdanjih študentov.

Rojen je bil 7. septembra 1927 na Gatini, na ljubljanskih Žalah pa so se poslovili od njega v začetku julija 2017, torej v njegovem 90. letu.

Družina se je z Gatine kmalu preselila v Ljubljano, tako da je osnovno in srednjo šolo obiskoval v Ljubljani, kjer je diplomiral najprej na Prirodoslovno-matematični fakulteti, nato pa še na Filozofski fakulteti.

Doktoriral je leta 1969 na tedanji Visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani (sedaj Fakulteti za družbene vede) z disertacijo "Učinkovitost nekaterih organizacijskih variabel v pogojih delavskega samoupravljanja".

Študijsko se je izpopolnjeval v ZDA na univerzah Michigan, kot Fulbrightov štipendist pa na univerzi Stanford v Silicijski dolini v Kaliforniji. Svoje znanje je izpopolnjeval še na Japonskem na univerzi Hakate ter drugih visokošolskih ustanovah po Evropi in svetu.

V začetku je služboval kot svetovalec na Zavodu za produktivnost in kot raziskovalec na Inštitutu za sociologijo in filozofijo, večji del življenja pa je predaval na Ekonomski fakulteti, Fakulteti za družbene vede, na Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru ter na Visoki strokovni šoli za podjetništvo v Portorožu, ob drugih vabljenih predavanjih na različnih ustanovah. Osrednje poslanstvo pa je opravil kot redni profesor na Ekonomski fakulteti v Ljubljani.

Svoje življenje je posvetil delu z ljudmi na vseh svojih postajah, predvsem pa študentom in podiplomskim študentom kot iskani mentor.

Kombinacija njegovih usmeritev, psihologije in sociologije, se mu je gradila do samosvojih izsledkov, ki jih je kot raziskovalec in pedagog prenašal med ljudi.

Njegova raziskovalna pozornost je bila usmerjena posebej h ključnim ljudem, menedžerjem, ki s svojim delovanjem bistveno vplivajo na vedenje v organizacijah. Spoznanja o menedžmentu je dr. Možina strnil kot urednik in soavtor najprej v slovenski prvi tovrstni knjigi Management (1994); druga, izpopolnjena izdaja, je izšla z naslovom Management - nova znanja za uspeh (2002).

Ukvarjal se je torej s problemi splošnega menedžmenta, vodenja, poslovnega komuniciranja, organizacijskega vedenja, pa z načrtovanjem in razvojem strokovnih in vodilnih kadrov, organizacijo, načrtovanjem ciljev, upravljanjem, trženjem, obnašanjem potrošnikov, odnosov s strankami, timskim delom in njegovim vodenjem, skupinsko dinamiko, z reševanjem konfliktov, delovanjem formalnih in neformalnih skupin, z motiviranostjo in zadovoljstvom pri delu, učenjem, izobraževanjem, usposabljanjem in razvojem kadrov, pa tudi o nujnosti učenja odraslih.

Zgodaj je napisal pionirsko delo s področja trženja: Psihologija in sociologija trženja (1975), ki je v takratnem socialističnem gospodarstvu prehitelo naše danosti, saj je propagiralo tedaj heretično potrošništvo, knjiga pa je trasirala pot učbeniku Obnašanje potrošnikov (1995).

Izpostavimo samo dva poudarka iz njegovih del, o nujnosti učenja in o oblikovanju samega sebe:

- *Osnovni vir gospodarske uspešnosti v današnji družbi je znanje. V preteklosti je bilo pomembno predvsem bogastvo v materialni obliki, kot so zemlja, oprema, naravni viri idr., danes govorimo o znanju. Glavni del investicij v podjetjih v razvitem svetu pomeni investicije za nadgradnjo znanja. (Možina, Menedžment človeških virov, 2009, 471).*
- *Samovodenje in znanje. Ljudje se bodo morali usposobiti, da bi vodili samega sebe. Odkriti bodo morali delovna področja, na katerih bodo kar največ prispevali in razvili svoje sposobnosti. Morali se bodo naučiti, kako ostati mlad in ohranjati svoje miselne zmožnosti za petdeset in več let delovnega obdobja. Navsezadnje se bodo morali naučiti, kako in kdaj spremeniti svoje delo ter kako in kdaj kaj narediti. Vsakdo bi se moral vprašati: Kdo sem in kako delam? Kakšne sposobnosti in prednosti imam? Kakšen je moj prispevek? Kaj moram narediti v bodoče? (Možina, Menedžment znanja, 2006, 133).*

V njegovem opusu so našli 22 knjižnih publikacij z več izdajami ter preko 400 strokovnih in znanstvenih objav v periodičnih glasilih in zbornikih v slovenskem, angleškem, francoskem ter hrvaškem in srbskem jeziku. Že samo naslovi njegovih publikacij in publikacij, kjer je sodeloval, kažejo na vso pahljačo področij, s katero se je ukvarjal, pa naštejmo le najpomembnejše: Psihologija in sociologija trženja (1985), Vodenje podjetja (1990), Osnove vodenja (1994), Management (2002), Vedenje potrošnikov (2002), Menedžment kadrovskega virov (2003), Poslovno komuniciranje (2004), Menedžment znanja (2006) ter Trg, trgovina in potrošnik (2010). Zadnja njegova knjiga nosi naslov Vedenje potrošnikov in tržnikov (2012).

Kot specialist za timsko delo je znal pri svojem delu vedno izbrati in angažirati številne sodelavce, tudi iz vrst mlajših kolegov.

Poročen je bil z umetnostno zgodovinarico Melito Stele-Možina, hčerko vodilnega slovenskega umetnostnega zgodovinarja dr. Franceta Steleta, ki je bila kustosinja v Moderni galeriji v Ljubljani. Po tastu sta pridobila precej umetniških stvaritev naših klasikov, med njimi dela impresionistov Riharda Jakopiča, Matije Jame, Mateja Sternena, med mlajšimi pa Gojmira Antona Kosa, Rada Kregarja, Gregorja Peruška ter Božidarja Jakca, ki jih je v zadnjih letih odkupila Narodna galerija in sedaj dopolnjujejo našo nacionalno umetnostno zbirko.

Predlagatelji za naziv "zaslužni profesor Univerze v Ljubljani" so leta 2006 zapisali: "Število njegovih študentov je veliko. Obseg njegovih mentorstev na dodiplomskem in podiplomskem študiju pa tudi na doktorski ravni je presenetljiv. Študentje so ga cenili kot dobrega pedagoga, ki zna povezovati teorijo in prakso. Ceniti je treba velik prispevek, ki ga je prof. dr. Stane Možina dal v okviru raznih oblik permanentnega izobraževanja slovenskih poslovođnikov tako na Ekonomski fakulteti kot tudi na drugih institucijah. Podiplomski študentje ga še vedno prosijo za mentorstva. Pedagoški opus dr. Staneta Možine je daleč nadpovprečen."

Za svoje strokovno delo in družbeno udejstvovanje je prof. dr. Stane Možina prejel številne nagrade, priznanja in odlikovanja, med njimi red dela s srebrnim vencem in srebrni znak Sindikatov.

Znanje o komuniciranju mu je omogočalo zanimiva predavanja in debate o katerikoli temi, saj mu je beseda tekla gladko, jasno je znal izražati svoje misli.

V letu 2004 je dozorela zamisel o ustanovitvi slovenske akademije za management. Tedaj je 12 članov sprejelo sklep o njeni ustanovitvi, med njimi je bil tudi prof. dr. Stane Možina, ki je sodeloval pri oblikovanju organizacije društva in se udeleževal njegovih formalnih srečanj ter tudi posvetovanj ter debatnih večerov. Zaradi njegovega izjemnega prispevka k razvoju vede o managementu ga je Društvo slovenska akademija za management leta 2010 imenovalo za svojega častnega člana.

Izvršni odbor društva je sklenil, da v znak priznanja njegovemu delu pripravijo njemu posvečeni zbornik s področij njegovega delovanja. Načrtovali so mu ga izročiti ob njegovi 90-letnici. Źal jubileja in izida zbornika ni dočakal.

Zbornik z naslovom "Izbrane teme organizacije in managementa: monografija ob 90-letnici prof. dr. Staneta Možine" je izšel konec februarja 2018, predstavitev zbornika in prispevkov pa je bila 11. aprila 2018 v sejni sobi dekanata Ekonomske fakultete v Ljubljani. V uvodni besedi je urednik prof. dr. Rudi Rozman povzel nastajanje zbornika od ideje do izida.

Vsi prisotni referenti so najprej podali spomine ali vezi z dr. Možino, šele nato pa predstavili svoj prispevek. Vsi so mu priznali status poznavalca tematike ter da je bil opazen spodbujevalec razvoja, mentor, ki ostaja v spominu ter "predvsem pošten človek, prijeten sogovornik ter spoštovan kolega".

Prav je, da izjemnega znanstvenika iz našega okolja prof. dr. Staneta Možino ohranimo v lepem spominu.

LOJZE KIKELJ (1927–2017)

Jakob Müller

Lojze Kikelj se je rodil 13. avgusta 1927 v Zapotoku (3 km zahodno od Turjaka). Oče je imel kmetijo, izdeloval pa je tudi strešno opeko. V družini je bilo devet otrok. Lojze je hodil v osnovno šolo v domači vasi, opravljal kmečka dela in pomagal pri opeki.

Ker je bila družina povezana s partizani, so jim italijanski vojaki marca 1942 požgali gospodarsko poslopje, septembra istega leta pa še hišo, zato je nekaj časa živel pri sorodnikih v vasi Visoko. Tu so ga 20. decembra 1942 aretirali Italijani; najprej je bil zaprt v Ribnici, nato v Belgijski kasarni v Ljubljani, 14. marca 1943 pa poslan v internacijo v taborišče Visco pri Vidmu (Udine).

Po kapitulaciji Italije septembra 1943 se je vrnil v Zapotok in postal partizan Levstikove brigade. Poleti 1944 je Črna roka, skrivna protipartizanska skupina, ki je morila zlasti civilne pristaše in sodelavce partizanov, ustrelila očeta Andreja, ko je opoldne prišel v šolo, kjer so takrat stanovali mlajši otroci. Deset dni pozneje so v meglenem jutru na poti k otrokom presenetili še mamo Marijo in jo ustrelili.

V vojski je ostal do aprila 1946, deloval v mladinski organizaciji, jeseni pa začel hoditi v šolo, dokončal manjkajoče razrede in se vpisal na učiteljske v Ljubljani. Po končanem šolanju leta 1953 je začel učiti, in sicer do leta 1957 na osnovni šoli v Šentjerneju, nato pa štiri leta v Litiji. Ob delu je končal enoletno politično šolo in avgusta 1961 prišel na Grosuplje za sekretarja občinskega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Ob delu je študiral na višji šoli za organizacijo dela v Kranju, leta 1968 postal inženir organizacije dela in se zaposlil na Zavodu za zaposlovanje Grosuplje.

Septembra 1972 je postal ravnatelj Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje, ki je imela šest podružničnih šol: Šmarje - Sap, Podtabor, Polica, Žalna, Kopanj in Ilova Gora. Šola je bila velika, saj je imela skoraj tisoč učencev in učenk. V sestavi šole je bila tudi posebna šola s prilagojenim učnim programom. Zaradi velikega zanimanja staršev in otrok za glasbeni pouk je navezal stike z ravnateljem Glasbene šole Ljubljana Vič - Rudnik Cvetkom Budkovičem, sicer grosupeljskim rojakom, in sodeloval pri nadaljnjih ustanovitvenih delih. Glasbena šola, kateri je šola Louisa Adamiča dala na razpolago tudi prostore in klavir, je začela delovati 4. februarja 1974. V prvem letu je imela 34 šolskih in 31 predšolskih učencev.

Po upokojitvi je bil od leta 1978 do 1980 tajnik Krajevne skupnosti Grosuplje, nato pa dvanajst let predsednik občinskega odbora Zveze borcev NOB občine Grosuplje. Leta 1987 so izdali zbornik *Pomniki NOB občine Grosuplje*, v katerem je z zgodovinskim ozadjem opisanih in dokumentiranih več kot 100 spomenikov, spominskih plošč in drugih pomnikov v sedanjih treh občinah: Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, objavljeni pa so tudi sezname padlih. Glavni urednik knjige je bil Lojze Kikelj, glavni urednik pa Radko Polič.

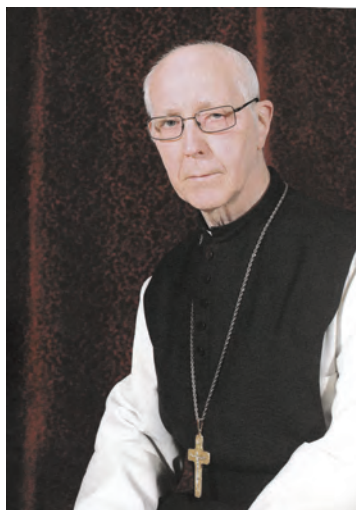
Lojze Kikelj je leta 1982 prejel priznanje Krajevne skupnosti Grosuplje, leta 1987 občinsko nagrado Louisa Adamiča, leta 2000 pa zlato plaketo ZZB NOB.

Umrli je 20. maja 2017.

HOJA ZA BOŽJIM KLICEM. DR. ANTON NADRAH, UPOKOJENI OPAT IN PATER V STIŠKEM SAMOSTANU, 80-LETNIK

Drago Samec

Pater Anton Nadrah se je rodil 10. aprila leta 1937 na Mleščevem, vasi v tedanji župniji Stična, ki sedaj spada v župnijo Ivančna Gorica. Bil je prvi otrok v kmečki družini z desetimi otroki. Že naslednjega dne so ga krstili v stiški baziliki na ime Frančišek. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Stični, po tretjem letniku študija na Teološki fakulteti v Ljubljani je leta 1961 stopil v stiški samostan kot novic, leta 1965 je položil večne zaobljube in v stiški baziliki pel novo mašo, od leta 1966 do 1983 je deloval kot stiški kaplan, leta 1979 je bil izvoljen za opata ter bil 6. januarja 1980 slovesno blagoslovljen. Več kot četrto stoletja, 27 let, je deloval kot 56. stiški opat, vse do leta 2007, ko se je s sedemdesetim letom v skladu pravnimi predpisi odpovedal službi opata. Za njegovega naslednika je bil 27. aprila 2007 izvoljen p. Janez Novak.

Magistrsko in doktorsko nalogo je izdelal v Ljubljani pod mentorstvom prof. dr. Antona Strleta. Naslov magistrskega dela je Evharistija kot daritev božjega ljudstva (leta 1967); naslov doktorske disertacije pa Oznanjevalno–liturgična vrednost Cerkvene ljudske pesmarice iz leta 1961 (leta 1968). Kot delni natis je disertacija izšla leta 1969.

V šolskem letu 1969/70, predno je postal predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani, je obiskoval predavanja na Gregoriani in v zavodu sv. Anželma v Rimu. Dogmatiko (kristologijo, mariologijo in zakramente) je predaval na Teološki fakulteti v Ljubljani najprej kot honorarni predavatelj, nato pa kot docent in izredni profesor v letih od 1970 do 1984, ko se je zaradi predstojniške službe v Cistercijanski opatiji v Stični ob koncu študijskega leta 1983/84 odpovedal službi predavatelja na Teološki fakulteti.

Z opatom Antonom Nadraham se je, kot je rekel dr. Zadnikar, začelo novo obdobje stiške zgodovine v smislu njegovega gesla »Luč sveti v temi« in pravi preporod stiškega samostana. Popraviti in obnoviti je dal domala vse samostanske stavbe in restavrirati najponembnejše umetnostne sestavine razsežnega samostana, od cerkve in nabave novih orgel prek ureditve baročnega trakta z »opatovo kapelo« do restavriranja dragocenega štuka iz leta 1620 v vhodni veži pod zgornjim stolpom. V njegovem času je samostan dobil že v prejšnjem režimu vrnjena poslopja, ki sta jih desetletja zasedali osnovna šola in

gimnazija; v vzhodnem traktu ob potoku je uredil prestore za Dom duhovnih vaj. V svetem letu 2000 so v zvonik nad stiško baziliko dvignili nove zvonove, tudi z grbom tedanjega opata Nadraha.

V letu 1985 je začela delovati Bernardova družina, združenje vernikov, ki duhovno pripada stiški cistercijanski redovni skupnosti, povezuje pa jih periodično glasilo V Materini šoli.

Po njegovi pobudi je v »stari prelaturi« po obsežnem restavriranju v prvotno stanje nastal slovenski verski muzej, Muzej krščanstva na Slovenskem, ki s predhodniki deluje že 35 let. Pri obnovi so pomagali tudi zunanji dobrotniki in ustanove, če omenimo le nemškega dobrotnika Huberta Patzelta s soprogo, ki sta nato bila ključ pri vzpostavljanju vezi med Stično, Občino Ivančno Gorico in njuno nemško občino Hirschaid. Stiška samostanska skupnost je sicer po redovnem pravu povezana z materinim samostanom Mehrerau iz Avstrije. Vseh podrobnosti del in novosti, ki dopolnjujejo čas njegovega vodenja samostana, niti naštetih ni mogoče.

Opat Nadrah je spodbujal k opaznejšemu delu patra Gabrijela Humka, da se je razvil kot slikar, pa patra Simona Ašiča, ki je še danes zeliščna znamka, usmeritev pa nadaljuje firma Sitik; na njegovo pobudo so se s Stično ukvarjali raziskovalci dr. Marijan Zadnikar, dr. Jože Mlinarič, prof. Jože Gregorič in drugi.

Sam pa se je uveljavil kot pisec znanstvenih razprav iz dogmatike, predvsem letih 1970 do 1984 kot predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani, tudi kot pisec učbenikov za študente.

V Nadrahovem času je samostan razvil bogato založniško dejavnost s tremi serijami knjig in knjižic: Bernardova knjižnica, Nauči nas moliti in V šoli najsvetejših Src, ki so izhajale predvsem izpod njegovega peresa. P. Nadrah je napisal okrog 50 knjig in knjižic, v glavnem verske vsebine, več kot 20 pa jih je priredil ali uredil oz. zbral.

V svojih delih piše o Kristusu, Mariji, zakramentih, molitvi, redovniškem življenju in duhovnih poklicih. Že od mladosti goji posebno ljubezen in naklonjenost do nebeške matere Marije in je eden največjih poznavalcev Marijinih prikazovanj. Objavil pa je tudi veliko znanstvenih in poljudnih člankov v različnih revijah in listih, med njimi so: Bogoslovni vestnik, Božje okolje, Cerkev in Cerkev v sedanjem svetu, Cerkveni glasbenik, Communio, Delo, Dolenjski list, Družina, Duhovno življenje, Mohorjev koledar, Nova mladika, Ognjišče, Pogovori, Rast, Tretji dan ter zborniki Božjo voljo spolnjevati: jubilejni zbornik ob 75-letnici Alojzija Šuštarja, ljubljanskega nadškofa in metropolitana; »Hodil po zemlji sem naši ---«: Marijanu Zadnikarju ob osemdesetletnici ter drugih. Več njegovih objav so prevedli v različne jezike. Njegova bibliografija je sicer izšla v jubilejnem zborniku Lux in tenebris lucet, a objavil je še več enot.

Pater Nadrah pa je tudi pesnik, ki je ohranil potrebo po izražanju v liriki. Izdal je pesniški zbirki Betlehanski ogenj in Bodi z menoj. Kritik Taras Kermauner je o pesmih omenil, da so 'pesmi dr. Nadraha eden izmed pojavov ponovne oživitve verske poezije na Slovenskem; pesmi razodevajo pobožnega duha, gorečega v svojem verskem prepričanju'.

Leta 2007 so obnovili tudi križev pot, ki ga je 1766 za stiško cerkev naslikal slovenski baročni slikar Fortunat Bergant (1721-1769). Ob tem križevem potu je Nadrah sestavil knjižico Na križevem potu, kjer ob Bergantovih slikah sledi njegova prošnje. Tudi tako je znal predstavljati samostanske dragotine.

Kot upokojeni zaslužni opat je še naprej magister novincev, voditelj doma duhovnih vaj, voditelj Bernardove družine in urednik mesečnika V Materini šoli in stiških publikacij. Je tudi cenzor knjig Nadškofije Ljubljana in Škofije Novo mesto. Do leta 2013 je bil še predsednik Odbora za posvetitev Jezusovemu in Marijinemu Srcu.

Ravno na njegov 80. rojstni dan, 10. aprila 2017, je v opatovi kapeli Cistercijanskega samostana v Stični potekala zahvalna maša ob njegovem jubileju. Ob tej priložnosti je nastal tudi bogat njemu posvečeni jubilejni zbornik naslovom »LUX IN TENEBRIS LUCET«, kar pomeni Luč, ki sveti v temi.

Slavja v samostanu so se udeležili številni gostje iz domačega okolja in prijatelji iz pobratene občine Hirschaid iz nemške Bavarske. Ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar mu je na zahvalni maši izročil listino, ki potrjuje, da mu papež Frančišek podeljuje svoj apostolski blagoslov; slovenska škofovska konferenca pa mu je ob 80. rojstnem dnevu podelila najvišje odlikovanje »Odličje sv. Cirila in Metoda« kot priznanje za njegove velike zasluge na področjih cerkvenega, teološkega, dušnopastirskega in kulturnega delovanja. Tu velja dodati, da mu je Občina Ivančna Gorica leta 2010 podelila najvišje občinsko priznanje, naziv častnega občana.

O svojem in samostanskem poslanstvu je Nadrah že zgodaj razmišljal, zato je tako domislil atribute na svojem opatovem grbu, ki v grbovnem polju prikazuje stiški grb, pod njim pa gorečo svečo s križem ter ob straneh grški črki A in Ω (alfa in omega), v dekorju še opatove insignije, pod grbom pa geslo Lux in tenebris lucet (Luč, ki sveti v temi). Sam je poslanstvo razložil: 'Človek, ki je silno napredoval na področju znanosti in tehnike, je po drugi strani zelo zaostal in celo nazadoval na področju duhovnosti. Tu pomaga metoda prižiganja luči. Tema se namreč prežene samo z lučjo. Posredovati moramo Jezusovo luč, saj je on luč sveta. ... Pri ohranjanju in poglobljanju vere je vedno imela veliko vlogo prav Mati Marija. ... Poglobljeno in kristocentrično naravnano Marijino češčenje nas bo vodilo v poglobitev vere, upanja in ljubezni.' Tako si tudi lahko razlagamo njegovo široko pokrivanje Marijinih prikazovanj ter zatekanje v okrilje Marijinega in Jezusovega srca.

Stiški samostan je slavil že 880 letnico obstoja. Med prvimi stiškimi opati poznamo opata Folknanda, ki je konec 12. stoletja v Stični ustanovil skriptorij, v katerem so se zbrali evropski mojstri pisanja, njega pa poznamo s podobo ter dopisanim poslanstvom: 'To knjigo namenjam obči rabi.'

Ta osemstoletni knjižni lok v današnjem času ponavlja pater in zaslužni opat ter dr. Anton Nadrah z vsemi dejavnostmi, objavami in knjigami, s katerimi podpira samostansko in svoje poslanstvo. Vse to je 'dosegel s preudarno mislijo in mirno besedo, ki ni nikoli ukazovala, temveč le priporočala ali izražala željo'. Sodobniki pa dr. Nadraha poznamo kot dobrohotnega človeka, kot zgled zaupanja v Boga in samo veseli smo, da živi med nami.

DR. PETER ČEFERIN IN NJEGOVIH 80 LET

Marija Samec

V Grosupljem živeči dr. Peter Čeferin je odvetnik, doktor pravnih znanosti, avtor številnih strokovnih knjig in člankov s področja odvetništva, v zadnjem času pa tudi pisatelj.

Peter Čeferin se je rodil leta 1938 v Ljubljani materi Anici Čeferin (rojeni Kačnik) in očetu Emilu Čeferinu. Emil Čeferin (1912–1997) je bil doktor prava, strokovnjak za združeno pravo in profesor na Univerzi v Ljubljani.

Leta 1964 se je Peter Čeferin poročil z Ano Čeferin (rojena Jelen, 1936–2002) učiteljico angleščine in ravnateljico Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje, s katero ima tri otroke: dr. Roka Čeferina (odvetnik, doktor pravnih znanosti, docent za področje civilnega prava na Evropski pravni fakulteti in docent za področje novinarskih študij na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani), Aleksandra Čeferina (odvetnik, od 14. septembra 2016 pa predsednik Evropske nogometne zveze - UEFA in podpredsednik Svetovne nogometne zveze - FIFA) in dr. Petro Čeferin (doktorica arhitekturnih znanosti in doktorica filozofije arhitekture, izredna profesorica na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani).

Na Klasični gimnaziji v Ljubljani je maturiral leta 1956, se istega leta vpisal na Pravno fakulteto v Ljubljani in leta 1960 diplomiral. Pripravištvu je opravil na idrijskem sodišču in se zaposlil kot novinar pri Gospodarskem vestniku, ukvarjal pa se je tudi s pisanjem dramskih besedil. V Mestnem gledališču ljubljanskem so v okviru literarno satiričnega kabareta »Smeh ni greh« leta 1963 uprizorili tudi njegovi satiri »Srečka« in »Pridržanje do iztreznitve«.

Direktor Agrokombinata v Grosupljem ga je leta 1964 zaposlil kot vodjo splošnega in pravnega sektorja. Zaradi nestrinjanja glede nekaterih temeljnih vprašanj je službo zapustil, se kot neplačani pripravnik zaposlil pri grosupeljskem odvetniku in se pripravljaval na odvetniški izpit ter nudil pravne nasvete grosupeljskim podjetjem. Ko je v bližini odprl odvetnik Franc L. Zavod za pravno pomoč, se je preselil k njemu in bil pri njem do konca pripravniške dobe.

Po opravljenem odvetniškem izpitu je 1. januarja 1967 odprl samostojno odvetniško pisarno. Bil je edini zaposleni: pravnik, strojepiska, računovodja, kurir in snažilka. Delal je tudi po 15 ur na dan.

Leta 1984 je magistriral na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Naloga je nosila naslov Podružbljanje odvetništva in problemi njegovega organiziranja v SR Sloveniji. Leta 1988 je na isti fakulteti tudi doktoriral z doktorsko disertacijo *Odvetnik, njegova neodvisnost nekoč in danes, posebej v Sloveniji*.

Odvetniški poklic nepretrgoma opravlja od leta 1967 dalje. Leta 1993 je s svojima sinovoma Rokom in Aleksandrom ustanovil Odvetniško družbo Čeferin, v okviru katere še danes opravlja svojo odvetniško dejavnost. Pri svojem delu se ukvarja pretežno s kazenskim in ustavnim pravom ter pravom človekovih pravic. V firmi je zaposlenih 30 visoko usposobljenih odvetnikov. V pisarni imajo tudi dežurno službo, tako da je v nujnih primerih strankam odvetnik dosegljiv 24 ur na dan.

Čeferin je bil član Sveta za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin od leta 1988 do 1994 in podpredsednik Odvetniške zbornice Slovenije od leta 1985 do leta 1989.

V letih od 1991 do 1995 je bil član Državnega sveta Republike Slovenije kot vodja interesne skupine kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev. Je pobudnik spremembe tedaj veljavnega Zakona o policiji, v skladu s katero so osumljenci pridobili pravico do pomoči zagovornika že ob prvem stiku s policijo in ne šele ob začetku kazenskega postopka, kot je veljalo do takrat. V letih 2003–2005 je bil uvrščen med deset najvplivnejših pravnikov v Sloveniji.

Odvetniška zbornica Slovenije je septembra leta 2014 Petru Čeferinu podelila najvišje priznanje za življenjsko delo, in sicer Plaketo dr. Danila Majarona za posebne zasluge pri razvoju odvetništva, ker »je s svojim dolgotrajnim delom in življenjem udejanjal pravne vrednote ter gojil zlahtno tradicijo odvetništva«.

Dr. Čeferin se je proslavil z mnogimi odmevnimi procesi. Leta 1989 je v političnem procesu zoper Azema Vllasija in soobtožene organiziral brezplačno obrambo kosovskih rudarjev s slovenskimi odvetniki. Ker so stavkali, so bili rudarji obtoženi rušenja državne ureditve Jugoslavije. Po več mesecev trajajočem procesu je bila izrečena oprostilna sodba vsem obtoženim. Imenovan je bil tudi v kosovski odbor za človekove pravice.

Dr. Čeferin je v več kot petdesetih letih neprekinjenega opravljanja odvetniškega poklica zastopal in branil preko štirideset tisoč strank. Kot zagovornik je nastopal v mnogih znamenitih procesih. V prejšnji državi se je med drugim pridružil obrambi četverice JBTZ (Janša, Borštnar, Tasić, Zavrl), v novi državi pa je zastopal tudi nekdanje oficirje jugoslovanske armade, katerih krivda je bila v tem, da so si v napačnem času, na napačnem kraju izbrali napačen poklic. Odmevno je bilo njegovo zastopanje prvega slovenskega kapitalista Sandija Grubeliča, nastopal je v sodnem procesu zoper Milico Makoter, zagovarjal je tihotapca Josipa Lončariča, nekdanjega državnega sekretarja na ministrstvu za gospodarstvo Borisa Šuštarja, domnevnega trikratnega morilca Ivana Perića in mnoge druge. Vedno se je zavzemal za uveljavljanje načela poštenega sojenja, to je, da je mogoče nekoga obsoditi le, če mu je krivda dokazana izven vsakega razumnega dvoma. Tudi če gre za 99,9-odstotno prepričanje, da je kriv, in ostane samo 0,1 odstotek, da ni kriv, mora biti v civilizirani družbi in pravni državi izrečena oprostilna sodba.

Pravnik in odvetnik dr. Peter Čeferin je objavljaval v vseh strokovnih revijah z naslovi: Odvetnik, Podjetje in delo, Pravna praksa, Pravnik, Pravosodni bilten ter v tematskih zbornikih. Zasedimo ga tudi v drugih revijah, kot npr. v Časopisu za kritiko znanosti, tudi našem Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje pa v dnevnem časopisju, npr. v Delu. Spodaj dodana izbrana bibliografija podaja le izstopajoč segment njegovih objav.

Izbrana bibliografija:

Pravo (Publikacije):

Podružbljanje odvetništva in problemi njegovega organiziranja v SR Sloveniji: magistrska naloga. [Ljubljana: P. Čeferin, 1984]. 108 f. (Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta.)

Odvetnik, njegova neodvisnost - nekoč in danes, posebej v Sloveniji: doktorska disertacija. Ljubljana: [P. Čeferin], 1988. 356 f. (Univerza Ljubljana, Pravna fakulteta.)

Neodvisnost odvetnika, posebej v Sloveniji. Ljubljana: Uradni list SR Slovenije, 1988. 356 str. (Kot doktorska disertacija izšlo z naslovom: Odvetnik, njegova neodvisnost - nekoč in danes, posebej v Sloveniji. Ob 120 letnici Odvetniške zbornice v Ljubljani, 1868–1988.)

Predpisi o odvetništvu / z uvodnimi pojasnili Petra Čeferina in imenikom odvetnikov v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 1994. 136 str.

Odvetniška zbornica Slovenije: odlomki iz zgodovine / Peter Čeferin; [foto in reprofoto Barbara Čeferin]. Ljubljana: Bistra, 2006. 211 str., portreti.

Odvetništvo na Slovenskem: od habsburške monarhije do neodvisne države / Peter Čeferin; [fotografija Barbara Čeferin]. Maribor: Litera, 2016. 180 str.

Članki:

120 let poklicne neodvisnosti slovenskega odvetnika. V: *Pravnik*, 43, 1988, št. 8/10, str. 519–536.

120 let slovenske Odvetniške zbornice. V: *Pravosodni bilten*, 9, 1988, št. 3–4, str. 106–114.

Zagovorniki pred vojaškim sodiščem. Časopis za kritiko znanosti, 1989, št. 119/120, str. 88–93. (Kollokvij pravnikov o procesu zoper četverico. Sodelovali so: Peter Čeferin, Ingo Paš, Slobodan Budak in Miha Kozinc.)

Odvetnikova odškodninska odgovornost stranki. V: *Podjetje in delo*, 16, 1990, št. 5, str. 505–513.

Organizacija in delo odvetništva s posebnim pogledom na uresničevanje ustave. V: *Dnevi slovenskih pravnikov 1993*, (Podjetje in delo, 19, 1993, št. 5/6), str. 731–734.

Odvetništvo / S. Vi., P. Če. [Sergij Vilfan, Peter Čeferin]. V: *Enciklopedija Slovenije*, 8, 1994, str. 95–96.

Odvetnik. V: *Zbornik. 2, Ob tridesetletnici društva (Pravniško društvo v Mariboru)*, Maribor, 1994 [i. e. 1995], str. 40–53.

Kako je dr. France Prešeren postal odvetnik. V: *Odvetnik*, 2000, št. 9, str. 3.

Odvetnik in sodnik. V: *Dnevi slovenskih pravnikov 2003*, (Podjetje in delo, 29, 2003, št. 6/7), str. 1694–1703.

Vedno se da narediti kaj več ---: člana Državnega sveta - odvetnika dr. Peter Čeferin in Jože Ilc / vprašanja sta postavila Bojan Kukec in Dušan Skok. V: *Odvetnik*, 5, 2003, št. 1, str. 4–7.

Dr. Peter Čeferin: „Imenovali so me mafjski odvetnik ali sovražnik države št. 1“ / Peter Čeferin; [pogovor vodil Lado Ambrožič]; povzel in priredil Bojan Kukec. V: *Odvetnik*, 6, 2004, št. 2 (julij), str. 23–26.

Odvetnik in etika. V: *Dnevi slovenskih pravnikov 2007, 2007*, (Podjetje in delo, 33, 2007, št. 6/7), str. 1573–1581.

Zgodovinski pogled na svobodo in neodvisnost odvetniškega poklica v Sloveniji. V: *Odvetnik*, 10, 2007, št. 2, str. 19–20.

Pošten (spodoben) in nepošten (nespodoben) odvetnik. V: *Pravna praksa*, 26, 2007, št. 47 (6. dec.), str. 21.

Odvzem prostosti: nekateri primeri iz prakse. V: *Splošno nevarni storilec kaznivega dejanja, 2007* (Littera scripta manet. Littera; 8), str. 41–46.

Izziv brani šibkejšega. V: *Prava pot prava, 2009*, str. 113–148.

Odvetniška družba Čeferin. V: *Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje, 28, 2014*, str. 97–98.

Moj sin, predsednik Uefe. V: *Odvetnik*, 18, 2016, št. 4 (77), str. 64.

Proza:

Moje odvetniško življenje: petinštirideset let - petinštirideset zgodb in prav vse resnične / Peter Čeferin; [ilustriral Izar Lunaček; fotografiji Barbara Čeferin]. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2012. 109 str.

Valat / Peter Čeferin; [ilustriral Izar Lunaček]. Maribor: Litera, 2013. 135 str. (Izšel je tudi ponatis v letu 2014.)

Moje zgodbe / Peter Čeferin; [ilustriral Izar Lunaček]. Maribor: Litera, 2013. 135 str. (Izšel je tudi ponatis v letu 2014.)

[Sto] 100 sodnijskih / Peter Čeferin. Maribor: Litera, 2015. 161 str.

„Prepoznavna“ in druge zgodbe / Peter Čeferin. Maribor: Litera, 2016. 91 str.

PAVEL GROZNIK IN NJEGOVIH 80 LET - V VIŠNJEORSKEM OKOLJU S KULTURNIM ANIMATORSTVOM

Drago Samec

Mesto Višnja Gora z okoljem za vse življenje označi ljudi. Domačinu Pavletu Grozniku je bila ljubezen do domačega okolja položena v zibel in je z njo zaznamovan. Kako bi bolje opredelili njegovo poslanstvo, ki izhaja iz duše (lat. anima), kot da ga označimo za animatorja oz. spodbujevalca kulture in turizma v domačem, občinskem in širšem okolju.

V novembru 2017 je slavil 80-letnico poln energije ter idej, ves sijoč od zdrave čilosti.

Zaposlen je bil v trgovski organizaciji, zato je – ob rednem delu – sodeloval pri raziskovanju delovne uspešnosti trgovskih organizacij.

Turizmu – in vsem dejavnostim z njim – se je lahko bolj posvetil po upokojitvi. Odrplo se mu je polje, ki ga zapolnjuje v vsej polnosti.

Kot je zapisal domača pesnica Mihaela Zajc–Jarc: "budi Višnjo Goro z govornjo besedo...", je Groznik ključna oseba že desetletja ob vseh prireditvah mesta Višnje Gore, ko dogodke uvede, vodi in polni z vsemi zanimivostmi, ki mu jih ne zmanjka. Prav tako ga poiščejo izletniki in skupinski obiskovalci, da jih povede po naselju in oživi preteklost z osebnostmi, ki jih pozna ali jih je spoznal iz literature. Zato je tudi vnet zbiratelj domače kulturne dediščine skozi čas po antikvariatih, če omenimo samo, da je zbral kar nekaj dostopne ostaline za višenjskim župnikom in pisateljem Janezom Ciglerjem ter več starih razglednic krajev domačega okolja. Z domačim mestom povezan motiv polža mu je dal izhodišče za bogato zbirko, ki se je namnožila v več sto tudi unikatnih primerkov.

Govornja beseda je zanj najbolj prepoznaven medij, s katerim se vtisne v spomin obiskovalcem, da ponesejo s seboj oživljeno obiskano lokacijo. Tudi na mnogih posnetih in predvajanih predstavitev je znal podati zanimivo sporočilo o okolju. Tu velja spomniti, da je z Mihaelo Zajc–Jarc sestavljal program za radijsko oddajo Slovenska zemlja v pesmi in besedi iz Višnje Gore v letu 1967.

Naj omenimo še posebno dejavnost, ki je prav tako povezana s poznavanjem krajev in prebivalcev domačega okolja. Doslej je ob pogrebih z živo besedo pospremil na zadnji poti množico znancev, ki jih je z govorom približal žalujočim in prisotnim.

Njegovi pisani besedi pa je čas bivanja daljši in širši. Šele ob pogledu na to dejavnost se zavemo množičnosti, ki ostaja prikrita predvsem zaradi manjše dostopnosti lokalnih medijev. V sklop nje-mu ljubega domoznanstva sodi najprej uredništvo domačega časopisa Višnjan, ki ga izdaja krajevna skupnost, in je njegov dolgoletni urednik. Koliko člankov napiše z zakritim podpisom Uredništvo, je neprepoznavno. Zato je prav dobrodošla bibliometrična analiza Višnjana, ki jo je opravila Mojca Jevnikar, in ugotovila, da je že do leta 2007 v Višnjanu napisal daleč največ prispevkov, okroglo 150; uredil pa 17 števil s 322 stranmi. Ko bodo odtlej do danes dostopne vse številke, bo ta vsota pridobila impozantnejšo količino. Gospa Mojca Jevnikar je podala še pogled na mesto časopisa Višnjan: "V Višnjanu se piše naša zgodovina, postal je zanimiv, pomemben in upoštevanja vreden dokument naše dobe, odmeven in bran tudi v širšem okolju." (V Višnjo Goro, 2, 147).

Usmeritev uredništva – ob opisih dogajanj – teži še k zaznamovanju spominskih obletnic dogodkov in izjemnih osebnosti domačega okolja, s katerimi izvirno zapiše intervjuje.

Domoznanec Pavel Groznik je vpet v vse publikacije, ki izidejo v Višnji Gori ali se tičejo tematik ob njej.

Zapisov je preveč, zato samo naštejmo, da je v publikacijah pisal o višenjski pesnici Mihaeli Zajc–Jarc kot sodelavki in sosedji; o čebelarju Emilu Rothschtützu–Rožiču iz Podsmreke; Avgustu Likovniku; o športu in športnikih v Višnji Gori; pa o Višnjanih: stiškem opatu Janezu Novaku, stoletnici Neži Normali, oblikovalcu Robertu Kuharju, ekonomistu Petru Grozniku; prav tako o višenjski mestni cerkvi, novi pošti in domu na Polževem. Daljše prispevke ima tudi v Zborniku občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje, če se ozremo samo na članek "Višnja Gora ima mestne pravice že 530 let".

Uredil je tudi več samostojnih publikacij, med njimi V Višnjo Goro: ob 520-letnici mesta Višnje Gore (1998); pa zbornik V Višnjo Goro – druga knjiga (z ovojnim naslovom Višnja Gora – slovenska pravljica, 2008); pripravil pa je že tretji zbornik Višnja Gora ob 540-letnici mestnih pravic in ga predstavil 24. maja 2018.

Sodeloval je pri izdajah gradiva o gozdni učni poti po sledih višnjanskega polža, po Jurčičevi poti in sploh o Višnjanih. Raziskovalci pa so veseli njegovih iskrih podatkov, ki rastejo iz poznavanja terena in zgodovine.

Turistični animator Pavel Groznik je tudi navdušen turist, ki raziskuje celo druge celine, največji pečat pa pušča obiskovalcem z živo govorjeno besedo kot izjemen vodnik po poteh zgodovine in sodobnosti domačih krajev. Na mestu rad pokaže še lokacijo nekdanjega gradu Višnje (Turn, Codellijev grad), o katerem se je ohranil le spomin, kamnitih ostalin pa ni več. Rad pove, da so Višnjani ponosni tudi na Jurčiča in na njegovo humoresko z naslovom Kozlovska sodba v Višnji Gori: »Veste, mi smo ponosni na svojega kozla in polža kot simbola Višnje Gore in gojimo to tradicijo. Kozlovska sodba pa uprizarjamo tudi po drugih krajih, da ne gre v pozabo.« V humornem jurčičevskem tonu še pogosto doda, da je mesto imelo svoje gavge, pa so jih Žužemberčani prosili, če bi jim jih posodili, a so jim Višnjanje odgovorili: "Te gavge smo mi postavili zase in za svoje otroke."

Vseskozi je bil vpet v delo v domačem kraju, bil je predsednik krajevne skupnosti, turističnega društva ter občinski svetnik in je predsednik občinske turistične zveze. Ob tem je bil še dolgoletni član državnih ocenjevalnih komisij o urejenosti slovenskih krajev.

Zaradi njegovega znanega dolgoletnega truda za prepoznavnost Višnje Gore, in tudi občine, ga je Občina Ivančna Gorica pred leti imenovala za »ambasadorja občine«; v letu 2004 pa je bil prejemnik "zlatega grba občine".

Ob vseh navedbah ne smemo pozabiti, da je bil v mlajših letih opazen in uspešen atlet tekač v jugoslovanskem merilu, pa slovenski reprezentant ter viden športni funkcionar.

Z razdajanjem za prepoznavnost v domačem okolju, z delom, ki ga ne znamo vedno dovolj ceniti, so mu na mednarodnem dnevu prostovoljstva v Državnem zboru Republike Slovenije podelili plaketo najzaslužnejšega prostovoljca za leto 2016.

Tudi njegov rod – potomce bi bilo treba omeniti, ki so fizik, zobozdravnik, naravovarstvenik, finančnik in pravnik. Ključna pa je tudi podpora, saj za vsakim uspešnim moškim stoji izjemna ženska.

Očak Mojzes v 10. psalmu Stare zaveze pravi: "Naših dni je sedemdeset let, in če smo posebej krepki, osemdeset let." Pavel Groznik potrjuje psalmistove besede. Krepak in inventiven je naš turistični promotor in ostaja legenda na območju Višnje Gore in širšega okolja.

GRADIVO

REGESTE LISTIN BOŠTANJSKEGA ARHIVA

Vida in Anton Koželj

Grad Boštanj (Weissenstein) na Dolenjskem je imel lep arhiv. Stare znamenite listine, zadevajoč zgodovino slavne rodbine grofov Blagajev so se leta (1301) odstopile nekemu arhivu v Budimpešti. V boštanjskem arhivu so za slovensko zgodovino ostale še zelo pomembne listine, ki pa jih je gospa Matilda grofica Blagaj velikodušno podarila arhivu v muzeju Rudolfinu v Ljubljani.

Iz teh listin sta za nas zanimiva dva zapisa;

1551, 9. decembra, Dunaj.

Kralj Ferdinand I. potrjuje kralj. svetniku in kranjskemu deželnemu upravniku zamenjavo nekega zemljišča za 4 njive in 2 travnika, ležeče pod boštanjskim poljem, katere mu je odstopil župnik v Dobrepoljah. Podpis in pečat kralja Ferdinanda. (Izv. perg. listina; pečat poškodovan.)

1553, 16. maja, Boštanj.

Listina ima nastopni obseg: Kralj Ferdinand je z listino, izdano dne 16. oktobra leta 1549 v Pragi na kraljevem gradu, dovolil kralj. svetniku in kranjskemu deželnemu upravniku Jakobu pl. Lambergu, da sme na starem gradišču (Burgstall), imenovanem Zagradec (Sagradetz) pod Ljubljano, sezidati grad in pristavo in dati temu gradišču novo, >plemenito< ime Boštanj (Weysenstein) in napraviti okoli gradu obmirje (Burgfried) ter v ta namen dobiti od srenje toliko sveta, kolikor ga potrebuje. Lamberg je sezidal grad in pristavo na griču, kjer je bil občinski svet štirih vasij: Velika in Mala Mlačna (Mlatschach), Zagradec (Sagratz) in Šmartin.

Vas Šmartin je Lamberg kupil, pustil ondotno kapelo, hiše pa podrl ter na mestu njih napravil grajsko polje in pristavo boštanjsko. Na Lambergovo prošnjo je prišla dne 16. maja 1553 komisija v Boštanj, ki je sklicala v grad zaradi sklepanja pogodbe o zamenjavi sveta in določitvi obmirja kmete iz onih treh vasij in njih zemljiške gospode. V komisiji so bili: Frančišek z Brega (vom Raynn) na Strmolu in odbornik blagajnik kranjskega deželjanstva Jošt Galenberški Podpečjo, naprošena za odposlanca od oskrbnika kranjskega deželnega glavarstva Ivana pl. Lamberga z Orteneka in Ottenstaina, in kralj. svetnik in kranjski vicedom Kristof pl. Khnüllenberg. Zemljiško gosposko so zastopali: stiški opat Volbank, najemni imetelj višenjske graščine Florijan Scharf s Krke in Vrban Droban, katerega je poslala Uršula pl. Lamberg, udova Gregorija pl. Lamberga, gospoda v Boštanju (Sauenstein). Pregledali so novi Lambergov grad (in Harlandt und Samerainer Pfarr gelegen) in določili, da grad dobi še od srenje sveta za dober lučaj kamna proti vodi Buč (Witsch) do narejenega prekopa in da da srenji za to dve ograjeni njivi, ki sta prej spadali pod vas Šmartin, in travnik v Veliki Mlačni.

Obmirje se je pa določilo tako: Ko se pride z grada na šmartinsko cesto, ki drži med gradom in pokopališkim zidom proti vasi Velika Mlačna, gre meja pod pristavo do lese in hruške na Selu, po jarku gori do razpotja in lese na klancu, kjer na desno drži pot v grad in na levo v Zagradec, po jarku ob zagraj-skem polju in grajskem griču do soteske k vodi Buč (Witsch) in potem pod gričem zopet do pokopališkega zidu v Šmartinu. Na listino so privezali pečate: Frančišek z Brega (von Rain), Jošt Galenberški, Krištof pl. Knullenberg, stiški opat Volbank, Florijan Scharf in Vrban Droban. (Izv. perg. lista; vseh pet pečatov visi, dobro ohranjenih.) (Op. lekt.: prepis objave iz leta 1899.)

Literatura:

Koblar, Anton: Regesti listin boštanjskega arhiva. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko, 9, 1899, št. 6.

BIBLIOGRAFIJI

BIBLIOGRAFIJA DOMOZNANSKIH PUBLIKACIJ OBČIN GROSUPLJE, IVANČNA GORICA IN DOBREPOLJE ZA LETI 2016 IN 2017.

Drago Samec

Kriteriji za sestavljanje domoznanske bibliografije naših treh občin postajajo zaradi čedalje večjega števila založb in izdajateljev, ki so povezani z nami samo s svojim sedežem, nujno čedalje selektivnejši.

Tako bibliografija zajema samo publikacije:

- katerih avtor (ali prevajalec, urednik ...) živi (ali je bil rojen) na našem območju in
- katerih tematika je vezana na ozemlje naših občin (oz. obravnava občane).

Zajete so tudi manjše izdaje, zloženke in razglednice ter elektronske knjige, kolikor jih je bilo mogoče zaslediti. Od periodičnih publikacij so zajeta župnijska oznanila, šolska, društvena in lokalna glasila ter zborniki, ki izhajajo letno (in dvoletni zbornik).

Za zbiranje gradiva je potrebno iskati informacije v dnevnem in lokalnem časopisju in drugih medijih ter po terenu samem, osnova pa je vzajemni katalog slovenskih knjižnic Cobiss. Knjigi je življenje osmišljeno in omogočeno le, če dospe v knjižnico, saj le tam ostane vpisana v spomin okolja in naroda.

Bibliografija je sestavljena samo kot abecedno-imenski katalog za obe leti skupaj. Zapisi so skraćeni, pri posameznih avtorjih so dela navedena sumarno. Seznamu je dodano neknjižno gradivo in izbor za naše območje zanimivejših diplomskih in magistrskih nalog.

Ko se ozremo - v teh dveh letih - na izdane publikacije, pogled obstane na nekaj naslovih, tudi na krajevnih zbornikih. Med njimi naj izpostavimo le za vsako občino izjemne publikacije:

- za Dobrepolje je izstopajoča Ljubičeva knjiga Narodopisna knjižnica s ponatisoma njegovih zvezkov: Ljudske pripovedke iz Dobrépolj in Ljudska umetnost v Dobrépoljah; izjemna pa je Pelikanova knjiga, ki obravnava dobrepoljskega umetnika z naslovom: Tone Kralj in prostor meje (2016);
- v sklopu publikacij občine Grosuplje izstopata zbornika: Prostovoljno gasilsko društvo (Veliko Mlačevo) (2017) in Prostovoljno gasilsko društvo (Zagradec pri Grosupljem) (2016); knjiga Leopolda Severja prikaz vasi: Male Lipljene: vas, ki je ravno prav (2016) ter knjiga z domoznanskim prikazom Grosupljega Anice Perme: Kako je mogoče (2017). Celotni občini pa se je posvetila knjiga z izbranimi razglednicami krajev občine Marije Samec Razglednice z zgodbami (2016);
- v okviru Ivančne Gorice izstopajo spomini Friderika Hrasta Vse to sem doživel! z opisom predvojnega stiškega okolja; stiškemu patru dr. Antonu Nadrahu posvečeni zbornik Lux in tenebris lucet (2017); ob tisočletnici šentviške župnije izdani zbornik Šentviško tisočletje (2017) ter arhivarja Tadeja Trnovška monografija Stiški urbarji iz 16. stoletja (2017).
- Vse tri občine pa povezuje že omenjeni izjemni knjigi Toneta Ljubiča Narodopisna knjižnica ter Marije Samec Razglednice z zgodbami, ki sta izšli v skupni zbirki vseh treh občin, Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje, kjer nosi osrednji delež urednik dr. Mihael Glavan.

Doslej so več publikacij izdali predstavniki tretjega življenjskega obdobja, sedaj pa se pojavljajo

knjižice še rosno mladih, dijakov in celo osnovnošolcev. Vsaka publikacija vsebuje v sebi celovit trud avtorjev, vsaka nosi svojo zanimivo zgodbo nastanka in vsaka je vredna naše pozornosti.

V sedANJI računalniški eri so na voljo tudi elektronske knjige, prav tako je spletno dostopna periodika, pa linkov do teh del ni navedenih, saj se spreminjajo. Prav tako so na spletu dostopni spletni lokalni portali ter domače strani različnih inštitucij: občin, župnij, šol in podjetij, ki jih je za iskanje informacij, tudi o izdanih publikacijah, potrebno sproti pregledovati, življenjski vek njihovih besedil pa je običajno kratek.

Na območjih naših občin je čedalje več tiskarn, ki vedno pogosteje postajajo tudi založnice.

Bolj aktivne tiskarne v Grosupljem so bile: Amset, CTP, Čakš, Grafis trade, Kenig, Kocman grafika, Partner graf, Repovž, Silveco, Tipografija; v Ivančni Gorici Alfagraf, Potovanje duše in SimTec; v Šmarju – Sapu Center grafike in Mišmaš.

Od založb so v zajetih dveh letih delovale v Grosupljem: Grafis trade (ob ostalih izdajah, med njimi dveh knjižicah zgodb Frana Milčinskega, tudi z množico zvezkov potrošnih romanov: Doktor, Dr. House, Dr. North, Dr. roman, Felicia Ljubezenski roman, Mala kuhinja); Knjigca; Padre (z zbirkami potrošnih romanov Julija, Mala klinika, Petra in Stella), Partner graf in Zavod Leo ter še elektronski založnik Talk Through; v Ivančni Gorici Potovanje duše; v Stični Cistercijanska opatija in Muzej krščanstva na Slovenskem; v Šmarju – Sapu Buča, Center grafike, Čukec, Mišmaš ter Mardarina kot založba zvočnih posnetkov; v Šentvidu pri Stični Samastur; v Zgornji Dragi Korekt plus. Stalna spremenljivka je tudi seznam samozaložnikov.

Domoznanska bibliografija temelji predvsem na sprotnem lovljenju zapisov tiskanega, klasično objavljena domoznanskega gradiva.

Periodika:

Akrapovič: Akrapovič lifestyle magazine. [English ed.]. 2011, iss. 8 (Jun.)– . Ljubljana: Korpmedia, 2011– . 34 cm. Polletnik. Izhaja tudi nemški prevod.
2016, št. 19, 76 str. (Na spletu so dostopne še številki 20, 2016 in 21, 2017.)

Bilten. Prostovoljno gasilsko društvo Višnja Gora. (Spletno dostopno.)
3, 2016. (Izšlo januarja 2016, 32 str. Natisnjeno 150 izvodov.)
4, 2017. (Izšlo 27. januarja 2017, 30 str. Natisnjeno 150 izvodov.)

Cajtn'g[!]. Časopis OŠ Brinje, Grosuplje. (Mentorica in urednica Sabina Jevšenak.)
3, 2016, št. 2;
4, 2017/2018, št. 1 (2017). (Tudi spletno dostopno.)

Farno pismo. Žalna: Župnija. (Župnik Andrej Šink.)
2016, št. 1–26;
2017, št. 1–27.

Grosupeljski odmevi: glasilo prebivalcev občine Grosuplje. Grosuplje: Občinski svet občine Grosuplje, 1995–. 34 cm. (Mesečnik; urednik Brane Petrovič. Tudi spletno dostopno.)
42, 2016, št. 1–12;
43, 2017, št. 1–12.

Katalog poštnih znamk, celin in doplačilnih znamk. Slovenika: katalog poštnih znamk. [Ivančna Gorica]: Vila Magnus, 1997–.
2016, 197 str.

Klasje: časopis občanov Ivančne Gorice. Ivančna Gorica: Občinski svet občine, 1995–. 42 cm. (Mesečnik, urednik Matej Šteh.)
22, 2016, št. 1–9;
23, 2017, št. 1–10.

Klicar: glasilo župnij Škocjan – Turjak. (Župnik Janez Selan.)
35, 2016, 21 št.;
36, 2017, 17 št.

Koledar prireditev v občini Ivančna Gorica: 2016 / [foto Gašper Stopar, Občina Ivančna Gorica]. Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače, januar 2016. 35 str., ilustr.; 10 x 21 cm.
(6.000 izvodov. Za leto 2017 je izšel katalog v nakladi 4.000 izvodov.)

Kopanjski zvon: oznanila župnije Marije Vnebovzete, Kopanj. (Župnik Janez Kebe.)
9, 2016, št. 1–26;
10, 2017, št. 1–25.

Križanke senior: Šmarje – Sap: Čukec, 2016. (Dvomesecnik.)
1, 2016/17, št. 1–6;
2, 2017/18, št. 7–12. (Založba Čukec iz Šmarja – Sapa izdaja tudi revije Čukec ter še Križanke za mlade, z recepti, za zahtevne in Lahke križanke.)

Krški zvon: glasilo župnije Krka. Krka: Župnija. (Župnik Dejan Pavlin.)
11, 2017, št. 1–16.

Megafon: interno glasilo podjetja Akrapovič. 2014–. Ivančna Gorica: Akrapovič, 2014–. 42 cm. (Polletnik.)
2016, št. 5–6;
2017, št. 7–9.

Mihaelovo pismo: oznanila župnije Grosuplje. Grosuplje: Župnija. (Župnik Janez Šket.)
32, 2016, št. 1–17;
33, 2017, št. 1–17.

Naš kraj: informativno glasilo občine Dobrepolje. [Dobrepolje: Občina Dobrepolje], 1995–. 30 cm. (Mesečnik, urednik Bojan Novak.)
22, 2016, št. 1–12;
23, 2017, št. 1–12.

Naš krmar: župnijski list, Ivančna Gorica. Ivančna Gorica: Župnija. (Župnik Jurij Zadnik.)
27, 2016, 16 št.;
28, 2017, 14 št.

Novice Malega Pariza: neodvisno glasilo stranke. [Ponikve, Dobrepolje: HU-ZPP]. 30 cm. (200 izvodov; urednik Štefan Perhaj.)
2016, št. [1];
2017, št. [1].

Osnovna šola Brinje Grosuplje. Publikacija za šolsko leto. Grosuplje, Osnovna šola Brinje.
2016/2017; 2017/2018, 61 str. (Ravnateljica Natalija Kotar.)

Oznanila: župnija sv. Jakoba, Polica. (Župnik dr. Jože Plut.)
2017, 13 št.

Oznanila župnije Šmarje – Sap. Šmarje – Sap: Župnija. (Župnik dr. Bojan Korošak.)
11, 2016, št. 8–17 (januar–17.7.);
12, 2016, št. 1–7 (14.8.–december);
12, 2017, št. 8–17 (januar–16.7.);
13, 2017, št. 1–8 (avgust–december).

Oznanila župnije Videm–Dobrepolje. Videm–Dobrepolje: Župnija. (Župnik Franc Škulj.)
44, 2016, št. 1–26;
45, 2017, št. 1–26.

Oznanila župnije Zagradec. Zagradec: Župnija. (Župnik Sašo Kovač.)
16, 2016, št. 1–25.

Rokometni klub SVIŠ (Ivančna Gorica). Bilten / Rokometni klub SVIŠ, Ivančna Gorica.
22, 2015/2016. (Besedilo in priprava Marjan Potokar. 50 izvodov, sept. 2016.)
23, 2016/2017. (Besedilo in priprava Marjan Potokar. 50 izvodov, sept. 2017.)

Šentviška mreža: oznanila župnije Šentvid pri Stični. (Župnik Izidor Grošelj.)
2016, 12 št.;
2017, [12] št.

Tabor slovenskih pevskih zborov. Šentvid pri Stični: Tabor slovenskih pevskih zborov.
47, 2016, 48 str. (Jaz sem si pa nekaj zmislu. Uredila Matej Šteh, Ilija Bregar. 700 izvodov.)
48, 2017, 48 str. (Veseljje je pri nas. Uredila Matej Šteh, Ilija Bregar. 700 izvodov.)

V Materini šoli: glasilo Bernardove družine. Stična: Cistercijanska opatija, 1985–. (Urednik p. dr. Anton Nadrah, fotografije p. Branko Petauer. Mesečnik.)
31, 2016, št. 1–12;
32, 2017, št. 1–12.

Višnjan: glasilo krajevne skupnosti Višnja Gora. Višnja Gora: Krajevna skupnost, 1994–. (Urednik Pavel Groznik.)
2016, št. 1–4;
2017, št. 1–4.

Vrtnica svete Terezije: interno glasilo Zavoda svete Terezije na Vidmu. [Dobrepolje: Zavod svete Terezije na Vidmu.]
2016, št. 46+47;
2017, št. 48.

Zbornik občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje: gospodarska, kulturna in zgodovinska kronika / [glavni urednik Mihael Glavan]. Grosuplje: [Mestna knjižnica Grosuplje], 1969–.
29, 2016, 316 str. (*Zbornik je v nakladi 500 izvodov izšel v juniju 2016, predstavitev je bila zadnjega junija 2016 v Mestni knjižnici Grosuplje.*)

Župnijski list: Št. Jurij pri Grosupljem: Župnija. 2015–.
2, 2016, 18 št., (župnik Milan Grden);
3, 2017, 16 št., (župni upravitelj Janez Šket).

Župnijski zvon: glasilo višnjegorske župnije. Višnja Gora: Župnija, 2004–.
13, 2016, št. 1–53. (Župnik Janez Mihelčič.)
14, 2017, št. 1–49 [50!]. (Župnik Slavko Judež.)

Publikacije:

Adamič, Louis: The old churchman / Louis Adamič; [translated by Mary Cate Schumacher; ilustracije Andrej Kurent ml.; spremno besedilo Miklavž Komelj; fotografija iz zapuščine Antonije Kurent]. [Ljubljana: samozal. Andrej Kurent st., dec. 2016]. 19 str.: ilustr.; 21 cm.
Translation from slovenian immigrant newspaper Glas naroda, 1916 (New York). The birth of a writer / Miklavž Komelj; str. 13–19.
Ovojni naslov. Prevod po objavi v časopisu Glas naroda, 1916, New York, (ZDA).
Prevedena izdaja je podobna slovenski izdaji, ki je izšla v aprilu 2015; nima pa platnic, dodana je le fotografija

gradu Praproče na str. 13. Ni založniških podatkov. Risbe predstavljajo cerkev v vasi Gatina, zvonik, zvonova v lini zvonika, stebra v cerkvi ter v grajski kuhinji, grad Praproče in stolp gradu. Na zadnji strani je še fotografija Adamičevega nagrobnega spomenika.

Adamič Louis – glej: Iz mnogih dežel

Afganistan: slovenski pogledi [urednik Ralf Čeplak Mencin; avtorji Ralf Čeplak Mencin ... [et al.]]. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, 2016. 311 str.: ilustr.; 31 cm. (600 izvodov.)

*Orvornitev razstave je bila 25. maja 2017, odprta pa do konca marca 2018. Ob razstavi in katalogu je izšla še zloženka s preglednim besedilom o razstavi tudi v angleščini. V letu 2016 je pripravil še razstavo in katalog **Phulkari**, o ročno vezenih ženskih naglavnih pokrivalih indijskih pokrajin Pandžaba in Harijane.*

Avtor etnolog mag. Ralf Čeplak Mencin je v Slovenskem etnografskem muzeju kustos za Azijo, Oceanijo in Avstralijo, živi pa v Grosupljem.

Ašič, Simon: Domača lekarna patra Simona Ašiča, Priročnik za nabiranje zdravilnih zelišč / [prenovil Jože Kukman]. Prenovljena izdaja, 5. ponatis. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2017. 222 str.: ilustr.; 17 cm. (1.500 izvodov.)

Knjigi na pot / Janez Novak: str. 7–8. Življenje patra Simona Ašiča / Vojan Tihomir Arhar.

Cisterijanski pater Simon Ašič (1906–1992) je živel predvsem v stiškem samostanu kot prior. Od vojne naprej se je trudil kot zeliščar, najprej za potrebe samostana, nato še za zunanje bolnike. Njegove zeliščarske knjige so uspešnice.

B.L.O.S.S.O.M.: Science experience / participating schools [Brinje iz Slovenije ter iz Grčije, Latvije, Italije, Norveške in Velike Britanije (Wales); edited Jošt Žužek, Majda Križman Žužek, Sabina Mihevc]. [Grosuplje, OŠ Brinje, 2017]. 16 str., ilustr.; 15 x 22 cm.

V marcu 2017 so na Norveškem in v Sloveniji organizirali mednarodni znanstveni sejem, kjer so izvajali eksperimente, skupne metode z uporabo različnih inteligenc, med njimi nevidni gasilni aparat. Zapisi so v slovenščini, angleščini, grščini, latvijščini, italijanščini in norveščini. Kratica B.L.O.S.S.O.M.! povzema osrednjo temo projekta, t.j. prisluhniti našim dušam in nabruti naše ume. Projekt temelji na osmih Gardnerjevih inteligencah, s katerimi želijo poiskati naša močnejša področja, jih okrepiti in poskrbeti, da otroci zaključijo šolanje kot samozavestni in odgovorni odrasli. V projektu sodeluje 7 šol iz Velike Britanije, Norveške, Italije, Latvije, Grčije in Slovenije – t.j. OŠ Brinje.

Barbo, Matjaž: Die Bedeutung in der Musik und die Musik in der Bedeutung / Matjaž Barbo; aus dem Slowenischen von Metka Wakounig. Wien: Hollitzer, 2017. 147 str.: ilustr., note; 25 cm. *Prevod dela: Pomen v glasbi in glasba v pomenu, ki je izšel v letu 2015.*

Muzikolog prof. dr. Matjaž Barbo (1965) predava na Muzikološkem oddelku Filozofske fakultete v Ljubljani. Živi v Šmarju – Sapu, kjer je tudi organist. V letu 2016 mu je izšel učbenik za študente Uvod v muzikologijo, izdal in uredil pa je še knjigo: Dusik, František Josef: Izbrana klavirska dela, 2016. (Monumenta artis musicae Sloveniae; 61).

Baša, Marjeta: Prepletanja: razstava keramike: Galerija Mestne knjižnice Grosuplje, 13. julij–do 3. september 2016 / Marjeta Baša; [besedilo Darija Kovačič]. Grosuplje: Mestna knjižnica Grosuplje, 2016. [4] str.: ilustr.; 29 x 20 cm.

Pravljica iz gline Marjete Baša / Darija Kovačič, str. [3]. Na str. [4]: Sezname razstav in priznanj.

Umetnica Marjeta Baša (1962) živi na Kalu pri Ambrusu kot samozaposlena v kulturi, ukvarja se z oblikovanjem keramike, lončarskimi izdelki, unikatno keramiko, organizira tudi delavnice z glino.

Bitenc, Janez: O bobenčku in palčkah: glasbena pravljica / Janez Bitenc; priredba Ula Ulaga; ilustracije Irena Gantar. Grosuplje: Glasbena šola, 2016 ([Grosuplje]: Partner Graf). [32] str.: ilustr.; 21 x 21 cm + 1 CD. (300 izvodov.)

Knjižico s priloženo zgoščenko so posneli učenci Glasbene šole Grosuplje, enota Škofljica.

Bregar, Jaka: Fotografije 1982–2016 / [urednik Miloš Bašin; avtorja tekstov Jaka Bregar in Miloš Bašin]. Ljubljana: Bežigrajska galerija, 2017. 72 str., ilustr.; 16 x 24 cm. Ovojni naslov. (200 izvodov.)

Razstava v Bežigrajski galeriji je bila odprta v letu 2017 do 9. februarja. Na razstavi so bili predstavljeni štirje ciklusi. V knjižici je na koncu še seznam samostojnih, skupinskih razstav, filmov in slikarskih monografij. Vsi teksti

(in naslovi del) so prevedeni v angleščino.

Avtor Jaka Bregar (22. 7. 1942) je bil rojen v Višnji Gori, živi v Ljubljani. Končal je srednjo grafično šolo, ukvarjal se je s filmom, od leta 1971 pa se ukvarja s fotografijo. Na notranjih platnicah sta dve fotografiji avtorja.

Bricelj, Suzi – glej: Dekleva, Milan

Celostna prometna strategija Občine Grosuplje / [avtorji - delovna skupina] Nataša Kolega ... [et al.]; [urednik Maja Berden Zrimec; fotografije Jana Roštan, Brane Petrovčič, Maja Berden Zrimec]; izvajalci: Harpha Sea, Koper. Grosuplje: Občina, 2017. 41 str.: ilustr.; 30 cm

Naslov na platnici: Skupaj oblikujemo prihodnost: celostna prometna strategija občine Grosuplje. 200 izvodov.

Obdobje izvajanja projekta zajema čas od maja 2016 do maja 2017; dokument je bil sprejet na občinskem svetu 5. aprila 2017. Publikacija podaja stanje prometa v občini Grosuplje ter modaliteto v prihodnosti.

Dekleva, Milan: Strahožer / Milan Dekleva; ilustrirala Suzi Bricelj. Jezero: Morfemplus, 2016. [25] str.: ilustr.; 32 cm.

Slikarka in ilustratorka Suzi Bricelj (1971) iz Šmarja – Sapa je doslej ilustrirala množico knjig, poleg več učbenikov in objav v periodiki. Prejela je več nagrad, sedaj ustvarja v Ljubljani in predava na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. V februarju 2016 je imela samostojno razstavo v Galeriji Inštituta Jožef Stefan v Ljubljani.

Čebelarstvo Krka in Zagradec

1. jubilejni časnik – junij 2017 – Čebelarskega društva Krka in Zagradec. Izdano ob 110-letnici / uredil Marjan Volaj. [Krka–Zagradec; Čebelarstvo, 2017] (Grosuplje: Amset). 16 str.: ilustr.; 30 cm.

Številka vsebuje predstavitev Čebelarskega društva Krka in Zagradec – ponatis članka iz Slovenskega čebelarja, 2017, št. 3 – kjer je naveden kot avtor predsednik društva Marjan Volaj. V juniju 2017 so slavili 110-letnico društva v Družbenem centru na Krki. Društvo sestavlja 55 čebelarjev, ki so imeli več kot 1000 čebeljih družin. Tiskane izdaje ni v slovenskih knjižnicah, dostopna le spletna izdaja.

Izdali so tudi zgibanko z naslovom Čebelarstvo Krka in Zagradec [Krka, 2017, 6 str., ki govori o namenu društva z navedbo članov; na bližnji šoli pa sodelujejo s čebelarskim krožkom. Zgibanka sama nima navedb o avtorstvu.

Čebelarstvo (Stična)

Kako lepo je biti čebelar: bilten ob 80. obletnici ustanovitve Čebelarskega društva Stična / [urednica Petra Peunik Okorn]. Stična: Čebelarstvo, 2016 ([Ivančna Gorica: Alfagraf]. 88 str.: ilustr.; 20 x 21 cm. Ovojni naslov. (400 izvodov.)

Zbornik prinaša podatke o praporu, čebelarjenju v stiški okolici skozi čas in v društvu, o duhovniku in čebelarju Jožefu Jeriču (1823–1888), o kroniki društva v zadnjih desetih letih, o čebelarskem krožku na OŠ Stična; predstavljeni so člani društva z obilico podatkov o njihovem življenju in dosežkih.

Prireditev in predstavitev zbornika je bila 29. maja 2016 na Gradišču nad Stično.

Čeferin, Peter: Odvetništvo na Slovenskem: od habsburške monarhije do neodvisne države / Peter Čeferin; [fotografija Barbara Čeferin]. Maribor: Litera, 2016. 180 str.: fotogr.; 23 cm. (2.000 izvodov.)

O avtorju na str. 179–180. Izšlo v aprilu leta 2016. Obravnava čas od ustanovitve Odvetniške zbornice Kranjske leta 1868 pa vse do nastanka nove Slovenije in sodobnega neodvisnega delovanja odvetnikov. Najbolj prepoznaven slovenski odvetnik dr. Peter Čeferin (1938), ki živi v Grosupljem, je izdal v letu 2016 tudi že peto knjigo zgodb iz njegove odvetniške pisarne: Prepoznavna in druge zgodbe.

Čeferin, Petra: Niti uporabni niti estetski objekt: strukturna logika arhitekture. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2016. 239 str.: ilustr.; 20 cm. (TPA – Teoretska praksa arhitekture.)

Avtorica dr. Petra Čeferin, doktorica arhitekture, iz Grosupljega, predava na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani.

Čeplak Mencin, Ralf – glej: Afganistan

Dobrepolje – glej: Ljubič, Tone: Narodopisna knjižnica
Lovska družina Dobrepolje (Videm)

Drobnič Škrjanec, Saša: Jedi iz sklede / Saša Drobnič Škrjanec; [fotografije Mitja Škrjanec]. Ljubljana: Kmečki glas, 2017. 149 str.: ilustr.; 24 cm. (1.300 izvodov.)

Avtorica Saša Drobnič Škrjanec z Lobčka pri Grosupljem, tudi lastnica blagovne modne znamke Jagababa, je izdala kuharsko knjigo z jedmi v sodobnejši podobi.

Društvo kiparjev z motorno žago

5. festival kiparjev z motorno žago: Gradišče nad Šentvidom in Stično: 9.–11.6.2017 / [besedila: Dušan Strnad, Vlado Cencel, Anamarija Stibilj Šajn, Ljubomir Zidar, Jelka Rojec]. [Gradišče nad Stično]: Društvo kiparjev z motorno žago, 2017. [12] str.; ilustr.; 21 cm.

Ovojni naslov: Društvo kiparjev z motorno žago, ki ima sedež na Gradišču nad Stično, je tu od leta 2013 organiziralo že 5 srečanj, na katerih potekajo tudi tekmovanja v hitrostnem kiparjenju z motorno žago. Društvo vodi domačin Vlado Cencel.

Društvo podeželskih žena Sončnica (Grosuplje)

[Dvajset] 20 let: Društvo podeželskih žena Sončnica / [priprava besedil Simona Potokar, Tatjana Novljan; avtorji: Peter Verlič, Tatjana Novljan ... [et al.]; fotografije Dragica Kastelic, Tatjana Novljan, Simona Potokar, Tanja Žibert]. [Grosuplje, Društvo podeželskih žena Sončnica, 2017] ([Grosuplje], Kocman grafika). 15 str., ilustr.; 15 x 21 cm. (500 izvodov.)

Članice Društva podeželskih žena Sončnica Grosuplje so 25. marca 2017 proslavile 20 let delovanja. Začele so kot Aktiv podeželskih žena, s sedanjim imenom pa delujejo od leta 1996. Prva predsednica društva je bila Stanka Ahlin (Frolova), za njo Sonja Boh, sedanja predsednica je Tatjana Novljan. V knjižici je predstavljeno društvo z dejavnostmi, dodana sta recepta za šunko v testu in orehovo potico.

Družbeni status – zgodbe o uspehih in porazih: raziskovalna naloga »Dom ni hiša, dom so ljudje v njej« / sodelujoči učenci: Stanislav Šivec, Alja Štaudohar, Manca Kepa; mentorici: Zlata Kastelic, Marjeta Logar; [foto Zlata Kastelic]. Ivančna Gorica: OŠ Stična, 2016. 41 str.: ilustr.; 30 cm. (10 izvodov. Maj 2016. Ivančna Gorica, šolsko leto 2015/2016.)

Raziskovalna naloga osnovnošolcev o plemiški družini Fedran s Hudega pri Ivančni Gorici in njihovem spreminjanju se statusu v družbi skozi čas. Dodane so tudi anekdote – živi spomini na družinske člane Fedranov in posebej še na zdravnika Gregorja Fedrana (30.5.1897–12.10.1969), katerega mati je bila Ida Pour z grosupeljskega Brinja.

Emil Rotschütz iz gradu Podsmreka pri Višnji Gori / [Petra Peunik Okorn]. [Stična: Čebelarsko društvo, 2017] (Ivančna Gorica: Alfagraf). Zloženska, [6] str.: ilustr.; 21 x 10 cm.

(1000 izvodov.) Izšlo v juliju 2017. Zloženska predstavlja čebelarja, graščaka, veletrgovca s čebelami ter čebelarkega pisca Emila Rotschütza (1836–1909) s Podsmreke pri Višnji Gori ter njegovo družino. Zaslužen je za popularizacijo domače čebele – kranjske sivke. Avtorica Petra Peunik Okorn živi na Viru pri Stični.

Festival Stična: 12. november–3. december 2016 / uredili Neža Mikelj, Tanja Jurenčič, Mik Lampret; [uvod] Stična / Maja Lampret. Stična: Kulturno društvo, 2016. 35 str.: ilustr.; 21 cm. (700 izvodov.)

Program dogajanja na Festivalu Stična je tokrat zajemal od rock koncertov, ur pravljic, razstave, kabaretov, potopisov, komedij, tokrat iz Kočanov (Makedonija) in Šentjakobskega gledališča iz Ljubljane ter klasične glasbe.

Galerija Božidar Jakac (Kostanjevica na Krki)

Sinite parvulos!: Anton Vindišar – donacija umetniških del: Galerija Božidar Jakac, Lamutov likovni salon, Kostanjevica na Krki, 26. 08. 2016–2. 10. 2016 / [besedilo, angleški prevod Andrej Smrekar; fotografija Tomaž Grdin, Joško Knez]. Kostanjevica na Krki: Galerija Božidar Jakac, 2014. 43 str.: ilustr.; 29 cm. Slovensko besedilo in prevod v angleščino. (300 izvodov.)

Med umetninami, ki jih je domači župnik Anton Vindišar podaril galeriji, je tudi več del Franceta in Toneta Kralja, ki so v katalogu predstavljena v podobi in besedi.

Garvas, Melita: Danes name dežuje svetloba: pesmi, risbe, slike / Melita Garvas; [urednica in spremna beseda Marija Samec; misli Darija Kovačič, Ksenija Medved, Simona Zorko, Majda Travnik; fotografije likovnih del Foto Travnik]. Ivančna Gorica: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava; Višnja Gora: KD Janez Cigler: samozal. M. Garvas, maj 2016 ([Grosuplje: Partnergraf]. 44 str.: ilustr.; 20 x 20 cm. (150 izvodov.)

Melito Garvas poznam še iz Srednje šole Josipa Jurčiča / Marija Samec: str. 5.

Avtorica Melita Garvas (1973) živi v Višnji Gori. Je specialistka pomoči z umetnostjo in je zaposlena kot vzgojiteljica v Vzgojno-izobraževalnem zavodu v Višnji Gori. Pri KUD Višnja Gora je režirala več gledaliških predstav. Predstavitve pesniške zbirke je bila 10. junija 2016 v dvorani Žolnir v Ivančni Gorici, kjer smo si lahko ogledali tudi njeno slikarsko razstavo; tedaj je imela razstavo še v Knjižnici v Ivančni Gorici.

Glavan, Mihael – glej: Kocbek, Edvard

Glavan, Polona – glej: Lee, Harper

Glavič, Goran – glej: Saint-Exupéry, Antoine de

Gošnik, Danica: Najina pot / Tita Kos [Grosuplje: samozaložba], 2017 [Grosuplje], Partner graf), 1, 2017: Najina pot, 153 str., ilustr, 21 cm. (30 izvodov. Izšlo v oktobru 2017.)

[2], 2017: Babica pripoveduje, 146 str. (40 izvodov. Izšlo 13. 2. 2017.)

Tita Kos je psevdonim avtorice Danice Gošnik, ki živi v Grosupljem. Nelinearno pripoveduje zgodbo svojega življenja, podprto s korespondenco.

Grahek, Lucija: Stična: železnodobna naselbinska keramika = Stična: Iron Age settlement pottery / [[besedilo], priloge] Lucija Grahek; [prevod Andreja Maver; risbe Dragica Knific Lunder, Tamara Korošec]. Ljubljana: Inštitut za arheologijo ZRC SAZU: Založba ZRC, 2016. 447 str.: ilustr., zvd.; 30 cm + 7 pril. (Opera Inštituti archaeologici Sloveniae; 32).

Besedilo v slovenskem jeziku in prevod v angleški jezik. (Tudi spletno dostopno.)

Cvinger nad Virov pri Stični imajo za eno najpomembnejših železnodobnih središč na območju jugovzhodnih Alp. Njegova pomembnost se odraža v velikosti in po ekonomski moči prebivalstva, o kateri je mogoče sklepati iz bogatih najdb. Knjiga se posveča predvsem analizi keramičnih najdb.

Grosuplje – glej tudi: B.L.O.S.S.O.M.

Celostna prometna strategija Občine Grosuplje

Društvo podeželskih žena Sončnica

Javno komunalno podjetje Grosuplje

Kolesarsko društvo Grosuplje

Lovska družina Taborska jama

Občina Grosuplje

Perše, Brigita: Župnije v dekaniji Grosuplje

Samec, Marija: Razglednice z zgodbami

Vrenčur, Milena: V navzkrižnem ognju

Županova jama pri Grosuplju[!]

Gruden, Jože: Upepeljene planinske iskricice: upepeljeni šopek. Maribor: samozal. J. Gruden, 2016. 162 str.: ilustr.; 24 cm. (100 izvodov.)

O avtorju: str.151. Planine, dekleta, smučanje, Maribor, kolo, šport ... in gledališče / Marjan Pungartnik: str.153–154. *Pesniška zbirka, ki jo je napisal Jože Gruden – Jodec. Rodil se je 19. januarja 1941 v vasi Predstruge. Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval v Dobrepolju, srednjo tehnično šolo pa v Ljubljani. Pesniti je začel po letu 2000, odkar planinari z mariborskimi planinci. Od leta 2006 je član Kulturnega društva Pekre Limbuš kot recitator in igravec. Pesniško zbirko Upepeljene planinske iskricice je ob literarnem srečanju (12. maja 2016) ter ob 60. obletnici končanja nižje gimnazije v Dobrepolju podaril vsem sošolcem ter Knjižnici Dobrepolje.*

Hrast, Friderik: Vse to sem doživel! Ljubljana: samozal., 2017. 431 str.: ilustr.; 25 cm.

Uvodna beseda / Matjaž Kmecl: str. 7–9. (300 izvodov.)

Knjiga spominov je izšla v samozaložbi, izdala pa jo je ZZB za vrednote NOB Slovenije. Avtor Friderik Hrast, pravnik in politik, se je rodil leta 1928 na Viru pri Stični. V knjigi je opisal ljudi in okolico Stične pred vojno, potem pa ga je pot peljala med partizanske tiskarje in nato v policijo, politiko in gospodarstvo, celo med slikarje, saj je imel več samostojnih razstav, zato je leta 2017 izšel še njegov katalog Slikarstvo kot način življenja. Predstavitve obeh knjig je bila 10. aprila 2018 v Mestni knjižnici Grosuplje, ob razstavi njegovih slikarskih del.

Hudej, Franc: Po sledih evolucije. Višnja Gora: samozal., 2016. 247 str.; 24 cm. (100 izvodov.)
V knjigi se je lotil družbenih procesov skozi čas; govori o evoluciji človeka in človeštva ter o pasteh v prihodnosti. Avtor Franc Hudej (1939), dr. socioloških znanosti, živi v Višnji Gori v Pregljah.

Ivančna Gorica – glej: Ivanjščice: Društvo podeželskih žena
 Koledar prireditev v občini Ivančna Gorica
 Lovska družina (Ivančna Gorica)
 Mestna knjižnica Grosuplje, enota Ivančna Gorica
 Občina Ivančna Gorica
 Turistična karta Občine Ivančna Gorica
 Vrtec Ivančna Gorica

Ivanjščice: Društvo podeželskih žena: 20 let. Ivančna Gorica: Društvo podeželskih žena Ivanjščice, [2016].
 Zloženska, ([6]) str.: ilustr.; 16 cm.
Izšlo v maju 2016. O poslanstvu in dejavnostih društva.

Iz mnogih dežel: [katalog razstave po natečaju] / [besedila Larisa Daugul, Simona Zorko; Louis Adamič; uredila Larisa Daugul]. Ljubljana: Slovenska izseljenska matica, 2017 (Grosuplje: Silveco). 20 str.: ilustr.; 21 x 21 cm.
 Vsebina: Iz mnogih dežel ustvarjalnosti in domišljije / Larisa Daugul, Simona Zorko, str. [1]; Silvestrovo v New Yorku / Louis Adamič, str. 3; Ko je hišni zvonec zazvonil / Louis Adamič, str. 11–12. (V decembru 2017 je izšlo 250 izvodov.)

Sodelujejo mnogi učenci s svojimi razlagami pomenov besed iz teh dveh Adamičevih besedil: priseljenec, begunec, zelenec, rojak, kaj je dom in kaj domovina, solidarnost, kriza ter z ilustracijami. Razstave s panoji razlag in ilustracij so gostovale v letih 2017 in 2018 v MK Grosuplje; ZRC SAZU in v Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in v svetu.

Jamnik, Anton: Naš nadškof Šuštar: eden od očetov slovenske samostojnosti: spomini njegovega tajnika škofa Antona Jamnika in nekaterih drugih sodelavcev in prijateljev. Koper: Ognjišče, 2016. 212 str.: ilustr.
 1000 izvodov. Spremnna beseda / Božo Rustja. O avtorju: str. 209.

Tajnik nadškofa dr. Alojzija Šuštarja dr. Anton Jamnik je spremljal nadškofa pri izstopajočih dogodkih: plebiscitu, slovesnosti v Kočevskem rogu, samosvojitvi ter mednarodnem priznanju Slovenije, pri katerih je imel nadškof pomembno vlogo. Knjiga prinaša nekaj orisov o pokojnem nadškofu ob njegovih pravih in političnih prizadevanjih ter vrsto intervjujev. Predstavitev knjige je bila v decembru 2016.

Današnji ljubljanski pomožni škof dr. Anton Jamnik (1961) je doma z Male Ilove Gore v župniji Dobrepolje –Videm. Osnovno šolo je končal v Grosupljem, gimnazijo pa v Stični. Na Fakulteti za poslovne vede v Ljubljani predava filozofijo in etiko.

Janša, Anton: Popolni nauk za vse čebelarje / Anton Janša; priredil Franc Prezelj. 5. izdaja. Grosuplje: Partner graf, 2016 ([Grosuplje]: Partner graf). 97, [14] str.: ilustr.; 19 cm.

Predgovor / Franc Prezelj: str. [5]. Anton Janša: obris njegovega življenja / Francišek Rojina: str. 7–9. Predgovor prvega založnika / Jožef Münzberg: str. 10–11.

Predgovor prireditelja je ponatisnjen iz 4. izdaje (2004). Prireditelj – čebelarski mojster – omenja, da je dodal samo slovarček na str. 93, kjer pojasnjuje zastarele izraze. Knjiga je izšla v marcu 2016.

Janša, Janez: White panther: the first book of The kingdom of Noric / Janez Janša; [translated by Roman Vučajnk]. London: IndieBooks, 2017. 377 str.; 24 cm. (The kingdom of Noric / Janez Janša; book 1)

Naslov izvirnika: Noriško kraljestvo. Beli panter.

Zgodovinski roman Beli panter je izšel leta 2014. Govori o nastanku Noriškega kraljestva izpred 2200 let. Dogaja se na prelomu 3. in 2. stoletja pred Kristusom na ozemlju, kjer danes ležijo Slovenija in sosednje države. 2015 je izšel ponatis in elektronska knjiga slovenske izdaje, v letu 2017 še v trdi vezavi. V Londonu je izšel prevod dela njegovega romana.

Avtor, politik in publicist Janez Janša (1958), je po rodu s Plešivice pri Grosupljem.

Javno komunalno podjetje Grosuplje (2017)

Za zdravo družbo in čisto okolje: katalog splošnih informacij o storitvah družbe. Grosuplje; Javno komunalno podjetje Grosuplje, Občina Grosuplje, [februar] 2017 (Grosuplje: Partner graf). 39 str., ilustr.; 21 cm.

V februarju 2017 so uporabnike JKP informirali o svojem poslanstvu, o odvozu in urejanju odpadkov, pitni in odpadni vodi, dimnikarskih storitvah ter kontaktnih zvezah. Izšli sta še knjižici za občini Dobrepolje in Ivančna Gorica, ki imata enako vsebino, le načrt odvoza odpadkov za leto 2017 je prilagojen vsaki občini posebej.

Jevnikar, Martin: Autori sloveni in Italia / Martin Jevnikar; a cura di Neva Zaghet. 1. ponatis. Trieste: Associazione temporanea di scopo Jezik – Lingua = Trst: Ciljno začasno združenje Jezik – Lingua, 2015. 119 str.: ilustr.; 23 cm. 1000 izvodov. Introduzione / di Neva Zaghet: str. 5–6.

Leta 2013 so izdali Jevnikarjevo zbirko člankov, ki jih je objavljala v periodiki o delih in avtorjih z Goriškega, Tržaškega, Režije in Benečije. Skrčen in posodobljen pregled so v letih 2014 in 2015 izdali v italijanščini. Knjiga je bila predstavljena 10. marca 2017 v Trstu. Slavist Martin Jevnikar (1913–2004) je bil rojen na Spodnjem Brezovem pri Višnji Gori, po vojni pa je služboval v Trstu.

Jurčič, Josip: Meggyes-hegyi kecskeper / Josip Jurčič; illusztrálta Štefan Horvat; fordította Bálint Čeh Júlia. Ivančna Gorica: JSKD, 2016 ([Šmarje – Sap]: Mišmaš). [25] str.: ilustr.; 27 cm.

Prevod dela: Kozlovska sodba v Višnji Gori. Ilustracije tudi na spojnih listih. 150 izvodov.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti – OI Ivančna Gorica in Turistično društvo Višnja Gora sta že enajsti prevod humoreske, ki ga je ilustriral ljubiteljski ustvarjalec Štefan Horvat iz Višnje Gore, izdali v madžarskem prevodu. Predstavitve v Višnji Gori, 3. marca 2016, je pospremila razstava ilustracij Štefana Horvata. Pripovednik Josip Jurčič (1844–1881) je bil rojen na Muljavi, ilustrator Štefan Horvat živi v Višnji Gori, prevajalka Júlia Bálint Čeh pa živi na Velikem Mlačevem.

Jurčič, Josip – glej še: Martín, Santiago: Kozlovska sodba v Višnji Gori

Kalinšek, Felicita: Jedi na žlico / Felicita Kalinšek; [izbral in posodobil recepte Boris Kuhar; fotografije arhiv MKZ, Tomo Jeseničnik in Shutterstock]. 2. ponatis. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2017. 110 str.: fotogr.; 23 cm. (Sodobna slovenska kuharica). (1.500 izvodov.)

Etnolog dr. Boris Kuhar, ki živi v Grosupljem, je iz klasičnega priročnika Felicite Kalinšek Slovenska kuharica izbral tematske jedi.

Kastelic, Peter – glej: Les usluga

Kentrič, Samira: Pismo Adni. Ljubljana, Beletrina, 2016. [54] str., ilustr.

Tudi ilustracije so delo avtorice, ki se je v grafičnem romanu lotila tematike begunstva. Odmevna je bila njena prva tovrstna publikacija Balkanalije o odrašcanju v nekdanji Jugoslaviji. Z ilustracijami vstopa v svet politične ilustracije. Avtorica Samira Kentrič je končala srednjo oblikovno šolo v Ljubljani, nato študij vizualnih komunikacij ter magistrski študij filozofije. Živi v Grosupljem.

Kocbek, Edvard: Zbrano delo. V Ljubljani, ZRC SAZU. (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.)

Knj. 9: Svoboda in nujnost; Eros in seksus / [uredil in opombe napisal Mihael Glavan]. 2015. 476 str.; Knj. 10, del 1: Programsko-politični spisi: 1941–1951 / [uredil in opombe napisal Mihael Glavan]. 2016. 434 str.; Knj. 10, del 2: Programsko-politični spisi: 1941–1951 / [uredil in komentar napisal Mihael Glavan]. 2017. 455 str.

Urednik in kulturnik dr. Mihael Glavan ureja sklop Kocbekovega Zbranega dela v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev; uredil je še knjigo Domoznanske zbirke občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje Toneta Ljubiča Narodopisna knjižnica (2017). Urednik dr. Mihael Glavan (1945) živi v Stični.

Kolesarsko društvo Grosuplje: Zahodno dolenski krog: [kolesarske poti; kartografsko gradivo]. Grosuplje: Kolesarsko društvo, [2016]. [Merilo: 1:100.000]. 1 zemljevid: barve; 30 x 46 cm, zložen na 17 x 8 cm.

Naslov na zloženki. Ob strani so navedene razdalje med točkami za kolesa primernih poteh, vse od Sobrača do Žužemberka. Zadaj seznam v projektu sodelujočih gostišč s predstavitvami. Izšlo spomladi 2016.

Kos, Dušan: Ljubezen, greh in kazen: podobe in razvoj ljubezenske morale na Slovenskem do 19. stoletja / Dušan Kos; [izdajatelj] Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU. Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2017. 784 str.; 25 cm.

Zgodovinar dr. Dušan Kos se je lotil zgodovinske podobe zakonske zveze oz. ljubezenske morale med začetkom srednjega veka in koncem 18. stoletja na Slovenskem. Za pripovedni okvir je vzel zgodbo razvezovanja zakoncev Marije Kajetane in Jošta Antona grofa Ursini–Blagay (Blagaj, z Boštanja) iz let 1769–1772. Osnovni vzrok njenega

razveznega zahtevka je bila moževa spolna »impotenca«. V času, ko je Jošt imel to afero, je bil lastnik Boštanja njegov brat Janez Nepomuk Blagaj.

Koščak, Lučka: Vešče: Lučka Koščak: 24. marec–24. junij 2017 / besedilo Mojca Grmek; prevodi Ivo Poderžaj, fotografije Nina Sotelšek. Krško: Kulturni dom Krško, Galerija Krško, 2017. [12] str.; 16 x 16 cm; ilustr. Ovojni naslov. Vzporedni prevod besedila v angleščino. (200 izvodov.)

Likovnica, kiparka Lučka Koščak s Plešivice pri Žalni, sicer živi v Ženevi.

Koželj Horvat, Sabina: Ghid de comunicare = Priručnik za sporazumevanje: RON - SLV / [izbor besed in fraz Sabina Koželj Horvat; prevedel v RON Vio Capello]. Šmarješke Toplice: Stella, 2017. [145] str.; 15 cm. Avtorica navedena v kolofonu.

Pisateljica in prevajalka Sabina Koželj Horvat (1972), po rodu iz Zagradca ob Krki, je predsednica Slovenskega kulturnega društva Stanko Vraz v Osijeku, kjer vodi šolo slovenskega jezika in kulture. Objavlja tudi pod psevdonimom Ann Brush. Objavila je več kratkih zgodb in roman za odrasle ter tudi slikanice. V teh dveh letih je izdala priručnike za dvojezično sporazumevanje Slovencev v več jezikih: estonščini, latvijščini in romunščini.

Kralj France – glej: Galerija Božidar Jakac

Kralj Tone – glej: Galerija Božidar Jakac
Lah, Peter
Levstik, Fran
Pelikan, Egon

Kraševc, Aljaž: Teologija križa pri škofu Gregoriju Rožmanu / Aljaž Kraševc; [spremna beseda Anton Štrukelj]. Ponatis. Nova vas: samozal. A. Kraševc, 2016. 156 str.; 21 cm. (1000 izvodov.)

Kaplan v Grosupljem Aljaž Kraševc je izdal ponatis svojega diplomskega (magistrskega) dela. Doma je iz vasi Jeršanovo pri bloški Novi vasi, kjer je v letu 2015 pel novo mašo in bil poslan v kaplansko službo v župnijo Grosuplje. Kot bogoslovec je stal ob krsti škofa dr. Rožmana v ljubljanski stolnici, kamor so ga v aprilu 2013 prekopali iz tujine. To doživetje ga je tako prevzelo, da je tematiko povzel v diplomski nalogi. Izvodi so bili dostopni v maju 2016 v grosupeljski cerkvi.

Kraševc, Manca: Trenutek dvojčic / [[besedilo], ilustracije] Manca Kraševc. Bevke: Smar–team, 2016. 204 str.: ilustr.; 21 cm. (Projekt Z domišljijo na potep. 2015/2016).

Avtorica Manca Kraševc (2002) je kot učenka podružnične osnovne šole v Šmarju – Sapu napisala daljšo zgodbo.

Krevs Birk, Uršula: Einführung in die germanistische Linguistik: eine Propädeutik für Germanistikstudierende mit interkulturellem Ansatz / Uršula Krevs Birk; [avtorji risb Konstantin Kostja Birk, Aljoša Birk in Tomislav Birk]. 2., überarbeitete und erweiterte Auflage. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2016. 138 str.: ilustr.; 24 cm. *Dr. Uršula Krevs Birk je po rodu iz Grosupljega, na Filozofski fakulteti v Ljubljani predava na Oddelku za gerministiko.*

Krka - glej: Čebelarsko društvo Krka in Zagradec
Skriti zakladi Krke
Prostovoljno gasilsko društvo
Turistično društvo

Kuhar, Boris – glej: Kalinšek, Felicita

Kulturno društvo Šmarje – Sap

[Sedemdeset] 70 let Kulturnega društva in Moškega pevskega zbora Šmarje – Sap: 1947–2017 / [zbral in uredil Ljubo Vilar; fotografije Brane Petrovič]. Šmarje – Sap: Kulturno društvo, 2017 ([Šmarje – Sap]: Center grafike Damjan Mišmaš). 44 str.: fot.; 21 cm.

Ovojni naslov. 800 izvodov. Izšlo v oktobru 2017.

Vsebina: Vilar, Ljubo: Uvod; Zgodovina zborovskega petja; Zgodovina gledališke dejavnosti; Zgodovina folklorne dejavnosti.

Besedila podpirata slikovno gradivo in preglednice. Knjižnica je bila dosegljiva na koncertu MPZ z naslovom Moje pesmi, ki je bil v soboto, 4. 11. 2017, v Šmarju – Sapu.

Lah, Peter: Križev pot: Svete Višarje / [besedilo Peter Lah, S.J.; foto David Krainer]. [Žabnice: Župnija sv. Egidija, 2016]. [32] str.: ilustr.; 18 x 10 cm.

Ovojni naslov. Po poslikavi cerkve na Višarjah je Tone Kralj v letu 1960 naslikal tudi postaje križevega pota na romarski poti iz Žabnic na Višarje. Tem upodobitvam in tekstu ob njih sledimo v knjižici. Izšlo v februarju 2016, v maju 2016 pa sta izšla v enakem obsegu še prevoda v nemščino (Kreuzweg: Luschariberg) in italijanščino (Via crucis: Monte Lussari).

Lee, Harper: Če ubiješ oponašalca / Harper Lee; prevedla Polona Glavan; [spremno besedo napisala Erica Johnson Debeljak; spremno besedo prevedel Andrej E. Skubic]. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. 318 str.; 19 cm.

Prevod dela: To kill a mockingbird. Izšla je še elektronska knjiga.

Prevajalka Polona Glavan je prevedla več knjig, med njimi Pojdi, postavi stražarja avtorice Harper Lee; Čistost avtorja Jonathana Franzena; Ljubzenski roman Ivane Sajko ter delo Zadnja beseda avtorja Hanifa Kureishi-ja.

Prevajalka in pisateljica Polona Glavan je po rodu iz Stične.

Les usluga (Peter Kastelic)

Srečno 2018 – Les usluga Peter Kastelic [Slikovno gradivo]: [Koledar] 2018. Grosuplje: Les usluga Peter Kastelic, [2017]. Koledar (13 f.): barvne fotografije; 32 x 20 cm.

Kreativna mizararska delavnica, katere lasnik je Grosupeljčan Peter Kastelic, tudi s koledarji obvešča potencialne stranke o sposobnostih svoje ekipe. Na fotografijah so ponazorjeni njihovi izdelki, od pohištva do darilnega programa, vse v dovršenem dizajnu.

Levstik, Fran: Martin Krpan / written by Fran Levstik; illustrated by Tone Kralj; translated by Maja Visenjak Limon and David Limon. 2nd print. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2017. 60 str.: ilustr.; 28 cm. Prevod dela: Martin Krpan. Ilustracije na spojnih listih. [Spremnna beseda] / Niko Grafenauer: str. [62–63].

Levstik, Fran: Martín Kerpán / escrito por Fran Levstik; traducción de Florencia Ferre con la colaboración de Rok Fink; ilustrado por Tone Kralj. Ciudad Autónoma de Buenos Aires: Bärenhaus, 2017. 62 str.: ilustr.; 17 cm.

Prevod dela: Martin Krpan. Ilustracije na spojnih listih. Prólogo / Boris Pahor: str. 4–5.

1.000 izvodov. Prevod v španski jezik.

Likovnik, Avgust – glej: Šteh, Matej

Lindič, Sara: V zvezde vkovane sanje / Sara Lindič; [ilustrirala Anja Lindič; jezikovni pregled in spremna beseda Mateja Zupančič]. [Grosuplje: Osnovna šola Brinje, 2016]. [Grosuplje: Osnovna šola Brinje, 2016 (Grosuplje: Partner graf, zelena tiskarna). 35 str.: ilustr.; 21 cm. 100 izvodov. Sara in vse njene zvezde / Mateja Zupančič: str. 32–34.

Knjiga je pesniška zbirka 15 let stare avtorice, devetošolke na OŠ Brinje Grosuplje. Spremno besedo je napisala njena učiteljica slovenščine Mateja Zupančič. Zbirka je izšla v maju 2016.

Ljubič, Tone: Narodopisna knjižnica / [zbral], besedilo in risbe Tone Ljubič; [razpravljalni del Mihael Glavan ... et al.]. Grosuplje: Mestna knjižnica, 2017 (Grosuplje: Partner graf). 262 str.: ilustr.; 24 cm. (Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje; 8)

Ilustracije na spojnih listih. 500 izvodov.

Vsebina: Zv. 3: Ljudske pripovedke iz Dobrépolj; Zv. 4: Ljudska umetnost v Dobrépoljah.

Razpravljalni del: Oživiljeno delo našega ljubiteljskega etnologa / Mihael Glavan, str. 199–200; Svobodoljubna zbirka folklornih pripovedi iz leta 1944 / Marija Stanonik, str. 201–205; Tone Ljubič in njegova zbirka dobrepoljskega ljudskega izročila / Monika Krojež Telban, str. 207–215; Tone Ljubič – dobrepoljski učitelj, etnolog, slikar, fotograf in zbiratelj kulturne dediščine / Ivan Grandovec, str. 217–224; Slikar Tone Žnidaršič iz Podgorice v Dobrepolju (1923–2007) / Milan Šuštar, str. 225–244; Tone Ljubič in njegova bibliografija / Drago Samec, str. 245–258.

Učitelj, etnolog in slikar Tone Ljubič (1908–1992) je deloval v Dobrepolju v letih 1930 do 1942. V zborniku sta ponatisnjeni njegovi publikaciji, ki sta izšli med vojno, dodan je pogled na njegovo delo. Knjiga je izšla 12. januarja 2018; predstavitev je bila na Vidmu v Dobrepolju 7. februarja 2018.

Lončar, Mitja: Ups, kaj pa zdaj / Mitja Lončar; [ilustracije Rafael Plut]. Grosuplje: Društvo Hermes, 2016 ([Grosuplje]: Partner graf). 145 str.: ilustr.; 22 cm. 500 izvodov. Spremna beseda / Vesna Čuber: str. 7–8. Knjigi na pot / Marta Bon: str. 9–10. O avtorju: str. 142–143.

Knjiga je bila predstavljena v podjetju Žarek v Grosupljem in v Mestni knjižnici Grosuplje v maju leta 2016. Avtor mag. Mitja Lončar je v srednji šoli v Stični predaval ekonomske predmete, sedaj pa je zaposlen v Mestni občini Ljubljana, na oddelku za šport. Je predan športnik (predsednik Kolesarskega društva Hitri polži) in knjigo namenja bralcem, ki želijo izboljšati kvaliteto življenja. Že četrto stoletje živi v Grosupljem.

Lopert Loborec, Alenka: Šmarske živalske / [avtorici besedila Alenka Lopert Loborec in Barbara Struna; avtorji ilustracij Matic Babnik, Lana Brezovar, Matic Hočevar, Mark Ilovcar, Marko Ivanovič, Karen Kitič, Mia Jerlah, Jaka Jozelj, Naja Ljubanovič, Gal Puconja ... [et al.]; avtorici grafike v črkah Lana Brezovar, Žana Škerjanc, Uroš Tomažin]. Šmarje – Sap: Osnovna šola Louisa Adamiča, PŠ Šmarje – Sap, 2017. 13 str.: ilustr.

Ovojni naslov. Avtorji navedeni v kolofonu. 100 izvodov. Prečni format 20 x 27 cm.

Album otroških upodobitev živali, ki sta ga speljali učiteljica likovnega pouka Alenka Lopert Loborec ter profesorica Barbara Struna na osnovni šoli v Šmarju – Sapu.

Lovska družina Dobrepolje (Videm)

[Sedemdeset] 70 let Lovske družine Dobrepolje: 1946–2016 / [avtorji: Tina Arzenšek, Janez Grile, Franc Horvat, Tone Koprivšek, Aleš Marolt, Jožef Miklič, Matej Strah, Bojan Zgonc]. Videm–Dobrepolje: [s. n.], 2016. 44 str.: ilustr.; 25 cm. Naslov na platnici: Naših 70 let. Videm–Dobrepolje, 28. maj 2016.

Po predgovoru starešine Bojana Zgonca sledi zapis Da ne utone v pozabo (Kronika LD Dobrepolje, 194–1962) Jožefa Mikliča; nato pa opis z loviščem in stanjem divjadi ter o Lovski koči Vodice. Obletnico so praznovali 28. maja 2016.

Lovska družina (Ivančna Gorica)

[Sedemdeset] 70 let Lovske družine Ivančna Gorica: zbornik: 1946–2016 / [napisali Dušica Erjavec, Gregor Hauptman, Tatjana Kordiš, Franjo Kozelj, Zvone Lavrič, Dane Namestnik, Silvo Oven, Jože Plankar, Jan Smrekar, Dušan Strnad, Jože Zaman, Branko Zupan; uredila Tatjana Kordiš; fotografije Zvone Lavrič]. Ivančna Gorica: Lovska družina, 2016 (Grosuplje: Partner graf). 142 str.: ilustr.; 23 cm.

Naslov na platnici: Lovska družina Ivančna Gorica 1946–2016. Izšlo v juniju 2016.

Podana je zgodovina lova v teh krajih, od železnodobnih ostalin in upodobitev na halštatskih najdbah, do druge svetovne vojne, sledi kronika lovske družine od leta 1945 ter opis lovišča. Zajeto je sedanje članstvo z dejavnostmi, opisan je lovski dom pri Goričici nad Stično. Oglasni del je podan na str. 114–142.

Lovska družina Suha krajina (Ratenca)

Sedemdesetletij lova: Lovska družina Suha krajina: 1946–2016 / [avtorji prispevkov Emil Bradač, Robert Bradač, Jaka Mirtič in Jernej Zupančič]; uredila Robert Bradač in Jernej Zupančič; fotografije arhiv LDSK. Ratenca (Kamni Vrh): Lovska družina Suha krajina, 2016. 113 str.; fotogr.; 25 cm. (350 izvodov.)

Lovska družina Suha krajina, ki ima sedež na Kamnem Vrh pri Ambrusu, je 11. junija 2016 praznovala 70 let obstoja pri svoji lovski koči na Ratenci pri Ambrusu. Tedaj so tudi predstavili zbornik. Največji del lovišča leži na območjih Ambrusa, Zagradca in Korinja. V zborniku so zanimivo podali delovanje, lovišče in prigode lovske bratovščine.

Lovska družina Taborska jama (Grosuplje)

Naših 70 let: zbornik ob 70-letnici Lovske družine Taborska jama / zbral in uredil Grega Mokorel; slikovno gradivo Franc Boštjančič, Janez Debelak, Slavko Jeršin, Grega Mokorel, Brane Momčilovič in arhiv LD. Grosuplje: Lovska družina Taborska jama, 2017. 48 str.: ilustr.; 23 cm.

Lovska družina je svojo obletnico proslavila 10. julija 2017 pri svoji koči na Kremenci pri Rožniku, ko je bil predstavljen tudi obletni zbornik, ki strnjeno podaja njihovo delovanje.

Lux in tenebris lucet: jubilejni zbornik ob 80-letnici opata dr. Antona Nadraha OCist. / [urednik Anton Štrukelj; fotografije arhiv Cistercijanske opatije Stična in L'Osservatore Romano]. Stična: Cistercijanska opatija; Ljubljana: Salve, 2017. 294 str.: fotogr.; 23 cm.

Prispevki večinoma v slovenskem, nekateri v nemškem jeziku. 400 izvodov.

Ob jubileju so stiškemu patru dr. Antonu Nadrahu posvetili poseben zbornik. Rodil se je na bližnjem Mleščevem 10. aprila 1937, prav na obletni dan 2017 pa so imeli v Stični zahvalno mašo z besedo o njemu posvečenem zborniku

Lux in tenebris lucet (Luč, ki sveti v temi). Vabljeni izpostavljeni teologi, duhovniki in druge osebnosti so zapisali vtise o njem in delu. Dodana je njegova obsežna bibliografija.

Male Lipljene – glej: Sever, Leopold

Malnar, Slavko: Zgubljeno otroštvo / Slavko Malnar; [prevedel in spremno besedo napisal Jakob Müller; fotografije arhiv Slavka Malnarja]. Grosuplje: Zavod Leo, 2017. 261 str.: ilustr.; 21 cm. (200 izvodov.)
Naslov izvirnika: Izgubljeno djetinstvo. Pričevanje in vrednote: o pisatelju in delu / Jakob Müller: str. 5–11.
Avtor Slavko Malnar (1937, Ravnice, Čabransko na Hrvaškem) v spominski prozi predstavi svoje okolje in tudi del Notranjske med vojno in po njej. Prevajalec in založnik Jakob Müller (1941) iz Grosupljega je pripravil prevod spominov in dodal sepremno besedo o avtorju in delu. Predstavitve knjige je bila 10. februarja 2018 v Babnem Polju ter 19. aprila 2018 v Mestni knjižnici Grosuplje.

Martín, Santiago: Kozlovska sodba v Višnji Gori / risba Santi; [besedilo] Josip Jurčič. 2. izdaja. Ivančna Gorica: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava; Višnja Gora: Turistično društvo, 2016 (Šmarje – Sap: Center grafike). [28] str.: ilustr.; 26 cm.
(300 izvodov.) Ilustrator Santiago Martín (1969) je Jurčičevo zgodbo Kozlovska sodba v Višnji Gori uporabil za zgodbo v stripu, pred tem je ilustriral njen španski prevod. Ponatis stripa je izšel tokrat v trdi vezavi.

Mednarodni grafični likovni center (Ljubljana): Novosti iz zbirke MGLC = MGLC collection new acquisitions: 2013–2015 / [Janez Bernik ... [et al.]; uredila, besedilo, edited, text by Breda Škrjanec; fotografija, photographs Jaka Babnik, prevod, translation Arven Šakti Kralj Szomi]. Ljubljana: Mednarodni grafični likovni center, 2016. 68 str.: ilustr.; 20 cm. Slovensko besedilo in prevod v angleščino.
Mag. Breda Škrjanec, kustosinja in muzejska svetnica v MGLC, živi v Grosupljem. Pripravila je tudi kataloga razstav slikarjev Borisa Jesiha in Karla Zelenka.

Mestna knjižnica Grosuplje, enota Ivančna Gorica: Moja knjižnica – okno v svet: Mestna knjižnica Grosuplje, Enota Ivančna Gorica / [uredniški odbor: Ksenija Medved, Petra Volkar, Roman Rozina; fotografije: Matej Macedoni, Jernej Jager, Tina Rus]. Grosuplje: Mestna knjižnica Grosuplje, 2017 (Grosuplje: Partner graf). 11 str.: ilustr.; 21 cm.
Nov natis lepo urejenega priročnika bralcem prinaša vse napotke, ki jih uporabnik potrebuje v knjižnici, od lokacij, preko hišnega reda, nasvetov s pomočjo stripa in preglednic ter podatkov o izposojevališčih. Kratek povzetek je tudi v angleščini. Knjižico prejme vsak uporabnik. Doslej je bila prevladujoča barva vodnika rjava, v letu 2017 pa je izšel prirejeni ponatis, tokrat v zeleni prevladujoči barvi.

Miklič, Jože – glej: Prostovoljno gasilsko društvo (Veliko Mlačevo)
Prostovoljno gasilsko društvo (Zagradec pri Grosupljem)

Miklič, Mirko Bogomir: Sredi krute sile nežno trajam: idejno-politična dediščina Edvarda Kocbeka in slovenski kristjani / Mirko Bogomir Miklič; [fotografije Arhiv Republike Slovenije]; spremna beseda Janez Juhant; priprava imenskega kazala Jasmina Spahalić; prevod povzetka v angleščino Janko Jemec, prevod povzetka v nemščino Wulf Peter Scherber]. Celovec: Mohorjeva, 2017. 446 str.: ilustr.; 24 cm.
(450 izvodov.) Knjigi na pot / Janko Prunk: str. 13–14. Kocbek kot veličina in neznanost človeka v revolucionarnem prijemu / Janez Juhant: str. 397–427.
Čisto konec leta 2017 je izšla prirejena doktorska disertacija Mirka Mikliča, ki jo je v letu 2016 zagovarjal na Teološki fakulteti v Ljubljani. Knjigi je dodal 11 svojih intervjujev s Kocbekovimi sodobniki. Predstavitve so bile (decembra 2017) na Svetovnem slovenskem kongresu, v januarju 2018 v dobrepoljski knjižnici, v aprilu 2018 pa še na Mohorjevi družbi v Celovcu. Avtor, dr. Mirko Bogomir Miklič (1965), je po rodu iz Dobrepolja.

Muhič, Milan: Moji zapisi članki: 1998–2016 / Milan Mihič. Ambrus: v samozaložbi, 2017 ([Šmarje – Sap]: Center Grafike). 320 str.
V živi pagini zgoraj teče podnaslov: Pravna država – moji zapisi članki. (100 izvodov.)
V knjižnicah samo en izvod, ki so ga prejeli v marcu 2018. Samozaložnik je izvide podarjal.
Avtor, ki ima v kolofonu naveden naslov: Ambrus 26A, 1303 Zagradec (ob Krki), je v knjigi zbral svoje kronološko napisane članke, ki so izhajali v časopisih: Klasje, Naš kraj in Grosupeljski odmevi ter Delo, Dnevnik, Demokracija, Reporter, Družina, Slovenska panorama, Dolenjski list, pa tudi neobjavljeni članki.

Muhič, Simon: Tehniška termodinamika / Simon Muhič in Bogdan Blagojevič. Novo mesto: Fakulteta za tehnologije in sisteme, 2016. 269 str.: tabele; 25 cm. (120 izvodov.)

Avtor, dr. Simon Muhič, je iz Stične. Ukvarja se s programsko opremo, učinkovitejšo rabo energije, zmanjšanjem stroškov ter energetskim svetovanjem. Na Fakulteti za tehnologije in sisteme v Novem mestu je predavatelj in dekan.

Müller, Jakob – glej: Malnar, Slavko

Muzej krščanstva na Slovenskem (Stična)

Sit hic museum!: 10 let Muzeja krščanstva na Slovenskem in 33 let muzejske dejavnosti v Stični / [avtorji Nataša Polajnar Freljih, Tadej Trnovšek, Irena Potočnik, Marko Okorn, Darja Srebnik; urednica Nataša Polajnar Freljih; angleški prevod Sunčan Stone; fotografija Tadej Trnovšek ... et al.]. Stična: Muzej krščanstva na Slovenskem, 2016. 128 str.: ilustr.; 30 cm. (500 izvodov.)

V katalogu so podali prve korake do ustanovitve Društva prijateljev Slovenskega verskega muzeja (1983–1991), njegovo delovanje (1991–2007), nato Slovenski verski muzej (2001–2006) ter sedanji Muzej krščanstva na Slovenskem od leta 2006. Prav tako so opisani direktorji, od Matjaža Puca do sedanje mag. Nataše Polajnar Freljih, in ostali zaposleni. Pregledno so predstavljene zbirke in njihovi sklopi, vse gostujoče in stalne razstave, na koncu pa še seznam objav o njihovem delu ter objave zaposlenih. Razstava je bila odprta do 19. 11. 2016.

V Muzeju krščanstva v Stični so imeli v teh dveh letih več razstav, ki jih spremljajo katalogi. Takšna je bila razstava: Sestra Hermina (Justina) Pacek: prva fotografinja med sestrami usmiljenkami; pa razstavi in kataloga Marka Freljha: Odmevi Afrike in Baba wa Bambuti: obiski mistijonarja in antropologa Paula Schebeste na Slovenskem leta 1933 in njegova afriška zbirka v Slovenskem etnografskem muzeju.

Nadrah, Anton: Fatima: Christus wird durch Maria triumphieren / Anton Nadrah; [deutsche Übersetzung Dorothea Hladnik]. Heiligenkreuz: Be&Be, 2017. 79 str.: ilustr.; 20 cm.

Prevod dela: Kristus bo zmagal po Mariji, 2015. Avtor, teolog dr. Anton Nadrah (1937), menih stiškega samostana, je v teh dveh letih izdal še naslednje knjige: Molite, veliko molite; Sveta Evharistija; Za vstalim Gospodom ter Živeti resnico in klic Fatime.

Nadrah, Anton – glej še: Lux in tenebris lucet

Nadrah, Lojze: Mož v kolibi: III. del. Ljubljana: samozal. L. Nadrah, 2017 [Grosuplje, Partner graf]. 67 str.; 20 cm. (50 izvodov.)

[O knjigi] / Tine Hribar, str. 66–67.

Tretji del obiskovanj moža v kolibi na Planini vsebuje 12 poglavij, od sedemindvajsetega do končnega enainštidesetega obiska. Gre za razmišljanja o smislu bivanja; loteva se filozofskih tem in življenjskih resnic. Prvi del je izšel leta 2001, drugi pa 2013. Avtor izvira iz okolice Ivančne Gorice.

Občina Grosuplje [Slikovno gradivo]: Koledar 2017 / [Fotografije: Uroš Perme, Brane Petrovič, Jana Roštan, Marjan Trobec]. Grosuplje: Občina, november 2016 (Grosuplje : Partner graf). Koledar (13 f.): barvne fotografije; 50 x 30 cm.

Koledar izide v decembru za naslednje leto, s fotografijami ob različnih prireditvah. Koledar za leto 2018 (2017) prinaša fotografije novih oz. prenovljenih objektov v mandatih župana Verliča.

Občina Grosuplje Dolgoročni občinski strateški načrt: 2015–2020 / [delovna skupina za pripravo dokumenta: Peter Verlič, župan; Dušan Hočevnar, direktor občinske uprave; vodje občinskih uradov Aleksander Skubic, Jelka Kogovšek, Henrik Premru, Miha Simonič; E-zavod - Ptuj]. Grosuplje: Občina, 2016. 86 str.; ilustr.; 30 cm. *Ovojni naslov. Izšlo v aprilu 2016. Knjige ni v slovenskih knjižnicah, dostopna je le elektronska knjiga.*

Občina Ivančna Gorica

Setveni koledar 2018 [Slikovno gradivo]: domovina kranjske čebele / [Miha Kastelic – izbor besedil Dragica Šteh; fotografije p. Branko Petauer, Gašper Stopar; oblikovanje RKKO]. Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače, december 2017 (Šentvid pri Stični: Samastur). Koledar [25] str.: barvne ilustracije; 21 x 30 cm. (350 izvodov.)

Fotografije prikazujejo medovite rastline, čebelnjake, panjske končnice in čebelarje: tematika izhaja iz čebelarstva tradicije čebelarstva družine Rot(h)schütz (Rožič) z gradu Podsmreka pri Višnji Gori in prepoznavnosti kranjske čebele.

Osnovna šola Brinje (Grosuplje). Podružnična osnovna šola (Polica)

Nova šola na Polici / [urednica Marija Podvršič; fotografije arhiv Podružnične osnovne šole Polica]. Grosuplje: Osnovna šola Brinje, 2017 ([Grosuplje]: Partner graf). 72 str.: ilustr.; 25 cm. (400 izvodov.)

Zbornik je izšel 1. septembra 2017 ob otvoritvi nove stavbe podružnične šole na Polici. Prinaša kronologijo šolstva na Polici, opis dejavnosti do izgradnje in otvoritve ter spomine nekdanjih učencev na šolo ter staršev in zaposlenih. Dodane so ilustracije učencev šole.

Pance, Svetozar: Čemaž: 106 odličnih kuharskih receptov. Grosuplje: Grafis Trade, 2017 (Grosuplje: Grafis Trade). 130 str.: ilustr.; 22 cm. (500 izvodov.)

Lasnik založb Grafis trade in Padre Svetozar Pance s Spodnjega Blata pri Grosupljem pripravlja tudi kulinarčne priložnosti. Tokrat so izpod njegovih rok izšle: Gobe drugače: nekaj napolil za iskanje, nabiranje in pripravo gob ter drugi del Sladic iz sezonskega sadja. V njegovi založbi je Tanja Pance izdala še Enolončnice (2017).

Pavkič Špiranec, Katica: Koraci po livadi života / Katica Pavkič Špiranec; [ilustracije Antun Abramović, Mato Pejič]. Ljubljana: Pan Trade, 2017. 100 str.: ilustr.; 24 cm. (300 izvodov.)

Avtorica je pesnica in pisateljica Katica Špiranec (1948, Posavski Podgajci pri Vukovarju, poročena Pavkič), je upokojena profesorica pedagogike. Od leta 1998 živi v Grosupljem in je aktivna v hrvaškem društvu v Ljubljani. Po pesniški zbirki Široka duša slavonska (2015) je v maju 2017 izdala zbirko proze Koraci po livadi života.

Pelikan, Egon: Tone Kralj in prostor meje / Egon Pelikan; [fotografije Matjaž Prešeren; zemljevid cerkvenih poslikav Geodetska družba]. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2016. 240 str.: ilustr.; 30 cm. (2.000 izvodov.)

O avtorju na zadnjem zavihku ovitka. Izšlo 28. 10. 2016. Slikar Tone Kralj je s svojimi poslikavami primorskih cerkva opravil sistematično »pokritje« etnično izpostavljenega obmejnega prostora od Svetih Višarij do Jadranskega morja, kar je fenomen »slovenske nacionalne markacije prostora« v času med svetovnima vojnama in celo med drugo svetovno vojno, ko so primorski Slovenci ječali pod fašizmom in mu v svetu ni primerjave. Knjiga osvetljuje zgodovinsko ozadje nastanka cerkvenih poslikav in v slikovnem delu predstavlja konkretne politične motive v posameznih freskah. S svojim delom se je Kralj lotil originalne oblike protifašističnega odpora. Knjigo so tudi oblikovno opredelili kot »Slovensko knjigo leta 2016.« Umetnik Tone Kralj (1900–1975), slikar in kipar; se rodil v Zagorici v Dobrepolju.

Perme, Anica: Kako je mogoče / Anica Perme; [fotografije arhiv Anice Perme]. Sevnica: samozal., 2017 (Sevnica: M. Klenovšek). 278 str.: ilustr.; 23 cm. (200 izvodov.)

Avtorica Anica Perme (1930) je skozi zgodbe podala svoje življenje. Živi v Sevnici, del otroštva in mladost pa je preživela v Grosupljem, saj je njena mati bila Galetova; stric ji je bil režiser Jože Gale, teta pa pesnica in učiteljica Ana Gale. V precejšnjem delu pripovedi se posveti tudi opisu kraja Grosuplje ter dedu Galetu. Knjiga je izšla v decembru 2017, predstavitev pa je bila 30. januarja 2018 v Mestni knjižnici Grosuplje.

Perme, Marjetka: Ljubezen in medosebni odnosi. Višnja Gora: samozaložba, 2016. 103 str.; 15 cm. (Zbirka Šepet življenja; 2). (700 izvodov.)

Avtorica Marjetka Perme iz Kriške vasi nad Višnjo Goro je ustanoviteljica Akademije za osebno odličnost, trenerka nevrolingvističnega programiranja ter avtorica izobraževalnega programa za prodajalce. V samozaložbi je izdala tudi drugi natis priložnika Sreča in notranji mir.

Perše, Brigita: Župnije v dekaniji Grosuplje: občestva na poti načrtovanja Pridite in pogledjte. Ljubljana: Angla, 2016 (Grosuplje: Partner graf). 157 str.: ilustr., zvd.; 30 cm. (Raziskave Religioznost in modernost; zv. 4). (65 izvodov.)

Spremna beseda / Franc Šuštar: str. 5. O avtorici: str. 153.

V začetku marca 2016 so knjigo predstavili na dekanijski konferenci na Kopanju. Izdala jo je Pastoralna služba Nadškofije Ljubljana. Knjiga prinaša podatke o verski praksi v dekaniji Grosuplje, podani so trendi po posameznih župnijah v pol stoletja od leta 1965 dalje. Našteta so tudi naselja, ki spadajo v posamezno župnijo; fotografije prikazujejo utrip življenja občestev. Tretji del zajema komentar o pojavih ter prinaša tudi tuje izkušnje pri delovanju v župniji v modernem času.

Petauer, Branko: Puščavska vrtnica. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2017. 260 str.; 21 cm. (Slovenske večernice / Celjska Mohorjeva družba; 167)

2.400 izvodov. O avtorju na zadnjem zavihku ovitka.

Avtor Branko Petauer (1961, Šmarje pri Jelšah) je pater cistercijan v samostanu v Stični in mojster fotograf. Zgodba prvega avtorjevega zgodovinskega romana se dogaja v tretjem stoletju na ozemlju današnje Sirije s kraljico Zenobijo iz Palmire. Avtor je Sirijo obiskal leta 2009. V letu 2016 je v domačem samostanu izdal še berilo Slovenski pričevalci vere.

[Petindvajset] 25 let po vojni za samostojno Slovenijo: zbornik spominov na osamosvojitveno vojno 1991 na območju sedanjih občin Dobrepolje, Grosuplje[!] in Ivančna Gorica in pregled aktivnosti OZ VVS Grosuplje v obdobju 2006–2016 / [glavni urednik Franci Zorko]. Grosuplje: Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo, 2016 (Grosuplje: Partner Graf). 91 str.: ilustr.; 23 cm. (500 izvodov.)

Udeleženci so opisali nekaj spominov na takratna dejanja, podali pa tudi oblike sedanjih druženj. Predstavitev zbornika je bila v Mestni knjižnici Grosuplje 6. oktobra 2016.

Peunik Okorn Petra – glej: Emil Rotschütz

Podržaj, Tina – glej: Robinson, Ken

Polica – glej: Osnovna šola Brinje (Grosuplje). Podružnična osnovna šola (Polica)

Polževo – glej: Turistično društvo Polževo

Ponikvar, Urška: Najin dnevnik: vodnik za pare v spoznavanju. Grosuplje: samozaložba, 2017. 132 str.: ilustr.; 21 cm. (200 izvodov.)

O avtorici na str. 128–129.

Avtorica Urška Ponikvar (1981, Male Lipljene) je pedagoginja in svetovalka na področju zakonske in družinske terapije. Izdala je priročnik s področja primerjalne psihologije.

Potokar, Marjan – glej: Šteh, Matej

Pravljlična preobleka drevesa: nadaljevanje mozaičnega projekta občanov Občine Ivančna Gorica »Življenje našega drevesa« ob knjižnih praznikih v aprilu 2017 / vodja projekta Jelka Rojec, [avtorji: Dušan Strnad, Jelka Rojec, Maja Lampret, Ksenija Medved; fotografije Jelka in Jože Rojec]. Ivančna Gorica: ZKD, april 2017. Zloženska, [6] str., 21 x 21 cm, ilustr.

Tokrat so skvačkali kvadrate velikosti 30 x 30 cm, ob seznamu sodelujočih, saj so drevesa pred ivanško knjižnico v aprilu 2017 odeli v te stvaritve.

Prostovoljno gasilsko društvo (Krka)

[Sto dvajset] 120 let Prostovoljnega gasilskega društva Krka: Bogu na čast, bližnjemu v pomoč!: zbornik ob 120-letnici Prostovoljnega gasilskega društva Krka / [glavni urednik Miro Svetin]. Krka: Prostovoljno gasilsko društvo, 2016 (Grosuplje, Partner graf). 200 str.: ilustr.; 30 cm. (500 izvodov je izšlo v maju 2016.)

Na Krki so 2. julija 2016 imeli slovesnost ob obletnici društva, prevzemu novega vozila in predstavitvi zbornika. Podali so bogato zgodovino društva, saj imajo ohranjene vse kronike 120 let dolge zgodovine društva, tudi svoj prvi prapor. Pregledom so dodani spomini ob posameznih požarih, ki izražajo tragiko pogorelcev. Zbornik zaključuje podoba sedanjega društva in njihovega podmladka, vse je podprto z obilico slikovnega gradiva.

Prostovoljno gasilsko društvo (Stična)

Devetdeset let pozneje: kronika ob 90-letnici Prostovoljnega gasilskega društva Stična / [uredniški odbor: Neža Strmole, Rok Oven, Gregor Arko, Jure Strmole, Janez Kastelic st.; sodelovali: Gregor Ficko, Urška Gnidovec, Nataša Jenko, Marija Kovačič, Suzana Kuplenk, Mira Ljolič, Judita Ljubič Strmole, Rudi Meglič, Jože Mestnik, Blaž Mohorčič, Dejan Strmole]; fotografije arhiv PGD Stična.]. Stična: Prostovoljno gasilsko društvo, 2016 (Grosuplje: Partner graf). 240 str., ilustr.; 24 cm. (700 izvodov.)

V Stični so 10. septembra 2016 proslavili 90-letnico PGD Stična. Ob paradi in veselici so izdali še jubilejni zbornik, kjer so pozdravne besede napisali tudi gostje iz pobratenih društev iz Zbur, istrskih Buj ter iz Hirschaida iz Nemčije. Predstavljena je zgodovina društva ter pestra dejavnost društva s sekcijami, opremo in članstvom.

Prostovoljno gasilsko društvo (Šentvid pri Stični)

[Sto trideset] 130 let Prostovoljnega gasilskega društva Šentvid pri Stični / [uredniški odbor Jože Anžlovar, Bojan Rus, Klemen Novak]. Šentvid: Prostovoljno gasilsko društvo, maj 2015. 75 str. [+ oglasni del]: ilustr.; 23 cm. (750 izvodov.)

Vsebina: Iz zgodovine našega kraja / Dragica Šteh; Začetek prostovoljne požarne branbe Šentvidske (1884, posnetek in prepis).

Predstavili so krajevno skupnost, osnovno šolo, Center za zdravljenje otrok, turistično društvo, Avto-moto društvo, zgodovino gasilskega društva in kronologijo, sledi seznam vodstva skozi čas ter članstvo in na kratko še bližnje PGD Dob, Hrastov Dol in Sobrače. Potrudili so se še s posnetki starih objav iz časopisa Gasilec.

Prostovoljno gasilsko društvo (Veliko Mlačevo)

Velikomlačevci napadamo rdečega petelina 80 let: zbornik Prostovoljnega gasilskega društva Veliko Mlačevo: 1937–2017 / [avtor in urednik Jože Miklič]. Veliko Mlačevo: Prostovoljno gasilsko društvo [Grosuplje, Partner graf], 2017. 224 str. ilustr.; 30 cm.

V juniju 2017 je izšlo 200 izvodov.

Urednikov uvod uvede tematiko s pogledom na požar v Zagradcu v letu 1919, ko je zgorelo 27 hiš in 58 gospodarskih poslopij. Zbornik bogati gradivo od ustanovitve in s seznamami članstva, dopolnjuje ga množica fotografij, pa zemljevidi in arhivsko gradivo ter ponatisi člankov iz lokalnega časopisja. V poglavju o kulturi so zajeti podatki o šolstvu, predstavah, ki so jih igrali po vojni. Dodana je še krajevna zgodovina - o gradišču na Boštanju in o gradu, cerkvi sv. Martina, o vasi Veliko Mlačevo ter nekdanji Boštanjski vasi. Izvemo še, da je med letoma 1981 in 1984 izhajal celo časopis Glas Krajevne skupnosti Mlačevo.

Prostovoljno gasilsko društvo (Zagradec pri Grosupljem)

[Sedemdeset] 70 let Prostovoljnega gasilskega društva Zagradec pri Grosupljem: 1946–2016 / [avtor in urednik Jože Miklič]. Zagradec pri Grosupljem: Prostovoljno gasilsko društvo, 2016 ([Grosuplje]: Partner graf). 176 str.: ilustr.; 31 cm. (200 izvodov.)

Prireditev ob slovesnosti društva so pripravili 7. maja 2016, najprej v boštanjski cerkvi, potem pa pri svojem domu v Zagradcu. Avtor Jože Miklič je v zborniku zbral vse dosegljive podatke o gasilstvu s kronologijo, tudi z vsemi tehničnimi podatki. Dodana je krajevna zgodovina ter opis Radenskega polja, mnogo je slikovnega gradiva.

Rakar, Kristjan: Za vsako ceno / [[napisal] in ilustriral] Kristjan Rakar. Grosuplje: OŠ Louisa Adamiča, 2016. 208 str.: ilustr.; 21 cm. (50 izvodov.)

Roman grosupeljskega osnovnošolca govori o henkepiranem tekaču. Roman je izšel v septembru 2016.

Ratenca (Kamni Vrh) – glej: Lovska družina Suha krajina (Ratenca)

Robinson, Ken: V elementu: ko odkriješ svojo strast, se vse spremeni / Ken Robinson in Lou Aronica; [prevod Tobija Siter]. Ljubljana: Lectour, 2016. 287 str.; 20 cm.

Prevod dela: The element: how finding your passion changes everything. 2.000 izvodov. O avtorjih na zadnjem zavihku ovitka.

Prevajalec Tobija Siter je Grosupeljčan. Jezikovni pregled je opravila Tina Podržaj s Perovega, ki je tudi prevajalka. Predstavitve je bila tudi v grosupeljski knjižnici 1. junija 2017.

Rotschütz – glej: Emil Rotschütz iz gradu Podsmreka pri Višnji Gori

Saint-Exupéry, Antoine de: Mali princ / Antoine de Saint-Exupéry; s pisateljevimi risbami; [prevedel Goran Gluvič; spremno besedilo Kaja Jošt]. Ljubljana: Karantanija, 2016. 113 str.: ilustr.; 17 cm. (1.000 izvodov.)

Prevod dela: Le petit prince. Modrosti Malega princa / urednica: str. 112–113.

Prevod Malega princa je Goran Gluvič prvič objavil leta 2004. Pisatelj in dramatik Goran Gluvič živi v Grosupljem.

Samec, Marija: Razglednice z zgodbami: občina Grosuplje / Marija Samec; [sodobni posnetki krajev Brane Petrovič]. Grosuplje: Mestna knjižnica, 2016 (Grosuplje: Partner graf). 192 str.: ilustr.; 33 cm. (Knjižna zbirka Domoznanska zbirka občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje; 7). (400 izvodov.)

Ob kulturnem prazniku je 7. februarja 2017 bila v Mestni knjižnici Grosuplje predstavljena knjiga starih razglednic občine Grosuplje, ki jo je pripravila Marija Samec z naslovom Razglednice z zgodbami. V knjigi je objavljenih 100 razglednic, od teh 43 z zgodbami, ostale so dodane kot ilustrativno gradivo zaradi sporočil, naslovnikov

ali pošiljatelj. V uvodu je podana še predstavitev občine, zgodovina grosupeljskih razglednic, fotografov in založnikov.

Avtorica knjige, slavistka in bibliotekarka Marija Samec (1953), živi v Grosupljem.

Senčar, Majda: Odsev: zgodbe, otroške domisljice / Majda Senčar; [avtorica spremnega besedila Larisa Daugul]. Ivančna Gorica: JSKD RS OI; Grosuplje: [samozal.] M. Senčar, 2017 (Grosuplje: Zelena tiskarna Partnergraf). 54 str.: ilustr.; 28 str. (133 izvodov.)

Na ovitku tudi: Babica in otroci. Majdi in njenim / Larisa Daugul: str. 7–8.

Avtorica Majda Senčar (1936) je v sodelovanju z JSKD OI Ivančna Gorica založila svojo drugo knjigo z naslovom Odsev. V njej so zbrane črtice skupaj z raznolikimi otroškimi deli. Predstavitev knjige je bila na svetovni dan knjige (21. 4. 2017) v Mestni knjižnici Grosuplje. Avtorica živi v Grosupljem.

Sever, Franc: Brnik, letališče ali lovišče / Franc Sever - Franta; [spremni besedili Božo Repe, Ljubica Jelusič]. Maribor: Pivec, 2016. 446 str.: ilustr.; 25 cm. (1.000 izvodov.)

Naslov v CIP-u: Brnik – letališče ali letovišče [!]. Predgovor / Božo Repe: str. 7–9. Franc Sever - Franta kot ustvarjalec slovenskega civilnega letalstva / Ljubica Jelusič: str. 11–13. Beseda o avtorju in spremna beseda Staneta Kocutarja na zavihkih ščitnega ovitka.

Po prvi knjigi spominov Trenutki odločitev (2014), ki obsega obdobje od otroštva do njegovega odhoda iz JLA (1964), tokratna knjiga prikazuje čas njegovega vodenja Letališča Brnik in letalske družbe Inex-Adrie ter njegov odstop, pa tudi čas upokojitve. Knjiga je bila predstavljena 21. marca 2016 v Avditoriju generala Maistra mariborske Kadetnice.

Avtor Franc Sever - Franta (1923) je bil partizan, poveljnik preboja na Menini planini spomladi 1945 ter oficir vojnega letalstva JLA. Po rodu je iz Št. Jurija pri Grosupljem.

Sever, Leopold: Male Lipljene: vas, ki je ravno prav. Male Lipljene: samozal. L. Sever, 2017. 172 str. ilustr.; 30 cm. (200 izvodov.)

Domačin in upokojeni učitelj Leopold Sever je v publikaciji zajel zgodovino vasi od naselitve, tudi iskanje lokacije gradišča na mestu sedanje vasi. Podaja načine preživetja, vodnjake, ledinska imena, življenje in povezovanje Lipencev znotraj vasi in navzven. Zajeta je vsaka hiša z domačim imeni in člani družin. Bogatemu slikovnemu gradivu so dodane še preglednice. Predstavitev je bila na domači lokaciji v vasi Male Lipljene 20. maja 2017. Prireditve se je udeležila večina vaščanov; povabljeni so bili še iz sosednjih vasi v fari.

Siter, Tobija – glej: Robinson, Ken

Skriti zakladi Krke / [tekst Turistično društvo Krka; fotografije: Leopold Bregar, Nataša Lukman, Slavko Pajntar-Pinki, Anita Zupančič]. Krka: Turistično društvo; Ivančna Gorica: OTZ, 2016 (Grosuplje: Partner graf). Zgibanka ([12] str.): ilustr.; 22 x 10 cm.

Predstavljeni so Krška jama z živimi bitji, lehnjak, jama in potok Poltarica, cerkev v vasi Krka, čebelarstvo in vodnjak v vasi Gabrovčec.

Skubic, Valentin: Spomini v anekdotah / Valentin Skubic; [fotografije iz avtorjevega arhiva]. Ljubljana: samozal., 2015. 130 str.: fotogr.; 21 cm. (50 izvodov.)

Domačin iz Višnje Gore v knjigi spominov strne nekaj drobnih spominov in doživetij, ki jih je objavil v lokalnih glasilih iz rodnih krajev, kot sta Višnjan in Klasje, nekatere zgodbe s poklicnega področja pa v strokovnem glasilu Veterinarske novice. Razvrsti jih v sklope iz rodnega kraja, kjer podaja anekdote o ljudeh, ki se jih spominja iz mladosti in otroštva, pa iz dijaških in študentskih let, tudi iz Stične, več jih je s strokovnega veterinarskega področja; večinoma jim dodaja humorno noto, tudi zapise v dialektu.

Prof. dr. Valentin Skubic (1932), veterinarski strokovnjak, farmakolog, redni prof. in predavatelj na Veterinarski fakulteti, je bil rojen v Zgornji Dragi pri Višnji Gori.

Stična – glej: Čebelarstvo društvo

Festival Stična
Grahek, Lucija
Muzej krščanstva na Slovenskem
Prostovoljno gasilsko društvo
Šivec, Stanislav: Dom ni hiša
Trnovšek, Tadej: Stiški urbarji iz 16. stoletja
Vrenčur, Milena: V navzkrižnem ognju

Struna, Barbara – glej: Lopert Loborec, Alenka

Šašek, Patricija: Krošnje nebes / Patricija Šašek; [spremna beseda Manica Janežič Ambrožič, Alenka Jovanovski]. Grosuplje: samozaložba, 2017. 84 str., ilustr.; 22 cm. (300 izvodov.)

O avtorici: str. 80. Poezija Patricije Šašek je polnokrvno ženska / Manica J. Ambrožič: str. 81. V vrtincu razmerja med besedo in resnico / Alenka Jovanovski: str. 82–83.

Avtorica Patricija Šašek (1973) z družino živi na Perovem pri Grosupljem. Ukvarja se s političnimi kampanjami ter kriznim komuniciranjem. Knjiga je njen pesniški prvenec. Predstavitve knjige je bila dan po njenem rojstnem dnevu (13. 11. 2017) v Mestni knjižnici Grosuplje.

Šentvid pri Stični – glej: Prostovoljno gasilsko društvo (Šentvid pri Stični)

Šentviško tisočletje
Šola, blagor za mladež in narod
Življenje našega drevesa

Šentviško tisočletje: 1000 let Župnije Šentvid pri Stični: znanstvena monografija / [glavna urednika Dušan Štepec, Matej Šteh; fotografije Gašper Stopar in Tadej Strah; prevod Alkemist]. Šentvid pri Stični: Župnijski urad, 2017 ([Ivančna Gorica]: Alfagraf). 408 str.: ilustr., zvd.; 31 cm. (1.000 izvodov.)

Župnija v Šentvidu pri Stični je bila prvič v pisnih virih omenjena že leta 1016. V zborniku je strokovno obdelana zgodovina kraja, cerkve in družbe od začetkov do sodobnosti, saj so med ostalimi soavtorji sodelovali tudi dr. Matjaž Ambrožič, dr. Metod Benedik, dr. Boris Golec, dr. Janez Höfler, dr. Mija Oter Gorenčič, mag. Blaž Otrin, dr. Julijana Visočnik itd. Praznovanje obletnice so začeli 9. 9. 2017 s predstavitvijo monografije in otvoritvijo razstave, osrednje praznovanje pa je bilo v nedeljo, 10. 9. 2017, z mašo, ki jo je vodil kardinal dr. Franc Rode.

Šifrar, Urban: ZvezdOgledi / Urban Šifrar; [ilustracije Zala Katarinčič]. Grosuplje: Osnovna šola Louisa Adamiča, 2017. 44 str.: ilustr.; 21 cm. Prečni format, 14 x 21 cm. (60 izvodov.)

Pesniška zbirka osnovnošolca, mentorica je bila učiteljica Betka Jamnik. Knjiga nima kazala.

Pesmi so različne, tudi soneti, eno sestavlja 14 4-vrstičnic (alpska poskočnica), pa haiku.

Osnovnošolec iz Grosupljega Urban Šifrar je dve leti prej prav tako pod mentorstvom Betke Jamnik izdal knjigo proze, tokrat pa pesniško zbirko. Oba, avtor Urban Šifrar in ilustratorica Zala Katarinčič, sta tudi gojenca Glasbene šole Grosuplje. Zala Katarinčič je že dijakinja 1. letnika Gimnazije Poljane in Konzervatorija za glasbo in balet Ljubljana, pa tudi članica Streškega društva Grosuplje.

Škrjanec, Breda – glej: Mednarodni grafični likovni center

Šmarje – Sap – glej: Kulturno društvo

Šola, blagor za mladež in narod: zbornik ob 232-letnici šolstva v Šentvidu pri Stični in 50-letnici obstoječe šolske zgradbe / [uredili Polona Kastelic in Nejka Omahen Šikonja; pri vsebini zbornika so sodelovali Slavka Adamlje, Mojca Bohinec, Izidor Gabrijel, Dragica Gračner, Polona Habič Rus, Lea Kastelic, Mojca Kravcar, Polonca Lampret, Mateja Lesjak, Anton Linec, Irena Novak, Tina Orač Gornik, Marta Orel, Karla Oven, Janez Peterlin, Darja Roje, Jelka Rojec, Edita Strmole Ropič, Katja Šuštar, Liljana Turk, Anica Volkar]. Šentvid pri Stični: Osnovna šola Ferda Vesela, 2016 ([Ivančna Gorica]: Alfagraf). 205 str.: ilustr.; 31 cm. (1.000 izvodov.) *Izšlo ob slovesnosti 21. oktobra 2016. Dodano je lepo knjižno znamenje.*

Zbornik prinaša bogato zgodovino šolstva v kraju, ki poteka že od leta 1784. Dodana sta geografski in zgodovinski oris kraja, tudi o Taboru slovenskih pevskih zborov, slede pa še seznam velikih mož šentviškega šolskega okoliša, znani vodje šole, pa pogovor s prejšnjim (Jernejem Lampretom) in sedanjim ravnateljem Janezom Peterlinom.

Zbornik zaključuje spomini domačinov in zaposlenih ter prispevki učencev. Slikovno gradivo so pridobili od posameznikov, šolskega arhiva ter zbirateljev, to sta predvsem Jože Burnar z Žvajdrge v Šentvidu ter Marjan Potokar iz Višnje Gore.

Šteh, Dragica: Stezica je ugajena: veseloigra o časih, ki so morda za vedno minili / Dragica Šteh in Julijana Novak; ilustracije Tina Kokej. Šentvid pri Stični: samozaložba D. Šteh, 2017. 71 str.: ilustr.; 21 cm. *Avtorica Dragica Šteh je napisala dramsko delo o življenju in veri naših prednikov v preteklosti. Delo so večkrat odigrali pod njenim vodstvom konec leta 2017. Dragica Šteh je kulturna ustvarjalka in profesorica matematike na Srednji šoli in Ivančni Gorici.*

Šteh, Matej: Avgust Likovnik: življenje in delo / Matej Šteh, Marjan Potokar; [soavtorji Dušan Strnad, Jernej Lampret, Pavel Groznik, Jože Kozinc, Rajko Šugman]. Ivančna Gorica: Občina, 2016. 56 str.: ilustr.; 23 cm. (400 izvodov.)

Spremna beseda / Marjan Potokar, Matej Šteh, str. 3.

Avgust Likovnik je bil rojen leta 1926 v Zidanem Mostu in od mladosti je bil navdušen športnik, predvsem kegljač, saj je bil tudi svetovni prvak, nato pa predsednik Kegljaške zveze Jugoslavije do leta 1991, Kegljaške zveze Slovenije pa od 1982 do 2001. Po upokojitvi je živel na Krki, kjer se je ukvarjal s turizmom in je zaslužen za več tradicionalnih prireditelj. V občini Ivančna Gorica je postal častni občan in častni krajan Krke. Njegove dejavnosti so zbrano predstavljene v tej lični knjižici. Ob 10-letnici smrti, 29. maja 2016, so izdali to knjigo in pred šolo na Krki odkrili njegov doprni kip. Kip je delo akademskega kiparja Borisa Prokofjeva.

Štepic, Lilijana: ABC nemške slovnice 1: priročnik za srednješolce in odrasle: [preprosta razlaga slovnicih struktur v slovenskem jeziku, utemeljena s številnimi primeri, veliko število vaj po težavnostnih stopnjah z rešitvami in testi, za samostojno učenje slovnice, za začetnike in tiste s srednjim nivojem znanja]. 3. natis. Zgornja Draga: Korekt plus, 2016. 269 str.: ilustr.; 30 cm. (1.000 izvodov.)

Avtorica in založnica Lilijana Štepic živi v Zgornji Dragi pri Ivančni Gorici. V letu 2017 je izšel še ponatis učbenika: Angleščina po slovensko: priročnik za osnovnošolce v 4., 5. in 6. razredu.

Štrubelj, Zvone: S papežem Frančiškom zazrti v obličje božjega usmiljenja: 12 svetopisemskih obrazov usmiljenja / [Zvone Štrubelj]. [Ljubljana]: Družina, 2016. 29 str.: ilustr.; 22 cm. Ovojni naslov. Avtor naveden v kolofonu. Priloga Družini, 2016, št. 7 (14.2.). 32.000 izv.

Na zadnji strani platnic je avtorjev dopis, zakaj je napisal besedilo knjižice in njegov portret.

Avtor, teolog in župnik dr. Zvone Štrubelj (1955), je iz Zdenke vasi v Dobropolju. Je vodja slovenske katoliške misije v Bruslju.

Tabor nad Cerovim: Turistično društvo Tabor – Št. Jurij. Št. Jurij pri Grosupljem (Mala vas pri Grosupljem): Turistično društvo Tabor, [2017]. Zloženka, [6] str.: ilustr.; 21 x 10 cm.

Zloženka je izšla v spomladi 2017. Na kratko so predstavljeni z besedilom in fotografijo cerkev sv. Nikolaja, Tabor z obzidjem ter Puščava sv. Antona.

Tomažin, Andrej: Črvi / Andrej Tomažin; [spremna beseda Marko Bauer]. Maribor: Litera, 2016. 184 str.; 20 cm. (Knjižna zbirka Piramida). (400 izvodov.)

Romanbot / Marko Bauer: str. 175–184.

Avtor Andrej Tomažin (1988), Grosupeljščan, je končal študij primerjalne književnosti in slovenistike; piše prozo in poezijo; objavlja v revijah Dialogi, Mentor, Apokalipsa in Literatura. Prozni prvenec Stomarjevi koraki je izšel 2014. Drugi roman, Črvi, vstopa v neotipljivi svet naslovnih junakov, ki se gradijo in razgrajujejo. Izšlo v začetku leta 2017.

Trnovšek, Tadej: Stiški urbarji iz 16. stoletja / [[besedilo], fotografija, oblikovanje] Tadej Trnovšek; [angleški prevod Sunčan Stone]. Stična: Muzej krščanstva na Slovenskem, 2017. 530 str.: ilustr.; 23 cm. (300 izvodov.)

Knjiga in uvodnem delu govori o posesti in urbarjih Cistercijskega samostana Stična - predvsem v 16. stoletju, nato pa razlaga terminologijo iz urbarjev, od merskih enot, dajatev samostanu, tlaki, poklicih, pa o štirih urbarjih in njihovem prevodu po lokacijah, segajočih od Postojne do Trebnjega. Na razstavi smo dobili vpogled še v posamezne dajatve, orodje, mernike ter ohranjene originale urbarjev in listine. Predstavitev je bila - od odprtju razstave v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični - 7. 12. 2017. Razstavo sta odprla arhivarka in soavtorica razstave dr. Lilijana Žnidaršič Golec in avtor Tadej Trnovšek, sicer zaposlen v Muzeju krščanstva v Stični.

Turistična karta Občine Ivančna Gorica [Kartografsko gradivo] = Tourist map of the Municipality of Ivančna Gorica = Touristische Karte der Gemeinde Ivančna Gorica / izdelala Geodetska družba Ljubljana; besedilo Matej Šteh, Franci Grlica, Miha Genorio; prevodi Alkemist; fotografija arhiv Občine Ivančna Gorica, fototeka Zavoda Prijetno domače. Ponatis. 1:40.000. Ivančna Gorica: Občina, Zavod Prijetno domače, 2017. 1 zemljevid: barve; 47 x 62 cm na listu 80 x 64 cm, zložen na 22 x 11 cm. (10.000 izvodov.)

Ob strani: seznam turističnih ponudnikov v občini. Na hrbtni strani besedilo v slovenščini, angleščini in nemščini o občini in krajih. Dodan je načrt Ivančne Gorice s seznamom ulic. Označenih je še 13 pešpoti in dve kolesarski poti. Zemljevid je izšel že v letih 2006 in 2016.

Turistično društvo Krka – Skupina Pridne krške roke / [besedilo Danica Petrič; fotografije Pinki in Marjan]. Krka (Ivančna Gorica): Turistično društvo, 2016. Zloženska ([6] str.): ilustr.; 21 cm.

Izšlo v decembru 2016. Skupina Pridne krške roke predstavlja delavnice z izdelovanjem cvetja iz papirja, kvačkanja ter izdelki iz siporeksa.

Turistično društvo Polževo: 30 let: 1986–2016 / [besedilo Anita Šefer, Amalija Šušteršič; fotografije Tomaž Pirc, Lija Šušteršič]. Polževo (Kriška vas): Turistično društvo; Ivančna Gorica: OTZ, 2016 (Šmarje –Sap: Tiskarna Mišmaš). Zloženska ([8] str.): ilustr.; 21 cm

Izšlo v marcu 2016. O zgodovini, sedanjosti in dejavnostih društva.

Turnšek, Metod: Božja pot za sina in druge kratke zgodbe. Ljubljana: Družina, 2016. 328 str.: ilustr.; 21 cm. (Knjižna zbirka Epika, povesti in romani / Metod Turnšek; knj. 7) (300 izvodov.) Uredniško poročilo / Milan Dolgan: str. 269–315.

O avtorju na prednjem zavihku platnic. Sedma knjiga v zbirki prinaša zgodbe o življenju okoli vojne, pet novel doslej še ni bilo objavljenih. V drugem delu knjige je dodanih 16 zanimivih pisem med umetnikom Turnškom in njegovim prijateljem slavistom Radom Lenčkom iz ZDA. V letu 2016 je izšla še elektronska knjiga Turnškovega romana Med koroškimi brati. Avtor; pisatelj, teolog in duhovnik dr. Metod Turnšek (1909–1976), stiški cistercijanski pater, je bil komendant na Rebrci nad Železno Kaplo na Koroškem. Zbirko ureja poznavalec Turnškovega dela in življenja slavist dr. Milan Dolgan.

Učna pot po sledih višnjanskega polža: po Jurčičevi poti od Višnje Gore do Polževega / [besedilo Marijana Tavčar; oblikovalec podobe in elementov učne poti, fotografija naslovnice Robert Kuhar, fotografije tudi Marijana Tavčar; pri zasnovi in uresničitvi poti so sodelovali Franc Kogovšek, Roman Črnič, Miloš Šušteršič, Pavel Groznik]. Višnja Gora: Turistično društvo, Planinsko društvo ... [et al.], 2016. Zloženska [6] str.: ilustr.; 10 x 59 cm zloženo na 10 x 20 cm.

Prva izdaja je izšla v letu 2010; to je 2. izdaja. Pot je bila odprta ob svetovnem dnevu Zemlje, 22. 4. 2010. Pri opisu 6 km dolge poti do Polževega so na zemljevid dodali opis 26 vrst dreves. Pri zasnovi in uresničitvi poti so sodelovali Franc Kogovšek in Roman Črnič z Zavoda za gozdove z enote v Grosupljem, predsednik TD Polževo Miloš Šušteršič, predsednik Turistične občinske zveze Ivančna Gorica Pavel Groznik ter podružnična OŠ Višnja Gora. Avtor opisa Višnje Gore je Pavel Groznik.

Velika Loka – glej: Vidovič, Jana

Veliko Mlačevo – glej: Prostovoljno gasilsko društvo

Verlič, Peter – glej: Zgonc, Bogdan

Vesel, Tomaž: Recepti za veselo življenje = Recipes for a happy life / [besedilo in fotografije] Tomaž Vesel. Šentvid pri Stični: samozal., 2017 ([Grosuplje]: Partner graf zelena tiskarna). 241 str.: ilustr.; 27 cm. Slovenskemu besedilu vedno sledi angleški prevod. 600 izvodov.

Priročnik je izšel v samozaložbi v juniju 2017 ob avtorjevi 50-letnici, zajetih je sto receptov. V uvodni besedi opredeli kuhinje v spreminjanju časa ter okusov v pol stoletja. Receptom so pogosto dodane risbe osnovne sestavine, napotki in celostranska fotografija jedi, vedno z ozadjem, ki skupaj tvori zgodbo. Uporablja terminologijo, ki je v kuhinji običajna, tudi nezborni jezik, saj želi receptom dodati »vitamin V« (vitamin veselja). Na str. [242–243] fotografija avtorja kot pomorščaka v morskem okolju. Sestavine je pridelal in jedi pripravil v Šentvidu pri Stični in v Piranu. Avtor; pravnik Tomaž Vesel, predsednik računskega sodišča, živi v Šentvidu pri Stični, mladost je preživel v Grosupljem.

Vidovič, Jana: Vesela kahlica / Jana Vidovič; ilustrirala Urška Stropnik Šonc. Domžale: Epistola, 2016. 72 str.: ilustr., note; 22 cm. (600 izvodov.)

Ilustracije na spojnih listih. Spremnna beseda / Sonja Koranter: str. 3.

Vzgojiteljica Jana Vidovič je skupaj z vzgojiteljema Jožetom Rupnikom in Tanjo Gorenc avgusta 2016 izdala še zgoščenko z enakim naslovom, kjer je zbranih 16 pesmi. Vzgojiteljica Jana Vidovič se za sodelovanje zahvaljuje otrokom vrtca Kobacaj iz Velike Loke pri Grosupljem, z oddelki v Brezju, da so njene pesmi tako srčno sprejeli.

Višnja Gora – glej: Učna pot po sledih višnjanskega polža

Vrbinc, France: [Tristo šestinšestdeset] 366 x slovensko: z jezikovnimi kottički skozi leto: [3. knjiga] / France Vrbinc; [o avtorju Hanzi Tomažič]. Celovec: Mohorjeva družba, 2016. 366 str.: ilustr.; 12 x 19 cm. (700 izvodov.) O avtorju / Hanzi Tomažič: str. [376]. Str. [3–4]: Miha Vrbinc: Darilo vsem, ki nam je slovenščina pri srcu.

Avtor je prispevke v jezikovnem kottičku četrstoletnja objavljal v celovškem časopisu 'Nedelja', zaključil jih je s to knjigo. Avtor dr. France Vrbinc (1924–2016), slavist in urednik, je bil rojen na Sapu (sedaj v Šmarju – Sapu), živel in pokopan pa je v Škocjanu pri Celovcu.

Vrenčur, Milena: V navzkrižnem ognju: Grosupeljsko in Stiško okrožje OF: 1941–1945 / Milena Vrenčur, Ivan Križnar. 2. izdaja. Grosuplje: ZB NOB, 2017 ([Grosuplje]: Tipografija, PE Tiskarna). 394 str., [28] str. pril.; 21 cm. (Partizanski knjižni klub, št. 25; Knjižnica OF, št. 20). (300 izvodov.)

Potiskane notranje strani ovitka. O avtorjih na sprednji notranji strani ovitka.

Prva izdaja je izšla v Ljubljani v letu 1997, druga izdaja je izšla v juniju 2017. Ponatis dela, a tokrat je izdaja izšla v Grosupljem. Avtorica zgodovinarica Milena Vrenčur živi v Ivančni Gorici.

Vrtec Ivančna Gorica

Vrtec Ivančna Gorica - Fit Vrtec / [besedila: Barbara Konda, Teja Strmole, Anita Perpar, Tina Avbar in Branka Kovaček]. Ivančna Gorica, Vrtec, 2017 (Grosuplje, Amset). [23] str., ilustr.; 23 cm.

Ovojni naslov. 1100 izvodov je izšlo v marcu 2017.

O gibalnih strategijah pri otrocih v vrtcu, vse je podprto z obilico fotografij.

Welcome in Zagradec / [besedilo Tanja Žuvela; prevedla Mateja Žvižej; fotografije Peter Teichmeister]. [Zagradec: Turistično društvo, maj 2016] (Grosuplje: Partner graf). 16 str.; ilustr.; 23 cm.

Na platnici je podana pesem Zagraška dolinca domačina Lojzeta Zupančiča, sicer pa so predstavljene vasi s posebnostmi in gostišča. Vodnik je izšel v sklopu zavoda Prijetno domače Ivančna Gorica, saj gre za Zagradec ob Krki.

Zagradec (ob Krki) – glej: Čebelarsko društvo Krka in Zagradec
Welcome in Zagradec

Zagradec pri Grosupljem – glej: Prostovoljno gasilsko društvo

Zajčkopis: vrnitev zapisanih zajčkov / [avtorji Alenka Adamič, Katja Bricelj ...]. [Grosuplje: Pridne in ustvarjalne babice iz Grosupljega in okoliških vasi], 2016. 18 str.: ilustr.; 30 cm.

Zvezek je izšel v marcu 2016 ob velikonočni razstavi v Mestni knjižnici Grosuplje. Knjigo uvaja pesem Alenke Adamič Zajček Mali se predstavi, nato slede prozni sestavki. Besedila dogodivščin spremljajo fotografije pisanih zajčkov iz blaga, ki so jih ustvarile babice v društvu.

Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme (2017; Šentjernej)

Dan slovenskega hladnokrvnega konja / Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme, 9. 9. 2017, Šentjernej. Višnja Gora: Združenje rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme, 2017. [16] str.: ilustr.; 30 cm. Predsednik Združenja rejcev konj slovenske hladnokrvne pasme v letu 2017 je France Omahen z Velike Dobrave nad Višnjo Goro, ob tem, da je tudi rejec konj te pasme. Med rejci jih je več z našega območja. Izdali so tudi zloženko o združenju z osnovnimi podatki, namenom ter spletnim naslovom.

Zgodba o škratku Boltku, ki išče prijatelje: objamem prijatelja / napisali in ilustrirali - skupina Fitki: Ajda, Mija, Vita, Anej, Vianej, Ela, Naida, Maj, Mark, Luka Ž., Kris, Luka O., Jakob S., Ula, Jakob G., Zoja, Ava, Sara; mentorici Stanka Kajba in Klavdija Kresnik. Grosuplje, VVZ Kekec, marec 2017. [21] str., ilustr.; 21 x 30 cm.

Knjiga se bere kot japonsko gledališče Kamišibaj. Izšlo v sklopu natečaja Spobujanje prijateljstva; program Šola sobivanja in Društvo Sobivanje.

Zgonc, Bogdan: Tehnične specifikacije za interoperabilnost - podsistem infrastruktura: priročnik za uporabo s komentarjem in dopolnitvami / Bogdan Zgonc, Peter Verlič. Ljubljana: Prometni institut, 2017. 157 str., ilustr.; 26 cm. (300 izvodov je izšlo v začetku leta 2018.)

Priročnik pojasnjuje določbe v zvezi z infrastrukturo železniškega prometa v Evropski uniji in zajema podatke o trasah proge, tirih, kretnicah, peronih. Soavtor priročnika je dr. Peter Verlič, ki živi v Tlakah pri Šmarju – Sapu in je župan občine Grosuplje.

Zorec, Miha: Izdelki iz filca / [oblikovanje in izdelava izdelkov] Darja in [besedilo, fotografije] Miha Zorec. Grosuplje: Knjigca, 2016. 125 str.: ilustr.; 29 cm. (800 izvodov.)

Avtorja sta Darja in Miha Zorec, ki imata založbo Knjigca, katere sedež je v Grosupljem na njenem domu.

V letu 2017 je Miha Zorec izdal še knjigo praktičnih napotkov: Ustvarjalno recikliranje: od vetrnice do rakete, predvsem za delo v vrticih in osnovnih šolah.

Zupančič, Jernej: Socialna geografija: človek, prostor in čas. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2017. 226 str.: ilustr.; 24 cm.

Geograf dr. Jernej Zupančič (1963, Ambrus), predava na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani in na Znanstveno-raziskovalnem središču Koper.

Življenje našega drevesa: projekt izgradnje mozaikov v Šentvidu pri Stični / [uredila Jelka Rojec; prevod povzetkov v nemščino in angleščino strokovni aktiv anglistov in nemcistov OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični; fotografije Monika Primc ... et al.]. Šentvid pri Stični: OŠ Ferda Vesela, 2016. 127 str.: ilustr.; 31 cm. (1.000 izvodov.)

Podporna stena vzhodne strani OŠ Ferda Vesela v Šentvidu je postala dolg enoličen zid, ki so ga po ideji likovne pedagoginje popestrili s 33 mozaiki, ki so jih izdelale skupine učencev, posebej še devetošolci, učiteljice ter različne interesne skupine, tudi vaščani in družine. Projekt je potekal v maju in juniju 2016. Ulico so razsvetlili, saj osvetlitev mozaikom doda čarobnost. V knjigi je podana zgodba od ideje do izvedbe mozaikov ter povezovanja sodelujočih. Ob mozaikih je vključenih nekaj strokovnih člankov, prispevek z naslovom Življenje našega drevesa - od ideje do izdelka je prispevala likovna pedagoginja Jelka Rojec.

Prikazan je nastanek vseh mozaikov. Knjiga je izšla v septembru 2016.

Žmahar, Cristy: Pisma angela varuha: sporočila, ki te s čudežnim zemljevidom vodijo po poteh življenja, posutega z zvezdami sreče in ljubezni. Ivančna Gorica: Potovanje duše, 2016. [224] str.: barvne ilustr.; 14 cm. (1.000 izvodov.)

O avtorici na srednji strani ovitka. V letu 2016 avtorica napisala in izdala v svoji založbi še knjigo: Zrcalo nevidnih svetov. Avtorica Cristy Žmahar iz Ivančne Gorice, ki ima s soprogom duhovni atelje Potovanje duše, je učiteljica meditacije.

Žmahar, Mihael: Misijonarka karizmatične prihodnosti: popotovanje, ki bo v tebi prebudilo notranjo spečo vladarico in te posadilo na prestol uspeha ter uresničenih želja / Mihael Žmahar; [ilustr. Dolores Ponoš]. Ivančna Gorica: M. Žmahar, 2016. 413 str.: ilustr.; 23 cm.

O avtorju na srednjem zavihku ovitka. V letu 2017 je avtor napisal in v samozaložbi izdal delo: Heroj karizmatične prihodnosti. Avtor Mihael Žmahar iz Ivančne Gorice je trener za samozavest in učitelj meditacije.

Županova jama pri Grosuplju! = Županova jama Mayor's cave near Grosuplje, Slovenia / [besedilo Bor Brezec, Klementina Dimič, Eva Lipnik, David Krevs, Ela Mišigoj, Lana Sluga; prevod Boža Krajcjer; fotografije Marjan Trobec]. Grosuplje: Županova jama – turistično in okoljsko društvo, 2016 (Grosuplje: Kenig). Zloženka, [10] str.: ilustr.; 21 x 9 cm.

Zloženko so izdelali učenci OŠ Louis Adamič v okviru bilateralnega projekta Postavi se v mojo kožo / Try walking in my shoes 2007/08, izšla v aprilu 2008. Zajeti so osnovni podatki o jami v slovenščini in angleščini. V aprilu leta 2016 je izšel ponatis zloženke.

Zvočni in DVD posnetki:

Frbežar, Ivo: Anti/soneti [Zvočni posnetek] / [besedila, glas] Ivo Frbežar; [glasba Klemen Kotar in Enos Kugler]. [Ljubljana]: Celinka, 2017. 1 CD (21 min, 30 sek); 12 cm.

Črke v naslovu so obrnjene narobe. Vsebina po njegovi istoimenski pesniški zbirki, ki je izšla leta 2011. Avtor, pesnik, ilustrator in založnik Ivo Frbežar (1949) živi na Mali Ilovi Gori.

Jurčič, Josip: Cvet in sad [Zvočni posnetek]. Ljubljana: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, 2017. 1 CD: stereo; 12 cm. (Bere Petra Tihole.)

Skupina Gadi: Ne grem domov [Zvočni posnetek]. Šmarje – Sap: Mandarina, 2017. 1 CD (35 min, 35 sek); 12 cm + 1 zgibanka, [12] str.

Zgibanka vsebuje besedila pesmi.

Vunjak, Dejan: Želim, želim [Zvočni posnetek]. Šmarje – Sap: Mandarina, 2016. 1 CD (36 min, 30 sek); 12 cm + 1 zgibanka, [12] str. Zgibanka vsebuje besedila 12 pesmi.

Avtor glasbenik Dejan Vunjak živi v Šmarju – Sapu.

Zagariške mačkare [Videoposnetek]: [dokumentarni film o zagoriških mačkarah] / kamera Nik Franko, Rožle Palčar, Slavc Palčar, Žiga Palčar; glasba Zagoriški fantje. Podgorica: Škatla, zavod za sodobne medije, znanost, kulturo in turizem, 2016. 1 video DVD (29 min, 53 sek): barve, zvok; 12 cm.

Posneto 2014. Bere Ivan Lotrič. 1000 izvodov.

Vas Zagorica je v občini Dobrepolje. V spremni zloženki je opisan običaj dogajanja v pustnem času v vasi, ki je bil oživiljen leta 1962 na pobudo Toneta Ljubiča in etnologa dr. Nika Kureta.

Razglednice:

Dobrepolje–Videm: nova maša: Jernej Šuštar: 10. 7. 2016 [Slikovno gradivo]: župnijska cerkev Povišanje sv. križa. [Videm–Dobrepolje: Župnija], 2016. Razglednica: barve; 15 x 10 cm.

Razglednico so delili ob novi maši Jerneja Šuštarja na Vidmu, 10. julija 2016. Na fotografiji je zunanost župnijske cerkve Povišanja sv. križa, sicer brez drugih podatkov.

Kriško–Polževska planota nad Višnjo Goro [Slikovno gradivo] / foto Dušan Butinar, Miloš Šušteršič. Polzevo: Turistično društvo, [2017]. Razglednica: barvna; 10,5 x 15 cm.

Kolaž devetih podob, med njimi vasi Nova vas, Kriška vas, Zavrtače in Pristava.

Milostni obisk Fatimske Marije: Šmarje – Sap [Slikovno gradivo]: 8. 6. 2016. [Šmarje – Sap: izšlo v samozaložbi J. T.], 2016 ([Šmarje – Sap: priprava in tisk Tiskarna Mišmaš]. Razglednica: barve; 11 x 15 cm.

Razglednica prinaša pet motivov: osrednji prikazuje fatimsko Marijo, slede pa prezbiterij šmarske cerkve, Križani iz šmarske cerkve pri papežu Janezu Pavlu ob njegovem obisku Slovenije, šmarska Marija in zunanost šmarske cerkve ob slovesnosti. Zadaj je še žig prvega dne: Šmarje – Sap, 8.6.2016, Milostni obisk fatimske Marije.

Izbor domoznansko zanimivih seminarskih, diplomskih in magistrskih nalog:

Drobnič, Miha: Poučevanje krasa na primeru Županove jame: magistrsko delo. Ljubljana: [M. Drobnič], 2017. 180 str.: ilustr.

Mentorica Tatjana Resnik Planinc. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Gregorič, Marko: Magdalenska gora: gomile IV: tipološka, kronološka in družbena opredelitev: diplomsko delo. Ljubljana: [M. Gregorič], 2016. 276 f.: ilustr.

Mentorica Biba Teržan. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo.

Jere, Lučka: Mikroklimatske značilnosti Ledenice pri Županovi jami: diplomsko delo. Ljubljana: [L. Jere], 2016. 73 f.: ilustr., zvd., 30 cm.

Mentor Uroš Stepišnik. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

Kolmančič, Neje: Kulturna politika v občini Grosuplje: diplomsko delo. Ljubljana: [N. Kolmančič], 2016. 65 f.: graf. prikazi.

Mentorica Irena Bačlija Brajnik. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Kovač, Maja: Kmetijska Dolenjska - tekstilna industrija: seminarska naloga o kmetijstvu in tekstilni industriji med vojnami na Dolenjskem. Grosuplje: [M. Kovač], 2016. 22 f.: ilustr.

Mentor Božidar Jezernik. Univ. v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

Mehle, Luka: Analiza cestnega omrežja v občini Grosuplje: diplomska naloga. Ljubljana: [L. Mehle], 2017. XII, 34 str.: ilustr.

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Pirnat, Nastja: Analiza razvoja turizma po konceptu koristi za lokalno skupnost: primer občine Dobrepolje: magistrsko delo. Ljubljana: [N. Pirnat], 2016. II, 52, 12 str.: ilustr.

Mentorica Ljubica Knežević Cvelbar. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

Purkat, Andraž: Detajlna geološka karta območja južno od Grosuplja ob Radenskem polju: diplomsko delo Ljubljana: [A. Purkat], 2016. IV, 39 f., pril.: ilustr. + 1 CD-ROM.

Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za geologijo.

Šeme, Polona: Mnenje kmetov o ustanovitvi krajinskega parka Radensko polje: diplomsko delo. Ljubljana: [P. Šeme], 2016. IX, 32, [7] f.: ilustr.

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo.

Šinkovec, Erika: Vizija centra Ivančne Gorice z idejno zasnovo hiše kulture: magistrsko delo. [S. I.: E. Šinkovec], 2017. 148 str.: ilustr., načrti; 31 x 43 cm.

Vsebuje načrte večjega formata. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo.

Šoba, Borut: Problematika umeščanja romskih naselij na primeru občine Grosuplje: magistrsko delo. Ljubljana: [B. Šoba], 2016. XXIV, 137 str., [2] str. pril.: ilustr.

Mentor Andrej Pogačnik. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

**BIBLIOGRAFIJA ČLANKOV OBČIN DOBREPOLJE, GROSUPLJE IN
IVANČNA GORICA ZA LETI 2017 IN 2018***Marija Samec*

Bibliografija prinaša izbor člankov iz večine slovenskih časopisov in revij za leti 2017 in 2018. Urejena je po obsežnejših tematskih sklopih, ki se pokrivajo s številčnimi vrstilci po UDK. Izbrani članki se nanašajo na dogajanja v treh, v naslovu naštetih občinah. Znotraj leta in tematske skupine so članki urejeni kronološko in periodika abecedno. Ob vsebinskih sklopih pa je izpostavljen ključni (povednejši) naslov. Pogosto citirani časopisi in časniki so navajani s kraticami, ostali pa s polnim imenom.

Občinska glasila: Naš kraj (Dobrepolje), Grosupeljski odmevi (Grosuplje) in Klasje (Ivančna Gorica) ter druga glasila, ki izhajajo na območju naštetih treh občin: Višnjan, V Marijini šoli, šolska glasila ... so v celoti domoznansko gradivo, zato posameznih člankov iz njih ne navajam. Nekateri domoznanski časopisi, članki, obvestila, domače strani ... se pojavljajo tudi na medmrežju – internetu. Teh nisem zajela v svoji bibliografiji, ker se prehitro spreminjajo.

Seznam pregledanega časopisja in uporabljenih kratic:

Acta carsologica, Acta historiae artis Slovenica, Acta neophilologica, Argo, Arheološki vestnik, Ars & humanitas, revija za umetnost in humanistiko, Bilten - Poštne znamke, Bukla, Cerkevni glasbenik (Cg), Cvetje v jeseni, Časopis za zgodovino in narodopisje, Demokracija, Delo in dom (priloga Dela), Dnevnik (Dn), Dolenjski list (Dl), Dom (Čedad, Videm), Družina (D), Družinski kažipot (priloga Družine), Dve domovini, Etnolog, Finance (F), Forum (revija Slovenskega društva likovnih kritikov), Galeb (Čedad), Gasilec, Gea, Geografski vestnik, Geomix, Glasnik SED (Slovenskega etnološkega društva), Gospodarski vestnik (Gv), Grazia (Maribor), Hacquetia, Horizont, Izziv: glasilo Društva paraplegikov Ljubljanske pokrajine, Kmečki glas (Kg), Jana, Knjižničarske novice (Kn), Koledar GMD (Goriške Mohorjeve družbe), Lipnica, Lipov list, Lisa, Čarovnija okusa, Livarski vestnik, Ljubljana, Magnificat, Mama, Mercator, Mladika (Trst), Mladina, Moj dom (pril. Dnevnika), Moj krog zdravja (pril. Dela), Moj malček, Moja Slovenija, Naša družina (priloga Družine), Naša luč, Naše jame, Nedeljski Dnevnik (NDn), Nedelja (cerkveni list krške škofije, Celovec), Nedelo, Newsletter (Washington, D.C.; Embassy of the Republic of Slovenia), Nika (priloga Dnevnika), Novi glas (Trst, Gorica), Novi Matajur (Čedad), Novi tednik (Nt, Celje), Novice (Celovec), Odprta kuhinja (priloga Nedela), Odvetnik, Ognjišče, Obrtnik, Ona (priloga Dela), Pet zvezdic, Pilot (priloga Dnevnika), Planinski vestnik (Pv), Podjetnik, Poetikon, Polet (priloga Dela), Porabje (Monošter), Potepanja, Primorska srečanja (Ps), Primorske novice (Pn), Primorski dnevnik (Pd), Prometni vestnik, Proteus, Rast, Reporter, Revija obramba, Revija o konjih, Rodna gruda, Rogaške novice, Salomonov ugankar, SLO: časi, kraji, ljudje (slovenski zgodovinski magazin), Slovenija, Slovenske novice (Sn), Slovenski čebelar (Sč), S podeželja, Spar Slovenija, Spika, Srečno, sosed (Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva), Stati inu obstati, Story, Studia historica Slovenica, Super 50, Svet in ljudje, Svet nepremičnin, Svobodna beseda, Šola zdravja (Domžale), Šolska kronika (Šk), Šolski razgledi (Šr), Šport, Šport mladih, TV okno (priloga Novega tednika), Umetnostna kronika, Varstvo spomenikov, Večer, Vikend (priloga Dela), Vzajemnost, Zarja, Zaveza, Zdravko (glasilo ZD Ljubljana), Ženska, Živa (priloga Dolenjskega lista).

Posebni znaki:

// - Začetek novega članka

0 SPLOŠNO. KULTURA

2016

*Mednarodni poganjki Rastoče knjige / Glavan, Mihael. – 15 [Petnajst] let projekta Rastoča knjiga, 2016, str. 31–38, foto. (Projekt Rastoča knjiga se širi po Sloveniji in v lokalnem okolju širi vedenje o domačih izstopajočih ljudeh in njihovem delu).

*Rastoča knjiga Stična v Muzeju krščanstva na Slovenskem / Nataša Polajnar Frelih. –15 [Petnajst] let projekta Rastoča knjiga, 2016, str. 123–131, foto. (V muzeju se v omari z rastočo knjigo zbirajo številne izdaje samostana, okolja in Muzeja krščanstva na Slovenskem).

*Rastoča knjiga Osnovne šole Stična / Marjan Potokar. – [Petnajst] 15 let projekta Rastoča knjiga, 2016, str. 132–136, foto. (V OŠ Stična zbirajo knjige, ki govorijo o njihovih krajih ali so jih napisali avtorji iz Stične in okolice).

*Življenje portala Dobreknjige.si v Mestni knjižnici Grosuplje: pogled moderatorja / Roman Rozina. – Kn, št. 3/4, str. 23–24. (V knjižnici Ivančna Gorica imajo dobre izkušnje s portalom, ki ponuja bralcem izbor najboljših knjig).

*Ivanška knjižnica vse bolj tesna: po 18 letih delovanja knjižnica že prerasla prostorske možnosti / Joži Sinur. – Dl, št. 18 (5.5.), str. 5, foto. (Na občini Ivančna Gorica so seznanjeni s prostorskimi težavami knjižnice in iščejo možnosti za širitev).

*Na Jurčičevo domačijo letos vabijo z Domnom: letno gledališče na Muljavi / Janja Ambrožič. – Dl, št. 25 (23. 6.), str. 22, foto. (Muljavsko kulturno društvo bo na Jurčičevini igralo Domna).

*Praznovanja v čast Sloveniji / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 26 (30.6.), str. 30–33, foto. (Na slovesnosti na Polzevem je bil slavnostni govornik Janez Janša).

*Morsko vzdušje v knjižnici / Milka Gruden. – DL, št. 28 (14.7.), str. 5, foto. (V ivanški knjižnici razstavljajo likovniki iz Šentvida pri Stični).

*Drama Jurčičev Domen na Vogrčah / Lucija Kavčič. – Demokracija, št. 29 (21.7.), str. 56–57, foto. // Vogrški Domen s svežim vetrom: premiera v Vogrčah. – Novice (Celovec), št. 29 (22. 7.), str. 12, foto. (Z novo režiserko, a z vajeno vneto za skupno delo so Vogrjani na Koroškem 15. julija premierno uprizorili odsko predelavo povesti Domen, ki jo je napisal Josip Jurčič. Tisti Jurčič, ki je ustvaril prvi slovenski roman Deseti brat, ki so ga Vogrjani odsko oživeli leta 1999 in s tem začeli tradicijo predstav na prostem).

*Domen se poroči / Darka Zvonar Predan. – Večer, št. 180 (4.8.), str. 8, foto. (Oživljanje zgodovine naše najstarejše založbe Družbe sv. Mohorja in oživljanje Jurčičeve povesti Domen).

*Muljavski igralci se klanjajo rojaku pisatelju Josipu Jurčiču [Elektronski vir] / Urška Emeršič. – El. članek, Kamra, 28. 9. 2016, foto. (URL): <http://www.kamra.si/sl/digitalne-zbirke/item/muljavski-igralci-se-klanjajo-pisatelju.html>.

2017

*Palčka za letenje nista potrebovala kril / Janja Ambrožič. – Dl, št. 3 (19.1.), str. 22, foto. (Besedilo za glasbeno pravljičico je napisala Ksenija Medved, igrali so glasbeniki Ars Musica, nastopili so v Grosupljem v okviru projekta Barve glasbe in besede in v Ivančni Gorici).

*Najlepše darilo za rojstni dan: KD Ambrus: dejavno KD Ambrus / Mojca Žnidaršič. – Dl, št. 4 (26.1.), str. 16, foto. (Za odprtje prenovljenega kulturnega doma so zaigrali avtorsko igro Bipolaren).

*Predvečer pohoda / Janja Ambrožič. – DL, št. 10 (9.3.), str. 31, foto. (V mestni hiši v Višnji Gori so predstavili madžarski prevod Kozlovske sodbe v Višnji Gori).

*Letos predstava Tihotapec / V. K. – Kg, št. 24 (14.6.), str. 15, foto. // Tihotapec na Muljavi. – Dl, št. 25 (22.6.), str. 16. (V letnem gledališču na Muljavi bodo igrali Jurčičevega Tihotapca).

*Ponudba za najmlajše, starejše in vse vmes / Janja Ambrožič. – Dl, št. 48 (30.11.), str. 22, foto. (18. festival Stična).

*Bralci dobili dodatna prostora: letno jo obišče več kot 50.000 obiskovalcev, ki si izposodijo več kot 300.000 enot / Janja Ambrožič. – Dl, št. 49 (7.12.), str. 5, foto. (Knjižnica Ivančna Gorica je pridobila skoraj 100 kvadratnih metrov površin).

*Podelili prve certifikate branju prijazne občine / Janja Ambrožič. – Dl, št. 50 (14.12.), str. 17. (Nazive je prejelo 18 občin, tudi Ivančna Gorica, za svoj prispevek k bralni pismenosti).

2 VERSTVO

2016

*Gospodov mimohod: p. Lojze Štrubelj (1961–1980): (Šmarje – Sap, 20.4.1917 – Ljubljana, 22.12.2004) / Marija Stanonik. – Draveljsko berilo, 2015, str. 176–177, portret. (Pater Lojze Štrubelj iz Paradišča pri Šmarju – Sapu je deloval v župniji Dravljje).

*Višnja Gora / Ivica Zupančič. – D, št. 1 (3.1.), str. 22, foto. (Obnovitvena dela okoli cerkve v Kriški vasi).

*Velika Dobrava pri Višnji Gori. – Kg, št. 1 (6.1.), str. 6–7, foto. (Blagoslov konj, polj, travnikov, domov in gospodarskih poslopij).

*Jože Mrvar, duhovnik ljubljanske škofije. – D, št. 2 (10.1.), str. 29, foto. (osmrtnica) // Župnik Jože Mrvar / R.S. – D, št. 3 (17.1.), str. 29, foto. // O župniku Mrvarju / Jakob Müller. – D, št. 5 (31.1.), str. 14. (Umrli je dolgoletni župnik v Šmarju – Sapu).

*»Presrečna sem«. Ob stoletnici škofovskega posvečenja škof Jamnik na Brezje povabil najstarejšo romarico / A. E. in K. H. – D, št. 3 (17.1.), foto. (Ljubljanski pomožni škof dr. Anton Jamnik je doma iz Ilove Gore).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 10 (6.3.), str. 23, foto. Grškokatoliški duhovnik Mihajlo Jozafat Hardi je za grosupeljsko cerkev naredil ikono Poslednja sodba).

*S. Simona (Štefanija) Kastelic, usmiljenka (HKL). – D, št. 11 (13.3.), str. 20, foto. (Sestra usmiljenka se je rodila v Hrastovem Dolu v župniji Šentvid pri Stični).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 12–13 (17.3.–27.3.), str. 29, foto. (Opis novega grba župnije Grosuplje).

*Umestitev častnega kanonika Janeza Kebeta / F. P. – D, št. 19 (8.5.), str. 18, foto. (Janez Kebe je župnik na Kopanju pri Grosupljem).

*Šentvid pri Stični / Jožica Jevnikar. – D, št. 19 (8.5.), str. 22, foto. (Odprtje nove dvorane v župnijskem domu).

*Duhovnik Janez Petek / E. P. – D, št. 20 (15.5.), str. 29, foto. (Umrli je župnik in dekan, rojen v Malih Dolah pri Temenici).

*Duhovnik Anton Zajc / M. L. – D, št. 22 (26.5.), str. 29, foto. (Rojen je bil v Lučah pri Grosupljem).

*Anton Jamnik / Matej Erjavec. – Ognjišče, št. 6, str. 68–70, foto. // Nadškof Šuštar ni v sebi gojil zamere in nečimrne maščevalnosti / Ivan Puc. – Reporter, št. 26 (27.6.), str. 28–33, foto. (Pogovor z dr. Jamnikom, ki je bil tajnik nadškofa Šuštarja in mentor avtorju knjige o njem).

*Dr. Jože Plut / Gašper Blažič. – Demokracija, št. 22 (2.6.), str. 38–41, foto. (Dr. Plut je bil rojen v Valični vasi pri Zagradcu, sedaj pa je župnik na Polici pri Grosupljem).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 24 (12.6.), str. 23, foto. (25. obletnica župnijske Karitas).

*Fatimska Romarica tretjič med Slovenci / Vladimir Jerman. – Sn, št. 163 (16.6.), str. 6, foto. (Slovesnosti so bile v Stični).

*Redovnice na fotografijah / K. H. – D, št. 25 (19.6.), str. 12, foto. (V Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični so odprli razstavo fotografij sestre usmiljenke Hermine Justine Pacek).

*Spominska plošča Jožetu Jeriču na Gradišču / Avguštin Novak. – D, št. 25 (19.6.), str. 21, foto. (Ob 80-letnici Čebelarkega društva Stična so postavili spominsko obeležje duhovniku in čebelarju Jožetu Jeriču).

*Župnik Marko Burger prejel zlati grb / M. K. – D, št. 25 (19.6.), str. 22, foto. (Župnik na Krki prejel priznanje Občine Ivančna Gorica).

*Nova cerkvena streha v Strugah / Fani Francelj. – D, št. 26–27 (26.6.), str. 31, foto. (Zamenjali so letve in dotrajano kritino).

*Odkrivam čudovite stvari / Urša Černivec. – D, št. 28 (10.7.), str. 4–5 (pril. Naša družina, 7/8), foto. (Intervjuvanec, mojster fotografije p. Branko Petauer, je menih v Cistercijskem samostanu Stična).

*Tone Zrnec, lazarist / L. G. – D, št. 29 (17.7.), str. 14, foto. // Velikemu Baragovemu častilcu na grob / Alojz Rebula. – D, št. 29 (17.7.), str. 14, foto. (Umrli je lazarist Tone Zrnec iz Laporja v župniji Škocjan pri Turjaku).

*Šentvid pri Stični / D. Š. – D, št. 31 (14.8.), str. 17, foto. (Praznovali so 40-letnico duhovništva duhovnega pomočnika Janeza Zaletelja).

*Iz pekla soške fronte k belim menihom / Vladimir Jerman. – Sn, št. 245 (8.9.), str. 6, foto. // Razstava o soški fronti v stiškem samostanu / Jure Krk. – D, št. 38 (18.9.), str. 2 (pril. Kažipot), foto. (Razstava v Muzeju krščanstva na Slovenskem v Stični).

*35. Stična mladih 2016 / Matej Erjavec. – Ognjišče, št. 10, str. 55, foto. // »V Stični so mladi, ki razmišljajo s svojo glavo«. Koordinatorica Stične mladih Helena Nagode o festivalu in svoji vlogi / Klemen Čeligoj. – D, št. 37 (10.9.), str. 10, foto. // Katoliški festival Stična mladih: Je to Sidharta? Ah, ne, Borut Pahor! / Franci Kek. – NDn, št. 38 (21.9.), str. 10–11, foto. // Katoliška mladina v Stični: »Bodimo orodje Božjega usmiljenja!«. – Novi glas (Gorica), št. 37 (22.9.), str. 4, foto. // Z mladimi je plesal tudi predsednik Pahor / Janja Ambrožič. – D1, št. 38 (22.9.), str. 22, foto. // Več tisoč mladih radostno na Stični mladih. – Demokracija, št. 38 (22.9.), str. 66, foto. // Dan praznovanja, veselja in vere / Simona Šolinič. – Nt, št. 38 (22.9.), str. 37–38, foto. // Orodja božjega usmiljenja / Klemen Černigoj, Tone Česen, Janja Rovtar. – D, št. 39 (25.9.), str. 1, 3, 9–11, foto.

*Rastoča župnija. Živahen delovni in praznični utrip župnije Št. Jurij pri Grosupljem / Jože Potrpin. – D, št. 39 (25.9.), str. 16–17, foto. (Župnik Milan Grden predstavi cerkve v svoji župniji).

*Stanislav Škufca, diamantni mašnik / J. Pt. – D, št. 40 (2.10.), str. 8, foto. (Župnik je četrti od štirinajstih otrok, rojen na Spodnjem Brezovem pri Višnji Gori).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 42 (16.10), str. 21, foto. (Obnovili so že glavni oltar, sedaj pa so začeli obnavljati še oba stranska oltarja v cerkvi sv. Katarine v Mali Stari vasi pri Grosupljem).

*Pater Simon Ašič (1906–1992) / Silvester Čuk. – Ognjišče, št. 11, str. 52–53, foto. (O stiškem menihu in zeliščarju).

*»Zidovom dajte življenje« / Ksenija Hočevar. – D, št. 46 (13.11), str. 18, foto. (V Šentvidu pri Stični so blagoslovili župnijski dom).

*Duhovnik Anton Hostnik / F. P. – D, št. 46 (13.11.), str. 39, foto. (Umrli je dolgoletni župnik župnije Št. Jurij).

*Koliko tesnih src! / Vanesa Čokl. – Večer, št. 275 (26.11.), str. 30. // Ponosen Slovenec in katoličan sem / Jože Plut. – Večer, št. 275 (26.11.), str. 30, foto. (Jože Plut, stolni župnik in nekdanji vodja duhovne oskrbe v Slovenski vojski je bil rojen v Valični vasi pri Zagradcu).

*Sit hic museum / Ksenija Hočevar. – D, št. 48 (27.11.), str. 12, foto. // V Stični praznuje Muzej krščanstva na Slovenskem / Mojca Jenko. – Novi glas (Trst), št. 48 (8.12.), str. 8, foto. (Razstava ob 10-letnici Muzeja krščanstva na Slovenskem in 33-letnici muzejske dejavnosti v Stični).

*»Naj Jezus vstopa v življenje« / Ivo Žajdela. – D, št. 48 (27.11.), str. 16–17, foto. (Župnija Višnja Gora, posvečena Mariji, kraljici ljubezni, ima bogato zgodovino).

*Grosuplje / Jože Potrpin. – Jaslice, 16, 2016, št. 20 (dec.), str. 39, foto. (O jaslicah v grosupeljski cerkvi v letu 2015).

*Stična - s krščanstvom prežeta Slovenija / Branko Petauer. – Jaslice, 16, 2016, št. 20 (dec.), str. 46–47, foto. (O jaslicah v samostanu Stična leta 2015).

*Dobropolje – Videm / A. Š. – D, št. 49 (4.12.), str. 22. (V cerkvi sv. Florijana v Ponikvah so blagoslovili nove orgle).

*So velika družina / Ivo Žajdela. – D, št. 50 (11.12.), str. 18, foto. (Deset let Zavoda sv. Terezije v Vidmu–Dobropolju).

*»Veličina je predvsem to, da opazimo človeka, da smo mu blizu, da si vzamemo čas zanj« / Danica Petrovič. – Delo, št. 199 (24.12.), str. 2–3, foto. (Dr. Anton Jamnik o knjigi Naš nadškof Šuštar).

2017

*Muzej krščanstva na Slovenskem / Katarina Šoln. – Ognjišče, št. 1, str. 104–105, foto. (Razstava ob 10-letnici Muzeja in 33-letnici muzejske dejavnosti v Stični).

*Stična / Jože Potrpin. – Jaslice, 17, 2017, št. 21, str. 55, foto. (O jaslicah v stiški baziliki z maketo stiškega svetišča, Koglerjevimi jaslicami ter s kipci menihov).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 1 (1.1.), str. 19, foto. (Predstavitev obnovljenih stranskih oltarjev v cerkvi sv. Katarine v Mali Stari vasi pri Grosupljem).

*Zagradec (ob Krki) / Marjan Urbas. – D, št. 3 (15.1.), str. 19, foto. (Maša z blagoslovitvijo obnovljene cerkve).

*Duhovnik Milan Grden / S. Z. – D, št. 8 (19.2.), str. 19, foto. // V slovo župniku Grdenu / Katja Trontelj. – D, št. 8 (19.2.), str. 14, foto. (Umrli je šentjurski župnik, po rodu iz Šentvida pri Stični).

*Človeške ribice so napovedovale vreme / Primož Hieng. – Sn, št. 66 (9.3.), str. 15, foto. (Cistercijski samostan v Stični).

*Arma christi / K. H. – D, št. 15/16 (velika noč 2017), str. 20, foto. (V Muzeju krščanstva na Slovenskem je na ogled razstava Vsak svoj križ nosi – orodja trpljenja).

*Med velikonočno mašo požgali pri župniku / Boštjan Celec. – Sn, št. 105 (19.4.), str. 3, foto. (Med velikonočno vigilijo je zagorelo gospodarsko poslopje za cerkvijo v Višnji Gori).

*»Moje brezmadežno srce bo slavilo zmago« / Pogovor s patrom Antonom Nadrahom ob 100. obletnici dogodkov v Fatimi / Jana Podjavoršek. – D, št. 18/19 (30.4.), str. 8, foto. (Dr. Nadrah je bivši opat, menih v samostanu v Stični).

*Podoba fatimske Marije na znamkah / K. H. – D, št. 21 (21.5.), str. 3, foto. (V Muzeju krščanstva na Slovenskem s odprli razstavo o fatimski Mariji).

*Umetnik in duhovnik. Letos bi obhajal zlato mašo Marko Levstik, ki se je odlikoval po lepem značaju in umetniškem talentu / Franci Petrič. – D, št. 26/27 (25.6.), str. 8, foto. (Duhovnik Marko Levstik je bil ubit v Šmarju – Sapu).

*Studenc ne presahne niti v najhujši suši / Primož Hieng. – Sn, št. 187 (11.7.), str. 9, foto. (Kapelica sv. Lucije na Dolah pri Polici).

*20. obletnica smrti Viktorja Pristova / Aleš Kastelic. – D, št. 30 (23.7.), str. 17, foto. (Dolgoletni župnik na Kopanju).

*Zdravko Pogorelec, Struge / Fani Francelj. – D, št. 30 (23.7.), str. 10, foto. (Zlatomašnik iz Strug).

*Znanje p. Simona Ašiča se uspešno prenaša / Katja Cingerle. – Praznična Družina, št. 2 (poletje in veliki šmaren), str. 33–35, foto. (25 let družbe Sitik).

*Janez Novak (12.12.1961–18.8.2017) / Franci Petrič. – D, št. 35 (27.8.), str. 20, foto. (Nekrolog za župnikom, rojenim v Velikih Pecah v župniji Šentvid pri Stični).

*»Moški princip je obvladovanje, ženski pa sprejemanje« / Franci Kek. – NDn, št. 33 (16.9.), str. 5, foto. (Župnik Milan Knep, rojen na Polici pri Grosupljem).

*Zasluzni opat Anton Nadrah in Cerkevni glasbenik / Edo Škulj. V: Lux in tenebris lucet. Stična, Ljubljana, 2017, str. 99–116. // Cistercijan z ognjem / Marjan Turnšek. V: Lux in tenebris lucet. Stična, Ljubljana, 2017, str. 51–56. // Stiški menih Anton Nadrah – Božji prijatelj / Anton Štrukelj. V: Lux in tenebris lucet. Stična, Ljubljana, 2017, str. 139–141. (Dr. Anton Nadrah, nekdanji opat samostana v Stični, stiški menih, obhaja 80-letnico).

*Tisoč let župnije v Šentvidu pri Stični: praznik / besedilo in fotografije Gašper Stopar. – DI, št. 37 (14. 9.), str. 19, foto. // Hvaležni v novo tisočletje / Jože Potrpin. – D, št. 38 (17.9.), str. 7+18, foto. // Šentviško tisočletje / Ksenija Hočevar. – D, št. 42 (5.10.), str. 16–17, foto. (Praznično sveto mašo je daroval kardinal Franc Rode).

*36. Stična mladih. 6000 obrazov. V Stični lahko letiš brez redbulla, poješ brez posluha in moliš brez sramu / Urška Flisar, Marjetka Pezdir Kofol. – Ognjišče, št. 10, str. 72–77, foto. // Mladi katoličani v Stični / Lucija Kavčič. – Demokracija, št. 38 (21.9.), str. 62–63, foto. // Niso in nočejo biti »kavč mladi« / L(idija) Markelj. – DI, št. 38 (21.9.), str. 19, foto. // Velike reči v Stični / Klemen Čeligoj. – D, št. 39 (24.9.), str. 1, foto. // Zgodbe iz Stične / Patricija Kavčič. – D, št. 39 (24.9.), str. 10, foto. (Festival katoliške mladine Stična mladih).

*Dva Stična benda in ena zgoščena / Monika Ivančič. – D, št. 39 (24.9.), str. 11, foto. (Glasbena osvežitev na Stični mladih).

*Jesenske zasaditve in ureditve grobov / Branka Urbanija Juvančič. – D, št. 42 (15.10.), str. 23, foto. (Iz samostanske vrtnarije Stična).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 39 (29.9), str. 12, foto. (Ansambel Artes Liberales je v sodelovanju z grosupeljsko Karitas in Mestno knjižnico Grosuplje priredil v stari cerkvi sv. Mihaela v Grosupljem koncert klasične glasbe, z recitacijami so nastopili člani Univerze za Tretje življenjsko obdobje Grosuplje).

*Spoštovanje tradicije ali kršitev ustave? / L(idija) Markelj. – DI, št. 42 (19.10.), str. 3, foto. (Blagoslov nove šole na Polici pri Grosupljem).

*Župnik izzval upor faranov / Lovro Kastelic. – D, št. 287 (21.10.), str. 1–3, foto. (Župnik Slavko Judež se je v Višnji Gori zameril faranom).

*Skupna molitev dela čudeže / Jože Potrpin. – D, št. 43 (22.10.), str. 1+19, foto. (Romanje in slovensko-hrvaško srečanje v Stični).

*Po stopinjah patra Simona Ašiča / Staš Ivanc. – Sn, št. 314 (18.11.), str. 10–11, foto. (Farmacevt Klemen Križaj v zeliščni lekarni v Stični).

*Čebelarstvo v samostanu Stična / Ivan Esenko. – D, št. 49 (3.12.), str. 24, foto. (Pater Avguštin Novak je menih čebelar).

*Od kraljice Zenobije do družinskega sožitja / Brane Jeranko. – Nt, št. 49 (7.12.), str. 11. (Pater Branko Petauer je avtor novega romana Puščavska vrtnica).

*Urbarji iz 16. stoletja. – Sn, št. 333 (8.12.), str. 3. // V njih se zrcali duh preteklosti. Dve razstavi in publikacija o urbarjih / Janja Ambrožič. – Dl, št. 50 (14.12.), str. 18, foto. // Urbarji in misijonar / K. H. – D, št. 67 (31.12.), str. 12, foto. (Kustos Muzeja krščanstva na Slovenskem Tadej Trnovšek je napisal knjigo o starih urbarjih 16. stoletja).

34 PRAVO. KRIMINAL

2016

*Umor Janka Jamnika. Sumili niso le Noviča/ Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 5 (7.1.), str. 5. // Nasprotujoča si mnenja izvedencev / Damijana Žišt. – Večer, št. 20 (25.1.), str. 13, foto. // Na hondi našli sledi možganov / Aleksander Brudar. – Sn, št. 17 (28.1.), str. 2, foto. // Sledi so na jopič prišle na strelišču / Marko Jakopec. – Delo, št. 23 (28.1.), str. 8, foto. // Sodišče išče novega izvedenca / Damijana Žišt. – Večer, št. 29 (4.2.), str. 12, foto. // Novo balistično mnenje bo iz Nemčije / Damijana Žišt. – Večer, št. 34 (11.2.), str. 12, foto. // Umora direktorja ni na posnetkih / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 70 (24.3.), str. 12. // V priporu je zaradi seznama za ubijanje / Boštjan Celec. – Sn, št. 171 (2.7.), str. 7, foto. // Do kdaj v priporu, do kdaj kriv? / Petra Janša. – Demokracija, št. 27 (7.7.), str. 26–28, foto. // Odločitev o priporu znova na prvi stopnji / Tina Recek. – Večer, št. 167 (20.7.), str. 13, foto. // Je bila za dr. Milka Noviča usodna raziskava? / Petra Janša. – Demokracija, št. 33 (8.8.), str. 22–25, foto. // Ustavni sodniki znova o Noviču / Damijana Žišt. – Večer, št. 204 (2.9.), str. 12, foto. // Dr. Milko Novič in kraja intelektualne lastnine / Petra Janša. – Demokracija, št. 37 (15.9.), str. 28–30, foto. // Kemik bi to storil na bolj prefinjen način / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 227 (29.9.), str. 13, foto. // Dva strela v glavo kažeta na mafijski umor / Nenad Glücks. – Reporter, št. 40 (3.10.), str. 1, 50–55, foto. // Noviča izpustili iz pripora / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 285 (8.12.), str. 1, 13, foto. // Kemik bi moral bolj prefinjeno / Toni Perić. – NDn, št. 50 (14.12.), str. 4, foto. (Poročila o sojenju dr. Milku Noviču so celo leto polnila strani časopisov).

*Zaradi provokacij je invalida »napikal z vilami« / Jure Predanič. – Delo, št. 22 (27.1.), str. 8, foto. // Z vilami bi ga samo malo prestrašil / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 22 (27.1.), str. 12, foto. // Šest let za napad z vilami / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 63 (16.3.), str. 12, foto. (Marjana Pučka, ki je v socialnovarstvenem zavodu Prizma v Ponikvah v Dobrepolju z vilami napadel drugega varovanca Franca Godca, so obsodili na šestletno kazen).

*Požigalec gasilcem pokvaril še hidrant / Jaroslav Jankovič. – Sn, št. 35 (5.2.), str. 3, foto. (Gasilci so preprečili, da bi se požar z velikega skladišča razširil na dom upokojencev na Vidmu).

*Šentviški pedofil za zapahi na Filipinih / Bojan Rajšek. – Delo, št. 80 (6.4.), str. 8, foto. (Nika Krhlikarja iz Šentvida pri Stični sumijo vpletenosti v spolno zlorabo otrok in otroško pornografijo).

*Odvetništvo na Slovenskem / Andrej Razdrih. – Pravna praksa, št. 22 (2.6.), str. 32–33. (Ocena knjige Petra Čeferina).

*Ogenj uničil traktorja in stroje / Janja Ambrožič. – Dl, št. 32 (11.8.), str. 12, foto. (Vroč reflektor zanetil seno v Glogovici pri Šentvidu pri Stični).

*Vidin grob okraden dvakrat na leto / Vladimir Jerman. – Sn, št. 296 (29.10.), str. 6, foto. (S pokopališča v Grosupljem kradejo kovinske predmete).

2017

*Umor direktorja Kemijskega inštituta Janka Jamnika. Slovensko in nemško mnenje se ne ujemata / Aleksander Brudar. – Sn, št. 11 (12.1.), str. 11, foto. // Tri sledi ustrezajo kraju streljanja / Simona Fajfar. – Delo, št. 9 (12.1.), str. 8, foto. // Novič prvič s svobode na sodišče / Damijana Žišt. – Večer, št. 9 (12.1.), str. 20, foto. // Primer Novič in obraz sodnice / Petra Janša. – Demokracija, št. 3 (19.1.), str. 23–25, foto. // Krvne sledi odkrile bolj malo / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 50 (2.3.), str. 12, foto. // Za Milka Noviča zahtevajo 30 let / Boštjan Celec. – Sn, št. 101 (13.4.), str. 5, foto. // Milku Noviču 25 let zapora / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 87 (14.4.), str. 1+11+18, foto. // Škandalozna obsodba Milka Noviča / Petra Janša. – Demokracija, št. 16 (20.4.), str. 22–25, foto. // Triler o pravični kazni in pravici / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 93 (22.4.), str. 3–6, foto. // Mesec dni po odločitvi sodbe še ni od

nikoder / Boštjan Celec. – Sn, št. 134 (20.5.), str. 12, foto. // Predsednik prisluhnil ženi obsojenega / Damijana Žišt. – Večer, št. 270 (22.11.), str. 20, foto. // Končno na sledi pravemu morilcu dr. Janka Jamnika / Petra Janša. – Demokracija, št. 47 (23.11.), str. 26–29, foto. // S primerom Novič seznanjeni ZN / Petra Janša. – Demokracija, št. 50 (14.12.), str. 7, foto. // Tega nisem storil, bog mi je priča / Gordana Stojilković. – Sn, št. 346 (21.12.), str. 4, foto. // Zaslišali bodo očeta umorjenega Jamnika / Damijana Žišt. – Večer, št. 295 (21.12.), str. 20, foto. // Višji sodniki Noviču potrdili 25 let zapora / Mojca Furlan – Rus. – Dn, št. 297 (23.12.), str. 36. // Milko Novič pravomočno obsojen na 25 let / Damijana Žišt. – Večer, št. 297 (23.12.), str. 21, foto. (Sojenje Milku Noviču zaradi umora Janka Jamnika se je končalo z obsodbo na 25 let zapora. Zapisan je le izbor člankov iz različnih časopisov in revij).

*Požigalec že sedmič udaril v Stični / Jaroslav Jankovič. – Sn, št. 221 (16.8.), str. 2–3, foto. (Varnostne kamere so posnele požigalca pri Rotarjevih v Osredku nad Stično).

35 JAVNA UPRAVA

2016

*Pomoč jamarjev na vaji Civilne zaščite Občine Ivančna Gorica / Tanja Podržaj. – Jamar, 7, 2015, št. 1 (marec), str. 18, foto. (Jamarski klub Krka).

*Proračun težak 15 milijonov / J. S. – DI, št. 4 (28.1.), str. 5. (Proračun občine Ivančna Gorica).

*Letos na voljo 30 tisočakov / J. S. – DI, št. 7 (18.2.), str. 5. (V občini Ivančna Gorica namenili denar za sofinanciranje gradnje malih čistilnih naprav).

*Začel se je graditi priključek Šmarje – Sap / Vanja Alič. – Dn, št. 62 (15.3.), str. 7. (Polni avtocestni priključek Šmarje – Sap).

*Priznanja CZ tudi Ivančanom / Joži Sinur. – DI, št. 11 (17.3.), str. 5, foto. (Bronasti znak Civilne zaščite je prejel podjetnik Milan Pušljak iz Škrjanč, Srebrni znak Civilne zaščite pa za 110-letnico delovanja Prostovoljno gasilsko društvo Ambrus).

*Snujejo novo podobo jedra Krke / Joži Sinur. – DI, št. 12 (24.3.), str. 5, foto. (Načrtujejo temeljito prenovu središča naselja Krka, da bo naselje bolj privlačno za turiste).

*Ustanovili novi medobčinski organ / Joži Sinur. – DI, št. 17 (28.3.), str. 7, foto. // Medobčinski razvojni center / Vanja Alič. – Dn, št. 98 (28.4.), str. 10. // Medobčinski razvojni center / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 17 (28.4.), str. 35, foto. // Pričakovanja občin so velika / J. S. – DI, št. 41 (13.10.), str. 33, foto. (Župani občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Trebnje so ustanovili Medobčinski razvojni center, ki bo spremljal različne razpise s področja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti).

*Na nadvozu bo aplikacija občinskega konjička / Vanja Alič. – Dn, št. 98 (28.4.), str. 10. (Graditi bodo začeli nadvoz nad železniško progo do Sončnih dvorov v Grosupljem).

*Podelili so občinska priznanja / J. Sinur. – DI, št. 22 (2.6.), str. 5, foto. (Priznanja so prejeli: Marko Burger, Jože Kastelic, Vrtec Ivančna Gorica, Milan Goršič, France Omahen in Marko Mohorčič).

*Zdaj lekarna, kmalu še ambulante / Janja Ambrožič. – DI, št. 22 (2.6.), str. 14, foto. (V Ivančni Gorici so v prizidku k zdravstvenemu domu odprli lekarno).

*Jankovičem rubijo cesto v Grosupljem / Aleš Perčič. – Finance, št. 120 (23.6.), str. 8, foto. (V Grosupljem je bila javna dražba parcel Electe, ki je v lasti Damijana in Jureta Jankovića).

*V Grosupljem urejajo promet / Vanja Alič. – Dn, št. 156 (7.7.), str. 8, foto. (Prikazovalnik hitrosti v Šmarju – Sapu).

*Na Muljavi širše pokopališče / J. S. – DI, št. 29 (21.7.), str. 5, foto. (Dela bodo zaključili do prvega novembra).

*Kočevska proga za Guinnessov rekord / Bojan Rajšek. – Delo, št. 156 (8.7.), str. 4, foto. // Železna cesta končno do Kočevja: železnica Grosuplje–Kočevje / Mojca Leskovšek–Svete. – DI, št. 40 (6.10.), str. 9, foto. (V Kočevju so podpisali pogodbe o nadaljevanju gradnje proge, dokončana in pripravljena za potniški promet bo leta 2018).

*Na Muljavi obnavljajo vodovod / Vanja Alič. – Dn, št. 177 (1.8.), str. 8. (Od začetka muljavskega polja do novega naselja na Muljavi).

*O prednostih električnih vozil / J. Ambrožič. – DI, št. 36 (8.9.), str. 13, foto. (V občini Ivančna Gorica so izpostavili pozitivne okoljske, turistične in ekonomske vidike).

*V Ambrusu bodo energetske sanirali kulturni dom / Vanja Alič. – Dn, št. 223 (24.9.), str. 12. (Stari združni dom, ki nudi streho številnim društvom, bodo energetske sanirali).

*Odprli fitness na prostem / J. S. – DI, št. 40 (6.10.), str. 34, foto. (Na otroškem igrišču pri zdravstvenem domu v Ivančni Gorici).

*Pet let znamke Prijetno domače / J. S. – DI, št. 46 (17.11.), str. 5, foto. (Pod lastno blagovno znamko so združili celotno ponudbo občine Ivančna Gorica).

*Najprej zadrževalnik, šele nato pozidava / Bojan Rajšek. – Delo, št. 291 (15.12.), str. 12, foto. (V Grosupljem je zaradi varnosti pred poplavami potrebna protipoplavna ureditev Grosupeljščice).

*Direkcija na zasebni zemlji podrla panoje / Drago Perko. – Sn, št. 352 (27.12.), str. 4, foto. (Občina Ivančna Gorica dela red na področju reklamnih tabel).

*Najprej krožišče, nato morda še nadvoz / Bojan Rajšek. – Delo, št. 304 (31.12.), str. 10, foto. (V Ivančni Gorici je za ureditev prometa temeljnega pomena nadvoz čez progo na obvoznico).

2017

*Dom prenovljen, na vrsti šola / M. Ž. – DI, št. 3 (19.1.), str. 5, foto. (V Ambrusu še letos prenova šole).

*Priključek varnejši za vse / J. S. – DI, št. 4 (26.1.), str. 5, foto. (Osvetlili bodo avtocestni priključek v Višnji Gori).

*Na Polževem se obeta nov center / Joži Sinur. – DI, št. 7 (16.2.), str. 5, foto. (Občina Ivančna Gorica na Polževem načrtuje smučarsko-skakalni center s tremi skakalnicami, boljše čase napovedujejo tudi za smučišče).

*Nevarnega prehoda čez progo ne bodo opustili / Bojan Rajšek. – Delo, št. 16 (15.4.), str. 16, foto. // Namesto čez tire končno nad njimi / Bojan Rajšek. – Delo, št. 249 (26.10.), str. 12, foto. (V Grosupljem bodo zgradili novo cesto z nadvozom v Sončne dvore, stari prehod čez progo pa spremenili v podhod).

*Ustanovili novi medobčinski organ / J. Sinur. – DI, št. 17 (28.4.), str. 7, foto. (Novi Medobčinski razvojni center ima sedež v Grosupljem).

*Stadion z novo razsvetljavo / J. S. – DI, št. 18 (4.5.), str. 28, foto. (Nogometni stadion v Ivančni Gorici).

*Gradijo poligon za kolesarje / M. Ž. – DI, št. 21 (25.4.), str. 5, foto. (Ob otroškem igrišču in fitnessu bodo v Ivančni Gorici zgradili kolopark – pumptrack poligon za kolesarje).

*Podelili so občinska priznanja / J. Sinur. – DI, št. 22 (1.6.), str. 5, foto. (Nagrajenci v Ivančni Gorici so bili: Martina Hrovat, Jelka Rojec, Stanislav Kovačič, Franc Hočevnar, Ignacij Zajec in Jože Nosan).

*Ignacij Zajec, letošnji nagrajenec občine Ivančna Gorica / Matej Šteh. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4, str. 24, foto.

*Spomin na dr. Jožeta Pučnika / Petra Janša. – Demokracija, št. 26 (29.6.), str. 7, foto. (Glavna mestna vpadnica v Grosuplje nosi ime po Jožetu Pečniku).

*Energetska sanacija javnih stavb / J. Sinur. – DI, št. 30 (27.7.), str. 5, foto. (V občini Ivančna Gorica bodo sanirali 3 šole in vrtec v Višnji Gori).

*Na Leskovški planoti vodovod / J. Sinur. – DI, št. 33 (17.8.), str. 5, foto. (Vodovod bo nadomestil vodo iz vaških vodovodov in domačih vodnjakov).

*Urad zaprli, ker nima kdo delati / Janja Ambrožič. – DI, št. 39 (28.9.), str. 5. (Začasno so zaprli krajevni urad Ivančna Gorica).

*Veselje in strah pred odprtjem priključka / Bojan Rajšek. – Delo, št. 233 (7.10.), str. 14, foto. // Zdaj na avtocesto in z nje v obe smeri / M. Žnidaršič. – DI, št. 42 (19.10.), str. 7, foto. (Avtocestni priključek v Šmarju – Sapu je zgrajen, bojijo pa se kolon).

*Gasilci rešili avtobus in vrtec / Janja Ambrožič. – DI, št. 43 (26.10.), str. 12, foto. (Gorelo v opuščeni cestni bazi v Višnji Gori, občina tu načrtuje novo krajevno središče).

*Bo radar izboljšal varnost? / J. A. – DI, št. 44 (2.11.), str. 12. (Sekcijsko merjenje hitrosti na višnjegorskem klancu).

*Posekali 10 velikanov / Gordana Stojilković. – Sn, št. 298 (3.11.), str. 7, foto. (Na Kersnikovi ulici v Grosupljem so posekali 10 dreves).

*Število županov = 0. Predstavniki društva, občinskih služb in člani, ki živijo v občini Grosuplje, Ivančna Gorica, Ig in Škofljica, so se 20. novembra sestali v prostorih hotela Kongo v Grosuplju in razpravljali o težavah, s katerimi se vsakodnevno srečujejo / Mirjam Kanalec. – Izziv: glasilo Društva paraplegikov Ljubljanske pokrajine, št. 30 (dec.), str. 30-31, foto.

*Najtežje je bilo odstraniti polomljeni drog / Andraž Rožman. – Dn, št. 288 (13.12.), str. 5, foto. // Tristo nasmejanih in blatnih do ušes / Janoš Zore. – Delo, št. 290 (15.12.), str. 4, foto. (Zaradi močnega vetra polomljeni električni drogov, občani brez elektrike, električarji v gozdu cele dneve. Kraji: Čušperk, Zdenska vas, Vrbičje).

*Kmalu hitreje do Akrapoviča / J. A. – DI, št. 50 (14.12.), str. 5, foto. (V občini Ivančna Gorica delajo novo krožišče).

*Brano župan obljublja leta 2019 / Bojan Rajšek. – Delo, št. 293 (19.12.), str. 11. (Za zadrževalnik Veliki potok ob Grosupeljščici še nima gradbenega dovoljenja).

*V Sončnih dvorih 31 stanovanj zgrajenih na črno? / Gordana Stojilković. – Sn, št. 344 (19.12.), str. 1+7, foto. (Več kot deset let skušata zakonca Potokar dokazati, da naselje Sončni dvori v Grosupljem sega na njuno zemljišče).

36 SOCIALNA VPRAŠANJA

2016

*Novice pomagale invalidu do kolesa / Tomica Šuljić. – Sn, št. 25 (20.1.), str. 6, foto. (Invalid Franc Božič iz Strug pri Dobrepolju je zadel nagrado na TV Golica).

*Klub svojcev Grosuplje. Doma je lepše in manj naporno kot v zdravilišču / Anita Vošnjak. – Dn, št. 138 (13.6.), str. 40–41, foto. (Svojci, ki so skrbeli za svoje družinske člane, prenašajo izkušnje na 25 prostovoljcev v klubu).

*Varen pristan in topel objem za ranjene dušice / Helena Peternel Pečauer. – Delo, št. 260 (9.11.), str. 16, foto. (Hiša zavetja Palčica v Grosupljem deluje že deveto leto).

2017

*S kuhančkom pomagali družinama in zdravnikom / Bojan Novak. – Sn, št. 21 (22.1.), str. 40, foto. (Akcijo sta pred leti sprožila župan Dobropolja Janez Pavlin in Slavko Pajntar – Pinki. Prostovoljne prispevke so namenili družinama Mustar in Flisar ter zdravnikom brez meja, ki odhajajo v Novo Gvinejo).

*Mehanik z golfom osrečil invalidko / Tina Horvat. – SN, št. 46 (17.2.), str. 3, foto. (Avtomehanik Miro Pugelj z Vidma je invalidsko upokoženima Lijijani in Filipu Flisarju podaril registriran rabljen avto).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 20 (14.5.), str. 20, foto. (Župnijska Karitas je obdarila varovance Doma starejših občanov).

*Za lepše praznike otrok v Hiši zavetja Palčica / ŠO. – Nt, št. 45 (9.11.), str. 7, foto. (Dijak predšolske vzgoje v Gimnaziji Celje je sprožil akcijo za pomoč Hiši zavetja Palčica iz Grosupljega).

*Nekateri bi jih skrili za zidove, drugi bi jih zdravili med ljudmi / Gorazd Utenkar. – Nedelo, št. 51 (17.12.), str. 4–5, foto. (Načrtovana rušitev nekaterih objektov in gradnja novih v socialno-varstvenem zavodu Prizma Ponikve).

37 ŠOLSTVO**2016**

*Najstarejša oporoka učitelja v slovenščini: kulturnozgodovinski oris dokumenta in njegovega avtorja / Boris Golec. – Šolska kronika, št. 3 (2016), str. 350–373, foto. (Fortunat Skubic (1736–1801), rojen v Višnji Gori, kot organist in učitelj pa je služboval v Svibnem pri Radečah).

*SŠ Josipa Jurčiča Ivančna Gorica. Informativni dan / Maja Zajc Kalar. – Živa (pril. DI), št. 1 (28.1.), str. [19], foto. // Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica / Milan Jevnikar. – Dn, št. 56 (8.3.), str. 9, foto. (Ravnatelj M. Jevnikar predstavlja šolo, programe in vabi k vpisu).

*Če izgine vprašanje, kako doseči človeka, je umetnost nepotrebna / Nika Vidic. – Dn, št. 56 (8.3.), str. 11, foto. (Intervju z nekdanjim učencem SŠ J.J. Ivančna Gorica, igralcem Klemnom Janežičem).

*Odkrili so steno zlatih maturantov. - DI, št. 11 (17.3.), str. 33, foto. (Ob dnevu šole so na SŠ Josipa Jurčiča v Ivančni Gorici odkrili steno zlatih maturantov: 49 splošne in 31 maturantov poklicne mature, ki so od leta 1996 dosegli ta prestižni uspeh).

*Učilnice treh vladarjev / Boris Dolničar. – Sn, št. 109 (21.4.), str. 16–17, foto. (Šolski muzej OŠ Stična na Muljavi).

*Šolarji po stopinjah patra Ašiča / Boris Dolničar. – Sn, št. 147 (31.5.), str. 10+19, foto. (V okviru projekta Erasmus+ se je OŠ Stična odločila za predstavitev zeliščarja in naše avtohtone čebule).

*Šolo bo gradil CGP / M. M. – DI, št. 29 (21.7.), str. 21. (V Grosupljem bodo gradili novo šolo).

*Čudež, da inšpektor neprimerne šole ni zaprl / Bojan Rajšek. – Delo, št. 180 (4.8.), str. 12, foto. // Prihodnje leto v novo šolo / J. A. – DI, št. 36 (8.9.), str. 33, foto. (Po dvajsetih letih se je Občina Grosuplje odločila graditi novo šolo na Polici).

*Gradnjo so povezali z umetnostjo / J. Sinur. – DI, št. 39 (29.9.), str. 5, foto. (Učenci OŠ Šentvid pri Stični in društva v kraju so okrasili podporno steno pri šoli z domiselnimi mozaiki).

*Janja Zupančič. Portret tedna / Mojca Žnidaršič. – DI, št. 40 (6.10.), str. 40, foto. (Predstavitve ravnateljice OŠ Louisa Adamiča Grosuplje).

*Obeležili so visok jubilej šolstva v kraju / J. S. – DI, št. 44 (3.11.), str. 33, foto. (Na OŠ Šentvid pri Stični so obeležili 232 let šolstva v kraju in 50 let sedanje šolske stavbe).

*Strnili so moči za boljši svet / J. A. – DI, št. 48 (1.12.), str. 22, foto. (Dobrodelna prireditev na OŠ Stična).

2017

*Šolski razgledi, št. 3 (3.3.), str. 1–16, foto. (Celotna številka časopisa je opremljena z mozaiki s podpore stene pod OŠ Šentvid pri Stični).

*Nov objekt za bolne otroke / Bojan Rajšek. – Delo, št. 63 (17.3.), str. 8, foto. (Center za zdravljenje bolezni otrok v Šentvidu pri Stični bo z državnim denarjem zgradil novi objekt D in obnovil objekt A).

*Prizidek k prepolni šoli / B. R. – Delo, št. 64 (18.3.), str. 14. // V prizidku bo šest učilnic / J. S. – DI, št. 12 (23.3.), str. 33, foto. // Prostora dovolj, zdaj čakajo rojstev / Bojan Rajšek. – Delo, št. 260 (10.11.), str. 16, foto. // V prizidku šest dodatnih učilnic / Janja Ambrožič. – DI, št. 46 (16.11.), str. 33, foto. (Prizidek k podružnični OŠ Višnja Gora).

*Ob jubileju velika plesna prireditev / J. S. – DI, št. 13 (30.3.), str. 5, foto. (V športni dvorani OŠ Stična je Vrtec Ivančna Gorica priredil plesno prireditev ob 20-letnici delovanja).

*Po sledih kneginje Virske / Boris Dolničar. – Sn, št. 91 (3.4.), str. 12+17, foto. // S kneginjo spoznavali halštatsko kulturo / Janja Ambrožič. – DI, št. 14 (6.4.), str. 22, foto. (Učenci OŠ Stična so na Cvingerju pri Stični spoznavali življenje v železni dobi).

*Priloga novinarskih ekip slovenskih gimnazij. Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica / Milan Jevnikar (ravnatelj), Rok Omejc, Nika Škoda, Laura Sila, Manca Kramar, Nika Bregar, Petra Jerič, Živa Kramar. – Dn, št. 90 (19.4.), str. 10–11, foto. (Novinarji SŠ J. J. Ivančna Gorica so pisali: Prosti čas in subkultura, Prosti čas nekoč in danes, Gost: Boštjan Gorenc – Pižama: Za rapanje sem že preveč »zarostan«; gost: Miha Zarabec: Prvo žogo mi je kupila mama).

*Otroci in mladostniki ustvarjalno iskali pot / Janja Ambrožič. – DI, št. 16 (20.4.), str. 21, foto. (Vzgojni izobraževalni zavod Višnja Gora je že devetnajstič organiziral likovno druženje otrok z osebnostnimi težavami).

*Osnovnošolski Bineti, Alme, Ane, Luki, Damjani ... / Mojca Žnidaršič. – DI, št. 21 (25.5.), str. 22, foto. (Učenci OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični so v Novem mestu dobili »zlato kuhalnico« za vrhniške štruklje).

*Z novo šolo konec improvizacije / Bojan Rajšek. – Delo, št. 199 (29.8.), str. 11, foto. (Prvi šolski dan bodo učenci na Polici pri Grosupljem doživeli v novi šoli).

*Zavod ni popravljavnica avtomobilov / Janja Ambrožič. – Živa (pril. DI), št. 8 (31.8.), str. 10–11, foto. (Pogovor s Petrom Palom, ravnateljem Vzgojno-izobraževalnega zavoda Višnja Gora).

*Ministrica ne namerava sankcionirati verskih obredov v šoli / Ranka Ivelja. – Dn, št. 203 (2.9.), str. 3, foto. // Ministrica blagoslov na šoli predala inšpektorjem / Ranka Ivelja. – Dn, št. 207 (7.9.), str. 1+3, foto. (Z blagoslovom nove šole na Polici so kršili zakon, ki prepoveduje konfesionalno dejavnost).

*Šole, ki so žarišča kulturnega dogajanja / Andreja Žibret. – Delo, št. 221 (23.9.), str. 16. (OŠ Louisa Adamiča Grosuplje je, kot lanska prejemnica priznanja za najbolj kulturno šolo, organizirala prireditev s podelitvijo kulturnih priznanj).

*Ivan Dovič. Učitelj, ki učence raje navdušuje kot poučuje / Katarina Bulatovič. – Delo, št. 234 (9.10.), str. 20, foto. // Car, ki je vedno tudi za šalo / Katja Petrovec. – NDn, št. 41 (11.10.), str. 20–21, foto. // Nagrajenci Republike Slovenije. – Šolski razgledi, št. 16 (13.10.), str. 4–5, foto. (Ivan Dovič, učitelj tehnike na OŠ Brinje Grosuplje, je dobil najvišje državno priznanje za izjemne dosežke).

*Mladoletniki zažgali hišo strahov, vrtec in šolski avtobus rešili / Lovro Kastelic. – Sn, št. 290 (24.10.), str. 6–7, foto. (Zažgali so gojenci Vzgojno-izobraževalnega zavoda Višnja Gora).

*S prenavo znižali stroške / J. A. – DI, št. 48 (30.11.), str. 5, foto. (Na PŠ Stična so pokurili 11.000 litrov kurilnega olja, po prenavi le še 1.500).

*Za šolski sklad zbrali skoraj sedem tisočakov / Janja Ambrožič. – DI, št. 51 (21.11.), str. 22, foto. (Tradicionalni dobrodelni koncert na OŠ Stična).

379 DRUŠTVA

2016

*Končno prišli do svojih prostorov / Tanja Podržaj, JK Krka. – Jamar, 2015, št. 1 (marec), str. 20, foto. (Dom Čukovina na Krki, solastnina Občine Ivančna Gorica, JK, TD in KD Krka ter ČD Krka-Zagradec.)

*Tiho nas je zapustil predsednik ZŠAM Grosuplje Marjan Vatovec / Mirko Škrjanc. – Prometni vestnik, št. 1 str. 22, portret. (Nekrolog).

*Praznični kruh poprtnik: narezale so ga šele za svete tri kralje / M. Leskovšek–Svete. – DI, št. 1 (7.1.), str. 13, foto. (Društvo podeželskih žena Dobropole–Struge je na Vidmu pripravilo že peto razstavo poprtnikov).

*Tekmovali so s šunkami v testu / Simona Fajfar. – Sn, št. 74 (16.3.), str. 19, foto. // Skrite pod hrustljivim krušnim plaščem / Barbara Remec. – Kg, št. 12 (23.3.), str. 20, foto. (V Grosupljem je Društvo podeželskih žena Sončnica organiziralo prvo državno razstavo in ocenjevanje šunk v testu. Zmagala je Nada Lunder iz Dobropole).

*V prestolnico z najboljšimi velikonočnimi jedmi / Barbara Remec. – Kg, št. 13 (30.3.), str. 18, foto. (Članice Društva podeželskih žena Ivanjščice so pogostile Ljubljance z velikonočnimi dobrotami).

*Z ivanškimi šmornom navdušile slehernega gosta / Janja Ambrožič. – DI, št. 20 (19.5.), str. 22, foto. // Zametki društva so bili mlekarski izdelki / Barbara Remec. – KG, št. 21 (25.5.), str. 20, foto. // Ivanjščice na ivanški tržnici / Gašper Stopar. – Vzajemna, št. 7/8, str. 56, foto // (Na sobotni tržnici v Ivančni Gorici je Društvo podeželskih žena Ivanjščica praznovalo 20-letnico delovanja).

*Kam za konec tedna / ea. – Dn, št. 126 (1.6.), str. 26, foto. (Med drugimi tudi vabilo na Dan doživetij v Županovi jami pri Grosupljem).

*Pridne krške roke: ročnodelke TD Krka / Barbara Remec. – Kg, št. 24 (15.6.), str. 10, foto. (Ustvarjalne delavnice ročnih del TD Krka so povežale krajane vseh generacij).

*Anin sejem. Polži na verigi in za pokušino / Primož Hieng. – Sn, št. 209 (2.8.), str. 10+19, foto. // V nedeljo spet sodili kozlu Liscu / Janja Ambrožič. – DI, št. 31 (4.8.), str. 14, foto. // Anin sejem, niz kulturnih in zabavnih vsebin / M. M. J. – Kg, št. 33 (17.8.), str. 15, foto. (Za žegnanjsko nedeljo so v Višnji Gori pripravili tradicionalni 19. Anin sejem).

*V Sobračah imajo gasilski kombi / J. A. – DI, št. 33 (18.8.), str. 28, foto. (Prostovoljno gasilsko društvo Sobrača je s parado prevzelo novo vozilo).

*Pod lipo so obudili pozabljene obrti / Primož Hieng. – Sn, 239 (2.9.), str. 12+21, foto. (TD Šmarje – Sap je v okviru prireditve Pod lipo domačo predstavilo stare obrti).

*Praznik krompirja navdušil / J. S. – DI, št. 38 (22.9.), str. 5, foto. (Društvo podeželskih žena Ivanjščice je na tržnici v Ivančni Gorici priredilo že 4. praznik krompirja).

*Turistični razvoj Županove jame pri Grosupljem / Miha Drobnič. – Geomix, 23, 2016, št. 1 (dec.), str. 30-34, foto. (Član Županove jame – turističnega in okoljskega društva Grosuplje in vodič po jami, tudi domačin iz Male Stare vasi pri Grosupljem, je v svoji diplomski nalogi opisal zgodovino Županove jame in v reviji objavil izveček).

*Grosuplje / Milena Nagelj. – D, št. 49 (4.12.), str. 23, foto. (Folklorna skupina Kulturnega društva sv. Mihaela Grosuplje je s prireditvijo Župnija – naš dom zbirala prispevke za prizidek k župnišču, kjer bi društvo pridobilo prostore za vaje).

*Poprtniki naznanjajo in bogatijo praznike / Iztok Ilich. – Sn, št. 351 (25.12.), str. 1–3, foto. // Državno ocenjevanje in razstava poprtnikov: prvič ocenjevali tudi okus / Barbara Remec. – Kg, št. 52 (28.12.), str. 28, foto. (Društvo podeželskih žena Dobrepolje–Struge je v Jakličevem domu organiziralo razstavo poprtnikov).

2017

*ZŠAM Grosuplje – uspešni v prvi polovici leta 2017 / Miro Škrjanc. – Prometno-varnostni vestnik, št. 3, str. 20, foto. (Društvo je pregledalo svoje delo in izpostavilo uspešne akcije).

*Šunke, skrite v testu, so še vabljivejše / Barbara Remec. – Kg, št. 14 (5.4.), str. 20, foto. // Skupnih dvajset let / Barbara Remec. – Kg, št. 17 (26.4.), str. 20, foto. (Društvo podeželskih žena Sončnica iz Grosupljega je ob praznovanju dvajsetletnice delovanja pripravilo drugo razstavo in ocenjevanje šunk v testu).

*Članice in člani Združenja šoferjev in avtomehanikov Ivančna Gorica poskrbeli za varno pot v šolo / Alojz Markovič. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4, str. 11, foto. (Vsako leto šoferji na križiščih in prehodih pomagajo otrokom varno prečkati cesto).

*Praznovanje dneva šoferjev in avtomehanikov v Ivančni Gorici / Šteh Matej. – Prometno-varnostni vestnik, št. 4, str. 23, foto.

*Sprostitev podzemlja. Grosuplje – Županova jama = Undergroundrelease. – V: Daleč, tako blizu: vodnik – 25. bienale oblikovanja, Ljubljana, Slovenija, 25. 5.–29. 10. 2017, str. [8]–11, foto. // V Županovi jami domuje tudi umetnost / D. V(iršek). – Sn (Pril. Počitniška malha), št. 142 (28.5.), str. 17, foto. (V Županovi jami so umetniki (Dan Adlešič idr.) postavili svetlobno-zvočno inštalacijo).

*Jamarji so vodili samo enosmerni promet / Janja Ambrožič. – DI, št. 22 (1.6.), str. 22, foto. (Dan doživetij v Županovi jami, ki ga vsako leto organizira društvo Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje, je prava učilnica v naravi).

*110 let Čebelarskega društva Zagradec / J. S. – DI, št. 24 (15.6.), str. 34, foto. // Več kot sto let točijo med / Jaroslav Jankovič. – Sn, št. 154 (9.6.), str. 12–13, foto. (Čebelarsko društvo Krka in Zagradec šteje 55 članov, k čebelarskemu krožku hodi kar tretjina učencev OŠ Krka).

*20. Anin sejem: Višnja Gora: v znamenju rekordov po številu ponudnikov domače in umetnostne obrti, izdelkov in pridelkov ter obiskovalcev z vseh koncev Slovenije / Geza Grabar. – Kg, št. 31 (2. 8.), str. 32, foto. // Na Aninem sejmu tudi polžje dirke / Primož Hieng. – Sn, št. 208 (2.8.), str. 16–17, foto. // Še bogatejši, letos tudi polžje dirke / Janja Ambrožič. – DI, št. 31 (3.8.), str. 20, foto. (Za vrhunec tridnevnega dogajanja na 20. Aninem sejmu so v Višnji Gori razrezali torto v obliki polža).

*Piloti sekljali čebulo za piknik z razgledom / L. K. – Sn, št. 234 (29.8.), str. 9, foto. (Letalski klub iz Šentvida pri Stični je pripravil že četrti Fly In).

*Oslov bal na Cerovem in jurčki na žaru / Andreja Podlogar. – Dn, št. 224 (27.9.), str. 25, foto. (Društvo Cer s Cerovega pri Grosupljem je organiziral že 10. oslov bal).

*Popoldne s polhi. – Nedelo, št. 42 (15.10.), str. 2, foto. (Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje je organiziralo pri Županovi jami predavanja in predstavitev polhov in polšjega lova).

*Idilična Krka: nadaljevanka jim je pomagala do popularnosti / Janja Ambrožič. – Živa (pril. DI), št. 10 (26.10.), str. 12–13, foto. (Krka in Krška jama sta postali še bolj obiskani zaradi TV nadaljevanke Reka ljubezni).

*Listina o prijateljstvu med PGD Tešanovci in PGD Višnja Gora / UO PGD Tešanovci. – Lipnica, št. 153 (30. 10.), str. 16, foto. // Prijatelji za vedno / J. A. – DI, št. 41 (12.10.), str. 31, foto. // Pobrateni Dolenjci in Prekmurci / O. B. – Sn, št. 297 (2.11.), str. 16, foto. (S slavnostnim podpisom dokumenta na prireditvi v gasilskem domu v Višnji Gori se je v soboto, 7. oktobra, tudi na formalni način potrdilo več kot 20-letno sodelovanje med omenjenima društvoma).

*Jubilej v krogu prijateljev / J. A. – DI, št. 45 (9.11.), str. 31, foto. (80-letnik Pavel Groznik je praznoval tudi med gasilci PGD Višnja Gora).

*Na nujni vožnji se je poškodovalo pet gasilcev / Aleksander Brudar. – Sn, št. 319 (24.11.), str. 3–3, foto. (Gasilski avto PGD Grosuplje se je na nujni vožnji prevrnil).

*Poprtnik, praznični, obredni, »ta boljši« kruh / Dragica Heric. – Kg, št. 50 (13.12.), str. 1, foto. // Med božično peko naj ne manjka poprtnik / Dragica Heric. – Kg, št. 51 (20.12.), str. 22, foto. (Društvo podeželskih žena Dobrepolje–Struge je pripravilo razstavo in ocenjevanje poprtnikov na Vidmu).

*Podzemeljsko doživetje. – Nedelo, št. 52 (24.12.), str. 3+2, foto. (Županova jama – turistično in okoljsko društvo Grosuplje je organiziralo ogled Županove jame samo v svetlobi naglavnih svetilk).

39 ETNOLOGIJA

2016

*Na počitnicah z očetom I: Ekpa na Dolenjskem / Bogdan Novak. – Vzajemna, 2016, št. 9, str. 29, foto. (Orlova ekipa v Škocjanu pri Turjaku leta 1948).

2017

*Etnološka zbirka Nose, Bojanji vrh / Boris Dolničar. – Sn (pril. TT), št. 18 (19.1.), str. 16–17, foto. // Skok v čase naših prednikov / Franci Kek. – NDn, št. 18 (3.5.), str. 12, foto. // Pred propadom rešila staro orodje / Janja Ambrožič. – Živa (pril. DI), št. 12 (21.12.), str. 16–17, foto. (Štefan in Anica Nose z Bojanjega Vrha v občini Ivančna Gorica sta navdušena nad starinami).

*Od zibelke do krevse: čari majhnih zbirk: živimo z ljudskim izročilom, Videm / Iztok Ilich. – Sn, št. 38 (8.2.), str. 16–17, foto. (Etnološka zbirka in spominske sobe bratov Kralj ter Frana Jakliča-Podgoričana na Vidmu v občini Dobrepolje.)

5 EKOLOGIJA. NARAVA

2016

*Terenski pregled jam v hidrogeološkem zaledju izvira Krke = Fieldsurveyofcaves in thehydrogeologicalcatchmentofthe Krka Riverspring / Petra Gostinčar & Miha Čekada. – Natura Sloveniae, 18, št. 1 (2016), str. 59–61, foto. Dostopno tudi na spletu.

61 ZDRAVSTVO

2016

*Ivančna Gorica dobila večjo in sodobno lekarno. – Zdravo: Katalog ugodnosti, Lekarna Ljubljana, (16.6.–5.9.2016), str. 3, foto. (V prizidku k zdravstvenemu domu).

*V Grosuplju bodo imeli tri lekarne / B. R. – Delo, št. 245 (20.10.), str. 12. (Pri ZD Grosuplje bo stala že tretja lekarna Lekarne Ljubljana v kraju).

2017

*Slovenski strokovnjaki odkrili nov gen za prezgodnje staranje / D. B. – Delo, št. 270 (22.11.), str. 24, foto. // Slovenski znanstveniki odkrili nov gen za prezgodnje staranje / Živa Rokavec. – Dn, št. 270 (22.11.), str. 32, foto. // Z detektivsko lupo do gena za prehitro staranje / Dragica Bošnjak. – Nedelo, št. 48 (26.11.), str. 24–25, foto. (Mamica dojenčka z genom za prehitro staranje je Grosupeljčanka Irena Lesjak).

*Po stopinjah patra Simona Ašiča / Staš Ivanc. – NSn, št. 314 (19.11.), str. 10–11, foto. (Pogovor s farmacevtom Klemnom Kajfežem iz zeliščne lekarne Cistercijanskega samostana Stična).

*Geodet preprečil odprtje lekarne / Bojan Rajšek. – Delo, št. 287 (12.12.), str. 10, foto. // Boj za metre med lekarnami v Grosupljem / Andreja Rednak. – Finance, št. 239 (13.12.), str. 4–5, foto. (Lekarna Kosobrin se je pritožila, ker je Lekarna Ljubljana preblizu zgradila svojo tretjo lekarno v Grosupljem).

*Pomembna je strokovnost, ne spol / Maja Prijatelj Videmšek. – Delo, št. 300 (29.12.), str. 12, foto. (Patronažni brat Robert Kuhelj vodi skupino šestih patronažnih sester v ZD Grosuplje).

63 KMETIJSTVO

2016

*ČD Stična: Anton Šraj: v spomin. – SČ, št. 2, str. 80, portret.

*Gril, August. – SČ, št. 3, str. 81-82, portret.

*Krave molznice v prosti reji / Dragica Heric. – KG, št. 18 (4.5.), str. 14, foto. (Na kmetiji Pr^c Reberskih, pri Zrnčevih na Zdenski rebri, pasejo živino na pašnikih).

*Iz malega raste veliko / Barbara Remec. – Kg, št. 20 (18.5.), str. 12, foto. (Kmetijska zadruga Grosuplje šteje 62 članov).

*Kmetija Ivana Bučarja na Velikem Mlačevem pri Grosupljem: Nam je še vedno vseeno, kakšno hrano jedo naši otroci? / Dragica Heric. – Kg, št. 22 (1.6.), str. 9, foto. (Ivan Bučar pridelal letno približno 20 ton zelenjave).

*Delo v gozdu in priprava goriv / Marjan Dolinšek, Ana Pavčič. – Kg, št. 26 (29.6.), str. 7, foto. (Strojni krožek Kmetovalci je na območju občine Dobrepolje prikazal posek in spravilo lesa iz gozda in pripravo lesnih goriv).

*Marjan Vatovec / ČD Grosuplje. – Slovenski čebelar, št. 7/8, str. 288, portret.

*Na Kitnem Vrhu so pšenico želi s srpi / Vida Kocjan. – Demokracija, št. 28 (14.7.), str. 34–35, foto. // Najbolje žanjeta Angela in Jože / Boris Dolničar. – Sn, št. 190 (14.7.), str. 12–21, foto. // Tekmovalci so srpe vihтели kot za stavo / Janja Ambrožič. – Živa (pril. DL), št. 7 (15.7.), foto. (Turistično društvo Zagradec ob Krki je priredilo 16. tekmovanje v žetvi pšenice).

*Od malega kmeta do skrbnega gospodarja / Janja Ambrožič. – DI, št. 30 (28.7.), str. 15, foto. // Kdo bo inovativni mladi kmet 2016 / Petra Šubic. – Finance, št. 213 (4.11.), str. 14–15, foto. (Diplomirana agronomka Damjana Ostanek Heric iz Velikih Pec pri Šentvidu pri Stični je prevzela kmetijo s šestimi hektarji obdelovalnih površin).

*Praznovanje 80. obletnice ustanovitve ČD Stična / Petra Peunik Okorn. – Sč, št. 9, str. 314–315, foto. (Ob visoki obletnici so postavili spominsko ploščo duhovniku Jožefu Jeriču, ki je bil soustanovitelj društva).

*Razstava govedi pod krošnjami / Dragica Heric. – Kg, št. 37 (14.9.), str. 16, foto. // Razstave govedi – odraz napredne in uspešne reje / Dragica Heric. – Kg, št. 38 (21.9.), str. 1, foto. (Kmetijska zadruga Dobrepolje in Govedorejsko društvo Dobrepolje–Struge sta priredila razstavo govedi ob 120-letnici zadrugištva in 20-letnici govedorejskega društva).

*Kobilje mleko primerljivo z materinim / Lara Jelen. – Zarja, št. 38 (20.9.), str. 64, foto. (Grosupeljčan dr. Klemen Potočnik z Oddelka za zootehniko na Biotehniški fakulteti se ukvarja z raziskavami uporabnosti kobiljega mleka).

*11. razstava gob / Dragica Heric. – Kg, št. 39 (28.9.), str. 19, foto. (Društvo gobarjev Štorovke Šentrumar–Hočevje je v Štentovem kozolcu v Hočevju pripravilo razstavo gob).

2017

*Razstava govedi v Dobrepolju / V. V. – S podeželja, št. 44 (1.4.), str. 9, foto. (Ob 120-letnici združenstva v Dobrepolju in 20-letnici Govedorejskega društva Dobrepolje–Struge).

*Konjem zdravja, lastnikom konj pa, da bi bili dobri gospodarji / Marinka Marinčič Jevnikar, Dragica Heric. – Kg, št. 1 (4.1.), str. 13+15, foto. (Na Veliki Dobravi pri Višnji Gori in v Vidmu–Dobrepolju so proslavili Štefanovo z blagoslovitvijo konj).

*Predstavitev Čebelarstva društva Krka in Zagradec / Marjan Volaj. – Sč, št. 3, str. 80–81, foto.

*Pomagajmo si, če si lahko! / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 10 (8.3.), str. 16, foto. (Kmetijska zadruga Stična).

*Na tržnici Grosuplje: pri Viktorju Novaku iz Dobrnica suhe klobase po 15 evrov, krače 5,80 evra / Ajda Janovsky. – Sn, št. 99 (11.4.), str. 12, foto. (Grosuplje ima dve tržnici – eno zasebno, ob železniški progi, in drugo občinsko, v središču mesta).

*V Višnji Gori začetek nove, čebelam in mestu naklonjene zgodbe / Matej Mandelj. – Sč, št. 6, str. 174, foto. // Spomenik kranjski čebeli / Čebelarstva zveza Slovenije. – Kg, št. 23 (7.6.), str. 19, foto. (Obeležje kranjski čebeli v Višnji Gori bodo postavili v maju 2018 pred staro šolo).

*Roj čebel ne pika / Jaroslav Janković. – Sn, št. 158 (13.6.), str. 24, foto. (Tonček Markovič je gospodar ČD Krka in Zagradec, skrbi pa tudi za novi šolski čebeljak).

*Dvokapni tunel je prava odločitev / Klara Nahtigal. – Kg, št. 25 (21.6.), str. 10–11, foto. (Reja mladega pitanega goveda na kmetiji Mlakar v Šmarju – Sapu).

*Kobilje mleko za zdravje in lepoto / Špela Mlekuš. – Finance, št. 130 (10.7.), str. 8, foto. (Dr. Manca Knap in dr. Klemen Potočnik, lastnika grosupeljskega podjetja LacMar, ponujata izdelke iz kobiljega mleka).

*Sedemnajstič žetev s srpi / Slavko Mirtič. – Kg, št. 29 (19.7.), str. 19, foto. (Kitni Vrh).

*Zofija Janko: 1922–2017 / Čebelarstvo društvo Grosuplje. – Sč, št. 9, str. 250, portret.

*Kmetija Ostanek, Male Pece, Šentvid pri Stični. – Kg, št. 34 (23.8.), str. 26, foto. // Zelenjadarska kmetija bo razvila vrtnarski turizem / Petra Šubic. – Finance, št. 163 (25.8.), str. 14, foto. // Kmetija Ostanek nagrajena z zlatim priznanjem / Barbara Remec. – Kg, št. 36 (6.9.), str. 16, foto. // Z znanjem, trdim delom in vztrajnostjo do uspeha / Barbara Remec. – Kg, št. 38 (20.9.), str. 16, foto. (Magistra hortikulture Damjana Ostanek Heric, zmagovalka akcije S kmetije na vas 2017, prideluje in trži zelenjavo in vložene vrtnine, razvija pa tudi turistično ponudbo).

*Maksimilijan Vidmar: 1929–2014; Anton Erčulj: 1934–2014; Anton Adamič: 1937–2016; Anton Prelesnik: 1931–2015 / Čebelarstvo društvo Dobrepolje. – Sč, št. 11, str. 321–322, portreti. (Nekrologi).

*Mešana kmetija z rejo konj, govedi in prašičev / Dragica Heric. – Kg, št. 44 (1.11.), str. 28, foto. (Domačija Pr' Špan z Velike Dobrave pri Višnji Gori).

64 GOSPODINJSTVO

2016

*Ob jubileju Ivanjščic medene ivanjščice: pekli smo z Lučko Škufca /Janja Ambrožič. – Živa, 15, št. 5 (26.5.), str. 28–29, foto. (Lučka Škufca je s Spodnjega Brezovega pri Višnji Gori).

2017

*Tedenski jedilnik je izbral Boštjan Boh / Janko Mavec. – Sn, št. 27 (28.1.), str. 20–21, foto. (Gostinec in kuhar z ženo Sabino in sinom Denisom vodi gostilno Pr^a atku v Brezju pri Grosupljem).

*Miza je srce vsakega doma. Na obisku pri Saši Drobnič Škrjanec / Barbara Remec. – Kg, 2017, št. 41 (11.10.), str. 20, foto. (Ob izidu njene knjige Jedi iz sklede. Saša Drobnič Škrjanec živi na Lobčku pri Grosupljem).

66/69 INDUSTRIJA IN OBRT

2016

*Vsakega človeka najprej pogleda v noge / Dušan Nograšek. – NDn, št. 2 (13.1.), str. 12, foto. (Ljubljanski čevljar Anton Dremelj je bil rojen v Petrušnji vasi v Šentvidu pri Stični).

*Akrapovič zrasel za 15 odstotkov / B. B. – Dl, št. 3 (21.1.), str. 5. // Povečana prodaja in zaposlovanje / Mirjam Bezek-Jakše. – Dl, št. 19 (12.5.), str. 14, foto. (V podjetju Akrapovič v Ivančni Gorici in Črnomlju je zaposlenih 880 ljudi: prihodnje leto spet večja naložba).

*Belimed namerava zaposliti vsaj 70 ljudi / Jana Petkovšek Štakul. – Dn, št. 22 (27.1.), str. 6, foto. (Reorganizacija švicarske skupine Belimed v Grosuplje prinaša povečano proizvodnjo pomivalne, termodezinfekcijske in sterilizacijske opreme).

*15 zlatih odličij za Pekarno Grosuplje. – NDn, št. 7 (17.1.), str. 7, foto. (Na 16. podelitvi zlatih pekovskih priznanj v okviru Gospodarske zbornice Slovenije).

*Štupnikov mlin. »Moji ženi uspe speči kruh iz vsake moke.« / Helena Petermelj Pečauer. – Delo, št. 70 (24.3.), str. 19, foto. (Uspešni mladi gospodar Štupnikovega mlina s Fužine pri Zagradcu, ki ga omenjajo že leta 1682 v urbarju gospostva Boštanj, je posodobil mlinске naprave).

*Novi črni odpadki se odpirajo iz dneva v dan / Matej Štakul. – Dn, št. 83 (9.4.), str. 25, foto. (Razgradnja vozil v obratu za razgradnjo Avtotransporti Kastelec v Grosupljem).

*Jože Trontelj, podjetje Gomilar: s kakovostjo in pošteno ceno do zadovoljnih kupcev. – Spar Slovenija, (6.6.), str. 7, foto. (Gomilar, d. o. o., je družinsko podjetje iz Vrhpolja pri Ivančni Gorici).

*Livar, d. d. Zadovoljni kupci so potrditev, da so na pravi poti. – NDn, št. 28 (13.7.), str. 31, foto. (Podjetje Livar iz Ivančne Gorice).

*Gazela potrebuje motiviran strokovni kader, ki pa se ga težko dobi / jpš. – Dn, št. 217 (17.9.), str. 7, foto. (Višnjegorska gazela Elvez).

*Gabrijel Aluminium z odličnimi referencami doma in v tujini. – Finance, št. 189 (29.9.), str. 17, foto. (Podjetje ima sedež v Grosupljem).

*Moji polži so na Havajih / Vida Voglar. - Biobrazda, št. 16 (okt.-dec.), str. 7–11, foto. (Pevce Marko Vozelj v Višnji Gori goji polže).

*Babičin kruh Pekarne Grosuplje. – Odprta kuhinja, št. 43 (23.10.), str. 15, foto. (V Pekarni Grosuplje se zavedajo vrednosti ohranjanja tradicionalnih receptov).

*Romov se je odkrižal kar z betonskim zidom / Bojan Rajšek. – Delo, št. 274 (25.11.), str. 13, foto. (Podjetje Transport Finec se je zavarovalo s 3 m visoko ograjo).

2017

*Iz Grosuplja v Ivančno Gorico / B. Blaić. – DI, št. 6 (9.2.), str. 14, foto. // Jubilej in novi poslovni prostori / J. A. – DI, št. 44 (2.11.), str. 14, foto. (Grosupeljsko podjetje Cookinox, katerega lastnik in direktor je Grosupeljčan Tomaž Škrjanc, se seli v Ivančno Gorico).

*Dobrega varilca je težje najti kot dobrega ekonomista / Rok Pikon, Jurij Šimac. – F, št. 76 (20.4.), str. 4–5, foto. (Intervju z Matejem Akrapovičem – finančnim direktorjem v podjetju Akrapovič).

*Glavni izziv Slovenije in gospodarstva so zdaj kadri / Miha Jenko. – Delo, št. 138 (17.6.), str. 10, foto. (Intervju z Urošem Roso, izvršnim direktorjem v podjetju Akrapovič).

*Zavedajo se potrebnih prilagoditev in bodočih sprememb / Jana Petkovšek Štakul. – Dn, št. 163 (17.7.), str. 22, foto. (Družinska gazeta Elvez iz Višnje Gore je perspektivno podjetje).

*Ohranjajo dediščino patra Ašiča / Joži Sinur. – DI, št. 34 (24.8.), str. 14, foto. (25 let podjetja Sitik, ki deluje v okviru Cistercijanskega samostana Stična).

*Tožilec odstopil od kazenskega pregona Dolamiča / Nejc Gole. – Delo, št. 202 (1.9.), str. 8, foto. // Grobar GPG ne gre v arest / Gordana Stojilković. – Sn, št. 290 (24.10.), str. 7, foto. // Grobarju GPG še ena pogojna kazen / Gordana Stojilković. – Sn, št. 323 (28.11.), str. 6, foto. // V Sončnih dvorih 31 stanovanj zgrajenih na črno / Gordana Stojilković. – Sn, št. 344 (19.12.), str. 6, foto. (Nekdanji direktor GPG Boris Dolamič osumljen škodovanja upnikov in zlorabe položaja).

*Igor Akrapovič / Gorazd Suhadolnik. – Super 50 (pril. Dela), št. 10 (2.10.), str. 1+4–5, foto. (Intervju z direktorjem istoimenskega podjetja s sedežem v Ivančni Gorici).

*Don Don, gazeta Osrednje Slovenije: Želijo biti največje regijsko pekarsko podjetje / Sabina Lokar. – Gazeta 2017 (23.10.) str. 34, foto. (Posebna izdaja časopisa Dnevnik.) // Dobrega kruha še dolgo ne bo brez skrbnih pekovich rok / Jana Petkovšek Štakul. – Dn, št. 228 (2.10.), str. 7, foto. (Pekarna Grosuplje je del sistema Don Don).

*Na Dolenjsko prihaja Vseslovenski sejem / Janja Ambrožič. – DI, št. 40 (5.10.), str. 22, foto. // Od avtomobila, poročnih oblek do salam, sira in vina / Dragica Heric. – Kg, št. 42 (18.10.), str. 32, foto. // Tri dni skleпали kupčije in se zabavali / J. Ambrožič. – DI, št. 42 (19.10.), str. 22, foto. (V Prapročah pri Temenici, pod šotori in na prostem).

*Modne smernice iz Sokolske / BL. KO. – Sn, št. 296 (21.10.), str. 8, foto. (Trgovina z oblačili Bella, katere lastnica je Sonja Rojec, deluje v Ivančni Gorici že 10 let).

*Priznanje podjetju Akrapovič: zadovoljni zaposleni / Sabina Gosenica. – DI, št. 43 (27.10.), str. 14. // Velika nagrada mojstrstva letos Igorju Akrapoviču / Rok Nose. – DI, št. 47 (23.11.), str. 14. // Igor Akrapovič – letošnji nagradjenec Financ za posebne gospodarske dosežke / Špela Mikuš. – F, št. 231 (1.12.), str. 16, foto. // V času debelih krav je treba narediti zaloge – to priporočam tudi državi / Špela Mikuš, Jurij Šimac. – F, št. 232 (4.12.), str. 16, foto. (Sedež podjetja Akrapovič je v Ivančni Gorici).

*Z nazivom je prišlo tudi spoštovanje / Andreja Podlogar. – Dn, št. 259 (9.11.), str. 33, foto. (Andraž Boh iz Grosupljega je postal srebrni mehanik leta 2016).

*Meso se je ujelo v pajčevino / Roman Končar. – NDn, št. 48 (29.11.), str. 29, foto. (Med dobre stare gostilne spada tudi gostilna na Pajčni).

*Za pokrove uporabljamo iste litine kot za zavorne sisteme hitrih vlakov / Mladen Mirković. – F, št. 229 (29.11.), str. 15, foto. (Livarna Livar v Ivančni Gorici posluje nad načrti).

7 UMETNOST

2016

*Tone Kralj in Benetke / Metoda Kemperl, Daniela Zupan. – *Annales. Series historia et sociologia*, 25, št. 4 (2015), str. 835–844, foto. (Dostopno tudi na spletu).

*Egon Pelikan: Tone Kralj in prostor meje. Ljubljana, Cankarjeva založba, 2016, 240 strani / Matic Batič. – *Acta Histriae*, št. 4 (2016), str. 975–977, foto. (Dostopno tudi na spletu). // S slikami je narisal etnično mejo / Denis Sabadin. – Pn, št. 151 (1.7.), str. 15, foto. // Ko so v cerkvenih poslikavah našli mesto fašisti in nacisti: v knjigi Tone Kralj in prostor meje avtor analizira poslikave od Sv. Višarij do Trsta / (roša) [Robert Šabec]. – Pd, št. 270 (17.11.), str. 12–13, foto. // Jezus Kristus, Mussolini in Karl Marx: intervju: Egon Pelikan, zgodovinar / Ervin Hladnik-Milharčič. – Dn (pril. Dnevnikov objektiv), št. 269 (19.11.), str. 16–17, foto. // Moč enega / Svetlana Slapšak. – Večer (pril. V soboto), št. 275 (26.11.), str. 19, foto. // Trpljenje Kristusa kot trpljenje Slovencev pod fašisti: Tone Kralj in prostor meje / Vojko Urbančič. – Delo, št. 277 (29.11.), str. 13, foto. (Umetniški opus Toneta Kralja, ki je med obema svetovnjima vojnama z nacionalnimi in protifašističnimi motivi poslikal skoraj 50 primorskih cerkva in tako markiral slovenski etnični prostor na obeh straneh naše zahodne meje, je opisal dr. Emil Pelikan v knjigi Tone Kralj in prostor meje).

*Pomen Kraljevega Oznanjenja v cerkvi sv. Helene na Premu / Milček Komelj. – *Forum* (revija Slovenskega društva likovnih kritikov), št. 33/34 (2016), str. 165–168, foto.

*Srečanje z umetnikom. Tone Kralj / Jasna Merku. – *Galeb* (Čedad), [št.] 8 (apr. 2016), str. 34, foto.

*Iz hloedov pokukale živali in celo sidro / Janja Ambrožič. – *Dl*, 24 (16.6.), str. 22, foto. (4. festival kiparjev z motornimi žagami na Gradišču nad Stično).

*Srbi nam ne dajo našega Kekca / Tina Horvat. – *Sn*, št. 268 (1.10.), str. 3, foto. (Originalni Kekec, ki ga je posnel Grosupeljčan Jože Gale, se nahaja v beograjskih arhivih).

*France Slana – devetdesetletnik / Milček Komelj. – *Delo*, št. 264 (14.11.), str. 13, foto. (Slikar živi na Krki).

2017

*Egon Pelikan: Tone Kralj in prostor meje, 2016: Unikatno markiranje meje / Petra Vidali. – *Večer*, 72, 2017, št. 1 (3.1.), str. 8, foto. // Tone Kralj / Ivo Žajdela. – *D*, št. 2 (8.1.), str. 13, foto. // Pred sto leti je bil Tone Kralj na fronti / Miran Mihelič. – *Dom* (Čedad), št. 2 (31.1.), str. 4, foto. // Kraljeva sporočila antifašizma v 50 primorskih cerkvah: Tone Kralj je s pomočjo svetopisemskih prizorov postavil spomenik slovenstvu / Petra Mezinec. – Pn, št. 33 (10.2.), str. 20, foto. // Slikar Tone Kralj in prostor: nocoj bo svoje delo predstavil Egon Pelikan. – Pd, št. 67 (22.3.), foto. // Kraljeve poslikave kličejo Primorce na pomoč: restavriranje Kraljevih fresk na Premu poteka zelo počasi: država nameni vsakih nekaj let (pre)malo denarja / Katja Kirn Vodopivec. – Pn, št. 156 (8.7.), str. 6, foto. // Trpljenje Kristusa kot trpljenje Slovencev pod fašisti: Tone Kralj in prostor meje / Vojko Urbančič. – *Delo*, št. 277 (29.1.), str. 13, foto. (Tone Kralj je s cerkvenimi poslikavami po Primorski zaznamoval slovensko etnično ozemlje).

*Lampič, Primož: Fotografi in njihova pričevanja o slovenskem eksodusu 1945–1949. – *Umetnostna kronika*, 2017, št. 54, str. 3–19. (Med ostalimi tedanjimi fotografi je predstavljen tudi Lojze Erjavec iz Višnje Gore, str. 13–15, foto).

*Tone Kralj kot ilustrator glasbenih publikacij / Nada Bezić. – *Ars & humanitas: revija za umetnost in humanistiko*, 11, 1, str. 134–146, foto.

*Delovanje Toneta Kralja v župnijski cerkvi sv. Mihaela v Lokvi v letih 1942 in 1943 / Aneja Rože. – *Goriški letnik*, št. 41, str. 289–309.

*Dokler me življenje ljubi, je vse okej! / Gorazd Suhadolnik. – *Super 50* (pril. Dela), št. 1 (jan. 2017), str. 1+4–5, foto. (Kiparka Lučka Koščak je bila rojena na Plešivici pri Grosupljem).

*V „Sikstinsko kapelo primorskega antifašizma“ sodi tudi Angelska gora 1942 / Branko Marušič. – Pd, št. 3 (5.1.),

str. 14, foto. // Okrutni zločin na Predmeji / Branko Marušič. – Svobodna beseda, št. 16 (jan. 2017), str. 19, foto. (Slika Angelska gora 1942 Toneta Kralja pripoveduje o zločinu italijanske vojske nad družino Bizjak).

*Princ Snežniški se bo za večno cvrl v peklu / Nadja Zgonik. – Dn, št. 7 (10.1.), str. 23. (Slika T. Kralja).

*Slovansko-slovenska panteona Slavka Pengova in Toneta Kralja v Ljubljani / Ana Lavrič. – Acta historiae artis Slovenica, št. 2, str. 61–99, foto. (Predstavljene so svetniške podobe Toneta Kralja v Cirilovem akademskem domu na Streliški ulici v Ljubljani).

*Mengorska Mati Božja: Tone in Mara Kralj (1929/1930) / Ana Lavrič. – Magnificat, št. 5 (maj 2017), str. 5-6, foto.

*Z motorko v les zapisan dih / Tomaž Bukovec. – NDn, št. 25 (21.6.), str. 16, foto. // Petletka kiparjenja z motorko / Jošt Bukovec. – Moj dom (pril. Dnevnika), št. 380 (5.7.), str. 6–7, foto. (Tekmovanje v enournem oblikovanju debel je bilo na Gradišču nad Stično).

*Božji otroci na Planoti / Ivo Žajdela. – D, št. 36 (3.9.), str. 16–17, foto. (Šentviška planota je znana tudi po poslikavah Toneta Kralja na Šentviški Gori).

*V Bratislavi se predstavljajo slovenski ilustratorji / Andrej Predin. – NSn, št. 281 (15.10.), str. 12, foto. (Suzi Bricelj iz Šmarja – Sapa, ilustratorka in predavateljica na Likovni akademiji, razstavlja v Bratislavi).

*Slikar Slana pozabljen od vseh / Gordana Stojilković. – Sn, št. 313 (18.11.), str. 2–3, foto. (Slikar skoraj negiben leži v domu starejših občanov na Škofljici).

*France Kralj - Intimno: razstava / (mh) [Melita Forstnerič–Hajnšek]. – Večer, [št.] 272 (24.11.), str. 16, foto. (Razstava del osrednje osebnosti slovenskega ekspresionizma v galeriji Hest v Mariboru).

*Drzna, a preveč avantgardna / Maja Šučur. – Dn, št. 300 (29.12.), str. 32, foto. (Ob 120-letnici časopisa Slovenka so predstavili zbornik Slovenka, naslovnico je oblikovala v Grosupljem rojena Samira Kentrić).

78 GLASBA 2016

*Stiški kvartet so častni občani Hvara / Danica Lovenjak. – Sn, št. 60 (2.3.), str. 16, foto. // Ob srebrnem jubileju vabijo na koncert / J. A. – DI, št. 26 (23.6.), str. 32, foto. (Stiški kvartet praznuje 25-letnico prepevanja).

*Zbor Art Voices gostoval v Rimu / M. H. – D, št. 21 (22.5.), str. 5, foto. (Zbor Glasbene šole Grosuplje je gostoval z dvema koncertoma v Rimu in Vatikanu).

*25 let Moškega pevskega zbora Ambrus / Špela Zupančič. – D, št. 21 (22.5.), str. 25, foto. (Zbor 13 pevcev, ki ga vodi Ciril Hočevar, je praznoval s koncertom v ambruškem kulturnem domu).

*Nina Pušlar: očarljiva s stilom / Zvezdana Prah. – Demokracija, št. 31 (4.8.), str. 66, foto. (Pevka iz Ivančne Gorice že več kot deset let navdušuje s svojim petjem, v zadnjem času tudi v muzikalu Cvetje v jeseni).

*Za mlade pevce niso nobene viže prestare / Katarina Fidermuc. – Nedelo, št. 44 (30.10.), str. 18–19, foto. (Mlada zarja iz Račne pri Grosupljem je odprla osmo sezono glasbenih prireditev Folk Union, ki jo skupaj organizirata Glasbena matica Slovenije in Grand hotel Union).

*Koncert ob jubileju društva / J. S. – DI, št. 44 (3.11.), str. 33, foto. (S koncertom Višnjanskih fantov so v Višnji Gori proslavili 40. obletnico Kulturnega društva Janeza Ciglerja).

*S prvim koncertom navdušile / Slavko Mirtič. – Kg, št. 46 (16.11.), str. 19, foto. (Ženska glasbena skupina Amabile iz Zagradca in Ambrusa).

*Energičen začetek s pridihom kulture / J. A. – DI, št. 47 (24.11.), str. 13, foto. (Koncert na 17. festivalu Stična je stiška glasbena zasedba Zboralica obogatila z gosti iz Italije).

*Lepo in doživeto pevsko družjenje / Slavko Mirtič. – DI, št. 48 (1.12.), str. 32, foto. (20 let otroškega pevskega zbora Zagradec so proslavili s koncertom v domači cerkvi).

*Predana glasbi: intervju z Nino Pušlar / Katarina Ropret. – Praznična družina, 2016, št. 4 (Advent in božič), str. [14]–16, foto. // Najraje bi nastopala po kulturnih domovih / Borut Mehle. – Dn, št. 287 (10.12.), str. 18–19, foto. (Intervju s pevko z Malega Hudega pri Ivančni Gorici).

2017

*Na obisku. Nina Pušlar / Mankica Kranjec. – Nedelo, št. 6 (5.2.), str. 23, foto. // Nina Pušlar: Pevka s popolnim portretom / Špela Štramol, foto: Aleš Bravničar. – Grazia (Maribor), 2017, junij, str. 30–33 (+naslovnica), foto. (Pri pevkah na Malem Hudem pri Ivančni Gorici).

*Navdušenje in stoječe ovacije po ogledu muzikala / Gašper Stopar. – DI, št. 14 (6.4.), str. 32, foto. (V Športni dvorani OŠ Stična so uprizorili muzikal Cvetje v jeseni, v katerem v vlogi Mete nastopa Nina Pušlar).

*Hir aj kam end hir yo go / M. R. – DI, št. 16 (20.4.), str. 16, foto. (S simfonično predelavo skladb Magnifica je nastopil Godalni orkester KD Stična).

*Deseti brat za današnji čas / Lucija Kavčič. – Demokracija, št. 21 (25.5.), str. 56–57, foto. // Opera po Jurčiču: Deseti brat / Lucija Kavčič. – Demokracija, št. 46 (16.11.), str. 56–57, foto. (Vokalna akademija novomeškega Konservatorija za glasbo Jurija Slatkonje je pripravila opero po Jurčičevem romanu Deseti brat).

*48. tabor slovenskih pevskih zborov 2017. Barski oktet med udeleženci Tabora slovenskih pevskih zborov. – Novi Matajur (Čedad), št. 24 (21.6.), str. 8, foto. (Moški oktet iz Barda v Terskih dolinah v Italiji).

*Z Višnjanskimi fanti po Sloveniji / Marinka Marinčič Jevnikar. – Kg, št. 47 (22.11.), foto. (Višnjanski fantje, ki jih vodi Maja Škufca, so pripravili koncert z naslovom Po Sloveniji).

796 ŠPORT

2016

*Dobrodelna kuhano vino in čaj za paraolimpijko / Boris Dolničar. – Sn, št. 7 (8.1.), str. 7, foto. (Slavko Pajntar – Pinki je od 5. decembra do 6. januarja delil pijačo za prostovoljne prispevke. Zbrali so 800 evrov za Veselko Pevec iz Dobrepolja, ki je izpolnila normo za paraolimpijsko olimpijado).

*Na kolena spravili vse od Ljubljane do Istambula / Drago Perko. – Sn, št. 9 (10.1.), str. 33, foto. (Mladi košarkarji Grosupljega so prek kvalifikacij osvojili naslov prvaka v Zagrebu).

*23. Pohod po Jurčičevi poti. V Višnjo Goro z brezplačnim vlakom / Bojan Rajšek. – Delo, št. 53 (4.3.), str. 10, foto. // Najprej dež, na koncu pa sonce / Janja Ambrožič. – DI, št. 10 (10.3.), str. [40], foto. // Po šolski poti Josipa Jurčiča / Franc Fritz Murgelj. – Kg, št. 11 (16.3.), str. 18, foto. (Statistika slabša kot lani, doživetje nepozabno, pri organizaciji sodelovalo 140 prostovoljcev, bogat spremljevalni program).

*Maruša Mišmaš. Brez teka se ne počutijo dobro / Tina Hižar Jereb. – Dn, št. 74 (30.3.), str. 26, foto. // Atletika. Težki dnevi Maruše Mišmaš / Uroš Šemrov. – Dn, št. 115 (29.5.), foto. // Maruša, srečno v Rio! / Olga Pejovič. – Moj krog zdravja (pril. Dela), št. 117 (21.5.), str. 6, foto. // Tekški nasveti Maruše Mišmaš / Aleš Hostnik. – Dn, št. 124 (30.5.), str. 21, foto. (Tekočica Maruša Mišmaš, obraz projekta Moja olimpijska norma, ima težave z ahilovo tetivo).

*Čudovito je videti, kakšen vzpon je doživela rekreacija. – NDn, št. 13 (30.3.), str. 28, foto. (Legendarni telovadec Miro Cerar ob pogledu na stare fotografije).

*Skupina Grosuplje: eno leto od ustanovitve / Anton Rajh. – Šola zdravja: brezplačni časopis Društva Šola zdravja (Domžale), 4, 2016, (maj), str. 33, foto. (Telovadna skupina Šole zdravja deluje tudi v Grosupljem).

*Marinček, Matjaž: Šola zdravja tudi v Zagradcu. – Šola zdravja: brezplačni časopis Društva Šola zdravja (Domžale), 4, 2016, (maj), str. 14–15, foto. (Zagradec ob Krki. Telovadne skupine).

*Stezičenje mi pomeni stik z naravo. – Reporter, (26.4.2016), str. 59–61, foto. (Profesionalni športnik, ultramaratonec Toni Vencelj iz Šentvida pri Stični).

*Preživeli prijeten »rimski« dan / S. M. – DI, št. 26 (23.6.), str. 24, foto. (Že 21. kolesarsko popotovanje po rimski cesti od Ivančne Gorice do Žužemberka, ki si ga je zamislil Leopold Sever).

*Miroslav Cerar: intervju / Borut Mehle. – Dn (pril. Objektiv), št. 170 (23.7.), str. 8–11, foto. // Olimpijske igre so igre presenečenj / Bojan Bauman. – Večer, št. 181 (5.8.), str. 16, foto. (Olimpionik in izjemen športnik živi v naši kolektivni zavesti).

*Veselka Pevec. Paraolimpijsko zlato Veselke Pevec / Igor Vidmar. – DI, št. 37 (15.9.), str. 16, foto. // Čudež ni kolajna, čudež je, da je še vedno živa / Š. Ro. – Delo, št. 212 (12.9.), str. 5, foto. // Pevčeva in Tiršek s kolajnami izpolnila cilj slovenske odprave / Drago Perko. – Sn, št. 256 (19.9.), str. 19, foto. // Sem človek, ki zlepa ne odneha / Špela Robink. – Nedelo, št. 39 (25.9.), str. 1+16–17, foto. (Strelka Veselka Pevec, ki živi v Dobrepolju, je na svojih prvih paraolimpijskih igrah osvojila zlato).

2017

Perko, Drago: Veselka Pevec: slovenske paraolimpijske medalje. – Bilten (Pošta Slovenije), 2017, št. 114 (jan.), str. 4–6, foto. (Ob poštni znamki, posvečeni dobitnici zlate paraolimpijske medalje v letu 2016, ki živi v Dobrepolju).

*Na Dolenjskem raste smučarski center / Drago Perko. – Sn, št. 42 (13.2.), str. 19, foto. // Na Polževem se obeta nov center / Joža Sinur. – DI, št. 7 (16.2.), str. 5, foto. // Do malih skakalnic s prostovoljnim delom / Bojan Rajšek. – Delo, št. 57 (10.3.), str. 10, foto. (Občina Ivančna Gorica si prizadeva, da bi oživila smučišče s smučarsko-skakalnim centrom s tremi skakalnicami na Polževem).

*Po Prešernovi poti na Kopanj / J. Ambrožič. – DI, št. 32 (2.2.), str. 17, foto. (Univerza za tretje življenjsko obdobje Grosuplje organizira pohod na kulturni dan, 8. februarja).

*24. pohod po Jurčičevi poti. Na literarno pot več kot 5.500 ljudi / J. A. – DI, št. 10 (9.3.), str. 22, foto.

*Jure Rus / Klara Križaj. – Ognjišče, št. 5, foto. (Športnik iz Šentvida pri Stični je postal prvak v powerliftingu).

*Gradijo poligon za kolesarje / M[o]jca Ž[nidaršič]. – DI, št. 21 (25.5.), str. 5. // Poligon za adrenalinske športe / Janja Ambrožič. – DI, št. 27 (6.7.), str. 15, foto. (V Ivančni Gorici gradijo kolopark oz. pumptrack poligon, naložba je vredna okoli 30 tisočakov).

*Dvaindvajsetič po rimski cesti / S. Mirtič. – DI, št. 24 (15.6.), foto. (Že 22. kolesarsko popotovanje po rimski cesti od Ivančne Gorice do Žužemberka, ki si ga je zamislil Leopold Sever).

*Tukaj se čuti strast do teka / Lucijan Zalokar. – Delo, št. 252 (30.10.), str. 19, foto. (Maruša Mišmaš, državna prvakinja na 3000 m z zaprekami).

81/82 JEZIKOSLOVJE IN KNJIŽEVNOST

2016

*Jurčič, Josip / Matjaž Kmecl; Üb. Katja Sturm-Schnabl. – V: Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška, Wien: Böhlau, 2016, Bd. 2, str. 578–579.

*Jurčičevih Šest parov klobas v knjižni prekmurščini / Nina Horvat. – Časopis za zgodovino in narodopisje, zv. 1/2 (2016), str. 159–178.

*Nostalgija. Proščenje. Vi! / Majda Senčar. – V: Ko zorijo sanje: jubilejni petnajsti literarno-likovni zbornik Društva Lipa, Univerze za tretje življenjsko obdobje Lipa Domžale, str. 127–132. (Grosupeljčanka Majda Senčar je zapisala svoje spomine na mladost v Prekmurju).

*Zbirka se je medila celih 20 let / Janja Ambrožič. – DI, št. 24 (16.6.), str. 16, foto. (Vsestranska ustvarjalka Melita Garvas, po poklicu likovna pedagoginja iz Višnje Gore, je izdala pesniško zbirko Danes name dežuje svetloba).

*Mag. Tone Krampač. Transkriptor / Ivo Žajdela. – D, št. 41 (9.10.), str. 3, foto. (Poznavalec matičnih knjig, izdal je knjigo Gorenjske družine v 18. stoletju, živi v Lučah pri Grosupljem).

2017

*Dr. Peter Čeferin – odvetnik in pisatelj: bralna značka / Ada Čakš. – Rogaške novice, št. 1058 (3. mar. 2017), str. 14. (V Knjižnici Šmarje pri Jelšah potekata tudi dve bralni znački za mladostnike).

*Kdo je kriv in kaj storiti / Robert Simonišek. – Delo, št. 96 (26.4.), str. 15, foto. (Ocena pete knjige zgodb Petra Čeferina Prepoznavna in druge zgodbe).

*Dobre prometne povezave pospešile razvoj kraja / Boris Dolničar. – Vzajemnost, 2017, št. 6, str. 74-75, foto. (Intervju z Marijo Samec, avtorico knjige grosupeljskih Razglednic z zgodbami, o njej in Grosupljem.)

*Beli panter tudi v angleščini / Zvezdana Prah. – Demokracija, št. 35 (31.8.), str. 66, foto. (Zgodovinski roman Janeza Janše Beli panter je preveden v angleščino).

902 + 94 ARHEOLOGIJA + ZGODOVINA

2016

*Magdalenska gora – slovenska akropola. – V: Breznik, Andreja: Po poteh skozi čas: vodnik po arheoloških parkih Slovenije, 2016. (Na str. 72–78 je zapis s fotografijami o Magdalenski gori).

*Vojni muzej Logatec: zakladi zgodovine / Janez J. Švajncer. Logatec: Vojni muzej, 2016. 656 str., foto. (Vsebina: Zaklad noriških srebrnikov iz Višnje Gore, str. 47–48, foto. (Objava v VVZ, 10, 2002); Skupna najdba keltskih srebrnikov iz Višnje Gore, str. (VVZ, 31, 2008, 3-14); Kopače iz Metnaja, str. 42, foto.; Situla našega halštatskega kneza z Magdalenske gore, str. 37–39, fot. (Objava v VVZ, 47, 2011)).

*Junaki neba VII: na partizanskem letališču / Marija Čmak. Celje, samozal., 2016. (Ameriški bombniki so padli pri Ivančni Gorici, pri Logatcu in Borovnici in pod Ratitovcem. Na str. 95–97 je slika posadke ameriške leteče trdnjave B-17, ki se je zrušila pri Ivančni Gorici, 25. 12. 1944).

*Mala gora pri Ribnici – mitološko izročilo v prostoru / Domen Češarek. – V: Studia mythologica Slavica, 19, 2016, str. 125–168, foto. (Zajeto je izročilo o osmih jamah v Dobrepoljski dolini).

*La tomba di un principe etrusco e un morso di cavallo italico da Stična in Dolenjska e un frammento di una tazza di bronzo etrusca con ansa da disco da Ljubljana? / Dragan Božič. – V: Comunicazioni e poster: Abstract book (Firenze), [2016], str. 42. (O stiških etruščanskih arheoloških ostalinah).

*Težki časi od kapitulacije Italije do kapitulacije Nemčije / Franc Godeša. – Svobodna beseda, št. 3 (jan. 2016), str. 12–13, foto. (Višnja Gora z okolico v času okupacije treh držav [1941–1943–1945]).

*Zgodba o zaplenjenih topovih / Aleš Nose. – SLO, št. 9 (feb. 2016), str. 48–55. (Višnja Gora, 1944).

*Ljubezen in zakon na Slovenskem / Alenka Kociper. – Plus 50 (pril. Dela), št. 5 (9.5.), str. 23, foto. (Bitka zakoncev Ursini–Blagaj z gradu Boštanj pri Grosupljem za razvezo zakona na sodišču).

*Grosuplje / Franc Štibernik. – Svobodna beseda, št. 8 (junij), str. 27, foto. (KO ZB NOB Grosuplje je pripravilo prireditev ob partizanskem obeležju pod Jelovcem).

*Ilova Gora / Stojan Pertot. – Svobodna beseda, št. 2 (17.1.), foto. (Proslava pri spomeniku NOB na Ilovi Gori).

2017

*Zasluge partizanskih narodnih herojev ali zločin, ki nikoli ne bi smel zastarati! Žrtvi komunizma sestri Tončka Kunc in Ana Kunc, por. Dovč / Milan Muhič. – Zaveza, 27, 2017, št. 103, str. 49–52. (Sestri Kunc sta bili iz Kompolj v Dobrepolju.)

*Nova odkritja grobov iz starejše in mlajše železne dobe na Viru pri Stični / Lucija Grahek. – Arheološki vestnik, 68, 2017, str. 197–244, foto.

*Šentvid pri Stični: ugasli srednjeveški trg / Boris Golec. – V: Šentviško tisočletje (ur. Dušan Štepec, Matej Šteh). Šentvid pri Stični, 2017, str. 39–53.

*Akcija 2. štajerskega bataljona / Franc Godeša. – Svobodna beseda, št. 19 (maj), str. 29, foto. (Partizanski napad na italijanski avtomobil na Stehanu pri Višnji Gori).

908 DOMOZNANSTVO

2016

*Toplice, ne samo Dolenjske in Šmarješke / Primož Hieng. – Sn, št. 112 (24. 4.), str. 20–21, foto. (Že Janez Vajkard Valvasor v Slavi vojvodine kranjske poroča o zdravilnosti nekaterih vodnih virov na Dolenjskem: od Grosupljega do Cerkelj ob Krki in vse do slovensko-hrvaške meje bomo našli kakšnih dvajset manj znanih izvirov, studencev in vrelecev, ki naj bi imeli zdravilno moč: voda pri kapelici sv. Lucije v Dolah pri Polici, Marijin studenček na Kopanju, Zdravšček pri Škocjanu, izvir Baba v Medvedici).

*Obrt, trgovina in industrija v Grosupljem [Elektronski vir] / Marija Samec, Urška Emeršič. El. članek, foto. – Način dostopa (URL): <http://www.kamra.si/sl/digitalne-zbirke/item/obrt-trgovina-in-industrija-v-grosupljem.html>. V: Kamra [Elektronski vir], (28. 2. 2016).

*Adamičeva cesta v Grosupljem [Elektronski vir] / Marija Samec, Urška Emeršič. El. članek, foto. Način dostopa (URL): <http://www.kamra.si/sl/digitalne-zbirke/item/adamicева-cesta-v-grosupljem.html>. V: Kamra [Elektronski vir], (22.9.2016).

*Tematska pot po turistični vasi Pristava: popolno doživetje narave in podeželja / Mateja Okorn. – Lipov list, 3 (jun.), foto. (Vabilo na Pristavo nad Stično).

*Vabljeni v Slovensko pravljico: TD Višnja Gora / Jože Gros. – Lipov list, 2016, št. 4, str. 14–15, foto.

*Baba napoveduje dež, votel kamen zdravi / Primož Hieng. – Sn, št. 182 (6.7.), str. 7, foto. (V Medvedici pri Grosupljem je izvir Baba in votel kamen, ki zdravi).

*Pavel Groznik, naj prostovoljec leta 2016. – Lipov list, 2016, št. 6, str. 11, foto. (Višnjan Pavel Groznik je prejel priznanje za dolgoletno prostovoljno delo na različnih področjih: turizem, gasilstvo, domoznanstvo ...).

*Na čajanki pri grofu Blagaju – prestopanje v času v Polhograjski graščini / Mateja Gruden. – Lipov list, 2016, št. 6, str. 34–35, foto. (Tudi o grofu Rihardu Blagaju z gradu Boštanj pri Grosupljem).

*42 pohodnikov čez 12 biserov: Ivančna Gorica / Gašper Stopar. – Vzajemna, št. 6, str. 48, foto. (4. pohod po poti Prijetno domače po občini Ivančna Gorica).

*Letošnjo sezono jim kvari muhasto vreme / Janja Ambrožič. – DI, št. 30 (28.7.), str. 20, foto. (Mestno kopališče Višnja Gora).

*Iz studenčka je pil že Prešeren / Primož Hieng. – Sn, št. 205 (29.7.), str. 9, foto. (Marijin studenček na pobočju Kopanja).

*Z Josipom Jurčičem diha vsa vas / Matjaž Kranjec. – NDn, št. 35 (31.8.), str. 10, foto. (Vsaka družina na Muljavi je vpeta v delo Kulturnega društva, ki na Jurčičevini že 25 let nepretrgoma uprizarja Jurčičeva dela).

*Nadaljevanka jim je pomagala do popularnosti / Janja Ambrožič. – Živa (pril. DI), 15, 2017, št. 10 (26.10.), str. 12–13, foto. (V vasi Krka snemajo TV nadaljevanko Reka ljubezni).

*Kjer izvira dolenska lepota / Primož Hieng. – Sn, št. 320 (24.11.), str. 19, foto. (Predstavljen je izvir reke v Krški jami in vasi ob reki Krki: Krka, Zagradec, Gradiček).

*Prijetno domače / Primož Hieng. – Sn, št. 334 (8.12.), str. 19, foto. (Krožna pot po vseh krajevnih skupnostih občine Ivančna Gorica).

2017

*Jurčičeva pot. Slovenske literarne pokrajine – Zahodna Dolenjska: šestero zibelk lepe materinščine / Željko Kozinc. – Svet & ljudje, št. 224 (jun. 2017), str. 66-81, foto. (V rubriki Slovenska pisateljska pot je opisana tudi Jurčičeva pot od Višnje Gore do Muljave).

*BIO 25. V Županovi jami domuje tudi umetnost / D[amjan] V[iršek]. – Počitniška malha (pril. Sn in Nedela), št. 23 (28.5.), str. 17, foto. // Daleč in vendar tako blizu / Saša Bojc. – Delo, št. 138 (17.6.), str. 18, foto. // Sprostitutev podzemlja. Grosuplje – Županova jama = Underground Release. Grosuplje – Mayor's[!] Cave. – V: Bienale oblikovanja (25; 2017; Ljubljana). Daleč, tako blizu: vodnik = Faraway, so close: guide. 2017, str. [8]–11, ilustr. (S prevodom v angleščino. Instalacija je stala v Županovi jami od maja vse leto 2017).

*Stoletna povezava / Boris Dolničar. – Sn, št. 107 (20.4.), str. 20, foto. (Kolodvorska cesta v Grosupljem od prve razglednice 1917 do danes).

*Grosuplje: tourism. – Newsletter (Washington, D.C.; Embassy of the Republic of Slovenia), 10, 2014, št. 29 (30.9.), str. 7–8, foto. (<http://washington.embassy.si/index.php?id=744&L=1>, posneto 18.3.2017.) (Občina, tudi Tabor Cerovo, Županova jama).

Reka Ljubezni, TV nadaljevanka. Zaradi Reke ljubezni se po Krki vijejo trume turistov / Janja Ambrožič. – Živa, 2017, (26.10.). (Krka, Krška jama, snemanje nadaljevanke)

929 BIOGRAFIJE

2016

*France Vrbinc. Knjižnega jezika se je treba učiti vse življenje / Vincenc Gotthart in Hanzi Tomažič. – Nedelja (Cerkveni list krške škofije, Celovec), št. 4 (24.1.), str. 1+4–7, foto. // »Imel sem tri bratove« ga vznejevolji / Darka Zvonar Predan. – Večer, št. 21 (26.1.), str. 8, foto. // Jezikovni papež iz avstrijske Koroške / Tanja Jaklič. – Delo, št. 26 (1.2.), str. 13, foto. // France Vrbinc »Jezikovni papež« / Ksenija Hočevar. – D, št. 6 (7.2.), str. 3, foto. // Igral je cesarja, učil pa pri grofu / Darka Zvonar Predan. – Večer, št. 42 (20.2.), str. 22–25, foto. (V Šmarju rojeni slavist dr. Franc Vrbinc je prejel prestižno Tischlerjevo nagrado za življenjsko delo na področju ohranjanja slovenskega jezika in kulture na avstrijskem Koroškem).

Franc Vrbinc (1924–2016): nekrolog / Hanzi Tomažič, Marija Gruškovnjak. – Delo, št. 84 (11.4.), str. 14, foto. // Umrli je France Vrbinc. – Mladika, št. 5, str. 15, foto. // »Moram Boga do komolca zahvaliti« / Ksenija Hočevar. – D, št. 22 (25.5.), str. 16, foto. (Umrli je slovenist, pisec in kulturni delavec med Slovenci na avstrijskem Koroškem).

*Tiho nas je zapustil predsednik ZŠAM Grosuplje Marjan Vatovec / Mirko Škrjanc. – Prometni vestnik, 2016, št. 1, str. 22, portret.

*Franc Sever – Franta: Brnik letališče ali lovišče / Jožica Hribar. – Svobodna beseda, št. 6 (apr.), str. 43, foto. // Franc Sever – Franta: Brnik letališče ali lovišče / Irena Ferluga. – Večer, št. 100 (30.4.), str. 20–21, foto. // Vsak dan

s prijatelji mu podaljša življenje: Franc Sever – Franta/ Paulina Golouh. – Vzajemnost, 2016, št. 5, str. 42–53, foto. (Franc Sever – Franta, rojen v Št. Juriju pri Grosupljem, je napisal svojo tretjo knjigo spominov Brnik letališče ali lovišče, s katero je zaokrožil spomine na svoje življenje).

*Dekle, ki je prehitevalo dirkače kot za šalo / Gregor Pavšič. – Sn, št. 98 (11.4.), str. 18, foto. (Šampionka jugoslovanskega relija Romana Zrnec je bila rojena v Grosupljem).

*Klemen Janežič, igralec. To naj ostane najino / Klavdija Miko. – Ona Plus, št. 5 (7.6.), str. 38–41, foto. (Igralec, rojen v Šentvidu pri Stični, je zaslovel z vlogo Martina v nadaljevanki Usodno vino).

*Anton Jamnik / Matej Erjavec. – Ognjišče, št. 6, str. 68–70, foto. (Pogovor s škofom Jamnikom po rodu iz Male Illove Gore).

*Igor Akrapovič: intervju / Sebastjan Morozov. – Dn (pril Dnevnikov objektiv), št. 158 (9.7.), str. [8–10].

*Krvjavljeva zgodba po Krvjavlju [Elektronski vir] / Urška Emeršič. El. članek. Način dostopa (URL): <http://www.kamra.si/sl/digitalne-zbirke/item/krjavljeva-zgodba-po-krjavlju.html>. – V: Kamra [Elektronski vir]. (23.9.) (Urška Emeršič je zapisala več prispevkov v spletni portal Kamra).

*Aleksander Čeferin: Vedno na zmago / Tomaž Ranc. – Večer, št. 135 (11.6.), str. 11, foto. // Za milijarde brez rokavic / Zoran Mijatović. – Večer, št. 209 (8.9.), str. 15, foto. // Aleksander Čeferin / Nenad Glücks. – Reporter, št. 38 (19.9.), str. 8–9, foto. // Slovenec krmari evropski nogomet / Damjan Nerad. – Demokracija, št. 38 (22.9.), str. 62–63, foto. // Aleksander Čeferin: tisti odvetnik, ki je brez žoge postal največja slovenska nogometna zvezda / Staš Zgonik. – Mladina, št. 38 (23.9.), str. 46–48, foto. // Moj sin, predsednik Uefe / Peter Čeferin. – Odvetnik, št. 4 (77) (jesen 2016), str. 64. // Evropski predsednik s škocjanskimi koreninami: Aleksander Čeferin, predsednik Evropske nogometne zveze (UEFA) / Janko Kulmesch. – Novice: slovenski tednik za Koroško (Celovec), št. 35 (23.9.), str. 4, foto. (Aleksandrova babica Anica Kačnik izhaja iz Male vasi pri Škocjanu na Koroškem). // Na vrhu Uefe srečujem največje igralce v športu, poslu in politiki / Jernej Suhadolnik. – Delo (Sobotna priloga), št. 304 (31.12.), str. 16–18, foto. // Čeferini – življenje z veliko začetnico / Lidija Jež. – Vzajemnost, št. 12, str. 42–43, foto. (O družini Čeferin iz Grosupljeva in o novem predsedniku UEFA Aleksandru Čeferinu).

*Kamen je krona nakita / Melita Meršol. – Ona (pril. Dela), št. 24 (14.6.), str. 38–39, foto. (Lara Podvršič iz Grosupljeva je oblikovalka nakita).

*Dr. Metka Mencin Čeplak / Borut Mekina. – Mladina, št. 33 (19.8.), str. 30–35, foto. (Klinična psihologinja je rojena v Grosupljem).

*Sašo Hribar, novinar in radijski voditelj. – Ona (pril. Dela), št. 37 (13.9.), str. 18, foto. (Sašo Hribar je bil rojen v Grosupljem).

*Dnevnikova nagrada že drugič Jani Zupančič / Gregor Butala. – Dn, št. 216 (16.9.), str. 1+16+32, foto. (Dramska igralka Jana Zupančič, rojena v Ivančni Gorici, je zaposlena v Mestnem gledališču ljubljanskem).

*Njena igra prenese patos: Simona Zorc Ramovš, igralka in režiserka / Saša Bašter. – Ženska, 2016, št. 12, str. 22–23, foto. (O igralki in kulturni animatorki iz Grosupljeva).

*Volk samotar, ki nikogar ne pusti ravnodušnega / Lea Komerički. – Nt, št. 49 (8.12.), str. 26–27, foto. (Matjaž Javšnik, igralec, komedijant, producent, režiser, programski direktor in še kaj, živi na Krki v občini Ivančna Gorica).

*Roža Kek. Čopovo priznanje za leta 2016 / Sabina Fras Popovič, Damjana Vovk. – Prejemniki Čopovih nagrad 2016, str. [8]. (Obrazložitev za prejemnico stanovskega Čopovega priznanja za leto 2016, Rožo Kek, direktorico Mestne knjižnice Grosuplje).

2017

*Tomažič, Hanzi: Življenje za lepoto slovenske besede / Hanzi Tomažič. – Koledar Mohorjeve družbe (Celovec), 2017, str. 29–36, foto. (Podelitev 27. Tischlerjeve nagrade v dvorani Mohorjeve družbe v Celovcu dr. Francetu Vrbincu, rojaku iz Šmarja – Sapa).

*Grega Kališnik: avtoportret. – Super 50 (pril. Dela), št. 2 (6.2.), str. 2, foto. (Novinar živi na Polici pri Grosupljem).

*Iskra v očeh / Roman Končar. – NSn, št. 110 (23.4.), str. 8, foto. (Igralec Andrej Kurent je nečak pisatelja Louisa Adamiča).

*Franc Sever – Franta. Dajte mladim priložnost / Jožica Hribar. – Svobodna beseda, št. 17–18 (apr.), str. 13, foto. // Vse naše letalstvo smo dali v roke tujcem, kar je katastrofa / Borut Perko. – NSn, št. 177 (2.7.), str. 10–11, foto. (Franc Sever – Franta, rojen v Št. Juriju pri Grosupljem, o svojih spominih, ki jih je popisal v treh knjigah).

*V Afriki s čolni, pri nas s sedimenti in štruklji / Tomaž Ranc. – Večer, št. 203 (2.9.), str. 2–5, foto. (Tomaž Vesel, rojen v Grosupljem, sedaj pa živi v Šentvidu pri Stični, je šef računskega sodišča, ki bdi tudi nad financami v Fifu).

*Hipne zgodbe svetlobe in sence / Mateja Panter. – Dn, št. 216 (18.9.), str. 25, foto. (Oblikovalka Renata Bedene živi v Grosupljem).

*Angelca Likovič. Predsednik mora imeti odprta vrata za ljudi v stiski / Barbara Hočevnar. – Delo, št. 242 (18.10.), str. 2, foto. (Intervju s predsedniško kandidatko, Grosupeljčanko Angelco Likovič).

*Milina nekega narečja / Roman Končam. – NSn, št. 288 (22.10.), str. 8, foto. (Igralec Janez Eržen je bil rojen v Ivančni Gorici).

*Osemdesetletnica častnega člana Staneta Peterlina / Kazimir Tarman. – Proteus, št. 3/4 (nov., dec. 2017), str. 104–105, foto. (Naravovarstvenik Stane Peterlin je živel v Grosupljem, bil je član Županove jame – turističnega in okoljskega društva Grosuplje, zavzemal se je za Krajinski park Radensko polje, napisal je knjigo o Radenskem polju in več člankov o okoljevarstvu v naši občini).

*Ni bil samomor, Adamiča so ubili / Lovro Kastelic. – Sn, št. 329 (4.12.), str. 9, foto. (Nepojasnjena smrt slovensko-ameriškega pisatelja, po rodu iz Praproč pri Grosupljem, še vedno buri duhove).

*Alojz Kovšca, novi predsednik državnega sveta / Klemen Košak. – Dn, št. 291 (16.12.), str. 18, foto. // Se v državni svet vrača pomlad? / Gašper Blažič. – Demokracija, št. 51 (21.12.), str. 7, foto. (Alojz Kovšca je obrtnik iz Grosupljega).